

АРХИВЪ

ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССІИ.

АРХИВЪ ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ.

ИЗДАВАЕМЫЙ

ВРЕМЕННОЮ КОММИССІЕЮ

Д Л Я

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННОЮ

П Р И

Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ

ГЕНЕРАЛЪ-ГУБЕРНАТОРЪ.

ЧАСТЬ ШЕСТАЯ.

АКТЫ ОВЪ ЭКОНОМИЧЕСКИХЪ И ЮРИДИЧЕСКИХЪ ОТНОШЕ-
НІЯХЪ КРЕСТЬЯНЪ ВЪ ХVІІІ ВѢКЪ.

(1700-1799).

ТОМЪ II.

КІЕВЪ.

въ Типографіи И. А. Давиденко аренд. С. Кульженко, и В. Давиденко

1870

Печатать разрѣшается. Апрѣля 30 дня 1869 года.

Предсѣдатель Коммисіи *М. Юзефовичъ.*

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Съ перваго соединенія Литвы съ Польшею при Ягеллѣ до Люблинской уніи прошло два столѣтія; въ теченіи этого времени Поляки и правительство, подчинившееся вполнѣ польскому вліянію, дѣлали безпрестанныя усилія для того, чтобы упрочить по мѣрѣ возможности связь между обѣими землями и слить ихъ въ одно неразрывное политическое тѣло; но усилія эти встрѣчали постоянное противодѣйствіе со стороны Литвы, основанное какъ на сознаніи племенной и политической самостоятельности своего государства, такъ и на многочисленныхъ отличительныхъ чертахъ общественнаго устройства, сложившихся нравовъ и обычаевъ. Только послѣ того какъ Литовское общество подверглось продолжительному двухвѣковому польскому вліянію, когда подъ натискомъ этого вліянія стали изглаживаться въ верхнихъ слояхъ общества несходныя другъ съ другомъ черты общественнаго быта и когда среди Литовскаго общества укрѣпилось сословіе, для интересовъ котораго слияніе съ Польшею представляло значительныя выгоды, тогда только правительство могло приступить къ давно желанной для Польши уніи. Въ минуту первоначальнаго соединенія Литва представляла совершенно отличный отъ Польши общественный организмъ, не только представлявшій коренныя разницы относительно происхожденія своихъ жителей, ихъ вѣры и языка, но также непохожій на

нее и по характеру и степени развитія государственныхъ и общественныхъ формъ своего быта. Формы эти въ обо-ихъ государствахъ сложились равнымъ образомъ изъ двухъ противоположныхъ началъ: славянской общины и германскаго феодализма, но взаимное ихъ между собою отноше-ніе, сила и продолжительность вліянія второго изъ нихъ и способность воспримчивости въ Польшѣ и въ Литовско-Русскомъ княжествѣ были различны и потому въ данную минуту произвели совершенно не похожіе другъ на друга результаты, подобно тому, какъ при химическомъ соеди-неніи двухъ различныхъ тѣлъ, при измѣненіи условій дѣй-ствующихъ во время самага соединенія, какъ результатъ послѣдняго могутъ возникнуть, при однихъ и тѣхъ же со-ставныхъ частяхъ, два тѣла совершенно не похожія другъ на друга.

Въ Польшѣ славянская община подверглась вліянію германскаго феодализма въ гораздо болѣе раннее время. Польскіе герцоги уже въ X столѣтіи поступаютъ въ число членовъ священной Римской имперіи, но для того, чтобы отстоять извѣстную долю самостоятельности даже въ каче-ствѣ ленниковъ имперіи, польскіе герцоги и короли должны были выдержать упорную трехвѣковую борьбу съ нѣмцами, усилія вызванныя этою борьбою не обошлись даромъ; от-стаивая національную самостоятельность, Поляки должны были навсегда отказаться отъ общиннаго національнаго строя жизни; продолжительная борьба раздѣлила древнюю общину на два сословія: военное и земледѣльческое и первое изъ нихъ немедленно обратило исключительно въ свою пользу всѣ политическія и гражданскія права, бывшія нѣкогда достояніемъ цѣлой общины. Послѣдняя реакція кметей земледѣльцевъ была окончательно подавлена рыцар-скимъ сословіемъ въ XI вѣкѣ, а подъ конецъ того же сто-лѣтія въ одномъ изъ Штирійскихъ монастырей умеръ всѣми

забытый, изгнанный изъ отечества рыцарями и преслѣдуемый клятвою духовенства, ставшаго въ ряды рыцарства, послѣдній король, пытавшійся подать руку помощи кметямъ и искавшій, быть можетъ, въ нихъ опоры для поддержанія правъ монархической власти, все болѣе и болѣе ограничиваемой военнымъ сословіемъ. Уже съ конца XI столѣтія рыцарство захватываетъ фактически всю политическую власть въ странѣ и кладетъ основаніе тому порядку вещей, который долженъ былъ потомъ развиться въ полномъ цвѣтѣ въ шляхетской речи посполитой. Преобладая фактически въ краѣ, рыцарство польское не смотря на постоянную борьбу съ нѣмцами, перенимаетъ у послѣднихъ весьма скоро германскія сословныя понятія, которыя усиливаютъ его тѣмъ, что доставляютъ нравственную опору фактическому преобладанію военнаго сословія. Однако же германскія аристократическія понятія не могли водвориться въ Польшѣ всецѣло; феодальныя отношенія не могли въ ней установиться уже потому, что рыцарство не являлось сословіемъ завоевательнымъ, которое могло бы считать землю и народъ, населявшій ее, собственностью, добытою мечемъ и подлежащею дѣлежу между завоевателями, при чемъ послѣдніе могли бы принять за основаніе дѣлежа и взаимной между собою зависимости тѣ ступени, которыя они занимали въ военной гіерархіи въ минуту завладѣнія страной. Напротивъ того, польское рыцарство, выдѣляясь изъ среды народа равноправнаго, зорко слѣдило за тѣмъ, чтобы отдѣльные его члены не обращали въ свою личную пользу сословныхъ преимуществъ въ большей мѣрѣ, чѣмъ и всѣ остальные члены военнаго сословія. Такимъ образомъ, выдѣляясь изъ славянской общины, рыцарство польское, переносило ея понятія о равноправности въ свою сословную среду, оно усваивало германскія аристократическія понятія въ отношеніи къ сословіямъ не военнымъ и удерживало

славянскую общинную равноправность въ отношеніи другъ къ другу, образуя ту гибридную политическую форму быта, которую польскіе историки опредѣляютъ названіемъ шляхетской демократіи^{*)}. Въ началѣ XIV столѣтія рыцарство польское является вполнѣ сложившимся организованнымъ и полноправнымъ сословіемъ; оно успѣло вполнѣ обособиться отъ остального народонаселенія, избавиться отъ всѣхъ общественныхъ повинностей, кромѣ военной, захватить поземельную собственность и ограничить монархическую власть. Съ Хейнцинскаго сейма (1331 г.) власть законодательная и рѣшеніе всѣхъ, сколько нибудь важныхъ, государственныхъ вопросовъ переходить въ руки рыцарей шляхты^{**)}.

Примѣненіе общинныхъ равноправныхъ началъ къ сословному быту шляхты не имѣло вліянія на смягченіе аристократической исключительности этого сословія, напротивъ того оно ее усиливало. Вѣднѣйшій шляхтичъ, считая себя вполнѣ равноправнымъ съ самымъ богатымъ и знатнымъ членомъ своего сословія, полагалъ тѣмъ большимъ промежуткомъ, отдѣлявшій его отъ сословія не шляхетныхъ. Участвуя въ созданіи законовъ, въ управленіи государственными дѣлами, въ выборѣ корслей—шляхтичъ сознавалъ полноту своихъ гражданскихъ правъ, не стѣсненныхъ никакою сословною гіерархіею, и гордился ими—съ тѣмъ большимъ пренебреженіемъ относился онъ къ сословіямъ, лишеннымъ этихъ правъ, тѣмъ болѣе чувствовалъ себя въ правѣ господствовать надъ ними и презирать ихъ. Составляя компактно, равноправное и относительно весьма многочисленное аристократическое сословіе, шляхта не представляла тѣхъ пере-

*) »Gminowładstwo szlaheckie« у Лелевеля и Морачевскаго.

***) Слово *шляхта*, по мнѣнію К. Шайнохи старо-германская форма слова »geschlecht« *родъ*, заимствованная у нѣмцевъ, для отличія людей »родовитыхъ« отъ худородныхъ.

ходныхъ ступеней, которыя, заканчивая снизу феодальную лѣстницу, примыкали-бы къ народу и по временамъ, придавленные высшими слоями, желалибы найти въ народѣ точку опоры и подмогу для расширенія собственныхъ правъ и интересовъ. По отношенію къ народу вся масса шляхты, ложилась на него равномерною тяжестью и въ отношеніи эксплуатаціи и гнета не шляхетныхъ сословій всегда представляла примѣрное и рѣдкое при рѣшеніи другихъ вопросовъ согласіе.

Равноправность шляхтичей, такъ называемая «шляхетская демократія» весьма рано отозвалась тяжелымъ бременемъ на судьбѣ польскихъ крестьянъ. Уже въ XII столѣтіи всѣ повинности, которыя несли общинники въ пользу государства: десятины, подводы, сторожу и т. п. шляхта захватила въ свое пользованіе, отождествляя понятія государственнаго интереса и интересовъ шляхетскаго сословія; въ то же время, на основаніи грамотъ княжескихъ, уступавшихъ отдѣльнымъ личностямъ право суда надъ кметями въ извѣстныхъ округахъ, шляхтичи присвоили себѣ это право на пространствѣ всего королевства. Вслѣдъ за тѣмъ, въ XIV столѣтіи, ограничено право свободного перехода крестьянъ — въ статутѣ короля Казимира постановлено было, что одинъ только крестьянинъ можетъ оставить ежегодно свое село, а также назначены были наказанія и штрафы для бѣглыхъ крестьянъ, въ такомъ даже случаѣ, если-бы они доказали, что они принуждены были къ побѣгу жестокимъ обращеніемъ шляхтича. Законъ этотъ разрѣшалъ крестьянамъ выходъ изъ села только въ слѣдующихъ трехъ случаяхъ: если помѣщикъ причинялъ насиліе женщинамъ-крестьянкамъ, если имущество крестьянъ подвергалось взысканію вслѣдствіе преступленія помѣщика, или если крестьяне были отлучены отъ церкви въ теченіи цѣлаго года за вину помѣщика. Но смотря на эти стѣснительныя законоположенія

крестьяне пользовались еще двумя важными правами: земля, обрабатываемая ими, составляла ихъ собственность и прикреплѣніе ихъ къ этой землѣ было чисто личное, не наследственное.—Поземельная собственность была правда обложена значительною податью въ пользу государства (12 грошей отъ лана) и сверхъ того подушный оброкъ (głowne) крестьяне вносили помѣщику, но послѣдній не имѣлъ права ни отчуждать отъ крестьянина земли, ни мѣнять ея участки, ни вліять на передачу ея по наследству. Съ другой стороны крестьянинъ, принужденный закономъ не сходить съ земли, имѣлъ полное право высылать изъ нея своихъ сыновей и отправлять ихъ или въ другія села или въ города для изученія ремесла и т. п. Но вскорѣ обѣ вышеуказанныя льготы были уничтожены шляхтою, державшею законодательную власть въ своихъ рукахъ: въ 1374 году король Людовикъ хлопоталъ у шляхты о предоставленіи послѣ его смерти престола одной изъ его дочерей; послѣ долгаго сопротивленія онъ получилъ наконецъ на Кошицкомъ съѣздѣ желанное согласіе, но взамѣнъ онъ долженъ былъ уступить навсегда въ пользу шляхты подать, платимую крестьянами государству съ ихъ земель; въ силу Кошицкихъ постановленій, крестьяне должны были вносить съ лана земли только 2 гроша ежегодно въ государственную казну, остальные же 10 грошей долженъ былъ получать съ нихъ помѣщикъ. Такимъ образомъ оказалось что кмети платили чиншъ отъ принадлежавшей имъ наследственно земли въ пользу шляхтича; очевидно, что послѣ этаго послѣдній могъ произвольно увеличить стримость этаго чинша (тѣмъ болѣе, что самъ-же онъ былъ единственнымъ судьей, которому крестьяне могли приносить жадобы), замѣнить денежную повинность натуральною, отнять землю, въ случаѣ неисправнаго платежа, передавать ее платильщику болѣе исправному или предлагавшему болѣе значительную сумму и т. д. Словемъ кромѣ

бывшей личной зависимости крестьянина, являлась другая зависимость болѣе еще тяжелая и безвыходная—зависимость экономическая,—поземельная собственность ускользала изъ рукъ крестьянъ. Вслѣдъ за тѣмъ уничтожено было право, по которому сыновья крестьянъ имѣли право свободного выхода изъ села, сначала оно было ограничено такимъ образомъ (въ уложеніи короля Юанна Альбрехта) что только одинъ изъ сыновей въ каждомъ семействѣ имѣлъ право переселиться, а потомъ и вовсе было отиѣнено. При королѣ Сигизмундѣ I законъ пошелъ еще дальше въ этомъ направленіи: онъ установилъ отношеніе браковъ крестьянскихъ къ крѣпостной зависимости, постановивъ, что при заключеніи брака, новое крестьянское семейство должно поступать въ подданство того владѣльца, на землѣ котораго оно селилось; такимъ образомъ устройство крестьянской семьи было подчинено контролю помѣщика и бракъ могъ быть заключенъ только съ его согласіемъ.—Наконецъ въ 1520 году, сеймъ, собравшійся въ Торнѣ, ввелъ барщину, какъ общую повинность обязательную для всѣхъ крестьянъ королевства, помимо платимыхъ ими чиншей и даней.*) Такимъ образомъ рядомъ постепенныхъ мѣропріятій, возбудившихъ въ законную норму фактическій захватъ крестьянскихъ правъ и личности, шляхта успѣла обратить послѣднихъ въ полную и безусловную свою собственность еще задолго до Люблинской униі

Равноправность членовъ шляхетскаго сословія, полное ограниченіе дворянскимъ сословіемъ монархической власти и безусловное господство его надъ личностью крестьянъ—вотъ тѣ отличительныя черты польскаго общественнаго

---

*) Volumina Legum (изд. 1859) т. I, стр. 13, 24—25, 119, 172, 178. Также Moraczewski—Starożytności Polskie, т. I, стр. 127—131, статья «chłopi».

стройка, раздѣлить которыя польская шляхта предлагала земанамъ литовскимъ, зазывая ихъ къ политической уніи.

Между тѣмъ общественныя отношенія въ Литвѣ сложились въ совершенно иномъ видѣ, и только настойчивыя мѣропріятія правительства въ теченіи двухъ столѣтій могли подогнать и приблизить къ польскому строю литовское общество настолько, чтобы унія могла быть серьезно предложена. Въ минуту-же первоначальнаго соединенія при Ягеллѣ строй этотъ былъ вполнѣ отличенъ отъ польскаго во всѣхъ трехъ вышеуказанныхъ отношеніяхъ, и вслѣдствіе того, кромѣ вѣшной связи, выраженіемъ которой была личность общаго для обоихъ государствъ монарха, о совершенномъ сліяніи ихъ невозможно было и думать.

Происхожденіе аристократіи великаго княжества Литовскаго основано было на завоеваніи Литвинами обширныхъ югозападныхъ русскихъ земель, совершившемся весьма быстро (съ половины XIII, до конца первой четверти XIV столѣтія). Литовское племя, тѣснимое двумя сильными нѣмецкими орденами, стремившимися поглотить одну за другою всё его вѣтви, проявляетъ необыкновенную энергію самосохраненія. Защищая съ удивительною стойкостью и упорствомъ свою самобытность, литвины наконецъ сознаютъ свое безсиліе. Всѣ силы литовскаго племени, при высшей степени ихъ напряженія, не могутъ устоять противъ напора германскихъ рыцарей, пополнявшихъ свои ряды безпрестанною вербовкою въ рядахъ рыцарства всей западной Европы; въ этомъ безвыходномъ положеніи литвины умѣютъ однако найти исходъ. они, не прерывая борьбы съ нѣмцами, бросаются на сосѣдніе русскіе удѣлы, ослабѣвшіе отъ безурядицы среди междуусобныхъ нескончаемыхъ распрей и сильно потрясенные монгольскимъ нашествіемъ, овладѣваютъ безъ труда обширною территоріею и стараются дать ей такое устройство, которое болѣе всего могло-бы способствовать уси-

лейю военнаго контингента, нужнаго для борьбы съ крестоносцами. Военное устройство новозавоеванныхъ земель и извлеченіе изъ нихъ въ-возможнаго количества боевыхъ силъ, вотъ задача, господствовавшая по преимуществу при первоначальномъ устройствѣ великаго литовско-русскаго княжества; общественное устройство этого княжества и должно было сложиться подъ давленіемъ этой необходимости. Форма, представлявшаяся при этомъ сама собою, вытекавшая изъ господствовавшихъ въ то время повсемѣстно понятій натурально-хозяйственнаго государственнаго устройства, образецъ который въ возможномъ совершенствѣ былъ налице въ устройствѣ нѣмецкихъ государствъ—форма феодальная была примѣнена литвинами. Великіе князья литовскіе завоеваніемъ Руси приобрѣли огромныя пространства земли и немедленно употребили всю доставшуюся имъ землю какъ капиталъ, годный для найма военныхъ людей. Признавая въ принципѣ, на основаніи права завоеванія, всю землю своею личною собственностью, они немедленно отчуждали ея основаніяхъ ленной зависимости, потомственной и личной; они раздавали ее то большими цѣльными удѣлами второстепеннымъ князьямъ литовскимъ и русскимъ*) то болѣе мѣлкими участками земьянамъ,—потомкамъ дружинниковъ русскіхъ князей или рыцарямъ литовскимъ и иноземнымъ, находившимся въ военной у нихъ службѣ; то свободнымъ общинамъ городскимъ и сельскимъ, то наконецъ лично свободнымъ земледѣльцамъ (бояре панцирные и путные) тре-

---

*) Литовскіе княжескіе роды происходили или отъ родственниковъ царствующаго князя (Гедиминовичи) или отъ знатнѣйшихъ его военныхъ сподвижниковъ (Гольшанскіе, Радзивиллы и т. д.),—Русскіе роды были потомки русскіхъ удѣльныхъ князей, признавшіе надъ собою власть великаго князя литовскаго (Острожскіе, Четвертинскіе, Друцкіе и т. д.).

буя въ замѣнъ жалуемой земли одного неизмѣннаго условія: военной службы, соразмѣрной съ ея количествомъ.—На такихъ-же условіяхъ второстепенные удѣльные князья отдавали по частямъ доставшуюся имъ землю своимъ землянамъ и боярамъ; наконецъ земляне въ своихъ имѣніяхъ имѣли также бояръ, обязанныхъ отбывать въ ихъ пользу военныя услуги*). Такимъ образомъ рыцарское сословіе великаго княжества литовскаго представляло цѣлую лѣстницу зависѣвшихъ другъ отъ друга левниковъ, пользовавшихся въ неравномѣрной степени поземельною собственностью и стоявшихъ въ различныхъ отношеніяхъ къ центральной власти: между тѣмъ какъ верхніе слои военного сословія, вслѣдствіе родства, значенія и обширности владѣній, стояли почти на одномъ уровнѣ съ великимъ княземъ, нисшіе слои (бояре) незамѣтно сливались съ свободными земледѣльцами и городскими общинниками. При сличеніи этого устройства съ польскимъ ясно выдаются двѣ черты рѣзко ихъ отличавшія другъ отъ друга: отсутствіе въ Литвѣ равноправности между членами дворянскаго сословія и отсутствіе рѣзкой сословной границы между сословіемъ шляхетскимъ и сословіями неслужилыми.

Отношеніе военного сословія къ крестьянамъ представляло въ Литвѣ не менѣе поразительныя черты контраста: крестьяне въ великомъ княжествѣ литовскомъ не были подавлены какъ въ Польшѣ цѣлымъ рядомъ враждебныхъ для нихъ законоположеній, литовское дворянство само сложилось недавно и не успѣло еще сформироваться въ правильно организованное сословіе; отношенія его къ крестьянамъ до редакціи литовскаго статута не были даже опредѣлены закономъ, а укладывались подъ вліяніемъ обычая, преданія и

---

*) Акты Южной и западной Россіи, т. I, № 58, 70, 226, т. II, №: 63, 66; Акты Западной Россіи, т. I, №№ 10, 17, 18, 19, 20.

мѣстныхъ условій поземельнаго владѣнія.—Вообще положеніе крестьянъ въ великомъ княжествѣ литовскомъ до Люблинской уніи было относительно весьма свободно: крестьяне пользовались до извѣстной степени правомъ самосуда въ копныхъ судахъ или-же были подсудны, наравнѣ съ служилыми людьми, старостамъ и другимъ великокняжескимъ урядникамъ; они въ большей части случаевъ владѣли поземельною собственностью и значительное число ихъ пользовалось полною личною свободою, связанною только добровольными срочными контрактами.—Такъ какъ положеніе крестьянъ обуславливалось установившимся въ той или другой мѣстности подъ вліяніемъ экономическихъ и историческихъ условій, обычаемъ, то и отношенія ихъ къ дворянскому сословію были самыя разнообразныя; общаго уровня зависимости не было. По неполнымъ указаніямъ, сохранившимся, въ жалованныхъ грамотахъ и запродажныхъ записяхъ того времени, а также по указаніямъ, вошедшимъ въ составъ статута при его редакціи, мы можемъ установить слѣдующія группы, на которыя, относительно большей или меньшей ихъ полноправности, распадалась масса земледѣльческаго народонаселенія въ великомъ княжествѣ литовскомъ: 1) *Челядь невольная* или дворовые слуги, 2) *отчичи* 3) *данники* и 4) *люди похожіе, слободичи* или *вольники*.

Невольная челядь составляла единственное совершенно безправное крестьянское сословіе въ великомъ княжествѣ литовскомъ, но это полное рабство, могло быть только личное; дѣти рабовъ, по установившемуся обычаю, вытекавшему вѣроятно изъ экономическихъ условій края, причислялись къ категоріи отчичей и впоследствии обычай этотъ былъ возведенъ на степень закона; вообще источникомъ личнаго полнаго рабства признавался только плѣнъ въ военное время; всѣ другіе способы отреченія отъ личной сво-

боды: продажа себя въ рабство, рожденіе отъ рабовъ, бракъ съ рабомъ, выдача въ рабство за преступленіе были ограничены обычаемъ до значенія временной, срочной сдѣлки или вовсе устранены. Это обычное возрѣвіе на рабство нашло себѣ въ послѣдствіи мѣсто въ законѣ при составленіи литовскаго статута; такъ продажа въ рабство принята была только въ значеніи срочной службы, обязательной до того времени, пока стоимостью услугъ не пополнялась сумма, первоначально взятая должникомъ.—Рожденіе отъ рабовъ было устранено перечисленіемъ дѣтей челядиновъ въ разрядъ отчичей; бракъ съ рабомъ, допускалъ право на требованіе развода, послѣ котораго вольная сторона, получала обратно свою свободу; наконецъ выдача въ рабство за совершеніе преступленія тому лицу, во вредъ котораго преступленіе было совершено, разсматривалось также какъ средство пополненія причиненныхъ убытковъ посредствомъ уплаты ихъ натурою—принесеніемъ извѣстныхъ услугъ, впредь до отработка причиненнаго обиженному вреда; только люди, выданные обиженному на смерть, считались, въ случаѣ согласія послѣдняго на помилованіе, его пожизненными рабами; но и этотъ обычай со временемъ получилъ значеніе только срочной, хотя болѣе продолжительной зависимости, и былъ отмѣненъ при второй редакціи статута (1566 г.)*. Такимъ образомъ при существованіи всѣхъ вышеуказанныхъ ограниченій, челядины должны были составлять группу весьма малочисленную среди крестьянскаго народонаселенія великаго княжества; и дѣйствительно въ этомъ мы убѣждаемся, пересматривая грамоты того времени. Въ числѣ 42 документовъ, болѣе или менѣе точно обозначающихъ отношенія крестьянъ въ западной Руси до Люблинской уніи, только

*) Леонтовичъ. Крестьяне юго-западной Россіи по Литовскому праву. Унив. изв. 1863. Ноябрь стр. 16—18.

два упоминають о челяди невольной^{*)} между тѣмъ какъ въ остальныхъ перечисляются только отчичи, люди тяглые, данники, слободичи и т. д.

Другую категорію крестьянъ составляли *отчичи* (*дядичи*, *селяне*, *подданные* или просто *люди*). Они отличались отъ челяди тѣмъ, что зависимость ихъ отъ господина не была личная, а обуславливалась пользованіемъ извѣстнаго участка господской земли, взаменъ за которую они исполняли «службы и работы» и давали «подати». До конца XVI столѣтія владѣлецъ не имѣлъ права отчуждать отчичей безъ земли; отчичи считались правоспособными въ имущественномъ отношеніи, иногда даже владѣли поземельною собственностью но не имѣли права сходить съ земли и выводить ихъ постороннимъ лицомъ считался кражею—такимъ образомъ отчичи представляли категорію людей строго приписанныхъ къ землѣ (*glebae adscripti*). Источникъ зависимости отчичей отъ ихъ господъ состоялъ въ рожденіи ихъ отъ плѣнныхъ челядинцевъ, потому они часто упоминались съ эпитетомъ «*отчичи прирожденные*»^{**)} Въ грамотахъ зависимость отчичей отъ земли, находившейся въ ихъ пользованіи опредѣляется ясно изъ самаго ихъ текста; такъ въ жалованныхъ великокняжескихъ грамотахъ на имѣнія постоянно встрѣчаемъ при исчисленіи доходныхъ статей слѣдующія выраженія: «нехай они тыи люди держать и зъ ихъ землями пашными и бортными, и съ сѣножатями и зъ службами тыхъ людей и податями и зо всемъ съ тымъ, каеъ тыи люди ку замку нашему служивали и въ своихъ границахъ маются. — Количество повинностей, отбываемыхъ отчичами опредѣляется въ грамотахъ и документахъ обычаемъ, такъ въ мѣнковой записи 1490 года, повинности отчичей опредѣляются слѣдующимъ

*) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, № № 45 и 56.

***) Леонтовичъ, стр. 14—16.

образомъ: «А промѣнялъ я то имѣніе... со всѣми принадлежностями, какъ я самъ держалъ... А люди мои вотчинные на имя: (перечислено 25 именъ) должны служить по принятому въ той землѣ обычаю, а прочь не уходить имъ отъ него*). Численность этой категоріи крестьянъ, на сколько можно судить по дошедшимъ до насъ документамъ, была гораздо больше численности невольной челяди, но уступала количеству двухъ другихъ категорій: данниковъ и людей похожихъ: изъ числа разсмотрѣнныхъ нами грамотъ, 8 упоминаютъ ясно объ отчичахъ, 16 о данникахъ и 10 о слободчикахъ.

Весьма многочисленную категорію крестьянъ въ великомъ княжествѣ Литовскомъ составляли *данники*; судя по дошедшимъ до насъ жалованнымъ грамотамъ, чѣмъ къ болѣе раннему времени относятся послѣднія, т. е. чѣмъ менѣе успѣли проникнуть въ Литву польскія юридическія понятія и польскіе обычаи, тѣмъ чаще упоминаются данники и тѣмъ рѣже отчичи. Такъ изъ шести жалованныхъ грамотъ В. К. Свидригайла, относящихся къ первой половинѣ XV столѣтія (1408—1458) ни одна не упоминаетъ о существованіи въ жалуемыхъ имѣніяхъ отчичей или невольной челяди, а всѣ шесть опредѣляютъ повинности населявшихъ пожалованныя имѣнія крестьянъ исключительно обязанностью давать дань или подать: «со всѣми платы, што къ тымъ имѣніямъ слушаетъ и слушало» **). Данники были свободные земледѣльцы, владѣвшіе по большей части собственными участками земли; таеъ какъ они не отбывали съ нихъ во-

*) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, № № 47, 49, Памятники, изданные временною ком. для разб. древн. акт. т. I, ч. 2, стр. 2 и 52.

**) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, № № 19, 20, 24, 25; грамоты великихъ князей Литовскихъ, № № 3 и 8.

енной службы, то въ замѣнъ ея они должны были давать въ пользу государства, т. е. въ пользу великаго князя, извѣстное количество дани, деньгами или гораздо чаще натуральными продуктами; но взимать эту дань и найти для нея употребленіе на всемъ обширномъ пространствѣ великаго княжества было неудобно, потому князья и предпочитали перевести эту повинность прямо на обязанность военной службы, но такъ какъ данники владѣли участками земли слишкомъ малыми, для того, чтобы могли составить полную «службу» и вѣроятно притомъ не были расположены къ военному дѣлу, то князья уступали право на полученіе съ нихъ дани людямъ изъ служилаго сословія, требуя въ замѣнъ ея расширенія количества, отбываемой послѣдними военной службы; происхожденіе зависимости данниковъ вслѣдствіе сдѣлокъ подобнаго рода, ясно представляется изъ текста нѣкоторыхъ грамотъ. Такъ напримѣръ въ жалованной грамотѣ В. К. Александра, данной въ 1500 г. Гендриху Шлягеру на имѣніе въ пуши Берштанской, сказано: »И тое имѣніе и люди вышейписанные потвержаемъ.... съ платы грошовыми и медовыми и куничными и которымъ колвекъ именовъ могутъ названы або менены быти.... нехай онъ то держитъ, а намъ съ того службу земскую заступаеть, какъ-жо оные бояре, шляхта наши намъ служить« *). Въ другой грамотѣ того же князя, 1496 г., сказано: »Вилъ намъ челомъ намѣстникъ Звягольскій, Яцко Мезь, а просилъ у насъ во Врудкомъ повѣтѣ человѣка, на имя Лазорка, и зъ его сынами и зъ братаничи его, а повѣдалъ намъ, *штожъ дей съ нихъ одна служба*, а дани они даютъ двадцать ведеръ меду и четыре ведра, а помернаго два гроши и подымщина, а служба дей ихъ—тое три дни сѣна косятъ, а три дни жыта жнутъ и иныи службы

*) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, № 33.

служать; ино мы того чоловика, Лазорка Мошкевича, и зъ его сынами и зъ его братаничи дали ему изъ данью и зо всеми ихъ землями спашными и зъ бортными и со всеимъ потому, что *здавна* тыи люди *держали* *). Существо сдѣлки—уступка княземъ частному лицу, дани получаемой имъ отъ вольныхъ земледѣльцевъ, владѣвшихъ *здавна* землю, въ замѣнъ за военную *службу* явствуетъ изъ приведенныхъ грамотъ; впрочемъ фактъ землевладѣнія крестьянскаго, какъ данниковъ, такъ и отчичей, и признаніе за ними поземельной собственности по закону, встрѣчается на каждомъ шагу въ современныхъ документахъ: почти во всѣхъ актахъ; гдѣ только упоминаются крестьяне, рядомъ стоитъ выраженіе: *со всеми ихъ землями пашными и бортными*. Въ одномъ судовомъ листѣ 1498 года, при обсужденіи спора о владѣніи *грунтами* между дворянкою Светохною Щепиною и *людьми Кошевицкими, Горностаевцами и Ганковцами* крестьяне упомянутыхъ волостей заявили разбиравшему дѣло князю Федору Ивановичу Ярославовичу: *мы милостивый пане не на Светохну тые земли розробили, але на себе, а такъ, дей ваша милость, дубровы напротивко тыхъ земель нашихъ старыхъ вехай она также собѣ розробливаетъ*. Князь нашель доказательства крестьянъ справедливыми, призналъ за ними собственность спорныхъ земель и выдѣлилъ Светохнѣ другія**).

Не лишаясь поземельной собственности, личной свободы и полноправности, крестьянинъ—данникъ, кромѣ оброка, не былъ ничѣмъ болѣе обязанъ въ пользу дворянина

---

*) Грамоты великихъ князей литовскихъ № 10.—Подобная грамота помѣщена въ актахъ Южной и Западной Россіи, т. II, № 73, III.

***) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, № № 182, 47, 60, 72, т. II № 100 и т. д.

Самый размеръ и качество дани, обусловливались обычаемъ, но правдоподобно, на сколько можно судить по отрывочнымъ свѣденіямъ, они не были обременительны для данниковъ; вообще дань взымалась по большей части сырыми продуктами: дань *медовая* упоминается чаще всего; иногда къ ней присоединяется дань *бобровая* и *куничная*, рѣже упоминается *дяколное*, а еще рѣже дань *жытняя* и *грошевая*; прибавка нѣсколькихъ рабочихъ дней въ году, подобно вышеприведенной грамотѣ, въ исключительныхъ только случаяхъ сопровождаетъ перечень дани *).

Наконецъ послѣдній разрядъ крестьянъ въ великомъ княжествѣ литовскомъ составляли *Слободичи*, извѣстные также подъ названіями: людей *захожихъ*, *прихожихъ*, *похожихъ*, *слободниковъ* или *вольниковъ*. Слободичи были людивольные, не имѣвшіе поземельной собственности; они снимали по контракту участки земли у дворянъ, которымъ князь жаловали пустыри съ правомъ »людей на новомъ корни посадить« или »ново посадить«; иногда даже въ грамотахъ заведеніе поселенія на жалусомъ пустырьѣ до извѣстнаго срока вмѣнялось владѣльцу въ непремѣнную обязанность. При поселеніи своемъ »на новомъ корнѣ« люди похожіе давали владѣльцу земли »листъ или запись добровольный« посвидѣтельствованный тремя посторонними свидѣтелями, въ силу этого контракта, они обязывались въ замѣнъ за получаемую землю давать владѣльцу извѣстное, условное количество получаемыхъ ими съ земли произведеній, или исполнять извѣстные службы, или, наконецъ, давать »платы«; такъ какъ при поселеніи своемъ похожій человекъ получалъ по большей части еще пособіе отъ землевладѣльца, то въ такомъ случаѣ онъ обязывался до извѣстнаго срока

---

*) Акты Южной и Западной Россіи т. I № № 37, 60, 72, грамоты великихъ князей литовскихъ № 37 и т. п.

не сходить съ земли (*засядълый*); въ противномъ случаѣ (*незасядълый*) онъ могъ оставить слободу по своему усмотрѣнію, но долженъ былъ заплатить «выходъ, какъ въ земли обычай есть» и отдавши его, могъ «пойти, где хочетъ». Слободичи пользовались въ имѣніи пахатною землею и тогда, наравнѣ съ отчичами, назывались, по отношенію къ занятіямъ, «людьми тяглыми» или получали въ свое пользованіе бортные угодія: «бортники» или же нанимали только одну усадьбу и тогда назывались «огородниками». Во всякомъ случаѣ зависимость ихъ отъ помѣщика была исключительно экономическая и они сохраняли право на личную свободу и полноправность въ имущественномъ и юридическомъ отношеніяхъ *).

Изъ перечня отдѣловъ, на которые распадалось крестьянство въ великомъ княжествѣ литовскомъ и при сличеніи ихъ юридическаго и экономическаго положенія съ состояніемъ хлопковъ въ Польшѣ, явствуетъ то громадное различіе которымъ отличались въ отношеніи сословнаго быта оба государства въ минуту первоначальнаго ихъ соединенія. Изъ всѣхъ категорій литовско-русскаго крестьянства одна только невольная челядь находилась въ томъ положеніи полнаго безправія, которое въ Польшѣ тяготѣло надъ всею массою земледѣльческаго народонаселенія; но и эта категория составляла въ Литвѣ исключительное, малочисленное и переходное явленіе. Отчичи находились уже несравненно въ лучшемъ положеніи: самосудъ, обусловливавшійся участием ихъ въ копахъ, имущественная правоспособность, зависимость отъ находившейся въ ихъ пользованіи земли а не отъ личности владѣльца и неотчуждаемость ихъ отъ

---

*) Акты Южной и Западной Россіи, томъ I, № № 21, 24, 25, 33, 56. Грамоты великихъ князей литовскихъ № № 3 и 39. Памятники т. I, ч 2, стр. 3. Леонтовичъ, стр. 8—9.

этой земли доставляли имъ положеніе несравненно выше положенія польскихъ крестьянъ. Наконецъ большинство крестьянъ въ Литвѣ: данники и похожіе, составляли сословіе земледѣльческое, пользовавшееся полною личною свободою—явленіе не существовавшее уже въ Польшѣ въ концѣ XIV столѣтія.

Такимъ образомъ и въ отношеніяхъ дворянъ къ крестьянскому сословію Литва представляла столь же рѣзкія отличія отъ Польши, какъ и въ отношеніяхъ членовъ шляхетскаго сословія между собою и къ монархической власти; изгладить эти три различія въ строѣ обоихъ государствъ было необходимо для того, чтобы провести желанную для поляковъ унію; на эту предварительную работу и затрачены были польскою шляхтою настойчивыя усилія въ теченіи двухъ столѣтій, пока, наконецъ, они увѣнчались желаннымъ успѣхомъ въ 1569 году. Конечно при подготовкѣ политической уніи первое необходимое условіе состояло въ согласіи на нее короля, которому приходилось отречься въ пользу литовской шляхты отъ наследственнаго права на престолъ, отъ неограниченной власти и отъ права собственности на земли, розданныя дворянамъ на ленномъ правѣ, но на эти уступки потомки Ягеллы, жившіе постоянно въ Польшѣ подъ вліяніемъ польскаго сената и польскихъ сеймовъ и обращавшіе особенное вниманіе на ходъ польскихъ дѣлъ, готовы были легко согласиться и послѣдній изъ нихъ, Сигизмундъ Августъ, за нѣсколько лѣтъ до Люблинской уніи (1564 и 1566) отказался добровольно отъ этихъ вѣковыхъ правъ Гедеминовской короны *). Далѣе, помимо согласія со стороны монархической власти, предполагаемая унія должна была внутри самаго великаго княжества литовскаго опираться на то сословіе, которое въ переходѣ

---

*) Volumina legum, т. II, стр. 29, 31, 65 (§ 3).

изъ литовскаго общественнаго строя на польскій должно было найти разширеніе до возможныхъ предѣловъ своихъ правъ личныхъ, сословныхъ, имущественныхъ и политическихъ т. е. на шляхту. Среди феодальнаго разчлененія литовскаго военнаго сословія польскія шляхетскія понятія о равноправности дворянскаго сословія не могли быть встрѣчены, съ равною симпатіею на всѣхъ ступеняхъ феодальной лѣстницы. Между тѣмъ какъ князья и крупные ленники смотрѣли на шляхетскую равноправность какъ на учрежденіе, которое должно было уронить ихъ положеніе въ край и поставить ихъ на одинъ уровень съ зависѣвшими отъ нихъ прежде землянами и боярами, послѣдніе видѣли въ ней разширеніе своихъ правъ, легальное уравниеніе съ высшими сановниками и удѣльными князьями и возможность приобрѣтенія полной независимости какъ въ поземельномъ, такъ и въ сословномъ отношеніи, наконецъ приобрѣтенія неограниченнаго вліянія на политическую жизнь края. Очевидно, что при такомъ распаденіи интересовъ литовскаго дворянства, Поляки и руководимое ими правительство должны были съ цѣлію установленія уніи обратить особенное вниманіе на землянъ и бояръ литовскихъ, помочь имъ слотиться въ прочное сословіе, разширять при каждой возможности ихъ права и особенно стараться ознакомить ихъ съ правами, привилегіями и бытомъ польской шляхты, считывая на непреодолимую заманчивость этого примѣра. Такой образъ дѣйствій и былъ принятъ поляками начиная съ городольскаго съѣзда, постановленія котораго представляли какъ бы программу дальнѣйшаго хода сношеній и указывали ихъ конечную цѣль. Въ постановленіи этого съѣзда Ягелло, заявляя свое желаніе объединить Литву съ Польшею, изъясняетъ намѣреніе «снять съ шеи дворянъ литовскихъ то служебное ярмо, которымъ они до сихъ поръ были обременены и связаны» и уравниять ихъ права

съ правами польской шляхты. На первый разъ онъ дозволяетъ дворянамъ католическаго вѣроисповѣданія отчуждать имѣнія безъ предварительнаго разрѣшенія великаго князя, передавать ихъ по наслѣдству, въ приданное или въ даръ, разрѣшаетъ имъ выдавать дочерей за мужъ безъ контроля сузерена, ѣздить за границу и т. д. *). На томъ же сѣздѣ многіе литовскіе роды получили гербы польской шляхты и признаны были равными во всѣхъ правахъ съ новыми своими собратами. Такимъ образомъ основанъ былъ первый зародышъ литовской шляхты, которая должна была совмѣстить въ рамкахъ одного сословія всѣ разнородные элементы литовскаго боярства; между тѣмъ какъ начатое насажденіе литовской шляхты поддерживается постепенною выдачею шляхетскихъ дипломовъ отдѣльнымъ родамъ литовскихъ дворянъ, распространеніе шляхетскихъ польскихъ понятій въ Литвѣ подвигается впередъ и поддерживается общими сѣздами при каждомъ удобномъ случаѣ, поселеніемъ польскихъ шляхтичей въ литовскихъ областяхъ, отчисленіемъ къ Польшѣ отдѣльныхъ литовскихъ земель (Подолія) и болѣе всего редакціею литовскаго законодательства. Литовскій статутъ, сохраняя старыя юридическія русскіе обычаи, въ опредѣленіи отношеній сословныхъ былъ редактированъ подъ вліяніемъ исключительныхъ польскихъ понятій: не смотря на существовавшіе оттѣнки и на взаимную зависимость другъ отъ друга дворянъ литовскихъ, онъ во все не входитъ въ разсмотрѣніе этихъ отношеній, за то все военное сословіе безъ исключенія: пановъ, князей, шляхту и бояръ онъ признаетъ членами одного благороднаго сословія, равноправнаго между собою и рѣзко ограниченаго юридически сословными преимуществами отъ людей посполитыхъ **).

*) Volumina legum т. I, стр. 29—31.

**) Lelewel Histoire de la Lithuanie et de la Ruthenie, стр. 194 и 210.

Между тѣмъ какъ пропаганда шляхетства и его равноправности проникала такимъ образомъ въ Литву, представители высшаго дворянства принимали свои мѣры для того, чтобы не выпустить ускользавшаго изъ ихъ рукъ значенія. Они окружили великихъ князей своею радюю и, пользуясь смутами и малолѣтствомъ одного изъ нихъ, взяли съ него клятву въ томъ, что онъ не дозволить отчислить областей великаго княжества и не будетъ предпринимать ничего важнаго безъ согласія рады. Князья Острожскіе, Чарторыжскіе, Глинскіе, Гантовды, Радзивилы, Ходкевичи стоятъ постоянно на сторожѣ границъ великаго княжества, составляютъ раду, требуютъ выбора отдѣльнаго князя для Литвы въ случаѣ переѣзда бывшаго князя на польскій престолъ, представляютъ челобитныя отъ имени земель великаго княжества о запрещеніи селиться въ нихъ Полякамъ и заявляютъ рѣшительное сопротивленіе при каждой попыткѣ предложить унію.

Такимъ образомъ высшій кружокъ литовскаго шляхетства старается бороться противъ сліянія съ Польшею, однако исходъ этой борьбы раньше или позже долженъ былъ неминуемо привести къ торжеству шляхты и польскаго вліянія: не говоря уже объ неравномѣрной силѣ борющихся сторонъ, интересы, которые защищала княжеская партія, не представляли для ея же членовъ вопросовъ первой важности: если партія эта при сліянніи съ Польшею должна была лишиться тѣхъ преимуществъ, которыми она пользовалась въ Литвѣ передъ остальными членами дворянскаго сословія, освободить послѣднихъ отъ всякой юридической зависимости отъ крупныхъ ленниковъ и признать ихъ вполне равноправными съ собою, то съ другой стороны княжеская партія оставалась въ значительномъ выигрышѣ, освобождаясь сама отъ ленной зависимости отъ великаго князя и получая огромныя земли, бывшія до того времени

только въ условномъ пользованіи ея членовъ, въ полную и потомственную собственность. Съ другой стороны, отрекаясь отъ исключительнаго своего права составлять раду великаго князя, она входила въ составъ сословія, ограничивавшаго эту власть оковчательно, пользовавшагся уже не совѣщательнымъ голосомъ, а законодательною властію, правомъ останавливать своимъ «veio» всякое рѣшеніе монарха и контролировать всѣ его дѣйствія и распоряженія. Хотя среди многочисленнаго и равноправнаго шляхетскаго сословія князья литовскіе должны были по видимому стать отдѣльными единицами, по своей малочисленности незамѣтными въ массѣ шляхты, но имъ легко было предвидѣть, что равноправность шляхетская въ отношеніи къ нимъ останется мертвою буквою закона. Огромныя поземельныя владѣнія, остававшіяся ихъ собственностью, непомерное превосходство богатства должно было неминуемо дать имъ столь сильное вліяніе на массу шляхетства, что отреченіе отъ формальнаго, юридическаго неравенства должно было остаться одною риторическою фикціею. Дѣйствительно позднѣйшій ходъ историческихъ событій ясно показалъ, что послѣ Люблинской уніи, не только въ Литвѣ не ослабѣло значеніе такъ называемыхъ магнатовъ, но напротивъ того литовскіе княжескіе роды составили плотное зерно высшей аристократіи, около котораго начали группироваться болѣе богатые и знатные роды самой Польши. Пресловутая шляхетская равноправность продолжаетъ красоваться въ сеймъ-выхъ рѣчахъ, въ редакціи законовъ, въ афоризмахъ, которыми прославляла себя мелкая шляхтя («шляхтичъ имѣющій одну усадьбу равенъ воеводѣ» «nobilis Polonus omnibus par, peminі inferior» и т. п.) но на дѣлѣ она выходила призракомъ. Многочисленныя толпы равноправной братіи съ подобострастіемъ стали въ ряды слугъ и придворныхъ богатыхъ пановъ, продавали имъ свои голоса на сеймахъ и сеймикахъ, рубли-

лись въ ихъ междоусобныхъ распрахъ и т. д. Это будущее значеніе въ рѣчи посолитой угадывали болѣе дальновидные члены литовской аристократіи и потому одинъ за другимъ отставали отъ партіи сопротивлявшейся уніи. Между тѣмъ сопротивленіе это держалось на вихъ исключительно; то сословіе, на долю котораго выпало расплатиться за унію, за шляхетскія права земянъ и за вліяніе магнатовъ, не имѣло голоса въ политической жизни литовскаго княжества и не могло его подать противъ уніи съ Польшею.

Дѣйствительно же вся тяжесть перестройки общественныхъ отношеній великаго княжества литовскаго легла на крестьянское сословіе, лишивъ его и личной свободы и поземельной собственности и общиннаго самосуда. Захватъ этихъ правъ, возможность поставить крестьянъ литовскихъ на тотъ уровень полной зависимости ихъ отъ помѣщиковъ, на которомъ они стояли въ Польшѣ, и составляли главную приманку, прельщавшую литовскихъ землевладѣльцевъ; если при редакціи литовскаго статута умолчаны были только отѣнки, раздѣлявшіе другъ отъ друга различные слои литовскаго дворянства, съ цѣлью подготовить между ними равноправность, то въ статьяхъ, относящихся къ крестьянамъ, законодательство это гораздо больше подчинилось польскому вліянію. Статутъ, три раза передѣлываемый въ теченіи шестидесяти лѣтъ, при каждой редакціи прибавлялъ законоположенія все болѣе и болѣе стѣснительныя для крестьянъ: то самосудъ общинный, составлявшій исконный русскій обычай, удалялся изъ законодательства въ пользу суда доминиальнаго, то ограничивалась, стѣснялась имущественная правоспособность крестьянъ*), то наконецъ цѣлымъ рядомъ постановленій изглаживались различія, существовавшія между отдѣльными категоріями Литовскихъ крестьянъ и употреб-

---

*) Статутъ 1566 г., VIII, 5.

лялись возможные усилія для того, чтобы прикрѣпить ихъ къ землѣ и закрѣпить помѣщикамъ. Такъ уже первый статутъ зачисляетъ въ общую категорію людей (отчичей) и челядь, а третій уравниваетъ вполне ихъ права между собою, разрѣшая продавать бѣглыхъ крестьянъ безъ земли, откуда и развился обычай продажи безъ земли отчичей.— Далѣе тотъ-же статутъ опредѣляетъ срокъ, послѣ котораго также засѣдѣлые люди, теряютъ свободу выхода изъ земли (10 лѣтъ), принимая такимъ образомъ давность жительства на одномъ мѣстѣ, какъ источникъ неволи; послѣ этого стоило только землевладѣльцу предлагать крестьянамъ выгодныя условія слободы въ теченіи первыхъ десяти лѣтъ, или ввести ихъ оказаніемъ своевременной хозяйственной помощи въ значительные долги, уплатить которые до выхода изъ земли было необходимо, чтобы причислить похожихъ людей къ отчичамъ, которые въ свою очередь постепенно низводились на степень невольной челяди. Наконецъ статутъ подкрѣплялъ возможность закрѣпощенія слободичей закономъ о побѣгахъ, въ силу котораго всякій свободный крестьянинъ, бѣжавшій изъ земли раньше установленнаго по контракту срока или безъ уплаты долговъ при выходѣ, выдавался землевладѣльцу какъ его отчичъ.—*) Наконецъ, въ статутъ внесены были законоположенія относительно имущественной правоспособности крестьянъ, которые клонились къ тому, чтобы прировнять данниковъ къ остальнымъ категоріямъ крестьянъ, такъ какъ люди относившіеся къ этому разряду, опирались особенно на мелкое землевладѣніе. Такъ всѣ три редакціи статута стѣсняють право оставлять послѣ себя имущество по завѣщанію сначала до третьей его части, а потомъ и вовсе уничтожаютъ право оставлять завѣщанія. Наконецъ третья редакція статута отнимаетъ у

*) Леонтовичъ стр. 14—15 и 19—23.

крестьянъ землевладѣльцевъ право отдавать земли дочерямъ въ приданное, уступать ихъ постороннимъ лицамъ, продавать, отдавать въ залогъ или въ наемъ безъ согласія и разрѣшенія помѣщика.*)—Такое развитіе законодательства стѣснительнаго для крестьянъ поддерживалось настроеніемъ общественнаго мнѣнія литовской шляхты.—Находя закрѣпощеніе похожихъ крестьянъ вполне для себя выгоднымъ, шляхтичи стараются ускорить его посредствомъ экономическихъ между собою стачекъ. Они составляютъ сѣзды, на которыхъ принимаютъ обязательство, не отступать отъ принятой сообща нормы условій при заключеніи контрактовъ съ крестьянами, селящимися на ихъ земляхъ на слободѣ, и эту общую норму стараются по мѣрѣ возможности возвысить, прибавляя къ данямъ, обязательныя работы и десятины. Они также хлопчутъ объ затрудненіи выхода крестьянъ съ земли, обусловливая его формальностями и повышеніемъ выходной платы. Правительство подтверждаетъ эти стачки и обязывается ввести постановленныя на нихъ условія и въ коронныя имѣнія и примѣнить ихъ къ похожимъ людямъ, на нихъ поселившимся **).

Такимъ образомъ путемъ законодательнымъ и развитіемъ сословныхъ понятій въ обществѣ шляхетскомъ закрѣпощеніе крестьянъ подвигалось въ великомъ княжествѣ Литовскомъ и подготовило устраненіе важнѣйшаго различія, изгладить которое было необходимо для проведенія уніи. Когда послѣдняя наконецъ состоялась, то шляхтичи, признанные равными во всѣхъ отношеніяхъ съ шляхтою польскою, стали считать отношенія къ крестьянамъ, выработанныя въ Польшѣ, естественнымъ своимъ правомъ и, нарушая уцѣлѣвшія еще отъ приготовительныхъ мѣръ остатки

*) Тамже, стр. 35—36.

**) Памятники, т. I, ч. 2, стр. 8—19.

крестьянскихъ правъ, охраняемыхъ однимъ только обычаемъ, конфисковали ихъ въ свою пользу. Крестьяне, не составлявшіе сплоченнаго сословія, не имѣвшіе представительства, не умѣвшіе вести политической борьбы и не способные къ ней, заявили протестъ только тѣмъ, что старались спастись отъ обрушившагося на нихъ невыгоднаго нововведенія побѣгами, не сознавая того, что новыи порядокъ водворяется повсемѣстно на пространствѣ всего великаго княжества и что, слѣдовательно, бѣжать некуда. Что побѣги крестьянъ послѣ введенія Люблинской уніи составляютъ характеристическую черту быта новосозданнаго уніею государства, и что они достигли громаднхъ размѣровъ, ясно свидѣлствуютъ какъ безчисленныя жалобы дворянъ, составляющія цѣлыя томы, хранящіяся въ Кіевскомъ Центральномъ Архивѣ, такъ и польское законодательство времени, послѣдовавшаго за Люблинскою уніею. Пересматривая *Volume legum*, мы находимъ, что въ продолженіи столѣтія, (съ конца XVI по конецъ XVII вѣковъ) сеймы издали 42 постановленія о бѣглыхъ крестьянъ, изъ которыхъ 20 относятся спеціально къ областямъ бывшаго великаго княжества Литовскаго. Въ постановленіяхъ этихъ сеймы стараются остановить побѣги крестьянъ всевозможными репрессивными мѣрами и предоставленіемъ владѣльцамъ различныхъ льготъ и облегченій для преслѣдованія и поимки бѣглыхъ. Сеймы издають законы, въ силу которыхъ воспрещается принимать шляхтичамъ, подъ опасеніемъ штрафа въ 100 гривенъ, слугъ и крестьянъ если они не предъявятъ письменнаго свидѣтельства отъ владѣльца, на землѣ котораго они жили прежде, о томъ, что они свободны, высидѣли у него обязательный срокъ и уплатили выходъ. За принятіе чужихъ крестьянъ устанавливается штрафъ въ 500 гривенъ за cadaго крестьянина, а въ послѣдствіи штрафъ этотъ усиливается до 1000 гривенъ, сверхъ того назначается штрафъ въ 1000 гривенъ

за отнятіе насильно у владѣльца, пойманнаго имъ бѣглаго крестьянина*).—Штрафы эти гродскіе уряды должны были безотлагательно взыскивать съ имущества виновныхъ движимаго и недвижимаго и, въ случаѣ ихъ смерти, съ имущества наслѣдниковъ. Сверхъ того за неявку въ судъ по первому требованію, въ дѣлѣ о продержательствѣ бѣглыхъ крестьянъ, а также при малѣйшемъ сопротивленіи выдать ихъ и уплатить штрафъ, уряды гродскіе должны были подвергать виновныхъ приговору банниціи. **) Далѣе сеймы постоянно хлопочуть о томъ, чтобы сократить формальности процесса въ дѣлахъ о бѣглыхъ крестьянахъ и чтобы, по мѣрѣ возможности, облегчить юридическіе иски въ этомъ отношеніи, такъ они постановляютъ: что отвѣтчикъ долженъ являться въ судъ по первому позву и на ближайшій судебный срокъ, во всякомъ случаѣ не позже 4 до 6 недель со дня выдачи позва; что иски о бѣглыхъ крестьянахъ предоставляется вести въ ближайшемъ гродѣ, не стѣснясь райономъ жительства истца и отвѣтчика, что при процессахъ такого рода устраняются всѣ проволочки и отлагательства, допускаемыя закономъ по разнымъ причинамъ въ дѣлахъ другого рода, и, наконецъ, что гродъ рѣшаетъ дѣло окончательно и аппеляція отъ его рѣшенія воспрещается въ трибуналъ.—***) Наконецъ, сеймовыя постановленія разрѣшали отдавать подъ судъ гродовыхъ старостъ и урядниковъ, которые замедленіемъ хода дѣла, откладываніемъ его срока подъ какимъ-бы то ни было предлогомъ, или отка-

*) Volumina legum т. II, стр. 166 и 269; т. IV, стр. 14, 329 и 471.

**) Тамже т. IV, стр. 329 и 376 и III, стр. 456

***) Тамже т. II, стр. 176, 185, 189; т. III, стр. 24—25, 95, 955—956, т. IV, стр. 20 (§ 99), 438, 471; т. V, стр. 230, 327 и 367.

зомъ принять жалобу и выдать позовъ подали-бы поводъ къ неудовольствію стороны, отыскивавшей своихъ крестьянъ. Въ случаѣ, еслибы такая потачка крестьянскимъ побѣгамъ была доказана старостѣ или уряднику, то онъ подвергался взысканію штрафа и удаленію отъ должности.—*) Кроме этой безпрестанной заботы объ устраниеніи крестьянскихъ побѣговъ, о прикрѣпленіи крестьянъ къ землѣ и объ упроченіи зависимости ихъ отъ помѣщиковъ, законодательство польское вовсе умалчиваетъ о крестьянахъ, предоставляя ихъ въ полную власть шляхты безъ всякихъ гарантій безопасности и охраненія ихъ личности со стороны государства. За исключеніемъ упомянутыхъ законовъ о побѣгахъ, разъ только одна конституція упоминаетъ, о крестьянахъ и этотъ намекъ доказываетъ только какъ безпредѣльно польская шляхта понимала ту мѣру зависимости, въ которой должны были находиться, по ея мнѣнію, крестьяне. Конституція эта была постановлена генеральною Варшавскою конфедераціею 1573 года; въ ней шляхта даетъ обѣтъ не преслѣдовать другъ друга за разногласіе по дѣламъ вѣры и потомъ прибавляетъ: «однако конституція сія не должна нисколько нарушать власти надъ подданными какъ свѣцкихъ такъ и духовныхъ пановъ, ни ослаблять должнаго повиновенія панамъ ихъ подданныхъ; напротивъ того, еслибы гдѣ-либо возникло своеволие подъ предлогомъ разногласія вѣры, то въ такомъ случаѣ каждый панъ будетъ имѣть и впредь право, которое всегда имѣлъ, наказатъ по своему усмотрѣнію всякаго подданнаго неповинующагося ему какъ въ свѣцкомъ, такъ и въ духовномъ отношеніи.»**) Такимъ образомъ по понятіямъ шляхты, получившимъ силу закона, зависимость крестьянъ не ограничивалась подчиненіемъ личнымъ и имущественнымъ, но должна была распространяться и на право контроливатъ ихъ совѣсть.

*) Тамже т. II, стр. 189 и 208, т. III, стр. 337 и 456.

**) *Volumina legum* т. II, стр. 124.

Неограниченное крѣпостное право, водворившееся такимъ образомъ въ великомъ княжествѣ Литовскомъ послѣ Люблинской уніи не могло утвердиться прочно только въ югозападныхъ его областяхъ, гдѣ козачество составляло свободное, владѣвшее землею сословіе, достаточно многочисленное и сильное для того, чтобы составить серьезный протестъ противъ введенія ногаго порядка, въ рамки котораго оно само не укладывалось. Длинный рядъ козацкихъ возстаній, начавшійся съ конца XVI столѣтія и тревожившій шляхту до начала XVIII, опирался между прочимъ на сочувствіе народныхъ массъ, видѣвшихъ въ козацкой реакціи единственную силу, сдерживавшую фактически произволь помѣщиковъ, и общавшую, въ случаѣ успѣха, установленіе лучшихъ, по ея мнѣнію, общественныхъ отношеній. — Пока козачество держалось на окраинѣ речипосполитой, въ предѣлахъ ея была область, куда крестьяне могли бѣжать съ полною увѣренностью, что помѣщики, вооруженные городскими приговорами, не достигнутъ ихъ и не водворятъ на прежнее мѣсто жительства; была на лицѣ сила, наводившая до извѣстной степени смущеніе па шляхтичей сосѣднихъ воеводствъ и заставлявшая ихъ не доводить собственныхъ крестьянъ до крайности, для того, чтобы они «не оказались» или не сбѣжали въ козацкіе ряды. Кроме того упорная борьба съ козаками, истребительные походы ожесточенныхъ сопротивленіемъ польскихъ войскъ и не менѣе опустошительные набѣги Турокъ и Татаръ, принявшихъ участіе въ борьбѣ подъ конецъ XVII столѣтія, приводили спорныя области въ запустѣніе; послѣ присоединенія къ Россіи лѣваго берега Днѣпра и Запорожія, границы речипосполитой сѣзались, и бѣгство за ея предѣлы сдѣлалось для крестьянъ болѣе удобнымъ; въ теченіи самой борьбы нерѣдко крестьяне цѣлыхъ областей и округовъ, потерявъ надежду на успѣшный исходъ ея, бросали родину, пересе-

лялись въ гетманщину или въ слободскіе полки; такимъ образомъ, помимо затрудненій, вытекавшихъ изъ столкновеній съ козачествомъ, помѣщики югозападныхъ русскихъ областей должны были сдерживаться и въ виду крестьянскихъ побѣговъ за границу речипосполитой, пресѣчь которые какъ юридическимъ такъ и фактическимъ путемъ было невозможно.

Полное господство шляхты въ югозападномъ краѣ начинается только съ начала XVIII столѣтія, когда козачество исчезло совершенно въ правобережной Украинѣ и когда прочныя сношенія съ Россією и вмѣстѣ съ тѣмъ переполненіе народонаселеніемъ лѣвобережной Украины, если не уничтожали вполнѣ, то ограничивали до извѣстной степени возможность крестьянскихъ побѣговъ.— Впрочемъ отношенія къ крестьянамъ, вытекавшія изъ шляхетскаго строя речипосполитой могли установиться не вдругъ на всемъ пространствѣ югозападнаго края: послѣ исчезновенія въ немъ козачества значительная часть этого края (вся почти нынѣшняя Кіевская губернія, за исключеніемъ только самой сѣверной ея части и южныя $\frac{2}{3}$ Подольской) досталась шляхтѣ въ состояніи полного запустенія; остальная часть Подолія и нынѣшняя Волинь до рѣки Случи—на западѣ и до лѣсистой мѣстности (Полѣсія) на сѣверѣ*) были заселены весьма слабо; только Кіевское полѣсье и Волинь были заселены нѣсколько гуще и могли представлять удобную почву для примѣненія шляхетскихъ помѣщичьихъ воззрѣній. Шляхтичи, отыскивашіе или вновь испросившіе документы на села и земли, лежавшія въ степной Украинѣ, сель собственно не нашли въ указанныхъ урочищахъ, они могли надѣяться развить помѣщичья отношенія только въ такомъ случаѣ, еслибы имъ удалось приманить въ свои плодородныя имѣнія крестьянъ, разбѣжавшихся за Днѣпръ, въ Новороссійскія степи или въ

*) Бывшій Жаморскій повѣтъ Кіевского воеводства.

Молдавію; потому они должны были въ виду настоятельной экономической необходимости предлагать крестьянамъ условія поселенія на своихъ земляхъ болѣе выгодныя, чѣмъ тѣ, которыя они нашли въ мѣстахъ своего убѣжища. Такія условія и были предложены панами и публиковались ихъ слугами и урядниками, которые и принялись «выкликать слободы», разъѣзжая по ярмаркамъ восточной Украины или расписывая всѣ льготы, предоставленныя панами слобожанамъ, на столбахъ, вкопанныхъ на тѣхъ урочищахъ и селищахъ, гдѣ предполагалось устроить новыя села. Условія эти были такъ формулированы, что поражали ничтожностью повинностей, которыя крестьяне должны были нести въ замѣнъ за землю; повинности эти ограничивались большею частью требованіемъ нѣсколькихъ дней работы въ году и самой незначительной дани сырыми хозяйственными произведеніями или легкаго денежнаго чинша. Иногда помѣщикъ предоставлялъ крестьянамъ въ пользованіе землю совершенно безвозмездно, на все время слободы*). Впрочемъ, объявляя эти условія, шляхтичи прибавляли постоянно одну оговорку, казавшуюся крестьянамъ не важною: они назначали слободѣ срокъ, (отъ 15 до 30 лѣтъ), умалчивая о томъ, какую переменѣ данныхъ условій они обязаны были ввести послѣ истеченія означеннаго льготнаго времени.

Зазывая разбѣжавшееся изъ Украины народонаселеніе, землевладѣльцы переманивали и охотно принимали крестьянъ и изъ сосѣднихъ болѣе населенныхъ воеводствъ речипосполитой. Крестьяне изъ Полѣсья, Волыни, западнаго Подолія, воеводствъ Русскаго и Белзскаго (нынѣшняя Галиція) бросали тяжелыя условія быта и бѣжали то въ одиночку, то цѣлыми толпами въ Украину, куда ихъ манили слободскія условія, дававшія

---

*) См. № 21, стр. 53.

возможность рассчитывать хотя на временное облегченіе тяжелаго ихъ экономическаго состоянія. Нерѣдко сами владельцы степныхъ слободъ являлись на Волинь или Полѣсье, разѣзжали по селамъ и переманивали чужихъ крестьянъ къ себѣ на слободу или «выкачивали» ихъ, по техническому выраженію того времени; потребность рабочихъ силъ была столь велика, что вызвала особый промыселъ, родъ контрабандной торговли людьми. Мелкіе шляхтичи, евреи, дворовые панскіе люди часто обращали «выкачиваніе» въ ремесло, дававшее имъ средства существованія и значительные барыши. Такъ называемый «выкотца» бралъ подрядъ у степного помѣщика на доставку ему въ слободу за условленную плату извѣстнаго количества крестьянскихъ семействъ; онъ отправлялся въ одно изъ сосѣднихъ, болѣе населенныхъ воеводствъ, заѣзжалъ въ село подъ благовиднымъ предлогомъ, сводилъ знакомство съ крестьянами и старался въ яркихъ цвѣтахъ представить имъ привлекательное и привольное житье въ украинскихъ слободахъ; если находилъ почитливыхъ слушателей, а недостатка въ нихъ никогда не было, то осторожно предлагалъ свои услуги для пособія въ переселеніи. Получивъ согласіе достаточнаго количества охотниковъ, выкотца исчезалъ изъ села и потомъ въ условленную ночь подѣзжалъ къ крестьянскимъ дворамъ съ достаточнымъ количествомъ подводъ. Крестьяне укладывали на возы все движимое имущество, выгоняли имѣвшійся у нихъ скотъ, собирали все семейство и подъ предводительствомъ ловкаго афериста оставляли родное село, отправляясь искать счастья, предлагаемаго новымъ паномъ. Промыселъ выкачиванія развился въ первой половинѣ XVIII вѣка, не смотря на строгія репрессивныя законодательныя мѣры, до такой степени, что въ современныхъ актахъ встрѣчаются нерѣдко процессы, въ которыхъ разныя лица обвинялись въ томъ, что они занимались выкачиваніемъ въ теченіи 20 и 30

лѣтъ. Вообще всеобщіе побѣги крестьянъ въ первой половинѣ XVIII вѣка составляютъ самую выдающуюся черту бытовыхъ отношеній въ юго-западномъ краѣ; на сколько побѣги были часты и многочисленны, можно судить по нѣсколькимъ документамъ, помѣщеннымъ въ этомъ томѣ; документы эти взяты совершенно случайно, безъ выбора, изъ огромной массы однородныхъ свидѣтельствъ, которыми переполнены актовыя книги того времени. Такъ въ одной только Кіевской декретовой книгѣ помѣщено 95 приговоровъ по поводу передержательства бѣглыхъ крестьянъ, въ другой—декретовой Винницкой, такихъ приговоровъ 34, въ третьей, Кіевской, записано 56 жалобъ по поводу крестьянскихъ побѣговъ и т. д. Изъ самаго текста актовъ ясно, что побѣги были далеко не случайныя и не единичныя, а, напротивъ того, имѣли видъ передвиженія народонаселенія, настоящей колонизаціи, такъ въ каждомъ актѣ, гдѣ перечисляются бѣжавшіе крестьяне, владѣлецъ жалуется, что они ушли отъ него не одни, а «съ женами, дѣтьми, съ лошадьми, волами и со всѣмъ своимъ домашнимъ имуществомъ;» притомъ изъ самаго перечня бѣглыхъ, можно заключить объ огромной численности переходившихъ съ мѣста на мѣсто крестьянъ: такъ напримѣръ дворянинъ Шлюбичъ-Заленскій жалуется, что изъ его сель, Овадна и Гнойна, бѣжало въ одинъ разъ 14 крестьянъ съ семействами и имуществомъ; Кіевскій воевода, Іосифъ Потоцкій, требуетъ у дворянъ Конскихъ возврата перебѣжавшихъ къ нимъ изъ его имѣній 30 крестьянскихъ семействъ; дворянинъ Щеневскій жалуется, что изъ его имѣній: Ходорова и Липоваго Рога, бѣжало 28 крестьянскихъ семействъ въ Каневское староство; кіевскій кастелянъ, Стецкій, отъискиваетъ 30 крестьянскихъ семействъ, скрывшихся отъ него въ Билиловскую волость и т. п.—*) Побѣги крестьянъ происходили иногда на довольно значительномъ пространствѣ: изъ Волыни—въ староство Каневское; изъ воевод-

*) См. № № актовъ: 2, 8, 12, 18, 22, 24, 29, 37.

ства Русскаго—въ Подольское и т. д. но по большей части, такъ какъ передвиженіе съ семействами и всѣмъ хозяйствомъ было весьма не удобно на далекомъ разстояніи, то крестьяне бѣжали изъ своей мѣстности въ область ближайшую, гдѣ народонаселеніе было рѣже и слѣдовательно условія крестьянскаго быта легче, крестьяне той мѣстности бѣжали въ слѣдующую и т. д. Но вообще всѣ побѣги направлялись съ сѣверо-запада къ юго-востоку, сосредоточиваясь какъ въ фокусъ въ плодородныхъ степяхъ Брацлавщины и Киевщины, которыя такимъ образомъ оказывали вліяніе на экономическій бытъ крестьянъ и на ограниченіе помѣщичьей власти не только въ мѣстностяхъ непосредственно къ нимъ прилегавшихъ, но и на области, лежавшія въ довольно обширномъ районѣ, до Припяти, западнаго Буга и Сана. Сколько ни хлопотали генеральные сеймы и воеводскіе сеймики, сколько ни усердствовали гроды и урядники, сколько ни гонялись за бѣглецами сами владѣльцы, остановить, прекратить или даже ослабить количество побѣговъ было невозможно, и только полное заселеніе Украины, водвореніе въ ней достаточнаго количества крестьянскихъ рабочихъ силъ могло повліять на уменьшеніе этого количества или по крайней мѣрѣ на прекращеніе бѣгства крестьянъ изъ болѣе отдаленныхъ мѣстностей. Условіе это и выполнилось къ концу XVIII столѣтія и въэто время количество дѣлъ о бѣглыхъ крестьянахъ значительно уменьшается въ Полѣсіи и Волыни; относительно южной Украины и Подоля, не смотря на значительное относительное заселеніе этихъ областей, побѣги продолжались гораздо долѣе вслѣдствіе близкаго сосѣдства, съ ждавшими въ свою очередь колонизаціи, обширными Новороссійскими степями.

Впрочемъ административныя и законодательныя мѣры, направленныя противъ побѣговъ крестьянъ, не остались безъ вліянія на судьбу послѣднихъ, хотя и не были въ силахъ удержать ихъ; мѣры эти усиливали только степень опасно-

сти, которой подвергались бѣгле, но не были достаточны для того, чтобы уравнивать отвращеніе, вызванное въ крестьянахъ безвыходнымъ положеніемъ, въ которое они были поставлены неограниченною закономъ властью помѣщика.—Вслѣдствіе строгихъ репрессивныхъ мѣръ, постановленныхъ сеймами, крестьянинъ, сбѣжавшій съ мѣста жительства подвергался значительнымъ лишеніямъ и опасностямъ до того времени, пока не отыскалъ слободы, на которой могъ поселиться. Бывшій владѣлецъ или его эконокъ, узнавъ о побѣгѣ, немедленно наряджалъ погоню; если крестьяне бѣжали не въ одиночку, а толпою, то владѣлецъ вооружалъ своихъ слугъ и надворныхъ козаковъ и принималъ цѣлый походъ, спрашивая проѣзжихъ, призывая на помощь владѣльцевъ селъ и требуя пособія отъ магистратовъ городовъ и мѣстечекъ, лежавшихъ по той дорогѣ, которою уходили крестьяне, продолжая травлю на разстояніи 20 и болѣе миль; потому крестьяне старались пробираться маленькими проселочными дорогами, ночевали въ лѣсу или на полѣ, избѣгали мѣстечекъ и большихъ экономій и терпѣливо переносили на пути голодъ и холодъ лишь-бы не наткнуться на, гнавшагося за ними, гнѣвнаго пана; если послѣдній нагонялъ ихъ, то доля наказанія была вполне въ его рукахъ; по установленному порядку помѣщикъ сосредоточивалъ въ себѣ верховную, судебную и полицейскую власть надъ крестьянами.— Потому если бѣгле сознавали, что не найдутъ помилованія, то вступали въ драку съ отрядомъ своего владѣльца; иногда собственники той слободы, въ которую направлялись бѣгле, узнавъ о погони, выходили имъ на встрѣчу также съ вооруженнымъ отрядомъ и между двумя помѣщиками происходило формальное сраженіе.—Иногда бѣгле достигали безпрепятственно мѣста своего назначенія, но, по прошествіи извѣстнаго времени, бывшій владѣлецъ устраивалъ вооруженный заѣздъ на слободу, отнималъ

силою своихъ крестьянъ и, нерѣдко, захватывалъ при удобномъ и послучаѣстороннихъ людей и отводилъ ихъ въ свое имѣніе.

Помимо преслѣдованія со стороны владѣльца, бѣглый крестьянинъ подвергался и другимъ опасностямъ. Не имѣя письменнаго дозволенія отъ помѣщика на отлучку изъ села, крестьянинъ считался бродягою или какъ тогда называли: »гультаемъ, человѣкомъ неробочимъ, persona vagabunda« вслѣдствіе того онъ стоялъ совершенно внѣ закона. Пока онъ находился въ своемъ селѣ, законъ не оказывалъ ему защиты по отношенію къ его владѣльцу, но послѣдній, соблюдая свои собственные интересы, старался оградить личность и имущество своихъ крестьянъ отъ посягательства на нихъ со стороны постороннихъ шляхтичей; бѣжавшій отъ нана крестьянинъ лишался единственнаго, признаваемого закономъ, защитника и долженъ былъ безропотно выносить всякія обиды отъ перваго встрѣчнаго. Владѣлецъ каждаго села, черезъ которое онъ проходилъ, весьма часто шляхтичъ, проѣзжавшій по дорогѣ совершенно случайно, останавливалъ попадавшихъ на встрѣчу крестьянъ, спрашивалъ ихъ, и, убѣждавшись въ томъ, что они бѣглецы, по своему усмотрѣнію: или задерживалъ ихъ для выдачи владѣльцу, или отводилъ и водворялъ въ своемъ имѣніи, или, чаще всего, отнималъ у нихъ скотъ и имущество, самихъ же прогонялъ изъ села.

Изъ множества документовъ, описывающихъ судьбу бѣглыхъ крестьянъ, внесенныхъ тысячами въ актовыя книги, мы укажемъ для примѣра одинъ, рисующій наглядно тѣ опасности и бѣдствія, которымъ подвергались крестьяне, отправлявшіеся на слободы, не смотря на которыя они однако продолжала бѣжать отъ помѣщиковъ. Въ 1719 году въ дубенскій магистратъ представленъ былъ крестьянинъ—Апанасъ Говинъ, обвинявшійся въ убійствѣ. При допросѣ въ магистратѣ онъ рассказалъ чистосердечно свои похож-

денія; вотъ въ чемъ они заключались: уже пять лѣтъ до того времени, Говинъ бѣжалъ отъ своего помѣщика въ Литвѣ, онъ нѣсколько разъ принималъ службу и становился на работу въ разныхъ селахъ, но, находя условія быта невыгодными для себя, онъ бѣжалъ дальше, постоянно направляясь на югъ; въ одномъ изъ временныхъ своихъ пристанищъ онъ успѣлъ жениться и дальнѣйшее бѣгство уже совершалъ въ сопровожденіи семейства. Послѣдній разъ онъ бѣжалъ изъ села Горостава (въ южной Волини) съ женою и груднымъ ребенкомъ; семейство поднялось съ мѣсга недѣли за двѣ до начала поста; но расчетъ на весеннюю погоду обманулъ ихъ: въ дорогѣ ихъ захватилъ сильный морозъ и метель, а дитя между тѣмъ заболѣло корью. Поздно вечеромъ странники прибрели въ шинокъ, стоявшій у проселочной дороги, здѣсь они выложили всю свою казну: итого два гроша—купили за грошъ водки, чтобы смазать ребенка, а за другой для него же калачей; но оставаться на ночь въ корчмѣ они не рѣшились и, не смотря на морозъ и вьюгу, двинулись въ дальнѣйшій путь—прошли нѣсколько верстъ, но морозъ становился все сильнѣе, бѣглецы коченѣли отъ стужи; они повернули въ лѣсъ, въ сторону отъ дороги, и рѣшились развести огонь и ночевать; пока мужъ накладывалъ костеръ, жена кормила грудью ребенка, а потомъ, положила его подъ кустомъ и, въ свою очередь, пошла собирать дрова; возвратившись къ стоянкѣ она бросилась къ ребенку—но онъ уже отъ холода умеръ. Истощеніе силъ, голодъ, отчаяніе, морозъ, ночь среди лѣсной пустыни, наконецъ смерть ребенка привели несчастныхъ въ безпамятство: жена стала рыдать, затѣмъ разразилась горькими упреками на мужа, обвиняя его въ причиненіи смерти ребенку, вслѣдствіе того, что онъ настаивалъ выйти на ночь изъ шинка. Упреки, въ свою очередь, переполнили мѣру терпѣнія мужа, въ слѣпомъ безпа-

мятствѣ, онъ ударилъ жену палкою по головѣ—она тутъ же упала мертвою. Опомнившись, Говинъ принялся погребать свое семейство: онъ вырылъ въ снѣгу яму, уложилъ въ нее жену и ребенка, засыпалъ снѣгомъ и навалилъ на могилу кучу хвороста; но трудно ему было оставить это роковое мѣсто, онъ просидѣлъ у могилы до утра и на другой день былъ арестованъ. Выслушавъ этотъ разсказъ, дубенскій магистратъ нашелъ подсудимаго виновнымъ въ тройномъ убійствѣ (жена его была беременна) и приговорилъ къ смертной казни. Судьба впрочемъ преслѣдовала несчастнаго и при исполненіи этого послѣдняго обряда, долженствовавшаго заключить весь рядъ отношеній его къ обществу. По словамъ наивнаго лавника, наблюдавшаго за исполненіемъ приговора, палачъ »по Божіей ли волѣ, по своей ли неопытности, или по *счастію* преступника« не успѣлъ снять головы однимъ ударомъ, а только нанесъ ему рану »разрубивши около третей части шеи«. По прозьбѣ духовенства казнь была остановлена и подсудимый отданъ на излѣченіе, но 19 дней спустя онъ умеръ »добровольно« *).

Не смотря однако на послѣдствія, подобныя описанному случаю, повторявшіяся весьма часто со всевозможными видоизмѣненіями въ подробностяхъ, побѣги крестьянъ въ огромномъ размѣрѣ продолжаютъ бозпрерывно въ XVIII столѣтіи. Учащая ихъ, крестьяне достигаютъ, хотя отчасти, своей цѣли—постоянная забота о сохраненіи въ селахъ рабочихъ рукъ заставляетъ помѣщиковъ ограничивать нѣсколько произволъ по отношенію къ нимъ и уменьшать до извѣстной степени объемъ требуемыхъ повинностей и даней. Что облегченіе участи крестьянъ и временное улучшеніе ихъ экономическаго быта находились въ прямой зависимости отъ количества и возможности побѣговъ, въ этомъ наглядно

---

*) См. № 15, стр. 35—38.

убѣждаютъ инвентари *) имѣній. Если сравнимъ между собою эти инвентари, составленные въ различныхъ мѣстностяхъ въ продолженіи всего XVIII столѣтія, то можемъ сдѣлать слѣдующіе общіе выводы: чѣмъ мѣстность далѣе удалена отъ степной украины и чѣмъ она гуще заселена, тѣмъ повинности, возложенныя на крестьянъ, тяжелѣе; и чѣмъ ближе къ концу столѣтія, т. е. чѣмъ больше развивается количество крестьянскаго народонаселенія, тѣмъ тяжелѣе также становятся его повинности. Вообще при пересмотрѣ инвентарей оказывается, что повинности крестьянъ распадаются на три категоріи: работы, денежные взносы и дань натурою, взываемая самыми разнообразными продуктами крестьянскаго хозяйства; общая сложность всѣхъ этихъ трехъ категорій повышается, смотря по степени населенности мѣстности, и усиливается тѣмъ болѣе, чѣмъ болѣе время подвигается къ концу XVIII столѣтія. Вотъ цифры, взятые изъ инвентарей, на основаніи которыхъ эти заключенія и были выведены:

Въ началѣ XVIII столѣтія мѣстности, имѣвшія относительно густое крестьянское народонаселеніе, были: Волянь, Кіевское Полѣсье (почти весь Овруцкій повѣтъ кіевскаго воеводства), и западная часть Подолія; изъ нихъ Волянь болѣе другихъ удалена отъ степной украины, слѣдовательно побѣги крестьянъ были нѣсколько болѣе затруднены самымъ географическимъ положеніемъ этой страны. Отношенія эти и выражаются слѣдующими цифрами крестьянскихъ повинностей: на Воляни съ самаго начала XVIII столѣтія количество взимаемой барщины равняется 3 тяг-

---

*) *Инвентарями* назывались описи имѣній, заключавшіе въ себѣ поименный списокъ крестьянъ съ указаніемъ количества взимаемыхъ съ нихъ въ пользу помѣщика повинностей, дани и денежныхъ сборовъ.

лымъ днямъ въ недѣлю, т. е. 156 рабочимъ днямъ съ каждой крестьянской семьи; сверхъ того съ самаго начала XVIII столѣтiя къ этой установленной обычаемъ нормѣ присоединяются еще сверхурочные дни, не разложенные уже правильно по недѣлямъ и семействамъ, а взимаемые помѣщиками въ случаѣ хозяйственной надобности иногда съ однихъ домохозяевъ, иногда же поголовно со всѣхъ крестьянъ; прибавочные дни нарастаютъ постепенно съ 8 до 28 въ годъ, и притомъ иногда взимаются съ цѣлаго семейства, и, въ такомъ случаѣ, полагая въ среднемъ семействѣ 3 работника, дни эти усиливаютъ количество барщинныхъ дней, лежавшихъ на обязанности каждаго семейства, на цифру отъ 24 до 84 дней въ годъ. Сверхурочные дни работы вводились помѣщиками въ обычай въ видѣ прибавокъ случайныхъ и постепенныхъ и притомъ взымались въ формѣ такой, которая ясно стремилась къ тому, чтобы появленiе ихъ какъ можно менѣе поражило крестьянъ и какъ можно болѣе подходило къ народнымъ обычаямъ. Прибавочные дни носятъ самыя различныя названiя: они то составляютъ какъ бы общую набавку къ обыкновеннымъ полевымъ работамъ, приставленную въ началѣ и концѣ каждаго отдѣла этихъ работъ подъ названiями: *зажинки*, *обжинки*, *закоски*, *обкоски*, *заорки*, *оборки*; то прикрываются предлогомъ общественной нужды, подчинки дорогъ, мостовъ (или вмѣсто нихъ экономическихъ построекъ),—то *шарварки*, которыхъ взымалось 12 дней въ году; то являются обязательною работою но за угощенiе, даваемое помѣщикомъ—это *толоки*; впрочемъ давать угощенiе во время каждаго толоки помѣщики весьма скоро нашли лишнимъ и потому является дѣленiе толокъ на *мокрыя* т. е. съ угощенiемъ водкою и *сухiя* безъ угощенiя. Кромѣ прибавочныхъ дней работы, имѣвшихъ опредѣленныя, вышеуказанныя названiя, помѣщики возлагали еще на крестьянъ раз-

личные хозяйственные работы, не определявшіяся уже числом урочныхъ дней, а по болѣеи части только обусловленные исполненіемъ извѣстной задачи; такъ въ инвентари включается повинность крестьянъ не въ зачетъ барщинныхъ дней насадить помѣщику капусту, исполнить всѣ работы, нужныя для приготовленія пряжи изъ льна или пеньки (сборъ съ поля, моченіе и очистка стеблей), полоть огородъ, въ послѣдствіи полоть ишеницу и просо, приготовить огородъ, давать по очереди сторожу къ панскому гумну и двору и т. д. Къ концу XVIII столѣтія это количество повинностей показалось помѣщикамъ недостаточнымъ и они усилили число тяглыхъ дней до 4 (въ одномъ инвентарѣ 1791 года даже до 5) въ недѣлю и умножили притомъ число прибавочныхъ дней подъ самыми странными предлогами; такъ въ одномъ инвентарѣ 1792 года, мы находимъ, что крестьяне, помимо шарварковъ, толокъ, обжировъ и т. д. отбывали поголовно помѣщику еще 4 дня въ недѣлю за право пользованія лѣсными продуктами, именно: 1 день за берестъ (березовую кору), 1 день за рыжики, 1 день за опеньки (породы грибовъ) и 1 день за *ландыши* (sic *). Такимъ образомъ все количество рабочихъ дней на Волыни безпрестанно увеличивалось подъ разными предлогами. Въ первомъ изъ помѣщенныхъ инвентарей 1704 года оно составляло цифру 194 дней съ каждаго крестьянскаго семейства **), потомъ, медленно увеличиваясь, около половины столѣтія (1773 г.) оно пред-

---

*) См. № № 5, 10, 61, 80, 185, 262 и 276.

**) По 3 дня тяглой барщины въ недѣлю=156 днямъ, 13 пятницъ такъ называемой толоки для пряжи, 21 дней сторожи, 2 дня на отдѣлку кнопли и 2 дня по крайнѣй мѣрѣ шарварка. (См. № 5).

ставляло цифру нѣсколько превышавшую 210 дней *) и наконецъ при концѣ столѣтія (1792) достигло цифры 240 дней **).

Но кромѣ обязательной работы волынскіе крестьяне были обложены въ значительномъ размѣрѣ данью денежною и натуральною. Денежная дань взималась подѣ двумя наименованіями: *чинша* (отъ 1 до 8 злотыхъ) и *подорожчизны* (также до 8 злотыхъ); послѣдняя дань могла быть впрочемъ взимаема, по усмотрѣнію помѣщика, натурою, т. е. крестьянинъ долженъ былъ въ замѣнъ ея доставлять по указанію своего владѣльца и по его оцѣнкѣ стоимости извоза, хлѣбъ и другіе продукты сельскаго хозяйства въ мѣста ихъ сбыта.—Такъ какъ средняя стоимость рабочаго дня, по оцѣнкѣ инвентарей равнялась 10 грошамъ, ***) то вносимая помѣщику сумма чинша и подорожчизны (отъ 8 до 16 злотыхъ) представляла стоимость отъ 24—48 рабочихъ дней.—Дань натурою распространялась на всѣ предметы крестьянскаго хозяйства, болѣе постоянные и важнѣйшіе ея виды составляли: *осенъ* или дань зерновымъ хлѣбомъ—дань эта обыкновенно приносилась въ видѣ известнаго количества ржи (отъ 1 до 4 осминь) или овса (отъ 1 до 2 осминь); ****) затѣмъ самую постоянную дань составляетъ десятина отъ

---

*) Тяглыхъ 156 дней, шарварковъ 12, толокъ и т. п. 6 сторожи 20 дней, разныхъ прибавочныхъ работъ (приготовление огорода, прядива, проса и т. д.) до 20 дней. (См. № 80).

***) См. № 276.

****) Низшая оцѣнка рабочаго дня по инвентарямъ равняется 6 грошамъ, высшая—15; потому мы принимаемъ для болѣе удобной оцѣнки среднюю стоимость 10 грошей.

*****) По оцѣнкѣ, помѣщенной въ самыхъ-же инвентаряхъ, стоимость этой дани равнялась отъ 3 до 7 злотыхъ въ годъ, т. е. стоимости отъ 9 до 21 рабочихъ дней.

курей и яицъ, а также десятина, даваемая отъ льна и пеньки, известная подъ названіемъ *мотковъ*;^{*)} къ этимъ родамъ даней, смотря по ходу крестьянскаго хозяйства и по свойству мѣстности, прибавлялись разные роды даней менѣ постоянные и разнообразившіеся въ различныхъ имѣніяхъ смотря по обстоятельствамъ: то взымалась десятина съ гусей, то налагалась на крестьянъ обязанность доставлять известное количество грибовъ или хмѣлю,^{**)} то, наконецъ, если крестьяне разводили пасѣку, они обязаны были отдавать помѣщику ежегодно десятую колоду пчель или вмѣсто нея ея стоимость, деньгами, такъ называемую *пчельную десятину* (обозначенную въ инвентаряхъ суммою 8 злотыхъ за каждую десятую колоду); если количество пчель, принадлежавшихъ крестьянину было менѣ десяти колодъ, то вмѣсто пчельной десятины, крестьяне платили *очковое*, т. е. по $\frac{1}{2}$ злотаго подати отъ каждой колоды.

Такимъ образомъ если свести къ одному итогу все количество разнообразныхъ даней, которыми обложены были въ XVIII столѣтіи волынскіе крестьяне и если перевести итоги къ одному знаменателю, принявъ за общую мѣру стоимость рабочихъ дней, то мы получимъ слѣдующіе цифры, выражающія степень экономической зависимости крестьянъ отъ помѣщиковъ:

---

*) Количество курей, приносимыхъ каждымъ крестьянскимъ семействомъ помѣщику, было отъ 2 до 5 въ годъ; яицъ отъ 5, до 10; мотковъ, т. е. свертковъ пряжи 3—4; по оцѣнкѣ самихъ-же инвентарей стоимость этой дани равнялась отъ $\frac{1}{2}$ до $2\frac{1}{2}$ злотыхъ въ годъ, т. е. стоимости $1\frac{1}{2}$ —7 рабочихъ дней.

**) Количество этихъ прибавочныхъ даней, за исключеніемъ пчельной десятины и очкового, по оцѣнкѣ инвентарей, простиралось до стоимости 1—2 злотыхъ или отъ 3 до 6 рабочихъ дней.

Рабочихъ дней крестьяне отбывали какъ minimum—194 дня, стоимостію въ 65 злотыхъ. Чиншей и подорожчины платили по меньшей мѣрѣ 8 злотыхъ т. е. 24 рабочихъ дней; даней натурою, не считая пасѣки, давали на сумму $4\frac{1}{2}$ злотыхъ т. е. стоимостію въ 13 рабочихъ дней. Сложивши эти итоги, получаемъ общую цифру въ $77\frac{1}{2}$ злотыхъ или 231 рабочихъ дней въ году. Цифра эта представляетъ minimum, относящійся только къ началу разсматриваемаго столѣтія, но такъ какъ въ теченіи столѣтія обязанности безпрестанно усиливались, то для опредѣленія ихъ отношеній въ концѣ столѣтія представимъ итогъ maximum означенныхъ въ инвентаряхъ повинностей; онъ даётъ слѣдующія цифры:

Рабочихъ дней	240	стоимостію въ	80	злотыхъ
Чинша и подорожны	48	—	16	
Даней натурою	33	—	11	
Итого.	321	—	107	

Кіевское Полѣсіе составляло мѣстность, малоусту упавшую Волини въ отношеніи густоты народонаселенія, но мѣстность эта лежала ближе къ украинѣ и слѣдовательно представляла болѣе удобства для крестьянскихъ побѣговъ; потому количество барщины и другихъ повинностей, установленныхъ помѣщиками, не достигало цифры повинностей, которыми обложены были волинскіе крестьяне. Такъ количество урочныхъ дней барщины до половины XVIII столѣтія постоянно равняется только 2 днямъ въ недѣлю *) и

*) Впрочемъ норма эта опредѣлялась только обычаемъ, вытекавшимъ изъ экономическихъ интересовъ помѣщиковъ, но она не исключала возможности далеко ее превзойти въ случаѣ, если помѣщикъ имѣлъ въ виду предпріятіе на столько выгодное, что могъ рисковать обыкновенными экономическими отношеніями своего хозяйства.

только подь конецъ столѣтія нѣсколько повышается: именно зимою взывается по 2 дня въ недѣлю а въ лѣтнее полугодіе по 3. Изъ сверхъурочныхъ дней первая появляется сторожа въ размѣрѣ 10 дней въ годъ, за тѣмъ съ половины столѣтія присоединяются 6 дней закосковъ, зажинковъ и т. д. и 4 толоки сухія и мокрыя, а также по 12 дней въ году шарварковъ, также по одному рабочему дню въ недѣлю для отдѣлки пряжи (въ теченіи полугодія); все это вмѣстѣ составило къ концу столѣтія цифру 58 рабочихъ дней въ году отъ каждаго семейства. Сверхъ того въ концѣ столѣтія (съ 1780) появляются и работы сверхъурочныя въ видѣ обязанностей: садить капусту, полоть просо, обрабатывать огородъ и придѣльныя растенія и т. д. въ размѣрѣ отъ 6 до 10 дней въ годъ отъ каждой крестьянской семьи. Такимъ образомъ вся цифра рабочихъ дней, взывавшаяся съ крестьянъ полѣскихъ въ началѣ XVIII столѣтія, не превышала цифры 114 дней, къ концу же его повысилась до 200.

Денежныя чинши и подоржчина взимались въ Полѣсіи въ размѣрѣ одь 10 до 19 золотыхъ, но не представляли столь постояннаго явленія какъ на Волыни и вообще гораздо болѣе замѣнялись натуральными данями. Послѣднія были въ Полѣсіи самыя разнородныя и многочисленныя. Самые постоянныя виды ея составляли: медъ, левъ, грибы и куры. Дань медовая замѣняла взываемую на Волыни пчельную десятину и очковое; размѣръ ея былъ самый разнообразный и зависѣлъ отъ количества бортей, прибрѣтенныхъ крестьянами, онъ колебался между 1—7 бельцами

Такъ изъ счета издержекъ, употребленныхъ желѣзно, на постройку плавильнаго завода помѣщикомъ Павшею, мы видимъ, что онъ заставлялъ работать при постройкѣ крестьянъ изъ двухъ своихъ селъ по 6 день въ недѣлю въ теченіи цѣлаго полугодія. (См. № 6).

(средняя стоимость бѣльца равнялась 3 золотымъ); десятина отъ льна взималась въ размѣрѣ 5—10 повисемъ; отъ грибовъ 1, а въ концѣ столѣтія по 2 сотни; отъ курей 2 до 4; яицъ 10—15 *). Сверхъ того назначались помѣщиками дани менѣе постоянныя, различныя въ различныхъ имѣніяхъ; такъ въ приведенныхъ инвентаряхъ въ нѣкоторыхъ имѣніяхъ мы встрѣчаемъ повинность доставлять ежегодно 1 или 2 мѣрки хмѣлю, въ другихъ десятину отъ гусей, въ иныхъ дань кошенилью, дранью, ягодами, пряжею (мотки), льнянымъ семенемъ и т. д. Къ концу столѣтія прибавляется и осепь, который доходитъ въ размѣрѣ до 4 мѣръ жита и 8 мѣръ овса (инвентарь 1794 года), стоимостью въ 12 золотыхъ *).

Такимъ образомъ общая сложность повинности крестьянскихъ въ кievскомъ Полѣсіи представляла въ началѣ XVIII столѣтія слѣдующія цифры:

Рабочихъ дней	114	стоимостію въ	38	золотыхъ
Чиншей и подорожныя	30	—	10	
Даней натурою	18	—	6	
	<u>Итого. 162</u>	—	<u>54</u>	

*) Для оцѣнки натуральныхъ повинностей, по стоимости ихъ, обозначенной самими инвентарями, мы получаемъ слѣдующія цифры: принявъ за среднюю мѣру по крайней мѣрѣ 1 белець меда отъ каждаго крестьянина—получится стоимость 3 золотыхъ; за 5—10 повисемъ льна $\frac{1}{2}$ —1 зл. за 100—200 грибовъ— $\frac{1}{2}$ до 1 золотого; за 2—4 курей тоже $\frac{1}{2}$ зл.—общая сложность этихъ 4 видовъ натуральной дани представляеть такимъ образомъ стоимость отъ 5 до 7 золотыхъ или отъ 15 до 21 рабочаго дня.

**) См. № № 1, 14, 16, 43, 82, 182, 194 и 310.

Въ концѣ же столѣтія:

Рабочихъ дней	195	стоимостию въ 65 злотыхъ
Чиншей и подорожныи	57	— 19
Даней натурою	24	— 8
Дани хлѣбомъ	36	— 12
Итого.	312	— 104

Такимъ образомъ количество повинностей, взимаемыхъ въ Полѣсіи къ концу столѣтія, достигло почти цыфры повинностей, возложенныхъ на крестьянъ волынскихъ и усиливалось въ теченіи столѣтія гораздо быстрѣе, чѣмъ на Волиннѣ, явленіе, которое можно объяснить только тѣмъ обстоятельствомъ, что на полѣскую мѣстность большее вліяніе оказывала, по причинѣ близкаго сосѣдства, степень заселенія степной украины.

Совершенно такія-же цыфры даютъ намъ инвентари западнаго Подолія съ тою только разницею, что количество рабочихъ дней нѣсколько въ нихъ слабѣе чѣмъ въ Полѣсіи, и что натуральная дань медомъ, грибами и вообще лѣсными продуктами въ Подоліи не взималась; но общая цифра повинностей остается таже, что и въ Полѣсіи, вслѣдствіе того, что дань хлѣбомъ (осепъ) появляется съ самаго начала столѣтія и притомъ восполняется десятиною отъ скота. Каждый крестьянинъ вносилъ ежегодно помѣщику подати: *пороговщину*—1 до 1½ злотаго за cadaго вола; *гостыну*—6 грошей отъ каждой овцы или *десятину* натурою т. е. десятую овцу и двадцатую свинью отъ вскормленныхъ или приобрѣтенныхъ имъ животныхъ. *)

Затѣмъ количество крестьянскихъ повинностей значительно меньше въ инвентаряхъ той мѣстности, которая

*) Ст. № №: 4, 39, 42.

составляла область переходную отъ Полѣсія къ Украинѣ, т. е. въ инвентаряхъ, составленныхъ въ Житомирскомъ повѣтѣ Кіевскаго воеводства,*) или въ самой сѣверной, прилагавшей къ Полѣсію, полосѣ Кіевскаго повѣта. При пересмотрѣ этихъ инвентарей оказывается, что въ этой мѣстности почти до конца XVIII столѣтія количество барщины не превышало 2 тяглыхъ дней въ недѣлю, и по большей части колебалось между однимъ и двумя днями такъ, что крестьяне въ теченіи лѣтнаго полугодія отбывали по 2 дня въ недѣлю съ каждаго семейства, а въ зимніе мѣсяцы только по 1 дню; въ послѣднемъ лишь десятилѣтіи (по инвентарю 1796 г.) количество это возросло лѣтомъ до 3, а зимою до 2 дней; прибавочные, сверхъурочные дни появляются только съ половины столѣтія: прежде всего сторожа, потомъ зажинки, обжинки, толоки и т. п. наконецъ шарварки; къ концу столѣтія, они въ общей сложности достигаютъ цифры 42 рабочихъ дней въ году.—Изъ денежныхъ взносовъ существуетъ одна подорожчина и ее мы встрѣчаемъ въ инвентаряхъ этой мѣстности не раньше 6-го десятилѣтія XVIII столѣтія, до конца-же его она не превышаетъ цифры 8 золотыхъ. Количество дани, приносимой натуральными произведеніями, тоже слабѣе въ Житомирскомъ повѣтѣ, чѣмъ въ мѣстностяхъ, которыя были прежде рассмотрены. Онѣ появляются только въ началѣ второй четверти столѣтія (первый разъ мы ихъ встрѣчаемъ въ инвентарѣ 1727 года) и представляютъ въ то время повинность весьма не обременительную; дань ограничивается однимъ ковшемъ меду, сотнею грибовъ и 2 курами въ годъ, что въ общей сложности едва превышаетъ стоимость 2 золотыхъ или 6 рабочихъ дней; съ

---

*) Нынешніе уѣзды: Житомирскій, южная половина Новоградъ—Волынскаго, Бердичевскій, западная часть Радомысльскаго и сѣверная Сквирскаго.

половины столѣтія количество дани постепенно усиливается, въ составъ ея входятъ свертки пряжи, хмѣль и яйца, такъ что въ концѣ столѣтія она достигаетъ стоимости 6 золотыхъ или 18 рабочихъ дней.—*) Такимъ образомъ въ мѣстности, находившейся на рубежѣ Полѣсія и степной Украины, еще во второй четверти XVIII столѣтія всѣ повинности крестьянъ ограничивались обязанностью отбывать 78 урочныхъ дней барщины въ годъ и доставлять дань натурою, стоимостью около 2 золотыхъ, или въ общей сложности, 82 рабочими днями, стоимостью въ 28 золотыхъ. Быстро увеличиваясь, въ послѣднемъ десятилѣтіи XVIII столѣтія повинности эти представляли слѣдующія цифры:

Рабочихъ дней	172	стоимостью въ	57	золотыхъ
Подорожчины	24	—	8	золотыхъ
Даней натурою	18	—	6	золотыхъ
<hr/>				
Итого	214	—	71*	)

Такимъ образомъ малая степень населенности Украины вліяла на ближайшую къ ней мѣстность еще сильнѣе, чѣмъ на нѣсколько болѣе отдаленныя области; вліяніе это выразилось, какъ гораздо болѣе слабою цифрою крестьянскихъ повинностей, такъ и быстрымъ возрастаніемъ ея по мѣрѣ заселенія Украины. Общая цифра крестьянскихъ повинно-

---

*) По инвентарю 1796 года и по его-же оцѣнкѣ дань распределялась на каждое крестьянское семейство слѣдующимъ образомъ: мѣра хмѣлю—стоимостью въ 2 золотыхъ, грабы на сумму также 2 золотыхъ, 2 мотки пряжи— $\frac{1}{2}$ злотаго, 3 курей $1\frac{1}{2}$ злотаго 10 яицъ—3 гроша.

**) Смотри № №: 17, 20, 27, 37, 48, 50, 58, 64, 182 и 320.

стей, хотя и въ концѣ столѣтія далеко не достигла той высокой степени развитія, на которой она стояла въ Польшѣ, Подоліи и Волыни, но тѣмъ не менѣе въ теченіи 60 лѣтъ она успѣла почти утроиться.

Очевидно, что въ самой Украинѣ, на всемъ пространствѣ южныхъ $\frac{2}{3}$ нынѣшнихъ Кіевской и Подольской губерній, повинности крестьянъ должны были взиматься еще въ болѣе слабомъ размѣрѣ: хлопоты помѣщиковъ о заселеніи этой области и открытыя ими слободы подали поводъ къ ослабленію власти и доходовъ помѣщиковъ въ сосѣднихъ земляхъ и воеводствахъ въ силу того обстоятельства, что развили въ большихъ размѣрахъ побѣги крестьянъ, для которыхъ они открывали пристанище, безопасное отъ всякаго юридическаго преслѣдованія и привольное по экономическимъ условіямъ быта. Для того, чтобы крестьяне бѣжали изъ мѣстъ своего жительства въ новыя слободы, необходимо было, чтобы владѣльцы послѣднихъ предложили бѣглецамъ такія именно условія, которыя были бы гораздо болѣе выгодны, чѣмъ тѣ, въ которыхъ они находились на родинѣ и чтобы, до извѣстнаго времени, пока народонаселеніе не достигло бы достаточной степени развитія, они не обременяли слишкомъ поспѣшными нововведеніями разъ предложенныхъ условій. Такого образа дѣйствій и придерживались дѣйствительно землевладѣльцы украинскіе, рассчитывая, что развитіе народонаселенія въ принадлежащихъ имъ пустыряхъ можетъ сдѣлаться для нихъ, хотя въ болѣе или менѣе отдаленномъ будущемъ, обильнымъ источникомъ дохода; расчетъ этотъ, сопряженный съ нѣкоторымъ непосредственнымъ матеріальнымъ убыткомъ, они могли примѣнить къ практикѣ тѣмъ легче, что собственно при тогдашнемъ состояніи края онъ представлялъ единственный возможный исходъ. При первой попыткѣ усилить количество крестьянскихъ повинностей или сократить срокъ

слободы, все недавно собранное народонаселение, не успевшее еще сродниться с новым местом жительства и обзавестись правильным хозяйством, разбѣжалось бы из села, предоставив нетерпѣливому владѣльцу обладание пустымъ урочищемъ, и лишивъ его и тѣхъ незначительныхъ доходовъ, которые онъ могъ получать изъ слободы. Не удивительно потому, что помѣщики не торопились сокращать льготные голы, предоставленные ими слобожанамъ, и терпѣливо ожидали того времени, когда они будутъ въ состояніи воспользоваться всею полнотою правъ, предоставленныхъ имъ законами речипосполитой. Такимъ образомъ въ теченіи первой половины XVIII столѣтія крестьяне всей южной украины находились какъ бы въ переходномъ, весьма для нихъ удобномъ, состояніи—они или вовсе ничего не платили помѣщику за пользованіе землею, или вносили самыя незначительныя чинши и дани. Инвентари, составленные въ это время въ южной украинѣ, весьма рѣдко встрѣчаются въ актовыхъ книгахъ, а если иногда они и вносились въ акты, то ограничивались указаніемъ дохода получаемого помѣщикомъ съ мельницъ, винокуренныхъ заводовъ ит. п.; крестьяне хотя и перечислялись поимянно, но послѣ составленія ихъ списка въ инвентарь вносилась общая замѣтка »крестьяне эти сидятъ еще на слободѣ, недавно пришли, никакой барщины не исполняютъ и чинша не платятъ«*).

Въ такомъ выжидательномъ положеніи помѣщики оставались нѣсколько долѣе, чѣмъ до половины столѣтія, только около 1760 года начали истекать сроки слободъ, первоначально обѣщанныя крестьянамъ, и около этого времени появляются первыя болѣе опредѣленныя повинности крестьянъ; но вѣроятно владѣльцы не считали еще колонизацію прочно установившеюся, потому, что первыя обяза-

---

*) См. инвентарь мѣстечка Ровитна № 21, стр. 53.

тельные повинности, возложенныя ими на крестьянъ, представляютъ еще весьма слабыя цифры; такъ въ инвентарѣ Богуславскаго староства, составленномъ въ 1766 году, мы находимъ, что крестьяне вовсе барщины не отбывали и что всѣ ихъ повинности ограничивались *осепомъ* и денежными взносами, не превышавшими, въ среднемъ размѣрѣ и въ общей сложности суммы 20 злотыхъ, т. е. стоимости 60 рабочихъ дней *). Но и это незначительное количество повинностей не могло быть встрѣчено равнодушно крестьянами, успѣвшими уже свыкнуться съ болѣе свободнымъ экономическимъ положеніемъ въ теченіи льготнаго слободскаго срока. Волненія среди крестьянской массы, вызванныя мѣрами польскаго правительства и общества, употребленными съ цѣлью фанатическаго преслѣдованія православія и насильственной пропаганды уни, приобрѣтаютъ особенную силу въ то именно время, когда помѣщики съ своей стороны вводятъ, первыя обязательныя повинности крестьянъ. Такимъ образомъ реакція, вызванная религіознымъ преслѣдованіемъ, находитъ точку опоры и въ экономическомъ положеніи жителей края и отъ совмѣстнаго дѣйствія обѣихъ причинъ народное раздраженіе разражается, наконецъ, страшною катастрофою 1768 года, извѣстною подъ именемъ колівщины. Событіе это, помимо другихъ побудительныхъ причинъ, должно было заставить шляхтичей, въ виду постоянной опасности новаго народнаго взрыва, обходиться крайне осторожно съ интересами земледѣльческаго народонаселенія; притомъ, кромѣ того впечатлѣнія, которое произвела на шляхтичей колівщина, явилось еще новое экономическое обстоятельство, не выгодное для владѣльцевъ степной украины. Въ 1775

---

*) Чаяша 2 рубля въ годъ; *подымнаго* отъ 1 $\frac{1}{2}$ —3 гравенъ; *косового*—3 гравны и *осепа* отъ 1—2 осьмухъ (см. № 62, стр. 131—132).

году уничтожена была запорожская Сѣчь и Русское правительство приняло рѣшительныя мѣры для заселенія обширныхъ степей запорожскихъ. Послѣ присоединенія къ Россіи Крыма исчезла опасность отъ Татарскихъ набѣговъ и земледѣльческое населеніе получило возможность жить безопасно на всемъ пространствѣ Новороссійскаго края. Такимъ образомъ на границѣ речипосполитой открывалась новая обширная территорія предназначенная для земледѣльской колонизаціи, и вмѣстѣ съ тѣмъ открывалось новое поле для побѣговъ крестьянъ; слѣдовательно Новороссійскій край долженъ былъ повліять въ концѣ XVIII столѣтія на условія крестьянскаго быта сосѣднихъ съ нимъ воеводствъ рѣчипосполитой точно также, какъ вліяла на эти условія Украина въ теченіи цѣлаго столѣтія, и вліяніе это должно было обнаружиться тѣмъ сильнѣе, чѣмъ ближе прилежала данная область речипосполитой къ бывшимъ запорожскимъ степямъ. Конечно крестьяне кіевской Украины и Брацлавщины, лежавшихъ на самой границѣ Херсонскихъ степей, болѣе другихъ имѣли возможность бѣжать въ новыя мѣста поселенія, тѣмъ болѣе безопасныя, что онѣ лежали уже за границею шляхетской речипосполитой, отъ юридическихъ и экономическихъ порядковъ которой крестьяне отбивались и бѣгали уже въ теченіи двухъ столѣтій. Помѣщики этихъ областей почувствовали, что осуществленіе надеждъ возлагаемыхъ ими на постепенное заселеніе ихъ имѣній и на введеніе въ нихъ нормальныхъ, по ихъ мнѣнію, помѣщичьихъ отношеній, опять должно затянуться на неопредѣленное время, что крестьянское народонаселеніе, за которымъ они гонялись столь долго и неутомимо, еще разъ ускользаетъ изъ ихъ рукъ и что для него внезапно открылся исходъ изъ искусно разставленной западни украинскіхъ слободъ, которыя такъ недавно могли казаться шляхтичамъ послѣднимъ и окончательнымъ подвигомъ на

пути закрѣпощенія южно-русскаго народа. Ясно было, что помѣщики южныхъ воеводствъ должны были пойти на уступку и предоставить крестьянамъ такія льготы, которыя привязали бы ихъ къ мѣсту жительства и отстранили влеченіе къ дальнѣйшему переселенію; иначе они не могли бы весьма долго разсчитывать на рабочія силы, необходимыя для извлеченія дохода изъ плодоносной, принадлежавшей имъ почвы. Средство, которое представилось имъ, какъ условіе прямо ведущее къ цѣли—это было предоставленіе крестьянамъ поземельной собственности. Дѣйствительно съ начала послѣдней четверти XVIII столѣтія въ актовыхъ книгахъ начинаютъ появляться многочисленные документы, свидѣтельствующіе о правѣ крестьянъ на потомственное владѣніе болѣе или менѣе значительными участками земли, документы несуществовавшіе вовсе до указаннаго времени или существовавшіе только въ видѣ весьма рѣдкихъ исключеній. Что поводомъ внезапной раздачи старостами и помѣщиками крестьянамъ поземельной собственности были дѣйствительно выше указанныя экономическія причины, въ томъ ясно убѣдимся цифрами, если распредѣлимъ документы, свидѣтельствующіе о правѣ крестьянъ на поземельное владѣніе по географическому положенію мѣстностей, къ которымъ они относятся, и по хронологическому порядку времени, въ которомъ они были составлены.

Паресмотрѣвъ тщательно записовые отдѣлы актовыхъ книгъ XVIII вѣка, въ которые вносились документы, устанавливавшіе право на поземельную собственность вообще, мы нашли 280 документовъ относящихся къ крестьянскому землевладѣнію. Конечно, количество это представляетъ собою только весьма незначительную долю документовъ подобнаго рода существовавшихъ въ дѣйствительности, такъ какъ весьма рѣдко крестьянинъ находилъ нужнымъ или

имѣлъ возможность заявить въ актовныя книги дарственную запись, полученную имъ отъ владѣльца, равно какъ и купчую крѣпость или духовное завѣщаніе, по которымъ онъ приобрѣталъ права на землю отъ односельцевъ или родныхъ. Крестьяне не были признаны по польскому праву лицами правоспособными и потому не могли являться въ судъ самолично; для того, чтобы совершить любое юридическое дѣйствіе въ градѣ или земствѣ, хотя бы простую явку въ книги документа, крестьянинъ могъ являться не иначе, какъ, подобно малолѣтнему, въ сопровожденіи (*cum assistentia, de jure debita*) опекуна, т. е. помѣщика или его повѣреннаго, и послѣдній долженъ былъ заявить предварительно передъ урядомъ свое согласіе на юридическое дѣйствіе, предпринимаемое крестьяниномъ; помимо этой формальности, затруднявшей явку крестьянскихъ документовъ, а иногда, дѣлавшей ее невозможною, сами крестьяне, отчасти по безграмотности и непониманію чуждыхъ для нихъ законовъ, отчасти по недовѣрію къ шляхетскимъ судамъ, не хлопотали о явкѣ своихъ документовъ въ актовныя книги и считали свою собственность вполне обезпеченною домашними документами и свидѣтельствомъ старожилловъ о продолжительномъ безспорномъ владѣніи. Такимъ образомъ документы, обрѣтающіеся въ записовыхъ книгахъ не даютъ намъ права судить о количествѣ земли, принадлежавшей крестьянамъ, но, во всякомъ случаѣ, при хронологической и географической группировкѣ, могутъ указать время и мѣстность въ которыхъ стало развиваться крестьянское землевладѣніе. Вотъ цифры, извлеченныя изъ такой группировки относительно времени.

Изъ числа документовъ, указывающихъ на крестьянское землевладѣніе, внесенныхъ въ актовныя книги, составлены были въ первой половинѣ столѣтія, т. е. съ 1700 по 1750 годъ только 15, (въ томъ числѣ шесть купчихъ крѣпостей, состав-

ленныхъ еще во время существованія козачества). Далѣе документы распредѣляются слѣдующимъ образомъ по десятилѣтїямъ:

съ 1750 по 1760	составлено	6	документовъ.
— 1760 по 1770	—	13	—
— 1770 по 1780	—	59	—
— 1780 по 1790	—	117	—
— 1790 по 1796	—	70	—

Такимъ образомъ изъ числа имѣющихся документовъ, только 5% составлены за цѣлую первую половину XVIII столѣтїя, а 88% относятся къ послѣдному двадцатипятилѣтїю (1770—1796); колїивщина (1768) и наведенный ею на шляхту паническій страхъ, а еще болѣе уничтоженіе Запорожья (1775) и колонизація Новороссійскаго края, объясняютъ это внезапное развитіе крестьянскаго землевладѣнія.—Такія-же результаты даютъ намъ численныя отношенія документовъ, если мы ихъ подвергнемъ географической группировкѣ. Въ этомъ отношенїи мы получаемъ слѣдующія цифры: документовъ о поземельной собственности крестьянъ составлено:

въ Кїевской Украинѣ	—	180 т. е.	64%
— Брацлавщинѣ	—	66	— почти 24%
— Житомирскомъ повѣтѣ	—	15	— свыше 5%
— Подолїи	—	17	— — 6%
— Полѣсія	—	2	— менѣе 1%

Такимъ образомъ право крестьянъ на поземельную собственность развивалось по преимуществу въ степной мѣстности, граничившей съ Новороссійскимъ краемъ: въ Кїевщинѣ и Брацлавщинѣ, на долю которыхъ приходится 88% наличныхъ документовъ; затѣмъ оно было весьма слабо развито въ лежавшихъ непосредственно за ними областяхъ:

Подолі*) и Житомирскомъ повѣтъ, носило совершенно случайный характеръ и попадалось только въ видѣ исключеній въ Полѣсіи и наконецъ вовсе не существовало на Волини.

Если обратимъ вниманіе на распредѣленіе указанныхъ документовъ по отдѣльнымъ имѣніямъ, то можемъ замѣтить еще одно доказательство, подтверждающее прямую зависимость возникновенія крестьянской поземельной собственности отъ экономическаго положенія землевладѣльцевъ. Изъ нихъ владѣльцы временные или пожизненные, какими были напримѣръ старосты, управлявшіе въ качествѣ пожизненныхъ арендаторовъ королевскими имѣніями, по самому свойству своихъ правъ на землевладѣніе болѣе заинтересованы были въ томъ, чтобы усилить непосредственное повышеніе цифры дохода и мѣне были расположены думать о выгодахъ, которыя имѣніе можетъ доставить въ далекомъ будущемъ. Вслѣдствіе такого расчета, старосты старались болѣе другихъ владѣльцевъ развить крестьянское землевладѣніе; они не могли рассчитывать на возвышеніе въ будущемъ цѣнности земли, такъ какъ послѣдняя находилась только во временномъ ихъ пользованіи, а между тѣмъ раздача ея крестьянамъ возвышала немедленно цифру дохода, обеспечивая домовитость крестьянина, она ручалась за постоянное присутствіе въ имѣніи рабочихъ рукъ и за правльный взносъ дани и повинностей и, притомъ, доставляла единовременный значительный доходъ, такъ какъ, при полученіи такъ называемой «дарственной записки» на землю, крестьяне обязаны были вносить въ экономическую кассу сумму денегъ, равную почти

---

*) Всѣ 17 документовъ, свидѣтельствующіе о крестьянскомъ землевладѣніи въ Подоліи, относятся исключительно къ двумъ старостамъ: Летичевскому и Барскому, лежащимъ на границѣ съ Брацлавщиною

стоимости даримой имъ земли.—Такимъ образомъ крестьянское землевладѣніе развилось особенно быстро и въ довольно значительныхъ размѣрахъ въ староствахъ; количество документовъ, относящихся къ нѣкоторымъ изъ нихъ, наводитъ даже на мысль, что въ многихъ староствахъ (напримѣръ въ Богуславскомъ, Каневскомъ, Хмѣльницкомъ) вся земля была предоставлена старостами крестьянамъ въ потомственное владѣніе на извѣстныхъ условіяхъ, обеспечивавшихъ нѣкоторый доходъ старостамъ отъ отчужденныхъ поземельныхъ участковъ.—Вообще изъ указанныхъ 280 документовъ—180, т. е. 64% относится къ крестьянскому землевладѣнію въ староствахъ*).

Изъ остальныхъ имѣній гораздо больше развито было крестьянское землевладѣніе въ крупныхъ имѣніяхъ, чѣмъ въ мелкихъ. Владѣльцы первыхъ, обладая огромными территорияльными пространствами, не дорожили небольшими клоч-

*) Документы эти распредѣляются слѣдующимъ образомъ по староствамъ:

а) Въ кievской украинѣ:	въ Богуславскомъ староствѣ ихъ	58
	въ Каневскомъ	— — 34
	въ Чигиринскомъ	— — 10
	въ Сѣвничкомъ	— — 4
	въ Прилуцкомъ	— — 3
	въ Черкасскомъ	— — 1
	въ Звенигородскомъ	— — 1
	въ Германовскомъ	— — 1
б) въ Брацлавщинѣ:	въ Хмѣльницкомъ	— — 24
	въ Винницкомъ	— — 10
	въ Гайсинскомъ	— — 7
	въ Литинскомъ	— — 7
	въ Брацлавскомъ	— — 3
г) Въ Подоліи:	въ Летичевскомъ	— — 12
	въ Барскомъ	— — 5
Итого		— — — — 180

ками земли, которыя раздавали сами или уполномочивали раздавать 'своихъ повѣренныхъ въ потомственное владѣніе крестьянамъ; помимо желанія способствовать умноженію количества народонаселенія въ своихъ имѣніяхъ, ясно высказаннаго въ началѣ почти каждой дарственной на землю записи, помѣщики пользовались еще значительными суммами, которыя крестьяне уплачивали за эти дарственные, и которыя значительно усиливали скудный, пока, доходъ изъ обширныхъ имѣній; такимъ образомъ все количество документовъ, относящихся къ крестьянскому землевладѣнію въ имѣніяхъ крупныхъ владѣльцевъ, достигаетъ цифры 75 изъ 280 т. е. составляетъ 27%.—*) Гораздо менѣе развито было это землевладѣніе въ имѣніяхъ болѣе мелкихъ владѣльцевъ, болѣе дорожившихъ землею, болѣе расчетливыхъ и притомъ управлявшихъ по большей части лично хозяйствомъ и слѣдовательно извлекавшихъ относительно болѣшій доходъ изъ своихъ имѣній. Хотя общая экономическая потребность привязать крестьянъ къ землѣ отразилась и на мелкихъ собственникахъ, но они уступали ей только необходимое и надѣляли крестьянъ землею только въ крайнихъ случаяхъ. Такъ количество дарственныхъ записей, выданныхъ средними и мелкими помѣщиками, не превышаетъ 6% общаго ихъ количества, (въ актовыхъ книгахъ ихъ оказалось только 17) **).

Земля, поступавшая въ собственность крестьянъ какъ въ староствахъ, такъ и въ частныхъ имѣніяхъ, становилась ихъ

---

*) Въ томъ числѣ 32 дарственные записи выданы Любомирскими; 20 Яблоневскими; 7 Потоцкими; 4 Радзивилами; остальные же Сангушками, Тарновскими, Ходкевичами и Молодецкими.

***) Остальные 8 документовъ т. е. 3% общей цифры падаютъ на долю болѣе древняго права крестьянъ на землю, уцѣлѣвшаго еще отъ временъ козачества.

потомственной собственностью не безусловно; условія, ограничивавшія право собственности, бывали самыя многоразличныя, но вообще онѣ подходятъ подъ два типа; въ первомъ случаѣ крестьянинъ обязанъ былъ отъ количества полученной имъ земли, отдавать постоянную ежегодную долю дохода владѣльцу, т. е. онъ становился какъ-бы вѣчнымъ арендаторомъ своего участка земли; ограниченіе такого рода мы особенно постоянно встрѣчаемъ въ тѣхъ случаяхъ, гдѣ владѣлецъ жалуется крестьянину угодье, представляющее особенное удобство;—по болшей части прудъ или мельницу или возможность устроить таковыя. Въ болшей-же части случаевъ ограниченіе такого рода—т. е. обязанность отдавать $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$ и т. п. дохода не существовалъ и владѣлецъ обыкновенно отчуждалъ вполнѣ землю въ пользу крестьянина, оставляя постоянно лишь одно юридическое ограниченіе права собственности: крестьянинъ землевладѣлецъ не имѣлъ права продавать или вообще передавать свою землю во владѣніе другому лицу безъ вѣдома и разрѣшенія экономіи, не имѣлъ права уступать ее никому другому, кромѣ крестьянъ принадлежавшихъ одному и тому-же владѣльцу и терялъ право на землю въ случаѣ выхода своего изъ имѣнія. Кромѣ этихъ ограниченій, оставлявшихъ владѣльцу постоянное право контроля надъ распредѣленіемъ крестьянской собственности, помѣщики обыкновенно соблюдали еще одно условіе при надѣлѣ крестьянъ землею: документу они придавали форму дарственной записи даже въ томъ случаѣ, если крестьянинъ покупалъ у нихъ землю на валичныя деньги, что происходило въ значительномъ количествѣ случаевъ, и притомъ, нерѣдко помѣщали въ концѣ дарственной лаконическую приписку: »до дальнѣйшаго моего распоряженія« или, если дарственная запись выдавалась уполномоченнымъ, то »до дальнѣйшаго распоряженія владѣльца«.—Очевидно, что при выдачѣ дарственныхъ записей владѣльцы имѣли зад-

ною мысль: удержатъ временно приманкою поземельной собственности крестьянъ въ своихъ имѣніяхъ, переждать критическое въ экономическомъ отношеніи время и, по минуваніи его, отобрать назадъ въ силу »дальнѣйшаго распоряженія« документы, выданные крестьянамъ на землю и уничтожить дарственные записи, на что всякій даящій имѣлъ, по существовавшему закону, право.—Мы не можемъ рѣшить на сколько вѣренъ былъ расчетъ помѣщиковъ, на сколько легко они могли бы осуществить вторую половину своего плана, если бы крестьянское землевладѣніе успѣло разрастись до широкихъ размѣровъ и пустить глубокіе корни и насколько рисковали они наткнуться при его осуществленіи на новый взрывъ народнаго негодованія или отчаянія. Речь посполитая не дожила до конца этой новой шляхетской комбинаціи. Въ 1792 гуду южнорусскій край былъ возвращенъ Россіи и шляхетскій порядокъ долженъ былъ уложиться въ новыя формы юридическаго и общественнаго строя. Въ первое время казалось, что формы эти были не только не враждебны идеалу помѣщичьихъ отношеній, къ которымъ стремилась шляхта, но, напротивъ того, въ значительной степени подготовляли его осуществленіе. Шляхтчи теряли, правда, юридическую власть подъ крестьянами, простиравшуюся въ речипосполитой до »права меча« но за то экономическое ихъ господство было вполне признано закономъ и могло опереться на сильно организованную администрацію и на прочную власть, которою въ Россіи оберегался законъ, и которой и тѣни не представлялось въ речипосполитой. Хитрость и уловки въ отношеніи къ крестьянамъ сдѣлались лишні—явились средства удержать ихъ отъ побѣговъ, обращаясь къ администраціи, а не къ льготамъ и приманкамъ какъ было прежде. Потому послѣ 1792 года значительно ослабѣваетъ а чрезъ нѣсколько лѣтъ (съ 1796) и совсѣмъ прекращается раздача земель крестьянамъ; напротивъ того,

помѣщики отбираютъ прежде данныя или дарственные записи и повсемѣстно отнимаютъ у крестьянъ землю. Въ старостахъ, поступившихъ въ частное владѣніе,*) гдѣ права крестьянъ на поземельную собственность утвердились болѣе прочно, владѣльцы, прибѣгаютъ нерѣдко къ перегону жителей цѣлыхъ сель и мѣстечекъ на новыя мѣста жительства, для того, чтобы разорвать ихъ связь съ землею и уничтожить всякое воспоминаніе о правахъ на нее. Казалось, что шляхта достигла наконецъ давно желаннаго полного экономическаго господства надъ крестьянами и что, опираясь на покровительство, оказанное ей Русскимъ правительствомъ, она наконецъ сломила долго сопротивлявшійся народъ и дождалась полного торжества. На дѣлѣ однако торжество это было только временнымъ миражемъ: если въ 1792 году шляхетскія понятія о степени подчиненности крестьянъ и сходились съ нормою, признанною въ этомъ отношеніи русскимъ закономъ, то тождество это не могло долго продолжаться: порядокъ, представлявшійся по понятіямъ шляхты — окончательнымъ завершеніемъ дѣла, дальше котораго ничего желать не оставалось, для русскаго общества былъ только временною переходною ступенью общественнаго историческаго развитія. Между тѣмъ какъ шляхта наслаждалась своимъ *statu quo* и не помышляла даже подвергнуть критикѣ основанія, на которыхъ оно было воздвигнуто, русское правительство шло быстрыми шагами по пути общечеловѣческаго развитія и окончательно рѣшило крестьянскій

---

*) Поступленіемъ сейма 1790 г., 31 марта, староста: Каневское, Блгуславское, Бѣлоцерковское и Хмѣльницкое были подарены въ потомственную собственность: первыя два князю Станиславу Понятовскому, а два послѣднія — гетману Браицкому и князю Юсіфу Понятовскому.

вопросъ въ направленіи неожиданномъ для шляхты и, по всѣму вѣроятію, не весьма желательномъ съ точки зрѣнія шляхетскихъ идеаловъ — рѣшеніе это послѣдовало по Высочайшему манифесту 19 февраля 1861 года.

Владиміръ Антоновичъ.

1. Инвентарь мѣстечка Горошковъ и принадлежащихъ къ нему селъ съ исчисленіемъ количества крестьянъ , количества барщины и даней и съ оцѣнкою этихъ повинностей. 1700. Сентября 9.

Roku tysiąc siedmset dwunastego, miesiąca Septembra dwudziestego szostego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku Jego Krolewskiej Mości Owruckim, przedemną, Janem Jakubowskim, namiesnikiem grodzkim Owruckim y wiegami ninieyszemi, grodzkimi, Owruckimi, comparens personaliter urodzony jego mość pan Krzystof Baliński, łowczy Nowogrodzki, komornik graniczny Kyowski, inwentarz dobr miasteczka Horoszek, cum attinentiis, przez jego mość pana Michała Bohusza przy urządzie grodzkim Żytomirskim spisany, y rękoma tegoż urzędu grodzkiego Żytomirskiego własnemi, przy pieczęciach dwoch, podpisany, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, Owruckich, ratione introcontentorum per oblatam podał, de tenore tali: Inwentarz miasteczka Horoszek y wsi niektórych, do niego należących, prez urodzonego jego mości pana Michała Bohusza, za dekretem trybunalskim, sabatho post festa solennia sacri pentecosten proximo, anno Domini millesimo septingentsimo, między wielmożnym jego mością panem Alexandrem Niemiryчем, podsędkiem ziemskim Kyowskim, a successorami świętey pamięci jego mości pana Theodora Niemiryча ferowanym, wydzielony, spisany przy urządzie grodzkim Żytomirskim, die nona Septembris, anno eodem, w zamku Horoszkowskim: Miasteczko *Horoszki* puste, chłopa żadnego niemasz.

grunta Horoszkowskie ludzie inni zarabiają. *Solodyry* wieś: Onuszko Wowkon — robi dni dwa, miodu daie bełcy siedm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, wołów ma dwa; drugi Kusmenko Wowkunenko—robi dni dwa, daie miodu bełcy trzynaście, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwie, woła ma iednego y konia iednego; trzeci Chwensenko Wolkunenko—robi dni dwa, miodu daie bełcy siedm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, woła ma iednego; czwarty Chwensenko Iwan, robi dzień ieden, miodu daie bełcy sześć, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, woła ma iednego; piąty Hawrylenki dwa bracia, robią dni dwa, miodu daia bełcy piętnaście, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, maia wołów dwa; szosty Łukian Wowkunenko, robi dzień ieden, daie miodu bełcy sześć, lnu powisem trzy, grzybów pędziesiąt, kure iedne, ma wołów dwa y konia iednego; siodmy Jendrzey Hryban robi dni dwa, miodu daie bełcy siedm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, ma wołów dwa, konia iednego; ósmy Elias Hryban, robi dni dwa, miodu daie bełcy ośm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, wołów ma trzy, konia iednego; dziewiąty Stecko, robi dzień ieden, lnu powisem daie trzy, grzybów pędziesiąt, kure iedne, wołów ma dwa; dziesiąty Antoni Szopasenka—ten dań daie do Mołoczy jego mości panu Czapliewi, robi dzień ieden, lnu powisem trzy, grzybów pędziesiąt, kure iedne; iedynasty Iwan Michniukow zięć, robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów pędziesiąt, kure iedne; dwunasty Anton Wowkon—ten należy do jego mości pana Lubeckiego, a dań do zamku daie—bełcy trzy; trzynasty Jacko Szeszenow zięć, robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów pędziesiąt, kure iedne, ma wołów dwa. *Colnowa* wieś: pierwszy Petro Michniuk robi dni dwa, miodu daie bełcy pięć, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, woła ma iednego; drugi Jasko Kaczan woyt, nie robi pańszczyzny—miodu daie bełcy pięć, grzybów sto, kur dwoie, ma wołów dwa. *Selenszczyzna* wieś: pierwszy Daniło Butryk robi dni dwa, miodu daie bełcy ośm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, ma wołów dwa; drugi Andrzej Maleszczuk, robi dzień ieden, miodu daje bełec ieden, lnu powisem trzy, grzybów pędziesiąt, kure iedne, ma wołów dwa; trzeci Karp Meleszczuk, robi dzień ieden, miodu daie bełcy trzy, lnu powisem trzy, grzybów pędziesiąt, kure iedne, woła ma iednego. *Hrezany* wieś—dań daia do zamku, a pańszczyzny jego mości panu Batkowskiemu robią: pierwszy Petro Hłuszczenko, miodu daie bełcy dziesięć; drugi Daniło Hłuszczenko miodu daie bełcy sześć; trzeci Ihnat

Hłuszczenko miodu daie beley sześć; czwarty Jarczenko miodu daie beley dwa; piąty Wołochowczenko Matwey daie miodu beley cztery; szósty Matwey Lesenko daie miodu beley trzy; siódmy Szoporenko Panko z Horoszczek daie miodu beley sześć; osmy Podyk z Horoszczek dań do zamku daie beley cztery. — *Stawiszczce Ostrow*: pierwszy Ławrin Moskwicz robi dzień ieden, daie miodu beley cztery, lnu powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; drugi Klim, robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; trzeci Stephan Dmitruk robi dzień ieden, lnu powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; czwarty Wasko Howaczyk robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; piąty Fedor Słobożanin robi dzień ieden, lnu powisem daie trzy, grzybów piędziesiąt, kure iedne, ma woła iednego. *Skolobowcy*: pierwszy Hryć Kostyra: robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kure iedne, ma wołów dwa; drugi Tymosz Kostyro: robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, ma woła iednego; trzeci Ławrynek Iwan robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, ma woła iednego; czwarty Maximenko: robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, woła ma iednego. *Czerniawka* wieś: pierwszy Tkacz Iwan robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, ma wołów trzy; drugi Andreyko robi dzień jeden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kure iedne, ma woła iednego. *Baskaki*: chłopów w nich cztyrnaście, roboczny dni dwadzieścia pięć, dani belci sześć, czynszu złotych sto dwadzieścia, bo trzech iest, co po dniu tylko iednym w tydzień robią. Dani belców zkomputowanych czyni sto cztyrdzieście dziewięć; rachuiąc koždy belec po złotych pięciu, czyni złotych siedmset cztyrdzieście y pięć; czynszu złotych sto dwadzieścia; aręda karczemna złotych sześćdziesiąt; grzybów czyni numero tysiąc ośmset piędziesiąt, sto rachuiąc po groszy dwanastu szelegami — złotych siedm groszy dwanaście; za len, rachuiąc za powisemy pięć szelegami złoty ieden, złotych dwadzieścia; za kur trzydziścioro siedmioro, po sześci groszy szelegami kurę rachuiąc, złotych siedm groszy dwanaście; panszczynne, rachuiąc dzień po goszy sześciu, a chłopka każdego, dwa dni robiącego do roku, złotych dwadzieścia, — czyni złotych sześćset. Summa-summarum facit złotych tysiąc pięćset piędziesiąt y dziewięć y groszy dwadzieścia cztery. У того инвентара, при печатехъ трохъ притисне-

ныхъ , подписы рукъ тѣми словы : Kazimierz na Stetczance Stecki , chorąży Kyowski , podstarości Żytomirski , sędzia Włodzimirski grodzki . Kazimierz na Skorodrym Pruszyński , podstoli y sędzia grodzki Żytomirski , manu propria . Maciey Stephan Skuratowski , horodniczy Kyowski , pisarz grodzki Żytomirski , manu propria . А такъ тотъ инвентарь , за поданемъ и прозьбою вышъ мянованое особы подавающее , а за моимъ урядовымъ принятемъ увесь , зпочатку ажъ до конца , слово въ слово , до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Овѣруцкихъ есть уписанный .

Книга Овруцкая городская, 1710—1713 года, № 3222; листъ 303.

---

2. Сознаніе вознаго о томъ , что онъ арестоваль въ мѣстечкѣ Ягельницѣ крестьянъ , бѣжавшихъ изъ имѣній Іосифа Потоцкаго . 1701. Іюля 1.

Feria sexta in vigilia festi Visitationis gloriosissimæ Virginis Mariæ , anno Domini 1701.

Ad officium et acta præsentia , castrensia , capitanealia , camene censia Podoliæ , personaliter veniens ministerialis regni generalis , providus Petrus Midziura , authenticatus juratus , unâ cum nobilibus: Ioanne Karpinski et Michaele Kurowski , sibi firmioris et evidentioris testimonii gratiâ adhibitis , in vim suæ veræ ac fidelis relationis , palam , publice libereque recognovit : Quia ipse , ex officiosa requisitione magnifici Iosephi de Potock in Stanisławow , Zbaraż et Niemirow Potocki , Haliciensis , Sniatinensis , Leżaysiensis , Czerwonogrodensis capitanei , ad bona oppidi Jagielnica , magnifici Francisci in Brzezic et Wodzisław Lanckoroński , subcamerarii generalis palatinatus Cracoviensis , Vielunensis , Bochnicensis capitanei , colonelli sacrae regiae majestatis , atque Antonii Ruszkowski , bonorum omnium generalis economi , die hesterna , proxime preterita , una cum dictis nobilibus , praesens et personaliter condescendebat , ibidemque existens , laboriosos : Iwana Pczołana , Michajła y Dmitra fratres , de bonis villae Oprysowiec ; Mikite Oprysowskiego , Stefana y Iakima Zaleskich , de Łysiec stary ; Daniła cum fratre de Kniehinin , Karpa , Tomasza cum filio ,

Andrea et Stołowczyka, de oppido Czerwonograd ad suprafata bona profugos, ibidemque commanentes, unâ cum pueris, pecoribus, pecudibus totaque suppellectili domestica, apud generosum Albertum Lanckoruński, thesaurarium Podoliae, eorundemque bonorum gubernatorem, arestavit juridicumque imposuit arestum; quod arestum idem generosus gubernator suscepit; de quo praesens ejusdem meliorationis relatio, nobilibus praefatis id totum libere attestantibus et affirmantibus.

Книга городская, Каменецъ Подольская, записовая и поточная, 1701 года, № 3955, листъ 105.

Примѣчаніе. Въ той-же книгѣ, кромѣ приведеннаго документа, находятся другіе акты, относящіеся къ поимкѣ бѣглыхъ крестіянъ, записанные на листахъ: 33, 51, 52, 57 на оборотѣ, 121, 150 (два документа) 161, 170, 171, 178, 191, 248 на оборотѣ, 249, 250, 266, 305, 310 (два документа).

з. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Сидоровки, Федоромъ Падаленкомъ, войту города Стеблева, Семену Вербицкому, на прудъ, сѣнокосъ и другія угодія, лежащія въ селѣ Сидоровкѣ. 1703. Мая 20.

Roku 1703, miesiąca Maja 20 dnia.

Ia, Fedor Padałenko, żytel stebłowski, wiadomo czyniu tym moim pystem, teper i na potomnyje czasy, komu o tom widaty potrzeba bude: Iż kupylem byłem staw w Dimny Jhuatychy Szramkowy, żytelky sydorowskoj, za summu pewnuju monety dobroj, kopiejek 15, bez ynszych słuczajow; a że teper odpuskaju sławetnemu panu Semenu Werbickomu, na tot czas wojtu bywszomu stebłowskiemu, po perwoj joho u okopach zakładenoj pracy, prez ukaz pana starosty Korsunskocho i dawnej potrybie, summy kopiejek 15, a nahorody, prez prawa nakazanoje, wziatem u neho talar i tym popołnieny ja wo wsiech utratach moich, kotryje wydałom: panu sotnyku stebłowskiemu, talarej try, atamanu horodowomu talar, kozakom trem, kotryje zosłanne byli wedłuh swiadoctwa do *Sydworowki*;

z ochoty atamanu sydorowskiemu kopu z napojem, talar mohoryczowyi, horylczanyi — tyż; za jehowyczytych (sic) wsieh moich utrat popoźnieniu, panu Semenu Werbickomu owyj staw Szramowskyi, z okopy oboich storon horowyje i sinożaty i z pryńależytymy, u okopach zostajuczymi, jakoż ja, prez kuplu ot Dimny Szramkuwny, miłem, tak i jemu puskaju, żeni i djetiam jeho, na wiecznyje czasy, kolko budet jemu tym stawom i z okopy, ktoroj zostajet nyzsze stawu Bakumowoho Czernickoho, jako swoim własnym pożytkowaty, zaprodaty, darowaty i wieczne, komu schoczet, w possessyju pustyty; tedy ja waruju, aby w tom jeho spokojnom stawie i okopach, sinożatiach i okopach zostajuczych, nichto ne ważyłsia żadnoju miroju jakoj trudnosti, i tyż preszkody czynyty, a chtoby mił iz pryjateley Szramkowych do toho stawu znachodytyś, takowy powynen ne mene i ne jeho, Symona Werbickoho, za toj staw turbowaty, tolko powynen iz toju, kotoraja mnie prodawała, prawo miet; na szczo, dla lepszoj wiry, daju sej moj jemu cerohraf, jakym mnie ot Domny Szramkowej perwyj podan, kupli mojej podany; tak też i ot séj prodaży mojej, pry wradi horodowom stebłowskom: pry panu Iakowu Myronowy, sotnyku, Ostapu Owerkowu, atamanu horodowomu, Hawryłu Harasymenku, namisnyku stebłowskomu, Iaremi Chilezenu, burmistru, i pry bytnosti towarystwa: Fyłona Miłnyka, Hawryła Hołowatoho, Iarosza Kupnina, Pawła Milnika, i inoho towarystwa, z podpisom imen i prytysnenyjem pieczatej miskich, roskaza łysmo wypysat w Steblowie, roku i dnia wyszypysanoho, Nazar Skybnyj, rukoju; tożże warujem, iżby kto miel successor do toho stawu znachodytsia i jezłyby chołił do toho stawu dostojowaty, takowyj powynien panu Semenu Werbickomu, woytu na toj czas, wsie jeho utraty i nakłady i prawnyje, kotryje miejet, ni chotiwszy otpustył Fedoru Padałenku, miejet wydaty talarej try bytych, kryżowych, nakładnych, kotryje podał pred panem starostoju Korsunskym, tak też namestnykom za pyśmo, od peczaty panu sotnyku zołotyj, namisnyku ot peczaty taler, pysariu poł złotoho opowisnoho, atamanu i namisnyku i z osawuły szahow dwanadcat', mohoryczowych poł 4-ta złotoho, żeby jak on Fedoru, otkupujuczy wsie jeho utraty i nakłady prawnyje, popoźnył, tak aby jemu, Semenu, toj powynen popoźnył, pylno warujem: Jakow Myronowyj, sotnyk stebłewskij, Ostap Owerkow, ataman, Hawryło Harasymenko, namiesnyk, Iarema Chylczenko, burmistr; uweś urad podpysujemosia, (miesto peczaty).

Roku 1790, dnia 31 Augusta, stawający osobiście jegomości pan Iemelian Wierzbicki, kupczę, od Fedora Padałenka Semenowi Wierzbic-

kiemu za pewną sumę stawu pewnego zbytego dobrowolnie uczynioną ; na papierze ordynaryjnym ruskim stylem napisaną, urzędem miejskim stebrowskim z nakazu zwierzchności zatwierdzoną, z dodanym arkuszem papieru stemplowego ceny kopiejek 30-u, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał; przyjąłem pisarz ziemski powiatu bohusławskiego, Paweł Szumański.—Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская Богуславскаго уѣзда, записовая и поточная, годъ, 1798, № 3534. Листъ 151.

4. Инвентарь Кошыловской волости, заключающий въ себя показанія о количествѣ повинностей и дани, получаемыхъ помѣщикомъ отъ крестьянъ. 1704. Марта 20.

Feria secunda post dominicam Exaudi proxima, anno Domini 1704.

Ad officium et acta praesentia, castrensia, capitanealia, camenecensia Podoliae, personaliter veniens generosus Simon Spendowski, illustris et magnifici Ioannis in Koniecpole et Jazłowiec Koniecpolski, supremi stabuli regni praefecti, oeconomus generalis et plenipotens, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit inventarium honorum villarum introcontentarum, videlicet: Koszyłowce, Sadki, Szutormińce, Capowce et Hrehorowce, dietarum, in palatinatu Podoliae consistentium, conscriptum, manibusque ab utrinque et amicorum, in ibidem specificatorum, subscriptum, cujus series de verbo ad verbum sequitur eiusmodi: Inventarz klucza Koszyłowskiego, spisany dnia dwudziestego miesiąca Marca, roku tysiąc siedymset czwartego, podany wielmożnym ich mościom panom: Marcinowi y Helenie Trembińskim, podczaszym Trembowelskim; ich mościom panom: Dominikowi y Helenie Trembińskim, łowczym Zytomirskim; ich mościom panom: Michałowi y Izabeli Szornelom, woyskim Horodelskim, na gruncie spisany. *Więś Koszyłowce*: dwór, w którym izba y alkierz, piekarnia naprzeciwno, oblepiona z piecem piekarskim, izba y alkierz nielepione, nowopostawione, na izbie powała, na alkierzu niemasz: ten budynek nowo nakryty słomą; u piekarni są okna nowe, w drewno wprawione, drzwi prostą robotą, na biegunach drewnianych, także y do alkierza także

drzwi prostą robotą, a w tym całym budynku y kawałka żelaza niemasz; obora nowa, z chrostu pleciona, częścią słomą narzucona, częścią nie rzucona, tylko kluczyiska gołe na sochach leżą; gumno nowo oplecione chrostem; około dworu zaś płot nowy, ostrżony y chaszczem zwierzehu pszyrzuceno; osiew: żyto—wysiano na polach Koszyłowskich kłód piędziesiąt, dico numero 50, miarą Iazłowiecką; pszenicy na tych polach Koszyłowskich wysiano kłód dziesięć, dico numero 10, takowąż miarą Iazłowiecką; ten osiew odsiany bydź ma toż miarą circa exemptionem bonorum.

Osada wsi Koszyłowiec: Osadca Tymofey—wolny; Iwanko, zięć osadcy, robi dni dwa, wołów ma pięć, owsa kłód daie cztery, kapłuna iednego, jajec dwanaście; Łukian, drugi zięć osadcy, robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłuna iednego, jajec dwanaście; Dmitr robi dni dwa, wołów ma trzy, kłód owsa daie cztery, kur cztery, kapłuna iednego, jajec dwanaście; Stefan Goryk robi dni dwa, wołów ma dwa, kłód owsa daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Onofrey robi dni dwa, wołów ma trzy, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwan Sulużyk robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście daie; Iwan Czyżyk robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Makzerno robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Wasil Kolbiszyn robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Kunczka robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Tanasiy robi dni dwa, wołów ma dwa, kłód owsa daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Kowal robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kapłona iednego; jajec dwanaście; Demian Maciuch z Fedorem bratem robią dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Anani robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Stefan Hrabik robi dzień ieden, woła ma iednego, owsa daie kłode iedne kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Daniło Blaszcyszyn robi dzień ieden, woła ma iednego, owsa daie kłode iedne, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Iureczka robi dzień, konia ma iednego, owsa daie kłode iedne, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Biłeyki robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłode iedną, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Iwan Hle-

wik robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłodę iedne, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Ostap robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłodę iedne, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Piesi bez pola: Stefan Stus robi dzień ieden, daie kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Iwaś Pechel robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Fedor Bernicz, robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Iwan Bernicz, robi dzień ieden, kapłona iednego, jajec sześć; Ołeksza Szynkarz robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Iwaś Stupka robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Petro robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Hrehor Krzywy robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Ilko Zielński, robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Fedko robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Hrynko robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć. — Inwentarz wsi, Sadki nazwaney, spisany dnia dwudziestego miesiąca Marca, roku tysiąc siedmset czwartego y na gruncie podany tymże ich mościami. Naprzod dworu niemasz ani żadny rzeczy, do dworu należącej, ani obory, ani gumna, ani karczmy, tylko iedna osada. Osada wsi, Sadki nazwaney, y ich powinności: Osadca Łazar robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Hryćko robi dni dwa, woła ma iednego, owsa daie kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec dwanaście; Ihnat Hurmus robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Stephura robi dni dwa, wołów dwa, owsa kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwaniec robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Fedko Boyko robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Andrus Ostrowerchy robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Hryhor Makarko, robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Wasyl Mały robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petryk robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Fedor Hyn robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Hryć Tulis robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwan Pyrcz ro-

bi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwan Sarachman robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petro Zwarycz robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Matfiy Złotnicki robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Semko Korobka robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście. Semion, popow zięć, robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Fedor Bezpiatki robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petro Remez robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery; Hryćko Pyrez robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Michaylik robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Fedor Sasin robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petro Horbaty robi dni dwa, woła ma iednego, owsa daie kłód dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Ułasyi robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petro Sowiak robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Dmitro Szuryn robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwaś Tkacz robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Wołoszyn Iwan robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Wasyl Obrzezany robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłód dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Woytowicz Iwan robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłód dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Wandzura robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłód dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Hauryło robi dzień ieden, konia iednego, owsa kłód dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Wasyl Lechnik robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłód dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Petrasz robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłód dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec dwanaście; Piesi bez pola: Hryn robi dzień ieden, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Philip dzień ieden robi, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć;

Matwiy Gariak robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Iwan Czorny robi dzień ieden, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Wasyl Serdiuk robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Danyło robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Ilko Balbas robi dzień ieden, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Maxim robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Semion robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Senko robi dzień ieden, kur daie dwoie, kapłona iednego, jajec sześć; Stefan robi dzień ieden, kur daie dwoie, kapłona iednego, jajec sześć; Iwan Wodenko robi dzień ieden, kur daie dwoie, kapłona iednego, jajec sześć; Staś Tkacz robi dzień ieden, kur daie dwoie, kapłona iednego, jajec sześć.—Inwentarz wsi Szoturminiec, spisany tegoż dnia dwudziestego miesiąca marca, roku Panskiego tysiąc siedmset czwartego y na gruncie tymże ich mościom podany. Naprzod w tey wsi niemasz dworu, gumna, ani obory, ani żadney rzeczy, tylko iedna osada. Osada wsi Szoturminiec: Tymko Dochwat, osadca, robi dzień ieden, woła ma iednego, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Iwaszko robi dzień ieden, wołów ma dwa, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Stefan, syn Iwaszka, robi dni dwa, wołów ma dwa, daie kłód owsa cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Roman robi dzień ieden, wołów ma dwa, daie kur dwoie, kapłona iednego, jajec sześć; Kurysz Stary robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście daie; Iwan Kupysz robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Mikita robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iacko robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Hryop robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Demian robi dni dwa, wołów ma dwa; owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście. Ostafi robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Łeś Ataman robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Ilar, mielnikow brat, robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście. Piesi bez pola: Łeś robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć. Iwan robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć daie. Onofryi robi dzień, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć

daie. Iwan Tkacz robi dzień ieden, wołów ma dwa, owsa daie kłód cztery, kur cztery, kapłona iedaego, jajec dwanaście. — Inwentarz wsi Czapowiec: tam niemasz co inwentować, bo tylko sama pustynia, alias unoczysze, trzeba de nowo osadzać, do ktorego osadzania uroczyska iest naznaczony osadca, imieniem Ostafi ze wsi Czapowiec. — Inwentarz wsi Hrehorowiec takowyz, niemasz co inwentować, sama pustynia, alias uroczysze, trzeba de nowo osadzać. Powinność poddanych wsi pomienionych: Koszyłowiec, Sadków, Szoturminiec, Czapowiec y Hryhorowiec takowa od roku do roku: pociężni powinni robić po dni dwa, piesi po dniu iednemu, pociężni owsa powinni dawać osypu po kłód cztery, po kur cztery, po kapłonowi iednemu, po jajec dwanaście; piesi zaś, alias sprzeżayni, powinni dawać po kłodzie owsa, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Ci zaś piesi, ktorzy żadnego sprzeżaiu nie mają, powinni dawać po kurze iedney, po kapłonowi iednemu y po jajec sześć; któryby zas poddany miał pasiekę — dziesiąty pień, kto owce — dwudziestą owce, kto swinie — dwudziestą świnie dworowi powinien oddawać; od bydłęcia zaś rogatego każdego — rogowszczyzny powinien dać złoty ieden; na rok podwody odbywać mają za panszczyznę — dokąd im każą, bez panszczyzny zaś powinni odbywać zaorki na wiosne, oborki na iesjeń, zażynki, obżynki, zakoski, obkoski, kapustę sadzić y polewać, konopie y len moczyc, pokopie pociężni, po puł kopy piesi zetrzeć y zmiadlić; także motki przasć mają; pociężni — po motków trzy, piesi — po motku iednemu z przedziwa pańskiego. W tychże pomienionych maitnościach znajduią się młyny: w Koszyłowcach ieden o kamieniu iednym, stempy y folus; w Sadkach młynów dwa, każdy o kamieniu iednym y stempy y folusze; w Szoturminicach młyn ieden o kamieniu iednym, stemp y folusza; niemasz w Czapowcach y Hrehorowcach, iako niczego niemasz tak y młynów; powinność tych mielników: na rok każdy od swego młyna karmić wieprzów dwa z trzeciej miarki, ktora iemu należy, a dworowi dwie wymiaru, z siekierą do dworu chodzić mają na potrzebę dworską, dziesięcina pszczelna, swinna y oweza, także rogowszczyzna od każdego bydłęcia, tak iako od poddanych innych należeć powinna, szarwarki do młynów y grobel ile potrzeba będzie, odbywać powinni poddani wsiów pomienionych, także strożą dzienne y nocną z koźdey wsi do dworów; pobereźnicy, ktorých ich mość panowie possessorowie podać mają, należeć będą do leśniczego, podanego od jaśnie wielmożnego iego mości pana koniuszego koronnego dla konserwacyey lasów. Który to inwentarz, na gruncie spisany y ich mościom panom possessorom podany, rękami własnymi podpisujemy, reservando sobie

clausulam post elapsum triennium, in quantum by dobr tych non subsequeretur exemptio tegoż inwentarza, według starego, anni millesimi sexcentesimali septuagesimi primi spisanego, meliorationis, przez jego mość pana koniuszego koronnego. Działo się w Koszyłowcach, dnia y roku wyżey specificowanego, miesiaca marca dwudziestego, roku tysiące siedmset czwartego Marcin Trembiński, Michał Szornel, wojski Horodelski, Dominik Trembiński, Sewerin z Kierzkowa Korwin Kochanowski, miecznik Rad, jako przyjaciel proszony. Szymon Spendowski (manu propria): Post cuius taliter inventarii introcontenti ingrossationem, idem generosus offerens originale ejusdem ad se recepit et de recepto, sibique restituto, officium praesens quietavit.

Книга Каменецъ Подольская, гродская, записовая и поточная, 1704 года, № 3958, листъ 279 на оборотѣ.

5. Инвентарь части села Милостова, съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1704. Ноября 12.

Roku tysiące siedmset trzynastego, miesiaca Maia czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości Łuckim, przedemną, Piotrem Skuratowskim, namiesnikiem burgrabstwa zamku Łuckiego y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, łuckiemi personaliter comparens urodzony jego mość pan Wawrzyniec Wigura, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, łuckich, ten inwentarz części pewney wsi *Milostowa*, z podpisem ręki zeszelego nieboszczyka jego mości pana Zabokrzyckiego, łowczego braclawskiego, ad acta stanowszy, per oblatam podał, o czym ten inwentarz, niżej wpisany, szerzey a dostateczniey w sobie obmawia, prosząc mnie, urzędu, o przyjęcie onego y do akt wpisanie, którego ja, urząd, annuendo affectationi, ad acticandum przymując, czytałem y tak się w sobie pisany ma: Inwentarz poddanych, podług kontraktu jey mości panniey Pegowskiej puszczoney, y innych należytości: Kaluch, Lewczyk, Dorosz z synem, Klymicha, Misko Myteleniec, Iwan Nahorny; tych poddanych powinność: trzy dni robić na tydzień; w Pilipowkę y wielki post—co piątek tłuca do przedzenia; przedziwo pańskie trzy bez pańszczyzny; do tego puszcza się jey mości włok zasianych trzy, które, przy expiraciei, odorane y odsiane mi bydź powinny; a nadto, dla affektu jey mości, moiey

mością paniey, w każdą rękę puszcza się włoka jedna z ogrodami, do niey należącemi, y sianożęci na kosarzów trzydzieści; struża od świętego Marcina do świętego Jurja ruskiego na noc kolejno; w lasach wrąb wolny na swoją własną y na opał potrzebę y mliwo we młynie wolne na dworski obchod pozwala się, wszelkieinne excypuiąc nadto powinności; że zaś do młynów y grobli poprawa zawsze potrzebna, ostrzegam sobie gwałt grobelny y szarwarki podług potrzeby; do tego, gdzie by o całość fortuny chodziło z inszemi, do obrony oney wymawiam sobie przez tychże poddanych pomoc; że zaś tych dwóch poddanych: Misko Myteleniec y Iwan Nahorny, wołów ieszcze teraz nie mają, nim się im woły dadzą, nagradzając, płuznego puszczam Demiana Myteleńca, a Miško do moiey tym czasem należec będzie robocizny, aż do dania mu wołów; wolne na kotłach moich, zwłaszcza pod niebytność moią, warów dziesięci piwa pozwalam, na co, dla lepszey wagi y wiary, ręką moią podpisuję się. Dat w Płoskiey, dnia dwunastego Novembris, anno millesimo septingentesimo quarto. U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis ręki w te słowa: Hrehory Benedykt Żabokrycki, łowczy bractawski, manu propria. A po podpisie przypis w te słowa: To też sobie ostrzegam, aby żadnemu nie dopuszczać zbywać wołów ani koni, z których-by zbycia miała bydź w pańszczyźnie szkoda. Któryże to inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prozbą wysz mianowanego jego mości podawaiącego, a za moim urzędowym przyęciem, wszystek, s początku aż do końca, de verbo ad verbum, tak jako się w sobie pisany ma, do xiąg ninieyszych, grodzkich, łuckich iest ingrossowany.

Книга городская, Луцкая, записовая, 1715 года, № 2249, листъ 499.

---

6. Счетъ издержекъ, понесенныхъ дворяниномъ Θεодоромъ Павшею на постройку желѣзноплавильнаго завода, который онъ представляетъ въ арендное владѣніе вольнымъ мастерамъ. При исчисленіи издержекъ сосчитана панщина и означено какъ количество оной, такъ и ея стоимость. 1705. Марта 20.

Року тысяча семь сотъ пятого, мѣсяца Марца двадцятаго дня.

На ураде вгородскомъ, въ месте его королевской милости Овручомъ, передомною, Михалемъ Сынъгаевскимъ, намесникомъ подвоеводства, ре-

ентомъ вгородскимъ енералу воеводства Кіевского и книгами нинешними
 городскими киевскими, comparens personaliter urodzony jegomość pan Theodor Pawsza, podstoli owrucki, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich original regestru niżej inserowanego per oblatam podał i prosił, aby przyjęty i do xiąg wpisany był. Który to regestr, ja, urząd, do xiąg przyjmując, czytałem, i tak się w sobie ma: Regestr pańszczyzny medweżańskiej, hładowskiej i dorohińskiej, która na *Rudni Medweżańskiej, Starym Zajmiszczu*, de novo poczęła się robić, w roku tysiąc siedemsetnym czwartym, dnia dwudziestego pierwszego (Aprilis). Naprzód robiło Medweżańskich chłopów dwadzieścia dwa cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy drzewo spuszczały i ciesały na chałupę, y sieni, y komorę, także y na kuźnię, rachując każdy dzień na chłopą po groszy polskich sześć—summa złotych polskich dwadzieścia sześć y groszy dwanaście. Dnia dwunastego Maji robiło chłopów dwadzieścia dwa Medweżańskich cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy groblę z końca w koniec wycinali, która była zarosła drzewem i korzenie kopali w grobli aż do gruntu; rachując dzień na chłopą po groszy sześciu polskich, summa złotych polskich 26 i groszy 12. Miesiąca Czerwca dnia wtórego robiło chłopów Medweżańskich 22 cały tydzień od niedzieli do niedzieli, którzy budowali chałupę, sieni i kuźnię, także drań na chałupę bili i drzewo wozili na te pomienione budynki, summa złotych polskich 26 i groszy 12. Tegoż miesiąca Czerwca dnia trzydziestego, robiło chłopów Medweżańskich 22, cały tydzień od niedzieli do niedzieli, którzy pale na skrzynie i osnowy ciesały i wozili, także i brusy na skrzynie i na osnowy spuszczały i ciesały, które wozili na tymże tygodniu, wały także wszystkie porobili; summa złotych polskich 26 i groszy 12. Miesiąca Lipca dnia dwudziestego pierwszego robiło chłopów Hładowskich i Dorohińskich 23, którzy pale bili na skrzynię i groblę chłudem (sic) mościli, cały tydzień od niedzieli do niedzieli, rachując na chłopą po groszy dwanaście; summa złotych polskich 55, groszy 6. W tymże miesiącu Lipcu i dniu robiło chłopów Medweżańskich z temiż Hładowcami i Dorohińcami 23, którzy groblę wszyscy, z końca w koniec, chłudem mościli, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli; summa złotych polskich 27 i groszy 18. Tegoż miesiąca Lipca dnia dwudziestego ósmego zawiedzioną pańszczyzną robiło Medweżańskich chłopów 22 około moszczenia grobli i zajmowania przerw, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, rachując dzień na chłopą po groszy sześć; summa złotych polskich 26 i groszy 12. Miesiąca Sierpnia dnia dwudziestego piątego robiło chłopów Medweżańskich 6, którzy rąbali drzewo i brusie na

młyn, które i wywiezli, także i pale pod młyn ciesali, cały tydzień, rachując dzień na chłopa po groszy sześć; summa złotych polskich 7 i groszy 6. Miesiąca Września dnia dwudziestego wtórego robiło chłopów Medweżańskich 12, którzy młyn budowali, wały z boru wozili i zawłaczali na strzeżmiona, także pale bili nahorszłami (?) cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, rachując dzień na chłopa po groszy 6, — summa złotych polskich 14 i groszy 12. Miesiąca Października dnia szóstego robiło chłopów Medweżańskich 23 cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy groblą i przerwy ziemią sypali, rachując na chłopa po groszy sześć, — summa złotych polskich 27 i groszy 18. W tymże Październiku dnia dwudziestego siódmego robiło chłopów Medweżańskich 23 cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy odmiały na przerwach sypali i słomy ze wsi wozili, rachując dzień na chłopa po groszy sześć, — summa złotych polskich 27 i groszy 18. W tymże miesiącu Październiku dnia dwudziestego siódmego robiło chłopów 16, którzy odmiały sypali ziemią i groblą bez cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, z Hładkiewicz i Dorohynia, rachując dzień na chłopa po groszy dwunastu, — summa złotych polskich 30 i groszy 12. Miesiąca Listopada dnia siedemnastego robiło chłopów Medweżańskich 23, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy groblą sypali ziemią, rachując dzień na chłopa po groszy sześć, — summa złotych polskich 27 i groszy 18. Ktojej wszystkiej robocizny, poczynającej się od dnia dwudziestego pierwszego Aprilis, a kończącej się do dnia dwudziestego czwartego Novembris, w tymże roku, ut supra, — summa efficit generalis złotych polskich 349 i groszy 18. Po zarobieniu zaś Rudni Medweżańskiej, miesiąca Grudnia dnia pierwszego, robiło chłopów Medweżańskich 23, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy drań drali na kuźnię i pobijali, także i na młyn i na pomost deszczki bili, rachując dzień po groszy sześć, — summa złotych 27 i groszy 18. Miesiąca grudnia dnia dwudziestego wtórego robiło chłopów Medweżańskich 23, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy kuźnię pobijali i młyn, odmiął roboczy odsypywali, rachując dzień na chłopa po groszy sześciu szelagami, — summa złotych polskich 27 i groszy 18. Tegoż miesiąca Grudnia dnia dwudziestego szóstego robiło chłopów 23 cały tydzień, kiedy groblą zerwało, na którą ziemię piasek wozili, rachując dzień na chłopa po groszy sześciu, — summa złotych 27 i groszy 18. Podwoda Medweżańska chodziła po kamienie do Iezioran, która kosztuje złotych 12. Po zarobieniu Rudni efficit summa złotych polskich 94 i groszy 18. Regestr naczynia żelaznego, od Stefana Goleni Jurczanka, rudnika, kupionego za złotych polskich 500,

które naczynie na Rudni Medweżańskiej takowe są: Kowadło wielkie jedno, młot wielki jeden, kleszczów wielkich, lupnych 3, to jest: trocengi, i celowe, i lupne kleszcze. Item kleszczów siedmioro, to jest: troje drumczych, a dwoje trącane, dwoje półszynkowe; srotyznów trzy: jeden lupny, a dwa tych, ktoremi żelazo rombają, form dwie, kran jeden, młotek jednoreczny jeden, szparóg jeden, łopatką dymarską żelazną jedną, zankizel jeden, szachtów dwa, rożen, do pieca należący, jeden, hak do pieca jeden, do robót haków cztery, sprysak do wygrzebania węgla jeden, w piecach obydwuch cątek dwa żelaznych, obręczy żelaznych na wałach trzech—sześć, a na pniu pod kowadłem wielki obręcz jeden, czopów sześć, wrzeciono, co młot na nim chodzi, jedno, bukszów dwa; naczynie do robienia rudy: napszód rożen jeden, blat do rozbijania rudy jeden, koszów dwa, graca jedna, slutarka większa jedna, slutarka mniejsza jedna, miechów dymarskich dwa, za które złotych polskich 80, miechów pieckowych, mniejszych dwa, za które valoris złotych 60. Temuż wyszmianowanemu rudnikowi dało się pieniędzy gotowych złotych polskich sto, a zaś zbożem wydało się i inną leguminą różną złotych polskich sto. Do młyna zaś, na tejże rudni pobudowanego, należytości takowe są: naprzód kamieni dwa, valoris złotych 20, kół dwie: jedne nadworne, a drugie paleczne, obiedwie kosztujące złotych 14. Za osadzenie kamieni, i wałów zaciągnięcie i kół osadzenie, szesterńni robienie i innych należytości, do tego młyna należących, sporządzenie mielnikowi dano złotych 15; do tegoż młyna należytości takowe są: obręczy żelaznych dwa, czopów dwa, wrzeciono jedno, półpryca jedna, króbeczka stalowa jedna, co w niej wrzeciono chodzi, co wszystko czyni złotych 20. Czego wszystkiego expens efficit summa generalis 1350 i groszy 24. У того ориналу реестру подпись руки теми словы: За uproszeniem od Stefana i Jakuba, сына jeho, Goleniów, rudników Медвежаńских, dla lepszej wiary, przy krzyżykach ich, pisac nie umiejących, na miejscu podpisuje się Stefan Baranowski, manu propria. Который же то ориналь реестру, кошовъ, суммы и роботизны подданныхъ, чрезъ его милости пана Теодора Цавшу, подетолого оvrцкого, на помененую рудню Медвежанскую, збудуваніе ее, ложонныхъ, описанный, за поданіемъ вышменованого его милости подаваючого, а за моимъ, урадовымъ, принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписанный.

Книга городская Киевская, записовая и поточная, годъ 1705—1706, № 25. Листъ 10.

7. Купчая крѣпость на прудъ въ мѣстечкѣ Калноболотѣ, выданная Василемъ Андриенкомъ, мѣщанину Степану Гризлу. 1706. Августа 26.

Условія, на которыхъ вдова Ульяна Грызлица дозволяетъ строить мельницу Федору Стефановичу у своего пруда и на своей землѣ 1722. Апрѣля 8.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siódmego, miesiąca Oktobris dwudziestego dziewiątego dnia.

W roku sądowe, ziemskie powiatu Ekaterynopolskiego, od dnia pierwszego roku i miesiąca, wyż na akcie wyrażonych, w Ekaterynopolu sądzić się zaczęte, przed nami: Stanisławem Hoszowskim, łowczym łukowskim, sędzią, Adamem Dorożynskim, Dominikiem Szteynem, podsędkami ziemskimi powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xiegami ziemskimi tegoż powiatu stawiający osobiście urodzony Alexander Wolski te dwie tranzakcie, na iednym arkuszu, iedną przez Wasyla Andrjenka Jsawenkowa syna szlachetnemu Stefanowi Hryzle na stawek na rzeczce *Kalnobłotce*, pod miastem, naprzeciw baszty miejskiej leżący, przed urzędem miejskim Kalnobłotskim zeznaną; drugie—miedzy Teodorém Stefanowiczem, arędarzem Kalnobłotskim, a Ulaną Hryzlicą przed tymże urzędem Kalnobłotskim, na postawienie młyna przy tym wyż wspomnionym stawku, zrobioną, na papierze prostym przy świadkach osób magistratowych i pieczęciach zatyłkowych sporządzone, ruskim pismem napisane, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny kopijek dwadzieścia, do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego w oblate podał, w tej istocie:—Року тысяча сѣмсотъ шестого, мисяця Августа двадцять шестого дня, предомною, атаманомъ Калноболотскимъ, Федоромъ Волошиномъ, и при мнѣ будучаго войта Калноболотскаго. Данила Варченка и при особахъ зацнихъ и вири годныхъ: при Григорію Стадниченку и Сидору Мелченку и при Климу старому, челоуѣку Чиричинскому, пришедши предъ урядъ нашъ Василь Андриенко, Исайенковъ синъ, освѣдчалъ намъ продажъ свою: Ижъ, паве ураде! продалъ я ставъ свой дѣдизний и отчизний безъ вшелякого примушенія анѣ тежъ з направи ніякои, але з доброй воли своєю; а продалъ его за суму певную, таларей десять сполне монеты доброй, личбы литовской славетному мещанину, пану Стефану Гризлу; а оный ставъ, стоячій на Калноболотци, под мистомъ, противъ башты мѣскої; и продалъ его вичними часи, ижъ неповиненъ пана Стефана Гризла нѣхто турбовати, анѣ жаднихъ трудности завдавати

зъ покровнихъ моихъ, близнихъ и далекихъ мене; а хтобы могль обизватися до оного ставу з приятелей моихъ, близнихъ и далекихъ, и турбовати Стефана Гризла, то повиненъ я, Василь Андриенко, самъ отбувати и своею копою закладаты предъ жаднимъ правомъ; але волно ему, пану Стефану, якъ хотѣти пожитковати, или продати, или даровати, якъ хотя на свой пожитокъ оборочати, на що, для лѣпшой вѣри и годности, запишемъ при ураду вишеписанномъ и при людяхъ вѣри годнихъ, вишеписанныхъ, и за притисненіемъ печати городской, и з подписомъ руки писарской. U tej pierwszej tranzakcii, w oblate wniesionej, podpisy rąk w te słowa:—Которія честніе отцеве, на то свѣдоміе: Чаричанскій и Лаевскій отецъ Григоріи, подъ тотъ часъ приздили до Калноболотъ и свидоми сеи купчои. Дорофей, на тотъ часъ наказній писарь, руку подписалъ (М. П.). Druga zaś w te słowa: Року тысяча сѣмсотъ двадцать другого, мѣсяца Апрѣля осмого дня, предомною, Климентнемъ, атаманомъ Калноболотскимъ, и при мни будущихъ людяхъ честнихъ и вѣри годнихъ немало, якото: Лавринъ Духъ, Семень Тахвичъ, Тимко Швець и Василь Гадахъ, сталася такая речъ, ижъ, ставши предъ насъ Федоръ Стефановичъ, арендаръ Калноболотскій, и Уляипа Гризлиха, презентовали намъ свою мову тими слови: пане ураде! ижъ я, Федоръ, вище именованій, чиню вѣдомо симъ моимъ писаниемъ и въ потомніе часи, кому о томъ вѣдати будетъ потреба, же становлю млинъ на греблѣ подъ мѣстомъ, противъ башти, зъ ей порадою, на ей гручти, подъ такою кондицією: своимъ коштомъ, пречъ, якъ валежить; а оной Уланъ Гризлиси позволяю въ томъ млинѣ безъ мѣрки молоти, поки до себе отбере; а ежели Богъ ей запоможе, въ рокъ или два, аби мой интересъ, що я на той млинъ вилочу, отдала, на що, для лѣпшой вѣри и памяти, даю зпись Уланъ Гризлиси за подписомъ рукъ и за притисненіемъ печати. Дѣялось въ дому отца Антона Стефановича и при особахъ вище именованныхъ, року и дня више положенного. Ktore dwie tranzakcie, w oblate wniesione, słowo w słowo do xiąg nyniejszych są zapisane.

Книга земская, записовая. Екатеринопольскаго уѣзда, годъ 1797, № 3524. Листъ 83.

8. Сознаніе вознаго о томъ, что онъ арестовалъ въ селѣ Кушковцахъ крестьянъ; бѣжавшихъ изъ имѣнія дворянъ Любенецкихъ, и

вмѣстѣ съ тѣмъ вручилъ владѣльцамъ Кушковецъ, дворянамъ Глуховскимъ, позовъ, требующій ихъ къ суду за передержку этихъ крестьянъ. 1708. Февраля 11.

Roku tysiąc siedmset osmego, miesiąca Februarii jedynastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, grodzkiemi, krzemienieckiem i przedemną, Bazylim Bieniaszewskim, namiesnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, stanowszy oczewiście wozny generał woiewodztwa Wołyńskiego y innych, opatrny Theodor Hałas, w moc prawdziwey y skuteczney relacyey swojej, jawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał dla zapisania do xiąg nynieyszeych, grodzkich, krzemienieckich: iż on, roku nynieyszego, tysiąc siedmset osmego, miesiąca Februarii pierwszego dnia, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ich mościów panów: Bogusława Weryhe y Michała Gurskiego, majoris gratia testimonii sibi adhibitos, ad iudicium requisitionem urodzonych ich mościów panów: Antoniego y Barbary Kuberskiego Lubienieckich, małżonków, dóbr wsi Tynnego, w powiecie Łuckiem, w wojewodztwie Wołyńskim leżącey, vigore suorum iurium possessorów, był we wsi Kuskowcach, w powiecie tuteyszym Krzemienieckim leżącey, gdzie będąc z pomienioną stroną szlachtą, sobie przytomną, wprzód we dworze tameyszym u urodzonych ich mościów panów: Kazimierza y Anny Szpotuwny Głuchowskich, cześników Wieluńskich, małżonków, o wydanie poddanych dziedzicznych ze wsi Tynnego, possessyey requirenta, już powtornie do wsi Kuskowiec z żonami, dziećmi, bydłem, końmi, wołami et cum tota supellectili domestica zbiegłych, jako to: Waska Hryceniaty z synami czterma: Łukaszem żonatym, Ihnatem dorosłym y dwoma chłopcami, także zięciem Demianem Huliczukiem, córek trzy wołów dwa y koniey trzy mającym, Iacka Hryceniaty z synem y dwiema córkami, Iłasa Nawidczuka, synów dwoch mającego; praesentem jey mość panią cześnikową zastawszy; officiose requirewał, których-że jey mość pani cześnikowa wydać denegavit, przeto pomieniony wozny z stroną szlachtą, sobie przytomną, tychże poddanych wysz wyrażonych, każdego z nich seorsive, z żonami, dziećmi, bydłem y wszelką chudobą ich, w tysiącu grzywien do rosprawy prawney aresztował y prawnie przyporeczył; który areszt pomieniona jey mość benevole przyiowski, wyszmianowanych poddanych z wszelką chudobą onych z jego mością panem cześnikiem, małżonkiem, do rosprawy prawney dotrzymać y przed sąd stawić deklarowała; w czym on, wozny, szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, eo instante pozew

grodzki krzemieniecki tamże na stole, we dworze, w izbie ich mościów panów Głuchowskich, cześników Wieluńskich, małżonków, położył y o położeniu onego samyżę jey mości paniey cześnikowey, czeladzi dworney y na wsi poddanym prawnie opowiedział y do wiadomości przywiódł: iż pisany ten pozew na instancją instygatora sądowego y jego delatorów, urodzonych ich mościów panów: Antoniego y Barbary Kubierskiego Lubienieckich, małżonków, aktorów, po urodzonych ich mościów panów: Kazimierza y Annę Szpotownę Głuchowskich, cześników Wieluńskich, małżonków, dóbr wsi Kuskowiec possessorów, pozwanych, w sprawie y akcyey do wydania poddanych, ze wsi Tynnego, possessyey aktorów dziedzicznych, powtornie już do wsi Kuskowiec w roku blisko przeyszłym, tysiąć siedmset siódmym, miesięcy różnych zbiegłych: Waska Hryceniaty, z synami czterma: Łukaszem żonatym, Ilnatem dorosłym y dwiema chłopcami, z żonami, dziećmi, z końmi, wołami, bydłem, zięciem Dymianem Huliczukiem, córek trzy, wołów dwa, koni trzy mającego, Iaska Nawidczuka z żoną i z synami dwiema, et cum tota supellectili onych domestica, jako też y zasiwkami onych ozimemi; a w niewydanu onych, do zapłacenia za nich, seorsive za każdego, po tysiącu grzywien polskich z winami prawnemi y nagrodzenia szkod, ztąd pochodzących, (jako o tym oryginalny pozew, do krorego się y niniejsza rellatia in toto referować ma, latius sonabit in termino termini), intentowaney; za ktorym to pozwem mianowany wozny strom obom, powodowey y pozwaney, przed sądem grodzkim krzemienieckim, na roczkach grodzkich krzemienieckich, w roku niniejszym, tysiąć siedmsetnym osmym, miesiąca Marca dnia dwudziestego drugiego do sądenia przypadających, y sądzących, y sądzić się mających, vel, his deficientibus, in aliis subsequentibus, rok y termin zawity złożył y naznaczył y o tym tę swoje przedemną, urzędem, prawdziwą uczynił y zeznał relacją, prosząc eam actis praesentibus connotari; co y otrzymał. Imieniem woznego, jako pisać nie umiejącego, podpisuje się Stanisław Leszczyński, generał.

Книга гродская Кременецкая, записовая и поточная, 1708—1709 года, № 1617. Листъ 61.

Примѣчаніе Въ той же книгѣ помѣщены другіе акты, относящіяся къ поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ, на листахъ: 105 на об., 434, 437, 445 на об., 547, 552, 909, 910, 981 на об., 1028 на оборотѣ, 1230 на оборотѣ, 1280 на оборотѣ.

9. Купчая грѣбность, выданная корсунскимъ обывателемъ, Яковомъ Шустаченкомъ, Павлу Беркуту на участокъ земли, находящійся въ селѣ Сотникахъ. 1709. Марта 25.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii pierwszego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi, bohusławskimi, i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawiający osobiście utściwy Olexa Berkut, tę kupcę, od Iakowa Szustaczenka Pawłowi Berkucie, antecessorowi stawiającego, na gront w *Sotnikach*, z przyległościami, z wyrażeniem ograniczenia, ruskim dyalektem pisaną, podpisem rąk i pieczęciami dwoma zatwierdzoną, na papierze prostym spisana, z dodanym arkuszem papieru stęplowanego, ceny kopiek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, której istota następująca: Roku tysiacza simсот dewiatoho, Marta dwadcat piatoho dnia, pered namy: Hryhoryem Szwajkoju Stefanowyczem, atamanom horodowym i nakaznym połkownykom Korsunskim, Danyłom Wasylenkom, burmystrom, na toj czas buduczym, Illaszom Romanyszynom ziatiu i Ostapom Szwajczynom, Iwanu Tatarczenu, Tymoszu Bereznenku i innych ludej mnoho, na tot czas buduczych ne mało, postanowszys uctywy czełowik pred nas, Iakow Szustaczeko, żytel nasz korsuński, i z synom swoim Artemom, przetowały nam, wszemu uradu korsuńskomu, toje mowiaczy: Panowe uriad! iż maiuczy my hrunt svoj własny, nikomu ni w czom ne zawodny, didizny i batkowski, leżaczy z pomiżnykom Wyszkwarkom, synożatmy, prylehłymy dubrowami do tojże synożaty, tym bokom i sym, i prodaiem jeho panu Pawłu Byrkuti, za pewnuju summu liczby lytowskoj, kop za trydcat, na szczo jemu, panu Pawłu, daju sej moj zapys wicznymy czasy, ditem jeho i żeni, otdalaju samoho sebe ot toho hruntu, żenu moju i diti swoi, także i pokrewnyi swoi bliżnyie i dalekiie, na szczo jemu, panu Pawłu, jak własnym swoim dobrym, i żeni, i ditiám ieho władity, daty, darowaty, obernuty. Dijało się w Korsuni, pry ludziach zacnych, wyszej opysanych, roku i dnia wyż pysanoho, w ratuszu Korsunskom, na szczo my, uriad, wydiaczy ich takowuiu dobrowolnuju kuplu i takowu prodazu, pro dalszuju pamiat welikysmo utwerdyty peczatiu ratusznoju i swojeju horodowoju, miskoju, korsuńskoju, atamanskoju (L. S. L. S.) Która kupcza,

czyli sprzedaż, słowo w słowo iak się w sobie ma, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego jest zapisana. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовал Васильковскаго и Богуславскаго ульдовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 84.

10. Актъ передачи имѣнія Малыхъ Жабокрикъ во владѣніе дворянину Александру Гуровскому въ обеспечение суммы, слѣдующей ему отъ владѣтельницы этого имѣнія, графини Тарновской. При этомъ составленъ инвентарь села, съ показаніемъ повинностей крестьянъ въ пользу помѣщика. 1710 Мая 13.

Roku tysiąc siedmset dziesiątego, miesiąca Maja dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi grodzkimi, krzemienieckimi y przedemną, Bazylim Szieszyckim, namiesnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, personaliter comparens urodzony imć pan Alexander Gurowski, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, krzemienieckich, act traditionis bonorum wsi *Zabokrzyk Malych*, na rzece, niżej w tejże tradycyey inserowano, z przypisaniem dwóch paragrafów na marynesie, na szóstej paginie, z podpisem rąk tegoż urzędu y pieczęciami dwiema przyciśnionemi, niżej się mianujący, per oblatam podał, thenoris sequentis: Andrzej na Leduchowie Ledochowski, podstoli Wołyński, podstarości, Ian Sieniuta Lachowiecki, grodzki y sądów skarbowych woiewodstwa Wołyńskiego pisarz, urządnicy grodcy Krzemienieccy, oznajmujemy tym listem naszym executorialnym, iż my, za prawną requizycją urodzonego imć pana Alexandra Gurowskiego, actora, za zyskiem ultimariae, fortis, finalis ac indilate faciendae executionis, w roku tysiąc siedmset dziesiątym, miesiąca Aprilis ósmego dnia, w grodzie Krzemienieckim na wielmożnych ich mości panach Maryanie z Dzieduszyc, z Czobora grafowey Alexandrowey Amor hrabiney, matce, Franciszku, kasztelanie, y Alexandrze, synach, y wszystkich successorach niegdy wielmożnego imć pana Alexandra Dominika hrabi Tarnowskiego, pozwanych, tudzież impugnatorach przeszłych execucyi otrzymanym y publikowanym, w sprawie y akcji, o nie oddanie summy jedynastu tysięcy pięciuset złotych polskich y prowizyi na różne assekuracye y

prawa, przez niegdy wielmożnych ich mości panów Stanisława y Theressy z Mirowa Amor hrabiów Tarnowskich; Starostów Sienickich, małżonków, iako i przez niegdy zeszedł Alexandra hrabiogo y teraznieyszą iey mość panią hrabinę, prawem przekonaną, wziętę, ani dóbr, wsi Zabokrzyk, lub innych, summie cōrespądających, puszczenie, ani tez zapisaną wieś Czortowke przyznanie, y znacznie swoim assekuracyom sprzeciwienie się, także o szkody y winy, prawnie zład pochodzące, o czym szyrzey processy, kondemnaty: pierwsza anno milesimo septingentesimo quarto, die quarta Aprilis, druga millesimo septingentesimo sexto, die decima quarta Aprilis, teraz świeżo wyrażona w grodzie Krzemienieckim, z ich remissami: pierwszą przez imię pana Antoniego Franciszka Siennickiego, pisarza na ten czas grodeckiego Krzemienieckiego, w roku tysiąc siedmset piątym, dnia dziesiątego Marca, drugą przez wielmożnego imię pana Andrzeja na Leduchowie Leduchowskiego, podstarościę grodzkiego Krzemienieckiego, w roku tysiąc siedmset szóstym, die quinta Octobris, do dóbr wsi Zabokrzyk sprowadzonymi, obloquntur, pro munere officii nostri, przy bytności urodzonego imię pana Jerzego Ledochowskiego, Michała Kopyckiego, Alexandra Krzemeskiego, Mikołaja Osinśkiego, Ludwika Krajewskiego, Jerzego Boguszewskiego, Andrzeja Brodowskiego, Michała Kaczewskiego, Jana Kozłowskiego, Konstantego Kurasza, Michała Piotrowskiego y innych ich mości, przy tym akcie będących, tudzież i woznego generała woiewodztwa Wołyńskiego y innych, szlachetnego Ilka Romaszkiewicza, sądów executoryalnych apparitora, na placu folwarku wsi Małych Zabokrzyk, praeomissa accessatione, jurydykcyą naszą, sądową, exekutorialną, w roku terazniejszym, tysiąc siedmset dziesiątym, miesiąca Maja trzynastego dnia, ufundowaliśmy y bezpieczeństwo wszelkie obwołać rozkazaliśmy, strony do rozprawy prawney przywołać kazaliśmy; gdzie strona powodowa, pomieniony imię pan Alexander Gurowski—personaliter, od strony zaś prawem przekonanej urodzony imię pan Marcin Sielski, gubernator miasteczka y fortecy Kozinskiej, —oczewiscie; jey mość pani Anna Andruszewiczowa Iastrzębska, przypowiadająca się, oczewiscie stawali y, controwersyo między sobą prawne mając, controwertowali; kturych kontrowersyi sąd executoryalny wysłuchawszy y one wyrozumiawszy, stronem prawnie experymentować nakazuje. W experymentowaniu, ponieważ aktor prawem dawnym, od successorów imię pana Mikulńskiego na summę dwa tysiące pięćset złotych polskich, jeszcze od antecessorów ich mościów panów hrabiów nabytym, i—tem w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym, dnia pierwszego Maja,

na summe tysiąc złotych polskich, od wielmożnych ich mości panów: Iana, Stanisława y Teressy z Mirowa Amor hrabiów Tarnowskich, przy kontrakcie o Czortówkę na summe czterysta trzydzieści złotych polskich; trzecim—od tychże w roku tymże, tysiąc szesćset dziewiędziesiąt osmym, dnia czwartego Iuni, na summe dwa tysiące pięćset siedmdziesiąt złotych polskich; nakoniec w roku tysiąc siedemset pierwszym, dnia dwudziestego szóstego Iunia od wielmożnych ich mości panów Alexandra y Maryanny z Dzieduszyce Amor hrabiów Tarnowskich, na summe pięć tysięcy złotych polskich zaszczycając się, y o prowizyą, szkody y przewody prawne, tudzież pretenze, ztąd pochodzące, upominał się ultimariam, fortem et finalem z dóbr mianowanych executionem, viget; odzywający się żadnych defens nie pokazuje, y owszem, teyże exekucyi nie deneguje; przeto, gromadę wsi tej, dla weryfikacyey inwentarza wyszmianowanemu woźnemu zwołać kazaliśmy, y do pisania inwentarza przystąpiliśmy, którego tenor jest taki: Plac, na którym dwor bywał, chlopskiemi chizami pczabudowywany; browar, z drzewa zrobiony, z pieckami; miedzi żadney nie masz; teraz powybierana, posudków żadnych niemasz. Zasiwki dworskie: żyta, stolarzową osmaką wszystkiego wysiano osmak pięć; jarych zasiwków żadnych niemasz. Inwentarz poddaństwa: Michałko Makala—ma woła iednego, robi dni trzy, osmak daie cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Szach—ma wołów dwa, konia iednego, robi dni trzy, owsa daie osmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Ilnat robi dni dwa, owsa daie osmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy 24, motków 3 prząść. Chrebki—ma konia jednego, robi dni dwa, owsa daie osmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Hrybczycha—ma konia iednego, robi dni dwa, owsa daie osmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Stecycha, wdowa, woła ma iednego, konia iednego, robi dni dwa, owsa daie osmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Hanka woła ma iednego, konia iednego, robi dni trzy, owsa daie osmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Czemerys ma konia iednego, robi dni trzy, owsa daie osmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Sak ma konia iednego, robi dni trzy, owsa daie osmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu

groszy dwadzieścia y cztery, motków trzy prząść. Rudego syn Miško rob i dni trzy, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia y cztery, motków trzy prząść. Dmytry Łysy wołów ma dwa, konia iednego, robi dni dwa, owsa daje ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Łuczko ma woła iednego, robi dni dwa, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Pilip Szwiec, wołów ma dwa, konia iednego, robi dni dwa, owsa cztery ośmaki, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy. Kożan wołów ma dwa, robi dni dwa, owsa cztery ośmaki, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy. Ilko—dzień ieden, owsa ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Semen Załuski czynszu—złoty ch czterdzieści. Walko—na usłudze dworskiey. Staszko—tywon; stroża—według dawnego zwyczaju. A tak, inwentarz wsi spisawszy, do pokazania intraty tey wsi od summy iedynastu tysięcy pięciuset złotych polskich accessit y robocizne poddaństwa, po groszy półósma dzienną kładąc, do summy na rok złotych czterysta ośmdziesiąt polskich redukuje. Czysz: od Semena złotych czterdzieści, czynszu od poddaństwa całego złotych dwanaście, owsa czynszowego ośmak sześćdziesiąt—do złotych dziewiędziesiąt, gęsi trzydzieści—do złotych piętnaście, kur, jajec i motków nie including, computuje. Ponieważ arenda tey wsi czyniła złotych trzysta, a poddaństwo, we młynie kozińskim mieląc, tamże miarko arendarzowi dawali, tedy y teraz, poki młyn na Żabokrzykach nie będzie, tamże dawać maią. Żyd zaś tenże arendarz Koziński, banie do browaru wrócić powinien, zkąd arendarz Żabokrzycki arende dawać powinien tak, iako y przedtym; staw haeredes zająć powinni jako nayprędzey, a jeżeli nie zaymą, a possessor to uczyni circa exemptionem, także y wszelką reparacją praevia comprobatione refundent haeredes; którego coroczna intrata złotych sto piędziesiąt kładzie się; że tedy do intraty niedostaie złotych sześćdziesiąt pięć, pszczelną y z pol pustych dziesięciną sąd tenże possessori aplikuje, y też dobra z poddanymi ac memorato usufructu eorundem przez tegoż woznego wyszmianowanego do spokojney possessyey podaje i intromituje; które to dobra objowszy, imć pan Gurowski trzymać y używać będzie do roku tysiąc siedmset jedynastego, dnia trzynastego Maja, aż do oddania y wyliczenia summy wyżey mianowanej, iedynastu tysięcy pięciuset złotych polskich; po ktorey oddaney summie, li-

bera collectio frumentorum sine exdecimatione imć panu Gurowskiemu praecustoditur; od podatków wszelkich Rzeczy-Pospolitey y wojewodstwa ad actum praesentem haeredes evincere powinni, dalsze za swej possessyey, sam imć pan Gurowski, emundando possessionem, procurabit. Co się tknie indukcyey iey mości paniey lastrzėbskiej, te sąd executorialny do grodu Krzemienieckiego odsyła y termin tamże, tak przypowiadającey się, iako też y imć panu Gurowskiemu składa y zachowuje, a tak, skończywszy tradycyą dóbr Żabokrzyk, ponieważ tak prowizyą za lata przeszłe od summy iedynastu tysięcy pięciuset złotych polskich, proces wyszmianowany, szkody y pretensye, w processie wyrażone, mieścić się na tych dobrach nie mogły, docente eadem parte, do dóbr Staryków y folwarku, tamże będącego, dnia tegoż zachowaliśmy jurysdykcyą naszą, temuż woźnemu in praesentia urodzonych imć panów: Antcniego Zozulińskiego, Konstantego Koresza, Ludwika Knoiowskiego, Andrzeia Brodowskiego, Michała Kuczowskiego y przy inney szlachcie, przy tym akcie obecnych, przywołać rozkazaliśmy, gdzie, personaliter comparens imć pan Gurowski, executionem urębat, od strony zaś pozwanej imć pan Marcin Sielski, odzywaiący się, bronił. My, sędziowie, ex quo cum re non quieta jurevincens do dóbr pomienionych przychodzi, et quantam portionem bonorum wydzielić należy, iudicio non constat, znowu tę sprawę do sądu grodzkiego Krzemienieckiego, dla finalnego tamże rozsądzenia, odesłaliśmy, stronom obydwom termin zawity tudziesz y impugnatorowi składając y naznaczając tamże, mocą listu naszego executorialnego. Datum et actum ut intra. U tey oblaty podpisy w te słowa: Andrzej na Leduchowie Leduchowski, podstoli Wołyński, podstarości grodzki Krzemieniecki mp. Ian Siegiuta Lachowiecki, grodzki Krzemieniecki y sądów skarbowych wojewodstwa Wołyńskiego pisarz mp. Ktora to oblata, za podaniem wysz mianowanego podawającego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, wszystko, iak się w sobie pisana ma, do xiąg tu-tejszych, grodzkich, krzemienieckich iest ingrosowana.

*Книга городская, Кременецкая, записовая и поточная,
№ 1616, годъ 1706—1707. Листъ 939.*

11. Купчая крѣпость, выданная козакомъ Стеблевской сотни, Иваномъ Яценкомъ, атаману Ивану Ващенку на прудъ, съенокось и рощу, находящіяся въ селѣ Таращѣ. 1710. Октября 16.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Czerwca iedynastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Bazylim Włochowiczem, regentem przysięgłym ziemskim tychże powiatów, osobiście stawiający urodzony Ian Lubicz Gradowski, kupceą na stawek z sianożęcią i lasem, przy rzeczce Sakawicy sytuowane, od sławetnego Iwana szewca Iacenka, mieszkańca wsi *Taraszczy*, a towarzysza sotni kozackiej Steblowskiej i jego małżonki, na rzecz sławetnego Waszczenka, atamana taraszczańskiego, i sukcesorów iego, przed urzędem miasta przyznana, na papierze ordynaryinym napisano, podpisem pisarza miejskiego przy pieczęci, na massie wyciśnionej, zatwierdżoną, z przyszytym arkuszem papieru stepłowanego, trzydziesto kopijkowego, do akt niniejszych, ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego w oblatę podał, w te słowa: Roku tysiacza siemset desiatoho, Octowrija szesnastoho dnia, ja, Iwan Iacenko Szwiec, żytel zostaiuczyj Taraszczy sela, a towarzysz sotni Stebluwskej, czyniu jawne, i znatne, i dobrowolne widomo iz swoieiu żonoiu, Hannoiu Zacharkownoju, onukoju, po przywysku Małższkownoju, że prodałyśmo stawok iz sinożatiu i lisom, to iest leżaszczym na rici Sakawicy, tamże i sinożat, ilis koło neho; u toho stawku pomiżnyki zostaiut: (wyszczę) werszyny stawka Owdiiewoho, a nyżczę za Iackowskoho, panu Iwanu Waszczenku, na toj czas atamanom buduczomu w Taraszczy seli, za pewnuju summu dobroj monety lytowskej, kop za szistnaciat, oddaiuczy też sławetnomu panu Iwanu, i żeni jeho, i potomstwu ieho, po nem buduczomu; wolno to pomenenomu panu Iwanu iz toho hruntu jak chotia pożytok nabuwaty, wolno prodaty, i darowaty, i wedłuh umysłu swojeho na iaky pożytok obernuty, waru u i wieczyste zapysuju, aby w tom spokojnom ieho używaniu niechto żadnoj pereszkozy i wstydu ne ważyłsia czynyty, iako nepowynen ia sam, i żena moia, i potomkowe moi, i s krewnych, przyiatelej moich, blyzkych i dalekich sukcesorow, sobi neważyłsia interesowaty; oddajuczy też sławetnomu panu Iwanu wysz pysannyje hrunta z podpysom imen uriadu horodowoho Stebliwskoho i przytysnieniem peczaty horodowej Stebliwskej. Dijałosia u Stebliwi, na ratuszy, pry wriadu horodowom Stebliwskom; pry panu sotnyku, Maxymu Sływi, atamanu Szepi

Butawszczenku i wojtū, Iakowu Budowyłu, i pry ludēch zacnych: Iaremi Negraszū, Ohwiju Danyłenku, i Hryniu, i Ieromi, i Wasilu Artiuszenku i mnoho ludēj prytom ne malo było; roku i dnia wyszpysannoho. U tego kupczy, w oblatę podanego, podpis rēki takowy: Ieremy, pysar horodowy, rukoju własnoju. Ktōry ten kupcza, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego iest zapisany Karol Glowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковского и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 675.

12. Сознаніе вознаго о томъ, что онъ арестовалъ въ селѣ Вышихъ Дедеркалахъ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній дворянина Константина Слюбичъ-Заленскаго. 1713. Апрѣля 6.

Roku tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Aprilis szóstego dnia.

W roczki sądowe, grodzkie, krzemienieckie, od dnia trzydziestego miesiąca Marca, roku terazniejszego, wyżey na akcie wyrażonego, przypadłe y sądownie odprawować się zaczęte, przedemną, Andrzejem na Ledochowie Ledochowskim, podstolim wołyńskim, podstarościem grodzkim krzemienieckim, y aktami niniejszemi, grodzkiemi, krzemienieckimi stanowszy oczewiście wozny generał wojewodztwa Wołyńskiego y innych, szlachetny Stanisław L. szczyński, in vim verae ac fidelis relationis suae, dla zapisania do xiąg niniejszych, jawnie, dobrowolnie zeznał: iż on, roku terazniejszego, tysiącsiedmset trzynastego, miesiąca Marca dwudziesteg. dziewiątego dnia ad affectationem ac juridicam requisitionem wielmożnego jego mości pana Konstantego Szlubica-Załęskiego, podkomorzego nowogrodzkiego, mając przy sobie strone szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościów panów: Krzysztofa Tarnawskiego, Kaziemierza Sokołowskiego, majoris evidentiorisque testimonii gratia sibi adhibitos, był naprzod we wsi Dederkałach wyższych y dworze urodzonego jego mości pana Adama Dederkała, gdzie będąc, a zastawszy praesentem tegoż jego mości, u onegoż roboczych: Denysa, Maxyma, Chweśka, Pawła, Iwana, syna jego, Iwana drugiego. Własa, Pawła, Dmitra, Miśka, Semana, Andrzeja Bednarza y Iwana Szczerbine, nazywającego się Kociutką, poddanych dziedzicznych ze

wsiów Owadna y Gnoyna, w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Włodzimirskim leżących, possessyey actoris, z żonami y dziećmi, końmi, wołami et cum tota supellectili domestica zbiegłych, a we wsi Dederkałach Wyższych, na części pomienionego jego mości pana Adama Dederkała z tym wszystkim bytem osiadłych, onychże wszystkich, kożdego z osobna w tysięcu grzywien polskich ad disjudicationem juridicam arestował y przyporęczył; potym powtore, tuż, w mieście Krzemieńcu, sub securitate iuditorum, miesiąca Aprilis trzeciego dnia, u tegoż jegomości, w gospodzie onego, to jest w sławetnego Waśka Huczka chałupie stojącego, tychże chłopów arestował w pomienioney taxie; w czym on, wozny, sztachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, zlamtąd powrócił, y o tym te swoje on, wozny, przed urzdem niniejszym relacją aresttu uczynił y zeznał, prosząc, eam actis praesentibus connotari; co y otrzymał. Stanisław Leszczyński, wozny generał.

Книга городская, Кременецкая, поточная записовая и декретовая, 1715 года, № 1622, листъ 349 на оборотъ

Примѣчаніе: Такіе-же акты, свидѣтельствующіе о поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ, находятся въ той же книгѣ на листахъ: 53 на оборотѣ, 34, 71 на оборотѣ, 200 на оборотѣ, 330, 338, 343 на оборотѣ; 367, 359, 393, 757, 943, 944, 1031.

13. Купчая крѣпость на урочище, называемое Ковтуновщина и на плотину въ окрестности мѣстечка Лысянки, выданная хорунжимъ Лысянскимъ козакомъ Василиємъ Зубкомъ, Лысянскому мѣщанину, Григорію Гоготвѣ 1714 Мая 9

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siedmego, miesiąca Oktobra siedmnastego dnia

W roki sądowe, ziemskie powiatu Ekaterynopolskiego, od dnia pierwszego roku i miesiąca. wyż na akcie wyrażonych, w Ekaterynopolu sądzić się zaczęte, przed nami: Stanisławem Hojzowskim, łowczym lwowskim, sędzią; Adamem Dorożynskim, Dominikiem Szteynem, podsędkami ziemskimi powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xiegami ziemskimi tegoż powiatu, stawiając osobiście, urodzony Ignacy Jakubowicz te kartę przedaźną, przed

magistratem Łysiańskim, za wiadomością rządcy lisiańskiego, na las, grunt i sianożę od Wasyla Zubka, chorążego, na osobę Hrehoria Hohotwy, w roku tysiąc siedmset cztertnastym, na papierze prostym zrobioną, podpisem rządcy i magistratu, przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzonej, z przyszytym arkuszem dwudzięsto-kopijkowym, do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego w oblate podał w tej istocie. Roku tysiąc siedmset cztertnastego, miesiąca Maia dnia dewiatoho, ja, wyżej na podpisi wyrażeny, Wasyli Zubko, chorunży Łysiański, z woli i za widomosty pana hubernatora Kopyckoho, odebrałem hrunt od Owerczychi wdowy, żytelki Stebliwskoi za swij dawni dowh, za cinu sorok talariw bytych, poneże sud nakazaw: lub mni samomu derżaty, lub komu chotity j prodaty, a teperecznioho wręśna tojże hrunt ja, Wasyl Zubko, prodaiu Hryhoryiu Hohotwi, mieszczanynowi Łysianskomu, za tujuż cinu wyszypysannuju, za sorok talery bytych: — bajrak, prozwannoj *Kowtuniwszczyna* tak też i z łukoju; a przyzna takowaja: okopanyj bajrak około, a rowy powpuskano u leżaczuju bałku, hde nastojaszczaja łuka od Drabynnynoho, i w werh tojej łuki dwi werbi posadżeno, tak też i hreblu na usti usich bałok, szczo w Tykicyz skłonny, tak też do toho hruntu należaszczyje. A syiu kupczu pysano na ratuszu, pry uradi naszym miskim Łysiańskim: pry wujtu, Dmytru Staromu, i pry Chwedoru Utiznomu, pry Petru Stecenku tak też i pry Panasu Zubku, pry Iakimu Babaci i proczyich miszczanach, na tot czas buduczych. W której przedażnej karcie, w oblate wniesionej, podpis ręki w te słowa: Paweł Kopycki (L. S.). Która Karta przedarzy, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisana.

Книга земская, записовая Екатеринопольскаго уѣзда, годъ 1797, № 3524. Листъ 75.

14. Актъ передачи имѣній: Мишковичъ, Черепковъ и другихъ во владѣніе дворянину Александру Збиковскому по приговору Люблинскаго трибунала. При этомъ составленъ инвентарь упомянутыхъ селъ съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1719. Февраля 25.

Roku tysiąc siedmset, dziewietnastego, miesiąca Marca szesnastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w mieście jego krolewskiej mości Owruczu,

przedemną, Łukaszem Antonim D. Milanowiczem, miecznikiem lidzkim, namiesnikiem natenczas podwojewództwa, wices-regentem grodzkim generału województwa Kijowskiego y xiegami ninieyszemi, grodzskiem, kijowskimi, comparens personaliter urodzony imię pan Mikołaj Walewski—Lewkowski, tradycją dóbr wsiów: Miszkiewicz, Czerepków, Berdyczek y Dycezki, przez urząd grodzki kijowski expedyowaną, wraz z inwentarzem, z pieczęcią y z podpisem ręki wielmożnego imię pana Antoniego z Trypola Trypolskiego, chorążego owruckiego, starosty wyszgrodzkiego, sędziego grodzkiego generału województwa Kijowskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszich, grodzkich, kijowskich, ratione introcontentorum, per oblatam podał, in tenore verborum sequenti: Działo się w dobrach wsi Miszkiewiczach, przed chałupą roboczego Stefana Kiewlenka, wojta tameyszego, roku tysiąc siedmset dziewiętnastego, miesiąca Februarii dwudziestego piątego dnia. Antoni z Trypola Trypolski, chorąży owrucki, starosta wyszgrodzki, sędzia grodzki generału województwa Kijowskiego. Oznajmuje tym moim exekutoryalnym listem: iż ja na prawną requizycją wielmożnego imię pana Ierzego Alexandra Zbikowskiego, cześnika żytomirskiego, regenta ziemskiego kijowskiego, aktora—strony prawem przekonywaiącey, intuitu decretorum, de actu inferius expressorum, między wysz mianowanym aktorem z jedney, a wielmożnym jegomością panem Ierzym z Szpanowa Czaplitem, podkomorzym kijowskim, pozwanym, stroną prawem przekonaną, z drugiey strony, latorum, dnia, na akcie wyszmianowanego, przy bytności urodzonych ich mościów panów: Mikołaja Walewskiego—Lewkowskiego, Piotra Milkiewicza, Szymona Łołyńskiego, Franciszka Szymkowskiego, Andrzeja Klamczyckiego y drugich wielu ich mościów panów obywatelów województwa Kijowskiego, aktowi temu przytomnych, mając przy sobie woznego generała, opatrznego Nazara Tuszmiana, do pomienionych dóbr, wsi Miszkiewicz, przybywszy, jurisdycją moją urzędową przez tegoż woznego, ut juris et moris est, przed chałupą roboczego Stefana Kiewlenka, wojta tameyszego, ufundowawszy, omnem securitatem, actus istius debitam, obwołać y stron obudwoch ad presentiam meam przywołać rozkazałem; na którym terminie wielmożny imię pan Ierzy Alexander Zbikowski, cześnik żytomirski, regent ziemski kijowski, aktor, postanowiwszy się oczewisto, naprzod dekret ziemski kijowski ex seriis controversiis anno millesimo septingentesimo decimo sexto, die decima Marti, w Owruczu, na rokach ziemskich kijowskich, między sobą, aktorem wysz mianowanym, wielmożnym imię panem Ierzym z Szpanową Czaplitem, podkomorzym kijowskim, poz-

wanym przez urodzonego imć pana Michała Synhaiewskiego, komornika granicznego kijowskiego, plenipotenta, ferowany, którym dekretem injunctum, aby wielmożny imć pan Ierzy z Szpanowa Czaplic, podkomorzy kijowski, oczyszczając possessyę dóbr wsiów: Miskiewicz, Czerepków, Berdyczek y Dyczek, pośledniejszy possessor dóbr, po zesłym niegdy urodzonym imć panu Szymonie Pawszy pozostałych, summe pięć tysięcy złotych polskich ab actu memorati decreti, nazajutrz po święcie świętym Ianie krzycielu, w roku tymże, tysiąc siedmset szesnastym, do rąk aktora w grodzie Owruckim, za kwitem zeznanym, albo uczynieniem cessyi, sine quavis comprobatione, summe korrespondujące, we dwie niedziele po niezapłaceniu summy, przez woznego y szlachtę actualiter w possessią puścił y aktora w dobra intromitował, o czym tenże dekret uberius sonat; potym manifestacją, ratione contraventionis eidem decreto y adeytacją, tudzi-sz kondemnatę, in re indicata, w sądzie głównym, trybunale koronnym Lubelskim, roku przeszłego, tysiąc siedmset ósmnastego, die decima quarta Octobris, woiewodztwie Kijowskim, od siebie na tymże wielmożnym imć panu podkomorzym Kijowskim otrzymaną y publicowaną, przedemną, urzędem, reprodukowawszy, exekucyey mocney et intromissionem in bona praefata prosił y domawiał się; od strony zaś pozwanej, prawem przekonanej, ponieważ nikt z obroną prawną y nieprawną nie odzywał się, neque traditionem bonorum bronił, przeto ja, urząd, zważywszy totum tractum causae et processus, iako te dobra zdawna processowane y świeżym procesem w rzeczy osądzoney przewidzione, woznemu wyszmianowanemu, propter tradenda bona, daley postąpić nakazałem. Tandem w postąpieniu dalszą moją iuridykeją w chałupie wojta tameyszego kontynuowałem, wojtowi temuż y drugim chłopom, dla spisania inwentarza, iako zdawna powinność odbywali, stanąć kazałem; ktorych serio, aby nie zataili, inwestygowawszy, de verbo od verbum pisałem. Który jest tenoris sequentis: Inwentarz dóbr wsiów: Miskiewicz, Czerepków, Berdyczek y Dyczek. Wieś *Miskiewiczce*: Stefan Kiewlenko, wojt, ma wołów dwa, konia iednego, czynszu złotych dziesięć, lnu powisem pięć, kur dwoie, grzybów sto. Sydor Kołesniczenko—konia iednego, wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu powisem pięć, kur dwoie, grzybów sto. Wasyl Kiewła—wołów dwa, czynszu złotych pięć, lnu połtrzecia powisma, kure iedne, grzybów piędziesiąt. Hryszko Kowal—konia iednego, czynszu złotych pięć, lnu połtrzecia powisma, kure iedną, grzybów pięćdziesiąt. Paweł Sydorow zieć—niedawno osiadły, ieszcze nie dawał, ale grunt przyoił, z którego powinność takowa: wół ieden, czynszu złotych

dziesięć, lnu pięć powisem, kur dwoje, grzybów piędziesiąt. Wieś *Czerepki*: Makar Bondarenko ma wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu pięć powisem, kur dwoje, grzybów sto. Chwedor Krywopuszczenko—wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu pięć powisem, kur dwoje, grzybów sto. Chwedor Marzenko—wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu pięć powisem, kur dwoje, grzybów sto. Hryszko Osowecki—wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu powisem pięć, kur dwoje, grzybów sto. Iermak Ruszayło—woła iednego, czynszu złotych dziesięć, lnu powisem pięć, kur dwoje, grzybów sto. Wasyl Ruszayłow pasynok—woła iednego, czynszu złotych pięć, lnu pułtrzecia powisma, kurę iedną, grzybów piędziesiąt, *Dyczki* siedlisko puste *Berdyczki* także siedlisko puste, za dysposyciey wielmożnego imć pana podkomorzego Kijowskiego Dyczki do Miszkiewicz, a Berdyczki do Czerepków przydawane, z których siedlisk ani dziesięciny, ani żadney inszey powinności niemasz. tylko się wyżej wyrażonemi powinnościami opłacaia; podwoy do Żytomirza chodzowali, ztąd mil dwadzieścia dwie, za szarwarek—tydzień robocizny od koźdego, a którą w Łuhynkach odbywali; straży po tygodniu każdy, albo strożowego każdy daie po czwartce żyta y owsa. A tak wszystką intratę z obydwóch wiosek, iako to: czynsz, lnu powismo rachuiąc po groszy trzy, koźdego należy powisem czterdzieście pułósma—facit złotych cztery y groszy dwadzieścia pułtrzecia; grzybow dziewięćset piędziesiąt, sto po groszy dwanastu, facit złotych trzy groszy dwadzieścia cztery; kur dziewięćnaście, po groszy sześć, facit złotych trzy, groszy dwadzieścia cztery; żyta cwiartek iedynaście, compensuiąc droższe lata z tańszemi, po złotych dwa y groszy pięćnaście czterek, facit złotych dwadzieścia siedm y groszy pięćnaście; owsa cwiartek iedynaście, po złotemu iednemu rachuiąc, facit złotych iedynaście; za szarwarki tydniowa robota, którą odbywali do Łuhynek, ponieważ szarwarki w tych wsiach nie potrzebne, wolne imć panu Zbikowskiemu, cześnikowi żytomirskiemu, pociąganie poddanych do inszey iakieykolwek roboty, dzień rachuiąc po sześciu groszy, facit złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery. Summa generalis wszystkiey intraty roczney facit złotych polskich sto piędziesiąt ósm y groszy dwadzieścia pułtrzecia. Zliquidowawszy wyszmianowane dobra: Miszkiewicz, Czerepki, Berdyczki i Dyczki, cum omnibus illorum attinentiis et pertinentiis, z inwentarzem wielmożnemu imci panu Ierzemu Alexandrowi Zbikowskiemu, cześnikowi żytomirskiemu, regentowi ziemskiemu kijowskiemu, stronie prawem przekonywającej, przez woznego introwyrażonego w realną y aktualną podałem y postąpiłem pos-

sessiã, ktorey nikt żadnym sposobem irrytować nie powinien, pod szkodami ziemskimi, w prawie pospolitym opisanemi; a że te dobra są insufficientia długowi, przeto ja, urząd, względem niecorrespondującej summie, iako o kontrawencją dekretowi y o świeżo przewidziany process, wolną prosecutją stronie, prawem przekonywającej, gdzie z prawa będzie należało, zachowawszy, y tę sprawę odesławszy do sądu głównego, trybunального, koronnego, Lubelskiego, termin, z rejestru województw: Wołyńskiego, Bracławskiego, Czernihowskiego, Kijowskiego y ich conserwat, albo też z rejestrów expulsionum, violatae securitatis, graviorum excessuum, illustrium magnificorum dominorum iudicium, raptus atque terminorum factorum, etiam simplicis praeciso beneficio aresti, zawity naznaczam y zostawuję actus praesentis vigore. Datum anno, mense, die et loco, quibus supra. U tey tradycji, przy pieczęci przyciśnionej, podpis ręki temi słowy: Antoni Trypolski, chorąży owrucki, starosta wyszgodzki, sędzia grodzki kijowski, manu propria. Któraże to tradycja, za podaniem y prosbą imci podawającego, a za moim urzędowym przyjęciem, z początku aż do końca, słowo w słowo iak się w sobie ma, iest w xiegi wpisana.

Книга городская, Киевская, записовая и поточная, годъ 1719, № 34. Листъ 59.

15. Допросы, отобранные въ Дубенскомъ магистратѣ отъ бѣлаго крестьянина, Апанаса Говина, по поводу обвинения его въ убійствѣ жены.—Приговоръ, постановленный тѣмъ-же магистратомъ, осуждающій подсудимаго на смертную казнь. Описание самой казни. 1719. Апрѣля 18—21.

W roku 1719, dnia 18 Kwietnia.

Stawiony oczewiście więzień zabuyca, nieroboczy Opanas Howyn z Litwy, z miasta Prużaney, z dóbr I. W. imci pana Sapiehy, hetmana wielkiego W. X. L., przedemną, Izydorem Antonim Strzeszkowskim, woytem Dubieńskim y przy assessorji zupełnego urzędu maydeburiej Dubieńskiej, wyznał na dobrowolney confessacie w te, niżej opisane słowa: Jż ja, przed lat pięcią, wyszedłem z Litwy w te kraje Wołyńskie, gdzie, przyszedszy do Porebyła, tam służyłem przez lat dwie; ztamąd wyszedszy, do Diadkiewicz

przyszedłem, gdzie, pobywszy iaki czas, ożeniłem się tam. Po ożenieniu zarabiałem kawałka chleba pomiędzy ludźmi przez ieden rok; ztamtąd ruszyłem się z żoną moją do wsi, nazwaney Horostaw, i tam służyłem za parobka przez lat 2; ztamtąd tygodniem przed mięsopusty ruskiemi, wziąwszy żonę z sobą y dziecko, ktoremu iuż było pułtora lata, przyszedłem do karczmy Uizdzieckiej, mając dziecko słabe, które chorowało na odrę, ktoremu kupiwszy wudki za grosz y obarżanków za drugi, wyszedłem w drogę przed wieczorem ku Lachowcom; a była zamieć bardzo wielka y mruz wielki. Gdzie, uszedszy od karczmy o puł mili, dla przykrego zimna nie mogąc daley, zeszlismy trochę z drogi; y tam nałożyłem ogień dla rozgrzenia się, a żona moja wzięła dziecko do piersi y, pokarmiwszy, położyła pod krzakiem, a sama drzew poszła zbierać ze mną. Nanieciwszy ogień, bierze dziecko do rozgrzenia, ktore zastała już nie żywe, bo było zmarzło. Co obaczywszy; wzięła lamentować y na mnie narzekać y hanbić mnie za to, żem się ruszył z karczmy; na co ja, rozgniewany, uderzyłem ją kijem tym, z którym szedłem w drogę, dwa razy w skronie, a ona zaraz padła na ziemię y zęby zcieła. A tak ja, widziawszy nieżywą, wygrzebłem dołek tam, na tymże miescu, gdzie dziecko włożywszy, żone na dziecięciu położyłem, y narzuciłem łomaczem, co się w nocy działo. Którą noc przesiedziałem tam, przy ciałach, aż ku świtowi;—zkdą wybrawszy się, poszedłem do Korsowa y przystałem na służbę do pewnego sołtysa. Którey to confessaty dobrowolnej wysłuchawszy, onego więznia do więzienia odesłali. Tegoż dnia, 18 kwietnia, anno praesentis, przed zachodem słońca, powture do urzędu miasta Dubna przyprawdzono pomienionego Panasa, któren, jako pierwej, tak y drugi raz toż muwił, słowo w słowo, nic nie odmieniając, ani wymując, ani przykładając. Dnia 19 Kwieinia, anno praesentis, pytany był potrzecie, co toż powiedział, słowo w słowo, jako y przy pierwszej confessacie.

Dekret wydany z urzędu miasta Dubna na pozwanego zaboję, niżey wyrażonego. Roku 1719, dnia 20 Kwieinia.

Przed sądem y aktami miasta Dubna, a przedemną, Isydorem Antonim Strzeszkowskim, woytem Dubieńskim, przy assessoryi zupełnego urzędu teyże magdeburyey: sławetnego Iana Duchniewicza, Pawła Kirjanenka y innych burmistrzów y cechmistrzów, agitowała się sprawa na instancją instygatora, sławetnego Stefana Truszewicza, mieszczanina Dubieńskiego,

o zabicie żony ciężarney od męża iey własnego, to iest nieroboczego Opanasa Howina z Litwy, z miasta Prużaney, z dóbr jaśnie wielmożnego imci pana Sapiehy, hetmana wielkiego W. K. L., który, wyszedszy przed lat pięć z teyże Prużaney, tu, na Wołyń, we wsi Dziadkiewiczach ożenił się był, z którą żoną przez lat trzy przemieszkawszy, w zimie pomiędzy ludźmi tułając się, udał się był ku Lachowcom, w ktorey drodze, przyszedszy do karczmy Uizdzieckiey, przed wieczorem wybrał się ztamtąd w podróz podczas ciężkiego mrozu y zawiruchi, jako na konfessacie dobrowolney zeznał, raz, drugi y trzeci pytany; a tak, uszedszy ku Mizocz, o puł mile od karczmy, z ktorey wyszedł, w chrósty nieco z drogi ztąpiwszy i wzięwszy niecić ogień, gdzie żona iego, mająca dziecie w pułtora latach, chore na odre, pokarmiwszy go piersią, położyła pod krzakiem, a sama pomogła onemu zbierania chrustu na ogień. Rozłożywszy tedy ogień, według swoiey potrzeby, siadając do zegrzania przy onym ogniu, wzięła dziecie do rozegrzenia onego, a obaczywszy, że się zmroziło, i nieżywe zastawszy, wzięła ciężko lamentować y narzekać na męża, który, rozgniewany, do kija się porwawszy, raz y drugi w skronie uderzył, tak dobrze, że ją i zabił. Zaczym sąd, uważając taki popełniony zabuystwa występek, a mając przed oczami przykazanie Boże: «nie będziesz zabijał»; a nadto to mając na refleksyey, że trzy dusze z okazji tego zabuycy zesli ze świata; gdyż żona iego brzemienna była, zaczym winnym go czyni śmierci y tak decyduje: ażeby ten, wzwyż wspomniony zabojca, Opanas, mieczem był zcięty, a potym ciało iego na ćwierci poroscianane, przy gościńcach na czterech mieyscach, na palach powbijane było. Ktura exekucya ma być w piątek, dnia 21 Kwietnia, w roku ninieyszym, 1719. Który dekret my, urząd miasta Dubna, wydany, rękami naszemi podpisujemy, przy zwykłej pieczęci. Działo się roku y dnia, iako wyżej.

A gdy dzień nadszedł exekucyey, tedy, według prawa pospolitego, zesli się wszystkie cechy z orężem przed izbę sądową, a po przeczytaniu dekretu u sądu, zdany był ten wyż wspomniony zabuycya do rąk exekutorowi, ktorego na mieysce, naznaczone do exekucyi, prowadzono, y tam postawiony był na terminie do zdjęcia głowy od mistrza, gdzie, dobywszy miecza exekutor, czy to z woli było naywyższego Stwurcy, ciął w kark, czyto przez iego niesprawną rękę, czyli iego, obwinionego, szczęściem stało się, że tylko ranił w kark mieczem, jakoby trzecią część karku nie naciąwszy, którego, według artykułów prawnych, nie dopuścili kapłani docinać, ale

onego, niedociętego, dano do cyrulika na wygojenie. Jednak po ekzekucji dnia 19 umarł dobrowolnie.

*Книга Дубенскаго магистрата, годъ 1677—1720, № 1368.
Листъ 68—69.*

---

16. Актъ передачи части села Луговиковъ, по приговору Люблинскаго трибунала, во владѣніе дворянину Антону-Іоакиму Невмержицкому. При этомъ составленъ инвентарь съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1719. Апрѣля 28.

Roku tysiąc siedmset dziewietnastego, miesiāca Aprila dwudziestego dziewiętego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście jego krolewskiej mości Owruczu, przedemną, Łukaszem Bohdanowiczem, miecznikiem lidzkim, namiestnikiem natenczas podwojewództwa y vicesregentem grodzkim generału wojewodstwa Kijowskiego i xiegami niniejszemi, grodzkimi, kijowskimi, com-parens personaliter urodzony imię pan Antoni-Ioachim Niewmierzycki, komornik ziemski kijowski, stolnik smoleński, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich, tradycyą dóbr wsi połowy *Łuhowików*, przez urząd grodzki, kijowski jegomości podawającemu expedyowaną, z podpisem ręki wielmożnego jegomości pana Antoniego Dedowicza z Trypola Trypolskiego, chorążego owruckiego, sędziego grodzkiego generału wojewodstwa Kijowskiego, wyszgrodzkiego, terechtymirowskiego, etc. starosty, y z pieczęcią, ratione introcontentorum, per oblatam podał, in sequenti verborum serie: Działo się we wsi Łuhowikach, roku tysiąc siedmset dziewietnastego, miesiāca Kwietnia dwudziestego osmego dnia, przed wrotyma zamkniętymi. Antoni Dedowicz z Trypola Trypolski, chorąży owrucki, sędzia grodzki generału wojewodstwa kijowskiego, wyszgrodzki, terechtymirowski etc. starosta. Oznajmuję tym moim kondescencyonalnym listem każdemu, komu by o tym wiedzieć należało, teraz, napotym y zawždy: Jż ja, na prawną rekewizycią urodzonych ich mościów panów Ioachyma-Antoniego y Teressy z Pruszyńskich primo voto Igańskiej, Niewmirzyckich, komorników ziemskich kijowskich, małżonków, za dekretem sądu głównego tribunału koronnego Lubelskiego, w roku tysiąc siedmset ósmnastym,

dnia dwudziestego wtorego Octobris, z rejestru wojewodztwa Kijowskiego, na urodzonych ich mościach panach: Katharzynie primo voto Proskurzyney, ad presens Dydyńskiey, matce, Michale, y Ianie, y Gabryelu Proskurach, synach zesłego z tego świata wielmożnego imci pana Stefana Proskury, podczaszego kijowskiego, spółdzonych y successorach naturalnych, tudziesz na urodzonych: Pawle y Helenie Iackowskiego Hurkach, małżonkach, y Ianie Detynickim y Bogumile Szermiance Sokołowskiey in contumatiam ferrowanym, roku, miesiąca y dnia, wysz na akcie wyrażonych, mając przy sobie woznego generała, opatrnego Prokopa Masuikowskiego, w przytomności urodzonych ich mościów panów: Piotra Milkiewicza, Bazylego Rapsztynskiego, Ierzego Wyhowskiego y innych, aktowi temu przytomnych, do dóbr wsi Łuhowik ziechawszy, y tam jurisdycyą moią sądową przez wysz mianowanego woznego generała wojewodztwa Kijowskiego przed wrotyma zamkniętymi dworu tamecznego ufundowałem, y stron do rosprawy prawney przywołać rozkasałem; na którym terminie strona powodowa, urodzony imé pan Antoni-Ioachim Niemirzycki, komornik ziemski kijowski, swym y urodzoney jej mości paniey Teressy z Pruszyńskich Niewmirzyckiey, małżaki swey, imieniem, postanowiwszy się oczewisto; z pozwanych zaś iedna tylko urodzoua jeymość pani Helena Hurkowa, wdowa, swym y dzieci swych, in minorennitate będących, postanowiwszy się oczewisto, kontrolowali: naypierwey urodzony imé pan Niemirzycki, komornik ziemski kijowski, jura, jej mości paniey Bogumile Sokołowskiey od urodzonego niegdy imci pana Andrzeja Sokołowskiego na dobra wieś Łuhowiki służące, to iest: zapis oryginalny modo simplicis debiti na sumę dwa tysiące złotych polskich, de actu ejus et data anno millesimo septingentesimo septimo, die sexta octobris, w Owruczu spisany, ac eodem actu et anno coram actis castrensibus kijowiensibus zeznany, tudziesz testament ostatniey woli tegoż urodzonego niegdy imé pana Andrzeja Sokołowskiego, którym teyże iey mości paniey Sokołowskiey, małżonce swey, na tychże dobrach wsi Łuhowikach sumę dwa tysiące złotych polskich approbował, cum adscriptione summy szesciuset złotych polskich, gdzie wszelkie w kleynotach, w złocie, srebrze ruchomości leguje, de actu ejus et data w Łuhowikach, anno millesimo septingentesimo decimo quarto, die vigesima prima Iuli spisany, y w grodzie kijowskim anno millesimo septingentesimo decimo septimo, die decima octawa Aprilis per oblatam podany, tudziesz vigore iurium, teyże ieymości paniey Sokołowskiey servientium, possessionem in bonis Łuhowiki, protestationes de expulsione, relationes y dekreta reinductionis, w sądzie

ziemskim kijowskim ferowane, reinductionem subsecutam, inquisitiones y
 wszystek process teyże iej mości paniey Sokołowskiey na dobrach wsi Łu-
 howikach służący y przewidziony, a potym jus quesitum od teyże jey
 mości paniey Sokołowskiey na też summe, dwa tysiące sześćset złotych pol-
 skich, sobie dane y służące, to iest original zapisu cessionis, w Owruczu,
 roku tysiąc siedmset siedemnastego, miesiąca Aprilis dwudziestego wtorego
 dnia spisany, eodem actu oczewisto przez też iej mość panią Sokołowską
 przed aktami grodu kijowskiego zeznany, drugi zapis cessionis od prze-
 wielebnego w Begu jegomości xiędza lankowskiego, superiora na ten czas
 collegium Xawerowskiego, na summe złotych polskich sto cztery, na też
 dobra Łuhowiki, anno millesimo septingentesimo decimo septimo, die de-
 cima secunda Octobris, w Owruczu d ny et eodem actu et anno coram ac-
 tis castrensibus kijoviensibus zeznany, y possessyą vigore iuris cessionis, od
 ieymości paniey Sokołowskiey, w grodzie kijowskim, anno millesimo septin-
 gentesimo decimo septimo, die decima quinta mai w dobra Łuhowiki, prae-
 fatis summis obciążone y zapisane, protestacją de expulsionem, relacją y
 dekret sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego kontumacialny, alias
 kondemnate, w roku przeszłym, tysiąc siedmset ośmnastym, dnia dwudzie-
 stego wtorego Oktobra, podczas woiewodztwa Kijowskiego, na wysz wy-
 rażonych pozwanych otrzymaną, produkował y tradycyi dobr całych, ut in
 causa expulsionis, vigore prawa pospolitego prosił y domawiał się; z strony
 zas pozwaney urodzona iej mość pani Helena Sokołowskiego Hurkowa, wdo-
 wa, sama przez się, postanowiwszy się oczewisto y lubo ad manus żadnych
 nie miała papirów, ekuzowała się niewiadością wydanych pozwów y
 sprowadzoney exekucyi, jednak prawem swoim zastawnym bronila, powia-
 dając verbaliter, że dwor y połowe intraty z poddanemi Łuhowickiemi ma
 niebożczykowi mężowi swemu, niedawno z tego świata zesłemu, po któ-
 rego świeżey śmierci papirów z Owrucza nie odszukała, z tey części od
 imć pana Proskury na zapis pewny puszczone, którą część ich mość pano-
 wie Proskurowie od imć pana Detynieckiego nabyli y żadną miarą do tey
 połowy dopuścić nie chciała, pokazując drogę do drugiey połowy wsi Łu-
 howik, nie onerowaney sobie, w possessyi ich mościów panów Proskurów
 zostaiącej; zaczym ia, urząd kondescendorialny, lubo mię stringit dekret, in
 contumaciam otrzymany ad tradenda bona, na żadne nie uważaiąc impugny
 y strona domawiała się, iednak, zapatrzwszy się choć na słowne impugne,
 tudziesz nie chcą pupillis viduae nocere precipitantia, ponieważ hanc sortem,
 per se possessam, od urodzonego Detynieckiego nabytą alligat, która nie

powinna być prawem imé pana Sokołowskiego obciążona, a drugą połowę tychże dóbr pokazuje, fatis imé pana Sokołowskiego pozostała, temu ciężarowi podległa, jurizdykciją moją od dworu tamecznego przed chołupę roboczego Iwana Hryszczenka, wojta na części, w possessyi ich mościów panów Proskórow będącą, przeniósłem, cum eadem securitate przez tegoż wóznego, w przytomności wyż wyrażonych ich mościów fundata; gdzie strona powodowa, postanowiwszy się ut supra oczewisto y wyszmianowane dokumenta produkowawszy, uti in causa expulsionis w pomienionych dóbr części tradycyi prosiła y domawiała się; od strony zaś pozwanej, prawem przewidzianej, stanowszy oczewiście Andrzej Wojtowicz y Iwan Hryszczenko, tej części żadnych obron prawnych nie pokazując, podania dobr nie denęgowali. A tak ja, urząd, nie widząc żadnego prawnego obstaculum, owszem in fundamento processus obtenti będąc obligatus, na affectacją strony wóznemu dalej postępować nakazałem; a w postępowaniu, ufundowawszy jurysdykciją moją w chałupie roboczego Iwana Hryszczenka, wojta tamecznego, gromadę pomienionej części zwołać rozkazałem, z których informacyi inwentarz poddanych y ich powinności napisałem taki. Iwan Hryszczenko, wojt, daje miodu beley dwa y kwart pięć, czynszu złotych siedm, grzybów sto, lnu powisem trzy, kurę jedną; Iwan Hryszko starszy, daje miodu beley cztery, czynszu złotych dwanaście, lnu powisem dziesięć, grzybów sto, kur dwoje; Chweško Bilczenko, daje miodu belec jeden y kwart dwie, czynszu złotych siedm y groszy pietnaście, grzybów sto, lnu powisem dwie, kurę jedną; Iwan Moszczenko, daie miodu beley dwa y kwart pięć, czynszu złotych jedynaście, lnu powisem pięć, grzybów sto, kurę jedną; Hryszko Romanenko daie miodu belec ieden, czynszu złotych pięć, lnu powisem trzy, grzybów sto, kurę iedną; Moysyi Hirmanenko daie miodu belec ieden, czynszu złotych pięć, lnu powisem trzy, grzybów sto, kurę iedną. Powinności żadnych u tych poddanych nad wyrażoną daninę nie mają. Ponieważ w tych dobrach folwarku nie bywało, do ieszlor zaś dla ciągnienia ryb w lecie y zimie, ile potrzeba ukazować będzie, należeć powinni Tych dóbr summowana intrata: miodu beley dwanaście kwart dwie, belec rachując po złotych pięć, czyni za miód złotych sześćdziesiąt y ieden; czynszu złotych czterdzieście siedm y groszypie tnaście, grzybów sześćsetsto groszy dwanaście, czyni za grzyby—złotych dwa i groszy dwanaście; lnu powisem dwadzieścia sześć, powismo rachuje się groszy trzy, czyni złotych dwa y groszy ośmnaście; kur siedmioro, kura iedna po groszy sześć, czyni za kurę złoty y groszy dwanaście; co wszystko czyni, wraz

złączywszy, złotych sto czternaście y groszy dwadzieścia siedm. Którą część z poddanemi y ich powinnościami, tudzież pożytkami do tey części, w jeziorach wszystkich z łapaniem wolnym ryb y łowieniem bobrów, non prejudicando iednak połowie intrat tych jezior, do zastawy z wioską Stebłami onerowaney ante processum, superius expressum, anteriori dispositione, wrealną, nemini impugnante, stronie powodowey oddawszy possessią, ratione non correspondentis summie intraty, z pozwanemi, prawem przekonanemi, te sprawę nazad do sądu głównego, trybunalnego, koronnego, Lubelskiego, secundum anteriores conservationes, odsyłam y termin stronom z rejestruw, tey sprawie należących, do rozsądzenia się zawity zachowuie. Działo się loco, anno, mense et die ut supra.—U tey tradycyi, przy pieczęci przyciśnionej, podpis ręki temi słowy: Antoni Tripolski, chorąży owrucki, starosta wyszgrodzki, sędzia grodzki kijowski m. p. Ktoraże to tradycya, za podaniem y prośbą jego mości podającego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, z początku aż do końca, jak się w sobie ma, jest w xiegi wpisana.

Книга городская, Киевская, записовая и поточная, годъ 1719, № 54, Листъ 54.

---

17. Инвентарь Ясногородской волости съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1720. Іюля 1.

Року тысяча семь сотъ двадцать первого, месяца Марта двадцать третьего дня.

На ураде вгородскомъ, в замку его королевской милости овруцкомъ, передмною, Романомъ Чоповскимъ, на тотъ часъ намесникомъ вгородскимъ староства Овруцкого, и книгами нынешними, вгородскими, Овруцкими, comparens personaliter urodzony imć pan Iozef Pierłowicz, sluga wielm źnego imć pana Mikołaja kniazia Szuyskiego, chorążycza Brzeskiego, ex commissio pana swego, dla wpisania do xiąg niniejszych. inwentarz dobr klucza Iasnogorodskiego, ratione introcontentorum spisany, per oblatam podał, de tenore sequenti: Inwentarz majątności Iasnogorodskiey, w wojewodstwie Kijowskiem, a powiecie Zytomirskiem będącey, spisany roku ty-

siąc siedmset dwudziestego, prima Iulii, przy odebraniu teyże majetności w possessyją wielmożnego imć pana Mikołaiia kniazia Szuyskiego, chorążycza brzeskiego, post fata zeszętego w Bogu wielmożnego imć pana Dominika kniaz'a Szuyskiego, chorążego brzeskiego. Opisanie dworu, we wsi Mużyczach będącego: Wjachawszy na podworze po prawey ręce budynek stary, słomą pokryty, do którego wszedszy po lewey stronie izdebka niewielka, w ktorey okien, w drzewo oprawnych, całych, ale nie wielkich, trzy; w teyże izdebce piec z kafli prostych y kominek gliniany; wyszedszy do sieni, po lewey ręce, komora do schowania; w tymże bydyнку naprzeciwko piekarnia, w której piec gliniany; w teyże piekarni z boku komora. Niedaleko tego budynku syrnik, dranicami pobity, podle tego syrniku stajnia, słomą pokryta, w której chlewec z iedney strony, z dylow robiony; podle tey stajni szopa dla bydła, słomą pokryta, a wtyłe, za budynkiem, piwnica, z oblaków (sic) stawiona. Dwor wszystek częstokolem oparkaniony, za którym na dole, na krynicy, browar pusty, słomą pokryty, w którym naczynia niemasz żadnego, tylko koryto iedne. Obora w tymże folwarku: wołów siedm, krowek nie wielkich trzy i jałowic także niewielkich cztery, byków niewielkich siedm; świń szarych siedmioro, podświnków siedmioro; gęsi szarych czworo, gęsior ieden. kur troje. Wsi tak osiadłe, jako też i siedliska puste te się znajduiā w tymże kluczu lasnohorodskim: siedlisko, nazywaiące się *Iasnohorodka* gdzie przedtym bywało miasteczko, teraz puste znajduje się pole Siedlisko, nazywaiące się *Dolhy Brod*, tam quondam bywała wieś—teraz puste znajduje się pole; wieś *Muzyczne*. Poddani teyże wsi i ich powinność: Michajło Gordenko panszczynny robi w tydzień dni dwa, ma wołów pare Iacko Kozak—także dni dwa, ma wołów pare; Pawło—także dni dwa robi, Stepan Tybylec, bojarzyn, ma wołów trzy, konia jednego. Iwan Zielński, bojarzyn, ma wołów pare, także konia iednego. Wieś *Nekrasze*; poddani teyże wsi y ich powinność: Iowchim Żeloka—robi dni dwa, ma wołów parę y konia iednego, Chweško Kozaczenko—robi dni dwa, ma wołów parę. Demian Podhaienko—robi dwa dni, ma wołów parę. Iwan Bryško—robi dwa dni, ma wołów parę y konia iednego. Łukasz Szuboczenko—robi dni dwa, ma wołów parę. Chwedor Łuhyniec—robi dni dwa, ma wołów parę. Iurko Mikulewicz—robi dni dwa, ma wołów parę y konia iednego. Wieś *Szpilki*; poddani teyże wsi y ich powinność: Iwan Koczało—robi dni dwa, ma wołów cztery y konia iednego Klim Uczyczenko—robi dwa dni, ma wołów cztery. Hryčko Wystup—robi dni dwa, ma wołów parę. Iwan Wystup—robi dni dwa, ma wołów

parę. Kondrat Wystup—robi dni dwa, ma wołów cztery. Iaśko Mielnik—robi dni dwa, ma wołów parę. Stepan Bałahura—robi dni dwa, ma wołów parę. Iwan Kowal—robi dni dwa, ma wołów parę. Trochim Dohez—robi dni dwa, ma wołów parę. Iakim Winnik—robi dni dwa, ma wołów parę. Matwiew—robi dni dwa, ma wołów parę. Sawa Musijenko—robi dni dwa, ma woła iednego. Iljaszuk—robi dni dwa, ma woła iednego. Ostrowska wdowa—robi dzień ieden, ma woła iednego, Chwedor Zimowla—robi dni dwa, ma koni dwoie. Ilja Własenko—robi dni dwa, ma wołów parę. Dmytro Kondratenko—ten woytem. Wieś *Buzowa*; poddani tey wsi y ich powinność: Roman Szpolanenko—robi dni dwa, ma wołów trzy i konia iednego. Kondrat Tarasenko—robi dni dwa, ma wołów parę. Chweśko Zajac—robi dni dwa, ma wołów trzy i konia iednego. Iwan Sudnik, bojarzyn, ma wołów parę y koni dwoie. Hryhory Kruhły—robi dni dwa, ma wołów parę y konia iednego. Siedlisko, nazywające się *Horenicze*, gdzie przedtym wieś bywała, tam tylko pusta teraz stoi cerkiew. Siedlisko nazywa się *Luka*, w ktorey osiadłości niemasz nic, tylko pusta stoi cerkiew. Siedlisko puste, nazywające się *Gurowszczyzna*. Siedlisko puste, nazywające się *Byczanka*. Siedlisko puste, nazywające się *Horbowicze*. Który to inwentarz, za podaniem y proźbą wyż wyrażonego oferenta, a za moim, na ten czas urzędowym, przyjęciem, wszystek, z początku aż do końca, do xiąg niniejszych iest wpisany.

Книга гродская, Овруцкая, записовая и поточная, годъ 1720—1721, № 3226, листъ 384 на оборотъ.

18. Приговоръ гродскаго Винницкаго суда о возвращеніи помѣщику бѣжавшихъ отъ него крестьянъ. 1723. Октября 7.

Anno 1723, 7 Octobris die.

Sąd grodzki winnicki, kontrowersyi stron wysłuchawszy y one matura deliberatione zważywszy, ponieważ strona pozwana, satisfaciendo dekreto anteriori iudicii sui, robocznych: Michajla Braclawca, Fedora Gregoraszenka, Mirona Kluczenka, Hryćka Gaworszczzenka y Wasyla Kolesznika, z dóbr Bondaruwki zbiegłych, a w dobrach strony pozwanej osiadłych,

przed sąd swoy stawia, oraz luitam paenam stronie powodowej oddała, przetoż sąd his in punctis satisfacisse partem declarat y doindagacyi tychże stawionych przystępuje, z ktorey indagacyi sąd sufficienter informowawszy się, bliższą stronę powodową do poprzysiężenia zasiedziałości uznaje y nakazuje, aby na te rote wielmożny jegomości xiaźdz rektor Winnicki przysięgł, jako ci stawieni są prawdziwie. według prawa y uchwał wojewodztwa Braclawskiego, dawność ziemską zasiedzieli y strona pozwana wydać onych powinna, a ponieważ strona powodowa roto wysz wyrażoną przysięge wykonała, przeto sąd nakazuje, aby strona pozwana wysz specyfikowanych poddanych in spatio niedziel 4, tu, w grodzie Winnickim, cum tota eorum supellectili domestica, praevia quietatione stronie powodowej, sub paena banitionis, in casu contradictionis, circa manifestationes extra cadentiam publicandas, oddała.

Книга годская, Винницкая, декретовая, годъ 1700—1728, № 4806; листъ 140, на оборотъ.

Примѣчаніе: Точно такіе-же приговоры о выдачѣ бѣглыхъ крестьянъ внесены въ ту-же книгу на листахъ: 54, 115 на оборотъ, 120, 132 на оборотъ, 145, 151, 162, 163, 167 на оборотъ, 169 на оборотъ, 178, 195 на оборотъ, 209, на оборотъ, 213, 213 на оборотъ, 215, 216 и 218.—

19. Дарственная запись отъ графовъ Франциска и Каэтана Тарновскихъ, крестьянину Матвѣю Мошинскому на часть дохода изъ мельницы, находящейся въ селѣ Германовской слободѣ, а также на потомственное владѣніе полемъ и сѣнокосомъ, прилегающими къ этой мельницѣ. 1727. Апрѣля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Marca trzydziestego pierwszego dnia veteris styli.

Przed aktami niniejszymi, ziemskimi, Kiiowskiemi i przedemną, Janem Nepomucenem Berko Zwolińskim, namiesnikiem ziemskim Kijowskim, osobiście stawając urodzony Benedykt Smoleski, prawo, Matwijowi Moszyńskiemu na miarę z młynów i z sęp, oraz na pola i sianożęci, w dobrach wsi *Slobodce Hermanowskiej*, od jasnie wielmożnych Amor hrabiów Tar-

nowskich dane, na papierze prostym napisane, podpisem tychże I. W. W. Tarnowskich, przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci na laku czerwonym za-
 twierdzone, z przypiskiem na dole przez W. Iozefa Polanowskiego ś. p , w
 czasie kondescensyi roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, dnia
 drugiego Nowembra, zrobionym, i przez tegoż podpisanym, z przyszytym
 arkuszem papieru stemplowanego, krajowego do akt ziemskich Kijowskich
 w oblatę podał, w te słowa:—Franciszek i Kaietan na Ianowie Amor hra-
 bowie Tarnowsey, graffowie z Czuboru, a dziedzicowie na Zborowie, Kras-
 nobrodzie, Kozinie, Hermanowce i Obuchowie panowie etc. Wiadomo czy-
 niemy, komu o tym wiedzieć należy, teraz i napotym, iż Matwiy Moszyński,
 mając staranie pilne koło grobli i młyna słobudzkiego, w dobrach naszych
 ukraińskich, w wojewodztwie Kijowskim, a powiecie Żytomirskim leżących,
 daiemy mu to prawo nasze na tenże młyn Słobudzki dla wszelkiej pilności
 grobli i całego młyna, pozwalając mu trzecią miarkę z tych dwóch kamieni,
 tudzież aby postawił stępy i folusz; z tych ma brać trzecią część pożytku,
 do tegoż młyna pozwala mu się pola, sianozęci według proporecyi; a ponie-
 waż swoim staraniem wystawił młyn i groble ufundował, więc w wolne
 używanie puszcza się jemu i sukcesorom jego; tenże mielnik, kiedy będzie
 trzeba na dworską potrzebę do roboty stawać, lub sam, lub czeladnika ma
 wysyłać za rozkazaniem dworu; co, dla lepszej wiary, to prawo stwierdza-
 my jemu i sukcesorom jego, rękami własnymi przy pieczęci podpisujemy
 się. Działo się w Kozinie, dnia szóstego miesiąca Kwietnia, roku tysiąc
 siedmset dwudziestego siódmego. Franciszek Amor hrabia na Tarnowie Tar-
 nowski (L. S.) Kaietan Amor hrabia na Tarnowie Tarnowski. Blankiet na
 prawo w dobrach naszych, w wojewodztwie Kijowskim, a ziemi Owruckiej
 (sic) leżących, do wsi Słobudki, na młyn, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt
 czwartego, dnia drugiego Nowembra. W czasie kondescensyi, Nieczypor
 Melnik Słobudzki opowiadał, iż, mimo to prawo, od onego W. Dąbrowski
 brał czynszu złotych piędziesiąt sześć, kołowego złotych czterdzieści, lecz,
 ponieważ inwentarzem roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiętego, dnia
 dwudziestego osmego Marca, przez W. Błoszyńskiego, od I. W. W. Mie-
 rów zesłanego, a W. Dąbrowskiemu podanym, na takowy czynsz i kołowe
 był podany, a z iudykacyi okazuje się, iż młynów dwa było, z których
 ieden na skarb odebrany i do orędy przyłączony, przeto, że Błoszyński nie
 miał na takowe odebranie drugiego młyna względu, gdy przyjdzie do ne-
 wego spisania inwentarza, kołowego tylko złotych dwadzieścia ma być na
 Nieczypora rachowano, a drugie złotych dwadzieścia na młyn, do orędy

przyłączony rozciągnąć należy. Iozef Polanowski S P. P. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich, Kijowskich iest zapisane.

*Книга земская, Кіевская, записовая, годъ 1796, № 150.
Листъ 110.*

20. Актъ передачи села Ковалей, по приговору Люблинскаго трибунала, во владѣніе дворянину Вентуръ-Станиславу Ганскому. При этомъ составленъ инвентаръ села съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1727. Іюня 14.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, miesiąca Iunii szesnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości Żytomirskim, przedemną, Mikołaiem Hładunowiczem-Dubiskim, cześnikiem derpskim, regentem grodzkim Żytomierskim i xiegami niniejszemi, grodzkimi, Żytomierskimi, comparens personaliter uródzony imé pan Ian Gabryszkiewicz, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzsk ch, Żytomierskich, te tradycyą w dobra wieś *Kowale*, w wojewodstwie Kijowskiem, a powiecie Żytomierskim leżące, wielmożnemu imé panu Hańskiemu, chorążemu Żytomirskiemu służąca, et per officium castrense visnense, una cum remissione per idem officium expeditam, ad acta praesentia, per oblatam podał y mnie, urzędu, o przyjęcie y do akt zapisanie prosił; a tak ja, urząd, annuendo affectationi jegomości podawaiącego, tę, wyż pomienioną, tradycyą, wraz z remissą, ad acticandum przyjmując, z początku aż do końca czytałem, y tak się w sobie ma: Actum in bonis villae Kovale magnificorum Niemierzycze, castellanidorum połanacensium, fratrum inter se germanorum, haereditariis, ante casam laboriosi Pilip woyt, ejusdem villae subditi, ibidemque sitam, sabatho post festum s. corporis Cristi Domini, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo septimo. Ego, infra scriptus officialis, burgrabius castrensis visnensis juratus, ad requisitionem partis actoreae, scilicet magnifici Venturae Stanislai Hański, vexilliferis Żytomiriensis, vigore processus multifarie obtenti, videlicet condemnationum, et quidem: primariae

anno Domini millesimo septingentesimo quinto, die vigesima prima Novembris: inter causas palatinatus Braclaviae, in lucro extraditionis subditorum, ex parte magnifici actoris. super magnifico Vladislao Niemierzycz, palatinida Kyowiensi, bonorum praefatorum haerede, ac aliis obtentae, decretoque tribunalitio, anno Domini millesimo septingentesimo sexto, feria quinta post Dominicam Rogationum proxima, ibidem prolato inter eosdem, quo iuncta extraditio subditorum non sublata, nec non post iddem subsecutum decretum extraditionis, prima in cathogoria, respectu contraventionis eidem decreto, aliarumque praetensionum, in eadem condemnatione expressarum, in lucro ulterioris, una cum approbatione anterioris processus, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo sexto, feria sexta in vigilia festi sancti Bartholomei apostoli; secunda, in cathogoria in lucro simplicis, respectu explagationis subditorum per modernos citatos, in processu originali specificatos, successores olim magnifici Niemierzycz, palatinidae Kyoviensis, tum sub alternae, eodem anno, die vigesima quinta Octobris, inter causas palatinatus Kyoviae, ibidem, in cathogoria super primam in lucro ultimariae, super vero alteram in lucro ulterioris, ac demum eodem anno ibidem, sabbato post festum sancti Martini Pontificis proxima, ibidem, in cathogoria, super primam in lucro iterato ultimariae, super alteram in lucro ultimariae super iisdem successoribus, videlicet magnificis Carolo et Anna, seu cuiusvis nominis de Ielowieckie, conjugibus, Stefano, notario castrensi Kiovensi, Augusto, Georgio, Michaeli et Stanislao, horum et aliorum nominum castellanidis polanecensibus, obtentarum, ad bona superius nominata condescendi, ibidemque jurisdictionem meam, in praesentia generosorum ac nobilium: Feliciani Soszyński, Casimiri Viszniowski, Casimiri et Michaelis Szymanski, Ioannis Kostecki, Casimiri Iasiński, Nicolai Radziszewski, aliorumque, huic actui adstantium, nec non ministerialis generalis regni, providi Georgi Uszomirski, per eundemque ministerialem fundavi. Qua fundata, praecautae et praecustoditae pace et securitate, partes ad iuris parandum praefato ministeriali acclamare iunxi; ad cuius ministerialis acclamationem personaliter accedens generosus Ioannes Gabryszkiewicz, specialis plenipotens magnifici Venturae Stanislai Hański, vexilliferis Zytomiriensis, actoris moderni, producendo supraexpressas condemnationes, tum decretum, superius expressum, hac in causa prolatarum executionum, fortem, finalem ac indilatam traditionem bonorum praefatorum, prima in cathogoria, respectu non extraditionis subditorum contraventionisque decreti, ac non compensationis carentiae usus, ab actu rei iudicatae, nec non aliarum praetensionum,

iisdem in condemnationibus expressarum, petiit et affectavit; attento itaque ejusmodi processu, multifarie ad lucrum iterato ultimarie perducto; quoniam bona post rem judicatam plus quam sufficienter convicta esse remonstrantur, affectationique partis actoreae, tum et justitiae annuendo, a rigoreque decretorum contumacialium, praecipue ultimarii, magnificum capitaneum castrensem Visnicensem eliberando, ad traditionem bonorum praefatorum et conscriptionem inventarii, congregatis et per praefatum ministerialem acclamatis subditis, accessi: Ejus tenor sequitur ejusmodi: Pilip wuyt, — ma wołów parę, robi pańszczyzny dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Iacko Ianda—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Iwan Nyszczurenko—ma wołów parę, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Dacko Skrypczenko—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Iusko Neszczenko—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Hłas—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Stepan Iarenenko—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Iacko Mielnik—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Ci wszyscy poddani, podług dawnego zwyczaju, jako przedtym odbywali y rabiali, tak i teraz w possessyą wielmożnego imé pana Wenturego-Stanisława Hańskiego, chorążego żytomierskiego, ze wszystką fruktyfikacyą, od nich należącą, z powinnościami, szarwarkami do grobli i ich robociznami (oddają się); arędy żadney niemasz, pola żadne, na dwór należące, nie naydują się, z których by, od tychże chłopów pochodząca, znajdowała się krestencya; wraz z rudnią y intratą, z niey należącą, za obwołaniem woznego padałem. Po którym podaniu, ciż poddani na robocizny, sobie powinne, benevole poszli y posłuszeństwo wszelkie, za wołą wielmożnego imé pana chorążego czynić deklarowali. Post quod itaque conscriptum inventarium, omnia in eadem inventario expressa, suprascripta, magnifico Hański, vexilliferi żytomiriensi, in realem, et actualem possessionem, tam ipso in negotio, decreto tribunalitio, superius expresso, evicto, quam processu et carentia usus, ab actu rei judicatae provenientis, nemine impugnante ac contradicente, dimisi, generosumque Iannem Borhowski, administratorem, circa possessionem institui, liberam magnifico Venturae-Stanisłao Hański, vexilliferi żytomiriensi, eorundem subditorum, de bonis villae Isajki profugorum, decreto tribunalitio adjudicatorum, ad bona propria magnifici actoris evictionem reservando, praesentibus trado et dimitto,

Quam traditionem nemo irritare aut quovis modo impedire audeat et praesumat, sub paenis, contra convulsores legum statuto regni descriptis, sancitis. Tandem, expedita in bonis Kowale et peracta admissa traditione, eodem anno et actu, superius expressis, ad bona villae Vysokie, eorundem magnificorum Niemierzyczów possessioni haereditariae subjectae, jurisdictionem meam cum omnimoda securitate transtuli ibidemque, ante casam laboriosi Krywoszjenko, ejusdem villae subditi, in praesentia praememoratorum, superius expressorum nobilium, huic actui adstantium, et ministerialis regni, superius expressi. Qua fundata, praecautam omnimodam securitatem actus praesentis, partes ad juris parandum praefato ministeriali acclamare injunxi, ad cujus ministerialis acclamationem, personaliter accedens superius specificatus plenipotens partis jurevincens, producendo supra expressas condemnationes, super parte citata et jure victa, secunda in categoria, respectu explagationis subditorum, jam post subsecutum ad bona citatorum, nec non carentia usus eorundem subditorum, aliarumque praetensionum, eodem in processu expressarum, ad lucrum ultimariae, fortis, finalis ac indilate faciendae executionis perductum indilate petiit et affectavit traditionem, vigore cujus perducti sufficienter processus, affectationique partis jure vincens annuendo, bona supra expressa in possessionem ejusdem tradere ac inventarium conscribere volui. Verum quoniam a parte jure victa generosus Mondrzejowski, cum aliis plurimis adiit, cum vario armorum genere aequisitis, numerum triginta personarum excedentibus, nomine magnificorum Niemierzycze fortiter et armata manu hanc traditionem non admisit et rebelliter ac temere contra expressam legem impugnavit, proferendo haec verba: «nie życzę wasz mości napierać się, kiedy chcesz, abyś zład w całości odjechał». Visa ego itaque tali temeraria ac rebelli impugnatione, praecavendo securitatem tam partis, quam et meam pro sumendis paenis, respectu premissorum et abusus bombardarum, tum et ipso in negotio, hac in categoria ad iudicia tribunalita regni lublinensia, unde causa emersit, ejus remittendum esse censui, conservando partibus terminum juxta conservationes, in processu expressas et appositas, praesentibusque remitto actum. Datum anno, die, loco, mense supra expressis. Ioannes in Bahrynowicze Bahrynowski, burgrabius castrensis Visnensis juratus mp. Która oblata tradycyi, za podaniem y proźbą, do xiąg niniejszych jest inserowana.

Книга городская, Житомирская, записовая, годъ 1725—1727, № 219; листъ 316.

21. Актъ передачи имѣнія, мѣстечка Рокитна, по приговору Люблинскаго трибунала, во владѣніе дворянамъ Суринамъ и другимъ ихъ сонаслѣдникамъ. При этомъ приложенъ инвентарь имѣнія 1727. Юня 28.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, miesiąca Iulii czwartego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości Żytomirskim, przedemną, Konstantym Didkowskim, burgrabią grodzkim żytomirskim y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, żytomirskimi comparens personaliter wielmożny imé pan Ian Jakubowski, miecznik żytomirski, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, żytomirskich niżej wyrażoną tradycyą dóbr miesteczka Rokitna, w woiewodstwie Kyjowskim leżących, wraz z inventarzem, przez urząd grodzki owrucki expedyowaną, racione introcontentorum, z podpisem ręki, na dwóch mieyscach, na tradycii y inventarzu położonym, przy pieczęci, także na dwóch mieyscach przyciśnionych, ad oblatam podając, prosił mnie, urzędu, o inserowanie do xiąg oney; którego ia, urząd, affectationi annuendo, wspomnioną tradycyą przyjmując, od początku aż do końca czytałem, y tak się w sobie ma: Działo się in fundo bonorum miasteczka *Rokitna*, w chalupie roboczego Chwedka Horodnenka, atamana rokitańskiego, roku tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, miesiąca Iunii dwudziestego osmego dnia. Franciszek Izef z Steczanki na M twiejowiczach Stecki, podstoli ziemski, sędzia grodzki owrucki, oznajmuję ninieyszym listem moim executorjalnym, iż ia, na prawną requizycyą wielmożnych y urodzonych ich mościów panów Suryńów y innych sukcesorów y consukcessorów, dóbr Rokitna cum attinentis dziedziców, vigore decreti aut condemnationis in lucro ultimariae, fortis, finalis ac indelate faciendae executionis super primam, super alteram in lucro reinductionis in bona violenter adempta, tam racione violentae expulsionis in lucro ulterioris fortis, finalis, ac indilate faciendae executionis et super impugnatoribus ulterioris executionis, et, quorum nomine impugnatum est, in seorsiva paena banitionis perpetuae, anno millesimo septingentesimo vigesimo sexto, (sabatto) post festum sancti Petri in vinculis proximo, super illustribus, magnificis Iabłonowskie, palatinis terrarum Russiae et ali's, Lublini in judiciis generalibus tribunalitiis regni, ex parte magnificorum Suryny et aliorum obtentarum, in praesentia wielmożnego imé pana Iana Jakubowskiego, miecznika żytomierskiego, urodzonych ich mościów panów: Iana

Delegowskiego, Jakuba Puckiewicza, Konstantego Zołądkowskiego y innych wielmożnych ich mościów szlachty, aktowi temu przytomnych, mając przy sobie woznego generała wojewódstwa Kyowskiego y innych, opatrzego Teodora Kaczerowskiego, sądu swego apparitora, awizowawszy wprzód, kto-by się w miasteczku Rokitynym od strony prawem przekonany znajdować mógł, przez tegoż woznego, jeździłem do dóbr, miasteczka Rokitna, i tam juryzdykcją moją, przez woznego wyżey wyrażonego, przed wrotyma niezamkniętymi roboczego Chwedka Horodnenka, atamana Rokitańskiego: (bo w zamku żadnego budynku niemasz): ufundowawszy, stron do rosprawy prawney przywołać rozkazałem. Na którym terminie postanowiwszy się wielmożny imć pan Ian Jakubowski, miecznik żytomierski, unus ex consuccessoribus, nomine et aliorum, dekret, albo raczej kondemnatę w zysku ostatney, mocney, skuteczney y nieodwłoczney execucyey in causa reinductionis in bona, violenter adempta, na jasniewielmożnych ich mości panach Jabłonowskich, wojewodach ziem Ruskich, y innych otrzymaną, produkowawszy, tradycyey dóbr miasteczka Rokitna cum attinentis prosił y domawiał się. Satisfaciendo ja prawu popolitemu et novellae coustitutioni, tudziesz dekretowi, alias condemnacii, w zysku ostatney, mocney y nieodwłoczney execucyey, też dobra, miasteczko Rokitna, w chałupie roboczego Chwedka Horodnenka, atamana tamecznego, nemine impugnante, przez woznego wyżey wyrażonego, opatrzego Teodora Kaczorowskiego, wielmożnym ich mościom panom Surynom y innym konsuccessorom podałem, y temuż woznemu ludzi do gromady dla spisania inventarza przywołać rozkazałem; którzy ludzie, w tymże Rokitnie mieszkający, benevole zaraz przychodzili y inventarzem, niżey specyfikowanym, onych, jako y wszystkie też miasteczko spisałem y w possessyą podałem. Po którym spisaniu nventarzem ludzi y przez woznego w possessyą ich mościom panom Surynom y innym pedaniu, wszelkiego posłuszeństwa przykazaniu, przyszedł z między wałów pustego zamku urodzony Ierzy Krechowiecki, zostawiony iakoby dla niedopuszczenia tradycyi dóbr tych y, stanowszy zdaleka na ulicy, żadney prawney obrony, tak na sprowadzenie execucyey z condemnaty in lucro ulterioris, iako też super impugnatoribus anterioris executionis nie dając, formalia te powiedział: «nie pozwalam!» Przeto ja, urząd grodzki, owrucki, nie mając żadney impugny, tak na sprowadzenie y odprawowanie execucyey in lucro ulterioris fortis executionis, ratione violatae expulsionis, tum super impugnatoribus anterioris executionis et quorum nomine impugnatum było, więc, abym stronom praejudicatum aliquod w

tym nie uczynił, et a damnis, eam re provenientibus, pro ultimaria ac alteriori disjudicatione ad judicia tribunalitia regni lublinensia, ad registra huic causae competentia, etiam palatinalia, odsyłam. Termin z tychże regestrów, etiam simplicis praesens (sic) beneficio aresti, zachowałem. Datum anno, mense, loco et die ut supra expressis. W któryi to tradycyi podpis temi słowy: Franciszek Iozef Stecki, podstoli ziemski, sędzia grodzki owrucki mp. (locus sigilli cerae rubrae). A zaś inventarz wspomnionego miasteczka Rokitney temi słowy iest pisany: Inventarz dóbr miasteczka quondam Rokitna, poddanych y ludzi, tam mieszkających, spisany anno quo supra, mense et die: zamek quondam bywał, w nim żadnego budynku niemasz—spustoszone, wały poroskopywane; karczma—budynek podły, arędarz w niey mieszka; winnica, do niey należąca, arędarz na swoich kotłach robi. Arędy daie złotych pułtrzeciasta. Chwedko Horodnenko, ataman; Omelko Dobry, zieć, osadzca; Hryćko, Ołexy, Semen Wasylenko, Chwedor Nazarenko, Iwan Czmił, Petro Wasylenko, Iwan Bezmertny, Marko Mowczanenko, Petro Krupka, Semen Ganćwarz, Hryćko Krawiec i Kondrat, Iurko Sydorenko, Mykyta Łohaś, Sawko Rohomozenko, Charko Kotlarenko, Hryćko Kozak, Kwima, Iakim Tkacz, Łukian Winnik, Iakow Sokirzyn zieć, Nieczypor Botwinenko, Ieremiy Dowbnienko, Semen Bałacki, Stepan Bałackiego zieć, Iwan Dorotka, Semen, Marko, Iwan Błażko, Isay Nuryn, Trochim Kiszka, Łewko Hładko, Mychajło Krupka, Hryćko Kraśniański, Łukjan szewcowego ziecia; Iwan Popów rodyecz; Korniey, Daniło Smolażenko, Radko. Ci wszyscy poddani, ieszcze na slobodzie siedzą, niedawno poosiadali, żadney roboczny nie robią, ani czynszów nie płacą, wołów y koni onych się nie spisowało, bo żadney powinności nie odbywają. U tego inventarza podpis w te słowa: Franciszek Iozef Stecki, podstoli ziemski, sędzia grodzki owrucki mp. (Locus sigilli, cerae rubrae). Która to tradycya, wraz z inventarzem, za podaniem jego mości wysz wyrażonego offerenta, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomierskich, iest wpisana.

Книга городская, Житомирская, записовая, годъ 1725—1727, № 219; листъ 329.

22. Присяга, исполненная передъ судомъ городскимъ житомирскимъ кievскимъ кастеляномъ, Казимиромъ—Станиславомъ Стецкимъ о томъ, что крестьяне, требуемые имъ пзъ имѣній разныхъ сосѣд-

нихъ владѣльцевъ, дѣйствительно его бѣглецы крѣпостные люди. 1728.
Февраля 26.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego osmego, miesiąca Februarii dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie grodskim, w zamku jego krolewskiej mości Żytomirskim, przedemną, Konstantym 'Didkowskim, burgrabią grodskim żytomirskim y xiegami ninieyszemi, grodskimi, żytomierskimi, comparens personaliter, jaśniewielmożny imć pan Kazimierz Stanisław na Steczance y Kustynie Stecki, kasztellan Kijowski, Dymirski, Dubski etc, starosta, pulkownik woysk jego krolewskiej mości y rzeczy pospolitey, manifestował się przed urzędem ninieyszym w ten sposób: Jż co dekretami grodskiego generału wojewodstwa Kijowskiego, między jaśniewielmożnym teraznieyszym jegomością manifestantem, aktorem, a różnemi ich mością, niżej wyrażonemi, pozwanymi, na roczkach grodskich generału wojewodstwa kijowskiego, od dnia dwudziestego wtorego Januarii w mieście krolewskiej mości Owruczu, anno praesenti, millesimo septingentesimo vigesimo octavo sądzić się zaczętych, tegoż miesiąca Januarii y Februarii dni różnych, niżej wyrażonych, stałymi y ferowanymi injunctum est, aby jaśniewielmożny imć pan manifestans juramenta na poddanych, z różnych dóbr zbiegłych, w grodzie tu-teyszym, żytomirskim, na terminie dnia dzisieyszego, to jest vigesima sexta Februarii, anno praesenti, in ea rotha, iako jest w każdym dekrecie wyrażona, wykonał, którym dekretom idem modernus illustris magnificus manifestans satisfaciendo, ziechawszy tu, do grodu, pro termino, in eisdem decretis prefixo, o przydanie woźnego do attentowania rothy juramentu urzędu ninieyszego affektował. A tak ja, urząd, annuendo affectationi jaśniewielmożnego imci comparenta, woźnego generała wojewodstwa Kijowskiego y innych, opatrnego Nicefora Pawłowicza, ad rothisandum przydałem, y iak jaśniewielmożny comparens, flexis ad imaginem crucifixi Jesu Christi genibus, rothisante sibi prefato ministeriali, in praesentia wielmożnych y urodzonych ich mościów panów: Jozefa na Wzrowniewie Kossakowskiego, stolnika Czernihowskiego, Bazylego z Wyhova Wyhowskiego, skarbnika ziemskiego, podstarościego grodskiego żytomierskiego, Kazimierza Czerwińskiego, Mikołaja Hładanowicza—Dubiskiego, cześnika derpskiego, vices-gerenta y burgrabiego drohickiego, regenta grodskiego żytomierskiego, Stefana Jakubowskiego, Jakuba y Jendrzeja Żerebilów, Macieja Brzeźcieckiego, Tomasza Bohdanowicza, Kazimierza Mieczkowskiego, Jozefa

Wenera, Juzefa Wróblewskiego, Antoniego Wyhowskiego, Mikołaja Matuzewskiego, Tomisza Niemczynowskiego y innych wielu, na ten czas ich mościów do grodu dla spraw swoich przybyłych, rothe juramentu super realitem poddanych distinctim, tak dziedzicznych jako y ziemstwa zasiedzałych, w dekretach wyrażoną, wykonał temi słowy: Ja, Kazimierz, przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Trójcy Świętej jednemu, na tym, iż naprzód w dekrecie, die trigesima Januarii, anno praesenti, między mną, y jego mością panem Czerwińskim stałym, wyrażony roboczy Marko, poddany, z własnych dóbr moich, dziedzicznych, Łubiański, zbiegły; y w tych dobrach oyciee Marków ziemstwo zasiedział; a potym roboczy Prewatar. na ten czas wdowy mąż, zeszy Prewarator (sic) w dekrecie, między mną a wielmożnemi ich mość panu Rybińskimi die quarta Februarii, anno praesenti stałym, wyrażony, za trzema synami ziemstwo w Dyuirze, starostwie moim, zasiedział. Robocze zaś, w tymże dekrecie wyrażone, to jest: Demko Karpenko, Bytoho syn, Onysko Iakimenko z Martynowicz, Martyn z Andrijem bratem z Pawłowicz, dóbr moich dziedzicznych, są. W dekrecie zaś, die trigesima Januarii, eodem anno praesenti, między mną, a jaśnie wielmożnym imć panem Brzuchowskim, strażnikiem wielkim koronnym, stałym, wyrażony poddany, to jest roboczy Iwan Pukost z dóbr moich Buków, własny, dziedziczny jest. A robocze, w dekrecie die tertia Februarii, ejusdem anni praesentis, między mną, a wielmożnym ich mość panem Marcjanem Aksakiem, stolnikiem żytomierskim, stałym, wyrażone, to jest: Semen Semerjaka, Teodor Hołota, Paweł Dołhoszyja, z dóbr moich Buków zbiegli, są dziedziczni. A potym w dekrecie, trigesima Januarii, ejusdem anni praesentis, między mną, a jaśnie wielmożnym imć panem kasztellanem Wołyńskim wyrażeni poddani, mianowicie: Opanas y Semen Prozerenkowie, Onysko Tytenko, z dóbr moich dziedzicznych: Dziegciężynki y Illiniec zbiegli, gdzie ziemstwo oycowie ich zasiedzieli, a oni się tam porodzili, na czym wszystkim, jako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana. Post quod praestitum juramentum, idem illustris magnificus comparens affektował hoc totum actis connotari; co y otrzymał. Kazimierz na Steczance Stecki, kasztellan kyowski, manu propria.

Книга городская; Житомирская, поточная и записовая, годъ 1728—1737, № 225; листъ 64 на оборотъ. —

Примѣчаніе: Въ ту-же книгу внесены многіе другіе акты, свидѣтельствующіе о беспрестанномъ бѣгствѣ крестьянъ отъ помѣщиковъ.

Такъ въ одномъ 1728 году мы встрѣчаемъ 37 дѣлъ о побѣгахъ крестьянъ отъ разныхъ помѣщиковъ Житомирскаго повѣта. Онѣ записаны на листахъ: 25, 60 на оборотѣ, 63, 82, 90, 91 на оборотѣ, 94, 103, 106 на оборотѣ, 138, 141, 145, 146, 147, 165 на оборотѣ, 167, 180, 183, 185, 216, 217, 220 на оборотѣ, 230 на оборотѣ, 268 на оборотѣ, 309 на оборотѣ, 336 на оборотѣ, 352 на оборотѣ, 356 на оборотѣ, 357, 360, 361, 367 на оборотѣ, 385, 390, 455 на оборотѣ, 474, 494 на оборотѣ и 571.—

---

23. Дарственная запись отъ дворянина Млодецкаго крестьянину села Луки, Павлу Косенку на прудъ; 1732. Генваря 21.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Apryla dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed aktami niniejszymi, ziemskimi, bohusławskimi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawający osobiście urodzony Jan Gradowski, dokument na zajęcie stawu od I. W. Młodeckiego, utściwemp Pawłowi Kosenkowi, we wsi Łuce mieszkającemu, dany, na papierze ordynaryjnym napisany, ręką I. W. Młodeckiego zatwierdzony, z dodanym arkuszem papieru stęplowanego, ceny kopijek dwudziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, w te słowa: Wiadomo cz. nię komu o tym wiedzieć należy w dobrach moich, iż pozwalam staw zająć poddanemu mojemu łuczańskiemu, we wsi Łuce, Pawłowi Kosenkowi, któremu pozwalam do spokojnego używania, na co dla lepszej wiary ręką moją stwierdzam, i podpisuje. Dałem w Koszowatej, dnia dwudziestego pierwszeg. Ianuarjii. tysiąc siedmset trzydziestego drugiego roku. U tego dokumentu, w oblatę podanego, podpis ręki takowy: Fel. Młodecki, P. K., mp. Który to dokument, słowo w słowo iak się w isobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Bohusławskiego, jest zapisany. Iakub Kałęski, podsędek

Книга земская, записовая и поточная, Богуславскаго ульзда, годъ 1798, № 3533. Листъ 1406.

24. Приговоръ гродскаго Винницкаго суда, осуждающій на вѣчную баницію дворянъ: Саломинію и Рафаила Контскихъ, за невыдачу ими крестьянъ, бѣжавшихъ въ ихъ села изъ имѣній Киевскаго воеводы, Іосифа Потоцкаго. 1733, Февраля 18.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Februarii ósmnastego dnia.

W roczki sądowe, grodzkie, Winnickie, kadencyi februaryuszowey, dnia piątego tegoż miesiąca przypaďte y sádzić się zaczęte, przed nami: Ierzym Strzelnickim, podstolim braclawskim, podstarościm, Felicianem-Kazimierzem Michałowskim, podczaszym braclawskim, sędzią, Samuelem na Stohnie Korzeniowskim, łowczym braclawskim, pisarzem, urzędnikami sądowemi, grodzkimi, winnickimi, gdy przypađła sprawa z rejestru sądowego aresztowego, za przywołaniem woznego generała, opatrnego Jakuba Makowskiego, między instygatorem sądowym y jego delatorem: jasnie wielmożnym jegomością panem Iózefem Potockim, wojewodą y generałem ziemi Kyowskiej, Warszawskiej, Leżajskiej etc, starostą, powodem, a pozwanemi: wielmożną jey mością panną Salomeo Kątską, niegdy wielmożnego imci pana Marcina Kątskiego, kapitana woysk iego krolewskiej mości, pozostałą córką, successorką, y wielmożnym jego mością panem Rafałem Kątskim, podczaszym Zytomirskim, za terminem prawnym, to iest wyniesionym pozwem, ktorego relationem coram actis praesentibus przez woznego generała, opatrnego Iana Kaszowskiego, die secunda Augusti, anno praeterito, millesimo septingentesimo trigesimo secundo, iest zeznana, który u urzędu był produkowany y czytany, tedy, postanowiwszy się strona powodowa u sądu niniejszego, dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosila y domawiała się; strońa zaś pozwana, ponieważ ani sama przez się, ani przez plenipotentą u sądu nie stanowiła, o niestaniu swoim sądowi y stronie powodowey żadney wiadomości nie dała, przeto, jako niestałą, prawnu popolitemu sprzeciwną y nieposłuszną, z dopuszczenia sądowego, na upad in lucro extraditionis subditorum profugorum, pro quibus res est idque in instanti, sub paena banitionis perpetuae, quae et nunc decernitur, additur et remittitur causa praesens pro executione, quam magnifici officiales castrenses vinnicienses aut generosus subdelegatus, ad primariam, partis actoreae rogationem decretique praesentis exhibitionem, non obstantibus quibusvis impugnationibus, jurium quorumvis apparitionibus, relatione ad cassandam inscripta vel inscribenda, expedire debet et tenebun-

tur, sub paenis, contra negligentes officiosa lege descriptis; nemo vero eandem executionem irritare aut quovis modo impugnare audebit et praesumet sub seorsiva paena banitionis perpetuae; strona powodowa strone pozwana wzdała na termin, tak się w sobie mający: Ludwik na Sydorowie Kalinowski, Winnicki etc. starosta, wielmożney Salomei Kątskiej, niegdy zeszęgo Marcina Kątskiego, kapitana woysk jego krolewskiej mości, dóbr Ometyniec y Ziatkowiec naturalney córce y successorce, tudziesz Rapałowi Kątskiemu, podczaszemu Zytomirskiemu, teyże wielmożney Kątskiej, jako in minorennitate zostającey, stryjowi y naturalnemu opiekuncowi, pozwanym, de personis bonisque vestris generaliter omnibus mandamus, ut coram nobis seu iudicio nostro castrensi Vinnicensi, a data et positione praesentis citationis seu tunc, dum et eadem causa praesens ex registro, sibi competenti, ad iudicandum legitime vocata et acclamata inciderit, personaliter pre-emptorieque compareatis, ad instantiam instigatoris iudicii nostri ejusque delatoris, jaspie wielmożnego imci pana Iózefa Potockiego, woiewody y generała ziemi Kijowskiej, Warszawskiego, Leżajskiego, Sniatyńsk'iego etc. starosty, aktora, którym, adhaerendo officioso aresto, do wydania poddanych, tak dziedzicznych, jako y zasiedziatych: Jhnata Markowicza, Olexę Koze, Matwija Makuche, Iwana Szandre, Tymka Pastucha, Wasyla y Dmitra Makuchow, Iwana, Parchoma, Pawła, Michayła Handów, Fedora, Jakowa, Iwana Dmitrowego, Mychayła, Petra Szeremetów, Stęfana Prochowskiego, Iwana, Fedora y Stepana Czegusów, Iwana Hasłoka—z Tarhowicy; Ostapa Chłyszczenka y Kistenka z Rubani; Petra Roskalińskiego z matką, Stefana Bednarza, Hryéka, Tarasa, Wasyla Dziubów, braci trzech, z klucza Berszackiego, y Kiryła Kistenka z Sorokotiazyniec, do dóbr wsi Ometyniec y Ziatkowiec z żonami, dziećmi, końmi, wołami, pasieką, bydłem y innym dobytkiem zaszytych y tam znajdujących się, qui et praesenti citatione apud vos arestantur, eosdem statuatis et extradatis. Quapropter tam pro statuitione quam extraditione eorundem, in casu vero non statuitionis et extraditionis, pro responsione, nec non carentia laborum ab actu fugationis et de bonis migrationis recompensatione, tum refusione damnorum ac litii expensarum, exinde causatarum, et per vos ad eadem indebite superinductarum; pro praemissis citamini, sitis juri parituri, terminum attentaturi et ad praemissa judicialiter responsuri. Datum w Winnicy, die vigesima octava Iulii, anno millesimo septingentesimo trigesimo secundo. Po którym takowym wzdaniu, postanowiwszy się strona powodowa u sądu ninieyszego, dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosila y domawiała się. Przeto

sąd, stosując się do prawa y słuszności, za niestaniem strony pozwanej, a za domowieniem się strony powodowej, w dalszym tej sprawy postępku prawnym na terminie, w zysku wydania poddanych zbiegłych, o co rzecz iest, a to natychmiast, pod winą banitiei wieczney, którą sąd natychmiast wskazuje y woznego, sądu swego apparitora, generała, opatsznego Jakuba Makowskiego, do obwołania y publikowania banitii wieczney przydaie. Ktory wozny, zadosyc czyniac woli y rozkazaniu sądowemu, a z powinności urzędu swego woznowskiego, głosem wyniosłym, wozniowskim, in praesentia wielu szlachty, obywatelów wojewodztwa Braclawskiego, na sądy zgro-madzonych, pomienoną winę bantji wieczney obwołał y publikował. Po obwołaniu y publikowaniu, o tym te swoje, przed sądem stanowszy, uczynił y zeznał publikaciey relacją. Która to banitią wieczną sąd niniejszy, Winnicki na exekutią mocną, skuteczną y nieodwołczną odsyła, mocą dekretu niniejszego. Co wszystko dla pamięci do xiąg niniejszych iest ingrossowano.

Книга городская, винницкая, декретовая, 1700—1738 года, № 4807; листъ 440 на оборотъ.

Примѣчаніе. Въ ту же книгу внесены и другіе акты, свидѣтельствующіе о побѣгахъ крестьянъ, съ 1727—1738; они находятся на листахъ: 262, 274, 336, 340, 342, 351, 384, 396, 431, 439, 464, 503 н. об., 69 н. об., 91 н. об., 115, 120 н. об., 123, 153, 170, 171 н. об., 175 н. об., 239 н. об., 512, 544, 556, 558, 564 и 599.—

25. Мировая сдѣлка по поводу разграниченія земель, принадлежащихъ стеблевскимъ мѣщанамъ: Семену Вербицкому и Феську. 1733. Апрѣля 5.

Roku 1733, miesiacia Apryla 5-o dnia.

Pry mni Joanu Ruskom, na tot czas buduczym administratorom Steblowskym, tak też i mieszczanamy, pry tom buduczymy, niżej specyfikowanemu, przytoczyła się sprawa mieszczan naszych, *steblowskich*: Semenu Werbyćkomu iz myszczaninom Feśkom, według hrunta, że Semen Werbićkij kupił sobi cały hrunt u Jewky Kutynowny za summu pewnuju hotowymy hroszyma, dobroj monety, za kop desiat, i jest jemu wruczenna na

wiecznyje czasy; za kotoryi hrunt ne mohły wyszpysannyje meszczany pomirkowaty sia; y uże tretym razem, zobrawszy mieszczan jizdyły hranyczyty, i, usmotrywszy wse sowerszenno, obwiwszy ludmy i okopecy postanowily i ohranyczyły pry dobroj i bez wsiakoho prymsu swobodnoj swojej woli pohodyłysia meżi soboju na wiecznyje czasy, aby samy ony i dity ich i iz rodyczow nihto ne ważył sia meżynymy turbowatys'a. Na szczo my, urad, usmotrywszy ich zhożenia, utwerżajem, i iztwerżajem, aby, chto by meł by je obnowyty, pokładajem wyny na pana gubernatora talarey 30, a na miskij urad złotych 10.—Dyjało sia toje dnia i roku wyszpysanoho, pry ludziach zacnych, na imia: Hawryła Kutasa, Iwana Wojtowa, Iwana Tatarczenka i Sawka Ułasenka, Łyzko Myzanenko, Iwan Szewczenko, Anton Porsztenko. Spysało sia Fedorom Mizerskim, pysarom Steblowskim.—

Roku 1790, dnia 31 Augusta. Stawający osobiście Jemelian Wierzbicki, ugode dobrowolną o grunt paszny, przy urzędzie miejskim Steblowskim między Semenem Wierzbickim a mieszczanami uczynioną, i przez urząd miejski utwierdzoną, ruskim stylem napisaną i zaświadczoną, z dodanym arkuszem papieru stepowego, ceny kopi-jek 30, do akt ziemskich powiatu bohusławskiego w oblatę podał; przyjąłem.—pisarz ziemski powiatu bohusławskiego, Paweł Szumański.—Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, Богуславскаго уѣзда, записовая и по- точная, годъ 1798., № 3534. Листъ 155.

---

26. Инвентарь села Охлопова, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1734. Октября 20.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Septembris wtorego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Łuckim, przedemną, Jozefem Kazimierzem Zchorowskim, namiesnikiem burgrabstwa y zamku Łuckiego, y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, łuckiemi, compars personaliter urodzony inć pan Michał Brzeski, dla zapisania do xiąg

niniejszych, grodzkich, łuckich, ten inwentarz gromady chłopów dobr wsi *Ochłopowa*, ad acta praesentia, castrensia, luceoriensia, per oblatam podać, racione introcontentorum, de serie verborum tali: Inwentarz spisany gromady w Ochłopowie, odebranej possessyi po niebożce iey mości pani Grotowskiej, anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto, dnia dwudziestego Oktobra: Chwedko Romaniuk—robi dni dwa, ma koni dwa. Iwan Romaniuk—dni dwa, wołów dwa, syna jednego Josyp—dniów trzy, wołów dwa, konia iednego, synów dwoch. Iacko Neczyporuk—dni dwa, wołów dwa, konia iednego, syna iednego. Wasyl Krat—dni trzy, wołów dwa, synów trzy, Kazimierz—dni dwa, wołów dwa, synów dwa. Waško Sztompel—dni dwa, koni dwa, Petro—chałupa pusta. Tymko Hadziuk—dni dwa, konia iednego. Waško Głuch—dni trzy, koni dwa, synów trzy. Tkacz Beszteczny—vacat. Andruszko Bednarczuk—dni dwa, wołów dwa, synów cztery. Marcin—dni dwa, konia iednego, synów dwoch. Iwan Pypczuk—dni dwa, wołów dwa, konia iednego. Andryj, brat tegoż Pypczuka przy nim. Iwan Tur i Hryćko, bracia, maia: dni pańszczyzny trzy, koni dwa, synów dwa, Ilko Daćkow—dni dwa, konia iednego. Hryćko Neczyporuk—dni dwa, wołów dwa. Demian—dni dwa, konia iednego, synów dwa. Dacko Marczuk—dni dwa, wołów dwa. Iacko Krzywy—dni dwa, syn ieden. Iacko Tkacz—robi po pulsetku, synów dwa. Iakub Tkacz—synów dwa. Iacko Neczyporuk—dni dwa, woła iednego. Dinitro Krot—dni dwa, wołów dwa, konia iednego, syna iednego. Iuwchimycha wdowa—dzień ieden, syna iednego. Andrzej Młynarz—dni dwa, synów dwa. Ci ogrodów nie maia, ani pola, nie nie zażywają; po trzech w inwentarzu przekryślonych. Michałko Turuk—vacat. Po skończonym inwentarzu, registr tenoris sequentis. Registr spisany krescencyi po odebranej possessyi niebożczki jey mości pani Grotowskiej, tak w ziarnie iako y w snopach, anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto, die vigesima Octobra. Krobki i snopy: żyta w ziarnie krubek pięć. Przenicy w ziarnie puł krobki; jęczmienia w ziarnie krubek pięć, siodu w winnicy krubek trzy, żyta w stodole przestoju, samey słomy, kop sześć, snopów dwadzieścia; w teyże stodole żyta kop sześć, snopów trzydzieście; w teyże stodole prosa obmiętego kop dwie, snopów czterdzieście najmniey; w stożku owsa przestoju kop trzy, snopów piętnaście. W stodole owsa jareckiego snopów trzydzieście. Na gumnie, w szopie, jęczmienia kop dwanaście. W teyże szopie żyta kop dwie; hreczki najmniey w stożku kop dwie, snopów trzydzieście. W szopie najmniey siana wozów dziesięć; lnu niemłoczonego kóp

pięć. W szopie pode dworem siana wozów dwanaście; w teyże szopie na sienie jęczmienia kóp pięć. Grochu w spichlerzu krubek dwie y puł krubki. We dworze, w izbie nieboszczyney, stoł ieden y stolik ieden mnieyszy. W teyże izbie stołków pojedynków pięć; łózek trzy; kłudek od gumna trzy, szklanek dwie prostych, konewka iedna. Kaczorów dwa, krobka iedna, co do targu zboże mierzą: geśli dwie, kadłub stary, nie godny do kwaszenia ogrodniny, ieden. Iako będący my, szlachta, proszeni dla odebrania possessyey gromady w Ochłopowie tak y przy odebraniu krescencyi zboża, podpisujemy się dla lepszey wiary rękami naszymi własnymi. U tego rejestru podpisy szlachty y woznego temi wyrażone słowy: Adam Postolski, manu propria. Antoni Grodzicki, manu propria. Ławrenty Wozniak, ministerialis. Po skończonym rejestrze, przypis de serie takowy: żyta wysiano na zimę miary horochowskiey ośmak pędziesiąt; przenicy teyże miary ośmak cztery. Od iego mości pana Grotowskiego obebrałem za medyacyą przyjacielską żyta kop sto dwie, przenicy kop dwadzieście iedną, snopów czterdzieście, owsa kop dwadzieście cztery, hreczki kop dwadzieście iedną, snopów dwadzieście trzy. U tego przypisu podpisy temi słowy: Antoni Radwański. Któryże to inwentarz, z rejestrem per oblatam podany, za podaniem y prozbą wyż mianowanego iego mości pana podawającego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, wszystek, z początku aż do końca, de verbo ad verbum, tak iak się w sobie pisany ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich iest ingrossowany.

Книга городская, Луцкая, записовая, годъ 1735, № 2287; листъ 684.

---

27. Инвентарь мѣстечка Кудни и села Сынгуръ, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами. 1736. Іюля 3.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, miesiąca Aprilis dwudziestego dnia,

Na urządzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomierskim, przedemną, Szymonem Choynackim, namiesnikiem grodzkim starostwa Żytomierskiego y xiegami niniejszemi, grodzkiemi, żytomierskiemi; comparens personaliter wielmożny imé pan Felicyan Bierzyński, starosta

Saulyski, ten inwentarz miasteczka *Kodni* y wsi *Syngur* y innych z wpisaniem w nim wszelkich powinności, budynków, poddaństwa, ad acta praesentia, castrensia, żytomiriensia per oblatam podał, którego ja, urząd, annuendo affectationi, ad acticandum przyjmując, czytałem de tenore tali: Inwentarz dóbr miasteczka *Kodni*, osiadłości, powinności, dworu y folwarku y wszelkich budynków, na gruncie będących, post fata niegdy świętey pamięci wielmożney iej mości paniey *Franciszki z Gorayskich primo voto Głębockiej, łowczyney parnawskiej, secundo voto Bierzyńskiej, starościney Szauliskiej* przez tegoż wielmożnego jego mości pana starostę *Szauliskiego*, dnia trzeciego miesiąca *Lipca*, roku Pańskiego tysiąc siedmset trzydziestego szóstego rzetelnie spisany y zweryfikowany. *Dwur*, koło którego około wał, palisadami obstawiony, w tym dworze izb dwie, alkierzów trzy z oknami, w drzewo oprawnemi, drzwiami na biegunach żelaznych, z klamkami żelaznemi. W jedney izbie piec kaflowy, zielony, a w drugiey także kaflowy, biały, stołów dwa, zydel; stołków sześć. W tymże zameczku loch kopány, dębowemi dylami we srodku obstawiony. Bramka drewniana sosnowa, w której na dole turm dwie. Na gorce izdebka, w której ani okien, ani pieca niemasz. Folwark w tymże miasteczku za rzeką *Kodenką*, na którym szopa, w której zboże młóca. Na gumnie starego zboża styrt sześć, przy gumnie koszary na bydło. *Inwentarz poddaństwa* miasta *Kodni*: *Michajło Klimenko, Chwedor Sięły, Stepan Boyko, Ostap kowalów brat, Stepan kowalów zięć, Mykita Tkacz, Iwan Litwin, Iwan Dziekciarz, Maxym Łozeyko, Parchom Netreba, Marko Pohrebny, Denys Kałacznyk, Ławryn, Jurko Winnik, Chweško Stary Nieżywy, Petro Porochnenko, Panas, Maxym Szulha, Martyn, Jusko Litwin, Daniło Reszetnik, Procko, Pawło Czubaty, Ilnat Kołtun, Iwan Pastuch, Mikita Kołdysz, Choma Ponoczowny, woyt, Iwan Soznowy, Andruszko Hłeczenko, Andrej Sochowiec, Iwan Horbow zięć, Iwan Pasiecznikow zięć, wdowa Bezwerchaja, Hrynko Boyko, Chwedor Wilski, Mykita Kicza, Omelko, wdowa Pretiaczycha, Wowkowinny, Lewko Chroboszt, Ostap, Semen Nowak, Wasyl Pastuch, Andryj Konował, Michajło Kałacznyk, Wasyl Boyko, Iwan Szkolny, Iwan Kuczmenko, Zahorayko, Maxym Wielki. Na futorze pod *Kodnią*: *Bednarz, Stepan Min ło, Andrij, Maxym Połoński, Semen Bezpuczko, Juwechim Krawiec, Hryćko Dziekciarz, Semen Pastuch. Kontynuacya inwentarza mieyskiego Kodeńskiego: Łucko Ułasenko, osadczy Peczerski, Wasyl Hleszczenko, Jarema Koziniński, Mikołay Wilski, Iwan Szwiec, Iwanicha wdowa, Harascko, Hryćko Ułasenko, Stepan Konowałów zięć, Abram Kondratenko, Stećko Szwiec,**

Gabro Tkacz. Powinności tegoż poddaństwa: po dniu pańszczyzny y struża, po motku przedziwa wyprząść. *Inwentarz żydów miasteczka Kodni*: Ayzyk, Maior brat iego, Joś Gołdycz, Ruwen-Leybka, Awrumko Syngurski, Icko-Mot, Cal-Chemja, Feodor Woł, Moszko Nawak, Moszko Jrma, Judka, kramarzów cztery żydów y rzeźników dwa, krawiec ieden y szkolnik. Ci żydzi siedzieli slobodę, dopiro w tym roku, tysiąc siedmset trzydziestym szostym, dali pokotelińszczyzny od kotła po złotych dziewięć. Szlachty w tym miasteczku gospodarzów dwadzieścia, którzy żadney nie odbywają powinności, ani czynszu dają. oprucz koło domu usługę odbywają y tylko zboża dziesięciny-ozimę y iare dają. Młynów dwa: jeden w mieście, w którym iedne koło mączne, a drugie stempy. Także na futorze młyn drugi, w którym kół mącznych dwie, a trzecie stempy y folusz. Ten młyn należy do areńdarza. Areńdy karczemney w tym mieście złotych tysiąc. *Inwentarz dóbr wsi Syngur*, tegoż roku y dnia spisany przez tegoż imci: Dwor, w którym izb dwie, alkierzów trzy z oknami, w drzewo oprawnemi, drzwiami na biegunach żelaznych, z klamkami żelaznemi. W jednej izbie piec kafflowy zielony, a w drugiey także kafflowy biały, stołów dwa. W tymże dworze izba czeladna z komorą, w której izbie piec piekarski. W sieniach kuchnia, pobok izdebka służna, spiechlirz na standarach, stajnia, wozownia; pod budynkiem loch rznięty; bramka, na której izdebka. Te budynki wszystkie dranią pobite; około podworze palami ostawione. Winnica stara; stodołnia pode dworem Za stawem folwark; na folwarku izba piekarniana, sieni, komora, chlewy na drobiazgi, obory na bydło, stodoła stara. *Inwentarz poddaństwa dóbr wsi Syngur*: Taras woyt, Kirilo Polonica, Ostap Polonica, Chweško Polonica, Jwan Makohon, Hryčko Zabołotny, Ławryn Jemezenko, Iwan Stolarenko, Maxym Mielnik, Matwij Jemezenko, Andrij Pastuszek, Wasyl Łezenko, Matwij Łezenko, Moysiej Maszczyszyn zięć, Semen Goły, Dačko Dziekiarz, Stepan Posmykayło, Łesko Husak, Hryhor, Denis, Demko Hrebinnyk, Pawło. Dział Czarny: Łukian Dowżyniec, Tymosz Romanenko. Dział Berehowy: Iwan Hrebenników syn, Ławryn Zarzycki, Moysij Zarzycki, Haraško, Oxen, Wasyl Szabaniec, Łukian Kicza, Jarema, Andrij Kulik, Michayło Denisenko, Stepan Serhijenko, Iwan Łopatyiński, Onyško, Iuško Werbiak, Iwan Kozak, Iuško Dmitrenko, Paweł Zajac, Awram Moskal, Parchom, Ostap Udowyczenki, Iwan Czepur, Prokop Pastuch, Jaków Kolesniczenko, Hryčko Stary, Iwan Jwanczenko, Romaniec, Kyriło Wołoniec, Maxym Cymbalista, Samyło Skoryna, Andrij Demidenko, Paweł Demidenko, Iwan Nechayko, Dorosz, Stepan Bezruczko, Iwan Iewicz, Kyriło Dubina,

Wakuła Ganczarz, Jakim Demczenko, Petró Dowżyniec, Moysij Czorny, Maxym Babicz, Hryćko Gieras, Chweśko syn Podhrusznego, Naum Nalienko, Chwedor Babczenko, Iaków Stecenko, Iwan Terłycznik, Iwan Szuban, Prokop Zarzycki, Iwan Mazur, Terłycznik, Chomicha Krasunka, wdowa, Iaków Demidenko, Prokop Iemczenko, Semen Podhrusznego zięć, Dmitro Szwiec, Iwan Krawiec, Stepan Kowal, Łewko Ganczarz, Owsij Kostiuł, Ostap, Prokop. Powinności tego poddaństwa: po dniu pańszczyzny y stróża, po motku przedziwa wyprząść. Młynów dwa: ieden we wsi Syngurach, w którymkoło iedno mączne, drugi na Huywie, w którym kuł mącznych dwie, trzecie stempno y folusz. Te młyny należą do arędy karczemney, której żyd daie złotych ośmset. Siedlisko Moszkowe, do Kodni należące, na którym mieszka osadczy szlachcic y dopiero na tę wiosne na slobodę przyszło kilku chłopów. Z tego siedliska pożytku żadnego niemasz. U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis ręki imci podawającego w te słowa: Felicyan Bierzyński, starosta Szawliski mp. Który to inwentarz, de verbo ad verbum. iak się w sobie pisany ma, do xiąg niniejszych, grodskich, żytomirskich jest wpisany.

Книга городская, Житомирская, поточная и записовая, годъ 1728—1737, № 223; листъ 976.—

28. Право, данное управляющимъ Летичевскимъ староствомъ, дворяниномъ Матвѣемъ-Антоніемъ Бониславскимъ, крестьянину села Горбасова, Стецьку Колесьнику, на право пользования садомъ, принадлежащимъ крестьянскимъ сиротамъ, впредъ до ихъ совершеннолѣтія. 1738. Іюля 14.

We wtorek, to jest dnia 12 miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1790.

Do urzędu i xiąg miasta jego krolewskiej mości, Latyczowa, przyszedłszy osobiście pracowity Maxym, syn niegdys Stecka Koleśnika, poddany wsi *Horbasowa*, do starostwa Latyczowskiego należącej, upraszał o przyjęcie do xiąg naszych dokumentu, od bywszego podówczas wielmożnego Macieja Antoniego Bonisławskiego, gubernatora starostwa Latyczowskiego, na sadek danego, do którego prośby urząd niniejszy przychylając się, pomieniony dokument w xięgi swoje przyjąć rozkazał, którego dokumentu

osnowa jest takowa: Mając dyspozycyje generalną od jaśnie wielmożnego jegomości pana wojewody sandomirskiego, starosty Kamienieckiego, Sokalskiego, Międzyborskiego, Latyczowskiego etc, dałem sadek człękowi Horbasowskiemu, jako to: Steckowi Koleśnikowi do wzrostu dzieci tych, co do nich ten sadek należący; inquantum, że to odebrać (moga), jak dorosną (lat) swoich, to powinni popelnić koszta i pracę tego człeka, jak gromada zezna, na co się podpisuje. Datum w zamku Latyczowskim, die 14 Iulii, anno 1738 Maciej Antoni Bonisławski mpr. Który dokument z oryginału, od wielmożnego Macieja Antoniego Bonisławskiego, bywszego gubernatora Latyczowskiego starostwa, dany, w xięgi niniejsze, sposobem oblaty, co do słowa zaingrossowany.

Книга Летичевскаго маистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 108 на оборотъ.—

29. Рѣшеніе Кіевскаго земскаго суда о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній подстоіля житомирскаго—Щеневскаго въ Каневское староство. 1741 Мая 4.

4 dnia Maja, roku Pańskiego 1741.

Sąd na zarzuczone z boku kondemnatе, w roku 1740, dnia 22 Stycznia, od jaśnie oświeconych xiążąt Radziwiłów, wojewodów Trockich, małżonków, na jaśnie wielmożnym Potockim, staroście Kaniowskim in lucro ademptionis fundorum variarumque violentiarum perpetratarum, w sądzie swoim otrzymaną, mieysca y sądu dowodzić nakazuje; a ponieważ wniesionemi racjami mieysca sobie postanowić nie może, a te pod pomiarkowanie sądowi poddaie się, przeto, na fundamencie prawa pospolitego, uznaje, ażeby dwoie 14 grzywien jaśnie wielmożny Potocki, starosta Kaniowski, stronie, jaśnie oświeconym xiążętom Radziwiłom, a sądowi swemu jedne 14 grzywien, natychmiast, pod approbatą teyże kondemnaty y winą banieyi wieczney, z rejestru paenaliu publikować mającey, zapłacił; w samey zaś sprawie, termin należyty wynalazszy, stronom sprawę popierać uznaje, a w popieraniu, kontrowersyi stron dalszych wysłuchawszy y one dobrze wyrozumiawszy, rozwiązując remisse odprawioney exekucyi z dworski Hruszowey przez urząd grodzki Kyowski, do sądu swego uczyniony,

przychilając się do pozwu y arestu na poddanych, robocznych: Ułasi Zankowego zięcia, Wasyla Worony, Petra Demenki, Szymona starego z dwoma synami, Iwana Nemudrego z synem, Romana z bratem y zięciem, Mikołaja Hrebenniczenka, Iakowa Zawertajłowego pasierba, Antona Tkacza, Semena Baluny, Wasyla Zahorodnego, Iwana Kolady, Iuska Cyrynenka; z dóbr miasteczka Chodorowa, jako też: Iwana Zuba, Kostia Szewca, Maxyma, Ułasa Szewcowego zięcia, Rubuchy, Marka z zięciem, Rokity, Tkacza, Czarnousa, z dóbr wsi Lipowego Rogu, strony powodowej, wielmożnego Szczeniowskiego, podstolego Żytomirskiego, sędziego grodzkiego Żytomirskiego, dziedzicznych, do dóbr starostwa Kaniowskiego, jaśnie wielmożnego Potockiego, zbiegłych, zaszłego, bliższą stronę pozwaną do odprzysiężenia się, jako arest po onych nie zaszedł, ani się w dobrach starostwa Kaniowskiego nie znajdują, a, w neodprzysiężeniu się, strona powodowa, wielmożny Szczeniowski, podstoli Trembowelski, ma poprzysiądz na te rothe, jako w dobrach pomienionych, onego dziedzicznych, ziemstwo prawem pospolitym oznaczone zasiedzieli, odtąd za niedziel cztery przed aktami sądów swoich uznaie. Po którym wykonanym juramencie, strona pozwana wyżey wyrażonych poddanych z żonami, dziećmi, zaszewem y całym sprzętem domowym na tymże terminie wydać powinna, pod winami banicyi wieczney, tamże na stronie sprzeciwić się mającey, przy manifestacyi utrzymaney, do publikowania należącey, dawszy na ten czas stronie powodowej strona pozwana lute 14 grzywien pod tymże rygorem, a sądowi swemu przez połowe natychmiast, pod winami banicyi, z rejestru paenaliu publikowaniu podległej, na zniesienie kondemnaty od tegoż wielmożnego Szczeniowskiego, sędziego grodzkiego Żytomirskiego, na jaśnie wielmożnym Potockim, staroście Kaniowskim, w sądzie swoim otrzymaney, uznaie, ażeby, podług prawa nowej konstytucyi, czworo 14 grzywien stronie, pod approbatą teyże kondemnaty y rygorem pomienienym, a sądowi swemu, pod osobliwą winą banicyi, z rejestru paenaliu publikować mającey, zapłacił. Movit pars citata a toto decreto non admissio, protestatur, reprotestatur. Alexander Niemiricz. s. z. k. m. p, Maciej D. z T. Trypolski, pods. ziem, wwa. k. m. p, Potocki, p. z. k. m. p.

Книга Кіевская, земская, декретовая, 1713—1749 года, № 769; листъ 314 на оборотъ.

Примѣчаніе: Въ ту-же книгу внесены, кромѣ вышеприведеннаго, еще 94 другіе декреты, предписывающіе возвратити владѣльцамъ

бѣглыхъ крестьянъ. Декреты эти относятся ко времени съ 1737 по 1749 годъ, они внесены на слѣдующіе листы: 99, 104, 106, 114, 115 н. об., 154 н. об., 155 на обор., 159 на обор., 163 на обор., 164, 164 на оборотъ, 171 (№ 37), 177, 179, 180 на оборотъ, 181, 183 на оборотъ, 186, 189 на оборотъ, 191, 215 на оборотъ, 225 на оборотъ, 238, 240 на оборотъ, 245 на оборотъ, 246, 252 на оборотъ, 253, 254, 254 на оборотъ, 255 на оборотъ, 260 на оборотъ, 268, 271, 283, 293 на оборотъ, 296, 297, 297 на оборотъ, 310, 310 на оборотъ, 311, 311 на оборотъ, 312, 312 на оборотъ, 320, 321 на оборотъ, 323, 338, 341, 352 на оборотъ, 356 на оборотъ, 367, 368, 368 на оборотъ, 380, 382 на оборотъ, 387 на оборотъ, 390, 405, 412, 423, 429, 432 на оборотъ, 434 на оборотъ, 435, 443 на оборотъ (2 акты), 452, 457, 457 на оборотъ, 469, 471, 478 на оборотъ, 486 на оборотъ, 488 на оборотъ, 495, 498 на оборотъ, 501, 505, 510, 513, 517 на оборотъ, 521 (два акта), 537 (№ 26), 539 (№ 32), 553, 569 (№ 46), 580 (№ 17), 603 (№ 38), 611 (№ 3), 630 (№ 1).—

---

30. Духовное завѣщаніе богуславскаго мѣщанина, Стецка Кругличенка, которыймъ онъ отказываетъ 2 сада въ пользу сына своего, Омелька. 1741. Мая 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej *Bohusławia*, przyszedszy osobiście szlachetny Dyonizy Kotlarski, ten testament ostatniej woli niegdy Stecka Kruhlaczenka w punkcie rozporządzenia substancji na syna swego, Omelka Kruhlaczenka, w roku tysiąc siedmset czterdziestym pierwszym dany, podpisami braci, krewnych i przyjaciół zatwierdzony, na papierze prostym spisany, z dołożonym arkuszem srebrno-groszowym, do akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: Wo imia Otca i Syna i Swiatego Ducha amyn. Ja, Stecko Kruhlaczenko, buduczy z woli Bożej choroby nawyżen i ne spodiwajuczys ko żywotu ale ko smerty, zapisuju synowi mojemu, Omelkowi, sad u Kruhlaku i nad szlachom Karapyskim; znowże odkazuju jemu nad Hłybokoju dołynoju sad, żeby nie interesował sia nikto do tych sadow kromi syna mojeho, Omelka; a mohłyb toje słowo perestawuły,

to i sprawytsia zo mnoju prod sudijeju Nebesnym i budet tot znafjema. Szczo pryłudne zapisuju. U tego testamentu podpisy rąk takowe: Roman Kruhlaczenko bratanyecz, Ostap Ryznyk, Iwan Drobiaczynko, Kondrat Pustowojtenko. Szczo dijałosia w roku tysiąc siedmset czterdziestym pierwszym, miesiaca Maja dnia czwartego. Który to testament, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.

Книга Богуславскаго маистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 76.

31. Дарственная запись отъ новогрудскаго подстоля, Франциска-Антонія Млодецкаго, мѣщанину Кошеватскому, Василю Буйтку, на право потомственнаго владѣнія: прудомъ, прилежащимъ къ урочищу «Кисловское монастырище», пасѣкою, находящеюся, въ лѣсу «Москалицѣ», садомъ—на урочищѣ «Приберыновъ Ярѣ» и полями въ селѣ Березянкѣ. 1743. Августа 4

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiaca Martii dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieyszemi, ziemskimi, kijowskiemi i przedemną, Franciszkiem-Ksawerym Dobrzańskim, namiesnikiem przysięgłym, ziemskim, kijowskim, stanąwszy osobiście szlachetny Piotr Krzyżanowski, te prawo wieczyste, od wielmożnego Młodeckiego, podstolego nowogrodzkiego, uczciwemu Wasylowi Bujtkowi, mieszczaninowi Koszowatskiemu, na sianożec, pasieczyska, sad i inne dane, ręką tegoż wielmożnego podstolego nowogrodzkiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z przypiskiem, na boku w trzech wierszach umieszczonym, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, ceny grosza srebrnego jednego, do akt ziemskich, kijowskich, w oblatę podał, tym sposobem: Franciszek Antoni z wielkiego Młodecina Młodecki, podstoli nowogrodzki, wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć będzie należało, (wiadomo czynię), iż ja, mając wzgląd na dawne zasługi, pracę i życzliwość Wasyla Bujtka, mieszczanina miasta *Koszowatej*, daję tę prawo moje wieczyste temuż Wasylowi Bujtkowi i zięciom jego: Hrehoremu i Mychajłowi, tudzież i wnukom, to jest po Iwanie Bujtkiewiczowi, synu rodzonym, po-

zostałym, i onychże napotem successorom należącym i spadłym, na stawek pod *Manastyrzyszczem Kislowskim*, który sobie przedtem był kupił u Wasyla Metły i pasiekę w lesie, *Moskalincu* nazwanym, także pod tąż pasieką sianożęć, począwszy od Taczek do Iwaszyniniey grobelki, i w tej pasiece, co się znajduje sadowina, co swemi rękami przedtem zasadził, i w *Prybyrynowym jarze* sad, ktoren przedtem był Hryćka Zpyłowego, także grunta we wsi *Bereziance* po zbiegłych poddanych; co wszystko tym prawem moim, wyraźnie danym, temuż Wasylowi Bujtkowi approbuje i potwierdzam, iż te grunta, sady, stawek, zająwszy sobie, wolny w onymże połów i spust mieć powinien będzie, i pasiekę, to wiecznemi czasy jemu i jego successorom i potomkom wyż wyrażonym daje, daruje, wiecznemi czasy rezygnuje, ku wolnemu wszelkiemu pożytkowi wolno mu będzie obrucić i obracać przez żadnej przeszkody, tak od zamku, jako i od mieszczan miasta Koszowatej i poddanych klucza Koszowatskiego; na co się, dla lepszej wiary i wagi tego prawa wieczystego, ręką własną podpisuje. Datum w Worączynie, czwartego angusti, tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego. U tego prawa wieczystego, podpis ręki, per oblatam podanego, w tych słowach: Franciszek-Antoni Młodecki mn. pr. (L. S.). Przypisek tego prawa takowy: Te się prekaucią stanowi dla Wasyla Bujtka i sukcesorów jego, aby te grunta, lasy, stawki, pasieki za granicę w insze państwa ani przedawał, ani puszczał, chyba w swoim państwie poddanym, i to za dozwoleciem zamkowym. Franciszek Antoni Młodecki mn. pr. Które to prawo wieczyste, per oblatam podane, słowo w słowo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich jest zapisane.

*Книга Киевская, земская, записовая, годъ 1777—1784,
№ 141. Листъ 360 на оборотъ.*

38. Дарственная запись отъ Хмѣльницкаго старосты, графа Иосифа Осолинскаго, крестьянину Николаю Сологубенну на потомственное пользование частью дохода изъ мельницы, находящейся на рѣкѣ Богѣ въ Хмѣльникѣ, а также владѣніе участкомъ поля и сѣногоса. 1743. Октября 12.

Tenże sam Gabriel Prodanecuk, przyniósł i do akt podał prawo,

1
 Mikołajowi Sałohubenkowi na młyn, na rzece Bohu sytuowany, od I. W. Józefa hrabi etc. Osolińskiego, starosty Chmielnickiego, pod dniem 12 Octobris, 1743 roku, w sposobie następującym: Józef hrabia z Tęczyna Osoliński, chorąży nadworny koronny, Sandomirski i Chmielnicki starosta, wojsk I. K. M. i rzeczy pospolitej koronnych pułkownik, wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie: imć panom kommissarzom, gubernatorom, ekonomom i którym kolwiek dyspozytorom, powierzoną sobie władzę w administracyi starostwa mego Chmielnickiego kiedy kolwiek odemnie mającym, iż, przy terazniejszej bytności moiej, czyniąc wszędzie w tym tutaj starostwie porządek, zwarzywszy inter alias akkuratniejszą młyna o sześciu kołach podwójnych, na rzece Bohu, powyżej zamku *Chmielnickiego* stojącego, konserwacji potrzebę, dla czego tenże młyn podwójny, z woli moiej, ucefwemu Mikołajowi Sałohubenkowi i successorom iego do używania nadaię, z tą kondycją, aby pomieniony młyn, tak dla wygody zamkowej, jako też arędarskiej, i dla innych, okolicznie przyjeżdżających, ludzi, tudzież obywatelów i gromad Chmielnickich, w jako najlepszym stanie i porządku zawsze zachowywał, pod utratą prawa, inquantumby się w nim jakowa z okazji i niedozoru młynarza miała napotym pokazać dezolacja; z którego tylko: od żyta czwarta miarka, a od innego zboża różnego trzecia dostawać się mu ma, za co do reparacyi wszelkiej żelaz, kamieni etc. trzeci grosz, tenże Mikołaj Sałohubenko, młynarz, przykładać powinien, do skarbu zaś należąca solucją z każdego kamienia carocznie oddawać będzie i rogowszczyznę wszelką, według zwyczaju tutejszego starostwa uspakając, zwyczajne oraz powinności zawsze odbywać powinien, temu tandem Mikołajowi Sałohubenkowi, aktualnemu młyna Chmielnickiego gospodarzowi, grontów i sianożęci używać pozwalam, które zwieszchność zamkowa wymiarkuje, żadnej mu przy tym przeszkody czynić nikt ważyć się nie ma, każdemu, powierzoną sobie władzę do dyspozycyi starostwa Chmielnickiego odemnie kiedy kolwiek mającemu, zalecając, na to się własną, przy zwykłej pieczęci, podpisuję ręką. Datum w zamku Chmielnickim, die 12 Octobris, 1743 anno. I. z Tęczyna Osoliński. C. N. K. S. Chm starosta. (Locus sigilli a latere). A ponieważ wzwyż wyrażony Mikołaj Sałohubenko, mielnik miejski, swoim sumptem w tymże młynie folusz wybudować chce, zaczyn od solucyi z niego na lat sześć wolnym będzie, a, po wyiściu lat sześciu, do dyspozycyi zamkowej należeć ma, na co się similiter podpisuie. Datum w Chmielniku, A. D. ut supra. I. O. C. K. S. chm star. Post eujus suprascripti juris ad acta of-

ficii praesentis ingrosationem, originale ejusdem, praevia cancellariae praesenti quietatione est restitutum.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 95 из оборотъ.

вв. Дарственная запись отъ Литинскаго старосты, Станислава-Антонія Свидзинскаго, крестьянину села Бруслинова, Николаю Мекеденку, на урочище, называемое Коломазъ. 1744. Марта 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Maja siódmego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich wojewodstwa Braclawskiego, kadencji Święto-troieckiej, prawem koronnym ustanowionej zwykłym, stawiać się osobiście . . . . . , te prawo, od jasnie wiemożnego Swidzińskiego W. B. S. L. uczciwemu Mekedenkowi na sadek dane i służące, dla wpisania do xiąg niniejszych, ziemskich, braclawskich w sposób oblaty podał w tey istocie: Stanisław Antoni na Swidnie, Klewowie i Sulgastowie Swidziński, W. B., Radomski, Lityński etc. starosta, pułkownik wojsk koronnych, każdemu, komu o tym wiedzieć należy, podaie do wiadomości, iż grunt na uroczysku, nazwiskiem *Kolomaz*, od granicy wsi Iakowiec, na którym pasiekę i sadek zasadzony ma Mikołaj Mekedenko, obywatel *Bruslinowski*, a ten grunt do starostwa mego Lityńskiego należący, temuż, pomienionemu Mikołajowi Mekedenkowi wyż wyrażony grunt ze wszystkim pożytkiem i używaniem także i sukcesorom jego daie, daruję i wiecznym prawem w nieustanną mu puszcza possessione, w którą nie ma się nikt żadnym pretekstem wdzierać i jemu przeszkadzać jej, deklarując mu protekcję zamkową, żeby się kto ważył turbować go; ten grunt wszelkie daniny do zamku i powinności powinien odbywać, jak zdawna odbywał i dawał, i dziesięcinę pszczelną oddawać ma corocznie; in cujus fide et robur ręką się własną podpisuję, przy podpisie i przy wyciśnieniu pieczęci mojej. Datum w Litynie, dnia dziesiątego miesiąca Marca, roku pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego czwartego. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci, na massie wyciśnionej, w

te słowa: I. A. Swidziński, W. B. S. Lityński (L. S.). Które, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie wojewodztwa Braclawskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794. Листъ 278 на оборотъ.

34. Повозъ, требующій къ суду князя Франциска Любомирскаго за то, что онъ передерживаетъ въ своемъ имѣнїи, Билиловской волости, крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣнїи Кіевскаго костеляна, Кави-мира Стецкаго. 1744. Декабря 17.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Ianuarii piątego dnia.

Na urządzie grodzkim, w mieście jego królewskiej mości Zytomierzu, przedemną, Iozefem Tripolskim, namiesnikiem protunc grodzkim generału wojewodztwa Kijowskiego y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, kijowskiemi, stanąwszy oczewisto wozny generał wojewudztwa Kijowskiego i innych, opatrny Leon Czerepiński, in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice recognovit: iż on, roku terazniejszego, tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, die trigesima prima Decembris, pozew ziemski kijowski, autentyczny, odniósł do dobr miasta Biliłowki, y tam ten pozew we dworzec tameyszym, w izbie, na stole położywszy, o położeniu onego, od kogo, po kogo i w iakiey by sprawie był pisany, prawnie opowiedziawszy, do wiadomości doniósł, cujus tenor sequitur ejusmodi: August trzeci, z Bóżej łaski krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Kijowski, Wołyński, Podlaski, Podolski, Braclawski, Smoleński y Czernihowski, a dziedziczny xiąże Saski i elektor. Iaśnie oświeconemu xiążeciu jegomości Franciszkowi Lubomirskiemu, staroście Olsztyńskiemu, pozwanemu, z osoby y dobr generaliter wszystkich rucho- mych y sum pieniężnych, przykazujemy, aby wielmożny jegomość przed sądem naszym, ziemskim, kijowskim, na rokach ziemskich, kijowskich, kadenciei w pierwszy poniedziałek po Trzech Królach przypadłych y sądzić się mających, sam oblicznie y zawicie stanął, na instancją instygatora sądowego y jego delatora, jaśnie wielmożnego Kazimierza na Steczance

Steckiego, kasztelana kijowskiego, aktora, ktory, przychyłając się, do prawa pospolitego, aresztów, manifestów, dekretów, publikat y całego procesu, do wydania poddanych, roboczych: Pańka, Andryia Korniszuków, Iana Kory z dubr Suhowie, jaśnie wielmożnego aktora; Iwana Lechwina, Kudlene, Panfiliska, Hryczenka z dóbr Radachowki; Stefana Mielnika, Iózefa Lewickiego, Anny Miechalczuckiey, wdowy, z synami czterma: Wasylem, Olexym, Zacharkiem z Nieczyporem, Opanasa, Iakima, Semena, Maxymichy z mężem Teodorem, Parchoma Karczuka, Juska Lewczuka, Romana Rohonzuka, Andryja Manczuka, Iwana Halsztaka, Prokopa, Trohima Halczenków, Stefana Herczynego zięcia, Hawryła y Pawła Dateczuków, Mirona Będnarza, Tyszka, Iwana, ze wsi Słobody do dóbr włości Biliłowki zbiegłych y tam bytem osiadłych, aresztem innodowanych, dekretami przysądzonych, iuramentem evinkowanych, a, w niewydaniu, do zapłacenia taksy, prawem opisanej, et pro carentia laboris, cum liberis, uxoribus ac tota suppellectili, tum pro paenis, ratione contraventionis decretorum, pozywa y przypozywa. Sis pariturus, terminum attentaturus. Datum w Zytomirzu, die decima septima Decembris, millesimo septingentesimo quadragesimo quarto anno. De quo praesens ejusdem ministerialis relatio wozny, qui supra, scribendi ignarus.

Книга городская, Киевская, записовая и поточная, 1780—1745 года, № 35; листъ 664 на оборотъ.

Примѣчаніе. Въ ту же книгу внесены и другіе акты, свидѣтельствующіе о частомъ бѣгствѣ крестьянъ. Акты эти относятся къ 1745 году и находятся на листахъ: 644, 646 на оборотѣ, 649 на оборотѣ, 657 на оборотѣ, 667, 668 на оборотѣ, 669, 671 на оборотѣ, 675, 676, 677 на оборотѣ, 678, 678 на оборотѣ, 706 на оборотѣ, 709, 726 на оборотѣ, 734 на оборотѣ, 735 на оборотѣ, 765, 766, 786, 810 на оборотѣ, 811, 813, 837 на оборотѣ, 839, 842, 845, 854 на оборотѣ, 870 на оборотѣ, 871 на оборотѣ, 878 на оборотѣ, 883 на оборотѣ, 885 на оборотѣ, 900 на оборотѣ, 904 на оборотѣ, 906 на оборотѣ, 934, 951 на оборотѣ, 1014 на оборотѣ, 1056 на оборотѣ, 1058 на оборотѣ, 1066 на оборотѣ, 1067, 1067 на оборотѣ, 1094 на оборотѣ, 1113 на оборотѣ, 1129 на оборотѣ, 1133 на оборотѣ, 1148 на оборотѣ, 1160, 1160 на оборотѣ, 1182, 1185, 1190.—

35. Дарственная запись отъ Франциска-Салезія Потоцкаго крестьянину Андрею Капканцу на право потомственного пользования частью дохода изъ мельницы, построенной имъ-же въ селѣ Городецкомъ. 1745, Апрѣля 2.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, miesiąca Kwietnia ósmnastego dnia.

Na lezeniu xiąg ziemskich wojewodztwa Braclawkiego, kadencyi śródopostwój, prawem przepisanej, zwykłej, stawiać się osobiście urodzony Antoni Kozakiewicz, te prawo, od jaśnie wielmożnego Potockiego, K. K., starosty belskiego, szlachetnemu Kapkańcowi dane i służące, do zapisania, z przyłączeniem papieru dziesięciu kopiejkowego, do akt ziemskich braclawskich w sposób oblaty podał, w tej istocie: Franciszek Salezjusz na Krystynopolu, Tartakowie, Kitaygrodzie, Strusowie, Brahyłowie, Mohylewie, Tulczynie, Humaniu, Złotym Potoku Potocki, K. K., Obelski, Robczycki, Rubiszowski etc. starosta, wiadomo czynię każdemu, osobiście jegomościom panom komisarzom, ekonomom, gubernatorom dóbr moich ukraińskich: iż, ponieważ pracowity, Andrzej Kapkaniec, mielnik wsi, *Horodeckie* nazwanej, do klucza Humańskiego należącej, własnym sumptem młyn we wspomnianej wsi wystawił i wybudował, zacych, mając uwagę na jego podjęte ekspesa i koszt podjęty, daje na to wyraźne niniejsze prawo moje, że nie tylko jemu samemu, póki żyć będzie, ale też i sukcesorom, potomkom jego, wolno będzie przerzeczonego młyna, ze wszelkimi pożytkami, zażywać, pozwalając jemu i jego sukcesorom trzecią miarkę wszelakiego zboża odbierać, do expens zaś młynnych, jako to: kupna kamieni, żelaz, lub inną potrzeb, powinni będą arędarze zawsze secundo części, to jest dwa grosze do tego trzeciego, przykładać się, podług zwyczaju, pod karą i grzywnami zamkowemi, jeżeli by krzywdę mielnikowi czynili. Tenże mielnik od powinności dworskich i czynszów wolny być ma; z dziesięciny jednak—szczelną oddawać powinien i wieprza jednego co rok ukarmić. Te zaś prawo, dla lepszej wiary i wagi, ręką moją własną podpisuję. Datum w Humaniu, dnia drugiego Kwietnia, tysiąc siedmset czterdiestego piątego roku U tego prawa, do oblaty podanego, podpis rąk w te słowa: F S. Potocki, K. K. B. R. K starosta (L. S. in cera rubra). U tego prawa, do oblaty podanego, aprobata w te słowa: Approbuję te prawo ósmnastego Maja, tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego roku, w Humaniu, Stanisław Potocki, Chr. W. k. (L. S in cera rubra). Które to prawo,

jak się w sobie ma, co do słowa w księgi ziemskie Braclawskie jest zapisane.—

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1794., № 4792. Листъ 266 на оборотъ.—

36. Дарственная запись на сѣнокосъ, данная крестьянину села Горбасова, Стецку Колеснику, управляющимъ Летичевскимъ староствомъ, дворяниномъ Кирштою. 1745. Юня 20

We wtorek, to iest dnia 12 miesiaca Lipca, roku Pańskiego 1791.

Do urzędu i xiąg miasta jego królewskiej mości Latyczowa, przyszedszy osobiście pracowity Maxym, syn niegdyś Stecka Koleśnika, poddany *Horbasowski*, upraszał o przyjęcie do xiąg naszych dokumentu na sianożęć, od wielmożnego Kirszty, bywszego podowczas gubernatora starostwa Latyczowskiego, danego, do którego prośby urząd niniejszy przychyłając się, pomieniony dokument w xięgi swoje przyjąć rozkazał, którego dokumentu osnowa takowa: Ponieważ ludzie Horbasowskie, mając wielką szczupłość łąk, więc i tu, na tej stronie, od Latyczowa, przeciwko Markowiec, mieścić się niektórym pozwoliłem poddанным Horbasowskim; jako i Steckowi Koleśnikowi tę sianożęć, co koszywał Szloma, przeszły arendarz horbasowski, aby już sobie do używania miał nazawsze pomieniony Koleśnik, i nikt aby onej uzurpować sobie nie ważył się; na co, do dalszej approbacji i dyspozycji pańskiej lub kommiesarskiej, ręką swoją własną podpisuje ten skrypt. Datum w zamku Latyczowskim, die 20 Iunii, 1745 anno. Który dokument z oryginału, od wielmożnego Kirszty, bywszego gubernatora Latyczowskiego starostwa, danego, w xięgi niniejsze co do słowa zaingrossowany sposobem oblaty.

Книга Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 109.

37. Инвентарь села Кичкировъ, содержащій указанія о количествахъ повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1745. Ноября 23.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Nowembris dwudziestego czwartego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości, Żytomirzu, przedemną, Konstantym Bielawskim, namiestnikiem grodzkim generału wojewodztwa Kjiowskiego y xiągami ninieyszemi, grodzkimi, Kjiowskiemi, comparens personaliter urodzony imć pan Iakub Staszkiewicz, ten inwentarz dóbr wsi części Kiczkir wielmożnej paniey Maryanny Trzeciakowej, podstoliny kjiowskiej, wielmożnym ich mość panom Ierzemu y Sofiey Suszczewiczom, wojskim lidzkim, małżąkom, dany y służący, na tymże gruncie dóbr wsi części Kiczkir, przy podaniu tychże dóbr, spisany, z podpisem ręki własney teyże imci paniey podstoliny Kjiowskiej, tudzież z podpisami rąk ich mościów przyjacioł, do podpisu tego inwentarza uproszonych, ratione introcontentorum, ad acta castrensia Kjiowiensia per oblatam podał, którego ja, urząd, annuendo affectationi, pomieniony inwentarz czytałem y tak się w sobie ma: Laudetur Jesus Christus amen. Inwentarz dóbr wsi Kiczkir, w woiewodstwie Kjiowskim, a powiecie Żytomińskim leżących, według zapisu de actu et data wyrażonego, przez wielmożną panią Maryannę z Szumlańskich Trzeciakową, podstolinę Kjiowską, dóbr pomienionych dziedziczkę, wielmożnym panom Jerzemu y Sofji z Ładzkich Suszczewiczom, wojskim lidzkim, małżonkom, w possessją zastawną trzechletnią, puszczonych, et ad liberam dispositionem podanych; któren inwentarz terazniejszy do zapisu, zapis do inwentarza należyć maia, stosować się powinni we wszystkich punktach, jako się niżej wyraża takowym sposobem: aredy karczemney czynić ma złotych polskich czterysta, do której młyny, stępy, folusze y chłopi wszyscy należyć powinni, którzy się tylko znajdują w Kiczkirach. Ilko Serezenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iedną, kur dwie, jajec dziesięć, len, konopie po powismie dwie, grzybów sto. Iwan Murawelnik—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iedną, kur dwie, jajec dziesięć, lnu y konopi po powismie dwie, grzybów sto. Ostap Bondarenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iedną, kur dwie, jajec dziesięć, lnu y konopi po powismie dwie, grzybów sto. Sawka Hołowczenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iedną, kur dwie, jajec dziesięć, lnu y konopi po powismie dwie, grzybów sto. Choma Melni-

czenko—pańszczyzny dzień ieden, chmielu doynicę, kur dwie, jajec dzie-
 sięć, lnu i konopi po powismie dwie, grzybów sto. Hołowko stary z syna-
 mi—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynice iednę, kur dwie, jajec dzie-
 sięć, lnu i konopi po powismie dwie, grzybów sto. Iwan Kowal—pańsz-
 czyzny dzień jeden, chmielu doynice jednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu,
 konopi po powismie dwie, grzybów sto. Ostap Konowalenko—pańszczyz-
 ny dzień ieden, chmielu doynice iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu i ko-
 nopi po powismie dwie, grzybów sto. Iusko Sitko—pańszczyzny dni dwa,
 miodu beley cztery, chmielu doynice, kur dwie, jajec dziesięć, lnu i ko-
 nopi po powismie dwie, grzybów sto. Iusko Bandura—pańszczyzny dni dwa,
 chmielu doynicę iednę, kur dwoie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie
 dwie, grzybów sto. Na Pilipowym miescu Niezypor Seredenko—pańsz-
 czyzny dzień ieden, chmielu doynice iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu i
 konopi po powismie dwie, grzybów sto. Hryćko—pańszczyzny dzień ieden,
 chmielu doynicę iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie
 dwie, grzybów sto. Harasym—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę ied-
 nę, kur dwoie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów
 sto. Dalszy inwentarz tey wsi Kiczkir poddanych i onych powinności: Iac-
 ko—pańszczyzny dzień ieden, chmielu doynice, kur dwoie, jajec dziesięć,
 lnu konopi po powismie dwie, grzybów sto. Olexa Tkacz—pańszczyzny
 dni dwa, chmielu doynica iedna, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po
 powismie dwie, grzybów sto. Panczenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu
 doynice iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie,
 grzybów sto. Hryćko Łazowski—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynice
 iednę, kur dwoie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów
 sto. Martyn Caruczenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynice iedne, kur
 dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Petro
 Silko—pańszczyzny dni dwa, miodu beley cztery, chmielu doynice iednę,
 kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Do
 tegoż inwentarza dodaję ja, niżej na podpisie wyrażona, aby poddani spe-
 cyfikowani wielmożnym ich mościom panom Suszczewiczom, wojskim
 lidzkim, małżonkom, odbywali: zaorki, oborki, zażynki, obżynki, zakoski,
 obkoski, stróżę nocną y dzienną sztuk dwie, piątki dla przedzenia—kobity,
 poczawszy od S. Pokrowy aż do świętego Iana oddawać mają. A ponieważ
 zaś ja, Maryanna z Szumlańskich Trzeciakowa, podstolina kijowska, przy spi-
 saniu niniejszego inwentarza, od summy trzynastu tysięcy dziewięciuset jed-
 nego złotych polskich y groszy dwudziestu trzech przez wielmożnych imę

panów Suszczewiczów, wojskich lidzkich, małżonków, na specyfikowane dobra moje dziedziczne na zniesienie długów, tak wielmożnym ichmościom panom Kuszeńskim, małżonkom, skarbnikom . . . . ., na tychże dobrach mianych, tudzież y innych, a przezemnie od wyż wyrażonej summy dostateczney nie mogę wynaleźć korrespondencyi, aby czyniła z teyże części Kiczkirów intrata, więc ad suplementum addytament corocznie, to iest po złotych polskich sześćset trzydzieści, grosza jednego, szelągów dwa, płacić będą powinna; a w nieoddaniu corocznego addytamentu, prowizyą od tego zwyczajną tak zapłacić mam y powinna będę, kтóren addytament coroczny, tudzież y prowizyą od tegoż addytamentu, przy wyjściu czteryletniej tenuty, wielmożnym ich mościom panom Suszczewiczom, małżonkom, oddaję lub ja sama, lub successorowie moi, zapisując się na tychże dobrach moich, deklaruie y submituje się; na to się, dla lepszej wiary, wagi i waloru, przy uproszeniu ich mościów panów przyjaciół, tak do podpisu inwentarza, przezemnie podanego. jak też y przypisanego dobrowolnie addytamentu, wyż specyfikowanego, ręką własną podpisuję. Działo się w Kiczkirach, dnia dwudziestego trzeciego Nowembris. millesimo septingentesimo quadragesimo quinto anno. U tego inwentarza podpis rąk w te słowa: Maryanna z Szumlańskich Trzeciakowa, podstolina kijowska. Iako ustnie proszony przyiacel do podpisu tego inwentarza od wielmożney paniey Trzeciakowey, podstoliney kijowskiey, podpisuję się—Michał Zakusiło. Ustnie proszony przyiacel od wielmożney imć pani Trzeciakowey, podstoliney kijowskiey do podpisu tego inwentarza, podpisuję się Alexander Obuch-Woszczatyński, cześnik dobrzyński, manu propria. Kтóryże to inwentarz, za podaniem y prozbą jego mości podawaiącego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych iest ingrossowany.

Книга городская, кievская, записовая и поточная, годъ 1720—1745, № 35; листъ 596.

38. Дарственная запись отъ Сѣницкаго старосты, Станислава Слугоцкаго, крестьянину мѣстечка Сѣницы, Федору Буриму, на прудъ, мельницу и сѣновосъ, лежащiе на рѣчкѣ Сѣницѣ. 1746. Октября 20.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, miesiąca Iulii szostego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie wojewodztwa Braclawskiego, kadencyi Iuljuszowej, dnia dwudziestego szostego według starego stylu przypadley i sędzić się zaczętej, przedemną, Gabryełem Porczyńskim, stolnikiem braclawskim i podstarostą grodzkim winnickim, stawiać się osobiście Ian Bury-mow, te prawo, od I. W. Sługockiego, pracowitemu Chwedorowi Bury-mowi na wolne używanie stawu, młyna, i sianożęci, w dobrach Sienicy sytuowanych, nadane, a później od W. Tysieckiego zatwierdzone, do akt niniejszych, grodzkich, braclawskich w sposób oblaty podał w tej istocie: Stanisław ze Sługocina Sługocki, ziemianin chełmiński, strażnik polny wojsk koronnych, pułkownik ordynacyi ostrożskiej, reymentu partii ukraińskiej—wiadomo każdemu, komu by o tym wiedzieć należało, osobliwie panom kommissarzom, administratorom i ludziom poddanym moim Sinickim, tak ad praesens znajdującym się, iako y napotym znajdować się mającym, czynie i oznajmuie: iż przyszedszy szczęśliwie do possessii dóbr i prowentów miasteczka Sienicy, w woiewodztwie i powiecie Kijowskim leżących, na fundamencie przywilejów, od najjaśniejszego Dynasty polskiego mnie na też dobra *Sinice*, post fata niegdy I. P. Piaskowskiego łaskawie konferowanych i dekretami stwierdzonych, a mając wzgląd nad wiernym poddanym Sinickim, na imie Chwedorem Bury-mą, zdawna osiadłym i z antecessorów swoich zadziedziczałym, daie to prawo temuż Chwedorowi Bury-mowi, obywatelowi sienickiemu, na wolne zażywanie stawu, młyna, i około niego sianożęci na rzece Sinicy, sumptem i staraniem tegoż Chwedora Bury-my przedtym wystawionym, i za istego (possessora uznaje) oraz z zarybieniem tegoż stawku i wolnym łowieniem onemuż ryb z tegoż stawku. Na co, dla lepszey wagi i pewności, te prawo moje własną ręką, przy pieczęci własnej, podpisuie się. Datum w Sienicy tysiąc siedmset czterdziestego szostego roku, dnia dwudziestego, Pazdziernika, u tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki w te słowa: Sta; Sługocki Z. Ch. (L. S.). Poniżej zaś prawą przypisek w te słowa: Zapatrzywszy się na wyż wyrażone prawo, od lat kilkunastu służące, zesłemu ojcu pracowitych Sydora i Petra, które we wszystkim z mocy moiej funkcji kommissarskiej, powierzonej od W. W. I. P. P. Zofji i Konstantego Olizarów, starostów Sienickich, ad presens państwa i dobr. moich, tymże synom pomienionym, Petrowi i Sydorowi, po ojcu zesłym Chwedorowi, we wszystkim approbuie i

dla większej wagi ręką własną, przy pieczęci, władzą moją, podpisać. Datum w Sinicy, dnia siedmnastego Lutego, tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego roku. M. K. N. Tyszecki (L. S.). Które to prawo wraz z przypiskiem, iak się w sobie ma, słowo w słowo, w xiegi niniejsze, grodzkie wojewodztwa Braclawskiego iest zapisane.

Книга городская, Винницкая и Брацлавская, записовая, годъ 1794, № 4745; № акта 9.

39. Инвентарь села Спичинець, содержащій показаніе количества крестьянскихъ повинностей 1747. Генваря 22.

Feria secunda post festum sancti Laurentii Levitae et Martyris proxima, anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo octavo.

Ad officium et acta praesentia, castrensia, Laticoviensia personaliter veniens generosus Stanislaus Kamocki, thesaurarius zytomiriensis, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit inventarium sortis bonorum *Spiczynce*, per magnificum Zmiżawski conscriptum, tenori talis: Inventarz podanych na Spiczyncach z attinentiami, wielmożnemn imć panu Kamockiemu w possessyą podanych, spisany die vigesima secunda Ianuarii, millesimo septingentesimo quadragesimo septimo anno: Wawro Kosciow—koń jeden, wół jeden; Stefan Tokarz—koń jeden, wół jeden; Hawryło Giereczka—wołów dwa; Iwan Kolesnik—koń jeden; Ihnat Kogan—koń jeden, wołów dwa; Hryć Wojtów—wołów dwa; Iwan Kostiów—koń jeden, wołów dwa; Olasenko Iaremczuk—koń jeden, wołów dwa, Daczko Kozan—wołów dwa; Stepan Bednarz—koń jeden, wół jeden; Hawryło Karp—koń jeden; Stecko Korosciej—woł ieden; . Powinności tych poddanych: od świętego Wojciecha do świętego Marcina robić ma każdy po dni dwa; od świętego Marcina do świętego Wojciecha po dniu jednym; zażyunki, obżyunki, zaorki, oborki, zakuski, obkuski, tloki, konopi chędożenie, moczenie y motki; podoroszczyny z pary wołów po złotych trzy. Datum ut supra. Addytamentu z arędy, aby wynosiło złotych pięćset, złotych dwieście ośmdziesiąt dwa, dico dwieście ośmdziesiąt dwa; z pańszczyzny y z podoroszczyny złotych dwieście ośmnaście, dico dwieście ośmnaście, facit summa wraz złotych

pięćset; te arendarz Spiczyniecki wypłacać ma. Datum ut supra. T. Swieżański, manu propria. Post cujus suprascripti inventarii ad acta officii praesentis ingrossationem, originale ejusdem idem offerens rursus ad se recepit et de recepto sibi que restituto officium praesens et cancellariam quietavit.

Книга городская, Летичевская, поточная и записовая, годъ 1748—1750, № 5296; листъ 702 на оборотъ.—

---

40. Инвентарь села Черленевецъ, содержащій показаніе количества крестьянскихъ повинностей и исчисленіе крестьянъ, владѣющихъ наследственно землею. 1748. Генваря 28.

Sabbato post dominicam Exaudi proximo, anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo octavo.

Ad officium et acta praesentia, castrensia, capitanealia, laticoviensia personaliter veniens generosus Michael Rakowsky, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit inventarium bonorum villae Czerleniowce ad mentem contractus, intuitu tenutae eorundem bonorum Czerleniowce initi, conscriptum, introcontentum, tenoris sequentis: Anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo octavo, die vigesima octava Ianuarii. Inwentarz poddaństwa wsi *Czerleniowiec*, oddając w dyspozycyą wielmożnemu imię panu Michałowi Rakowskiemu, porucznikowi: Iwan Traykało z żoną, *haeres*, Lezko syn, lat osimnaście, Iakow syn, lat czternaście, Dmitro syn, lat dwanaście, Iewka, córka, pokidka, córka iey rok ieden; ma wołów cztery, koni dwa, strzyżak ieden, krów cztery, jałowniku pięć, owiec dwanaścioro, swiń siedmioro pola swego sznurów trzy, od Kłopotowskiego sznurów cztery, od Łaganowskiego sznurów trzy, a na jarzynę sznurów dwa y sążni siedem; dodaie od Prokopa sznurów dwa. Iurko z żoną, *haeres*, ma klacz iednę, y strzyżaczkę iednę, y zrzybie iedne, krów dwie, jałowniku iedne, owiec troie, swiń troie, pola pustego sznurów dwa, a swego sznur ieden; Nastia córka lat siedem, Anna córka lat pięć. Iwan stary z żoną, przychodni in anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ten chudoby niema, pola dano, Maryna córka pokidka. Wasyl Makowy

z żoną, przychodni od lat czterech, ma krowe iedne y jałowkę iedną, swiń dwoie, pole mu dano; Maryna córka lat trzy. Trochim Traykalczuk, *haeres*, z żoną, ma wołów cztery, krów trzy, jałowniku cztery, cieląt troje, owiec troie, a młodych troie, pole ma; Iakow syn lat trzy; Małanka u piersi. Michałko z żoną, *haeres*, ma wołów sześć, z synem, krów cztery, jałowniku sześć, owiec pięcioro, swiń trzy, pole ma, syn Stefan żonaty przy nim; Iwan ma lat piętnaście; Paraska córka lat dwanaście; Maryna córka lat sześć; Matwiej syn lat trzy; Ilko syn lat osim. Wasyl Słobodzianik, *haeres*, z żoną, ma klacz iedną, pole ma. Petro Bądar z żoną, *haeres*, ma owiec czworo, koz troie, swiń dwoie, pole ma; Katryna córka, pokidka; Nastia córka lat piętnaście; Zinka córka lat osim; Maryna córka lat trzy. Kost z żoną, przyszedł in annomillesimo septingentesimo quadragesimo sexto, ma wołów dwa, koni dwa, strzyżak ieden, jałownik ieden, owiec sześć, swiń dwoie, pola ma; Iacko syn lat osim; Chwedor syn lat cztery; Lesko brat młodszy przy nim lat osmnaście. Demian z żoną, przychodni millesimo septingentesimo quadragesimo septimo anno, ma konia iednego, pola ma; Zofia córka lat cztery; Iawdochia córka rok ieden. Tymko pastuch z żoną, *haeres*, ma klacz iedną, koz dwie, swiń dwoie, pole ma; Harasym syn lat osmnaście; Iwan syn lat dziesięć, Matwój syn lat cztery. Andrzej z żoną, *haeres*, ma wołów dwa, owiec czworo, świnię iedną, pola ma; Anna córka lat osim; Magda córka lat sześć. Sawka tkacz z żoną, *haeres*. Asawuła ma kóz dwoie y pole, liber od pańszczyzny; Maryna córka lat dwanaście; Iwan syn lat cztery. Iacko przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma konia iednego y pole, Ias syn u piersi, Helena, siostra żony, lat siedm. Iasko tkacz przyszedł anno millesimo septingentesimo quadragesimo octavo z żoną, ma owiec troie; Michałko, przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma klacz iedną, krowę iedną, jałowniku dwoie, owiec czworo, świnię iedną y pole y Nastia córka rok ieden, Hanna, siostra żony, lat osmnaście. Petro, przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma kobyłę jedną, pola mu dać, Michałko syn lat pięć, Tetiana córka lat trzy, Jaś syn u piersi. Iakim, przychodni z żoną millesimo septingentesimo quadragesimo septimo anno, ma kobyłę jedną, strzyżaczka jednego y źrebie jedne, świnię jedne y pole; Andruszko syn lat dwanaście; Martyn, przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma klacz jedną y pole, Tacka córka lat siedem, Marysia córka u piersi; Jaśko przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma klacz jedną

y pole, Olexy syn lat siedm, Macko syn, lat cztery, Marysia córka rok jeden y pół; Iwan Osadcuk z żoną, *haeres*, wołów dwa, krowę jedną, strzyżak jeden, swiń troje y pole ma; Iakób z żoną przyszedł anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, pola dać; Wasyl Wosik, komornik u Martyna przychodnego, ma Tymka syna lat dwanaście, ma krowę jedną, owiec troje y pola mu dać; Stefan Mielnik z żoną, *haeres*, do powinności dworskiej należeć powinien y naprawy budynków oraz dworu, ma kobyłę jedną, krowę jedną, jałowniku dwoje, owiec troje y pole, Hryćko syn lat dziewięć, Iwan syn lat pięć, Hapka córka u piersi. *Szlachta Czernelowska*: Pani Mikołajowa Kozaczenkowa z synami—wołów dwa y koń jeden—floreńów dwanaście y groszy dwanaście. Pan Eliasz Czernelowski—koni trzy—floreńów dwanaście, groszy dwanaście. Pan Michał Fiłatkiewicz. Pan Samuel Kozaczenko—koni dwa—floreńów osim, groszy osm. Pan Stefan Czernelowski z synami—koni pięć—floreńów dwadzieścia, groszy dwadzieścia. Pan Daniel Czernelowski—koń jeden—floreńów cztery, groszy cztery. Pan Ian Ptaś—koni dwa, wołów cztery—floreńów dwadzieścia cztery, groszy dwadzieścia cztery. Pan Michał Miłaszewski—wołów dwa—floreńów osm, groszy osm, Summa od szlachty floreńów osmdziesiąt osim. *Sady, na dwor należące*: sad, nazwany Chwesienków, jeden, secundo—sad, nazwany Hawrysiów, jeden, tertio sad, nazwany Stary, jeden, quarto sad, nazwany Rożek, jeden, quinto sad, nazwany Iaromin, jeden, sexto sad, nazwany Omelanow, jeden. Te sady in anno millesimo septingentesimo quadragesimo sexto et anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo nie nie rodziły; latus sadów numero sześć. *Stawy Czernelowskie*: primo staw pański w lesie, na którym młyn o kamieniach dwóch, stepach trzech y folusz; secundo—staw, nazwany Klimków; te obydwa stawy spuszczone die septima Septembris millesimo septingentesimo quadragesimo sexto anno, przypada spuszczać in anno futuro, millesimo septingentesimo quadragesimo nono, die decima septima Septembris; staw na zamek do spustu excypuje się in summa florenorum ducentorum. *Powinność poddanych Czernelowskich*: Każdy poddany, mając ciąglą, latem co tydzień dni dwa, począwszy od świętego Wojciecha do świętego Marcina święta rzymskiego, a od świętego Marcina do świętego Wojciecha po dniu jednemu, odbywać powinni, takż y piesi pieszą. Tłoka jedna sucha a druga mokra, na mokrą zwyczaj wodki do żniwa dawać. Stanisław Iaworowski, ekonom starostwa Chmielnickiego, manu propria. Ci poddani, robiąc od świętego Wojciecha do świętego Marcina, każdy z nich po dni

dwa na tydzień robić powinni, a od świętego Marcina, do świętego Wojciecha po dniu jednym; gdzie każdy z nich uczyni na rok roboczych dni rocznich numero ósmdziesiąt jeden, dico numero ósmdziesiąt jeden—za poddanych dwudziestu y jednego—złotych polskich trzysta dwadzieścia y groszy sześć; czynszu od szlachty złotych ósmdziesiąt y ósm; której summy uczyni rocznej czterysta osiem złotych, groszy sześć. Stanisław Iaworowski, ekonom starostwa Chmielnickiego. Post cujus suprascripti inventarii ad acta officii praesentis ingrossationem, originale ejusdem idem offerens rursus ad se recepit et de recepto sibique restituto officium praesens et cancelariam quietavit, praesentibusque quietat.

Книга городская, Летичевская, записовая и поточная, годъ 1748—1750, № 5296; листъ 458 на оборотъ.

41. Духовное завѣщаніе крестьянина Федора Мельника, по которому онъ отказываетъ сыновьямъ и женѣ свою усадьбу и 3 мельницы, находящіяся въ Летичевѣ и въ Копытындахъ 1748. Февраля 9.

Feria sexta in crastino festi Sacratissimi corporis Christi Domini, anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono.

Ad officium et acta praesentia, castrensia, cupitanealia, laticoviensia personaliter veniens generosus Laurentius Buchowiecki, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit dispositionem ultimae voluntatis olim famati Theodori molendinatoris laticowiensis, die nona Februarji, millesimo septingentesimo quadragesimo octavo anno, proxime elapso, conscriptam, manu ejusque propria et aliorum subscriptam, introcontentam, de tenore sequenti: Anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo octavo, dnia dziewiątego Februarji. Ja, na imie Feodor, mielnik Latyczowski, będący złożony na ciele chorobą od Boga wszechmogącego, iednak na duszy zdrowy, które to duszę od pana Boga miałem, temuż panu Bogu polecam, a ciało ziemi; y przy dobrej pamięci czynię pomiarkowanie między dziećmi y żoną moją, Tatyją: primo naprzód odkazuię na dzieci swoje naymniejsze: Jurka y Piotra, we młynie kamieniów dwa y stępy, a kamień trzeci y foluszę starszemu

synowi, Mykicie, w tymże młynie; secundo Daniłowi, synowi memu, młynek z iednym kamieniem w *Kopytyncach* y, osiadłość moię własną; tertio Iackowi y Iwankowi, synom moim, młyn za Wotkiem ze dwoma kamieniami—po kamieniu iednym, stępy tamże y foluszę zpoł, żeby się zgadzali. Iakówek dwie, w Kopytyncach iedna Daniłowi biała, a druga Iackowi, a krowa biała Iwankowi y kabanów dwa; quarto: a woły żonie moiey, Tatyianie, ze troygoma dziećmi odkazuje; quinto—a na pogrzeb talarów bitych dwa, a na obliży za duszę moią dzieci moie powinni na sorokoust dać; co ia, przy dobrej pamięci y przy ludziach godnych wiary, zeznaię; a któryby miał się przeciwie temu testamentowi y woli moiey ostatniey, z takim sąd mieć zechce przed sędzią sprawiedliwym, któremu od nas chwała niech będzie na wieki amen. Co my, przy tym będący, zeznaiemy, a dla leprzey wiary i wagi podpisujemy się: xiądz Patelimon Gerak, presbiter strychowiecki, dziesiątonaczelnik. Teodor Mielnik + Andrzey, burmistrz Latyczewski + Ilasz Kusnierz Kaczarenko + Andrzey Karpenko, lantwoyt Latyczewski + Piotr brat Teodora, Mielnik +. Post eujus testamenti ultimae voluntatis ad acta praesentia ingrossationem, originale ejusdem offerens rursus ad se recepit et de recepto officium praesens quietavit.

Книга городская, Летичевская, записовая и поточная, годъ 1748—1750, № 5296, листъ 1557 на оборотъ.

42. Инвентарь села Израилевки, содержащий показаніе количества повинностей крестьянскихъ въ пользу помѣщика 1749.

Feria tertia in octava Festi Sacratissimi corporis Christi Domini, anno 1749.—

Ad officium et acta praesentia, castrensia, capitanealia, laticoviensia, personaliter veniens generosus Iacobus Szydłowski, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit inventarium bonorum villae *Izraelówka*, cunctorum proventuum ex iisdem bonis, per generosum Joannem Solański conscriptum, praesenti, millesimo septingentesimo quadragesimo nono anno, in rem magnifici Iosephi Orłowski, pocilatoris Dobrzynensis, datum, manu ejusdem propria subscriptum, de tenore sequenti: Inwentarz dóbr wsi Izra-

elowki, spisany na gruncie y zwerifikowany in anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono. Osiadłość poddaństwa: Leško Czarkowski—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strózczyzny złotych dwa, owiec siedmioro; Dacko stary—czynszu złotych pięć, strózczyzny złotych dwa, owiec dwoie; Feodor Czarkowski—czynszu złotych ośm, wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strózczyzny złotych dwa; Iacko wozny—czynszu złotych ośm, wołów sześć, krów dwie, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Sawa Wołoszyn—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krowa iedna, jałowniku sztuk dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec troie; Pawlicha wdowa—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Mychayło Dmitryszyn—czynszu złotych ośm, wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, owiec siedmioro; Michayło Kozucharow—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa; Iwan Wołoszyn—czynszu złotych sześć, konia iednego, podorożczyzny złotych ieden, strużczyzny złotych dwa; Stefan Kozucharow—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krowa iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Mychayło Lytczyn—czynszu złotych pięć, krowa iedna, strużczyzny złotych dwa; Iwan Futy-masa—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec piętnaście; Wasyl Dubieniec—czynszu złotych ośm, wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dziewięcioro; Wasyl Łajannik—czynszu złotych ośm, wołów sześć, konia iednego, krowę iedną, jałowniku czworo, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec czterdzieścioro; Fedor Huywonow zieć—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa; Wasyl Lytczyn—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa; Wasyl woznego zieć—czynszu złotych ośm, wołów sześć, konia iednego, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, ma owiec trzynaście; Hryhor Dubienecow—czynszu złotych pięć, jałowniku sztuka iedna, strużczyzny złotych dwa; Petro Olejnik—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, krów dwie, jałowniku sztuk trzy, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec pięć; Fedor Łysenko—czynszu złotych ośm, wołów dwa, ma krowę iedną, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Petro Winnik—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa; Mychajło Słobodzianik—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Iwan Zasannikow—

czynszu złotych ośm, ma wołów cztery, krowę iedne, jałowniku dwoie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych (?) owiec siedmioro; Teodosiej Zasannikow—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, krów dwie, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Mykołaj Kozucharow—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec pięć; Karpo—czynszu ośm, ma wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec ośm; Dmytro Głuchecki—czynszu złotych ośm, ma wołów cztery, konia iednego, jałowniku dwoie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dwadzieścia sześć; Andrzej Dubieniec—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, jałowniku dwoie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Semen Zabołotny—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, konia iednego, krowę iedne, jałowniku dwoie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Olexyi Słobodziannik—czynszu złotych ośm, wołów dwa, ma krów dwie, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec piętnaście; Wasyl Żytenko—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dwadzieścia cztery; Petro Mazur—czynszu złotych sześć, ma konia iednego, krowę iedne, podorożczyzny złoty ieden, strużczyzny złotych dwa, owiec czworo; Stefan Słobodziannik—czynszu złotych sześć, ma konia iednego, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złoty ieden, strużczyzny złotych dwa, owiec troie. *Latus efficit florenos numero: czynszu dwieście trzydzieści siedm, wołów sześćdziesiąt dwa, koni siedm, krów dwadzieścia cztery, jałowniku dwadzieścia trzy, podorożczyzny czterdzieści dziewięć, strużczyzny złotych sześćdziesiąt sześć, owiec sto dziewiędziesiąt trzy.* Dalszy inwentarz dóbr wsi Izraelowki, spisany na gruncie y zwerifikowany in anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono. Dalsza osiadłość: Jakow Żyła—czynszu złotych pięć, ma krowę iedne, strużczyzny złotych dwa; starszy Osadczy—czynszu złotych ośm, ma wołów cztery, jałowniku sztuk dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dwadzieścia cztery; Iwan Tkacz—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krów dwie, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dziewięć; Iwan Kozoryz—czynszu złotych pięć, ma krowę iedne, strużczyzny złotych dwa; Matwiey Malarzow zięć—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, krowę iedne, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Pawło Swiec—czynszu złotych ośm, ma wołów

dwa, krów dwie, jałownik jeden, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Danił szewcow brat—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krowa jedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa: Kifor Stary—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa, owiec dziewięć; Kazimierz Mazur—czynszu złotych ośm, ma wołów cztery, koni dwa, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dwadzieścia; Hryhor Stafyjeczuk—wolny od pańszczyzny, ponieważ teraz przyszedł, czynszu złotych sześć. Latus efficit: złotych czynszu sześćdziesiąt dziewięć, wołów szesnaście, koni dwa, krów dziesięć, jałownika cztery, podorożczyzny złotych dwanaście, strużczyzny osiemnaście, owiec sześćdziesiąt trzy. Panowie szlachta: pan Izy Słowsky—czynszu złotych dwadzieścia cztery. Czyszownicy generalni: Krzczan Wołoszyn—czynszu złotych trzydzieści dwa; Pawło Swiec—czynszu złotych dwadzieścia; Stefan Mularz—czynszu złotych dwadzieścia; Iacko Diak—czynszu złotych dziesięć. Latus efficit złotych sto sześć. Na usługę: Haponiak, Pawło, assawuła, pan Mondrzycki—do dozoru lasu. Summaryusz intraty roczney wsi Izraelowki, wyprowadzony in anno millesimo septingentesimo quadregesimo nono: primo—czynszów zwyczajnych, od gromady należących, z generalnemi efficit florenos czterysta dwanaście; secundo—czynszu od generalnych czynszowników y porogowszczyzny od wołów, krów i jałownika—złotych sto trzydzieści cztery y groszy piętnaście; podorożczyzny złotych sześćdziesiąt jeden; strużczyzny złotych osmdziesiąt cztery; za dni robocze, których wynosi od poddanych in numero czterdzieści dwa, od jednego po dni dwanaście, przez rok wszystkich dni pięćset cztery; dzień po groszy sześć—złotych sto, groszy dwadzieścia cztery; arendy karczemnej złotych pięćset. Summa efficit złotych tysiąc dwieście dziewięćdziesiąt i dwa i groszy dziewięć; wytrąciwszy na straż złotych osmdziesiąt cztery, należy do skarbu złotych tysiąc dwieście ośm y groszy dziewięć. Stawy excipiują się na wielmożną jurisdatorkę tudziesz dziesięcina pszczelna y anyszowa; Jan Sozański, Powinności tych poddanych: każdy ma z tych odrobić przez rok dni dwanaście, excepto tych, którzy są na generalny czynsz położeni; czynszu parowy ma dać złotych ośm; pojedynkowy—złotych sześć; pieszy—złotych pięć; podorożczyzny pociężny od pary—złotych dwa, od pojedynka złoty jeden; strużczyzny tak pociężny, iako y piesi po złotych dwa; rogowszczyzny od woła złotych jeden, od kłaczy albo konia złoty jeden, od krowy złoty jeden, od jałownika groszy piętnaście; gostyny od owiec—od iedney groszy sześć albo owca dwudziesta

kapuste sadzić y polewać według potrzeby powinni. Jan Sozański. Post
 cujus inventarii ad acta officii praesentis ingrossationem, originale ejusdem
 idem offerens rursus ad se recepit et de recepto sibi que restituto officium
 praesens et cancellariam quietavit.

*Книга городская, Лембуржская, записовая и поточная,
 годъ 1748—1750, № 5296, листъ 1580 на оборотъ.*

48. Инвентарь мѣстечка Бондаровки и села Ушицы, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1754. Генваря 2.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście jego królewskiej mości Żytomirzu, przedemną, Pawłem Żytkiewiczem, namiesnikiem grodzkim generału wojewodztwa Kijowskiego, y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, kijowskiemi comparens personaliter urodzony imię pan Alexander Zubczewski, ten oryginal inwentarza dóbr wsiów Bondarowki y Uszycy, z podpisem ręki swej własnej, ad acta praesentia, castrensia, kiioviensia per oblatam podał, de tenore tali: Inwentarz dóbr miasteczka *Bondarowki y Uszycy*, w wojewodstwie Kjiowskim powiecie Owruckim leżących, z wyrażeniem poddanych, tak starożytnych, jako też nowo osiadłych, ich powinności, robocizny, daniny y inne intraty, z tychże dóbr wynikającey, spisany na gróncie, dnia wtorego Stycznia, tysiąc siedmset piędziesiątego czwartego roku. Primo Jusko Michalenko, wozny, z zięciem Wasylem w iednej chałupie—wołów cztery, koń ieden, dni pańskich dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych piętnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu beley dwa. Secundo Daniło Ułasiuk—wołów cztery, koni dwa, pańszczyzny dwa dni, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych piętnaście, grzybów sotce dwie, czetweryk chmielu, miodu beley trzy. Tertio Hawryło Daniluk z bratem Protem—wołów cztery, koni dwie, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych piętnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu beley trzy.

Quarto Kosciuk Iacków syn—wołów cztery, koni dwie, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu beley dwa. Quinto Stepan Jackow z synem żonatym—wołów cztery, koni dwie, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu beley trzy. Sexto Stepanicha wdowa z trzema synami—wołów dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu beley dwa. Matwij Mielnik Położa—pańszczyzny dni dwa. Octawo Iwan Jacko z dwoma synami—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belec dwa. Nono Kozma Stepaniszyn zięć, w popowey chałupie osadzony—wołów dwa, koń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belec. Decimo Jurko Wasylenko—wołów dwa, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu beley dwa. Undecimo Pilip Wasylenko—wołów dwa, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu beley dwa. Decimo secundo Mykita Kozaczenko—wołów dwa, koń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu beley dwa. Decimo tertio Hawryło Położa z synem Pilipem żonatym—wołów cztery, koń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu beley dwa. Decimo quarto Demian Kozaczenko z synem żonatym—wołów cztery, koń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, beley dwa miodu. Decimo quinto Iwan y Olexyi Położy, bracia żonaci—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłonów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu beley trzy. Decimo sexto Pałazka Komornica—dni dwa. Ciz wszysey wyżey wyrażeni poddani Bondarowscy (oprócz mielnika y Pałazki) powinni raz odbyć na rok: zaorki, oborki, zakoski, obkoski, zażyńki, obżyńki y tłuć cztery do żniwa: dwie suchich, a dwie gorzałczanych, strożą nocną tylko od zachodu do wschodu słońca, koleyno, także szarwarki raz na miesiąc

do grobli lub do przyrobiena pola czyli sianożęci odbywać powinni. Tychże poddanych żony, od pokrowy zaczynając effective przez puł roku, to est przez niedziel dwadzieścia sześć, przedzeniem lub krosien tkaniem piątki i we dworze odbywać powinni; także każda kobita konopi pańskich nabrać, wymoczyć, wytrzeć y gotowe do dworu oddać, tudzież ogrody pańskie dwa razy przez lato opleć, warzywo w jesieni uprząć bez pańszczyzny powinny. Dni robocze od wyż wyrażonych poddanych: dzień każdy meski, ciąglem czyli pieszo odbyty, po groszy dwanaście; na rok zaś dni z zakoskami etc. od luznego poddanego sto dwanaście, od mielnika zaś dni sto cztery rachując, (nie inkludując w procent dwóch tłuł gorzałczanych) uczynią dni chłopskie na rok złotych sześćset sześćdziesiąt ośm, groszy dwadzieścia cztery; dni od Pałazki komornicy, piędziesiąt y dwa na rok robić powinny, także piątki od kobit czternastu pułroczne (oproc mielnicki), po groszy sześć rachując, wynoszą na rok złotych osmdziesiąt trzy y groszy sześć; in defectu kur, jajec, chmielu, tedy każdy gospodarz (excepto mielnika y Pałaszki) za dwa kapłuny—dwa szostaki bite, za dwie kury—groszy dwanaście, za pietnaście jajec—groszy siedm, za gęś—groszy dwadzieścia, za dwie sotce grzybów—cztery szostaki bite, za czetweryk chmielu—tyńfa dworowi zapłacić powinni; wynoszą te drobiazki złotych siedmdziesiąt dwa y groszy dwadzieścia cztery; dani miodowey od tychże poddanych wychodzi belców trzydzieści jeden, belec po złotych sześć: podług zwyczaju polskiego rachując, wynosi dań miodowa złotych sto osmdziesiąt sześć. W tychże dobrach Bondarowce staw duży, na grobli młyn o iednym kamieniu, rudnia z porządkiem należywym, wszystkie przynależności, materye do robienia żelaza tudzież dostateczne mając, a na dwor a nie do arędy teraz idąca, czyni ad minimum na rok, należycie w niey robiąc, oprócz expensu, sto czerwonych złotych; spust stawu Bondarowskiego rachuje się złotych trzysta, co trzy lata spuszczać; arędy karczenney z teyże majątności, którey winnica nowa, niedokończona y do niey wszystkie posudki winniczne należące, rachuje się na rok, tak, jako żydzi dawali, złotych czterysta; a tak wszystka intrata, z dóbr Bondarówki pochodząca, wynosi na rok złotych polskich trzy tysiące pięćset dziewięć y groszy czternaście. Attynencya zaś wyszręczonej wioski, Uszyca nazywającej się, takim sposobem sytuowana, et quidem: primo Ławryn Kropiwieniec—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belcy trzy. Secundo Olexyi Chmiel—wołów cztery,

koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy trzy. Tertio Jowchim Chmielenko—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy dwa. Quarto Jarosz Chmielenko—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belcy dwa. Quinto Kuźma Kropiwieniec—wołów cztery, kuń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy dwa. Ciz wszyscy poddani, siolanie wszyscy, powinni odbywać też wszystkie powinności, iakie odbywają Bondorowscy mieszczanie, od których dni pięśet sześdziesiąt pańszczyzny, na rok przychodzącey, dzień po groszy dwanaście rachuiąc, wynosiła pańszczyzna na rok złotych dwieście dwadzieścia cztery; piątki od tychże pięciu kobit pułroczne—dzień po groszy sześciu rachuiąc, wynoszą złotych dwadzieścia sześć, kur, gęsi etc. ibidem wynoszą złotych dwadzieścia sześć, dani miodowey belców dwanaście, belcy po złotych sześć rachuiąc, wynosi złotych siedmdziesiąt dwa; w teyże wiosce Uszycy staw nowo zaięty, na którego grobli młyn o iednym kamieniu, stąg pięć y folusze, byteż w największą szuszę, nie ustaiące. Dworzec wszystkimi przybudynkami, winnica z dwoma kotłami, kadek cztery y inne posudki, w której wiosce arędy karczemney rachuię się złotych polskich dwieście; spust stawu—wszystkiego złotych dwieście wynosi; intrąta tey wioski wszystka złotych siedmset czterdzieści ośm. Który to inwentarz, dla lepszey wagi, ręką własną podpisuię. Anno, mense, loco ut supra actum U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis reki własney urodzonego Zubczewskiego temi słowy: Alexander Zubczewski. Któryże to inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prośbą wżmianowanego imci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, słowo w słowo, z początku aż do końca, iak się w sobie ma, do xiąg grodzkich kijowskich iest wpisany.—

Книга городская, киевская, записовая и поточная, годъ 1754, № 64; листъ 129.

44. Дарственная запись князя Ксаверія Любомирскаго крестьянину Ивану Керекешѣ и сыну его Федору на прудъ и мельницу на верховьяхъ рѣчки Туринъ въ окрестности Лебедина 1754. Апрѣля 7.

Запись эта подтверждена была впоследствии въ годахъ: 1768, 1772, 1782 и 1787.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siódmego, miesiąca Decembra osmego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Ekaterynopolskiego i przedemną, Teodorem Wolskim, regentem ziemskim powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xięgami ziemskimi tegoż powiatu, stawiający osobicie urodzony Józef Kowalski, te prawo od W. Irzego Dobrzańskiego, z dyspozycji I. O. X. Stanisława Lubomierskiego, pracowitym: Iwanowi Kierekieszy i synowi tegoż, Fedorowi, na zajęcie grobli w pustym miejscu, w wierzchowie na rzeczce Turyi, dane, z podpisem tegoż W. Dobrzańskiego; a ponieważ po wystawieniu młyna od Fedora Kierekieszy na tejże rzeczce, przez I. O. X. Xawerego Lubomirskiego, we wszystkich punktach to prawo approbującego, przy pieczęci, na laku czerwonym wycisnionej, stwierdzone, na papierze ordynaryjnym napisane, przyszytym arkuszem papieru stepowanego ceny kopijek dwadzieścia, z opłatą poszlony do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego, dla zapisania podał w tej istocie. Z powierzonej mi dyspozycji gubernji Smilańskiej, od I. O. Xięcia jego mości Stanisława Lubomirskiego, podstolego koronnego, pana i dobrodzieja moiego, daie te prawo Iwanowi Kierekieszy z synem jego Fedorem na zajęcie zdawna w pustującym miejscu grobelki, w dobrach Smilańskich, na wierzchowie rzeczki Turyi, wyżej Lebedyna i grobelki Malukowej, a niżej pasieki, nazwiskiem Patoczynnej; więc tenże Kierekiesza, nie importując do skarbu pańskiego, tylko ja, dla utrzymania poddanych pańskich, pozwalam onemu swoim kosztem te grobelkę zająć, a zaiószy, z tego stawku profit ma mieć, ponieważ na tym miejscu młyn budować się nie może, a to za niewystarczeniem wody: tylko to tym prawem wyraża się, aby około tego stawku gruntu sobie nieuzurpował i lasu nie pustoszył, pod utratą tego prawa; na co dla lepszej wiary i waloru, przy zwykłej pieczęci moiej, te prawo własną podpisuję ręką. Datum w zamku Smilańskim, die septima Aprilis, millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto. U tego prawa, w oblate wniesionego, podpis ręki w te słowa: Irzy Dobrzyński. Aprobata zaś na młyn w te słowa: ponieważ Fedor Kierekiesza, dopiero w tym roku na wyżej wyrażonym miejscu i

grobelkę i młynek wystawił, a dla małej zwierzchowiny Turyi rzeczki wody, ten młyn zawsze mleć nie może, przeto pokolejszczyzny tylko po grzywien pięć na rok do skarbu, a zaś, zamiast miarki do aredy, pieniądze płacą po grzywien piętnaście dawać powinien będzie. Datum w Łebedynie, die vigesima octava Marti, millesimo septingentesimo sexagesimo sexto anno. Te prawo we wszystkich punktach approbuie temuż poddanemu Lebedyńskiemu. Datum w Lebedynie, die vigesima prima Julii, millesimo septingentesimo septuagesimo secundo anno; u tej approbaty podpis ręki w te słowa: Xawery Lubomirski (L. S.). Przypisek w te słowa: zapłacić stawowego wraz z pokolejszczyzną złotych polskich siedm; wolen iest sam spuszczać; w jesieni zaś ma oddać wiepsza karmnego do skarbu, ze swoich ukarmiwszy. Datum vigesima quarta Marti millesimo septingentesimo octogesimo primo anno, w Łebedynie Franciszek Xawery Lubomirski—Drugi zaś w te słowa: vidi prout existet in copia, die dwudziestego piątego Julii, osmdziesiąt siodmego roku. I. Łopacki. Które prawo, słowo w słowo, iak się ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга земская, записовая, Екатеринопольскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3524. Листъ 93 на оборотъ.

---

45. Купчая крѣпость на лугъ въ селѣ Сотникахъ, выданная крестьяниномъ Юськомъ Грынemъ, крестьянину Кондрату Мошинцу. 1754. Октября 22.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii pierwszego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi, bohusławskimi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawający osobicie sławetny Lewko Moszeniec, kupeczą łąki od Juska i Hrynia, sobie służącą, z opisaniem ograniczenia w tejsze, na cwiartce papieru prostego spisana, podpisami rąk Juska i Hrynia przy krzyżykach dwóch zaświadczoną, niemniej i przyiaciela iednego podpisem zaświadczoną, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, ceny kopiek trzydziestu, do akt

ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał w tych wyrazach: My, niżej na podpisie wyrażeni, daię te moje assekurację na siebie Jusko Hryń, iż sprzedałem łąkę wiecznemi czasy za summę rubli dwanaście, dico numero dwanaście, bez żadnego zawodu dzieci swoich; i to sprzedałem Kondratowi Moszyńcowi i dzieciom jego; wolno gdzie chcieć komu dać, czyli darować albo sprzedać, i na swoją potrzeb obrócić; i ta łąka poczyna się z iedney strony od miedzy kryniczki, niedaleko stawku Burłatychy i lasku, a z drugiej strony po Suchowicie łączy się; w roku tysiąc siedmset piędziesiątym czwartym; i to przy ludziach gromadzkich Sotniekich dobrowolnie zgodzili się bez żadnego zawodu dzieci swoich i inszych pretensyi; i na co rękami własnemi, jako nie umiejętni piśma kładziemy krzyże. Pisan w *Sotnikach*, dnia dwódziesiątego drugiego Octobris, tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego. U której kupczy, w oblatę podanej, podpisy rąk takowe: Antoni Skurezyński, pisarz, Jusko Hryń z bratem swoim + +; która kupcza, słowo w słowo iak się w sobie ma, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego iest zapisana. Karol Głowacki, surrogat. —

Книга земская, записовая Васильковского и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 87.

46. Дарственная запись отъ дворянина Закревскаго, гайсинскому мѣщанину, Степану Красиловскому, на право пстомственного владѣнія прудомъ на рѣкѣ Мачихѣ и прилегающими къ нему сѣносами. 1755. Юля 19.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmeo, miesiąca Aprila osmeo dnia.

Na lezeniu xiąg ziemskich powiatu Haysyńskiego y Olhopolskiego, przedemną, Piotrem Obuchowskim, regentem ziemskim tychże powiatuw przysięgłym, stawiając się osobiście urodzony Maciej Meliszkiewicz, te prawo, sławetnemu Stefanowi Krasilowskiemu na stawek, na rzece Macosze będący, służące, z przyłączeniem papieru dwudziesto kopiżkowego dla zapisania do xiąg ziemskich powiatów Haysyńskiego y Olhopolskiego w oblatę podał, w tey istocie: Wiadomo czynie, komu o tem wiedzić będzie należało, oso-

bliwie, za pokazaniem., wielmożnej imć pani z Szaszkieviczów Czeczalc-
 wey, cześnikowey braclawskiej, Haysyńskiej y Kislackiey etc. starościney
 y dobrodziejce, a pani moiey, possesorce tychże dobr miasta *Haysyna*, tu-
 dzież urodzonemu gubernatorowi haysyńskiemu y całemu pospołstwu mia-
 sta Haysyna; ponieważ sławetny Stefan Krasiłowski, mieszczanin Haysyna,
 kupił sobie stawek, przez ludzi otaxawany, na rzeczce *Macosze*, spusto-
 szony teraz, poniżey ludzkich stawków, na ostatniey grebelce od Sobu rze-
 ki, ktoren należał do zamku, y zapłacił za niego do skarbu złotych pol-
 skich trzydzieści dwa, dico 32, dla czego wolny jest Stefan tenże stawek
 należycie ku najlepszemu pożytkowi swemu wieczyscie y groble zająć y
 podreperować, zwyczajnie w nim wodę podniosłszy, na której grobli pod-
 reperowaney pozwala się y młynek temuż Stefanowi o iednym kamieniu z
 stępami, do stłuczenia prosa wystawić, w którym młynie, ku wygodzie
 swoiey, wolny będzie z melciem do lat trzech slobody; a w wyjściu trzech-
 letnim do kontraktów arędarskich z wymelciem dziesiątey miary należycie
 ma; w którym młynie, z trzecioletniey slobody y z poddaństwa starostwa
 Haysyńskiego wolny przyiąć będzie, tylko postronnych z cudzego państwa
 nie pozwala się przyiąć, y owszem do Kislackich młynów sprawić powi-
 nien będzie; przy tym stawku y poblizka grobli, jeżeliby miał bydź sło-
 sobny tenże Stefan do wystawienia browaru na upatrzonym mieyscu, przy
 rzeczce, z tegoż stawku wypadającey, pozwala się wystawić ku wygodzie
 swoiey do pędzenia gorzałki y browar: z którego prosoł czynić ma do
 skarbu, w oddaniu kotłowego; do tego jeszcze nadaie się z obydwóch stron
 stawku temuż Stefanowi do używania y koszenia z przyległemi brzegami,
 od grobli ku samey wierzchowinie, na wszerz więcey nad dwanaście sążni
 oraz poniżey wyreperowaney grobli z obydwóch stron rzeczki, aż do sa-
 mego stawu takż więcey na dwanaście sążni poprzek zażywać dozwała się,
 bez żadney od nikogo prepedycyi y od zwierzchności zamkowej, poki tenże
 Stefan żyć będzie y dzieciom jego lub komu chcić tenże stawek z młynem
 i browarem przedać; iednakże za opowiedzią zamkową, a przytym, jeżeliby
 miał tę sposobność, y chałupę wystawić przy młynie lub przy browarze,
 nie się wzbraniać nie będzie. Dla czego też prawo moie, odemnie zupełnie
 nadane, z dyspozycyą pańską, aby tak teraz, iako y na poznieysze czasy
 dyspozycyą zamku Haysyńskiego w ni w czym naruszyć się nie będzie mogła,
 y, dla wiadomości każdemu, tym prawem moim dotrzymać deklaruię.
 Na to ręką moją, przy zwykłej pieczęci podpisuię się. Działo się dnia
 dziewiętnastego Lipca, tysiąc siedmset piędziesiątego piątego roku, w zam-

ku Haysyńskim. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis rąk co do słowa: Tomasz Zakrzewski (L. S); na drugą stronę w te słowa: approbuie też wszystkie te prawa, zachowując go w zupełney sposobności, aby nikt nie ważył się odbierać gruntu pod ukaraniem. Co, dla lepszey mocy, własną stwierdzam ręką. Dan w zamku Haysyńskim, dnia szóstego miesiąca maja, tysiąc siedmset ósmdziesiątego roku. Anton Leduchowski. Ktore to prawo, iak się w sobie ma, co do słowa, w xięgi ninieysze Z. P. Haysyńskiego y Olhopolskiego iest zapisane.

Книга записовая Гайсинскаго уезднаго суда, годъ 1798, № 5216, листъ 205 на оборотъ.—

47. Дарственная запись отъ дворянина Бонавентуры Немирича, крестьянину Роману Троцку на часть урочища »Острова« принадлежащаго къ мѣстечку Чернехову. 1757. Генваря 21.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt siedmego, miesiąca Lipca trzeciego dnia.

Przed urzędem i aktami magistratu miasta jego królewskiej mości Żytomierza i przedemną, Teodorem Radziewiczem, W. M. Z. P., osobiście stawiający urodzony Franciszek Łatkiewicz, ten dokument od wielmożnego Niemiryca na rzecz Romana Trocka, względem ostrowiu danego, na papierze ordynaryjnym, pod rokiem tysiąc siedmset piędziesiąt siódmym napisany, podpisem ręki tegoż wielmożnego Bonawentury Niemiryca zatwierdzony, z przyłączonym arkuszem papieru stemplowanego, srebrnogroszowego, do akt magistratu żytomirskiego w oblatę podał, w te słowa: Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć będzie należało, teraz i napotym, iż ja, widząc obszerność *ostrowiu* Juska Andrzeja, któremu zadosyć uczynić nie iest zdolnym, zaczym, upatrzwszy sobie zadość w tymże ostrowiu drzewa sposobnego, Roman Trocko bierze i przystępuje i dani od tego ostrowu miodowej do skarbu mego dawać powinien będzie belec ieden; ten zaś bielec miodu do żadnej schedy należec nie powinien, ale do własnego zamku mego *Czerniechowskiego* importowany bydź ma, którą to kartę, iako Romanowi Trockowi, tudziesz i potomkom iego służącą, ręką moją

własną stwierdzam. Datum w zamku Czerniechowskim, dnia dwudziestego pierwszego Januarii, roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego. U tego dokumentu, w oblatę podanego, podpis ręki takowy: Bonawentura na Czerniechowie i Trokowiczach Niemiryecz, . Który to dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg magistrackich żytomierskich jest zapisany.—

Книга Житомирская, магистратская, записовая, годъ 1782—1787, № 308, листъ 215 на оборотъ.

48. Инвентарь частей селъ: Карабачина, Езерянь и Осовець, съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей, 1757. Февраля 9.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego ósmego, miesiąca Martii dwunastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości, Żytomirzu, przedemną, Janem-Nepomucenem Sobieszczańskim, namiesnikiem protunc grodzkim generału wojewodztwa Kijowskiego, i xięgami niniejszemi, grodzkimi, kijowskimi comparens personaliter urodzony imć pan Damian Strelowicz Meleniewski, tę schedę pierwszą z połowy dóbr, wsiów: Karabaczyna, Jezierzan, Osowiec—osiadłych, i Kostjowiec—uroczyška, na terminie kondescensji, w Karabaczynie przez urząd ziemski, kijowski expedjowanej, przez J. O. Szczęsnego Czackiego, podczaszego koronnego, podaną i zweryfikowaną z gromad, na wielmożnych Jana i Elżbietę z Brudnowskich Charzewskich, sędziów ziemskich czernihowskich, małżonków, z działu przypadłą i wybraną, rękoma: tak jaśniewielmożnego podczaszego koronnego, podawającego, jak też i wielmożnego Charzewskiego, wybierającego, niemniej wielmożnego Potockiego, pisarza ziemskiego kijowskiego, urzędu kondescensionalnego, podpisaną, ad acta praesentia, castrensia, kioviensia per oblatam podał, de tenore tali: Scheda pierwsza dóbr, wsiów: *Karabaczyna, Jezierzan, Osowiec—osiadłych i Kostjowiec—uroczyška* pustego, dekretami trybunalskimi: roku tysiąc siedemset pięćdziesiątego piątego i tysiąc siedemset pięćdziesiątego szóstego, między

jaśnie wielmożnym Szczęsnym Czackim, podczaszym koronnym, starostą Nowogrodzkim, z jednej, a wielmożnymi: Janem i Elżbietą z Brudnowskich Charzewskimi, sędziami ziemskimi czernihowskimi, małżonkami, z drugiej strony, nastąpionemi, do równego podziału przez połowę nakazanych, z położonych inwentarzów, ręką sądu ziemskiego kijowskiego i jaśnie wielmożnego Szczęsnego Czackiego, podczaszego koronnego, podpisanych, a przez stawione gromady w przytomności stron dzielących się sądownie weryfikowanych, sub actu condescensiae, za powagą wyżej wyrażonych dekretów trybunalskich, na gruncie wsi Karabaczyna przez sąd ziemski kijowski expedjowanej, anno millesimo septingentesimo septimo, die nona Februarii spisana.

	Dobra, część połowa wsi Karabaczyna, do tej schedy i działu pierwszego należące.	Chłupy.	Konie.	Woły.	Dni pańszcze.	Pow. moki.	Zakurygro	Podorożcz.	Czyn. złote.	Czyn. grosz.	Wolni, do usługi dworskiej ekspowani.
1	Iwan Bortnik - - -	1	4	4	2	1	17	8			
2	Matwiy Diaczyszyn - -	1	2	3	2	1	17	8			
3	Omelko Waszczenko - -	1		4	2	1	17	8			
4	Iwan Nowogrodzki - - -	1		4	2	1	17	8			
5	Sydor Stecków brat - - -	1	2	2							kozak
6	Kalenik Bortnik - - -	1	1		2	1	17	4			
7	Iwan Tytorczuk - - -	1	1			1	17	8	15	18	
8	Hryćko Pohorileczuk - -	1	1			1	17	4	15	18	
9	Fedor Pawłowski - - -	1	1								leśniczy
10	Mykoła Poleszuk - - -	1	1			2	17	8	11		
11	Wasył Pohoryleczuk - - -	1				1	17		11	13	
12	Wasył Szwiec - - -	1				1	17		11	13	
13	Tyszko - - -	1	1		2	1	17	4			
14	Sak - - -	1	2		2	1	17	8			słobodzia- nik
15	Ławryn Ban - - -	1	1	2	2	1	17	8			
16	Petro Diaczyszyn - - -	1			2	1					
17	Romaniuczka wdowa - -	1			2	1					
18	Fedor, Steckow szwagier	1	2	2	2	1	17	8			
19	Iwan Biżeńki tkacz, z zięciem	1			2	1	17				
20	Iwan Bagaziuk - - -	1	2		2	1	17	8			
21	Andruszko Szwiec - - -	1	2	2	2	1	17	8			
22	Hryćko Rybaczenko - - -	1		2	2	1	17	8			
23	Klim Poleszuk - - -	1	1			1	17	4	11	13	
24	Wasył Ratuszniak - - -	1	1			1	17	4	15	18	

25	Iwan Nazarenko - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
26	Fedor Pałamar - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
27	Kost Żelazny - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
28	Jacko Tkacz - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
29	Stefan Stadnik - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
30	Semen Płachotniczenko -	1	1	—	2	1	17	—	—	—
31	Danilicha, wdowa, komor.	—	—	—	1	1	—	—	—	—
32	Ilko - - - - -	1	1	—	—	—	—	—	—	—

Połowa łąnu za stodołą, przypierającego do gumna pańskiego Karabaczyńskiego; połowa łąnu tamże po drugiej stronie drogi; połowa łąnu, na Pukowie leżącego, około młyna, do wsi Karabaczyna należącego, ciągnącego się, teraz na zimę zbożem ozimym zasianego; połowa łąnu, kont nazwanego, także na zimę zasianego; połowa łąnu między drogami, ze wsi Karabaczyna wyjeżdżając ku Jezierzanom, nad szlakiem Korosteszowskim leżącego.—Te łąny, wyżej wyrażone, przez połowę do tej schedy we wsi Karabaczynie wiecznymi czasy należeć mają. Sianożęci Karabaczyńskie: połowa sianożęci, pod gumnem pańskim Karabaczyńskim leżącej; połowa drugiej sianożęci, na uroczyisku Pukowie będącej; połowa trzeciej sianożęci, za rudą od wsi Pokryszowa ponad droga ciągnącej się; połowa czwartej sianożęci, na Przewrociu od wsi Willi ciągnącej się, do Karabaczyna używanej. Te sianożęci, wyżej wyrażone, wiecznie do tej schedy należeć mają. Młyn i stawek karabaczyński przez połowę obojej schedzie do używania podaje się, którego spolna reparacja tudzież pilność grobli przez obydwia działły następować powinna. Połowa arendy karczemnej do tego działłu przyłącza się we wsi Karabaczynie, to jest złotych czterysta pięćdziesiąt; tej arendy jeżeli aukcja nastąpi, poki wspólnie do obydwóch działłów należeć będzie, poty pari commodo tychże obydwóch działłów cedere ma, a jak się osobiwie oddzieli, tedy osobiwie do każdego działłu należeć ma.

Dalsza kontynuacja tejże schedy i pierwszego działłu, dobr części połowy wsi Jezierzan.		Chatupy.	Konie.	Woły.	Dni pańszc.	Molki.	Za kury gr.	Podorożcz.	Czynszu zł.	Czynszu gr.
1	Nazar Poliszuk - - - - -	1	3	4	2	1	17	8	—	—
2	Tymosz Łastowka - - - - -	1	1	—	2	1	17	4	—	—

3	Iwan Czyposzenko - - - - -	1	4	2	2	1	17	8	—	—
4	Iwan, tkacz Sołowijowski - - - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
5	Fedor Drybiniec - - - - -	1	2	2	2	1	17	8	—	—
6	Mykoła Poleszuk - - - - -	1	4	4	—	—	—	—	—	—
7	Mychajło Kuśnierz - - - - -	1	1	—	2	1	17	4	—	—
8	Semen Oczerziany - - - - -	1	1	—	2	1	17	4	—	—
9	Prokop Wojt - - - - -	1	1	—	—	—	—	—	—	—
10	Ławryn Oryryz - - - - -	1	2	2	—	1	17	8	15	18
11	Iwan Miłowany, Michajło - - - - -	1	2	1	2	1	17	8	—	—
12	Makar Bezkosty - - - - -	1	1	2	2	1	17	8	—	—
13	Wasył Szaban - - - - -	1	2	—	2	1	17	8	—	—
14	Hryszko Bojaśko - - - - -	1	1	—	2	1	17	8	—	—
15	Juśko stary z synem - - - - -	1	—	—	2	1	17	8	—	—
16	Iwan Cymbalisty - - - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
17	Iwan Leszczyński - - - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
18	Fedor Sołohubenko - - - - -	1	1	2	2	1	17	—	—	—
19	Olexyj Komornik - - - - -	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Szlachta w Jezierzanach, grunta z czynszu osiadająca, a do tej schedy należąca.		Chłapy.	Konie.	Wóły.	Czynszu zł.	Wolni.
1	Pan Jan Błaganowski, namiesnik - - -	1	1	2	—	osobliwy
2	Pan Piotr Berestowski - - - - -	1	2	2	10	
3	Pan Michał Motycki - - - - -	1	2	2	15	
4	Pan Paweł Bieniowski - - - - -	1	2	4	20	
5	Pan Jendrzey Berestowski - - - - -	1	2	—	5	
6	Pan Paweł Didkowski - - - - -	1	2	2	10	
7	Pan Alexander Tyski - - - - -	1	2	2	10	
8	Walenty Lewandowski, woźny - - -	1	1	2	—	wolny
9	Pan Józef Wązicki - - - - -	1	1	—	—	
10	Pan Józef Morawski—poodeb. schedy osiadł	—	—	—	—	nie płaci

Pola i łąny we wsi Jezierzanach: połowa łąny za błotem, pode wsią leżącym; połowa łąny drugiego, wedle grusz ciągnącego się; połowa łąny trzeciego, prostego, od Karabaczyna jadąc do Jezierzan, w lewej stronie będącego. Sianożęci Jezierzańskie: połowa sianożęci, za winnicą koło wsi leżącej i połowa sianożęci drugiej, pod szlachtą i użytkowaniem ich będąca; połowa trzeciej sianożęci na uroczysku, połowie Marusinych Łoz, leżącej; połowa arędy karczemnej, to jest złotych czterysta pięćdziesiąt, której auk-

cja poty, poki wraz nieoddzielnie będzie, do obydwóch działów należeć ma, a jak się w dalszym czasie osobliwie rozdzieli, osobliwie przy każdym dziale, z wolnym stanowieniem arędy podług woli dziedzica, wiecznymi czasy zostawać będzie.

Dalsza kontynuacja tejże schedy pierwszego działu, dóbr części połowy wsi Osowiec.		Chatupy.	Konie	Woty.	Dni pansze	Molki.	Kury i jaja.	Podorożcz.
1	Mykita Karmenik - - - - -	1	2	2	2	1	17	8
2	Kuźma Fedorenko i Owdij Fedorenko - - - - -	1	1	2	2	1	17	8
3	Iwan Pryszczepa - - - - -	1	—	—	2	—	—	4
4	Stefan Pryszczepa - - - - -	1	—	2	2	1	17	8
5	Iwan Kulitenko - - - - -	1	2	2	2	1	17	8
6	Jarosz Pohorylenko - - - - -	1	—	2	2	1	17	8
7	Owdij Ukrainiec - - - - -	1	2	—	2	1	17	8
8	Hryszko Buben - - - - -	1	2	—	2	1	17	8
9	Jurko Bednarz - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
10	Martyn Semenczuk - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
11	Trochim Struż - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
12	Fedor - - - - -	—	—	—	—	—	—	—
13	Iwan Chwilenko i Semen Bednarz - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
14	Iwan Bojko - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
15	Andrij Kurennny - - - - -	1.	—	—	2	1	17	—

Pola i łany osowieckie: połowa łanu, za groblą ciągnącego się pod Czenochów las, ode wsi Wysokiego leżącego; połowa drugiego łanu, na polach worobijowskich ku Zabołoczcu będącego; tudzież połowa pola, za mostkiem ponad stawem, niedaleko dwora osowieckiego leżącego; połowa łanu trzeciego, od Brusilowa wyznaczonego i połowa pola, w końcu wsi Osowiec ku Iezierzanom leżącego. Osowieckie sianożęci: połowa sianożęci od grobelek, które ku Iezierzanom leżą, pod las grabowy, aż ku Koczorowu ciągnący się; połowa drugiej sianożęci, od pol worobijowskich po nad rudą leżącej, aż do stawu osowieckiego ponad mostek, ku dworowi osowieckiemu idący; połowa stawu we wsi Osowcach nowozajętego, także połowa młynu nowo-sporządzonego, którego reparacja i grobli pilność wraz do obydwóch działów wiecznymi czasy należeć powinna i przez obopolne kosza sprawowana. Połowa arondy karczemnej, to jest złotych sto siedemdziesiąt pięć, której aukeja, poki nierozdzielnie zostawać będzie, poty do

obydwoch działów należeć ma, a jak się rozdzieli—osobliwie do każdego działu z wolnym stanowaniem arendy należeć będzie. Sadyby i siedliska, na których poddani, do tego działu pierwszego przyłączeni, teraz osadzeni, wraz i szlachta na grnntach osiadła, jako też pola i sianożęci, teraz przez nich używane, bez żadnej odmiany do używania pierwszego działu wiecznie należeć mają, a dziedzic pierwszego działu do drugiego żadnym pretextem interessować się nie powinien, którego władza zupełna do tegoż dziedzica drugiego działu należeć ma. Dobra, część połowa uroczyska Kostyjowieckiego, pustego, przez poddanych dotychczas nie osiadłego, ze wszystkimi gruntami pustemi, do tego uroczyska teraz należącemi, dworek w Karabaczynie ze wszystkimi gruntami, staniem, stodołami, oborami i wszystkim budowaniem tego folwarku, do tego działu pierwszego wraz z ogrodami, z dawien dawnych należącemi, do tego działu przyłączają się. Połowa pól pustych i łąnów, jeżeliby się jakowe do dóbr: Karabaczyna, Jezierzan, Osowiec—osiadłych, Kostyjowiec—nieosiadłych, znajdowały, te przez połowę do tego działu pierwszego należeć mają. Jus patronatus do obydwóch działów należeć powinno. Te schedy podpisuję i do wybrania, podług sentencji sądu ziemskiego kijowskiego kondescensii, wielmożnym Chorzewskim, sędziom ziemskim czernihowskim, do wybrania podaję. U tej schedy, per oblatam podanej, podpis rąk własnych tak: J. O. podczaszego koronnego, podającego do wybierania tę schedę, jako też wielmożnego inci pana sędziego ziemskiego czernihowskiego, obierającego, nie mniej i pisarza ziemskiego czernihowskiego, obierającego, nie mniej i pisarza ziemskiego kijowskiego, urzędu kondescensjonalnego, temi wyrażone słowy: Szczęsny Czacki, podczaszy koronny, m. p.—Tę schedę na dział małżonki mojej z wyboru wiecznemi czasy obieram—Jan Charzewski, s. z. c.—Józef Antoni na Potoku Potocki, pisarz ziemski generału województwa Kijowskiego, m. p. z jedną linją (sic) podpisuję się. Która to scheda, per oblatam podana, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest ingrossowana.

Книга городская, кievская, записовая и поточная, 1768 года, № 79; листъ 369 на оборотъ.

49. Продажа урочища, называемаго Макаровское, Корсунскою экономією крестьянину села Сотниковъ, Ивану Бутенку. 1758, Мая 17.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii pierwszego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi, bohusławskimi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawiający osobiście Josyp Butenko, prawo, ojeu swoiemu na stawiszczu puste z łąkami, we wsi *Sotnikach* będące, od zwierzchnika, na ten czas będącego, urodzonego Markowskiego, dane, ręką tegoż prawo dającego zatwierdzone, na papierze ordynaryjnym napisane, z dodanym arkuszem papieru stepowanego ceny kopiek trzydziestu. do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę p dał, którego istota takowa: Na fundamencie powierzonej mi dyspozycyi ot syjatelnoho kniazia wojewody Nowhorodzkoho, pana moieho, daju syje prawo Iwanu Butenku, żyteli sotnyckomu, na stawiszczu pustujuszczozie, prozywajemoie *Makarowskoje*, powyżej stawka Swiatunenkowoho, a ponyżej Suchowijewszczyiny; oboma storonamy łuczka; za ktoroje stawyszczu importował do skarbu pańskoho rubla iednoho, ktoroie stawyszczu wolno budet Iwanu Butenku zajmaty, sino oboma storonami kosyty, wsiakich pożytkow z neho uzywaty, wolno budet tomuż Iwanu Butenku prodaty, daty, darowaty i iako chotity ku swoiemu dobromu pożytku obernuty, aby nicta ne ważył sia żadnoho prepiastwiia czynity, pod wynoju na skarb pański. Datum w zamku Korsuńskom, dnia siemnadcatoho Maja, tysiacza sems t piaddesiat osmoho hodu. U tego prawa, w oblatę podanego, podpisy następujące: P. Pilicki m. p. Jemelian Zikracz, wojt korsuński, Jan Lewicki, burmistrz mieski korsuński. Bazyli Monkowski, pisarz miasta Korsunia. Które to prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do ksiąg ziemskich powiatu Bohusławskiego iest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уездовъ, годъ 1799, № 3520, листъ 78.

50. Инвентарь села Волосова съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1760. Марта 20.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego pierwszego, miesiąca Septembris pierwszego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście iego krolewskiej mości Żytomierzu, przedemną, Mikołaiem Kaleńskim, namiesnikiem protunc grodzkim generału wojewodstwa Kyiowskiego y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, kyiowskiemi comparens personaliter wielmożny imć pan Stanisław Kirkor, podstoli Orszański, ten oryginał inwentarza połowy dóbr wsi *Wolosowa*, z podpisami rąk, tak wielmożnego Korycińskiego, łowczego owruckiego, iako też wielmożnych Trypolskich, łowczych parnawskich, burgrabiów grodzkich kyiowskich, małżonków, ratione introcontentorum ad acta praesentia, castrensia, kijowiensia, per oblatam podał de tenore sequenti: Inwentarz połowy dóbr wsi *Wolosowa*, części wielmożnych Leduchowskich, podstolich Łomżyńskich, małżonków, dziedzicznych, przez wielmożnego Korycińskiego, łowczego owruckiego, trzymanyh, prawem zastawnym przez tegoż wielmożnemu Kazimierzowi y Urszuli z Kirkorów Trypolskim, łowczym parnawskim, przy puszczeniu w possessyją z zapisaniem dworu y przybudynków, poddanych z ich powinnościami, in fundo bonorum *Wolosowa*, w wojewodstwie y powiecie Kyiowskim leżącego, roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, dnia dwudziestego Marca spisany. *Opisanie dworu*: Dwór, w zamku leżący, do którego wjazd ze wsi przez wał, mający w sobie: wchodząc, po lewey ręce—izbę z alkierzem, w której izbie okien trzy prostych, w drzewo oprawnych a w alkierzu stół wielki, własny wielmożnego Korycińskiego; piec prosta, kafflowa, stara y kominek prostey roboty. Do tej izby drzwi z deszczek, u których do zamykania haczek żelazny; do alkierza idąc—także drzwi z deszczek, u których klamka y zaszczepka także żelazna; w izbie zaś ław dwie pod oknami y stolik prosty u drzwi; w alkierzu łuzko podwoyne proste y kominek prosty; z tego alkierza—komora bez ścieli, do której wchodząc z alkierza—drzwi ku wałowi za zatyłek, w której sypanka skarbowa; słomieników starych dwa, y skrzynia stara bez wieka, także skarbowa, kadłub y faska, z Szumska przywiezione, y cebrzyk trzeci; drzwi na zawiasach żelaznych, a dwoie, to jest sienne y zatyłkowe z komory—na biegunach dREWIANYCH Na drugiey

strone piekareńka, mająca drzwi na zawiasach żelaznych, u której okien dwie proste; piec z bołdurem y stolik ieden, a drugi w izbie—prostey roboty; w sieniach przygrubek, do którego drzwi proste. Ten wszystek dwor snopkami poszyty. Wjeżdżając do dworu—w lewey ręce stajnia, z drzewa wybudowana, w której żłobów dwa starych y jasła; przy teyże stajni wozownia z wrotyma, z deszczek nowowystawiona; przy teyże wozowni spichleż przeniesiony, mający w sobie zasieków nowych dwa, w których podłoga trochę niedobudowana, na co deszczek ośm zostaje się, w których sypani skarbowych dwie. Z wału idąc na ogród—częstokół na wale y tenże ogród w koło ogrodzony: miejscami częstokołem, miejscami żerdziami, ciągnącemi się aż za sadek y tenże sadek opasującemi i przypierającemi aż do ogrodu Demkowego.—Na tymże ogrodzie spichlerz drewniany z gankiem, ścielą ukrytym, mający w sobie zasieków cztery; ten spichlerz w zakat budowany, słomą miałką pokryty. Stodoła stara rozwalona, w ktorey sochy, przysoszki y okładziny y kluczyny, z iednego rogu od spichlerza nie będące; u tych oboch spichlerzów zaszczepki żelazne do zamykania z skoblami. Przy tymże ogrodzie obora z częstokołu, w której szopa z okładzinami, z sochami y przysoszkami, nie wszystka obłuczona, ani pokryta. Stodoła, u Konczakowskiej kupiona, w koło częścią żerdziami, częścią częstokołem starym opasana. Tok za Hujwą rzeką, naprzeciwko dworu, żerdziami ogrodzony. Drugi tok, alias styrtły ogrodzone, na łanie, za w. Humieniecką, w którym styrt trzy: żyta dwie, a przenicy iedna styrtła, iedna żyta y przenicy ięczmieniem wywiechszona; za Huywą zaś styrtła owsa y hreczki, których conserwacya do wymłocenia przez wielmożnego Krycińskiego, łowczego owruckiego, praecustoditur. *Specyfikacya poddanych.* Primo Mikołaicha wdowa, mająca strzyżaczkę, piesza—dni dwa, synów cztery. Secundo, Anton, dawny gumieny—dni dwa, wół ieden,—koń ieden,—synów cztery. Tertio, Demko Mikołenko—dni dwa, koni dwoje, wół ieden, syn ieden. Quarto, Hryćko Krywoszysia—dni dwa, koni troje, synów dwa. Quinto, Roman Gerusiuk—dni dwa, wół ieden, koni dwoje, syn ieden. Sexto, Andrzej Benedyszenko—dni dwa, konia iednego. Septimo, Stepan Łomaka—dni dwa, wołów dwa, syn ieden. Octavo, Lewko Benedyszenko—dni dwa, wołów dwa. Nono, Hryćko Perenowy, szwiec—dni dwa, koni dwoje, syn ieden. Decimo, Hryćko Iwanczenko—dni dwa, woła iednego, koni dwoje. Undecimo, Iwanczycha wdowa,—dni dwa, koni dwoje, synów trzech. Decimo secundo, Nyczypor—dni dwa, koni dwoje. Facit dni dwadzieścia cztery, wołów ośm,

koni siedmnaście, synów siedmnaście. Szlachta czynszowa: imć pan Michał Wąskowski, który daie czynszu złotych polskich szesnaście, numero złotych polskich szesnaście. Powinności tychże poddanych: każdy poddany, wyżey specyfikowany, robić powinien w tydzień po dni dwa, zaorki, oborki, tak jako się sprzegaią, odbyć co rok: zakoski, obkoski, zażyńki, obżyńki, tłuk dwie suchich, a dwie mokrych; tudzież każdego żona ma naprząć motek sorokowy, ogródnine—z pierwszego ziela opleć, konopie y len moczyć y potrzyć. *Specyfikacya intraty* Arędy karczemney złotych polskich sto ośm, czynszu złotych polskich szesnaście, każdy dzień roboczy rachuje się po groszy sześć, wynosi od dwunastu chłopów złotych polskich dwieście czterdzieści ośm, groszy dwa, motków sorokowych dwaście—motek po groszy dwanaście, wynosi złotych polskich cztery, groszy dwadzieścia cztery. Comput intraty efficit złotych polskich trzysta siedmdziesiąt sześć y groszy dwadzieścia sześć. Zaorki, oborki, zażyńki, obżyńki, zakoski, obkoski y tłuki—te, według tuteyszego zwyczaju, że się nie rachują, więc in comodum possessoris zostaią się; pola, iezeli są z dziesięciny siane, tedy z nich dziesięcina do wielmożnych possessorów należeć ma, prócz wielmożnego imci kiedza officiala, który bez dziesięciny zebrać powinien. Exekucya za długi arędarska do chłopów być powinna. U tego inwentarza, per oblatam podanego, tak się na superskrypeyi w sobie ma: Anno millesimo septingentesimo sexagesimo, die vigesima Martii, w Wołosowie spisany. Podpis zaś stron obydwóch w te słowa: Jakub-Antoni na Korycinach Koryciński, łowczy owrucki, m. p. Kazimierz Antoni Trypolski, łowczy parnawski, burgrabia grodzki generału wojewodstwa Kyiowskiego, m. p. Urszula z Kirkorów Trypolska. Któryże inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prozbą imci podawaiącego, a za moim, urzędowym, przyęciem, słowo w słowo, iak się w sobie pisany ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kyiowskich iest ingrossowany.

Книга городская, кievская, записовая и поточная, № 71, годъ 1761, листъ 1376 на оборотъ.

51 Подтверждение отъ князя Казтана Яблоновского крестьянину, Матвію Шкляренку, наследственнаго права на мельницу,

находящуюся на рѣкѣ Жаботинкѣ, въ селѣ Куликовѣ 1760. Апрѣля 18.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego pierwszego, miesiąca Aprilis wtorego dnia.

Na urządzie grodzkim, w mieście iego królewskiey mości Żytomirzu, przedemną, Mikołaiem Kalińskim, namiesnikiem protunc grodzkim generału wojewodstwa Kyiowskiego y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, kyiowskiemi, comparens personaliter wielebny w Bogu imé ojeciec Iona Kosmaczewski, zakonnik monasteru Żabotyńskiego, ten oryginal prawa, od J. O. xięcia imci Jabłonowskiego, wojewody braclawskiego, pracowitemu Matwijowi Juchimenkowi Szklarenkowi na młyn, na rzece Żabotyńce, we wsi *Kulikowce* będący, danego, ręką własną tegoż J. O. xięcia imci, przy pieczęci pokojowej stwierdzonego, ratione introcontentorum ad acta præsentia, castrensia, kijowiensia, per oblatam podał, de tenore tali: Ia, Kajetan na xięstwach Ostrogskim y Berezdowskim, hrabia na Siemiatyczach, Maryampolu, Jezupolu, Struśliskach, Pruskieniwie y Wysokim z Prussów xiąże Jabłonowski, woiewoda Braclawski, kawaler orderu złotego runa y orła białego, generał feld-marszałek lejtenant świętey Rzymiskiey imperyi, rotmistrz woysk koronnych, czehryński etc. starosta. Czynie wiadomo, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie ich mościom panom komissarzom, gubernatorom y obywatelom klucza mego dziedzicznego, Żabotyńskiego, iż ia, chcąc te dobra moie do iak naylepszey przyprowadzić doskonałości y mieć w nich należyty porządek we wszystkich okolicznościach, a naybardziej przy porządzanym pokoju aby ludzmi przymnożały się y większą czyniły osiadłość, którzy aby mieli wygodę, pozwoliłem pracowitemu Matwijowi Juchymenkowi Szklarenkowi we wsi *Kulikowce* grobli y młyna, za kooperacyą braci starszych, Jakowā y Semena Szklarenków, postawić na rzece Żabotyńce, który to młyn oyciec iego, Juchim Szklarenko, trzymał y importował summę do skarbu mego; y pomienionego Matwija, syna naymłodszego, sukcesorem uczynił; któremu prawo daie y sukcesorem czynie, y dzieci iego; napotym iednak powinności skarbowe z tego młyna do intraty moiey pależec maia. Jezeliby zaś pomieniony Matwiy chciał ten młyn komu przedać, tego mu się nie broni, byle z obywatelów dóbr moich dziedzicznych, klucza Żabotyńskiego, iednak za wiadomością moią lub na mieyscu moim będącego aby to się działo, żeby zaś pewniejszym był tego prawa na ten młyn, utwierdzam go ręki moiey podpisem y przycisnie-

niem pieczęci. Działo się w Żabotynie, dnia ósmnastego Kwietnia, tysiąc siedmset sześćdziesiątego roku. U tego oryginału prawa, per oblatam podanego, podpis ręki J. O. xięcia imci Jabłonowskiego, przy pieczęci w te słowa: Xiąże Kajetan Jabłonowski, wojewoda Braclawski, z P. X. J. G. L. R. C. (L. S.). Ktoryże to oryginał prawa, per oblatam podany, za podaniem y prozbą wyż mianowaney podawiaiącey osoby, a za moim, urzędowym, przyięciem, do xiąg niniejszych, grodzkich, kyiowskich iest ingrossowany.

Книга городская, кievская, записовая и поточная, № 71, годъ 1761; листъ 1161 на оборотъ.

52. Дарственная запись отъ Сѣницкаго старосты, Константина Олизара, и жены его—Анны-Софіи крестьянамъ Сидору и Петру Буримамъ на потомственное владѣніе сѣнокосомъ и рошею въ мѣстечкѣ Сѣницѣ 1762. Февраля 8.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Julii szóstego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie wojewodstwa Braclawskiego, kadencyi Juliuszowej, dnia dwudziestego szóstego przypadłej i sędzić się zaczętej, przedemną, Gabrielem Porczyńskim, stolnikiem braclawskim i podstarostą grodzkim winnickim, stawiać się osobiście pracowity Iwan Buryma, te prawo od J. W. W. Olizarów, pracowitym: Sydorowi i Piotrowi Burymom, ojcu i stryjowi stawiającego, na sianożęć i zapust wieczyscie nadane, do akt niniejszych, grodzkich, braclawskich w sposob oblaty podał, w tej istocie: Dajemy te prawo nasze roboczym: Sydorowi i Piotrowi Burymom, braci rodzonym, poddanym *Sinickim*, którym, stwierdzając prawo, od J. P. Sługockiego dane, tymże służące na sianożęć i zapust, ogrodzony częstokolem, przy tėje sianożęci, niniejszym prawem naszym wieczne używanie nadaemy tymże braci, ostrzegając, aby od gromady Sinickiej tenże zapust nie był pustoszony. Datum w Scipku (?), dnia osmego Lutego, tysiąc siedmset sześćdziesiąt drugiego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki w te wyrazy: Anna Zofia Olizarowa mp. (L. S.). K. Olizar

mp. (L. S.). Które to prawo, iak się w sobie ma, słowo w słowo, w xięgi niniejsze, grodzkie, braclawskie jest zapisane.

Книга городская, Вишницкая и Брацлавская, годъ 1794, № 4745, № акта 10.

53. Дарственная запись отъ Литинскаго старосты, Игнатія Свидзинскаго, крестьянину села Бруслинова, Григорию Мельнику, на право потомственного владѣнія мельницею и прилегающими къ ней: огородамъ, полемъ, пасѣвою и лугомъ. 1762. Мая 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Maja siódmego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich wojewodztwa Braclawskiego, kadencji Święto-Troieckiej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiać się osobieście pracowity Josyp Hrycenko, mieszkaniec Bruślinowski, te prawo, na młyn w Bruślinowie, od jaśnie wielmożnego Ignacego Swidzińskiego S. L., rotmistrza chorągwi pancernej, pracowitemu Hryćkowi Młynarzowi, stawiającego ojcu, na młyn i grunt, do tegoż młyna należący, dane, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich wojewodztwa Braclawskiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ignacy na Swidzinie i Odrzywole Swidziński, starosta Lityński, wojsk J. K. mości i rzeczypospolitej komputu koronnego, chorągwi pancernej rotmistrz, wiadomo czynię niniejszym dokumentem, iż, potwierdzając dawniejsze prawa pracowitego Hryćka, Młynarza Bruślinowskiego, młyn przerzeczony, w *Bruślinowie* zostający, ze wszystkimi, zdawna do niego należącemi gruntami, łąkami, ogrodami, pasieczyskiem, z wymiarom, według zwyczaju starostwa Lityńskiego, na skarb i na młynarzów pochodzącym, temuż Hryćkowi Młynarzowi i sukcesorom jego, odebralszy od niego za niniejsze prawo woła jednego, za złotych sto otaxowanego, pasieki pszczolnej pni dziesięć, z którego to młyna tenże Hryćko płacić powinien do skarbu mego czynszu na rok zupełny po złotych dwadzieścia cztery i wieprzów dwa skarbowych corocznie ukarmić; młyn zaś w należytych porządku utrzymywać, przykładając na expens młynowy taki grosz, iaka miarkę bierze; arędarze zaś bruślinowscy od swoich miarek, ile ich biorą, tyle groszy na expens młynowy przykła-

dać powinni będą. — Co, dla lepszej pewności, ręką własną, przy zwykłej pieczęci, podpisuję się. Działo się w zamku Lityńskim, die trigesima Mai, anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo. U tego prawa, per oblatam podanego, podpis ręki, przy wyciśnięciu rodowitej pieczęci na laku czerwonym, w tej istocie: Ignacy Swidziński S. L. (L. S.). Które, iak się w sobie ma, co do słowa w księgi ziemskie wojewodztwa Braclawskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794; листъ 281, на оборотъ.

54. Купчая крѣпость на лугъ, лежащій надъ рѣкою Росью, выданная крестьянами села Ольховца, Василиемъ и Степаномъ Володченками, крестьянину села Биевецъ, Ивану Кондратенку Лелекъ. 1762. Юня 19.

Переуступка того-же луга Лелекою крестьянину села Биевецъ, Михайлу Горовому 1768. Октябрю 5.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi powiatu Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobicie stawiający urodzony Wojciech Winiarski, to prawo na łąkę, nad Rosią leżącą od Wasyla i Stepana Wołodczenków, obywatelów Olchowieckich, Iwanowi Kondratenkowi, obywatelowi Olchowieckiemu, przed urzędem miejskim Bohusławskim przyznane, a od Iwana Leleki Michajłowi Horowemu za świadectwem przypisku ustapione, podpisami urzędników miejskich stwierdzone, na papierze prostym napisane, z przyszytym arkuszem papieru stepowanego ceny trzydziestu kopiek, do akt ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego dla zapisania podał, w te słowa. — Roku tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiątego drugiego, miesiąca Junia dziewiętnastego dnia, przed nami, urzędem miejskim, bohusławskim: Jakimem Czerwoniuszczym, wojtem, Danyłem Hurynem, Iwanem Furynnykiem, przysiężnemi, i innemi mieszczanami bohusławskimi, stanowszy jawno i oblicznie sławetni: Wasyl i Stepan Wołodczenki, oby-

watele Olchowscy, Starostwa Bohusławskiego, zeznali temi słowy: Iżeśmi przedali gront swój własny, wspólny, po ojcu swoim onym naturalnie spadający, to iest łąka, nad Rosią leżąca, wyżej młyna Petra Stepanenka zaczynająca się od rzeczki alias potoczek, niedaleko tegoż młyna, która ciągnie po nad Rosią w gurę do suchego dęba, aż do łąki Jwana Oleszczenka, w gurę zaś ku dąbrowie po kopiec, z kąd się pola robocze zaczynają, a to pracowitemu Iwanowi Kondratenkowi, obywatelowi Bijowieckiemu, starostwa Bohusławskiego, za sumę rubli 20, na zupełne i spokojne possessię, jemu samemu i sukcesorom jego, oddalając sami siebie, i żonę, swoją i potomstwo swoje, tudzież krewnych swoich, blizkich i dalekich, ażeby nikt żadnym takowym prawem lub iakim pretextem nie interesowali się, bez żadnej iakowej przeszkody przywłaszczenia mianowanego grontu; i, że wolno wyż mianowanemu Iwanowi Kondratenku ten grunt komu chcieć dać, darować, sprzedać lub na swój lepszy pożytek obrócić wiecznemi czasy, niniejszym naszym urzędowym stwierdzamy prawem; które to prawo, dla tym większego waloru i wagi, podpisuiemy. Datum na urzędzie bohusławskim, roku i dnia wyżej pisanego—Jakim Czerwoniuszczy, wójt bohusławski, Danyło Hurym, Iwan Furynnyk, przysiężni, mieszczanie bohusławscy i inni m. p. Leško Podolaka, żytel Olchowiecki, na tenczas wójt, Wasyl Wołodczenko + Olchowski, Stepan Wołodczenko, obywatele Olchowscy +. Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt osmego, Octobra piątego dnia. Ja, Iwan Lefeka, obywatel starostwa Bohusławskiego, seła *Bijowa*, daiu widomost wełykomu sudu i własty tepereszniej i posliżde, kotoraiia władity budet, że ja, ne z przymusu żadnoho ni z nasylja kakowoho, tylko z dobroj mojej woli, imijuczuj hrunt swój własny, kuplennyj mnoju, Ioanom, od Wasyla Wołodczenka i Stepana Wołodka, na tom boci Rossi, to iest łąka nad Rossiu, to iest poczatok wyższe młyna Petra Stepanenka, teper uże pokojnoho, zaczynaietsia ot riezki do riezki, w horu zaś do duba, aż do dubrawy po kopci, odkud pola roboczyi poczynajutsia, to iest Mychajłu Horowomu za cynu dobroj monety rublej dwadziat piat; kotoryj to Michaił jak swoim własnym władity budet, a ja odstupaui tej, i dity moi, i ciły potomki moi, ni z dalekich, ni z blizkich ne budet wtruczat sia—które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая, Васильковскаго и Богуславскаго уездовъ, годъ 1799, № 3520, листъ 282.

Примѣчаніе. Купчая крѣпость, выданная Мелекою Горовому, кромѣ выше приведеннаго документа, была внесена въ актыя книги и отдѣльно въ двухъ экземплярѣхъ, посвидѣтельствованныхъ подписями сосѣдей продавца и составленныхъ съ вѣдома Богуславской экономіи (книга таже; листы 284 и 285).

55. Дарственная запись отъ жены Гайсинскаго старосты, Чечековой, гайсинскому мѣщанину, Ивану Краснянскому, на право потомственного владѣнія прудомъ на рѣкѣ Мадохѣ, также прилегающими къ нему: сѣнокосомъ, лугомъ, рощею и пасѣкою. 1763
Іюня 21.

Działo się w Jego Imperatorskiej mości mieście Hajsynie, pod panowaniem Najjaśniejszego Pawła Piotrowicza, Imperatora całej Rossyi etc. etc. dnia 4 Decembra, 1797 roku.

Do urzędu i xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna, przyszedłszy osobiście szlachetny Stepan Niemirowski, prezydent miasta Hajsyna, te prawo na papierze dwudziesto-kopiejkowym do oblaty podał, w tej istocie. Wiadomo czynię komu o tem wiedzieć będzie należało, osobliwie wielmożnemu imię panu gubernatorowi memu hajsyńskiemu, tudzież wojtowi przysięznemu, oraz pospólstwu miasta *Hajsyna*. Daję te moje prawo sławetnemu Iwanowi Kraśniańskiemu, mieszczaninowi hajsyńskiemu, że pozwalam temuż Iwanowi mieszczaninowi na rzece *Macosze* w gruncie hajsyńskim, powyżej grobli i stawku Stepana Krasilowskiego, stawek pusty z groblą zerwaną, po zbiegłym Ihnatku Dzidowym, mieszczaninie hajsyńskim, do zajęcia zwyczajnego po gospodarsku i reperacyi należytej, a osobliwie grobli do używania sobie z zasileniem i wszelkim profitem, temuż Iwanowi służącym, tak jemu samemu, żonie jego i sukcesorom ich, wiecznemi czasy nadaje, ażeby, bez żadnej przyczyny, tak od zwierzchności zamku Hajsyńskiego, jak też i od pospólstwa tamecznego wolny był tenże Iwan sobie do używania; przytém brzegi z obydwóch stron tegoż stawku, tak od samej grobli, aż ku samej wierchowinie, po pod górąmi do koszenia latem sposobne, i robienia siana pozwalam używać, bez żadnej od kogo innego uzurpacyi, jak może wszereż ku górze z obydwóch stron brzegu najsilniejszy człowiek kijem rzucić od tego stawku, dopóty tenże Iwan Kraśniański używać ma brzegów do robienia siana, oraz przy tymże stawku, poniżej

grobli bardzo bliskiej, lasek mały i ług nad samym brzegiem dobry i sposobny do wystawienia i ku hodowaniu pasieki letniej pory, które to takie miejsce *pasieczyskiem* także nazwane i konserwowane, temuż Iwanowi Kraśniańskiemu i jego potomkom raz na zawsze nadaje i pozwalam; z którego miejsca tak temuż gospodarzowi z pasieki trzymanej pożytek, jako i skarbowi profit co rok przychodzić będzie. A jeżeliby, tak z poddaństwa, i z naszego pospólstwa miał jakowe temuż gospodarzowi przynieść szkodę, a osobliwie też podczas nocležan i swawoli podczas święta i niedzieli pasieniem wołów jakie mieli szkody robić, chudobę podganiać pod pasiekę, takich wolno oskarżać, odganiać, do zamku przypozywać, grzywny brać, ażeby od tych swywol, zwyczajnie nałożonych, utrzymywali się; za którego stawek z grobelką i pasieczyskiem do skarbu mego zapłacił, dla czego te moje niniejsze prawo temu Iwanowi Kraśniańskiemu i successorom jego nadaje wiecznemi czasy i na to, ku większej pewności, ręką moją stwierdzam. Działo się dnia 21 Czerwca, 1763 roku. A. Czczelowa, star ścina hajsyńska etc.

Книга Гайсинскаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5224, листъ 34.

---

56. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Березняковъ, Федоромъ Березнякомъ, крестьянину Федору Шаповаленку на мельницу, находящуюся въ селѣ Березнякахъ, на рѣкѣ Тасминѣ. 1763. Октября 23.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Julii, pierwszego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trojeckiej, prawem przepisanej, od dnia trzynastego miesiąca Junii, roku wyż na akcie wyrażonego, sędzić się zaczętej, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, stawiać się osobiście W. Stanisław Lewicki, tę kupczę, od Fedora Berezniaka, poddanego Berezniackiego, Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Śmilańskiemu, na młyn, na rzeczce Taśminie będący, daną,

podpisem tegoż Fedora Berezniaka, oraz kommissarza włości Smilańskiej, wielmożnego Wąza, niemniej z potwierdzeniem J. O. X. Lubomirskiego i pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, i innych podpisami ztwierdzoną, na ordynaryjnym papierze napisaną, z przyszytym arkuszem papieru herbowego trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, temi słowy: Tysiacza siemsot szestdesiat czwartoho hoda, Oktiabra dwadcat tretoho dnia, wsiem obszcze, i kto o sem wiedat pochoczet, zwiestno tworja, iż ne z zadnoi na mene namowy i utysku iły prymuszenjia, tolko samoj mojej dobrowolnosti i ochoty, miejuczj młyn po pokojnomu otcu moiemu, Trofimu Berezniaku, zbudowanej jehoż kosztom i praceiu, za prawom jeho syiatelstwa, światoj pamiaty kniazia Jabłonowskoho, na totezas starosty Czehryńskoho, proszedszego, tysiacza siemsot sorokowoho hodu, Sentiabria, według polskoho kalendarja, odynatcatoho dnia sobi dannoho, i do skarbu wyż propisannoho kniazia czezez ota moieho, upomianutoho Trofima Berezniaka, za dozwolenie w budowl tohoż młyna, deñhi chotja importowany byli, odnakoż w tom prawi ne wyrażono, mnohol było dano? i po smerty pokojnoho otea mojeho młyn pozostały na rycie Taśminie w seli *Berezniakach* prodaiu żytlu Smilańskomu, Prokopu Szapowałenku, za summu hotowych deneh rublej wosiemdesiat dwa, dico rublej wosiemdesiat dwa, ne pryobszczajuczj i k tomu młynu za wyż wyrażennu summu i ne jednoho najmenszoho hruntu (oprocz tolko odnoho młyna); do koto-roho tak ja, žena moia, potomki, iako i srodniki żadnoj pretensyi imet ne powinny, tolko tot młyn wo władenii i koryst z neho reczenomu Szapowałenku podaju; a budi kto ot krewnych moich onoho Szapowałenka ottuda pochotył wytyyskat, to ja z ženoiu i potomki moi za neho w otwiet, hdie podleżył, stawysia powinen; w czym, w łutszoie dostowierie, jako nehramotny, syiu kupczu, przy imeni mojem, krestom podpisał, i do aprobaty zwierzchności zamku Smilańskoho podał, dnia i hodu wysz wyrażonnoho. U tej kupcezej podpis takowy: Fedor Berezniak, żytel Berezniacki. Poniżej zaś aprobaty są takowe: Jako za wiadomością moją ta kupcza stanęła, że Fedor Berezniak, Berezniacki, do włości Smilańskiej należący, Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Smilańskiemu, młyn, na rzece Taśminie w Berezniakach, zdawna przez Trofima Berezniaka, nieboszczyka ojca tego Fedora, wystawiony, za summę rubli ośmdziesiąt dwa przedaie, tak, też kupczę aprobując, ręką moją własną, przy zwykłej pieczętce podpisuje. Datum w zamku Smilańskim, dnia drugiego Nowembra, tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego anno. J. Wąz (L. S.). Visum pro die septima De-

cembris, tyśiąć siedmset sześćdziesiąt piątego anno. S. K. Zawadzki mp. Te prawo nabyte, a przez kommissarza naszego approbowane, potwierdzam dnia ósmnastego Julii w Kamionce, anno tyśiąć siedmset siedmdziesiąt drugiego. Franciszek xiążę Xawery Lubomirski W. W. (L S.). Ta cessia ruska, od Fedora Berezniaka, na młyn, na rzece Taśminie będący, z podpisami i aprobatą wyższemi, Prokopowi Szapowałenkowi służąca, za—indukowana iest do lustracyj tyśiąć siedmset óśmdziesiąt siódmego anno. Nestor—Tarnawski mp. Która to kupcza z aprobatami, w oblatę podana, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisana.

Книга земская, записовая Черкаского уездного суда, году 1799, № 3588, листъ 195 на оборотъ.

57. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину Прокопу Шаповаленку на дугъ, называемый Березняковъ, лежащій въ селѣ Березнякахъ возлѣ мельницы Шаповаленка. 1764. Ноября 2.

Roku tyśiąć siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Julii pierwszego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego kadencyi Święto—troieckiej, prawem przepisanej, od dnia trzynastego Junii roku wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczętej, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, stawiać się osobiście W. Stanisław Lewicki, te prawo na łąkę, nazwaną Berezniakowa, od wielmożnego Józefa Wąza, Kommissarza podówczas będącego włości Smilańskiej, pracowitemu Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Smilańskiemu, dane, podpisem tegoż wielmożnego kommissarza ztwierdzone, z aprobatą I. O. X. Lubomirskiego i pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, na papierze prostym napisane, z przszytym arkuszem papieru herbowego trzydziestu kopijkowego do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa: Na fundamencie powierzonej mi dyspozycyi od I. O. X. jego mości Stanisława hrabi na Wisznicu i Iarostawiu Lubomierskiego, podstolego koronnego, pana i dobro-

dzieja mojego, całej włości Smilańskiej, daię te moje prawo pracowitemu Prokopowi Szapowałkowi, poddanemu Smilańskiemu na łąkę, nazwaną *Berezniakowa*, pod samo wsią *Berezniakami* leżącą, nad rzeką Taśminem, poczynaiącą się od samego młyna tamecznego i wzdłuż ciągnącą w górę do skały, a szerokością do okopu, pod Berezniakami rzniętego; za którą łąkę skarbową pomieniony Szapowałko importował do skarbu pańskiego rubli dwanaście, numero dwanaście; do tej zaś łąki wspomniony Szapowałko innych cudzych gruntów uzurpować i przywłaszczać, ani też łąkę bez opowiedzi zamkowej, nikomu innemu przedawać nie powinien pod utratę tego prawa, które, dla większego waloru i wagi, ręką moją własną, przy zwykłej pieczęcie, podpisuie. Datum w zamku Smilańskim, dnia drugiego Nowembra, tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego anno. U tego prawa, w oblatę podanego, podpisy z przypiskami takowe: Józef Wąż. Visum die septima Decembris, tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego anno. K. Zawadzki. Też prawo, przez kommissarza naszego nadane, we wszystkim potwierdzam, nic nie przydaiać ani ujmuiąc, dnia ósmnastego Julii, w Kamionce, anno tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego. F. X. Lubomirski W. B. mp. (L. S.) Inductum do lustracyj tysiąc siedmset ósmdziesiąt siodmego anno. Antoni Tarnowski mp. Które to prawo, w oblatę podane, z przypiskami, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовал Черкасского уезднаго суда; годъ 1799, № 3588, Листъ 196 на оборотъ.

---

58. Инвентарь села Марковецъ, содержащій въ себѣ исчисленіе количества повинностей крестьянскихъ, отбываемыхъ въ пользу помещика. 1765. Генваря 16.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego trzeciego, miesiąca Aprilis piątego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości Żytomirskim, przedemną, Stefanem Rostowskim, susceptantem przysięgłym, grodzkim starostwa Żytomirskiego, y xięgami niniejszemi, grodzkiemi, żytomirskimi,

comparens personaliter wielmożny imć pan Ignacy Dałło—Fiedorowicz, cześnik wilkomirski, ten inwentarz dóbr wsi Markowiec, na gróncie dóbr tychże spisany, podpisami rąk własnych wielmożnego Zwolińskiego, cześnika smoleńskiego, y wielmożnego Czarnieckiego, łowczego drochickiego, ratione introcontentorum, stwierdzony, ad acta praesentia, castrensia, capitanealia, żytomiriensia per oblatam podał, de tenore sequenti: Inwentarz dóbr wsi *Markowiec* jasnie oświeconej xiężnej jejmości Barbary z Zawiszów Radziwiłłowej, wojewodziny nowogrodzkiej, dziedzicznej, do starostwa Berdyczowskiego należących, a w zastawnej zaś y w dożywotnej possessyi wielmożnego imć pana Pawła Bedło Zwolińskiego, cześnika smoleńskiego, będącej, przy ustąpieniu prawa swego na osobę wielmożnego jegomości pana Józefa Antoniego Czarneckiego, na gróncie tychże dóbr, wsi Markowiec, spisany y podany roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego piątego, dnia szesnastego Ianuarii temuż jegomości.

Inwentarz poddanych wsi Markowiec.		Wolj.	Konie.	Złot. zapud.	Złot. za pan.	Grosz.	Kury.	Molki.
1	Karacuz - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
2	Kusnirz Stefan - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
3	Hryszko kusznirzów zięć - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
4	Wasko Semenów - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
5	Roman - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
6	Semen Bednarz - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
7	Andruh Maceluk - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
8	Chwedko Szewczyk - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
9	Chwedko Chomiak - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
10	Krzysko - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
11	Iwan Krasi - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
12	Jacko Wielki - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
13	Pawło Kucy - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
14	Daniło - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
15	Sabadach Jacko - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
16	Awtanas - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
17	Bartko - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
18	Stepko Szwiec - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
19	Łucko - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
20	Juzko - - - - -	—	1	2	21	10	2	1

21	Włas	-	-	-	-	-	-	-	-	—	1	2	21	10	2	1
22	Kryworuczka	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
23	Anton mały	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
24	Jasko Maceluk	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
25	Dmytro	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
26	Szmagay	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
27	Petro Maceluk	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
28	Ilko Hryniak	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
29	Stefan Sirota	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
30	Grabarczuk	-	-	-	-	-	-	-	-	—	—	—	21	10	2	1
Wyniesie summy, wylikwidowanej z wo- łów, koni, dni pańszczyanych, motków, kur, podoroszczyzny, jako w liniach										2	32	64	640	—	60	30

Powinność poddanych wsi Markowiec. Każdy chłop, tak ciągły, jako y pieszy, mające się od świętego Wojciecha, podług kalendarza rzymskiego, do wszystkich świętych, po dni dwa, a zaś od wszystkich świętych do świętego Wojciecha po dniu jednym; jeden dzień pańszczyzny tak ciągłego jako y pieszego rachuje się po groszy ośm, to wynosi jeden chłop na rok złotych dwadzieście ieden, groszy dziesięć, to od trzydziestu chłopów wynosi summy za pańszczyznę na rok jeden złotych sześćset czterdzieście; podoroszczyzny każdy chłop od jednego ciągła po złotych dwa, parowy—od pary—złotych cztery, wynosi podoroszczyzny wszystkiej złotych sześćdziesiąt cztery; arendy karczemnej daje arendarz na rok złotych siedmset piędziesiąt; Lizowski, szlachcic, czynszu złotych dwadzieścia; to wynosi wszystkiej intraty ze wsi Markowiec złotych tysiąc czterysta piędziesiąt cztery; to się zaś do intraty nie rachuje, jako to: stróża nocna y dzienna, z kolei mają odbywać z całej wsi y to pieszo do dworu; po motku jednym z każdej chałupy mają naprząć z przędzywa dworskiego; po iednej kurze na Boże Narodzenie, a po drugiej na Wielkanoc mają dać z każdej chałupy do dworu; konopie moczyć y wywlec na rok raz pańskie—powinni kobiety; zażyńki, obżyńki, zaurki, oburki, zakuski, obkuski, tłuca jedna do oziminy a druga do jarzyny—mają z każdej chałupy odbyć jedna osoba, za gorzałkę; szarwarek jeden na wiosnę, nim zaczną robić pańszczyzny po dwa dni, lub w jesieni jak przestaną robić—po dwa dni odbyć powinni wszyscy szarwarek do dworu, reparując dwór, karczemę y co potrzebnego, drugi zaś szarwarek do grobli y młyńa, trzeci zaś szarwarek z całej wsi

mają odbyć każdy ciągly; do Kamenohurki arendarzowi puszcza się dla zawiezienia żyta, lub syrumli do winnicy, a ztamtąd gorzałki lub drew, to nie obciążać ma arendarz, czym ma chłop: czy jednym ciąglym, czyli parą y to w nieroboczy czas, ani też w złą drogę odbyć ma każdy chłop, a pieszy tu, we wsi Markowcach, dla arendarza młócić, lub co każe, raz tylko na rok; ostrzega się aby wielmożny possesor nad inwentarz chłopów nie pociągał do żadnej robocizny, tylko jak się opisało inwentarzem y podało, niepociągając chłopów do niezwycajnych robocizn, gdyż, jeśliby chłop który z okazji wielmożnego possesora poszedł, za tego odpowiadać ma, chyba by jedynie ze swywoli; tudzież chłopu niema wielmożny possesor w żadne podruże wielkie gnać, ale podroszczyzną kontentować się ma, tudzież żeby chłop nie więcej jak kopę młócić ma oziminy za dzień pańszczyzny, a jarzyny pułtory kopy, także y żać po tyleż na łanie pańskim snopa gospodarskiego; z pługami orać, jak trzoda idzie w pole, mają wychodzić chłopci na pańszczyznę, a z pola, jak bydło zchodzi, y pługi schodzić mają, wyprzegać bydło robocze czyli konie mają chłopci; tudzież pod zakładem nie mają robić chłopci pańszczyzne, ale przystawa ze dworu powinien być, z broną zaś tak parowy, jako y ciągly jedno ma iść na pańszczyznę, także który chłop zbywa od pługa, a jego bydło w pługu na pańszczyźnie odbywa, nie ma do żadnej robocizny pociągnięty być. Broń Boże ognia z okazji wielmożnego possesora, za to odpowiadać ma, chyba by piorunowego przypadku, za to nie ma odpowiadać wielmożny possesor; pańszczyzne nie mają zawodzić chłopci na drugi tydzień, osobliwie w roboczy czas, chyba by słota przeszkodziła, y to powoli odbywać mają; pola y sianożęci chłopom niema wielmożny possesor odbierać, ale jeszcze ma mieć oko na każdego, żeby zasiewał oziminę y jarzynę. Którym to inwentarzem intrata tu specyfikowana do pułtrzecia roku ma być wybierana za tę sumę, trzy tysiące trzysta złotych polskich, za dożywoicie, dane per modum arędy, millesimo septingentesimo s-xagesimo quinto anno. *Opisanie dworu Markowieckiego*, die decima sexta Januarii. Z przyjazdu od Machnowki, idąc z ulicy, wrota bez drzwi dębowe, naprzeciwko których z drzewa dębowego izba, alkierz, spiżarnia, w którym okien cztery taflowych, pobitych, miescami z drzewa tartego; budynek, w którym piec ziemna, kafłowa z kominem, w których to izbach drzwi czworo na zawiasach żelaznych: z sieni naprzeciwko piekarnia z drzewa dębowego, naprzeciwko której komorka, przytej druga wążka, w sieniach grubnik z rąbionego drzewa, w piekarni zaś okien trzy szklanych, nadłuczonych; wyszedłszy z budynku, nasamprzod

stajenka, z drzewa krągłego, różnego, na słupach; po częściach w gurze drzewa niedostaie, zkad idąc, szopa wielka, przy której chlew na owce, częstokołem dębowym naokoło obstawiony, za którą w tyle obora, częstokołem także dębowym starym ogrodzona, z szopą wielką na niej z kluczyn dębowych; idąc dalej ogrodzenie gumna stare następuje z częstokołu dębowego, w którym gumnie stodoła, snopkami poszyta, od gumna idąc do budynku trzy komórki z drzewa krągłego, dębowego, przy którym loch z drzewa dębowego, ostawiony, z szyją nadrujnowaną, podworze koło dworu ogrodzone, częstokołu starego, dębowego, przy którym budynku, sadek y ogródek, także częstokołem takimże ogrodzone, w tymże ogrodzie stebnik, alias loch na pszczoły z drzewa okrągłego, dębowego, a na wierzchu szopa nie ukryta, naprzeciwko zaś wrot budynku ogród drugi z sadkiem, w którym ścian dwie ogrodzonych, a dwie okopanych; idąc wsią ku stawku —karczma z izbą y alkierzem y sieńmi wjeznemi, niewielkiemi, bez wrot, tylko furtka z deszczek, w której karczmie drzwi dwoje y piec z gliny, przy której karczmie loch kopany, po bokach dziurawy, z ścielą dębową y szyją do niego; idąc do stawku rzniętego grobla sypana, na ktorej łotoki ze skrzynią y młynkiem z żelazami wszystkiemi, chałupa dla mielnika prożna ze spichlerzem, postanowiona z krągłego drzewa, podaje się. Którą to rewizyą, na gróncie spisaną w przytomności naszej, rękami własnymi podpisujemy. Datum ut supra. U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis y rąk wielmożnych: Zwolińskiego y Czarneckiego, w te słowa: Paweł Bedło—Zwoliński, manu propria, I. A. Czarniecki, manu propria. Któryże to inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prozbą wyż wyrażonego imci podawającego, a za moim; urzędowym, przyjęciem, słowo w słowo do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomirskich jest ingrossowany.

*Книга городская, житомирская, записовая, годъ 1773,
№ 254. Листъ 194.*

59. Дарственная запись отъ князя Франциска—Есаверія Любомирскаго крестьянину Шаловаленку на урочище, называемое Серги-

евщина, лежащее вблизи села Березняковъ, въ лѣсу, принадлежащемъ въ мѣстечку Жаботину. 1765. Декабря 30.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiątego trzeciego, miesiąca Kwietnia czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, ziemskimi, kijowskimi i przedemną, Mikołajem Dubiskim, namiesnikiem ziemskim kijowskim, stawający osobicie urodzony Wincęty Bułhak, te prawo pracowitemu Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu smilańskiemu, od wielmożnego Węża, komissarza jaśnie oświeconego xięcia Lubomirskiego, wojewodzica kijowskiego, dane, a potem od samego dziedzica approbowane, podpisami rąk, przy pieczęciach dwóch, na laku czerwonym wyciśnionych, ztwierdzone, w roku tysiąc siedmset szesćdziesiątym piątym, dnia trzydziestego decembris, na papierze ordynaryjnym spisane, z przyszytym arkuszem papieru stepłowanego srebrnogroszowym, do akt ziemskich, kijowskich w oblatę podał w sposób następujący: Na fundamencie powierzonej mi dyspozycyi całej włości Smilańskiej od jaśnie oświeconego xięcia jegomości Stanisława hrabi na Wisznicy i Jarosławiu Lubomirskiego, wojewody braclawskiego, pana i dobrodzieja mego, dają te prawo pracowitemu Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Smilańskiemu, na grunt, nazwany *Serhejowszczyzna*, wyżej jaru Tenetyнки, między lasami, do *Zaboty* należącemi, przy gościńcu, idącym z Smiły do *Zaboty*, nieodal wsi *Berezniaków*; w którym gruncie sad i dla ukoszenia siana dolina, idąca od tegoż gruntu, czyli Bajraka, po horodyszcze Neczki. Za który to grunt pomieniony Szapowałenko importował do skarbu pańskiego rubli ósm; w tym zaś Bajraku i w nim sadku, aby nikt żadnej przeszkody od poddaństwa wspomnionemu Szapowałenkowi nie czynił, oraz i Szapowałenko sąsiedzkich gruntów do tego nie uzurpował, tym prawem waruje się, pod utratą onego. Które, dla większego waloru, ręką moją własną, przy zwykłej pieczęcie, podpisuję. Datum w zamku Smilańskim, die trigesima Decembris, millesimo septingentesimo sexagesimo quinto anno. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci w tych słowach: Józef Wąż. m. pr. (L. S.). Approbata zaś jaśnie oświeconego xięcia dziedzica, z podpisem ręki tegoż, przy pieczęci, z datą w tych wyrazach: te prawo, od kommissarza mego nadane, we wszystkich punktach approbuję, nie nie przydając ani ujmując, die decima octava, w Kaniowie, anno millesimo septingentesimo septuagesimo secundo S. X.

Lubomirski (L. S) W. B. P.. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ziemskich, kijowskich jest ingrossowane.

Книга кievская, земская, записовая, годъ 1777—1784, № 141; листъ 927.

60. Купчая крѣпость, выданная Лисянскимъ мѣщаниномъ, Степкомъ Железнымъ, Лисянскому-же мѣщанину, Степану Яродкому, на урочище, называемое Студенецкое. 1766. Юля 28.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Iunii jedenastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich województwa Braclawskiego, kadencyi Święto—Trojeckiej, prawem koronnym przepisanej, zwykłym, stawiać się osobiście urodzony Antoni Zawrocki, ten zapis wieczystej przedaży na staw, od sławetnego Stecka Zeliznego, obywatela lisiańskiego, sławetnemu Stefanowi Iarockiemu służący, z przyłączeniem papiru Imperatorskiego dwudziestokopijkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich województwa Braclawskiego w sposób obłaty podał de tenore tali: Przed nami, urzędem miejskim *lisiańskim*, stawszy osobiście Stecko Zelizny stary z żoną swoją, daie te kupcze sławetnemu Stefanowi Iarockiemu, obywatelowi bużańskiemu, któremu dobrowolnie odstepuie i przedaie groble pustą z sianożęciami, nazwiskiem uroczysko *Studeneckie*, ktore groble ieszcze trzymali i używali dziad jego, zwany Wertyj, i ojciec jego, piwowar, lat czterdzieście, a potym wakowała lat z pięćdziesiąt; a że teraz kosztu przyłożył Stefan Iarocki i ufundował, którego kosztuie koło trzydziestu rubli za reperację i różne expensa, pokładał na urzędy i zwierzchności tenże wyż pomieniony Zelizny Stecko przy urzędzie zapisał się przy ludziach, niżej wyrażonych, i oddala siebie, żonę i dzieci i successorów swoich od tego gruntu z należąciami sianożęciami do niego i to wiecznemi czasy przedaie za rubli dziesięć; ktore mu wolno będzie rządzić, i pożytkować i iak chceć sobie używać; i wymawiał, aby z żadnych krewnych wtrącać się nie mogli, na co, dla lepszej wiary i pewności, własną moją ręką, przy położeniu krzyża, podpisuie się. Datum dnia dwudziestego osmego Iulii, tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego roku. U tego zapisu wieczystej przedarzy podpisy takowe: Stecko Ze-

lizny, obywatel lisiański +; Iwan Tyszczyk, przysięzny +. Pawło Szpak +. Iwan Braznik +. Iwan Macko +. Kuryło Wacuk. Ian Kondracki, pisarz mp. Który to zapis, iak się w sobie ma, co słowa do xiąg ziemskich braclawskich jest zapisany.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794. Листъ 450 на оборотъ.

61. Актъ передачи сель: Журницъ и Селиберъ по приговору Люблинскаго трибунала во владѣніе дворянамъ: Александру и Станиславу Малинскимъ. При этомъ составленъ инвентарь упомянутыхъ сель съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей 1766. Августа 8.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Augusta trzy-nastego dnia

Na urządzie grodskim, w zamku iego krolewskiej mości Łuckim, przedemną, Antonim Iwanickim, burgrabią grodskim bieckim, namiesnikiem na ten czas burgrabstwa Łuckiego y xiegami ninieyszemi, grodzkimi, łuckimi, comparens personaliter urodzony Maciey Stupnicki, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, łuckich, tę tradycę, ad affectationem wielmożnego Stanisława y Alexandra Malińskich, braci, przez urząd grodski, Łucki vicesgerencyalny w dobrach wsi *Zorniszczach* expedyowaną, z podpisem ręki wielmożnego officialisty, ratione introcontentorum, ad acta præsentia, castrensia, capitanealia, luceoriensia per oblatam podał, prosząc mnie, urzędu, o przyjęcie oney y do act wpisanie, którego ia, urząd, annuendo affectationi, ad acticandum pomienioną tradycę przyjmując, czytałem, y tak się w sobie pisana ma: Działo się na gruncie wsi Żorniszcz, w woiewodstwie Wołyńskim, powiecie Łuckim leżących, w karczmie, tamże będącey, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, dnia osmego Sierpnia, w przytomności urodzonych ich mościów panów: Jana Choynackiego, burgrabiego grodzkiego ostrzeszowskiego, Jana Dumańskiego, Przelaskiego y innych, aktowi temu przytomnych, niemniej woznego, akt niniejszy przywołującego. Urząd grodski, Łucki, vicesgerencyalny, na rekvizycyą wielmożnych ich mościów panów: Alexandra y Stanisława Jeło-

Malińskich, braci, in fundamento decreti tribunalitii executionis, anno millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, sabbatho post festum sanctæ Margarithæ Virginis et Martyris proxima, inter magnificos: Alexandrum et Stanislaum Malińskie, fratres inter se germanos, partem jurevincentem, ab una, et magnificos capitaneos: luceoriensem, vladimiriensem, cremenecensem ac alios, parte ab altera, lati, quo mediante injunctum est, quatenus magnifici capitanei per se, seu officia sua, castrensia, competentia, generosos vices gerentes, burgrabios vel subdelegatos juratos, unus ad alium sese non referendo, sed qui illorum prius requisitus fuerit, faciliusve concludi poterit, ad primam partis actoreæ, jurevincentis requisitionem, decreti præsentis exhibitionem, vigore condemnationum, et quidem: primæ millesimo septingentesimo sexagesimo tertio, feria quarta post dominicam Rogationum, in judiciis tribunalitiis fisci Radomiensis, in lucro simplici; alterius—millesimo septingentesimo sexagesimo quinto anno, feria tertia post festum sancti Laurentii levitæ et martyris, in judiciis tribunalitiis Leopoliensibus, in lucro ulterioris; tertiæ demum—millesimo septingentesimo sexagesimo sexto anno, post festum visitationis beatissimæ Virginis Mariæ, in iisdem judiciis tribunalitiis Leopoliensibus, in lucro ultimariæ, in uno eodemque negotio, in lucro videlicet solutionis summæ capitalis quadraginta octo millium florenorum polonicalium, pro collonellatu olim magnifico Stefano Maliński, succamerario Cremenecensi, modernorum requirentium patrueli, ab olim illustrissimo Michaelē duce Radziwiłł provenientis, obtenturam, non obstantibus quibusvis impugnationibus, jurium quorumvis, etiam uxoreorum aut novorum possessorum, opositionibus, relatione ad cassandam inscripta vel inscribenda, aliisque juris mediis et defensis non attentis, executionem fortem, finalem ac indilatam, seu potius traditionem bonorum Żorniszczę ac aliorum, processui obnoxiorum, per omnes instantias, in rem partis actoreæ jurevincentis faciant, peragant et exequantur, seu unus eorum hæc omnia faciat, peragat et irremissibiliter exequatur, bonaque prefata, Żorniszczę, in actualem partis actoreæ possessionem non obstantibus suprascriptis opositionibus, tradat et dimittat, idque sub pænis contra renitentes officiales, legibus regni sancitis, na gront, wyż na akcie wyrażony, zjehawszy, jurydycyą swoią obwołać y stron do rosprawy prawney przywołać nakazał. Na którym terminie wielmożni Alexander y Stanisław Malińscy, bracia między sobą rodzeni, strona prawem przekonująca, przez wielmożnego imć pana Choynackiego, oczewisto postanowiwszy się, reprodukując process, ad lucrum ultimariæ przeprowadzony, to iest

kondemnat trzy, in uno eodem negotio, videlicet in lucro solutionis summy quadraginta octo millium florenorum polonicalium, na sukcesorach J. O. xięcia imci Michała Radziwiłła, wojewody wileńskiego, otrzymaną, oraz dekret executionis (z którego niniejsze dzieje się wykonanie) mocney, skuteczney domawiał się exekucyi, a bardziey dóbr Żorniszcz y innych tradycyi; od strony zaś prawem przekonaney postanowiwszy się wielmożny imć pan Sokołowski, komissarz, y urodzony Poziński, ekonom klucza Ołyckiego, tey tradycyi nie bronili, tylko niespełna czterdzieści tysięcy ośm należec wielmożnym Malińskim wnosili y kwity, na to in archivo znaydować się mające, mienili, iednak tych kwitów nie kładli. Więc urząd, przychyliwszy się do processu y dekretu executionis, nemine impugnante, imo magnificis Sokołowski et Poziński libere admitentibus, w porządku podania dóbr, do spisania inventarza przystąpił, de tenore tali: Inventarz dóbr *Zorniszcz y Seliber*, do Żorniszcz należących: Martyn Lirnik, pułwłoczny—robi dni trzy y w tydzień daie czynszu złotych polskich ośm, wołów ma parę, koni troie. Chweśko Maciuk, czetwertynny—robi dni dwa, czynszu daie złotych trzy—pieszy. Tymosz Koziniec, pułwłoczny, robi dni trzy w tydzień, czynszu daie złotych trzy, woła ma iednego, koni troie. Stepan Prochoruk, pułwłoczny—robi dni trzy w tydzień, czynszu daie złotych ośm, wołów ma parę. Wasyl Korniyczuk, pułwłoczny—robi dni trzy, daie czynszu złotych ośm, wołów ma parę, koni parę Ławryn Bazaczuk, pułwłoczny, robi dni trzy, daje złotych ośm, wołów ma trzy, koni czworo. Wasyl Kizobec, pułwłoczny, robi y daie tyleż, wołów ma parę, klacz iedną. Dymian Rystak, pułwłoczny, robi i y płaci tyleż, pieszy. Zacharko Szramko, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma cztery, koni troje. Łukjian Petruk, czetwertynny, w tydzień robi dni dwa, płaci czynszu złotych trzy, pieszy. Kostiuk Ciuciura, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, płaci czynszu na rok złotych ośm, wołów ma parę, koni parę. Sawka Sniczuk, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę. Stepan Ostapiec, pułwłoczny, robi tyleż i płaci tyleż, konia ma iednego. Iusko Ciuciura pierwszy, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, koni ma parę y wołów parę. Opanas Hołatycki, pułwłoczny, robi y płaci tyleż. Wasyl Ciuciura, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma cztery y koni troje. Kalko Natużny, pułwłoczny robi y płaci tyleż, woła ma iednego, kobyłę iedną. Waśko Iewchymczuk, ogrodnik, robi w tydzień dzień ieden, pieszy. Semen Ciuciura, pułwłoczny, robi dni w tydzień trzy, daje na rok czynszu złotych ośm, wołów ma parę. Wasyl Tkacz, ogrodnik, robi w tydzień dzień

ieden, pieszy. Tymosz Kizobec, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, daie czynszu na rok złotych ośm, pieszy. Prochor Puszcza, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, płaci złotych ośm, wołów ma trzy, koni troje. Paweł Szyńkarz, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma cztery, koni pięcioro. Juško Ciuciura drugi, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę i koni parę. Michalczycha Dubienicha, wdowa, czetwertynna, robi dni dwa, płaci złotych trzy, piesza. Łukjan Człowieczko, czetwertynny, robi y płaci tyleż, woła ma iednego. Daniło Mukosiej, pułwłoczny, robi dni trzy, płaci złotych ośm, wołów ma cztery, koni troje. Iwan Mukosiej, czetwertynny, robi w tydzień dni dwa, czynszu płaci na rok złotych trzy, wołów ma parę; koni parę. Tymosz Mowczaniec, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, płaci czynszu na rok złotych ośm, wołów ma parę. Semen Maslanczuk, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę, koni parę. Niczypor Szwiec, ogrodnik, robi w tydzień dzień ieden, pieszy. Andrzej Derżawiec, pułwłoczny, podwoyski, wolny, pieszy. Iwan Łukasz, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, daie złotych polskich ośm, wołów ma parę, koni parę. Chwedor Petruk, ogrodnik, robi w tydzień dzień ieden, pieszy. Iwan Kornijczuk, czetwertynny, robi w tydzień dni dwa, płaci czynszu na rok złotych trzy, pieszy. Klim Mielnik, czetwertynny, pieszy. Chwedor Mielnik, czetwertynny, robią obydwu Mielnicy przez tydzień, w iednym tygodniu ieden młyna pilnuje, a drugi pańszczyzny robi dni trzy, y tak zawždy obserwują kolej. Kornij Dubrowka, pułwłoczny, robi trzy dni, daje czynszu na rok złotych ośm, pieszy. Tymosz Farjna, pułwłoczny, robi y daie tyleż, woła ma iednego. Radko Kondrat, pułwłoczny, robi y daie tyleż, pieszy. Maxym Pryjmaczuk, pułwłoczny, robi y daie tyleż, wołów ma trzy, kobyłę iedną. Panas Pryjmaczuk, pułwłoczny, robi y daie tyleż, byków ma parę. Petro Wozniczka, pułwłoczny, robi tyleż y daie, woła ma iednego. Hryćko Klimeczuk, pułwłoczny, robi y daie tyleż, pieszy. Niczypor Bobak, pułwłoczny, woyt, wolny, woła ma iednego. Iwan Deduszko, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, płaci na rok czynszu złotych ośm, ma wołów trzy, koni pięcioro. Wasko Zuzula, robi y płaci tyleż, wołów ma parę, koni troje. Denys Wasiuta, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę, koni parę. Andrzej Chwedorec, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę, konia jednego. Iwan Kurka, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę. Kondrat Mikiteczuk, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma cztery, koni troje. Mikita Puszcza, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma trzy, koni czworo. Ciż poddani oprócz pańszczyzny szarwarki do

reparacyi grobli y młyna, ile potrzeba wyciąga, odbywać powinni. Struze tygodniową w koley do dworu odbywać mają; w tym zaś tygodniu, gdy na struży iesel, pańszczyzny robić nie powinien; innych zaś powinności, ani danin żadnych—niema. Rachuiąc tedy pańszczyznę tak ciągłą, iak y pieszą po groszy dziesięć, wynosi na rok za pańszczyznę, złotych polskich dwa tysiące trzysta piędziesiąt siedm y groszy dziesięć. Czyszu złotych polskich trzysta trzydzieści. Arędy karczemney złotych polskich tysiąc sto. Wynosi na rok intraty z dobr Żorniszcz y wioski Seliber, do tychże Żorniszcz należących, złotych polskich trzy tysiące siedmset ośmdziesiąt siedm y groszy dziesięć. W teyże wsi Żorniszczach młyn o iednym kamieniu, niepunktualnie mielący, grobla do przejazdu zła y łotok zepsuty, reparacyi potrzebuiący. Karczma drewniana, pod słomą, z sionkami małemi o iednych wrotach y fortce, stara. Do karczmy stodoła, przez samego arędarza p-budowana, od wieków zwalona. Do arędy należy ogród przeciwko karczmy y pomiarek, na którym żydowska stodoła, i po włoce pola w każdą rękę, winnica drewniana, stara, wraz z słodownią reparacyi potrzebuiąca. W tey winnicy posudek wszystek arędarski; folwark ogrodzony płotem. Wchodząc na podwurze, w lewey ręce szopa y inne chlewki drewniane na drobiazg, pod iednym słomianym nakryciem w gure ciągnące się; w gorze—szpichleżyk drewniany, stary; dali idąc, w tyle budynki: loszek, przy loszku szopka chruściana, w którym siano urodzonego Przytackiego, dyspozytora. Od tey szopki idąc—szpichleżyk drewniany z gurką; od szpichlerzyka idąc ku ulicy, do gumna ciągnącej się—chlew. Idąc ulicą ku gumnowi, obora drewniana, nowa. Na gumnie szpichleżyków dwa, stodoła o sześciu wrotach; gumno same po części ogrodzone od pola: zaś barkan i inne ogrodzenie powywalane; item przy wchodzie do folwarku w prawey ręce stajnia drewniana. Budynek pośrod podwórza; wchodząc: po prawey ręce izba z alkierzem, po lewey—piekarnia y komorka. Zasiowy: *Pleso Kruhle*, na którym urzędęgo iuż stoi kop puktorasta, y *Pleso Wielkie Kruhle*—do Seliber, *Ostrów*—do Żorniszcz y *Luzek*—do Seliber—zasiane żytem. W *Okopie* zasiano jęczmieniem y skoszono, dziś wiążą. Łan na *Bereziehaty*, zasiany owsem. Item między żytem na *Luzku* zasiano owies. Na *Oseliszczu Seliberskim* zasiano łan owsem y hreczką. Na *Bereziehaty*—prosa rozsiano ośmakę dworską, tamże grochu ośmak dworskich trzy. Na *Oseliszczu* przy owsie posiano len. Ogrody po części zasiane konopiami, po części makiem, reszta ogrodną jarzyną; na Seliberkach ogród zasiany konopiami. *Pliso Wielkie* w *Kruhlym* na Seliberach,

na paranine zorano, w Żorniszczach zaś w *Wielkich Łozach* klin ieden zorany na dwor y drugiego klina połowę, a drugą zaś połowę Bakorzynscy chłopi na siodminę poorali; trzeci klin nie orany. Sianożęć koło klinów skoszona, gdzie stoi stert trzy, dwie po sążni sześć, a iedna po sążni pięć. Na *Oseliszczu* także tegorocznych stert dwie, po sążni pięć. W zwierzyniecu styrta przeszłoroczna, tych stert z sianożęcia wolne wywiezienie do innego folwarku ostrzega się. Sianożęć nie koszona na Oseliszczu, więcy iak na kosarzów dwudziestu; także sianożęć na Oseliszczu przy klinach, gdzie dziś koszą. Którén to inwentarz spisawszy, rzezoną wieś Żorniszczę y Selibery ze wszystkiemi, w górze specyfikowanemi poddanemi y robociznami, czynszami, arędą karczemną, winnicą, karczmą, polami zasianemi y niezasianemi, ogrodami, sianożęciami, młynem, stawem y wolnym mliwem, dworem, budynkami y przybudynkami, chrustami, pastwami, pastwiskami, zbożami y żetemi i w polu, w kopach będącemi, y dnia dzisieyszego zbieranemi, nic ni na kogo nie excypując, szczególnie tylko nie włączając w to ogrodu włoskiego, na którym imć pan Knafus ma dozór, zwierzynca y bażantarni, oraz pasiek dwoch: żorniskiey y seliberskiey, y pasieczników dwoch: Dawida żorniskiego y Iwana seliberskiego, nie mniey siana stert sześciu y zboża, et quidem: ięczmienia kop trzydziestu, przenicy kop sześciu, do stodoły zwiezionych, z wolnym wrębem w lasy Ołyckie na opał y reparacyę, w realną, aktualną, w summie, processem ewinkowanney, wielmożnemu Alexandrowi y Stanisławowi Malińskim, braci między sobą rodzonym, podaie possesye y do obwołania possessyi woznego, opatrzno Jana Macę, aktu swego apparytora, przydaie, którén wozny possessyę w też dobra, wieś Żorniszczę y Selibery, w przytomności szlachty obwoławszy, y poddanym—posłuszeństwo wszelkie dla wielmożnych Malińskich przykazawszy, stanąwszy przed urzędem, obwołania swego uczynił relacyę. Po którym obwołaniu urząd, ostrzepszy wolne wyprowadzenie się urodzonemu Przetackiemu, dyspozytorowi, ze wszelkim sprzętem jego y wolne stoszka siana, iego własnego, na ogrodzie stojącego, wywiezienie, oraz wolne wyprowadzenie folwarcznego drobiu, bydła rogatego y nierogatego, folwarcznych wszelkich posudków, oraz koni pańskich, na stajni stojących, wolny wymłot ięczmienia y przenicy, w gurnie będącey, aby nikt teraznieyszey tradycyi irytować nie śmiał, pod winami, prawem opisanemi, ostrzega actu ninieyszego mocą. U tey tradycyi, peroblatam podaney, podpis ręki wielmożnego officialisty w te słowa: Michał z Omelany Hurko, vices gerent grodski łucki mp. Ktoráže to tradycya, per oblatam podana, za ustną proż-

bę imię pana podawającego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, wszystka, z początku aż do końca, słowo w słowo iak się w sobie pisana ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich ingrossowana y zapisana.

Книга городская, луцкая, записовая, годъ 1762—1766, № 2341; листъ 670.

62. Инвентарь села Дешекъ съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1766. Ноября 5.

Wies Deszki.

W tey wsi dworu niemasz; cerkiew iedna, pod tytułem Pokrowy świętey założona, w której Parochem X. Piotr Sasiewicz za prezentą jasnie oświeconego xięcia imci Lubomirskiego, protunc starosty Bohusławskiego, w Rzeszowie, dnia dwudziestego trzeciego Sierpnia, roku tysiąc siedmset czterdziestego szustego podpisana, instytuowany. Erekeyi per expressum niemasz; przy dawnym tylko używaniu gruntów, pól y sianożęci zachowany, a od wszelkich in genere powinności dworskich, exdecymacyi y pieniężnych kontrybucyi, uwolniony. Karczma w teyże wsi iedna, przy tey winnica, w której arędarz wudkę pędzi kotłów trzy. Taż wieś ma młyn ieden na rzece Rosi.

Gospodarze.	Osoby.			Woły.		Чыгуш.	Косове.	Подымне	Осып.
	Зоны.	Сын.	Сотки.	Лузне.	Плате.	Рубле.	Грышны	Грышны	Осмач
Nazar Chylenko - -	1	3	3	—	2	2	3	3	2
Mychayło Klimento - -	1	1	2	—	—	1	3	1 1/2	1
Iwan Kiryzenko - -	1	2	—	2	4	4	3	6	4
Roman Raby - - -	1	4	5	—	2	2	3	3	2
Andryi Dawidenko - -	1	2	1	—	1	1	3	1 1/2	1
Hryčko Dawidów zięć -	1	1	3	—	2	2	3	3	2
Fedoryszyn zięć - -	1	—	—	—	2	2	3	3	2

	Kuźma Szewc - - -	1	1	1	—	—	1	3	1 1/2	1
	Wasylicha wdowa - -	—	2	1	—	—	1	3	1 1/2	1
19	Hryćko Sobolenko - -	1	2	—	—	—	1	3	1 1/2	1
	Kalennik Szewc - - -	1	4	4	—	—	1	3	1 1/2	1
	Wasył Czeszenko - - -	1	2	—	—	2	2	3	3	2
	Semen Mały - - -	1	2	1	—	—	1	3	1 1/2	1
	Sydor Czeredniczenko	1	3	1	—	—	1	3	1 1/2	1
	Hwedora Pohoryła - -	—	2	4	—	—	1 1/2	—	1 1/2	—
	Juchim Mielnik - - -	—	1	—	—	2	2	3	3	2
	Stepan Stepanenko - -	1	3	3	—	2	2	3	3	2
	Ostap Omelczenko - -	1	3	1	—	2	2	3	3	2
	Trochim Hrycenko - - -	1	—	1	—	—	1	3	1 1/2	1
20	Karpo Szewc - - -	—	1	—	—	—	1	3	1 1/2	1
	Stepan Tkacz stary - -	1	—	—	—	—	1	3	1 1/2	1
	Klim Chylenko - - -	1	4	1	—	—	1	3	1 1/2	1
	Zięć Petrychy - - -	1	2	—	—	—	1	3	1 1/2	1
	Makarów zieć - - -	1	—	1	—	—	1	3	1 1/2	1
	Serhiy Wasyczenko - -	1	3	2	—	—	—	—	—	—
	Matwiy Tkacz - - -	1	—	2	—	—	1	3	1 1/2	1
	Jan Chmielowski - - -	—	—	—	—	—	3	—	—	—
	Tymosz Makarenko - -	1	1	1	—	2	1	3	3	2
	Makar Konoplanenko - -	1	2	—	—	—	1	3	1 1/2	1
30	Syn Omelczychy - - -	1	—	—	—	—	1	3	1 1/2	1
	Danilicha Werszutycha	—	3	2	—	—	1	3	1 1/2	1
	Ławryn Winnik - - -	1	2	1	—	—	1	3	1 1/2	1
	Stepan Puhacz - - -	1	—	—	—	—	1	3	1 1/2	1
	Jakow Wakało 1766 - -	1	4	—	—	—	—	—	—	—
	Sytnyk Ihnat 1766 - -	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	Roman Bondar 1766 - -	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	Klim Siryk 1766 - - -	1	2	—	—	—	—	—	—	—
38	Berezniak Hryć 1766 -	1	3	1	—	—	—	—	—	—
	In. summa efficit - -	32	65	42	2	23	45	90	64 1/2	41

Инвентарь Богуславскаго староства 1767 г., № 440, листъ 60.

Примѣчаніе. Инвентарь этотъ извлеченъ изъ общаго инвентаря Богуславскаго староства: во всѣхъ 33 селахъ, составлявшихъ это староство—повинности крестьянъ показаны въ такомъ-же размѣрѣ, какъ и въ приведенномъ инвентарѣ села Дешки.

63. Дарственная запись отъ дворянина Дунтына крестьянину села Бруслинова, Григорію Мельнику, на садъ, прудъ и поляну. 1767. Юля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Maja siódmego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich woiewodstwa Braclawskiego, kadencji Święto-Troieckiej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiać się osobiście pracowity Josyp Hrycenko, mieszkaniec Bruslinowski, ten dokument, od wielmożnego Duntyna, pracowitemu Hryhorowi, mielnikowi bruslinowskiemu, ojcu stawiającego, na sadek, i stawek, i polanę dany i służący, z przyłączeniem papiru Imperatorskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych, ziemskich woiewodstwa Braclawskiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Hryhory, mielnik *bruslinowski* ponieważ sobie polanę w lesie nad Zharem, poniżej Daszkowego lasu, wyczyścił y tam sadek zaszczerpił, a teraz ta cała strona iest nadana do slobody Mierzyszowki, więc, w rekopense tej polany i sadku tego, nadaie się wyż pomienionemu Hryhorowi sadek, stawek i polanę po zmarłym Szapowale, za które powinien zapłacić pogrzeb parochowi bruslinowskiemu złotych dwanaście; na co ten dokument podpisał dnia szustego lulii, tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego roku. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpis ręki takowy: II: Duntyn. Który, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie woiewodztwa Braclawskiego iest wpisany.

Книга земская, записовал Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794. Листъ 282.

64. Инвентарь села Каленного съ показаніемъ въ немъ количества крестьянскихъ повинностей. 1768. Марта 18.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego osmego, miesiąca Martii ósmnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście iego krolewskiej mości Żytomirzu, przedemną, Kazimierzem Trypolskim, miecznikiem ziemskim, burgrabią

przysięgłym, grodzkim generału woiewodstwa Kijowskiego, y xiegami ni-nieyszemi, grodzkimi, kijowskiemi comparens personaliter urodzony imć pan Kaleński, ten inwentarz dobr wsi *Kalenney* przy podaniu wielmożnemu Mikołajowi Kaleńskiemu, regentowi generału kijowskiego, od wielmożnego Hańskiego, generała buławy polney, z podpisem ręki własney tegoż wielmożnego Hańskiego, zweryfikowany, ratione introcontentorum ad acta praesentia, castrensia, kyowiensia per oblatam podał, tenoris sequentis: Inwentraz dóbr wsi Kalenney przy podaniu wielmożnemu Mikołajowi Kaleńskiemu, regentowi generału kijowskiego, od wielmożnego imci pana Hańskiego, chorążego żytomirskiego, generała adjutanta B. P. W. K., na gruncie tychże dóbr weryfikowany, tysiąc siedmset sześćdziesiątego siódmego roku spisany.

Liczba.	Ciągła		Poddani ciągli.	Pan-	Pod-	Ralcowe	Molki.	Kury.	Dziesięć.	Ocz-	Grosze.	
	Wolny.	Konie.		szcz.	porozecz.	tyńfy.		pszczel.	kowe.			
				Dni zimowe	ziote.					Złote.		
1	2	6	Iwan Chalczuk - - - - -	2	1	10	1	1	1	2	3	13
2	2	6	Prokop - - - - -	2	1	10	1	1	1			
3	2	6	Michałko Tkacz - - - - -	2	1	10	1	1	1			
4	1	2	Zacharko Weselykow - - - - -	2	1	10	1	1	1		3	17
5	2	6	Iwan Czarny - - - - -	2	1	10	1	1	1		2	18
6	2	6	Pilip Onyszczuk - - - - -	2	1	10	1	1	1		3	27
7	3	2	Fedko Palij - - - - -	2	1	10	1	1	1		2	5
8	2	4	Stepan Weselykow zięć - - - - -	2	1	10	1	1	1			26
9	3	2	Jusko Biłous - - - - -	2	1	10	1	1	1			
10	2	6	Iwan Tytor Biłousikow zięć - - - - -	2	1	10	1	1	1			13
11	2	6	Andryj Biłousiuk - - - - -	2	1	10	1	1	1			16
12	2	6	Martyn Stary - - - - -	2	1	10	1	1	1			
13	1	2	Andruszko Osadczy - - - - -	2	1	10	1	1	1			
14	2	6	Semen Kołomijec - - - - -	2	1	10	1	1	1			
15	—	2	Michajło Kuczer - - - - -	2	1	10	1	1	1			
16	1	2	Opanas - - - - -	2	1	10	1	1	1			
17	1	—	Motra Winniczuczka - - - - -	2	1	5	1	1	1			
18	—	2	Hryhor - - - - -	2	1	10	1	1	1			
			<i>Poddani Piesi.</i>									
19	—	—	Łucko Osadczego zięć - - - - -	2	1	10	1	1	1			

20	—	Hawryło Szwiec - - - - -	2	1	3	1	1	1	—	—	—
21	—	Klim Pastuch - - - - -	2	1	3	1	1	1	—	—	—
22	—	Hryćko Tkacz - - - - -	2	1	3	1	1	1	—	—	—
23	—	Petro Łysy asawuła - - - - -	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Szlachta.</i>											
—	—	Pan Jan Łozicki - - - - -	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	Pan Leon Biłaczewski - - - - -	—	—	—	—	—	—	—	—	—
			44	22	194	22	22	22	2	18	5

	Złote.	Grosze.
Werifikacya intraty z teyże wsi Kalenney: Pańszczyzny od poddanych dwudziestu dwoch, na rok wynosi dni tysiąc siedmset sześćdziesiąt; dzień każdy rachując po groszy sześć, efficit - - - - -	352	—
Podorozczyzny od tychże poddanych - - - efficit	187	—
Ralcowego tynf et groszy 9 - - - - - efficit	28	18
Motków dwadzieścia dwa, rachując 1 motek po groszy dziesięć - - - - - efficit	7	10
Za kur dwadzieścia dwoje, kurę rachując po groszy sześć - - - - - efficit	4	12
Dziesięciny pszczelney pni dwa, pień ieden 8 rachując Oczkowego u tychże poddanych za pni czterdzieście dwa, od pnia po groszy 13 rachując - - - - - efficit	16	—
Aredy karczemney w teyże wsi Kalenney - - - - -	18	5
	450	—
Summa totalnej intraty efficit - - - - -	1063	15

Powinnosci poddanych: Każdy poddany zosobna od świętego Jerzego ruskiego do świętego Michała ruskiego po dni dwa, to jest a die quarta Maji ad diem decimam nonam Nowembris, a od świętego Michała przez zimę do świętego Jerzego po dniu iednym pańszczyzny odbywać powinien. Zaorki, oborki, zażynki, obżynki, zakoski, obkoski y tłuć dwie suchych gratis się puszczejają; szarwarków dwanaście w roku na reperacyą dworu y grobel odrabiać mają. Strożę dzienną y nocną we dworze ciż poddani odbywać powinni; dziesięcinę pszczelną—dziesiąty pień, lub zło-

tych ośm polskich każdy poddany, mający pasiekę, dawać, a jeżeliby dziesięcin pniów nie znajdowało się lub od dziesięciu zostawało, tedy oczkowego po groszy trzynaście dawać powinni. Ralcowego po tynfowi y kurze iedney dawać. tudziesz po motku iednym prząć z przedziwa wielmożnego possessora ciż poddani powinni. Ciż poddani podwodę odbywać lub po złotych polskich dziesięć parowy, a pojedynkowy po złotych polskich pięć, a piesi po złotych trzy, lub przy podwodzie wielmożnego possessora chodzić, płacić powinni. W dni postne wolne łowienie ryb w stawie wielmożnemu possessorowi pozwala się. Spust zaś tego stawu na wielmożnego dziedzica exeypuie się. Pasieka cerkiewna, żadnym przed tym niepodległa podatkom, ta do dyspozycyi wielmożnego dziedzica należeć będzie. Laski, zapusty, do tey wsi należące, wielmożnemu possessorowi są puszczone. Ciż poddani, tak ciągli, iako y piesi, zwyczajem dawnym jagły z prosa dworskiego, podług próby dworskiej, opychać powinni. Panów: Iana Łozickiego y Leona Biłaczewskiego od czynszu uwalnia się, tylko na usługę y dla dozyenia lasu y zarośli wielmożnemu possessorowi podaje się. Pasieczyska stare, w lasku Kaleńskim będące, wielmożny dziedzic na siebie exeypuie. Opisanie dworu: Dworek na ostrowku, w koło starym częstokołem ogrodzony, budynek z drzewa ciesanego, to jest izba z alkierzem, w której piec kafłowy, biały y przy nim kominiek; okien w izbie z szkła prostego, w drzewo oprawnych, w jednym szybka wybita, dwie w alkierzu; okno iedno takieyże roboty; w tym oknie szybek trzech nie dostaie. Drzwi dwoie iedne do izby z sieni, drugie z częstokołu, słomą z gliną przeplatane. W tey izbie kominiek y drzwi na zatyłek, lipowe, z zasuwką drewnianą. Także iedno okno i w izbie y w alkierzu drzwi z deszczek lipowych ciesianych. Z drugiej strony piekarnia, w której piec gospodarski; okien dwie z szybek okrągłych; ściel z deszczek dębowych; drzwi na biegunie; sień, z której komora prosta z dylów, oblepione gliną, ściel z częstokołu dębowego; drzwi na biegunie z zaszczepek żelazną. Do sieni drzwi z deszczek lipowych na biegunie. Ten dworek słomą pokryty. Szpiklarz z dylów lipowych, w którym spiklerz sąsieków cztery, bez ścieli, słomą pokryty. Obora chrustem starym ogrodzona, bez żadnego pokrycia, w tey oborze sak dwie, chlewów cztery, częścią chrustem, częścią częstokołem ogrodzone. W iednym chlewie żłob, te chliwy miejscami słomo pokryte. Loszek rznięty, do którego drzwi dwie dębowych. Gumno, z iedney strony ogrodzone częstokołem, a trzy części chrustem, do którego gumna drzwi z deszczek dębowych dwoie: iedne z przyjazdu, drugie na tył, zrąb z dylów, miejscami dyle powyjmo-

wane. Te gumno słomą pokryte. Stajnia, częstokołem ogrodzona, stara, słomo miejscami pokryta, w której żłobów dwa dębowych; drzwi z deszczek dębowych. Ogród, ogrodzony chrustem z iedney strony y wałem wysypany. Winnica chrustem opleciona i gliną oblepiona, piecki obalone, trzcina pokryta, przy której socha y koryto, sama mocno zdezolowana. Izba y chałupa, z drzewa robiona, do szynku arędarzowi podana, w której piec z kaflów białych i kominiek z piecem do pieczywa chleba; naprzeciwko piec gospodarski, okna powybijane; drzwi do izby iedne lipowe na biegunie, w sieniach drzwi dębowe, y w chałupie takież; słomo nakryta. Przy której karczmi szpichlerz, z drzewa rąbiony, bez ścieli. Drzwi na biegunie, z zasowką, słomo nakryty. Młyn, z drzewa rąbiony, słomo nakryty, o iednym kamieniu, do którego drzwi dębowe, z zasowką.—Zasiewy iak ozime, tak i wieśniane, iakowe przeszłemu possessorowi były podane, takoweż wielmożny praesentaneus possessor w całości odebrać iest obligowany. Datum ut supra. U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis ręki własney W. Hańskiego, wsi Kalenney dziedzica, temi wyrażoney słowy: Zacharyasz Hański mp. Który inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prozbą wyż wyrażoney, podawaiącey osoby, a za moim, urzędowym, przyjęciem, słowo w słowo, iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich, iest ingrossowany.

Книга городская, кievская, записовая и поточная, № 79, годъ 1768, листъ 377.

65. Духовное завѣщаніе богуславскаго мѣщанина, Іоанна Крыwokоня, котрымъ онъ отказываетъ сыну своему, Степану, домъ и садъ въ Богуславѣ, прудъ на урочищѣ Вереміевкѣ и садъ въ лѣсу. 1769. Февраля 22.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris szustego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego krolewskiej mości Bohusławia, osobiście stanowszy sławetny Stefan Krywokoń, ten testament ostatniey woli od niegdy sławetnego Іоана Кры-

wokońa, oycą swego, z rozporządzeniem majątku y gruntu swego na sukcesorów swoich, przed śmiercią nastąpiony, podpisami rąk tak tegoż niegdy świętej pamięci Ioana Krywokońa krzyżykiem, jako też kapłana y diaka w przytomności ludzi zatwierdzony, na papierze prostym spisany, z przyszytym arkuszem papieru srebnogroszowego, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Wo ymia Otca y Syna y Światohto Ducha amyn. Ia, rab Bożyj, Joan Krywokoń, buduczny posiszczenyj od Boga choroboju y wydiaczy sebe blyżcze k smerty aniż i k żywotu, rozporażaju, ieszcze pry zupełom rozumi swoim, ditej swoich, aby po smerty moiej turbacyi ne było. Stefanowi, synowi swoiomu najmenszomu, odkazuju chatu na dworyszczy yz sadkom, a w mistu—prosto Haraskowoho sadka, także stawok w Weremijewci wyżcze Rymarowoho Sawczynoho, po połowyni y z Iwanom, synom moim seredulszym; tamże w lisi na hori sadok, kray Hryćkowoho sadka—Stefanowi, synowi swojemu najmenszomu, odkazuju; za kotoryi to grunta powynen syn moy Stefan po smerty mojej, pochoronywsze, nadležaszczetje za duszu moju upłatyty, aby po smerty mojej ne turbowano starszych moich synow, y starszyi syny moi aby ne ynteresowalysia do moich własnych gruntów; a aszczeby z Hryćkom ne mohł pomerkowalysia iz sadu, to Hryćko powynen najmenszomu bratowi swojemu, Stefanowi, upłatyty ciny rubley sześć. Kotoryi sey moy testament po smerty moiej aby neważylsia nihto kasowaty y z kotorym maju na skorum przyszestwyi, pred nelicemirnym Sudyjeju predstaty y klatwu pokładaju anaftemoju, amyn +. U tego testamentu podpisy rąk takowe: Iwan Krywokoń, żytel *Bohuslawski*. Sey testament pysano misiacia Fewruaryia dwadciat druhohto dnia, roku tysiacza simsot szistdesiat dewiatoho; pysan sey testament pry mni, jereju, Ioanu Iarodionu, prezwytoru Świato-Pokrowskomu y pry ludech zacnych: Herasymu Tkaczenku Bohusławskom; Semenu Maychwalu, Ihnatu Maychwalu y Jakowu Matwijenku y proczych, na tot czas buducznych, ludech. Pysał sey testament Fteodor Stupka, diak Pokrowski; i to rukoju moieju własnoju kładu znak kresta swiatoho. Ktory to testament, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791; № 3529; листъ 148.

66. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Залетичевки, Еленею Паськовою и сыномъ ея, Прокопомъ, летичевскимъ мѣщанамъ: Петру и Омѣ Яцыленкамъ, на хуторъ, лежащій въ лѣсу Подлиномъ. 1770. Февраля 12.

Die 30 Decembris, 1792.

Przed urzędem magistratu miasta jego królewskiej mości Latyczowa stanawszy osobiście niżej podpisany, ofiarujący swe własne dzieło, aktów terażniejszych tyżące się, w następujący sposób: Między pracowitemi: Heleną Paskową, wdową, Prokopem, rzeczonęj Paskowęj synem, mieszkającami we wsi *Zaletyczowce* z jednęj, a sławetnymi: Piotrem i Tomaszem Jacylenkami, obywatelami latyczowskiemi, między sobą braćmi rodzonemi, z drugiey strony, stanęła, za wiadomością zwierzchności zamkowęj, na urzędzie naszym, miejskim, latyczowskim dobrowolnie, a w niczem nigdy nieodmienna ugoda, w ten niżej opisany sposób: Iż wyżej pomieniona Helena, primo voto Paskowa, pozostawszy po mężu drugim, Janie Harbarenku, wdową, nie mając w swoim siéroctwie zniskład wsparcia, ani do pożycia sposobu, a mając z męża pierwszego, rzeczonego Chryma Paska, syna zrodzonego, wyżej wyrażonego Prokopa, z onegoż nie doznając w swęj starości podpory, z tymże, jako prawdziwym i oczewistym successorem, dla jakiegoś kółwiek ratowania i wyżywienia się, chętnie i dobrowolnie, wiecznem prawem i wiecznemi czasy puszcżają, ustępują i przedają, jako sobie zdawna pokrewnionym, wyżej wyrażonym: Piotrowi i Tomaszowi Jacylenkom, świętęj pamięci Klima Paska, a rzeczonęj Heleny wdowy męża, siestrzeńcom, zdawien dawna własny i przywoity futor w lesie, *Podlipne* zwanym, nad szlakiem starym Barskim stojący, do futoru Tomasza Jacelenka przypierający, między futorami imć pana Kotowicza i Sazinowemi stoiący, do tegoż zdawna należącami i przyległemi dwiema sianożęciami, czyli podpasieczami, jedną w prawęj ręce nad szlakiem, do Baru idącym, drugą zaś nad rzeką, ściekającą z krynicy, w pośrodku sadu futoru tegoż wyrobionymi, do grobli rzeczonego tegoż Paska, starą posieczą, linią w górę naprzeciw słońca wschodu tegoż letniego (się) stojącą, kończącą się, tudzież sadem ogrodzonym z sianożęciami, zdawna zaszcżepionym, za summę umowioną, złotych polskich sto dwadzieścia. Do tego futoru, jako dobrowolnie przedanego, ani spomniona Helena, wdowa, z synami, ani nawet successorowie ich, napotem i w wieczne czasy, prawa, ani najmniejszęj pretensyi mieć nie powinni; a to już odtąd, należące do Jacelenków, o

futor prawo, od urzędu naszego miejskiego wypisane, jako nieumiejętni pi-
sma, z uproszonymi dla siebie przyjaciółmi, podpisujemy znakiem krzyża
świątecznego. Działo się na urzędzie Latyczowskim, 12 Lutego, 1770 roku.
Helena Klemicha, wdowa, znak krzyża świętego +, Prokop syn jej +,
Urzednicy: Siemion Kureczka, m. p. Jusko, burmistrz miasta Latyczow-
wa +, Hryćko, przysiężny miejski latyczowski +. Po którym od magi-
stratu podpisaniu, urząd dworski, starościński, approbuje w te słowa:
Prawo, od Klimichy i sukcesorów jej męża, Piotrowi i Tomaszowi Jace-
lenkom, mieszczanom latyczowskim służące i ich sukcesorom, wiecznemi
czasy, podług wyżej opisania, approbuje i ręką moją własną podpisuje. Da-
tum w Latyczowie, dnia 12 Februaryi, 1770 roku. Te. Antoni Jędrzej-
ski, gubernator starostwa Letyczowskiego, ręką własną podpisał; do téjże
tranzakeyi pieczęć zwykła, miejska, magistratowa, na opłatku jest przy-
ciśniona. Po której approbacyi starościńskiej, w grodzie latyczowskim tegoż
samego dokumentu nastąpiła obłata w następującej treści: Latyczow. Sa-
batho post dominicam Cantate, videlicet die 28 mensis Mayi, juxta actum
feriæ 5-tæ Magnæ positionis judiciariæ actorum terrestrium districtus præ-
sentis, anno Domini 1791 intracontenti contractus resignationis ad acta
judicii præsentis, in papyro tesauri regni grossorum argenteorum binorum
signati, suscepta oblatio. Suseipi Potemski m. pr. Po którym oblatowaniu
w aktach ziemskich, latyczowskich, tenże sam ofiarujący i w akta swoje,
miejskie, latyczowskie umieszczający, też same transakcye, za waż-
ne i nie wzruszone na zawsze mieć chcąc, magistratowi swemu prezento-
wał i do obłaty podał, którą oblatę, za konsensem tegoż magistratu, przy-
jąłem i w akta miejskie, jak jest oczewiście słowo w słowo, zaingrosowa-
łem. Zaświadczam pisarz magistratu miasta jego krolewskiej mości Lacy-
czowa przysięgły, Jan Bądzkowski m. pr. Præsentibus attestatur. Łukasz
Podwysocki +, Lewko Traczuk +, Szymon Greszeha +, Jan Trubłaje-
wicz +, Bazyli Czernega +, Iwan Hryniow +, Andrzej Mytluk +,
Jakow Iwaniszyn +, Teodor Grozdynia +, Jacko Lipowy +, Iwan Dzu-
ra +, Szymon Syscuruka +, Leonty Motienko +, Andrey Szerokostu-
penko +, Tadeusz Hrzyniewski. Gabryel Orzeł, Данило Скокунъ, Бор-
гjasz Chacewski, ławnik.

*Книга Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—
1795, № 5716; листъ 29.*

67. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара: Федоромъ и Анною Зарцкими, мѣщанамъ: Ивану и Софii Яндецкимъ. 1770. Февраля 27.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego, dnia 27 Februarii.

Stanowszy oczewiście za wiadomością zwierzchności zamkowej sławetni: Teodor i Anna Zarcy, małżakowie, jaśnie, jawnie i dobrowolnie, bez żadnego przymusu gwałtownego ani podejścia, ale z dobrej swojej woli przyznali: iż futor, nazwany *Strachy*, mając nabyty od Fedora Zienki, który mu był nadany od świętej pamięci I. O. pana i dobrodzieja naszego w roku 1757, dnia 31 Października, w Połonnym, na dniu zaś dzisiajszym na wieczne a nigdy nieodzowne czasy, tym samym prawem, jakim sami trzymali, sławetnemu Janowi i Zofii Jandeckim, kónsztu szewskiego, za summę złotych polskich 200 przedali i ustąpili, nic nie wyłóczając, ani excypując sami na siebie, ani sukcesorów swoich, ale ze wszelką cyrkumferencją, jako się w sobie zdawna ma. Wolni tedy Jan i Zofija Jandecy, małżakowie, tak sami, jako i sukcesorowie ich, tym futorem, jako swoim własnym, rządzić i dysponować podług upodobania swego, zachowując wszystkie powinności do skarbu pańskiego, według wyrażenia w prawie od świętej pamięci I. O. pana danym, które prawo i inne wszystkie dokumenta, na tenże futor służące, oddaje wyż wspomnionym Jandeckim, do których podpisują się dla zupełniejszego waloru rękoma swojemi, przy położeniu krzyżyków świętych, Teodor Zarcki +, Anna, małżonka jego +.

Книга магистратская города Бара, годъ 1761—1785, № 4572, листъ 98.

68. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара: Романомъ и Марією Науменками, мѣщанамъ: Василию и Настасіи Левченкамъ на хуторъ, называемый Красники 1770 Апрѣля 1.

Roku 1770, die 1 Aprilis

Stanawszy oczewiście, za wiadomością zwierzchności zamkowej, sławetni Roman i Maryja-Anna Naumenki, małżankowie, ustnie, jawnie, do-

browolnie, bez żadnego przymusu gwałtownego ani podejścia, ale z dobrej swojej woli, przyznali: iż futór, nazwany *Krasniki*, mając nabyty od Romana Naumenka, który mu był nadany od świętej pamięci I. O. X. pana i dobrodzieja naszego, w roku tysięcznym siedmsetnym trzydziestym pierwszym, dnia 1 Junii, na dniu dzisiejszym na wieczne a nigdy nieodzowne czasy tem samym prawem, jakim sami trzymali, sławetnemu Lewczenkowi Wasylowi i małżonce jego, Nastasyi, za sumę złotych polskich sześćdziesiąt i cztery, przedali i ustąpili, nic nie wyłączając ani exceptując sami na siebie, ani successorów swoich, ale ze wszystkiem circumferencyi, jako się w sobie zdawna ma. Wolni tedy Wasyl i Nastazyja, małżankowie, tak sami, jako i successorowie ich, jako swoim własnym futórem rządzić i dysponować podług upodobania swego, zachowując wszystkie powinności do skarbu *Barskiego*, według założenia w prawie, od świętej pamięci I. O. pana danym, rzetelném prawem, i inne dokumenta, na tenże futór służące, oddają wszystkie wyż wspomnionemu Wasylowi Lewczenkowi, do których podpisujemy się dla zupełniejszego waloru rękoma naszymi własnymi, przy położeniu krzyża świętego; Roman Naumenko +, Marianna Naumenkowa +.

Книга магістрацкая города Бара, годъ 1761—1785, № 4572, листъ 99.

69. Дарственная запись отъ Николая Кобылки, крестьянина села Винницкихъ Хуторовъ, племянницъ его, Татьянъ, и ея мужу, Максиму Гарасименку, на усадьбу и садъ. 1771. Августа 11.

Dnia 11 miesiąca augusti, 1771 roku.

Przy nas, urządzie miejskim winnickim, roboczy Mikoła Kobyłka, obywatel *Futorów Winnickich*, ustąpił sadu z chałupą swoją, wszystkimi, do niej należącemi, przyległościami, jako to: sadami, grontami, chlewami, płotami, ogrodami y innemi adtynencyami, którą to chałupę y sad, leżącą pomiędzy Martynem Kowaleniem y Markiem Ręczeniemi, obywatelami futorzańskimi, wyż wyrażony Mikoła Kobyłka dobrowolnie,

widząc starość swoją, nie mogąc więcej gospodarować, wiecznemi czasy darował, zapisał, wyrok od wszystkiego uczynił, nie zostawując dla siebie napotył żadnej pretensyi, ani jakiego innego successora nie znajdując, ani uznając, ale tylko samą dziedziczkę gruntu, chałupy y sadu, Tetyane, siostrzenicę swoją, wraz z Maxymem Harasymenkiem, mężem jej, uznawszy, wiecznie darem darowawszy, uznał naturalną dziedziczką y posesorską sadu y chałupy tej, innych zaś succesorów lub pretendentów gruntu tego, mieliby się jaki odezwać, z gruntu wydziedziczył, oddalił y nie uznał. Tenże zaś Mikoła Kobyłka ostrzega sobie y waruje u Tetyany, siostrzenicy, y u Maxyma, męża jej, aby ciż pomienionego Mykołę do śmierci jego uczciwie chowali, żywili, karmili y okrywali, opierali, po śmierci uczciwie pogrzebli y o duszy jego pamiętali; co obydwie strony ziścić y dotrzymać deklarują y podpisują. Sawka Kłodezenko, jako assystent +. Maxym Harasymenko, jako gruntu tego dziedzic +. — Notandum, że za wyżej wyrażony sadek dał Maxym Harasymenko Andrejowi Łysenionowemu zięciowi tale-rów dwa przy: Michajłu Łapie, Daniłowi Mironenkowi y Sawce Kledezenku.

Книга винницького магістрата, годъ 1760—1790, № 5184; листъ 24 на оборотъ.

70. Продажная запись, выданная черкасскою экономією козаку Дмитрію Прихненку на лугъ и лѣсъ, лежащіе на урочищѣ „Борекъ“ въ селѣ Цесарской Слободѣ. 1771 Сентября 8.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Decembris dwudziestego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Jozefem Kossowskim, sędzią ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobiście postanowiwszy się urodzony Franciszek Tchorzewski, ten dokument, moc prawa w sobie zawierający, na łąkę y lasek, nazywające się *Borek*, pracowitemu Dmytrowi Prichnenkowi od wielmożnego Pęczelskiego temuż dany, na papierze ordynaryjnym napisany, podpisem tegoż przy pieczęci, na opłatku wyciśnionej, zatwierdzony, z przyłączonym arkuszem stęplowanego papieru

ru, do akt niniejszych, ziemskich powiatu Czerkaskiego, sposobem oblaty podał, temi wyrazy: Ponieważ Dmytro Prichnenko, kozak z *Cesarskiej-Slobody*, zapust w tejsze wsi, przezywający się *Borek*, po zbiegłym Fëdorze Dubynie, ciągnący się za łąką, przy tymże zapuście będącą, od krynicy, przezwaney *Cesarska*, do zapustu Tymosza Kikłenka y łąki Pawła Jałowenka, kupił w skarbie, przeto, tak do pomienionego zapustu, jako też łąki, przy nim będącej, prócz niego niema nikt inny jakimkolwiek pretextem interesować się. I na to ten dokument dawszy, ręką moją stwierdzam y podpisuję. Datum w zamku Czerkaskim, dnia osmego Septembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt pierwszego roku. Za ten Borek dał Prichnenko do skarbu rubli szesnaście. Alexander Pęczelski (L. S.) H. X. Sanguszko M. P. (L. S.). Który to dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisany.

Книга земская, записовая Черкаского уездного суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 214 на оборотъ.

---

71. Дарственная запись отъ дворянина Игнатія Моравскаго Деміану, войту села Зарубинець, на потомственное владѣніе хуторомъ Присевымъ. 1772. Февраля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Czerwca dwudziestego piątego dnia, veteris styli.

W roku sądowe, ziemskie wójewództwa Braclawskiego, kadencyi Święto-trojeckiej podług starego stylu i rezolucyi, od zwierzchności krajowej wskazanej, przypadłe, stawiać się osobiście urodzony Mateusz Ogonowski, te prawo na futor, *Przysiew* zwany, od jaśnie wielmożnego Ignacego Morawskiego H. M. W. W. X. L. pracowitemu Demianowi, wojtowi Zarubinieckiemu, dane, z opłatą papieru dziesięciokopijkowego, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich, braclawskich, w sposób oblaty podał. w tej istocie: Wiadomo czynię wszystkim dyspozytorom naszym, teraz i napotem będącym, iż, mając wzgląd na Demiana, wójta Zarubinieckiego, pracy, nadaję mu i successorom onego futor, *Przysiew* zwany, z sianō-

zęcią, do tego futuru należącą, i dla tego przykazuję, aby nikt teraz i napotém żadnej mu przeszkody ani prepedycji nie czynił; ale ma wolnie, spokojnie teraz sam, a potem sukcesorowie onego, tegoż samego futuru z sianozęciami zażywać, bronić i od wszelkiego spustoszenia zachowywać, y na to własną ręką swoją podpisując. Datum w Fedejówce. Anno millesimo septingentesimo septuagesimo secundo, die sexta Februaryi. U tego prawa podpis ręki, przy pieczęci rodowitej, na laku czerwonym wyciśnionej, takowy: Ignacy Morawski G. M. W. W. X. L. (L. S.). Które słowo w słowo do xiąg niniejszych, ziemskich wojewodztwa Braclawskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Брацлавскаго воеводства, годъ 1793, № 4790, листъ 109.

72. Подтверждение Таганецкою экономією покупки пасѣи крестьяниномъ села Подствина, Михайломъ Пашенкомъ, у крестьянина Гаврила Головаченка и дарственная отъ той же экономіи Пашенку на урочище Шпаковское. 1772. Апрель 14.

Подтверждение предъидущаго акта владѣльцемъ Таганецкаго имѣнія, дворяниномъ Леонардомъ Свейковскимъ 1776. Февраля 13 и 1779, Ноября 5

Описание границъ и величины урочищъ: Головащины и Шпаковского, принадлежащихъ крестьянину Пашенку, составленное урядникомъ Таганецкой экономіи и добросовѣстными изъ крестьянъ. 1787. Апрель 16.

Подтверждение, выданное Михайлу Пашенку дворяниномъ Яворницкимъ на право владѣнія урочищами Головащина и Шпаковское. 1787. Апрель 17.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Januarii dwudziestego drugiego dnia.

Przeł urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohustawskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohustawskiego, stanowszy osobiście utściwy Michajło Paszczenko, włościanin klucza Tahanieckiego, ze wsi *Polstwina* czyli *Rzawca Wielkiego*, te pra-

wo, sobie, stawajacemu, na grunta: *Holowaszczynna i Szpakowski*, z laskami, sianożęciami, pasieczyskiem i stawkiem, od urodzonego Trzaskowskiego, dyspozytora, w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugim, w Tahańczy wydane, w późniejszych latach przez wielmożnego Swiejkowskiego, dziedzica dóbr klucza Tahanieckiego, podwokrotnie approbowane, potym przez urodzonego Raciborskiego, kontraregistranta, z mocy instrumentu od wielmożnego Jawornickiego zlustrowane i opisane, podpisem ręki tegoż, tudzież ludzi gromadzkich zaświadczone, na ostatek ręką wielmożnego Jawornickiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, z twierdzone, na papierze prostym zapisane, do xiąg magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: Prawo, od imć pana Trzaskowskiego, dyspozycją w Tahańczy mającego, Michałowi Paszczenkowi dane, a przez wielmożnego Leonarda Swiejkowskiego, na ten czas tych dóbr dziedzica, zatwierdzone w tym sposobie: Staneli przedemną: Hawryło Hołowaczenko, Michałło Paszczenko, żytele wsi Rżawca, opowiadając się przedemną, na tenczas dyspozycją mającym w kluczu Tahanieckim, w dobrach dziedzicznych wielmożnego Leonarda Marcina Swiejkowskiego, sędziego ziemskiego Braclawskiego, pana mego, w ten niżej opisany sposób: mając tenże Hawryło Hołowaczenko z dziada i pradziada swoją własną pasiekę, na którą teraz przedemną żadnego prawa nie pokłada, tylko świadkami dowodzi, ludźmi starymi i wiary godnymi, jako to: Michajłem Tengonogiem, Kondratem Łysobrusenkiem, Iwanem Tytorem, żytelami Połstwińskimi, że od lat więcej ósmdziesiąt ta pasieka bez przeszkody wolna do używania była pomienionym Hołowaczenkom, którą teraz, za moim pozwoleniem, kupuje u tegoż Michajła Paszczenko, z toż okolicznością grónta i sianożęci, jakie Hołowaczenki używali, do tego mający wzgląd na tegoż Michajła Paszczenka za jego wierne usługi w każdym interesie dla pana swego, a osobliwie tak podczas Hajdamaczyzny, jako i teraz, bez żadnego podeirzania w różnych interesach, tak przy transportach skarbowych, jako i w kupowaniu wołów dla skarbu nigdy niwczym nie podejrzanego, przeto temuż Michajłowi Paszczenkowi i successorom jego przydaje do tej pasieki gruntu przy drodze, idącej z Połstwina do Worobijowki, około stawka, *Szpakowskie* zwany, który to Szpak poszedł za granice, za co pomieniony Michajło Paszczenko za ten grunt dał do skarbu pańskiego rubli pietnaście; i to prawo, oddając onemu na wyżej wyrażone pasiekę y grónt, do aprobaty pańskiej odsyłam, a sam się własną podpisuje ręką. Dnia czternastego Kwietnia, tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego roku, w Tahańczy. U tego

prawa podpis ręki takowy: Łukasz Trzaskowski. Approbata pierwsza i druga z podpisem ręki wielmożnego Swiejkowskiego w te słowa: Zapatrzysz się na to prawo, od wielmożnego Trzaskowskiego dane, one podpisuje. Jednakże, gdy zjedzie imć pan ekonom do Tahańczy i gdy będzie w Rżawcu, widzieć będzie ten grónt, czyli nie będzie z przeszkodą dla całej gromady, albo czy nie będzie z uszczyrbkiem gruntu zbytceznym, na którym i drugi poddany mógł by osieść, da zatym swoje i niżej podpisze świadectwo. Datum w Nowosielicy, trzynastego Februarii. Tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego roku. L. M. Swiejkowski, S. Z. W. B. Ponieważ dotąd nie była tego gruntu rewizya, przeto ma ją czasu wolnego uczynić imć pan Mokrzycki, gubernator, i na tym samym dokumencie opisać, a ja dopiero potym approbować będę, z tą jednak kondycją, iż tylko samo pasieczysko z zwyczajnym podpasieczem do Michajła Paszczenka i dzieci jego należeć ma, z nie większą sianożęcią nad kopic piędziesiąt, a to oprucz osobnego pomiaru, jaki tenże Paszczenko między innymi ludźmi gromadzkimi mieć powin'en. Co by zaś przy onym pasieczysku więcej sianożęci albo gruntu przez Michajła Paszczenka było dotąd używanym, to do równego między całą gromadę rozmiaru należeć powinno. Datum w Tahańczy die piątego Nowembra, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego roku L. M. Swiejkowski S. Z. W. B. Lustracya urodzonego Raciborskiego i podpis, tudzież podpisy gromadzkich ludzi w następującej istocie: Na fundamencie instrumentu, danego mnie od wielmożnego imć pana Jawornickiego, wojskiego Sochaczewskiego, w tym sposobie, abym zjechał do wsi Połstwina, w kluczu Tahanieckim sytuowanej, i tam wszedł w poznanie gruntu, używanego przez Michajła Paszczenka, włościanina tejże wsi Połstwina, prawem mu nadanego od roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego, w czasie jeszcze dziedzictwa wielmożnego imć pana Leonarda Marcina Szwiejkowskiego, sędziego ziemskiego braclawskiego; gdzie zjechawszy do wsi Połstwina, wzięszy na swą stronę wojtę Parchoma Dubenczenka, Iwana Antonenka i Tymosza Tonkonożenka, gromadzkich ludzi, dobrze osiadłych, którzy doskonale nawet mogliby i granicę klucza Tahanieckiego wyrazić, z temi więc osobami przybranemi kazałem się prowadzić Michajłowi Paszczenkowi na grónt ow, prawem swoim posiadający, który od siebie jest rozrózniony: jeden zwany Hołowaszczyną, drugi zaś Szpakowski, od siebie odległe. A nasamprzód zaprowadzonym zostawszy na pierwsze miejsce, Hołowaszczyną, obszedłem w około, będąc także w posrzedku, jak uważałem, tak ten grónt opisuję: 1-mo. Uroczysko, albo miejsce to, zwane Hołowaszczyną-

na, bo Michajło Paszczenko od Hołowaczenków nabył, jako ludzie świadczą, iż Hołowaczenki prawem swoim od lat dawnych przez sukcesyą od pradziadów i dziadów swych posiadali i utrzymywali; jest to przyłasek, czterna jarami większemi podzielony i złamany, gatunek w nim drzewa taki zawiera się: dembów starych, nie roślących, gałęzistych, krzywych, których nie więcej liczyć można w całym obchodzie, jednak znajdzie się do stu, zagęszczony zaś drzewkami młodem, lipowemi, osikowemi, najwięcej leszczyną, w tym więc przyłasku, albo moście, Hołowaszczynnie, tenże Michajło Paszczenko okazał swoją część własną, albo grónt czwartej części (jakoby co czwarty jar dzieli) opasany okopem za czasu swego starania, którego okopu koniec jeden i drugi przypiera do sianożęci, przydanej mu na podpasieczce, ta sianożęć jest to w dole wązkim między górami, od tego przyłasku i gróntów włościańskich, Połstwińskich, inwentarskich poczyna się dołem, od brzołek młodych, suchim gróntem, około łokci sta; zaś około łokci dwóchset aż do drugiego końca okopu błotnista i bagnista kończy się, z umiarkowania ludzi, ze mną przytomnych, więcej siana zrobić dołem i brzegami nie można, jak kopie pięćdziesiąt, osadziliśmy; w środku będąc tej czwartej części jaru, albo na gróncie, Michajło Paszczenko, z jednej strony swoim staraniem przysposobił sadek, w którym jabłonie, drzewka śliwowe i czereśnie, zaś w drugiej stronie zajął posiecz albo toczek na wystawienie pasieki, której jest wystawionej pni sto, a w przeszłym roku zapłacił za decyme pszczelą rubli dwadzieścia srebrnych, a florenis siedem valoris. Ten grónt przeszkód żadnych ani gromadzie Połstwińskiej, ani gromadzie Różowskiej nie czyni, zostaje jeszcze tegoż przyłasku trzy części: jedna skotowy jar, druga część — dopiero myśli staranie czynić włościanin ze wsi także Połstwina, Konon Misiczenko, trzecia zaś część od drogi Worobijowskiej wakuje, sposobna jednak dla gospodarza.

2-do. Uroczysko albo też miejsce, nazwane Szpakowskie, także prawem mu wyż wyrażonym powtórzone, widzieliśmy — to jest miejsce błotniste, na stawek zajmujące się, dopiero niedawno znak uczyniony grobli, które błoto od grobelki zajętej ciągnie się aż do łóz o łokci trzysta, do niwy parocha Połstwińskiego przypiera. Jeżeli ufunduje się grobelka, chyba tylko brzeg mały zostanie od drogi, idącej z Połstwina do Worobijowki, jeżeli by zaś w tej wążkości dłużej zostało, możnaby siana ukosić kopie piętnaście, albo zorać na dni pułtora. Takowy grónt, używany przez Michajła Paszczenka, zlustrowawszy i opisawszy z ludzmi, niżej podpisanemi, oddając podpisuje się — Działo się w Połstwinie, tysiąc siedmset osmdziesiąt siedmego

roku, dnia szesnastego Kwietnia—Antoni Raciborski. Przytomni: wojt Par-
chom Dubenczenko +, Iwan Antonenko, gromadny +, Tymosz Tonkonozen-
ko, gromadny +. Potwierdzenie i podpis wielmożnego Jawornickiego w
następujące słowa: Ponieważ grónt, w używaniu Michajła Paszczenka,
mieszkańca Połstwińskiego, zostający, przez imię pana Raciborskiego, kon-
traregistranta i ludzi gromadzkich widziany i objechany, żadnej wsi nie
czyni pokrzywdzenia, przeto, utwierdzając chęć w Michale Paszczenku
usług skarbowych pełnienia dalszych i dawniejsze nadgradzając, grónt po-
mieniony dla niego i potomków onegoż utwierdzam, z tym jednako ostrze-
żeniem, aby podatek zwyczajny z pszczoł do skarbu corocznie opłacał i w
posieczach swoich drzew żadnych, do budowli sposobnych, bez szczegól-
nych assygnacyi skarbowych, wycinać nie ważył się. Datum w Kaniowie,
dnia siedmnastego Kwietnia, tysiąc siedmset ósmdziesiąt siedmego roku, Ja-
wornicki. W. G. Które to prawa i approbaty, tudzież lustracya, słowo
słowo jak się w sobie mają, do xiąg magistratu bohusławskiego są zapi-
sane.

*Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1795, № 3551.
Листъ 57.*

73. Дарственная запись отъ имени старосты Петра Потоцкаго
крестьянину села Берловки, Грыцьку Страпчуку, на садъ и пасьбу,
лежащие въ лѣсу, называемомъ Калитыча. 1772. Апрѣля 26.

Подтверждение продажи Страпчукомъ тѣхъ-же угодій крестьянину
Василію Стефанковичу. 1774. Іюня 20.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Maja trzy-
dziestego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bractławskimi i
przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim wojewodztwa Brac-
tławskiego, stawiać się osobiście urodzony jegomość pan Aleksander Dabiża,
J. P. B. W. U., te prawo, imieniem jaśnie wielmożnego Piotra Potockiego
S. S., przez wielmożnego Czechowicza, na sadek i pasieczysko w lesie, Ka-
letycza zwanym, Hryćkowi Strapczukowi, we wsi Berłówce dane, i póź-
niej approbowane, dla zapisania do xiąg grodzkich, bractławskich, z przy-

łączeniem papieru imperatorskiego, dwudziesięciu kopiejkowego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Z mocy mi od jasnie wielmożnego jegomości pana Piotra Potockiego, starosty sniatyńskiego, dobrodzieja, dóbr klucza Berszadzkiego dziedzica, nadaje prawo Hryćkowi Strapeczukowi na sadek i pasieczysko w lesie, *Kalitycza* nazwanym, do życia jego wraz z successorami tegoż, we wsi *Berłówece*, należącój do klucza Berszadzkiego, co, dla lepszej wiary, ręką moją, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, podpisuję. Datum w zamku Berszadzkin, die vigesima sexta Aprylis, millesimo septingentesimo septuagesimo secundo anno. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, w ten wyraz: P. Czechowicz, M. G. Z. W. Poniżej zaś przypisek w wyrazie takowym: A ponieważ ten sadek kupił Wasyl Stefankowicz, więc ma te prawo służyć jemu, które approbuje, dnia dwudziestego Junii, tysiąc siedmset siedm dziesiąt czwartego roku, w Berszadzie. G. Stanecki, kommissarz W. Które, jak się w sobie ma, słowo w słowo, do xiąg niniejszych, grodzkich, bractawskich jest zapisane.

Книга городская, Вышницкая, записовая и поточная, годъ 1796, № 4752 (номеръ акта 703).

---

74. Купчая вѣрность, выданная мѣщаниномъ города Бара, Ивановъ Константиновскимъ, войту того-же города, Антону Скрешевскому, на хуторъ, садъ, сѣнокосъ и прудъ. 1772. Мая 26.

Roku 1772, dnia 26 Maja.

Działo się w urzędzie naszym, miejskim, *barskim*, majdeburskim: Iż stanowszy sławetnie urodzony Jan Konstantynowski, zeznał jasnie, jawnie, bez żadnego przymuszenia, iż, mając futor, za daném prawem od J. O. xiecia Antoniego Lubomirskiego, Olsztyńskiego, Kazimirskiego etc. starosty, który to futor z sadem, sianożęciami, stawkiem i z wszelkiemi do niego przynależnościami, stojący między sianożęciami: z jednej strony Franka Kandzeckiego, z drugiej strony imć pana Zakrzewskiego, przedają wiecznemi czasy jegomości panu Antoniemu Skrzyszewskiemu, wójtowi terazniejszemu, miejskiemu, do którego futoru tak ja, jako i z successorów mo-

ich żadny prepedycyi czynić nie powinien, i owszem tem danym mojem prawem na futor, jegomości panu Antoniemu Skrzyszewskiemu, nie tylko jemu samemu, ale i successorom jego używać pozwalam in tempus perpetuum; a tym dla lepszej wiary, przy niżej na podpisie wyrażonych urzędu barskiego, znakiem krzyża świętego podpisuję się. Jan Konstantynowski +, Maciej Ciechoński, burmistrz +. Mikołaj Karpiński, przysięzny +. Maciej Tetluk, asessor +. Kazimierz Popłaski, asessor +.

Книга Барская, магистратская, годъ 1746 — 1785, № 4573. Листъ 45.

75. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара: Казимиромъ и Ягнишкою Поплавскими, мѣщанину Ивану Мыщедову на хуторъ. 1772 Июля 6.

Roku 1772, dnia szostego Lipca.

Działo się przed urzędem iaktami, niniejszemi, miejskiemi, *barskiemi*, wójtem Maciejem Ciechońskim, burmistrzem, Mikołajem Karpińskim, przysiężnym, Maciejem Tetlukiem, asessorem. Stanawszy osobicie sławetnie urodzony Kazimierz Popłaski z małżąką swoją, Jagnieszką, zeznali ciż małżakowie, bez żadnego przymuszenia, jasnie i jawnie, mając to zwyczaj wyrażeni małżakowie, to jest Kazimierz, futor po żonie swojej Jagnieszce, spółdzonej Daszczyszynój córce, który sprzedali sławetnemu Iwanowi Myszołowemu, ze wszelkiemi do niego przyległościami, do niego należącemi, to jest: zaobeściową sianożęć od łoż, między któremi pień dębowy, od pasieczy zacząwszy, na dół do łoż w górę, do lasku, co leży lasek na Żytnikach, a od lasku Żytnickiego po drożkę Komarowiecką, koło której drogi dębu wierzech ścięty, który to futor, jakom sprzedał za złotych 40 Iwanowi Myszołowemu wiecznemi czasy, tak jemu jako i successorom jego, żadnej ani ja, ani żona, ani sukoessorowie nasi, żadnej prepedycyi czynić nie mamy; i na to się rękami podpisujemy naszymi własnymi. Kazimierz Popławski +. Jagnieszka Popłaska +. Antoni Skrzyszewski, wójt. Maciej Ciechoński, burmistrz. Mikołaj Karpiński, przysięzny. Maciej Tetluk, asessor +.

Книга Барская, магистратская, годъ 1746 — 1785, № 4573. Листъ 45 на оборотъ.

76. Дарственная запись отъ князя Франциска Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ села Яновки: Степану и Якову Брайкампъ, на прудъ, сѣнокосъ и садъ, лежащіе на урочищѣ «Братскій Байракъ». 1772. Юля 18.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii, szesnastego dnia.

W roki sądowe ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej, od dnia piętnastego miesiąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sędzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawający wielmożny jego mość xiądz Bazylj Kowalewski, paroch wsi Racowego, te prawo, od J. O. xięcia Franciszka Xawerego Lubomirskiego poddanym Janowskim: Stefanowi i Jakowowi Brajkom, na grunt i staw dane, na ordynaryjnym papierze napisane, i podpisem tegoż J. O. xięcia Lubomirskiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z dopiskiem, dołączwszy arkusz papieru herbowego trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, dla zapisania podał, w takowym sposobie: Franciszek Xawery na Wisznicu i Jarosławiu hrabia, na Dąbrowie, Dubnie, Równym, Stepaniu, Tuczynie, Alexandryi, Pobereżu, Smilej, Pawołoczy, Żabotyńcie i innych, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzie bractawski, swym i J. O. O. xiąząt ich mość, braci swoich, imieniem czyniący, xięstwa Rużyńskiego pan i dziedzic. Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie iednak: ich mościom panom, quovis titulo w dobrach naszych Ukraińskich, osobliwie kluczu Żabotyńskim, mającym powierzone rządy, do wiadomości podaje: iż chcąc, ażeby dobra nasze w jak najlepszej sytuacji zostawały, a poddani z gruntów pożytek odnosili, nadaję niniejszym prawem moim pracowitym: Stefanowi i Jakowowi, we wsi *Janowce*, stawek i przy końcu tegoż stawku sianozęć i sadek, *Bayraczek Braterski* zwany, do którego nikt interessować się nie ma i czynić przeszkody pod grzywnami na skarb; stawszczyzne pomienieni wyż Stefan i Jakow płacić podług zwyczaju powinni będą, od którego prawa importowali do skarbu rubli dwadzieścia; które to prawo, dla lepszej wiary i wagi, ręką własną, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, podpisuję. Datum w Kamionce, dnia ośmnastego Julii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego

anno. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: Franciszek X. Lubomirski, W. R. G. L. *m. p.* (L. S) Przypisek zaś iest w tych wyrazach—Podług tego prawa pozwalam Stefanowi i Jakowowi Braykom, poddanym Janowieckim, sianożęci na kosarzów trzydziestu. Datum w zamku Medwedowskim, dnia dziewiątego Julii, tysiąc siedmset ósmdziesiątego anno, na ten rok tylko, do dalszej woli i dyspozycji J. O. pana dobrodzieja lub wielmożnego kommissarza (M P) Staniszewski *mp.* Które to prawo, co do słowa, do xiąg niniejszych, ziemskich, powiatowych, Czehryńskich i Czerkaskich jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасского уездного суда, годъ 1799. № 3588. Листъ 40.

77. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Липянь, Ивану Киселенку, на мельницу, прудъ и сѣнокосъ, лежащiе на рѣчкѣ Толмачѣ. 1772. Юля 29.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Decembris piętnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobicie stawiąc się urodzony Mikołaj Witwicki, te prawo od J. O. Xięcia jegomości Franciszka Xawerego Lubomirskiego, dziedzicznego pana, na osobę Iwana Kisełenka dane, na stawek, przy tymże sianożęć y młyn, na rzece Tołmaczce sytuowanym, po zmarłym Mikołaju Osadczym z użytkami, prawem opisanemi, jemu i sukcesorom służące, na papierze ordynaryjnym spisane, podpisem utwierdzone, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłączeniem papieru stęplowanego dwudziesto kopijkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał, temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wiszniezu y Jarosławiu hrabia, na Dąbrowie, Dubnie, Równym, Stepaniu, Tuczynie, Alexandryi, Pobereżu, Smiły, Pawołoczy, Żabotynie y innych, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzie braclawski, swym i J. O. O. xiążąt ichmościów, braci swoich, imieniem, czyniący, xięstwa Rużyńskiego pan i dziedzic, wia-

domo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie jednak ich mościom panom, pozwolone mającym rządy w dobrach ukraińskich, iż, dogadzając proźbom poddanych, a przeto chcąc mieć pomnożenie intrat y użytku poddanym z grontów, nadają niniejsze prawo moje Iwanowi Kisełkowi, poddanemu *Lipiańskiemu*, na stawek, przy nim sianożec y młyn *na rzece Tolmaczu*, po zmarłym Mikołaju, osadczym Lipiańskim, od którego stawszczyzne płacić do skarbu, y miarkę od młyna arendarzowi podług zwyczaju oddawać powinien będzie; a że dwóch synów małoletnich zostaje się po zmarłym Mikołaju, więc dwie części profitu z pomienionego stawu y młyna na dwóch synów Mikołaja iść powinno, a trzeci na Iwana, jako też dwie części od prawa (za które dał rubli dwanaście) ciż synowie przywrócić powinni będą; które prawo, dla lepszej wiary y wagi, ręką własną, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, podpisuje. Datum w Turyi, dnia dwudziestego dziewiątego Julii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego roku. F. Xawery Lubomirski (L. S) Poniżej przypisek: Vidi dnia piątego Octobris, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego roku. J. Łopacki lustrator. Które to prawo co do słowa w xiegi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkasckiego jest wpisane.

Книга земская, записовая Черкасского уезднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 36.

---

78. Дарственная запись отъ дворянки Чечелевой, крестьянину Максиму Ольховому на прудъ, лежащій въ селѣ Мытлинцахъ. 1772. Ноября 15.

Działo sie w jego imperatorskiej mości mieście Hajsynie, pod panowaniem najjaśniejszego Pawła Piotrowicza, imperatora całej Rossyi, i procza, i procza. Dnia 5 Decembra, 1797 roku.

Do urzędu i xiąg niniejszych radzieckich miasta Hajsyna przyszedłszy szlachetny Stefan Niemirowski, prezydent miasta Hajsyna, te prawo na papierze dwudziestokopiejkowym do oblaty podał, w tej istocie. Wiadomo czynię, komu o tem wiedzieć będzie należało, osobliwie imé panu gubernatorowi hajsynuńskiemu, całemu pospolstwu, mieszkającemu w osiadłości wsi

Mytlincach, ponieważ z dowodu i przeświadczenia od lat dawniejszych, z indygacyi gromadnych ludzi, pokazało się, jako starożytnego, na imie Maxym, przewiskiem Olchowego, poddanego Mytlinieckiego, do gruntu i mieszkania tegoż Olchowego należał stawek na rzece, przewiskiem Macocha, niżej gliniszca białego. powyżej stawku Wasyla Nazarenka, a poniżej jegomości pana Felsztyńskiego z brzegami, z obydwóch stron do tegoż stawku należącemi. A tak mając wzgląd na tegoż, za przychilność i wierność jego od dawnych lat, teraz onemu nadaje, oraz i snccessorom jego wiecznemi czasy ten stawek wyżej wyrażony do należytego gospodarstwa, do zajęcia i zarybienia, ku pożytkowi własnemu jego, bez żadnej przeszkody od nikogo z poddaństwa tamejszego, jako też i od zwierzchności zamku Hajsyńskiego, za któren to stawek mnie do rąk tenże Maxym Olchowy zupełną satysfakcją uczynił i na to te prawo, odemnie nadane, aby każdemu wiadomo było, i akceptowane od snccessorów moich, ku większej pewności, przy zwykłej pieczęci ręką moją własną podpisuję się. Działo się w Kustowcach, dnia 15 Listopada, 1772 roku. A. Czczelowa. U tego prawa pieczęć na laku czerwonym wybita. Na drugiej stronie napisano w taki sposób na tem prawie: roku 1778, dnia 30 Sierpnia prawo te, od matki mojej nadane Maxymowi Olchowemu w roku 1772, teraz, przy zwykłej pieczęci ze wszystkiemi wyż wyrażonemi, przy pieczęci approbuję. Dan w zamku Hajsyńskim, M. Sudymon-towicz-Czczel. Pieczęć wyciśniona na laku czerwonym. Na tymże ekstrakcie, poniżej (napis), ruskim charakterem tenoru takowego: My, swoją wolą i nieprzymuszenie, odstepujem stawek, nadany prawem mnie od wielmożnego Czczela, starosty hajsyńskiego, i sprzedaję miejskiemu głowie za rubli 13 i kop. 70, do którego prawa, ni ja, ni téż żona moja, nikt z snccessorów moich, ni jakiéj nie będzie miał pretensyi; na co swoją ręką podpisał się dnia 14 Juli, 1706 roku, Tymko Maxymenko i Oxenty Maxymenko.

Книга Гайсинскаго магистрата, годъ 1791 — 1799, № 5224. Листъ 35.

79. Дарственная запись отъ графа Ивана-Николая-Ксаверія Ходкевича, чернобыльскому мѣщанину, Иосифу Медведенку, на усадьбу въ Чернобыль и на сѣновосъ на урочищѣ «Перевисъ». 1772. Декабря 9.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Stycznia dwudziestego osmego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości Owruczu, przedemną, Andrzejem Goskim, W. S. V. R. G. O. y xiegami grodzkimi, niniejszemi, owruckiemi, stawiając osobście sławetny Olexij Babenko, te prawo na plac y pokos, od jaśnie wielmożnego hrabi Chodkiewicza, starosty żmudzkiego, Józefowi Medwedenkowi nadane, podpisem tegoż, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z przyłączonym arkuszemsrebrno-groszowym, do xiąg grodzkich, owruckich w oblatę podał, w sposób takowy: Jan Mikołaj Xawery na Tarcu, Petrykowie, Czarnobyłu y Dorohostajach hrabia Chodkiewicz, generalny xięstwa Żmudzkiego starosta, pułkownik kawalerii wojsk wielkiego xięstwa Litewskiego, orderu świętego Stanisława kawaler. Czynie wiadomo tym listem, prawem, komu o nim w czas przyszły przyjdzie wiedzieć, mianowicie dóbr moich hrabskich, Czarnobylskich, dyspozytorom donosząc do wiadomości, iż, respektując na poddanego mojego, Józefa Medwedenka, mieszczanina *Czarnobylskiego*, plac po Stanisławie Toporskim, teściu onego, z pokosem zarosłym w *Perewisie* nad *Mertwico*, idąc do Ładyżyc po prawej ręce będącym, do wyrobienia temuż Jozefowi, mieszczaninowi, wiecznemi nadaje czasamy, z tą kondycją, ażeby już onemu nigdy nie był odbierany; pomieniony zaś Medwedenko ma czynsz zwykły do skarbu mojego wypłacać, wolnym będąc od wszelkich skarbowych y gromadzkich powinności, jako to: stacyi żołnierskiej, szarwarków, warty miejskiej, podwód y wszelkich innych posług. Na dowod czego, takowe prawo ręką własną, przy zwykłej pieczęci przy wyciśnieniu podpisuje: Datum dnia dziewiętego Decembra, tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego roku, w zamku Czarnobylskim. U tego prawa podpis takowy: Jan Chodkiewicz (L. S). Ktore to prawo, słowo w słowo do xiąg grodzkich, owruckich iest zapisane.

Книга Овруцкая, городская, земская, записовая, годъ 1792, № 3504. Листъ 82 на оборотъ.

80. Инвентарь сельъ Дроздова и Горбова, заключающій въ себѣ подробное исчисленіе повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1773. Юня 24.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Julii trzydziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przedemną, Tomaszem Felińskim, namiestnikiem przysięgłym burgrabstwa y zamku Łuckiego, y xiegami niniejszemi, grodzkiemi, łuckiemi comparsens personaliter urodzony imć pan Wojciech Ghmielowski, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich ten inwentarz dóbr wsiów Drodzowa y Horbowa, na gruncie przy gromadach spisany y zweryfikowany, z opisaniem dworów i powinności poddanych, racione introcontentorum, per oblatam podał, prosząc mię, urzędu, o przyjęcie onego y do akt wpisanie; a tak ia, urząd, annuendo affectationi iego mości podawającego, ad acti-candum pomieniony inwentarz przyjmując, czytałem, de tenore tali: Inwentarz wsiów *Drodzowa y Horbowa*, na gruncie przy gromadach spisany y zweryfikowany die vigesima quarta Junji, millesimo septingentesimo septuagesimo tertio anno. Opisanie dworu Drodzowskiego: z przyjazdu do dworu od cerkwi wrota podwójne, na biegunach, wielkie, na boku z furtką małą także na biegunach, bez żadnego zamku oboie; przy tych wrotach poprawey ręce stajnia z drzewa sosnowego zabudowana w słupy, słomą poszyta, drzwi wielkie pojedyncze na biegunach z zamkiem drewnianym, z gruntu potrzebujące reperacyi, po lewey ręce wozownia z drzewa takiegoż iak y stajnia zabudowania, także w słupy z wrotami iednymi na biegunach pojedynkowemi z zamkiem drewnianym, potrzebująca również jak y stajnia poszycia y reperacyi; przy tey wozowni na boku stajienka druga, mała, pod iednym nakryciem z wozownią, z drzwiami małemi na biegunach y zamkiem drewnianym. Na środku dziedzińca dwor, do którego wchodząc, ganek na czterech słupach zeilla (sic), drzwi dosieni małe na zawiasach żelaznych z klamką żelazną, i zawiartką drewnianą, sieni wielkie, z których na prawą rękę idąc, drzwi do pokoju pierwszego na zawiasach z klamką tylko iedną żelazną bez zamku żadnego, w którym pokoju piec kaflowy, zielony, stary y kominek, okien trzy całych; przy piecu zaraz drzwi do pokoju drugiego na zawiasach żelaznych dwoch z klamką żelazną bez zamku żadnego, okno iedne, kominek piec zaś z pierwszego pokoju y ten ogrzewa, z tego zaś

pokoiku drzwi proste na biegunach bez klamki i zamku do garderóbki iedne, w której okno iedne bez piecay komina, taż będąca z tegoż samego pokoju, drzwi drugie do pokoju, zbudowanego na kredens, w którym okien dwie, piec kaflowy zielony y kominek przy piecu, drzwi stare, z których wychód do sionek małych na drugą stronę dworu; na lewą rękę, z sieni idąc do dworu, drzwi do pokoju czyli izby stołowej z klamką y zamkiem starym, żelaznym na zawiasach żelaznych, przy których drzwiach komin szafiasty y piec biały, stary, kaflowy, okien trzy całych, przy piecu samym drzwi podwójne na puł otwierające się na zawiasach żelaznych z klamką tylko żelazną do przedpokoju, w którym okno iedne, komin szafiasty, piec zaś ten sam na połowe co y w izbie stołowej ogrzewa, z tego zaś przedpokoju drzwi na połowę odmykające się na zawiasach żelaznych z klamką tylko iedną do pokoju, w którym komin przy drzwiach szafiasty, piec biały, kaflowy, stary, okno iedne, przy piecu zaś samym drzwi do garderoby, w ktorej okno także iedne, komin szafiasty, a piec ten sam co y w pokoju, na połowę grzejąc, z garderobki drzwi pojedyncze bez klamki y zamku do sionek na zawiasach trzech żelaznych, z których przechód y do kuchni y do kredensu; we srodku samych sieni schody wielkie na górę, na których schodach drzwi lecz bez żadnego zamknięcia; w tych zaś wszelkich pokojach, tak po prawey iako y po lewey ręce, na obydwóch stronach wszędzie, nawet y w sieniach, podłoga stara y popsuta, dach na tych pokojach y rezydencyi cały stary, połowę gontami, połową dranicami iest pobity; przez którego zaciekanie tak pokoię, iako y sam dach potrzebuie reparacyi, budynek zaś czyli rezydencya ta cała zabudowana z drzewa heblowanego, sosnowego, ktore iuż od dawności nadpruchniały; na drugiey stronie sieni także ganeczki na słupach dwóch, mały, bez ścieli; z tegoż ganku idąc na lewą rękę—kuchnia dranicami pobita, z krąglaków sosnowych zabudowana, do ktorej drzwi proste na biegunach, pośrodku tey kuchni ognisko—komin z chrustu pleciony, po prawey ręce, wszedłszy do kuchni, izba z takichże krąglaków y z komorą, zabudowana w słupy, do której drzwi proste, na biegunach, bez żadnych zamków, piec y komin w teyże izbie rozwalony, okno iedne wybite, a dwie całych; po lewey ręce, wchodząc do kuchni, izba dla kucharzuw, do której drzwi proste, na zawiasach, bez żadnego zamku, komin y piec prosty, przy tym piecu drzwi do alkierza z takiegoż drzewa oprawnego iak y izba, w którym okno iedne, a w izbie dwie, przy tey kuchni przybudowana iest komora w słupy, do której drzwi z nadwora proste, na biegunach, pod iednym nakryciem co

y kuchnia; od kuchni niedaleko psiarnia, z drzewa łupanego zabudowana, słomą poszyta, z przegrodą, do których przegrod obydwóch drzwi proste z nadworu na biegunach; przy psiarni wrota od wsi wielkie, podwoyne, z furtką małą na biegunach; na prawą rękę, wychodząc z dworu, folwarek, z drzewa sosnowego zabudowany w węgły, do którego wchodząc, drzwi proste na biegunach do sieni, sień mała bez ścieli, po prawey ręce piekarnia duża, drzwi proste na biegunach, piec i komin rozwalony, okno iedne w scienie, drzwi drugie do komory na biegunach proste, w ktorey okno iedno po lewey ręce, w sieni wchodząc, izba, do której drzwi na biegunach bez żadney klamki y zamku, okien dwie, komin i piec prosty, przy tymże piecu drzwi do alkierza na biegunach proste, okno iedno, piec ten co w izbie przez puł ogrzewa, w końcu drzwi do spiżarni także na biegunach, która spiżarenka nie w węgły lecz w słupy do folwarku przybudowana; na prawey ręce za folwarkiem kurników na drob trzy, z drzewa w słupy zabudowanych, z tych drzwi z nadworu na biegunach y zamki drewniane pod iednym słomianym nakryciem, za którymi szopami karmnik do ukarmienia wieprzów, słomą pokryty, duży, do którego drzwi na biegunach; stup na nierogate bydło, pod iednym słomianym poszyciem w słupy z drzewa zabudowanych trzy, do kaźdey z osobna drzwi na biegunach; nad samym zaś Horyniem winnica, zabudowana w słupy, wielości na kotłów dwa, do tey drzwi na biegunach, do której winnicy przybudowana i st komora, a to na schowanie naczynia winnicznego, do której komory drzwi z zamkiem drewnianym na biegunach ze środka samey winnicy, na wierzchu zaś tey komory słodownia mała; to wszystko pod iednym słomianym nakryciem; za oknami pokojowemi na prawey ręce lamusów na schowanie dwa: ieden stary, z drzewa kręglaków zabudowany w węgły y dachem pobity, drzwi mający na zawiasach z zamkiem drewnianym, drugi nowy z tarcic w słupy zabudowany, dranicami pobity, drzwi proste na biegunach; od tych lamusów idą prosto ulicą wrota wielkie, podwoyne z furtką małą do gumns; które gumno z iedney strony od pola częstokołem i szopami obstawione, z drugiey strony samemi szopami; z tych wrót idąc na prawą rękę, obora mała, z chrustu zapleciona na woły, w której zaraz y wołownik do karmienia wołów, z drzewa zabudowany, wrota wielkie, podwoyne, szpiechlerz mały na zasieków cztery do schowania zboża, do którego drzwi z nadworu na zawiasach z klamką y wrzeciążem do kłódki, zabudowane z drzewa kręglaków w węgły; daley szopy na zboże aż do samey stodoły, zabudowane z drzewa łupanego w słupy, które szopy, y szpiechlerz, y

wołownik pod jednym poszyciem słomianym y w jedney polaci; na lewą rękę idą z wrot: plewnik, z drzewa zabudowany, a daley szopy takież, jak i na prawey ręce, z drzewa w słupy zabudowane, pod jednym słomianym poszyciem, w końcu tych szop obora na bydło wielka, z drzewa zabudowana w słupy, słomą poszycą, do której drzwi troie: jedne z ulicy od folwarku, drugie z gumna, trzecie do wygonu na pole bydła; przy wrotach, idąc z gumna chlewy na cieleta i do doienia krów dwa, pośrodku zaś tey obory iasta dla bydła do zakładania paszy; w środku samego gumna stodoła wielka, w której wrot na wkrzyż czworo na biegunach na puł odmykających się, przy jednych tylko wrzeciąz i skobel do zamykania kłódką, te zaś wszystkie szopy, obora y całe gumno przez opustoszałość wielką reparacyi potrzebują: we wsi samey karczma drozdowską zaiezna, do której wchodząc, drzwi małe na biegunach, po prawey ręce izba do mieszkania arędarzowi, do której drzwi także proste na biegunach, za tym-szpichlerzykiem drzwi do zaiazdu na biegunach, winnica do tey karczmy na kotłów dwa, do której drzwi proste na biegunach, po lewey ręce, wchodząc do winnicy, izdebka zuynowana, nad którą y słodownia mała; do tey winnicy przybudowany wołownik; karczma zaś ta i winnica zabudowana w słupy z drzewa, słomą poszycę, potrzebują reparacyi. W *Horbowie* karczma takaż iak w Drozdowie, do których wchodząc, drzwi proste na biegunach, do izby wchodząc, w której okien dwie, komora do schowania rzeczy, zajazd z gościńca, winnica na kocioł ieden, słomo iak karczma tak y winnica poszycę, do tey arędy Drozdowskiej młyn na Horyniu pode dworem, mielący na kamień ieden, draicami pobity, stojący na promie, wiele reparacyi potrzebuie. Ogrody folwarczne: numero primo—ogrod za stajnią z iarzyną; numero secundo—ogrod koło obory zasiany makiem y hreczką maiowką; numero tertio—ogrod za wrotami, od wsi idąc, z makiem; numero quarto—ogrod za wrotami idąc od cerkwi, z prosem; numero quinto—ogrod pod młynem na kępie z kapustą Łany dworskie: numero primo—łan w Hlinnym ieziorze; numero secundo—łan na Hrobowie pod brzezina; numero tertio—łan na Hrobowie pod starym zamczyskiem; numero quarto—łan na Drozdowie koło stodoły pańskiej; numero quinto—łan pod Mikulinem. Sianożęci dworskie: numero primo—sianożęc pod Krupą na sążni siana dwanaście; numero secundo—sianożęc Wereszaczynska na sążni sześć; numero tertio—sianożęc pod stodołą pańską na sążni dwa; numero quarto—sianożęc w klinie pod Horbowem na sążni cztery; numero quinto—sianożęc pod Woskodawami na sążni cztery, lecz te sianożęc zaw-

sze woskodawscy chłopi spasaią. Inwentarz wsiów Drozdowa y Horbowa, na gruncie przy gromadach spisany i zweryfikowany die vigesima quarta Junji, millesimo septingentesimo septuagesimo tertio anno. Wieś Drozdow: Hryćko Chamuła, pierwszy, ma koni trzy, pola włokę, ogrod ieden, robi pańszczyzny zimą y latem trzy dni ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jajec sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Drugi, Hryćko Iwanczuk—koni dwa, wół ieden, pola włoka, ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem trzy dni ciągłym, czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć daie, motków przedzi trzy, pszczoł ma pni ośm. Trzeci, Mikołay Chamutyn—konia ma iednego, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą y latem trzy dni ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Czwarty—Illko Buhay—koni ma cztery, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą i latem ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, iay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Piąty, Iwan Demczuk—koni ma cztery, wołów cztery, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem ciągłym robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jajec sztuk dziesięć, motków przedzi trzy, pszczoł pień ieden. Po Lewku Lypniuku zbiegłym pola włoka, ogrod ieden—puste. Szosty, Tymoch Jowchimiszyn—koni ma trzy, wołów trzy, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą y latem ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Siódmy, Moysiey Jowchimiszyn—wołów ma cztery, włokę pola, ogrod ieden, robi pańszczyzny zimo i latem ciągłym dni trzy, daie czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłun ieden, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Osmy, Panko Sydoreczuk—ma konia iednego, włokę pola iedną, ogrod ieden, robi pańszczyzny zimo i latem trzy dni ciągłym, daie czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy, pszczoł ma pni ośm. Dziewiąty, Lesko Homeniuk—koni ma sześć, wołów dwa, pola włokę iedną, ogrod ieden, robi

pańszczyzny zimą y latem dni trzy ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy, pszczół ma pni trzydzieści y trzy. Dziesiąty, Demko Hawryluk—konia ma iednego, włokę pola iedną, ogrod ieden, zimą y latem robi pańszczyzny ciągłym trzy dni, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Jedenasty, Iwan Sydoreczuk—włokę ma pola, ogrod ieden, zimo y latem piechotą robi pańszczyzny dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłun ieden, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Po Fedku Demianowym pola włoka iedna, ogrod ieden—puste. Dwunasta, Mużyczcha wdowa—koni ma trzy, pola włokę iedną, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimo i latem dni trzy ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motkow przedzi trzy. Trzynasty, Hordij Kiryk—koni ma dwa, wołów cztery, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą y latem ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy, pszczół ma pni ośm. Czternasty, Harasym Soroka—pola ma włokę, ogrod ieden, liber, woyt. Pietnasty, Jakow Czernij—ogrod ieden, pańszczyzny zimo y latem robi pieszą dzień ieden, kur daie iedną, jay sztuk pięć, motków przedzi trzy. Po Wasylu Husciuku pola włoka, ogrod—pusto. Szesnasta, Małaszka Pasternaczcha—konia ma iednego, pola włokę, ogrod ieden, zimą y latem pańszczyzny robi trzy dni ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłun ieden, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Po Iwanciu Iwanciowym pola włoka, ogrod ieden—puste. Siedmnasty, Martyn Zacharczuk—pola ma włokę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem pieszą robi trzy dni, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Ośmnasty, Michałko Sydoreczuk—pola włoka, ogrod ieden, liber, gumieny. Po Semenie Kuliszu pola włoka, ogrod ieden—puste. Dziewietnasty, Wasyl Martynczuk—koni trzy, wołów ma dwa, pola włokę, ogrod ieden, robi pańszczyzny zimą y latem ciągłym dni trzy, daie czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk

dziesięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty, Andrzej Martynczuk—koni cztery, wołów ma dwa, pola włokę iednę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą i latem ciąglým robi dni trzy, czynszy daie złotych cztery, podoroszny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty pierwszy, Iwan Petruk—ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem pieszo robi dzień ieden, kurę daie iednę, jay sztuk pięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty drugi, Chwedor Iwanczuk—koni ma dwa, pola włokę iednę, ogród jeden, pańszczyzny robi zimą y latem ciąglým dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłun ieden, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty trzeci, Chwedor Mielnik—wołów ma trzy, pola włokę iednę, ogrod ieden, czynszu daie złotych trzydzieści, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty czwarty, Iosyp Honadel—pola włokę iednę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem pieszy robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty piąty, Łukasz Zacharkow—pola ma włokę iedną, ogrod ieden, zimą y latem robi pańszczyzny pieszą dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty szósty, Mykita Snitka—ogrod ma ieden, zimą y latem pańszczyzny robi dzień, kurę daie iednę, jay sztuk pięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty siódmy, Choma Semeniuk—koni ma dwa, pola włokę, ogrod ieden, trzy dni robi pańszczyzny zimą y latem ciąglým, cztery złotych daie czynszu, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Dwudziesty osmy—Wasył Marczuk—koni ma sześć, wołów dwa, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą i latem ciąglým robi dni trzy, cztery złotych daie czynszu, ośm złotych podoroszczyzny, dwie ośmaki owsa rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, motków przedzi trzy, pszczół pni ma ośm. Dwudziesty dziewiąty, Chwedor Hniunczuk—ma koni cztery, wołów dwa, pola włokę iednę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem robi ciąglým dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy, pszczół ma pni dwa. Trzydziesty, Petro Roszczuk—koni

ma trzy, wołów dwa, pola włokę iednę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą i latem robi ciągłym dni trzy, czynszu daje złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Po Josypie Hninczuku pola włoka iedna, ogrod ieden—puste. In summa: gospodarzów trzydziestu, chałup pustych pięć, koni piędziesiąt pięć, wołów trzydzieści ieden, włok pola trzydzieści trzy, ogrodów trzydzieści sześć, pańszczyzny ciągley zimą y latem na tydzień dni sześćdziesiąt, pieszey dni piętnaście, czynszu złotych sto dwadzieścia sześć, podoroszczyzny złotych dwieście, owsa ośmak rowieńskich piędziesiąt, kapłunów dwadzieścia pięć, kur piędziesiąt trzy, jay sztuk dwieście sześćdziesiąt pięć, motków ośmdziesiąt cztery, pszczoł pni sześćdziesiąt ośm.—Inwentarz wsi Horbowa, przy gromadzie na gronicie spisany y zweryfikowany die vigesima quarta Junji, millesimo septingentesimo septuagesimo tertio anno: pierwsza, Paraska Krawczycha—wołów ma dwa, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą y latem dni trzy ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Po Chweśku Dubinczowym pola włoka, ogrod—puste. Drugi, Jakow Szykalczuk—konია ma iednego, wołów cztery, pola włokę, ogrod, pańszczyzny zimą y latem robi dni trzy ciągłym, czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy, pszczoł ma pni pięć. Po Omelku Dubiezu pola włoka, ogrod—puste. Po Michałku Preorskim pola włoka, ogrod—puste. Trzeci, Danilicha, wdowa—pola włoka, ogrod, pańszczyzny zimą i latem pieszo robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy. Po Jakowie Hordiiczuku pola włoka, ogrod—puste. Czwarty, Jakow Mykitiuk—konია ma iednego, pola włokę, ogrod, pańszczyzny zimą y latem robi ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy, pszczoł ma pni ośm. Piąty, Maxym Czaban—konია ma dwa, woła iednego, pola włokę, ogrod, pańszczyzny zimą i latem ciągłym robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przedzi trzy. Po Hryćku Szapowale ogrod—pusty. Po Chweśku Czabanowym pola włoka, ogrod—puste. Po Lewku Mi-

tiuku pola włoka, ogrod—puste. Szosty, Stepan Dubicz—koni ma cztery, wołów dwa, pola włokę, ogrod, pańszczyzny ciągłym robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy. Siodmy, Hawryło Dubicz—konia ma iednego, wołów dwa, pola włokę, ogrod, pańszczyzny robi ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, owsa ośmak dwie rowieńskich, podoroszczyzny złotych ośm, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy. Osmy, Chwedor Krawiec—konia ma iednego, pola włokę, ogrod, pańszczyzny ciągłym robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, ośm złotych podoroszczyzny, dwie ośmaki owsa, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy. Dziewiąty, Petro Hordiiczuk—ogrod ma ieden, pańszczyzny robi pieszy dzień, kurę daie iedną, jay sztuk pięć, motków przedzi trzy. In summa: gospodarzów dziewięciu, chałup pustych siedm, koni dziesięć, wołów dwanaście, włok pola czternaście, pańszczyzny ciągłej na tydzień dni dwadzieścia ieden, pieszey dni cztery, czynszu złotych trzydzieści dwa; podoroszczyzny złotych sześćdziesiąt cztery, owsa ośmak rowieńskich szesnaście, kapłunów ośm, kur siedmnaście, jay sztuk ośmdziesiąt pięć, motków dwadzieścia siedm, pszczoł pni trzynaście. *Powinnosci od poddanych Drozdowskich y Horbowskiich*: wszystkie powinności odbywać y oddawać należytości bez żadney zwłoki powinni podług opisania w liniach, oprócz zaś wyrażenia w liniach odbywać maia: zaorki, oborki, kaźden ciągłym gdzie i do czego będzie obroconym, zakoski zaś, obkoski, zażynki, obżynki, tłuć dwie: iedną za gorzałkę, drugą powiną—piechotą odbyć maia, szarwarku co miesiąc kaźdy gospodarz, do czego będzie użytym, po dniu iednym odbyć ma, w czasie plewidła przenicy bez żadney wytrącenia pańszczyzny przez dni dwa kaźdy gospodarz oplewać powinien, toż y proso dzień ieden, grządki na kapustę, gdy z pańszczyzny będą skopane, rosadą pańską zasadzić, oplić y ogrody wszystkie z ziela pierwszego bez żadney pańszczyzny powinni, len, konopie wybrać, w czasie wymoczyć, wytrzyć i do dworu podług proby oddać maia; u kogo tylko pszczoły znajdować się będą, pszczelney dziesięciny, od kaźdego pnia, iezeli dziesiątek nie znajdzie się, po groszy pietnaście płacić ma, a zaś, iezeli w zupełności dziesiątek pni będzie, tedy, lub pień dziesiąty, lub złotych ośm oczkowego skarbowi zapłacić powinien będzie; kury, jayca, motki, kapłuny, czynsze—po świętym Michale oddać maia; gdy zaś potrzeba będzie w podróż do Lwowa lub do Bugu, za podoroszczyzną iechać maia, y któryby ta-

kową podróż odbył, płacić złotych ośmiu nie powinien, ktoren by zaś, lub dla niedostatku bydła, lub dla słusznych przyczyn w podróż iechać nie mógł, takowy ma zapłacić podoroszczyzny złotych ośm; odsep owsiany miarą rowieńską, sprawiedliwą, po ośmak dwie oddaia; tkacze od warstata kaźden skarbowi pułsetek bez żadney zapłaty wyrobić ma, ze dworu tylko należy się żyta garey cztery na szlichte, a zaś, gdy dwor potrzebować będzie wyrobić więcey pułsetków, od kaźdego bonificować ma po złotych cztery y żyta garey cztery, motków po trzy na motowidło w piędzi siedm, w pasem dwadzieścia z przedziwa pańskiego odprzedać powinni; po drwa do lasów Tuczyńskich gdy będą posłani, za dzień ieden wrocić się mają y za przywiezienie fury iedney wytrącić dzień pańszczyzny należy się; proso na jagły wysuszyć, sfluc bez żadney pańszczyzny dworowi mają; struża w kolej, a na noc warta w kolej do dworu raz na raz bywać powinna y do karczmy arędarzowi odsyp owsiany, gdy poddany nie miał by czym oddać, to jest za kaźdą ośmakę ma zapłacić złoty ieden groszy pietańście; młocić jarzyny po pułtory kopy, a oziminy po kopie iedney powinni, wychodząc na pańszczynę o wschodzie słońca a schodząc o zachodzie od kaźdey roboty. Produkt intraty roczney z wsiów Drozdowa y Horbowa—ośmdziesiąt ieden dzień pańszczyzny ciągłej na tydzień z Drozdowa y Horbowa, a na rok cztery tysiące dwieście dwanaście; dzień po groszy dwanaście—uczyni złotych tysiąc sześćset ośmdziesiąt y cztery y groszy dwadzieścia cztery. Dziewiętnaście dni pańszczyzny pieszey z Drozdowa y Horbowa na tydzień, a na rok dziewięćset ośmdziesiąt y ośm; dzień, po groszy dziesięć—uczyni złotych trzysta dwadzieścia dziewięć y groszy dziesięć; czynszu na rok z wsiów obydwóch złotych sto pięćdziesiąt ośm; podoroszczyzny z wsiów obydwóch złotych dwieście sześćdziesiąt cztery; sześćdziesiąt sześć ośmak miary rowieńskiej owsa, ośmaka a florene ieden y groszy pietańście—efficit złotych dziewiędziesiąt dziewięć; ośmdziesiąt y ieden pień pszczoł chłopskich, od kaźdego pnia oczkowego groszy pietańście—złotych czterdzieści y groszy pietańście; dwieście trzydzieście cztery dni letnich: zaorków, oborków, zakosków, obkosków, zażyneków obżyneków—dzień po groszy dziesięć—złotych siedmdziesiąt y ośm. Sześciu tkaczów za nieodrobienie pułsetków a florenis cztery—złotych dwadzieścia cztery; arędy karczemney z wsiów obydwuch złotych tysiąc sto. Summa przychodu rocznego trzy tysiące siedmset siedmdziesiąt siedm złotych y groszy dziewięć. Który to inwentarz, za ustną y oczewistą proźbą imci podawiającego, a za moim, urzędowym, przyjęciem wszystek, z po-

czątku aż do końca, słowo w słowo tak, iako się w sobie pisany ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich iest zapisany.

Книга городская, Луцкая, записовая, годъ 1773 № 2349; листъ 924.

---

81. Подтверждение комиссаромъ Звенигородскаго староства продажи роши, сада и огорода, лежащихъ на урочищѣ Горголевоу, крестьяниномъ Иваномъ Писанкою крестьянину Ивану Семикрасѣ. 1774. Февраля 11.

Roku tysięcznego siedmsetnego dziewięćdziesiąt osmeo, miesiąca Junii dwudziestego pierwszego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Ekaterynopolskiego, od dnia dwudziestego czwartego Maja roku wyż na akcie wyrażonego w Ekaterynopolu sądzić się zaczęte, przed nami: Stanisławem Hoszowskim, łowczym lwowskim, sędzią, Adamem Dorożyńskim, Dominikiem Szteynem, podsędkami ziemskimi powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xiegami tegoż powiatu stawiający osobiście urodzony Grzegorz Chadzicki, te prawo od W. Chrząstowskiego, kommisarza, roboczemu Iwanowi Semikrasie w r. 1774. na grunt i lasek Gorgolowuj dane, podpisem ręki tegoż, przy wyciśnieniu pieczęci na laku czerwonym, stwierdzone, z przypiskiem W. Korosza, w aktach grodzkich Kijowskich oblatowane, z przyszytym arkuszem papieru srebrno-groszowym polskim, do akt niniejszych, ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego w sposób oblaty podał, w te słowa. Felix z Brzezia Chrząstowski, czesnikowicz łączyński, starostwa Zwinogradzkiego kommisarz generalny i plenipotent, wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, a mianowicie: ich mość panom gubernatorom, namiestnikom, wojtom i atamanom. Iż ja, mając rządy w tymże starostwie, na mocy danej mnie przy specjalnej plenipotencyi od J. W. Sołtyka, starosty Zwinogradzkiego, pułkownika chorągwi pancyrnej J. K. mości i rzeczy pospolitej, kawalera orderu palatini Rheni, pana i dobrodzieja, z tej mocy daje te prawo moie, służące Iwanowi Semykrasie, na lasek, *Gorgolo-*

wym nazwany, stawek i ogród tamże, którego po okop zażywać ma, tak jemu do życia, jako też i successorom jego to prawo służyć ma przez wszelkiej przeszkody, tak dworskiej, jak i gromadzkiej, tego lasku, sadku i ogrodu, podług wyrażenia w tym prawie, nabył tego wszystkiego od Iwana Pisanki, mającego prawa; a to w roku 1766 ustąpił Iwanowi Semykrasie za wiadomością zwierzchności zamkowej. Waruje zaś w tym prawie, ażeby nie ważył się ludziom zagranicznym sprzedawać pod utratą tegoż prawa; tudzież, aby po czasie rewizyi stawszczyznę corocznie, jaka ułożona będzie, wypłacał. Które to prawo, dla lepszej wiary i ważności, przy zwykłej pieczęci, ręką moją własną podpisuję. Datum w zamku Kalnobłotskim, dnia jedynastego Februarii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego anno—F. Chrzastowski, komisarz. Reprodukum dnia trzeciego Januarii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmego roku. A. Z. W. K. Korosz. Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątego, dnia dwudziestego szóstego, osobiście stawiający urodzony Maxymilian Chodzicki, te prawo, od W. Chrzastowskiego roboczemu Iwanowi Semikrasie, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, na grunt i lasek Gorgolowy dane, podpisem ręki tegoż, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z przypiskiem W. Korosza, y przyszytym arkuszem papieru srebrno-groszowego, do akt grodzkich, kijowskich w oblatę podał—przyiołem Antoni Wirski mp. Suscepi regent przysięgły generału Kijowskiego. Ktore to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ekaterynopolskich iest zapisane.

Книга земская, записовая Екатеринопольскаго уѣзда, в. 1797—1798, № 3524. Листъ 241.

82. Актъ передачи имѣній: части села Малой-Хвусенки и села Бересовъ во владѣніе дворянамъ: Онуфрію и Іосифу Бержинскимъ. При этомъ составлены инвентари упомянутыхъ селъ съ исчисленіемъ крестьянскихъ повинностей. 1774. Февраля 14.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego czwartego, miesiąca Martii dwudziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Owruckim, przedemną, Mikołajem Rożyckim, wice-regentem grodzkim Owruckim y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, owruckiemii comparens personaliter wielmożny imé pan Jan Faustyn Putiatycz—Suryń, miecznik czernihowski, ten akt tradycyi połowy dóbr wsi Chwusienki Małej y Weressów, przez urząd grodzki, owrucki na gruncie pomienionych dóbr expediowany, racione introcontentorum do xiąg grodzkich, owruckich per oblatam podał, tenoris sequentis: Działo się na gruncie dóbr wsi Chwusienki Małej, połowy, między rzeczkami Chwośnicą y Noryniem leżącey, w pomieszkaniu roboczego Ihnata Lewonowego zięcia, przezywaiącego się Zayca, teyże części poddanego, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii czternastego dnia. Urząd grodzki, owrucki w przytomności wielmożnych y urodzonych ich mościow panów: Grzegorza Bialockiego, wice-regenta grodzkiego Owruckiego, Franciszka Ziolkowskiego, namiesnika przysięgłego grodzkiego Owruckiego, Franciszka Wirskiego, Antoniego Fiałkowskiego, Andrzeja Niklewicza, Bazilego Duchnowskiego y innych wielu ich mościów; aktowi temu przytomnych, tudzież w obecności woźnego generała wojewodstwa Kijowskiego y innych, opatrnego Iwana Chwusińskiego, za okazaniem nayprzód kondemnaty roku niedawno przeszłego, tysiącsiedmset siedmdziesiąt trzeciego, dnia dwudziestego dziewiątego Listopada, w sądach generalnych konfederacyi obojga narodów z strony wielmożnych Onufrego, starosty Szawliskiego, y Iózefa, pisarza ziemskiego Żytomirskiego, Bierzyńskich na wielmożnym Ignacym Woroniczu, staroście Ostrskim, w zysku wprowadzenia do dóbr, połowy Chwusienki Małej y Weressów, gwałtownie odiyętych, y uczynienia kalkulacyi z branych prowentów otrzymaney, tudzież dekretu executionis, roku tegoż, miesiąca Grudnia drugiego dnia, między temiż wielmożnemi Bierzyńskiemii z jedney, a jaśnie wielmożnymi: Łuckim, Włodzimirskim, Krzemienieckim, Winnickim, Kamienieckim, Żytomierskim y Owruckim starostami w porządku uczynienia mocney, skuteczney y nieodwłoczney exekucyi y wprowadzenia w teź dobra strony powodowey, to iest wielmożnych Bierzyńskich, przez tychże wyż wspomnianych jaśnie wielmożnych starostów lub ich urzędy, pod winnami, nawet na zaniedbujących obowiazków swych prawem przepisaniemii, uczynić y wykonać się mającey, na grunt dóbr wsi Chwusienki Małej, miejsce wyżey opisane, zjechały y jurysdykcyą swoią sądową przez wyżwyrażonego woźnego ze wszelkim, prawem przepisanyim, bezpieczeństwem ufundowawszy, stron do pisania komparycyi przywołać nakazał; na

którym terminie wielmożni Onufry, starosta Szawliski, y Josef, pisarz ziemski Żytomierski, Bierzyńscy, tudzież urodzony Franciszek Ziolkowski y inni powodowie—przez urodzonego Franciszka Ziolkowskiego, iednego z powodów, postanowiwszy się do pisania komparacyi, od wielmożnego Ignacego Woronicza, starosty Ostrskiego żądali i domagali się, a że wielmożny Woronicz, starosta Ostrski, ani sam przez się, ani przez umocowanego swojego nie pisze się, przeto urząd za prawnym domówieniem się strony stawiającej y zchilając się do wyżej de data specyfikowanych kondemnat y dekretu executionis, do uskutecznienia onych y sprawienia ekucyi przystępuje, a ponieważ urodzony Marek Leniewicz, gubernator Mało-Chwusienski wielmożnego starosty Ostrskiego, zamiast prawnemi zbrońnieniami się przyczynami y oppugny possessyi w też dobra, połowe wsi Chwusienki Małej, między rzeczkami Noryniem y Chwośnicą leżącey, dopuszcza, przeto sąd gromadzie nayprzod *Chwusienki Małej*, na wyż opisaney połowie mieszkającym, dla wyciągnienia intrat y powinności spisania stawić się nakazawszy, do wyptania się osiadłości, podatków, pańszczyzny y innych powinności poddanych Mało-Chwusienskich pomienioney nieraz części przystąpił; y pierwszy, Michałko z synem Kozą, włoczny, pańszczyzny robią dni dwa, tak czynszu za też pańszczyzne płaci złotych polskich szesnaście, podoroszczyzny złotych polskich trzy, owsa daie miarek dwie, chmielu miarke, grzybów sotce, kur dwoie, jaj dziesięć, motek przedzy ieden, ciąglama wołów pare y koni podobnież dwoie; Semen Rybak Krasnosjenko, synów cztery, konia iednego pułwłoczny, pańszczyzny dzień, podoroszczyzny złotych dwa, owsa miarek dwie, grzybów sotko, chmielu miarke, kur dwoie, jaj dziesięć, daie motek przedzy ieden; Andryi Drobotuk z synem, koni dwoie ciąglą, pańszczyzny dni dwa, lub czynszu złotych szesnaście, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek trzy, chmielu miarke, grzybów sotce, kur dwoje, jaj dziesięć, motek ieden, włoczny, Leško Krawiec, pułwłoczny, czynszu płaci złotych polskich dziesięć; Petro Kupiec, włoczny, syn ieden, wołów dwa, konia iednego, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarka, sotko grzybów, kur dwoie, jaj dziesięć, motek ieden; Ihnat Lewonow zieć, synów dwa, wołów pare, koni troje, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarke, grzybów sotko, kur dwoie, jaj dziesięć, motek ieden. Wasyl Chwedorenko—koni dwoie, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarke iedną, chmielu tyleż, grzybów sotko, kur dwoie, jaj dziesięć, motek ieden. Mykita Dreniuk—koni dwoie, pań-

szczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych polskich trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwie, jay dziesięć, motek ieden. Łukjan Hawrylenko—trzech synów, wołów pare, koni dwa, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Hryćko Pankiewicz—wołów dwa, koń ieden, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, sotce grzybów, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden, Artem Wozny z synem, półwłoczny—czynszu płacą złotych ośm, podoroszczyzny złotych trzy, chmielu miarkę, owsa miarek dwie, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Sydor Krawiec—czynszu złotych ośm; płacą y odbywaią, oraz po zbiegłych: Wasylowi Doroszczyszynemu z synem, Iwanie Hrehorynym zięciu z synami dwoma y trzecim Iwanie Prokopenku z synem iednym, poddanych teyże części Mało-Chwusińskiej, włok trzy z równemi z innemi wyżey wyrażonemi powinnościami zostaię, wyindegowawszy y teź część dóbr Chwusienki Małey, wyżey opisaną, ze wszystkiemi, do niey należącemi, polami, nawozami, ogrodami, sianożęciami, młynem, połową stawu y sianożęcią, poniżey młyna Mało-Chwusińskiego, po obapuł rzeczki Chwośnicy leżącą, aż po granicę Muszkowską rozciągającą się, poddanemi, tak teraz znajdującemi się, wyżey wyrażonemi y wszelakim zabudowaniem, arądą karczemną, połową grobelnego, ze wszelkiemi w ogulności użytkami, dochodami, należnościami y przynależnościami w moc, dzierżenie y posiadanie, za powagą wyżeyrażonych kondemnat y dekretu executionis, wspomnianym wielmożnym: Onufremu, staroście Szawliskiemu, y Jozefowi, pisarzowi ziemskiemu Żytomierskiemu, Bierzyńskiemu, braci między sobą rodzonym, podał y uwiązał; woznemu, wyż wyrażonemu, sądu swego apparytorowi, dla zawiadomienia wszystkim obwołać teź possessią y gromadom posłuszeństwo pilnie dla ninieyszch wielmożnych possessorów zalecić nakazał; a po oddaniu pomienioney części, czyli bardziey połowy dóbr wsi Chwusienki Małey, w dalszym dopełnieniu przerzeczonego executionis dekretu, za przymówieniem się wielmożnych Bierzyńskich, zezwoleniem z strony wielmożnego Ignacego Woronicza, starosty Ostrskiego, przez urodzonego imci pana Marka Liniewicza, gubernatora onego, jurysdykcyą swoią z dóbr Chwusienki do dóbr wsi *Weressów* tegoż samego dnia przeniosł; w dobrach zaś wsi *Weressach*, także nad rzeczką Chwośnicą, po drugiey stronie dóbr wsi *Kosciuszek* leżących, w pomieszkaniu roboczego Wasyla Kuzmenka, poddanego *Weressowskiego*, w przytomności

wszystkich ich mościów, wyż na akcie wyrażonych, przez tegoż woznego, opatrzego Iwana Chwusińskiego, sądu swego apparitora, przeniesiono bydy ogłoszwszy, przychylając się do wyż wyrażonych kondemnat y dekretu executionis, w moc, posiadanie, dzierżenie wielmożnych Bierzyńskich y całą wieś Weressy, z wyż wyrażoną y podaną już częścią wsi Chwusienki Małej, wprowadzić nakazujących, stron podobnież do pisania komparycyi strixit; na którym terminie wielmożni: Onufry, starosta Szawliski, y Jozef, pisarz ziemski żytomierski, Bierzyńscy, bracia między sobą rodzeni, przez urodzonego Franciszka Ziolkowskiego, postanawiając się y od strony pozwanej, to jest wielmożnego Woronicza, starosty Ostrskiego, do pisania komparycyi domawiał się; że zaś y na tym miejscu, za potrzykrotnym woznego przywołaniem, tenże wielmożny starosta Ostrski, ani sam przez się, ani przez umocowanego swojego nie stawiał się, wprowadzenia y powrucenia w possessyją dóbr tychże wielmożnym Bierzyńskim żadnemi prawnemi przyczynami nie broni, ani zastanawia, przeto sąd, w dalszym dekretu dopelnieniu, do podania y tych dóbr, wsi całej Weressów, przystąpiwszy, poddanych w gromadę temuż woznemu apparytorowi przywołać nakazał, a z przywołanych o osiadłości y powinnościach indagować zaczęły że: Wasyl Kuzmenko z synem iednym całą włokę trzyma, ma ciągi wołów parę iedną y koni dwoie, pańszczyzny robi dni dwa, a trzeci piątek, podoroszczyzny płaci złotych cztery, raleu groszy dwanaście, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce iedne, kur dwoie, jay dziesięć, motek przedzy ieden. Ihnat Ustymow zięć z synami żonatem i dwoma, włoczny, ciągi wołów dwa, koni dwoie, pańszczyzny dni dwa trzeci piątek, podoroszczyzny złotych cztery, raleu groszy dwanaście, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden przedzy. Iwan Chyży z Chwedorem synem włoczny, wół ieden, koń ieden, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych cztery, raleu groszy dwanaście, owsa miarek dwie, grzybów sotce, chmielu miarkę, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Hryszko Kuźmenko—półwłokę iedną, wołów ma dwa, pańszczyzny dzień ieden, podoroszczyzny złotych polskich dwa, raleu groszy sześć, owsa miarkę iedną, chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kure iedną, jay pięć, motek ieden. Iwan Kondratenko, itidem pułwłoczny, wołów dwa, pańszczyzny dzień, podoroszczyzny złotych polskich dwa, raleu groszy sześć, owsa miarkę, chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kure iedną, jay pięć, motek ieden. Petro Moroz z czterema synami, włoczny, wołów parę, konia iednego, pańszczyzny dni dwa a pią-

tek trzeci, podoroszczyzny złotych cztery, ralcu groszy dwanaście, miarek owsa dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Stepan Kuźménków zieć—puł włokę, wołów dwa, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych cztery, ralcu groszy dwanaście, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Kondrat Perdun z synem Stepanem żonatym—puł włoki, wołów dwa, koń ieden, podoroszczyzny złotych dwa, pańszczyzny dzień ieden, ralcu groszy sześć, owsa miarkę y chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kure iedną, jay pięć, motek ieden. Iowchim Kondratow syn, pułowoczny—wołów dwa, pańszczyzny dzień ieden, podoroszczyzny złotych dwa, ralcu groszy sześć, owsa miarkę y chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt; kure iedną, jay pięć, motek ieden. Stepan Morozów zieć, pułowoczny—pańszczyzny dzień ieden, podoroszczyzny złotych dwa, ralcu groszy sześć, owsa miarkę i chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kure iedną, jay pięć, motek ieden, ciągła ma wołów parę, konia iednego. Naum Chyzenko, pułowoczny—wołów ma parę, pańszczyzny odrabia dzień, podoroszczyzny złotych dwa, ralcu groszy sześć, owsa miarkę y chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kure iedną, jay pięć, motek ieden—płacą y odbywaią, wyptawszy się y też dobra, wieś Weressy z zwyż wyrażonemi poddanemi y ich podatkami, pańszczyzną y powinnościami, oraz budynkami y przybudynkami, tudzież polami, rolami, ogrodami, nawozami, przerąbami, zaroślami, czerteżami, sianożęciami, oblatami, rzekami, lasami y wszelkimi w ogulności dochodami intratami, pożytkami, należnościami i przyległościami, tak iako taż wieś w swoim obrębie granice miała y zawierała, mieć y zawierać powinna, w moc, dzierżenie y posiadanie wyżwspomnianym wielmożnym: Onufremu, staroście Szawliskiemu, y Jozefowi, pisarzowi ziemskiemu żytomierskiemu, Bierżyńskim podał y uwiązał, oraz woźnemu wyżwrażonemu, opatrznemu Iwanowi Chwusińskiemu, dla zawiadomienia wszystkich, possessyą obwołać y poddanym powinności pełnić wszelkie dla tychże wielmożnych Bierżyńskich zalecić rozkazał, względem zaś manifestacyi, za expulssyą podległych, y o kalkulacją z dóbr, teraz tradowanych, gdzie sprawa należeć będzie, czynienie wolne zostawie mocą dekretu niniejszego. U tego dekretu tradytionis podpis ręki urzędu przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, takowy: Wigura, pisarz grodzki Owrucki (L. S.). Któraż to tradycya, za podaniem y proźbą imci podawaiącego, a za moim, urzędowym, przyięciem, wszystka z początku aż do końca, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest wpisana,

Книга городская, Овручская, записовая, № 5268, годъ 1774. Листъ 168 на оборотъ.

---

§3. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Винницкихъ Хуторовъ, Николаемъ Кобылкою, крестьянину Нечипору Дахненчуку на прудъ. 1774, Апрѣля 10.

10 Aprilis, 1774 anno.

Przed nami, urzędem miejskim, winnickim, stanawszy osobiscie roboczy Mikoła Kobyłka, obywatel *Futorów Winnickich*, przy assystencyi Kyryla Karpenka, obywatela futorzańського, y ynnych tamiecznych sąsiadów; krórcan to roboczy, Mikoła Kobyłka, mając stawek na rzeczce, *Hołaka* nazwanej, do którego rzeczka przychodzi z Hłybokie, a ten stawek z antecessorów jego należy do niego, więc, nie widząc profitów dla siebie z tego stawku, umysłił tenże Mikoła Kobyłka, jako successor tego stawku, zprzedać Nieczyporowi Daхnenczukowi za złotych 10 y pszenicy ćwartkę y hreczki ćwiartkę 1; zaczęm tenże Mikoła Kobyłka temuż Neczyporowi wiecznemi czasy darował, zaprzedał, zapisał, wyrok od tego stawka uczynił, nie zostawując żadnego successora, ale tylko Neczypora Daхnenczuka za dziedzica uznać; na co ręką własną się podpisuje. Mikoła Kobyłka +. Swiadkowie: Kyryl Karpenko +, Ostap Daхnenko +.

Книга винницкаго Магистрата, годъ 1760—1790, № 5181. Листъ 54.

---

§4. Дарственная запись отъ Чигиринской экономіи крестьянину села Новоселицы, Олексъ Остапенку, на садъ, находящійся въ томъ же селѣ. 1774. Апрѣля 12.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra trzeciego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, stawiający się osobiście urodzony Józef Kostecki, prawo od wielmożnego Alexandra Łagowskiego, kommissarza generalnego, pracowitemu Olexie Ostapenkowi, poddanemu Nowosieleckiemu, na sadek, po Neczaiu i Rochotce dane i służące, na papierze prostym napisane, z podpisem ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, z przypiskami trzema, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego, do akt podał, w treści takowej. Dnia dwunastego Apryla, tysiąc siedmset siedemdziesiąt czwartego anno, daie prawo Olexie Ostapenkowi, obywatelowi *Nowosieleckiemu* na sadek po Neczaiu i Rochotce; za którego zapłacił tenże Olexa Ostapenko do skarbu pańskiego rubli cztery; więc niniejszym prawem tegoż Olexe Ostapenka przy tymże sadku wieczyście wzmacniam i successorów jego. Które prawo, z mocy mego kommissu, dla lepszej wagi i waloru, ręką własną podpisuie i zwykłą przykładam pieczęć. Dan ut supra, w Nowosielicy. U tej tranzakcii podpis przy pieczęci, na laku wyciśnionej, takowy: Alexander Łagowski, kommissarz generalny. A że tenże Olexa przyszedł tu na slobodę in Februario, tysiąc siedmset siedemdziesiąt czwartego roku, i osiada w teyże wsi Nowosielicy i poddaie się w wieczyste poddaństwo, tedy onemu nadaie slobody wolnej we wszystkich i od żadnego podatku na lat dwie; na to się podpisuie; datum ut supra; od gromadzkiego tylko ciężaru nie uwalnia się A. Łagowski, kom. Stosując się do tego nadania Olexie Ostapenkowi prawa, ponieważ po zbiegłym za granicę, jak dowiedziono świadectwem, władzą mnie powierzonego kommissu utwierdzam rzeczonego Olexę Ostapenka i successorów jego w wieczystym dzierzeniu. Datum w Medwedówce, die dwudziestego siódmego Apryla, tysiąc siedmset siedemdziesiąt osmego anno. Dominik Badowski, kommissarz. Bez żadnej już opłaty tej wdowie połowa tego ostrowu nadaie się, ponieważ już dawno do skarbu pańskiego rubli cztery importowała i do tego czasu używała bez żadnej przeszkody. Datum piętnastego Apryla, tysiąc siedmset osiemdziesiąt drugiego anno. Szybiński, gubernator. Która tranzakcija, w oblatę podana, co do słowa, jak w sobie się ma, do ksiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisana.

Книга земская, записовая Черкасского уездного суда, годъ 1799; № 3588. Листъ 267 на оборотъ.

85. Продажа крестьяниномъ Григоріемъ Билымъ, брату его, Федору Билому, доставшагося ему по' наслѣдству участка земли въ селѣ Винниціе Хутора, 1774. Апрѣля 17.

17 Aprila, 1774 anno.

Z woli i dyspozycyi jurysdykeyi zamku Winnickiego, pod ten czas ekonomem będącego W. Trawińskiego, stanawszy osobiście pracowity Hrehor Biły z bratem swoim rodzonym Chwedorem Biłym, w urzędzie naszym przysięgłym, miejskim przy widzu, pracowitym Sawce Kleczenkowi. Że tenże wzwyżpoinieniony Hrehor Biły, mając grónt po ojcu swoim, przez gromadę z bratem swoim podzielony, któren to Hrehor, zważając szczupłość y niesprawność budowania się na tym gruncie przez ludzi tamecznych gromadzkich, umyślił, podług rozsądenia gromadzkiego, tenże grónt przedać z przyszczepami y wszelkimi attynencyami za talerów bitych sześć; ale, unikając kłótni, w czym tenże Chwedor, przy nabyciu tego prawa, powinien wypłacić te talerów bitych 6 temuż Hrehorowi, bratu swemu, ostrzega sobie tenże Chwedor, ażeby nie miał nikt pretensyi, a on sam, tenże Hrehor Biły, nie ma pretensyi, ani żaden z jego familii do tegoż Chwedora Bilego, ponieważ wiecznemi czasy przedał, darował; y o to się żaden człowiek upominać nie ma, bo na to było gromadzkich ludzi 5, to jest: Jan Petrusenko, Michajło Darhnenczuk, Trochim Copa, Ochrem Kostenko, Jakim Kostenko. Które to nabycie prawa, za approbatą zamku Winnickiego jest podpisane przez W. Trawińskiego, pod ten czas ekonomem będącego, tudzież y urzędu przysięgłego: Aleksandra Mikłaszewskiego, wójta, Omelana Bazaliskiego, burmistrza, Mikitę Dubickiego, ławnika, Kazmierza Wiśniewskiego, pisarza miejskiego winnickiego. Dla gruntownijszego prawa, do xiąg magdeburskich zapisać rozkazał. Datum w urzędzie naszym miejskim winnickim, die et anno ut supra. Ja, Hrehor Biły, jako rzetelnie wiecznemi czasy przedałem, oddałem, darowałem, tak na to ręką własną się podpisuję, lubo nie umiejący pisma, kładę znak krzyża świętego. Hrehor Biły +. Proszony przyjaciel od obojga stron podpisuję się—Sawka Kleczenko, obywatel lutorzański +.

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 34.

86. Дарственная запись отъ дворянина Генриха Немирича крестьянину села Трокова, Василию Прокопчуку на поле и усадьбу. 1775. Апрѣля 24.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego, dnia trzydziestego Listopada podług dawnego, a iedynastego Grudnia podług nowego stylu.

Z rozkazu Jej Imperatorskiej Mości, w roki sądowe, ziemskie, żytomierskie, przedemną, Janem Nępomucenem Trypolskim, wojskim ówrućkim, sędzią, surrogatem i komornikiem ziemskim żytomirskim, i xiegadł niniejszemi, ziemskimi, żytomierskimi, osobiście stawiający urodzony Tomasz Putiatycz—Suryń, to prawo, od W. Henryka Niemiryca, G. A. J. K. mości, roboczemu Wasylowi Prokopczukowi, poddanemu *Trokowickiemu*, na grónt i chátę po zbiegłym Petru Bednarzu, w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątym dane, podpisem ręki tegoż zatwierdzone, na papierze prostym, z przyszytym arkuszem papieru stemplowanego, do akt ziemskich, żytomierskich w oblatę podał, w ten sposób: Daie te moie prawo Wasylowi Prokopczukowi, pótwierdzając dawniejsze, onemu dane, aby tak grónt po zbiegłym Petru Bednarzu, tudzież chałupę nazawsze trzymał, zakazując, aby nikt do tego gróntu z poddanych trokowickich i nekraszówskich nie interesował się. Które to prawo, jemu i synowi jego służyć będzie. Datum w Czerniechowie, dnia dwudziestego czwartego Aprilis, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku. H. Niemirycz mp.

Книга земская, житомирская, записовая и поточная, годъ 1792—1795, № 161. Листъ 188 на оборотъ.

87. Дарственная запись отъ дворянина Таршевскаго крестьянину Андрею Мельнику на право потомственного владѣнія сѣнокосомъ, пасѣкою и рошею на урочищѣ, лежащемъ между рѣкою Десною и озеромъ Моховатымъ. 1775. Мая 22.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Czerwca piętnastego dnia.

W roki sądowe ziemskie; powiatu Winnickiego, kadencyi Święto-Tró-

jeckiej prawem przepisanej, zwykle, stawiać się osobiście urodzony Maciej Buderadzki, ten dokument, moc prawa w sobie zawierający, od wielmożnego Tarszewskiego pracowitemu Andrejowi Mielnikowi, na zajęcie lewady z sianożęciem, pasieczyskiem i zapustem, na papierze prostym dany, ręką tegoż podpisany, z przyłączeniem papieru stemplowanego, ceny kopiejek trzydziestu, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Winnickiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ja, niżej na podpisie wyrażony, pozwałam Andrejowi Mielnikowi zagrozić sobie lewadę w uroczysku będącą, *od Desny do Mochowatego jeziora*, w której to rzeczonyj lewadzie służyć mu ma sianożęć i pasieczysko wiecznemi czasy, nie tylko jemu, ale i potomstwu jego, któremu oraz wolność nadaię, w wychowanym zapuście, chrust i dorosłe drzewo bez żadnej prepedycji dworskiej na własną jego potrzebę używać. Które to prawo własną ręką moją podpisuję. Datum w Sosence, dnia dwudziestego drugiego Maja, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpis ręki takowy: A. K. Tarszewski mp. Który to dokument, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Winnickiego iest zapisany.

Книга земская, записовая Винницкаго уѣзда, г. 1799, № 4801. Листъ 198 на оборотъ.

---

88. Продажа намѣстникомъ Чигринскаго староства, Залевскимъ, крестьянину села Адамовка, Антону Хоменку, въ потомственное его владѣніе, луга, называемаго «Каламазка». 1775. Іюля 2.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Augusta siedmnastego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego y przedemną, Antonim Swiderskim, wiceregentem przysięgłym ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobiście stawający jego mość xiądz Tymowtey Butwinowski, paroch wsi Adamowki, te prawo na łąkę, od zarządzającego w starostwie Czehryńskim, urodzonego Zalewskiego, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, dnia drugiego Julii, na rzecz poddanego Adamowskiego, Antona

Chomenka, dane y przez wielmożnych kommissarzy tegoż starostwa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym, dnia siódmego Septembris, y w roku tysiąc siedmset ósmdziesiątym, dnia drugiego Septembris, przy wyciśnieniu iedney na laku czerwonym pieczęci, stwierdzone, na prostym papierze napisane, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego, z dołączeniem papieru herbowego trzydziestu kopykowego w oblatę podał, w te słowa: Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, dnia drugiego Julii. Ponieważ Anton Chomenko, żytel wsi *Adamowki*, importował do skarbu złotych polskich czterdzieści y dwa za łąkę, nazywającą się *Kalamazka*, nad rzeką Imbekiem, zaczawszy od gościńca Rakowskiego, ciągnącą do gościńca Woronowskiego, takż y drzewa znajdujące się na tey łące, zaczym pozwałam onemu mieć wszelką moc do rządzenia y używania jey, tak pomienionemu Antonu Chomenku, iako y successorom iego, wiecznie ubezpieczam go tym prawem moim, y nikt jemu żadney czynić przeszkody nie powinien będzie, z tym dokładem, ponieważ by pomieniony Anton Chomenko miał puść gdzie na slobodę, za granicę lub w insze państwo ze starostwa Czehryńskiego, tedy żadney racyi do tey łąki nie będzie miał, y te prawo żadnego waloru mieć nie będzie. Na co, dla tym większey wiary, wagi y waloru, ręką moją własną podpisuie. Datum w zamku Czehryńskim, ut supra. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki urodzonego Zalewskiego, namiesnika Czehryńskiego, takowy: Józef Zalewski manu propria. Stwierdzenie zaś tegoż prawa od wielmożnych kommissarzy starostwa Czehryńskiego, w te wyrazy: zapatrzwszy się na dokument ten, przez niegdys jego mości pana Zalewskiego, pod ten czas namiesnika Czehryńskiego, dany Antonowi Chomenkowi, że ten że Chomenko importował do skarbu jasnie oświeconego xięcia pana dobrodzieja za łąkę, wyż opisaną, a w perceptę tegoż jego mości pana Zalewskiego, iako świadczy y jego kalkulacya, złotych polskich czterdzieści dwa, żądaiącemu ubezpieczenia od zwierzchności kommissaryatu, w wolnym dzierzeniu gróntu tego, z władzy powierzonego innie w tych dobrach starostwa Czehryńskiego kommissu, stwierdzam te prawo, służące Antonowi Chomenkowi y jego successorom, własney ręki moiey podpisem, przy wyciśnieniu pieczęci. Datum w Borowicy, dnia siódmego, Septembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego roku. Dominik Badowski, kommissarz. (locus sigili). Te prawo, przy lustracji starostwa Czehryńskiego, widziałem dnia drugiego Septembris, tysiąc siedmset ósmdziesiątego roku, w Adamowce: I. Skipor. Ktore to pra-

wo, słowo w słowo do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Czehryńskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Чиринскаго уезда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 379 на оборотъ.

89. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Каневскаго Седьца, Якимомъ Стокаченкомъ, крестьянину того же села, Прокопу Пойденку, на усадьбу, поле и 3 сада. 1775. Юля 5.

Dnia 5 Julii, 1775 roku.

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa stanawszy osobiście Jakim Stokaczenko, poddany z *Sielca Kaniowskiego*, zeznał jawnie, dobrowolnie, ku zapisaniu do ksiąg miejskich, kaniowskich, kupczą, którą, za wiadomością zwierzchności, sprzedał grunt jego własny Prokopowi Poydenkowi, poddanemu tegoż *Sielca Kaniowskiego*, to jest chałupę z sieni, komorą, szopami, dworem, ogrodem, sadem przy granicie, a drugim sadem za kiernicą i potoczyskiem, pod górą *Gonczarychą*, trzecim sadem w lesie za tąż górą *Gonczarychą* tak z polem, do orania używanym, do tegoż gruntu należącym; ten grunt w *Sielcu Kaniowskim* leżący między Myronem Daceniem, Syrhijem Slipcezenkiem i Hryckiem Kucenkiem, ten alias grunt sprzedał za sumę rubli dwadzieścia, № 20, przez połowę srebrnych i miedzią; którą to wyrażoną sumę tenże sprzedawca, Jakim Stokaczenko, od wspomnianego Prokopa Poydenka rzetelną i zupełną do rąk jego odebrał; teraz z odebranej kwoty tym dobrowolnym zapisem onego kwituje i waruje żonę, dzieci, krewnych swoich nie mieć pretensyi i nie czynić przeszkody wspomnianemu Prokopowi Poydenkowi w tym kupionym gruncie pod winą zamkową, etc. Wolen tedy tenże Prokop tym kupionym gruntem jak chce dysponować, darować, dać, a, za wiadomością władzy, sprzedać lub, na jaki dobry jego pożytek chce, obrócić. My tedy, urząd, na prośbę stron tę kupczę przyjęli, do akt miejskich kaniowskich wpisali, a, za aprobatą władzy, rzeczonemu Prokopowi Poydenkowi ekstraktem wydali, Datum ut supra. Cały urząd miejski Kaniowski,

Przedawca gruntu—Jakim Stokaczenko, poddany z Sieleca Kaniowskiego, krzyż święty ręką własną pokłada +.

Книга Каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.

Листъ 2. (№ 4).

90. Дарственная запись отъ графа Иоанна—Амора Тарновскаго крестьянину села Биндюговки, Мойсею Сугаку, на право владѣнія мельницею и прудомъ на рѣчкѣ Безъимянной, ниже села Бендюговки а также прилегающими къ пруду лугомъ и рощею. 1775. Августа 17.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, dnia czwartego Grudnia podług dawnego, a piętnastego według nowego stylu.

Na urzędzie grodzkim, w zamku Jej Imperatorskiej Mości Żytomierskim, przedemną, Wawrzyńcem Rzeplińskim, vice-regentem przysięgłym, grodzkim, żytomirskim i xiegami niniejszemi, grodzkimi, żytomirskimi, osobiście stawiający urodzony Doroty Matkowski, chorąży W. K. to prawo od J. W. Tarnowskiego, starosty Kaborlickiego i Bystrzyckiego, Mojsiejowi Suhakowi, na młyn, łuh i stawek, do tegoż młyna należący, w kluczu Wasylowskim, Bendiuhowce, dziedzicznych, podpisem ręki tegoż J. W. Tarnowskiego zatwierdzone, przy pieczęci iednej, na laku czerwonym wyciśnionej, na papierze ordynaryjnym wypisane, z przyszytym arkuszem papieru dwudziesto-kopijkowym, do akt grodzkich, żytomirskich w oblatę podał, w tych wyrazach: Jan Amor hrabia na Tarnowie Tarnowski, Kaborlicki, Bystrzycki starosta, wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć teraz i napotym będzie należało, iż ja, mając dobra w Ukrainie dziedziczne, w wojewodstwie Kijowskim, powiecie Żytomirskim leżące, Wasylowszczyzna zwane, które chcąc do iakowej lepszej przyprowadzić perfekeyi i pożytku, puszczam i nadać Mojsiejowi Suhakowi młyn ze stawkiem na rzece Bezymiennej, z *Bindiuhowki*, wsi do tegoż klucza mego należacej, płynacej, kosztem tegoż mielnika postawiony, dla czego arędarze do lat trzech połowę tylko wymiaru, a tenże Suhak połowę brać ma; na żelaza i kamienie, do wy-

rażonego czasu lat trzech. ciż przez połowę składać powinni; a po skończonych trzech latach, że miarek dwie arendarz brać będzie, a trzecią wyrażony Suhak, tak expensa na kamienie i żelaza dwie części arendarz, a część iedną mielnik podejmować powinni będą. Zupełna zaś konserwacja i reperacja młyńna tego do mielnika należy, którego, za podjęty koszt w stawieniu, od płacenia kołowego do lat dwóch uwalniam, łuh, lassek i stawek do tegoż przydaię mu młyńna, w których od nikogo ażeby żadnej nie miał prepedycyi ani dezolacyi, tak i w stawku, aby nikt nie ważył się pod winą dworską łowienia ryb, zalecam; co wszystko, dla zupełnej wagi i waloru, własną stwierdzam ręką, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci. Datum w zamku Wasylowskim, dnia siedmnastego Augusti, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku. U tego prawa podpis takowy: Jan Amor hrabia Tarnowski, starosta Kahorlicki, Bystrzycki. (L. S.) Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга городская, Житомирская, записовая, № 296, юдъ 1794. Листъ 1280 на оборотъ.

---

91. Дарственная запись отъ дворянина Луки Струтинскаго козаку Кондрату Запорожцу на хуторъ, лежащій въ окрестности села Зозова. 1775. Сентября 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Decembra trzydziestego pierwszego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, braclawskimi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim braclawskim, stawiając się osobiście jegomości pan Maxymilian Iwanowski, te prawo, od jaśnie wielmożnego Łukasza Strutyńskiego, S. H. Kondratowi Zaporozcowi na futor, w kluczu Lipowieckim, dane i służące, dla zapisania do akt grodzkich, braclawskich, z przyłączeniem papieru imperatorskiego, dwudziestukopiejkowego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Łukasz Berlicz na Strutynie, Żorniszczach i Lipowcu Strutyński, starosta Starodubski etc. Wiadomo czynie komu o tym będzie należało wiedzieć, iż ja w dobrach

moich dziedzicznych, Lipowcu, mając grunt niepodległy, w władzy mojej będący, po Rohatym pozostały, do szafunku mego należny, ktorem nadałem, z łaski mojej, Kondratowi Zaporozcowi futur z gruntami, sadami, rolami, od *Zozowej* koło lasu pańskiego, gdzie się znajdują mogiły po iednej stronie, po drugiej Sitnikowej drożynie, aż do Krawcowej grobli ciągnącej się, oraz i sianożęć Berbelikową w stepie, do życia pomienionemu Zaporozcowi i successorom jego naznaczam, za co przyzwoity podatek, po złotych polskich pięćdziesiąt z akcentami, ma do skarbu wypłacać, z tym iednak warunkiem, że wolnym czynię, od wszelkich powinności uwalniam; co, dla lepszy wiary i wagi, przy przyciśnieniu zwykłej pieczęci, ręką własną podpisuje. Dan w Lipowcu, dnia trzynastego miesiąca Września, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci, na laku czarnym wyciśnionej, takowy: Łukasz Berlicz Strutyński, S. H. (L. S.). Niżej przypisek w te słowa: Wolen będzie od podatków i wszystkich powinności gromadzkich wyżej wyrażony Kondrat Kozak. Dan w Lipowcu, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego anno, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Oktobris. Józef Dunin Goławiński. Które to prawo co do słowa w xiegi niniejsze jest zapisane.

*Книга городская, Винницкая, записовая, годъ 1795,
№ 4749. Листъ 1127.*

---

92. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Тулинець, Антономъ Перебиносенкомъ, крестьянкѣ того-же села, Агаѣи Перебиносенковой, на принадлежащіе ему наследственно: два огорода и садъ. 1775. Сентября 16.

Roku 1775, miesiąca Septembra 16 dnia.

Ja, niżej znakiem krzyża świętego podpisany, Anton Perebynosenko, daję tę swoje dobrowolne, ni od kogo nie przymuszone, kupczę, (a to za obwieszczeniem władzy), Ahafii Perebynosce, stryja mego rodzonego żonie, i synom tejż, poddanym wsi *Tuliniec*, której sprzedałem grunt mój własny, ojcowski, używany ojcem moim, Doroszem Perebynosem, wraz z

stryjem Hryćkiem, mężem wspomnionój Ahafji, gdy ci ten świat pożegnali, ja zaś z bratami stryjeczniemi nie mógł spokojnego mieć mieszkania, jako wyżej, sprzedał część ojczyzny mojej, to jest ogrodów dwa z sadem, podwórzem (oprócz chałupy) za sumę rubli № 10, dico dziesięć. Przy której kupczój i pieniądze zupełnie do rąk moich odebrałem, przy którym odebraniu tym moim dobrowolnym zapisem wspomnionę Ahafię Perebynoskę i synów tój kwituję i waruję żonę, dzieci moich, tak i bratów moich rodzonych, z których poradą ten sprzedałem, nie czynić onym żadnej przeszkody w używaniu tego gróntu, pod winą skarbową i karą przykładną. Wolna tedy też Ahafia wraz z synami swojemi, tym, odemnie kupionym, gruntem, jak własnym swoim rządzić, darować, dać, a w czasie potrzeby sprzedać, ale za wiadomością władzy. Którą to kupczę my, urząd, na ugodę stron przyjęli, do aktów wpisali, a, za approbatą władzy zamkowej, Kaniowskiej, z podpisem rąk własnych Ahafii Perebynosce i synom tój ekstraktem, die et anno ut supra, wydali. Przedawca tego gruntu Anton Perebynosenko, poddany ze wsi Tuliniec, krzyżem świętym podpisuje się +. Przytomni: Ołexa Kurynny, wójt +, Andryj Pustowoyt +, Stepan Zadorožni +, Zinko Dekalo +, Iwan Szwiec +, Opanas Tuszysty +, Jusko Kuriny + i urząd miejski Kaniowski.

*Книга Каневскаго Магистрата, годъ 1774—1787. № 3535,
Листъ 2. (№ 3).*

---

93. Дарственная запись, данная отъ имени князя Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Лысянки, Степану Яроцкому, на право потомственнаго владѣнія прудомъ на рѣчкѣ Бужанкѣ и прилегающимъ къ нему сѣнокосомъ. 1775. Ноября 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Junii jedynastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich woiewódstwa Braclawskiego, kadencyi Święto-Tróieckiej, prawem koronnym przepisanej, zwykłym, stawiać się osobiscie urodzony Antoni Zawrocki, te prawo, od J. O. Xięcia jegomości

pana Jabłonowskiego, wojewody poznańskiego, sławetnemu Stefanowi Jarockiemu, obywatelowi lisiańskiemu, na staw z zabudowaniem wolnym mły-
na dane, z przyłączeniem papiru Imperatorskiego, dwudziesto kopijkowego, do xiąg ziemskich woiewodstwa Braclawskiego w sposób oblaty podał,
de tenore tali: Żądającemu sławetnemu Stefanowi Jarockiemu, mieszkań-
cowi *lisiańskiemu*, a biorącemu się do gospodarstwa, tak temuż, iako i
innym, dla zaszczyenia w staraniach i w jego pracach, na fundamencie
mnie powierzonego kommissu od J. O. xięcia iego mości z Prus Jabło-
nowskiego, wojewody poznańskiego, pana i dobrodzieja mego, niniejszym
prawem moim stawek na rzece *Buzance*, między stawami Nużnego i Bycz-
kowego leżący, pod granicą Białocerkiewską, od lat pięciudziesiąt spu-
szczony i rozerwany, nadaię, pozwalaiąc go sobie zająć dla swojej wygo-
dy i na swój pożytek zarobić, sianożęci, ile bydź może około wody, ko-
sić, młynek, gdyby miał sposobność zabudować swoim kosztem na tym-
że stawku wzmiankowanym Jarocki, do którego młynka ani stawku skarb
żadnej pretensyi mieć nie powinien, ale wiecznemi czasy nadaie i sukces-
sorom iego. Które to prawo, z władzy mnie powierzonej, przy zwykłej
pieczęci, podpisuje, dnia trzydziestego Nowembris, tysiąc siedmset siedm-
dziesiąt piątego roku. U tego prawa, per oblatam podanego, podpis takowy:
Dominik Badowski (L. S). Które to prawo, iak się w sobie ma, co do
słowa do xiąg ziemskich, braclawskich iest wpisane.

*Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства,
годъ 1795, № 4794. Листъ 450.*

94. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ мѣстечка Медве-
довки, Гавріиломъ Костыковымъ зятемъ, писарю городскому, Марку
Исаевичу, на усадьбу, садъ, леваду, поле и сѣнокосъ, прилежащiе къ
рѣчкѣ Медведовкѣ. 1776. Мая 23

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, miesiąca Augusti
dwudziestego osmego dnia.

Przed xięgami y aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego y prze-
demną, Janem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego,

stawający osobiście urodzony Makary Woliński, tę donacją, czyli raczej kupeczę, na rossijskim dyalekcie spisana, od szlchetnego Hawryła Kostykowego zięcia, mieszczanina miasta Medwedowki, na dworysko, sad y lewadę z sianożęcią, na osobę szlchetnego Marka Isaiewiczza, natenczas pisarza mieyskiego medwedowskiego, zeznaną, z podpisem rąk przyjaciół y aprobatą, z dwoma pieczęciami, na laku czerwonym wyciśnionemi, z przyłączeniem arkusza papieru steplowanego, ceny dwudziestu kopiejek w oblate do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał, w te słowa: Tysiacza siemсот siemdesiat szestoho hoda, misiacia Maia dwadciatoho dnia. Ja, niżey na podpisi wyrażeni, a imēnno, Hawryło Kostykov ziat, żytel starostwa Czehrynskoho, horoda *Medwedowki*, daiu siju moi kupeczu. Markowi Isaiewiczowi, pysaru horodowomu Medwedowskomu, w takoy wyżce opisany sposob: czto ia iemu sprzedał swoy grunt własny, nadanyj mni testem moim Kostykom, małuju czast onoho grunta, a ktomu jeszcze moim staraniem pryłożenno y kuplenno, to iest: dworyszcze, sad i lewada sinożatnaja na usty riezky Medwedowki, a hraniczyt uroczyszczem z iednoy storony pustaia hrebła, y w konec hrebli prowala, w ktorom prowali y hrusza stoit, a zdruhoj storony row, okopyszcz, w ktorom okopyszczy i prymeta: werby bolszy wyrosły, z trecty storony na hory row, a z czetwertoy ryczka u łuzi, ktoraja idet z riezki Medwedowki, a za cenu deneh rossyskoy chodiaszczoy monety, staroy, srebnoy rubley dwadcat czetyry, ktoromu Markowi sprzedał ja wo wicznoie władynjie y ditiam ieho; y w dalszye czasy ja, ani dity moi, ni krewnyi blyzkyi y dalekyi do onoho gruntu po wysz opisanyie uroczyszczza ne powinny utruczatsia y upominatsia; a budy by s krewnych moich, kotoryie żytelstwujut za Dniprom, mohły pokazaty iakjie rozpysnyie papery, to onyie żadnoho waloru imit nie budut, poneże swoje własnoie prodaiu i nikomu ne pennoe, i w tom, dla lipszoho wirojatyia y pewnosty, iako ne umijetnyj pysanyia Bożestwennoho, pry imeny swoim, podpisujuś znakom kresta Swiatioho. Hawryło Kostykov ziat, krzyż. + Dijało sia syie na uradi horodowom Medwedowskom, za wydomom y dozwołenyiem wielmożnoho ieho myłosty pana Żukowskoho, namisnyka gubernii klucza Medwedowskoho, y pry ludziach czesnych y wiry hodnych: Semenu Rudju, Isku Suszku, Semenu Połudnenku, Sydoru Stukałenku, Iwanu Jabłonskomu, y proczych. Swiaszczenno-ierey Hawrył Medwidowski. Swiaszczenno-ierey Andrey Medwedowski. Pry tom słuczyszyszy sia y ia wo swidytelstwo. Trofym Udowenko, żytel Jaskowski. Felician Żukowski, gubernator (locus sigili). U tey donacyi, w oblate poda-

ney, aprobata dworska w tym sposobie: Władzą mnie powierzonego kommissu, tę kupczę, od Hawryłka Kostykowego zięcia Markowi Isaienkowi służącą, stwierdzam, ubezpieczając jego y sukcesorów podpisem ręki moiej przy zwykłej pieczęci. Datum die septima Iunyi, millesimo septingentesimo septuagesimo sexto anno, w Medwedowce. Dom. Badowski, komisarz (locus sigili). Te prawo, przy lustracyi starostwa Czechryńskiego widziałem dnia piątego Septembra, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku w Medwedowce. I. Skipor.

Книга земская, записовая Чирюнскаго уезда, годъ 1797—1798. № 3590. Листъ 78.

95. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Несторомъ Швецомъ, козаку, Павлу Охотѣ, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1776. Іюля 12.

Przedanie futora Iwana Czarnego.

Nizej wyrażony, cale się poddając i incorporując, zeznaię tym moim nieodmiennym pisaniem, przy urzędzie miejskim *Chmielnickim*, iż ia, z dobrej moiej woli i z poradą przyjacioł moich, bez żadnego przymuszenia, sprzedałem futor swój z dwoma stawkami pustemi i ze wszelką atynencią do niego, spadły na mnie po nieboszczyku Iwanie Czarnym, sytuowany w *Butkowie*, Pawłowi Ochocie, kozakowi, za czerwonych złotych czternaście bez złotych 4, in summa za złotych polskich 248, wiecznemi czasy, do którego to futuru, już ia, ani żaden moj krewny, nie mamy należęć ani się interessować do niego, tylko iuż wyrażony Pawło Ochota do niego należy i iest gospodarzem własnym i wiecznym onego; wszelką ma moc onym rządu; więc, iakom iemu ten futor wyrażony ze wszelką atynencią raz na zawsze przedał i pieniądze za ten futor, iemu przedany, do szeląga odebrał, tak, dla tym większej wiary i waloru, nie umiejąc pisać, własną moją ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 12 Julii, 1776 anno. Nestor Szwiec, zięć Czarnego Iwana. †

Книга Хмѣльницкой городской ратуши № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 113.

96. Дарственная запись отъ Павла Волыка, зятю его, Павлу Лаврикову, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1776. Іюля 16.

Darowanie futora Wolikowego.

Niżej wyrażony zeznaię tym moim nicodmiennym pisaniem przy urzędzie chmielnickim, iż ja, z dobrej moiej woli i miłości ojcowskiej, daruję Pawłowi Ławrykowemu, zięciowi swemu, i sukcesorom iego futora moj własny, sytuowany w *Butkowie* z stawkiem i ze wszelką atynencią do tego futora, to iest z tym wszystkim, com ja trzymał i zażywał, ponieważ ja nie mogę z tego futora sam powinności wszelkiej odbywać, ani danin żadnych płacić, do którego to futora już ja nie należę, ani mocy żadnej onym żądzenia (mam), tylko Pawło, zięć mój; już do niego należy i wszelką moc ma, iako iest iuz tego futora prawdziwy i własny gospodarz, bom iemu wiecznemi czasy darował; iednakże waruję ja sobie to: wyrażony Pawło, zięć mój, powinien mnie trzymać przy sobie do smierci w poszanowaniu, iako ojca, a ja, co zmożę, będę mu pomagał czasami, odzieniem się sam będę starał i dbać będę, żeby było za co mię pochować, iak umrę. Więc na to, dla większej wiary, wagi i walu, nie umiejąc pisać, własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w ratuszu chmielnickim, die 16 Julii, 1776 anno. Pawło Wołyk +.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 113 на оборотъ.

97. Дарственная запись отъ князя Сангушка на лугъ крестьянину села Сивавы, Семену Куттенку. 1776. Ноября 8.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca dziewiątego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia piętnastego miesiąca Februarii, roku wyż na akcie wyrażonego sędzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryń-

skiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający sławetny Semen Kuttenko, te prawo sobie, stawiającemu, na sianożęć od skarbu J. O. X. Sanguszka, wojewody Wołyńskiego, dane, na papierze ordynaryjnym napisane, podpisem rąk: W: Mikoszewskiego przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, J. O. X. jego mości Sanguszka W. W. . moc approbaty w sobie zawierającym przy takiej że pieczęci, jako też W: Jordanskiego, wyrażającym wielość zapłacenia za oną sianożęć, zatwierdzone, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego, trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego sposobem oblaty podał, w te słowa: Semen Kuttenko, w *Sikawie* mieszkający, łąkę, zaczowszy od rowu Paseczenka Leskowskiego do borku Jałowenka i Prychnenka wzdłuż, poprzek zaś od góry stepu do błota, Saha nazwanego, na kossarzów dwadzieście, w skarbie za rubli dziesięć kupuie, którą łąkę, z mocy niniejszego dokumentu, wolen będzie Semen Kuttenko iak chcieć na swój pożytek obrócić i oporządzić lub sprzedać, a dla lepszej wagi ten dokument, z mocy mi udzielonej od J. O. X. jego mości, wojewody Wołyńskiego, dobrodzieia, podpisuie; dan w zamku Czerkaskim, dnia osmego Novembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt szostego. U tego prawa, woblątę podanego, podpis, przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej, iest w te słowa: Fr. Mikoszewski Komor. Żyt. (L. S.) Poniżej tego approbata przy takiejże pieczęci w tym sposobie: H. X. Sanguszko W. W. (L. S.) i przypisek takowy: solwit flor. sześćdziesiąt dziewięć. W. Jordanski mp. Które to prawo co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаского уездного суда, годъ 1799 № 3588. Листъ 70.

---

96. Приказаніе дворянина Степана Барановскаго войту села Снѣжной о томъ, чтобы крестьяне изъ его села не опустошали рощи, принадлежащей войту села Зарубинець, Деміану. 1776. Декабря 29.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Czerwca dwudziestego piątego dnia (veteris styli).

W roki sądowe, ziemskie wojewodstwa Braclawskiego, kadencyi Święto-Trojeckiej, podług starego stylu i rezolucyi od zwierzchności krajowej wskazanej, przypadłe, stawiać się osobiście uczeiwy Mateusz Ogonowski, ten dokument, od wielmożnego Stefana Baranowskiego, pracowitemu Demianowi, wojtowi Zarubienickiemu dany, z opłatą papieru dziesięcio kopiejkowego do akt niniejszych, ziemskich, Braclawskich w sposób oblaty podał, w tój istocie. Przykazuje z seryą wojtowi Śnieżniańskiemu, ażeby zalecił poddanym Śnieżniańskim, aby lasku wójta Zarubinieckiego nie pustoszyli; o które pustoszenie zachodzi rekwizycya; co, pod karą przykazując, ręką własną podpisuje. Datum w Krzywionce, dnia dwudziestego dziewiątego Decembris, millesimo septingentesimo septuagesimo sexto anno. U tego dokumentu podpis ręki, przy pieczęci rodowitej, na laku czerwonym wycisionej, takowy: Stefan z Irzykowa Baranowski, m. pr. (L. S.). Który słowo w słowo do xiąg niniejszych, ziemskich wojewodstwa Braclawskiego jest zaingrossowany.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1793, № 4790. Листъ 109 на оборотъ.

99. Дарственная запись отъ князя Альбрехта Радзивида крестьянамъ: Лукъ Музыкѣ и братьямъ: Данилу, Онуфрiю, Федору, Павлу и Гарасиму Руденкамъ, на потомственное владѣніе хуторомъ, лежащимъ близъ села Быстрика. 1777. Генваря 29.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szostego, miesiąca Augusta osmego dawnego stylu.

Na leżeniu xiąg ziemskich, żytomirskich, przedemną, Jakóbem Zaleskim, namieśnikiem przysięgłym, ziemskim, żytomirskim, osobiście stawiający W. Bartłomiej Dobrosielski, prawo X. Albrychta Radziwiłła, dziedzica, roboczym Rudenkom, poddanym swoim, na futorek dane, podpisem xięcia jegomości przy pieczęci zatwierdzone, na papierze ordynaryjnym napisane, z przyszytym arkuszem papieru kraiowego, do akt ziemskich, żytomirskich w oblatę podał, w ten sposób. Albrycht Radziwiłł, xiąże na Nieszwierzu,

Olyce, Klecku, Dubinkach, i świętego państwa Rzymskiego, hrabia na Mi-sze, Szydłowcu i Krozach, a na Zdienciele, Hłusku, Berdyczowie, Samo-fałowiczach, Chalczu, Michalewce etc. etc. pan i dziedzic, generał-major i pułkownik ussarski wojsk W. X. Litewskiego, kawaler orderu S. Huberta najjaśniejszego elektora palatini Rheni, wszem wobec i każdemu zosobna, komuby o tym wiedzieć należało, a mianowicie wielmożnym imé panom: kommissarzom, ekonomom i dyspozytorom dóbr moich hrabstwa Berdy-czowskiego, podaie do wiadomości: iż ia, skłoniwszy się do zachodzących proźb poddanych moich dziedzicznych berdyczowskich: Danyły, Onufreja, Fiedora, Pawła, Harasyrna Rudenków, braci między sobą rodzonych, poz-woliłem onym, pozostały po zmarłej podczas powietrza familii Tymczenków, niegdys dziedzicznych moich poddanych, futerek, pod *Bystrzykiem* be-dący, po połowie z Łukaszem Muzyką, poddanym moim dziedzicznym berdyczowskim, trzymać i używać na zawsze i sukcesorom onych, bez żadnej od nikogo w niczym przeszkody, z tym obowiązkiem, ażeby każdy z pasieki swojej należąca do skarbu dziesięcine i oczkowe rzetelnie co rok oddawali; którego to futorku bliższą gruntów swoich połowę, nagrodziw-szy za pracę i budowę Łukaszowi Muzyce, Rudenkowie objąć mają, a dru-gą Łukasz Muzyka trzymać będzie; i na to dane te moje pozwolenie ręką własną, przy przyłożonej pieczęci, podpisuję. Datum w Berdyczowie, roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego siódmego, miesiąca Januarii dnia dwu-dziesiątego dziewiątego. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis reki, przy pieczęci, w te słowa: Albrycht xiążę Radziwiłł, generał-major i pułkownik ussarski wojsk W. X. Litewskiego, kawaler orderu S. Huberta najjaśniejszego elektora palatini Rheni mp. (L. S.). Które to prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich, żytomirskich iest zapisane.

Книга земская, Житомирская, записовая, и поточная, годъ 1796, № 162 Листъ 430 на оборотъ.

100. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Бобрлицы, Феодосією Степаненковою, сыну своему, Федору Степаненну, на мель-ницу и прудъ 1777. Марта 16.

Roku pańskiego 1777, Marta 16 dnia.

Do ksiąg niniejszych urzędu miejskiego Kaniowskiego przyszedłszy Teodozia, wdowa, żona Iwana Stepanenka, obywatela ze wsi *Bobrycy* starostwa Kaniowskiego, z dokumentem, od władzy onęj danym, która po śmierci męża swego z dziećmi, iednemi dorosłemi, drugiemu małoletniemi, taż nie mogła, jako żona, gruntu, po nieboszczyku zostalego, to jest młynków dwa, leżące na tymże potoczysku, powyżej wsi téjże Bobrycy, i powyżej młynka Kostenkowego ieden, drugi powyżej młynka Watakowego, a poniżej wsi Troszczyzna, których żadnym sposobem nie mogła utrzymać, te sprzedała synowi swojemu, Fedorowi, jeden nie podał Bobrycy, to jest młynek o iednym kole, z groblą, stawkiem i ze wszelką tego reperacją, żonie tegoż i successorom wiecznemi laty za summę rubli czterdzieścia, № rs 40; którą to wyrażoną summę ja, Teodosia, od syna mojego zupełnie odebrałam, z którego tym moim dobrowolnym zeznaniem i do xiąg zapisem kwituję i waruię drugich dzieci moich, jako też i krewnych, aby się z nich nikt nie ważył wyż wspomnionemu Fedorowi Stepanenkowi a synowi mojemu, poddanemu Bobryckiemu, w używaniu tego żadnej najmniejszej czynić przeszkody pod winą dworską. Wolen tedy syn mój tym gruntem, jako własnym swym, rządzić, za wiadomością dworską sprzedać, dać, darować. Którą to kupeczą na prośbę i ugodę wyrażonych stron, przyjęli, do aktów wpisali, a, za approbatą dworską, wspomnionemu Fedorowi Stepanenkowi my, urząd miejski Kaniowski, z podpisem rąk własnych, ekstraktem, die et anno ut supra, wydali. Za urząd miejski Kaniowski—Grzegorz Leontowicz. Przytomna gromada Bobrycka: Klim Zabojenko +, Kiryk Łegeza, wójt +, Semen Kobeski +, Maxym Kozłenko +, Petro Małyk +, Semen Lisowy +, Przedawca tego, Teodozia, Iwana Stepanenka żona +.

*Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 4.*

101. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Бобрлицы, Теодосією Степаненковою, своимъ сыновьямъ: Михайлу и Тымошу Степаненкамъ, на урочище, называемое Божковщина 1777. Марта 16.

Roku Pańskiego 1777, Marta 16 dnia.

Taż sama, wyż wyrażona, Teodozia, Iwana Stepanenka nieboszczyka żona, poddana *Bobrycka*, takoz za obwieszczeniem dworskim, sprzedała grunt drugi, młynek, w pierwszej kupcezy opisany, leżący poniżej wsi Troszczyna, z groblą, stawkiem i sadkiem, nie opodał w uroczysku *Bozkowszczyzna*, synom swoim drugim: Mychajłowi i Tymoszowi, też żonom i potomkom, za sumę rubli № 30; które to wyrażeni synowie moi wypłacili do rąk moich rubli № 10, resztę zaś, rubli 20, tym wiecznie daruję, ażeby pamiętali swoją ojczyznę; i dzieci moje drugie nie mają do wyż wyrażonych: Michajła i Tymosza w tym opisanu i używaniu tego gruntu najmniejszej pretensyi, pod winą skarbową; wolni ci tym, u mnie kupionym i dobrowolnym, pożytkować, żony tych tak i dzieci; a w czasie potrzeby i sprzedać. Która to kupeza w xięgi urzędu miejskiego Kaniowskiego zapisana, a za approbatą dworską, Mychajłowi i Tymoszowi Stepanenom ekstraktem die ut supra, wydana. Przytomny urząd miejski Kaniowski. Przytomna gromada Bobrycka u wyż napisanej kupcezy wyrażona. Teodozia, żona Iwana Stepanenka z Bobrycy, przedawca tego, krzyżem świętym +.

Книга Каневского Магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.

Листъ 4.

---

102. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину Тышку Шевченку на право потомственного владѣнія хуторомъ, лежащимъ на рѣчкѣ Грузкой возлѣ села Завадовки. 1777. Мая 7.

Roku tysiąc, siedmset dziewięćdziesiąt siedmego, miesiąca Octobris trzynastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czerkaskiego, kadencyi święto-michalskiej, prawem przepisanej, od dnia trzydziestego Septembris w Czerkasach sądzić się zaczętej, przedemną, Józefem Kossowskim, sędzią ziem-

skim powiatu Czerkaskiego, osobiście się stawający pracowity Ignat Szewczenko, te prawo, od J. O. X. jegomości Lubomirskiego, wojewodzica kiowskiego oycu swojemu na futor ze stawiskiem y grontami, przy wiosce *Zawadówce* sytuowany, dane i służące, na papierze prostym napisane, ręką tegoż dziedzica przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, wraz z przypiskiem, z przyszłym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblatę wniósł, temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wisznicu, Jarosławiu hrabia świętego państwa Rzymskiego, xiążę Lubomirski, wojewodzie Kijowski, Sieciechoski etc. starosta, Szpoły, Turyi, Mhliowa, Horodyszcza y innych pan dziedziczny. Wiadomo czynię wszystkim officialistom, quovis titulo w dobrach moich dozor mającym, iż ja, mając wzgląd na zastarzałe y w usługach, skarbowi memu użytecznych, spędzone lata pracowitego Tyszki Szewczenka, czynię, go od dnia niniejszego od wszelkich podatków, skarbowi memu powinnych, (wyłączając podatek rzeczy-pospolitej) wolnym; a dla większej nagrody, nadaję temuż Tyszkowi i successorom jego wiecznemi czasy futor z dąbrową, nad rzeczką, Hruzką zwaną, ze stawkiem, ku wiosce *Zawadówce* sytuowany, z sianożęciami, do tegoż futoru przyległemi, z dawna od antecessorów jego posiadany, który to futor wyż rzeczony Tyszko, bez żadnej od nikogo prepedycyi, z mocy prawa, odemnie danego, sam y sukcesorowie jego ku najlepszemu dobru swemu obracać wolen jest y będzie; a dla większego zabezpieczenia ręką moją podpisuję. Datum w Derynkowcach, dnia siódmego Maja, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego roku. Przypisek takowy: Gdyby zaś przedawać chciał ten futor bez wiedzy dworu, mieć nie będzie mocy F. X. Lubomirski (L. S.). Które to prawo co do słowa w xiegi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 21 на оборотъ.

103. Дарственная запись отъ замка и магистрата Хмѣльницкаго мѣщанину, Петру Яременковому зятю, на сѣнокосъ лежащій на урочищѣ Лугъ, 1777. Мая 16.

Przed nami, urzędem miejskim Chmielnickim, stanąwszy osobiście Petro zięć Jeremenków na dniu 25, to iest die 25 Martii, 83 anno, podał do oblaty dokument urzędowy nadania sianożęci po zmarłym Hryćku Jowtuszenku, na stęplowanym papierze ceny pół osma grosza napisany, tali tenore: My, urząd miejski Chmielnicki, widząc sianożęć pustującą od powietrza w *Luhu*, po nieboszczyku Hryćku Jowtuszenku, sytuowaną od pola, łanu pana Diakowicza, i widząc, że żaden krewny nieboszczyka Jowtuszenka nie odzywa się do tej sianożęci, nie chcąc pracy około niej przyłożyć, bo dużo zarosła łożyną i trzeciną, z dyspozycyi zamkowej Chmielnickiej nadałmy tę wspomnioną sianożęć Petrowi zięciowi Jaremenkowemu wiecznemi czasy do trzymania, zażywania i rządzenia oną, oddając tę wyrażoną sianożęć w wieczną possessiā wyrażonemu Petrowi zięciowi Jaremenkowemu; ponieważ iego sianożęć własną w *Dupnatej mogile* na skarb odebrano, i za iego sianożęć odebraną te iemu wyrażoną sianożęć nadać wiecznie z zamku Chmielnickiego przykazano i tej sianożęci, nadanej iemu, kreuiemy go własnym, prawdziwym i wiecznym gospodarzem. Do której to wspomnionej sianożęci żaden krewny nieboszczyka nie ma i nie powinien należeć ani się interesować do niej, ponieważ czas nie mały pusta stała i iuz chrustem zarosła. Więc, iakośmy tę sianożęć wyrażoną wspomnionemu Petrowi Jaremenkowi nadali do trzymania i zażywania, i dokument urzędowy na tę sianożęć na stęplowanym papierze, ceny półosma grosza, napisany, iemu dali, tak się, dla większej wiary i waloru, podpisuiemy. Datum w Chmielniku, die 16 Maj, 1777 anno. Jakub Gajewski, lantwojt Chmielnicki, Grzegorz Kornowski, przysiężny Chmielnicki, Ihnat Sudyłkowski, przysiężny Chmielnicki. Po którym to dokumencie przyię, tym do akt miejskich Chmielnickich, podaiący oryginał iego do rąk swoich odebrał, i z odebrania urząd miejski Chmielnicki zakwitował. Petro zięć Jaremenków †.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 71 на оборотъ.

104. Дарственная запись отъ князя Александра Любомирскаго крестьянину Нестору Самсону на хуторъ, лежащій близъ села Ольшанки. 1777. Сентября 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Maja piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, wojewodztwa Bracławskiego i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim bracławskim, stawiając się osobiście urodzony Jerzy Stanasyj, te prawo, od jasnie oświeconego xięcia Alexandra Lubomirskiego, Nestorowi Samsonowi, poddanemu, olszańskiemu, dane, dla zapisania do akt grodzkich bracławskich, z przyłączeniem papieru imperatorskiego dwudziestu kopiejkowego, w sposób oblaty podał, w tój istocie: Alexander na Wisznicu i Jarosławiu hrabia świętego państwa Rzymskiego, xiąże Lubomirski, wojewoda kijowski, w wojsku francuzskim pułkownik, Juzefgrodu, Krutych, Jahorłyka, Raszkowa, Cekinówki, Miastkówki Tomaszpola i Mowczan pan i dziedzic. Wiadomo czynię komu o tem, teraz i napotem, wiedzieć będzie należało, a mianowicie zwierzchności dworskiej wsi *Olszanki*, w dobrach moich Poberezkich będącej, iż daje te moje prawo Nestorowi Samsonowi, poddanemu olszańskiemu, na futor, przy granicy od Dmitra Pławki, na dolinie, *Kaszarniak* zwanęj, będący, z stawkiem, jego sumptem zajęтым z sadkiem, przez niego zasadzonym i zapustem dębowym, do futoru przyległym, tudzież z sianożęcią i polem do orania, dotąd używanym, którego futoru wspomniony Nestor, wraz z successorami swemi, przy opłaceniu corocznie zwykłych podatków i dawaniu dziesięcin owczych i pszczelnych, wieczyście wolen jest i będzie nie tylko sam zażywać, ale i komu zechce ustąpić lub sprzedać; ostrzega się niniejszym prawem dla rzeczzonego Nestora, ażeby mu nikt, tak w stawku jako i w zapuszcie szkody nie czynił; które to prawo, dla zupełniejszej wagi, przy wyciśnieniu pieczęci, własną podpisując ręką. Dano w Krutych, die sexta Septembris, millesimo septingentesimo septuagesimo septimo anno. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki, przy pieczęci czarnej, na sucho wyciśnionej w te słowa: xiąże Alexander Lubomirski. Które to prawo, co do słowa, w xięgi niniejsze, grodzkie, bracławskie, jest zapisane.

Книга городская, Винницкая, записовая и поточная, годъ 1796, № 4752; номеръ акта 664.

105. Продажа мельницы Осипомъ Кириковымъ жителю села Стодонецъ, Николаю Сенькову. 1777. Сентября 12.

Działo się w Barze, na urządzie, dnia 12 Września, w roku 1777.

Zesłano do nas, do urzędu, od zwierzchności zamkowej mielnika z *Krzywego mlyna*, na imie Józef Kiryków syn, z drugiej strony Mikołaj Sienków, Obywatel *Stodolecki*, którego Józef, mielników syn, jasnie, jawnie i dobrowolnie sprzedaje młyn swój ojczyzny, własny, pracy swój, za złotych polskich pięćset (№ zł. polsk. 500), kamieni dwa, i stępy, i folusze. Na którego żaden z sukcesorów moich preteży żadnej mieć nie będą mogli, ani ja sam, ani żona moja, ani żadni koligaci nie będą mieli. Co my, urząd miejski, barski, przy zwykłej pieczęci naszej radowieckiej, własnymi rękami nie umiejętni pisma świętego, kładniemy znak krzyża świętego. Datum na urządzie miejskim, barskim. Antoni Skrzyszewski, wojt barski, m. pr. Jozef Kiryków syn. M. Cieslicki, pisarz miejski barski.

*Книга Барская, магистратская, годъ 1746—1785, № 4573.
Листъ 91.*

---

106. Дарственная запись отъ Волинскаго воеводы, князя Сангушка, крестьянину села Слободы, Семёну Куттъ, на право потомственного владѣнія дубовою рощею, прилегающею къ его усадьбѣ. 1777. Сентября 22.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca dziewiątego dnia.

W roku sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-królewskiej, z woli rządowej od dnia piętnastego miesiąca Februarii, roku wyż na akcie wyrażonego sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający sławetny Semen Kutenko, te prawo, sobie, stawiającemu, na zajmisko dębowe od J. O. X. jęgomości

Sanguszka, wojewody Wołyńskiego, dane, na papierze ordynaryjnym napisane, podpisem ręki tegoż J. O. X. jegomości, wojewody Wołyńskiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, z przyłączonym arkuszem papieru steplowanego, trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego sposobem oblaty podał w tych wyrazach: Semenowi Kutcie, poddanemu memu ze wsi *Slobody*, zajmisko debowe na staie jedną, przy jego chacie sytuowane, wiecznemi z successorami jego nadaie czasy, z ostrzeżeniem tym, aby nad terazniejsze pozwolenie więcej nie zajmował i te prawo, dla lepszej wagi, własną, przy zwykłej pieczęci, podpisuię ręką. Datum w zamku Czerkaskim, dnia dwudziestego drugiego Septembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siedmego roku. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest w te słowa: H. X. Sanguszko, W. W. (L. S.). Które to prawo co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уезднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 69 на оборотъ.

107. Дарственная запись отъ графа Рафаила-Амора Тарновскаго крестьянамъ села Биндюговки, Мойсею и Петру Сугакамъ, на право владѣнія мельницею, прудомъ, рощею и лугомъ, лежащими на рѣчкѣ Безъимяной. 1777 Октября 3.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, dnia czwartego Grudnia podług dawnego, a pielnastego według nowego stylu.

Na urządzie grodzkim, w zamku Jej Imperatorskiej Mości Żytomierskim, przedemną, Wawrzyńcem Rzeplińskim, vice-regentem przysięgłym, grodzkim, żytomirskim i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, żytomierskiemi stawiający oboiście W. Dorotej Matkowski, Chorąży W. K., te prawo, od J. W. Amor hrabi Tarnowskiego G. M. W. R. P., Mojsiejowi i synowi jego Piotrowi Suhakom, na młyn lub stawek, do tegoż mlyna należący, dobra w kluczu Wasylowskim, wsi Bindiuhuwce, dziedzicznych, podpisem ręki tegoż J. W. Tarnowskiego zatwierdzone, przy pieczęci iednej, na laku czerwonym wyciś-

nionej, na papierze ordynaryjnym, z przypiskiem wypisane, z przyszytym arkuszem papieru dwudziestokopijkowym, do akt grodzkich żytomirskich w oblatę podał, w sposób takowy: Rafał-Amor hrabia na Tarnowie, Tarnowski, G. M. W. R. P., klucza Wasylowskiego pan i dziedzic, wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć teraz i napotymlub sukcesorom należeć będzie: iż ja, zważając dawne i sprawiedliwe Mojsieja Suhaka zasługi i usługi temuż samemu, żonie, i Piotrowi, synowi, daie prawo i w niczym mieć nie odmienne nie chęce i przyrzekam, naznaczając temuż samemu młyn i staw, na rzece Bezimiennej w *Bindiuchuwce*, wsi do klucza mego Wasylowskiego należącej, płynącej, kosztem Mojsieja Suhaka postawiony, a staw utrzymany, temuż samemu, żonie i Piotrowi, synowi iego, naznaczam i prawem daie i przyłączam do tego lasek i łąkę, na co zwyż wyrażone prawo potwierdzam, i po zejściu iednak Mojsieja Suhaka, żony iego i Piotra, syna, lub to do dworu należeć będzie, lub o nowe prawo starać się będą. Ostrzega się iednak i prawnie naznacza, aby temuż Mojsiejowi Suhakowi i sukcesorom iego nikt żadnej w niczym prepedycyi nie czynił, stawku jego nie wylawiał, z lasku drzewa nie wyrąbywał; co pod winą dworską wielką nakazuje się i naznacza; z młyna iednak, według opisanja, miarek dwie na skarb iść powinno, a trzecia mielnikowi; co wszystko, dla zupełnej wiary, wagi i waloru, ręką własną stwierdzam, przy zwykłej pieczęci. Datum w Wasylowie, dnia trzeciego Pazdziernika, tysiąc siedmset siedm dziesiąt siodmego roku U tego prawa podpis takowy: Rafał Amor hrabia z Tarnowa Tarnowski (L. S.). Przypisek takowy: przyłączam do tego i uwalniam tegoż Mojsieja Suhaka od hodowania kabana, co mu naznaczam i uwalniam. Rafał A. H. Tarnowski mp. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга городская, житомирская, записная, № 296, годъ 1794. Листъ 1280.

---

108. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Степаномъ Володькомъ, мѣщанамъ: Мартыну, Алексѣю, Грыцьку и Климу Горювенкамъ на мельницу, лежащую противъ села Дешки. 1777. Ноября 7.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi, powiatów Wasylowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawający urodzony Wojciech Winiawski, tę kupeczę młyna, przez roboczego Stepana Wołodka, obywatela Olchowieckiego, na rzecz sławetnych: Martyna, Olexieja, Hryćka i Klima Horowenków, przedanego, przed magistratem miejskim, bohusławskim przyznana, podpisami urzędników tegoż magistratu i pieczęcią stwierdzoną, od W. Jana Żukowskiego aprobowaną, z przyszytym arkuszem papiru stepowanego ceny trzydziestu kopieek, do akt ziemskich tychże powiatów dla zapisania podań, w te słowa: Działo się na urzędzie miejskim, bohusławskim, dnia siódmego miesiąca Listopada, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego roku. Na urzędzie naszym, miejskim, bohusławskim, przed nami: Ostapem Iwanenkiem, wojtem miejskim bohusławskim, Mikołaj Wołoszynenkiem, burmistrzem, Stepanem Turczynenkiem, stanowszy jawnie i oblicznie pracowity Stepan Wołodko, obywatel Olchowiecki, będąc na ciele i umyśle zdrowym, zeznał temi słowy: iż ja nie z żadnej namowy, ani też przymuszenia, lecz z dobrej i ochoczej swojej woli, zbywam i przedaie gront swój własny, w niczym nikomu nie zawodny, to jest młyn o dwóch kamieniach, stepach i foluszach, wyżej Batłajowego, a niżej Jowchimowego, prosto *Deszek* leżący, sławetnym: Martynowi, Olexiejowi, Hryćkowi i Klimowi Horowenkowi, obywatelom bijowieckim, za sumę moskiewskiej monety rubli dwieście piędziesiąt, wiecznemi czasy; więc my, urząd miejski bohusławski, na osoby pomienionych Horowenków wydaemy prawo, którym mają dysponować, rządzić, przedać lub darować—wolni i mocni będą, oddalając rzeczonego Stepana Wołodka, iego samego, żonę i potomków jego w potomne czasy pod zakładem winy na skarb pański drugiej takiej summy, gdyby przez pomienionego Wołodka lub synów jego, albo też krewnych blizkich i dalekich wynikało przeszkodzenie używania rzeczonego grontu, niniejszym naszym stwierdzamy i roborujemy prawem i też prawo, dla tym większej wagi i pewności, my, urząd miejski bohusławski, przy zwykłej podpisuiemy pieczęci. Datum ut supra. Ostap Iwanenko, wojt miejski Bohusławski; Mikołaj Wołoszynenko, burmistrz, Stepan Turczynenko, przysięgły, Hryhory Ciurupa, obywatel Isajkowski, Jakow Gruszecki, Wasyl Iwczenko, obywatel Misajłowski, Hryćko Frusenko, mieszczanin bohu-

sławski, Stepan Wołodko +. Te sprzedaż młyna, przez Stepana Wołodka na rzecz wyżej wyrażonych Horowenków zeznaną, approbuje, dnia osmego Aprilis, tysiąc siedmset czterdzieści osmego anno. Jan Żukowski mp. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisano. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковского и Богуславского уездовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 289.

109. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкою мѣщанкою, Любкою Данильченковою, хмѣльницкому мѣщанину, Ивану Шевченку, на хуторъ, прудъ и сѣнокосъ 1778. Генваря 29.

Niżej na podpisie wyrażona, cale się poddając i inkorporując, iawnie i wyraźnie przy urządzie miejskim *Chmielnickim*, zeznaię tym moim nieodmiennym dokumentem, iż ja, z dobrej mojej woli i z poradą przyiaciół moich, bez żadnej koakeyi, sprzedałam futor swój, sytuowany w *Dąbrowie*, nazywający się Danilczenkow, z stawkiem i sianożęcią circa circum tegoż stawku, Iwanowi Szewczenkowi, zięciowi swemu, obywatelowi chmielnickiemu i successorom jego wiecznemi czasy za złotych polskich sto, nie zostawiając własności na tym futorze, stawku i sianożęci tak dla siebie, jako też dzieci moich i wszystkich krewnych; do czego od tego czasu już ja, dzieci moi i krewni moi nie należą i należeć nie mają, tylko Iwan Szewczenko należy i jest prawdziwy i własny gospodarz i rządiciel tej mojej przedarzy wyrażonej, bom iemu raz na zawsze sprzedała i w wieczną possessią trzymanie i rządzenie oddała; na co, dla tym większej wiary i walu, nie umiejąc pisać, własną moją ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 29 Januarii, 1778 anno. Lubka Wasylicha Danilczenkowa +.

Книга Хмѣльницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 115 на оборотъ.

110. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ, Иваномъ Валукомъ, крестьянину Федору Кусенку на поле и садъ въ селѣ Тростянцѣ 1778. Юня 30.

Roku 1778, miesiąca 30 Junii.

Daię tę moją dobrowolną kupczę Chwedorowi Kusenkowi, poddanemu Kaniowskiemu, iako przedałem temu grunt mój własny z polem i sadem, we wsi Trostiancu leżący, w starostwie Kaniowskim, za sumę rubli № 13, dico trzynaście, które do rąk moich od tegoż zupełnie odebrałem, w czym onego tym moim zapisem kwituję i nie powinienem mieć do tego żadnej pretensyi; tyle to dokładam: jeźelibym mógł powrócić się, ja, niżej wyrażony, z tego rossyjskiego wojska, tu, w starostwo, do wsi Trościeńca na mieszkanie, a jeśli się mnie podoba na tym samym gruncie mieszkać, tedy powinien będę temuż Fedorowi Kusenkowi rubli trzynaście, przeniecznie u tego wzięte, przywrócić, co dla lepszej wiary i pewności, jako nieumiejętny pisać, w tym krzyż święty ręką własną pokładam +. Datum w urzędzie miejskim kaniowskim roku i dnia, jako wyżej. Przytomni: Jewchym Brybyk z Trostianca +. Pilip Sało +. Kondrat Czuchraj +. Iwan Waluk, tego przedawca, będąc poddany z Trostianca, krzyż święty pokładam +.

*Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 5. (№ 10).*

111. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Юськомъ Кухарскимъ-Шевченкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Павлу Охотѣ, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ 1778 Юля 2.

Nizej na podpisie wyrażony, cale się poddaiąc i inkorporuiąc, przed urzędem miejskim, Chmielnickim zeznaię tym moim skryptem, iż ia, z dobrej moiej woli, bez żadnego przymuszenia, przedałem futor swój, sytuowany w *Butkowie*, z sianozęcią i dębinką, tudzież i z drzewem młodym, sadownym, tamże nasadzonym, Pawłowi Ochocie, mieszczaninowi

Chmielnickiemu, i successorom iego wiecznemi czasy, za talarów 13 i złotych 6, in summa złotych 110; do którego to futora z attynencią, do niego wyrażoną, już ja, ani dzieci moje nie należą, ani interessować się nie powinni, tylko szczególnie sam ieden Pawło Ochota należy i ma moc onym rządzić i iak chcieć z nim postąpić, iako iest prawdziwy gospodarz; i nikt nie ma turbować wyrażonego Pawła Ochotę o ten futor z attynencią wyrażoną, tudzież i z pustą stawszczyzną; bom raz na zawsze sprzedał i pieniądze do szeląga od rzeczzonego Krzywonosy (?) odebrał i nie a nie własności tego futora z attynencią dla siebie i dzieci swoich nie zostawiłem; skrypt moj nieodmienny, napisany na papierze steplowanym, ceny półosma grosza, na wyrażony futor Pawłowi Ochocie dałem; tak ja na to, dla lepszej wiary i waloru, własną moją ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 2 Julii 1778 anno. Jusko Kucharski-Szewczenko +.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 117 на оборотъ.

---

112. Дарственная запись отъ Гайсинскаго старосты, Михаила Судымонтовича-Чечеля; Гайсинскому мѣщанину, Ивану Струковскому, на прудъ, сѣнокосъ, пасѣку и усадьбу. 1778. Августа 11.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Aprilis trzydziestego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Hajsyńskiego y Olhopolskiego, przedemną, Piotrem Obuchowskim, regentem ziemskim tychże powiatów przysięgłym, stawiać się osobiście urodzony Mateusz Michałowski, te prawo, od wielmożnego Michała Rocha Sudymuntowicza Czeczela sławetnemu Iwanowi Strukowskiemu, obywatelowi Hajsyńskiemu, na stawek z brzegami do koszenia, pasieczysko z lewadą dla rozkrzewienia sadowiny, z chałupą, na lewadzie przez tegoż wybudowaną, z przyłączeniem papieru trzydziestu kopijkowego imperatorskiego, dla zapisania do xiąg ziemskich p. H. i O.

przez oblatę podał, w tej istocie: Michał-Roch Sudymuntowicz Czczel na Czczelówce, Borsukach, Huszczyńcach y Sandrakach, Hajsyński Kiślacki etc. starosta. Widząc sławetnego Jana Strukowskiego, z antecessorów obywatela Hajsyńskiego, z wszelkich sił swoich zapobiegającego i utściwie starającego się przy pokornej proźbie jego, umyśliłem przedsięwziętą iemuż w dalsze czasy uczynić niewyzutej dobroci moiej łaskę, nadaniem prawa na stawek na rzece, pierwszy od *Hajsyna*, jadąc ku Kiślakowl po prawey ręce, na drugiej grobelce od szlaku, do zaięcia zupełnego y tegoż zarybienia ku pożytkowi własnemu, z brzegami do koszenia na kroków pietnaście, oraz w bliskości stawku tego, z przydbania tak ojczystego, iako i swego pasieczyska, z lewadą dla rozkrzewienia sadowiny różnej, z chalupą na lewadzie, przez tegoż wybudowaną rzeczonemu Iwanowi Strukowskiemu y successorom jego, bez wzruszenia, tak odemnie samego, iako następców moich, uroczyście podaie, zapisuie i konfirmuje; które to prawo, dla tym większej wagi przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci moiej na laku czerwonym, ręką moią własną podpisuje. Datum w Hajsynie, dnia jedynastego Augusta, tysiąc siedmset siedmdziesiąt osmego. M. R. Sudymuntowicz Czczel. Które to prawo, do oblaty podane, iak się w sobie ma, co do słowa w xiegi niniejsze, ziemskie powiatu Hajsyńskiego iest zapisane.

Книга записовая Гайсинскаго уезднаго суда, годъ 1799, № 5220. Листъ 187.

---

113. Продажа Чигринскою экономією крестьянину села Новоселицы, Тимошу, сѣногоса, лежащаго на Толочномъ островѣ, на рѣкѣ Тасьминѣ 1778. Октября 9. Переуступка того-же сѣногоса Тымошемъ крестьянину Василю Погорилому. 1799. Февраля 20.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Jakóbem Makowskim, regentem przysięgłym ziemskim po-

wiatów Czechryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający Mychajło Pohorily, mieszkańiec wsi Nowosielicy, te prawo na kątek Tolocznoego Ostrowa Wasylowi Pohoryłemu, bratu stawiającego z mocy approbaty przez zwierzchność ekonomiczną, na tymże prawie uczynionej, służące, na ordynaryjnym papierze napisane, i dwoma podpisami, to iest: wielmożnego Badowskiego, kommissarza, i wielmożnego Lippomana, przy wyciśnieniu na laku czerwonym pieczęci iednej stwierdzone, z dołączeniem herbowego trzydziestu kopijkowego papieru, do akt ziemskich powiatów Czechryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa: Kątek z *Tolocznoego ostrowa*, między Taśminem leżący, dawniej na atamana gromadzkiego koszywany w obszerności na kopic czterdzieści, żądającemu Tymoszowi, Tkaczenkowemu zięciowi, żytelowi *Nowosieleckiemu*, dla tym większego zachęcenia biorących się do gospodarstwa, nadaie, zabezpieczając go i successorów jego w wolnym bez żadnej od nikogo przeszkody używaniu: a iesliby wyjść miał gdzie na slobodę, tracić ma te prawo, za które importował do skarbu pańskiego rubli dwa. Datum w Medwedówce, die nona Octobris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt osmego anno. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: Dominik Badowski, kommissarz m. p. (L. S). Poniżej na tym prawie dopisek iest w te słowa: te prawo, na kątek z Tolocznoego ostrowa, między Taśminem leżący, służyć ma na zawsze Wasylowi Pohorilemu, gdyż ten gront, w prawie wyrażony, iest od Tymosza, Tkaczenkowego zięcia, Wasylowi Pohorilemu sprzedany. Datum dnia dwudziestego Februarii V. S., tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego roku, w Medwedówce. Jan Lippoman, rządca generalny. Które to prawo z approbatą, w oblatę podane, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czechryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уезднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 243.

---

114. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Иваномъ Матіяшенкомъ, мѣщанину Оумъ Лытесому на хуторъ. 1778. Октября 17.

Niżej na podpisie wyrażony, iawnie i wyraźnie zeznawam tym moim prawdziwym i nieodmiennym skryptem przed urzędem miejskim chmielnickim, iż ja, z dobrej mojej woli i z poradą przyjaciół moich, bez żadnego przymuszenia, sprzedałem swój własny futor, wolny i niezawodny, sytuowany w *Sydorysie*, ze wszelką attynencją, scilicet: chałup dwie z chlewami, szopami, oborami i z stodołą, z ogrodem i sadkiem, z komorą, wedle tegoż futora stawkiem i sianożęcią ponad tymże stawkiem, uczciwemu Tomaszowi Łytesemu i sukcesorom iego wiecznemi czasy za złotych polskich sto dziewięćdziesiąt, dico 190, nie a nie władzy i własności na rzeczonym futorze z attynencją nie zostawiając dla siebie, dzieci moich i wszystkich krewnych moich, ale w wieczną possessją i władzę wyrażonemu Łytesemu i sukcesorom iego oddając ten mój futor wyrażony, przedany z wszystką attynencją; nikt nie ma wyrażonego Tomasza o ten futor mój turbować, bom go raz na zawsze sprzedał i pieniądze zań od wyrażonego Tomasza odebrał, który to mój skrypt, dany wyrażonemu Tomaszowi, na stępowanym papierze, ceny pułosma grosza napisany, dla większej wagi i waloru, własną moją ręką, położeniem znaku św. krzyża, stwierdzam i podpisuję się. Datum w *Chmielniku*, die 17 Octobris, 1778 anno. Iwan Matiaszenko †. Będąc przy tym podpisujemy się: Jakub Gaiewski, lantwojt Chmielnicki. Grzegorz Kornowski, przysiężny Chmielnicki.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 119 на оборотъ.

---

115. Мѣновая запись, свидѣтельствующая о взаимной переуступкѣ хуторовъ другъ другу, состоявшейся между крестьянкою Галкою Бурлачихою и козацкимъ атаманомъ, Иваномъ Валмикомъ. 1778. Декабря 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiącą Augusta dwudziestego siódmego dnia (veteris styli).

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, braclawskimi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim, braclawskim,

stawiać się osobiście urodzony Michał Goszczyński, ten dokument, czyli tranzakcją, między sławetnemi: Hapką Burlaczychą z jednéj, a sławetnym Iwanem Wałmikiem, atamanem kozackim, sporządzoną, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich wojewodztwa Braclawskiego, z przyłożeniem papieru imperatorskiego dwudziestokopiejkowego, w sposób oblaty podał w téj istocie. Dnia siódmego Decembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmego roku, ja, niżej na podpisie wyrażona, Hapka Burlaczycha, wdowa, iz Petrem, młodszym synem swoim, dajemy dokument na futor Iwanowi Wałmikowi, atamanowi kozackiemu, z którym my się pomieniali—futor za futor—bez żadnego przymuszenia z oboch stron i z dobrowolnej woli; i dodał mi ataman do mego futoru złotych polskich czterdzieście, któremu dajemy dokument, jako nie mamy żadnej do tego futoru racyi, żeby go nazad odebrać można. Byli natenczas świadki, jak się mieniali. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpisy rąk, przy krzyżykach, takowe: Danilo Stepanicz, drugi—Semen Bayczyk, Lesko Walmik. Przy pisaniu tej karty był Tomasz, wojt Kiściłowski i Petro Dymetow. Na który dokument, dla lepszej wiary, podpisujemy się: Hapka Burlaczycha, wdowa i z Petrem, synem swoim, nieumiejący pisma świętego kładniemy krzyże +. +. Z mocy mi powierzonej od jaśnie wielmożnego pana, tę kartę approbuje i za rzetelną uznaje; którą, dla lepszej wiary i waloru, podpisem ręki moiej stwierdzam; w zamku Przyluckim, dnia dwudziestego drugiego Decembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmego roku, I. Pomianowski, ekonom *przylucki*. Dla zapewnienia atamana Walmika od wszelkiej kłutni w posiadaniu tego futoru, te jego kupno, jako pozwolone od ojca mego, approbuje, Borzęcki mp. Ktury dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze jest zapisany.

*Книга городская, Винницкая, записовая, годъ 1795,
№ 4749. Листъ 217.*

---

116. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницькимъ мѣщаниномъ, Иваномъ Сулименкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Тышку Сулимчуку, на хуторъ, лежащій на урочищѣ «Широкій Мытникъ» 1779 Марта 1-го.

Die 22 Octobris visum, 1778.

Nizej na podpisie wyrażony znam tym skryplem moim nieodmieni-
nym, iż ia, z dobrej moiej woli, bez żadnego przymuszenia, futor swój
ojczysty, sytuowany od *Chmielnika* nad *Szerokim Mytnikiem* Tyszkowi
Sulimeczukowi Chmielnickiemu wiecznemi czasy i successorom iego prze-
dałem za talarów 10, in summa złotych polskich 80, nie a nie na tym fu-
torze wyrażonym dla siebie i krewnych swoich (nie zostawując), ale w wiecz-
ną possessią, to iest do trzymania i rządzenia onym oddając, ponieważ już
ia do tego futora nie należę ani żaden mój krewny, i należec nie mam, tyl-
ko już iest wyrażony Tyszko Sulimeczuk własny i prawdziwy tego futora
mego, iemu przedanego, gospodarz i rządca, do kturęgo to futora ieszcze
i sianożęć na kossarzów 2 tamże brzegiem przydaię. Więc, iakom raz nazawsze
wyrażony mój futor ze wszelką attynencią, ut ad praesens, zem przedał, i Ty-
szkowi Sulimeczukowi Chmielnickiemu w moe wszelką oddałem, tak, dla tym
większy wiary, wagi i waloru, nie umiejąc pisać, własną moją ręką znak
świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 1 Martü, 1779 anno
Iwan Sulimenko+.

*Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ
1776—1792. Листъ 120.*

---

117. — Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщани-
номъ, Тышкою Сулименкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Сидору
Слободзяннику, на хуторъ, называемый Сулимовъ 1779. Марта 11.

Nizej na podpisie wyrażony znam tym moim nieodmiennym skryplem
iż ia, z dobrej moiej woli i za poradą przyjaciół moich, bez żadnego przy-
muszenia, futor swój, kupiony u Iwana Sulimenka, nazywaiący się *Sulimow*,
sytuowany od *Chmielnika* nad *Szerokim Mytnikiem* z polem dni 16 i
sianożęcią na kosarzów 2, przedałem Sydorowi Słobodziannikowi i suk-
cessorom iego wiecznemi czasy za talarów dziesięć, № 10, nie a nie na
przerzeczonym futorze własności moiej rządzenia i należytości dla siebie i

krewnych swoich nie zostawując, ale zgoła wyrażonemu Sydorowi z tym wszystkim munimentem, z którym ja kupiłem i trzymałem, oddając wieczną possessiã i rządenie onym; do którego futora nikt się nie interesować, ani do niego należeć, tylko szczególnie do niego należy i jest prawdziwy i własny wyrażonego futora gospodarz i rządcã, bom raz nazawsze sprzedał wyrażonemu Sydorowi i pieniądze od niego do szelãga odebrał; więc iakom dobrowolnie ten wyrażony futor sprzedał, tak, dla tym większej wiary i wãloru, nie umiejąc pisać, własną moją rękã znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 11 Martii, 1779 anno. Tyszko Sulimenko †.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 121.

---

118. — Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ, Иваномъ Моружкомъ, мѣщанину Ивану Левоненку на хуторъ, находящійся въ окрестности мѣстечка Краснаго. 1779. Апрѣля 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Decembris trzydziestego pierwszego dnia (veteris styli).

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, braclawskimi i przedemną, Ianem Kozakiewiczem, regentem grodzkim braclawskim, stawiając się osobiście urodzony Iózef Kowalski, ten dokument, od sławetnego Iwana Moruszka sławetnemu Iwanowi Lewonenkowi względem sprzedaży futoru dany, tak przez urząd tegoż miasta podpisany, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich województwa Braclawskiego, z przyłączeniem papieru imperatorskiego dwudziesto-kopijkowego zaświadczonego, w sposób oblaty podał w téjistocie: dnia czwartego Aprilis, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, daję ten mój dokument Iwanowi Lewonenkowi, piliponowi, żyjącemu na *Krasniance*, któremu, dobrowolnie przystawszy, nie mogłem należycie oporządzić futor mój własny *pod Chwo-rostnym*, dolinã sianozęć, jabłoni trzy, dębów dziesięć, domków dziesięć, pasieczysko częstokolem ogrodzone; oranego pola na dni cztery wyżrzeczonemu Lewonenkowi wiecznemi czasy sprzedałem za złotych polskich siedm-

dziesiąt, número złotych siedmdziesiąt, a po przedaniu, ni ja, ani moi sukcesorowie nie powinni mieć ni żadnej pretesy, ale, i owszem, Lewonko wiecznemi czasy kupić, wolno mu ku lepszemu pożytkowi swemu i skarbowemu, według zwykłych zwyczajów, opłacać, nasadzać i szczepić, a ja, odebrawszy zupełnie umówione pieniądze, tym dokumentem kwituję i podpisuję się znakiem krzyża świętego. U tego prawa podpis jest takowy: Iwan Moruzko—; i my, urząd miejski Krasniański, będąc przy tej sprzedaży, według lepszego waloru, podpisujemy się: Fedor Ianowski, sławetny Iwan Michałowski, burmistrz, Iwan Bochaczenko, przysiężny, Ian Szynawski, ławnik; poniżej zaś approbata dworska w te słowa: Datum ut supra; ta sprzedaż stanęła za wiadomością zamku Krasniańskiego. Stanisław Hoszowski P. K. Które to prawo co do słowa w xiegi niniejsze jest zapisane.

Книга городская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4749. Листъ 1110.

---

119. — Дарственная запись отъ князя Александра Любомирскаго крестьянину Никитѣ Лукашуку на рощу и сѣнокосъ, находящіяся въ селѣ Французкой. 1779. Юня 3.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Iunia osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Bałskiego gubernyi Podolskiej, kadencyi majowej, prawem dla ziemstwa przepisanej, stawiać się osobiście sławetny Iakim Łukaszenko, te prawo, od J o. xięcia Alexandra Lubomirskiego, G. W. F. ojcu offerenta dane, do używania lasku i grąków, y wszystkiego użytku, na papierze ordynarijnym spisane, z przyłączeniem papieru herbowego kopijek trzydzieści, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Bałskiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: — Alexander na Wiśniowczu i Iarosławiu hrabia, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzie kijowski, w wojsku francuzskim pułkownik, orderu świętego Stanisława kawaler, na Iozefgrodzie, Krutych, Iahorliku, Raszkowie, Cekinowce i Tomaszpolu pan i dziedzic, daję te moje prawo Mykicie

Łukaszukowi, wójtowi *Francuzskiemu*, na lasek, przez imć pana Borowskiiego zapuszczony, od Kodymy doliny w odnodze będący, zuboczą idący po pod krzaki llnickiego, po sianożęc Drucekę w górę i od tej przez pagorek do drogi, z Francuzkiej do Iwaszkowy idącey, która aż do Kodymy, z przyłączeniem przytoków i sianożęci Nieluszowej do lasku naznacza się; w kturym to lasku wolen będzie trzymać odaię, zasadzenia sadów, używania oznaczonego pola do orania y siania, koszenia sian y na swoj pożytek obracania; które to prawo, iemu i sukcessorom jego nadaiąc, własną, przy zwykłej pieczęci, podpisuie ręką. Dnia trzeciego Iunia, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego roku. Datum w Krutych. U tego prawa, do oblaty podaiącego, podpis takowy: Alexander Lubomirski.—Które, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie powiatu Bałtskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Балтскаго уьзда, годъ 1798 № 4566. Листъ 111, на оборотъ.

---

120. Дарственная запись отъ волынскаго воеводы, князя Сангушка, крестьянину села Змагайловки, Денису Березному, на сѣнокосъ, называемый Подгорный. 1779. Августа 20.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Maia szesnastego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Antonim Laryss—Zdanowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście postanowiwszy się urodzony Franciszek Tchorzewski, te prawo od skarbu I.o. X. iego mości Sanguszka W. W. sławelnemu Denysowi Berznemu na sianożęc, Podhorną zwaną, z łozami, na tej poroślemi, dane, na papierze ordynaryjnym napisane, podpisem W. Iordzańkiego przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, a przez W. Ogrodzińskiego, dóbr kommissarza, zaaprobowane, z przyłączonym arkuszem stepłowanego papieru, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego sposobem oblaty podał, temi wyrazy: Denysowi Berznemu

ze wsi *Zmahajłówki* klucza Czerkaskiego, do starostwa Czerkaskiego należącej, poddanemu J. o. X. jego mości Sanguszka, wojewody wołyńskiego, pana i dobrodzieja, sianożęć. *Podhorna* zwaną, niedaleko rzeki Dniepru, w tej cyrkumferencyi, iak zdawna bywała, i teraz najduie się, z łożami, w niej porośłemi, za opłaceniem do skarbu rubli dwadzieścia, wiecznemi oddać czasy, z ostrzeżeniem, aby od nikogo w używaniu, tak sianożęci, iako i łoż najmniejszej nie miał przeszkody z mocy terazniejszego opłacenia. Datum dnia dwudziestego Augusti, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego roku, w Czerkasach. U tego dokumentu podpis przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, w te słowa: W. Jordański (L. S.). Poniżej tego approbata kommissarza dóbr tychże w te słowa: to prawo approbiuję dnia dwunastego Julii, siedmset ósmdziesiąt szostego roku, w Zmahajłówce. Stan. Ogrodziński, dóbr kommissarz. Które to prawo, iak się w sobie ma, co do słowa w wiegi niniejsze, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаского уездного суда, — годъ 1799, — № 3588. Листъ 154.

---

181. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ, Яевомъ Володченкомъ, крестьянину, Мартыну Горовенку, на урочище, называемое Млыновица, лежащее въ чертѣ земель села Дешки. 1779. Декабря 2.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed wiegami niniejszemi, ziemskimi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Ianem Michałowskiim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawiający urodzony Wojciech Winiarski, od pracowitego Jakowa Wołodczenska, obywatela olchowskiego, na grónt, *Mlynowica* zwany, we wsi *Deszkach* nad Rossią pozycią mający, Martynowi Horowenkowi przed urzędem miejskim bohusławskim przyznane

prawo, podpisami urzędników magistrackich i pieczęcią oraz approbatą rządu bohusławskiego, urodzonego Macieja Laskowskiego, stwierdzone, na papierze dwóch groszy srebrnych napisane, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny trzydziestu kopiek, do akt ziemskich powiatów Wasyłkowskiego i Bohusławskiego dla zapisania podał, w te słowa—Działo się na urzędzie jego królewskiej mości miejskim magdeburji bohusławskiej, dnia wtórego miesiąca Decembra, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego. Na urzędzie J.K. mości miejskim magdeburji bohusławskiej stanowszy jawnie i oczewisto pracowity Jakow Wołodczenko, obywatel Olchowiecki, będąc na ciele i umyśle zdrowym, zeznał temi słowy: iż ja, nie z żadnej namowy ani też przymuszenia, lecz z swojej dobrej i ochoczej woli, mając gront mój, to iest Młynowięc we wsi Deszkach, nad rzeką Rosią, niżej młyna Horowenka, arędasza bijowickiego, wyżej zaś lasku Iwana zięcia Iowchymowego, przy teźże rzece Rossi będącego, w poprzek do grószki, wyżej tegoż lasku stojącej, od grószki do Kalennikowego ogrodu, od ogrodu po nad jeziorem aż do młyna tegoż Martyna Horowenka, zbywam, przedaie i wiecznością ustępuię rzeczonemu Martynowi Horowenkowi, arędarzowi bijowieckiemu, za sumę rubli trzydzieści pięć, № trzydzieści pięć, na swobodne, spokojne iego samego, żony i successorów iego, wieczne odziedziczenie, więc my, urząd J.K. mości miejski, bohusławski, za wiadomością zwierzchności zamku tutejszego, wydaemy te nasze urzędowe prawo na osobę rzeczzonego Martyna Horowenka na wieczne tego gróntu dzierżenie i na tymże gróncie, z wybudowanego już własnym kosztem przez tegoż Martyna Horowenka młyna, wolne pożytków wszelkich wynajdywanie, bez żadnej a najmniejszej ni od kogo przeszkody i interesowania się. Wolen i mocen będzie rzeczony Martyn Horowenko, a po nim successorowie jego tym gruntem i młynem, iako swoją własnością, rządzić, dysponować, komu chcieć dać, darować, przedać, lub na dalsze odziedziczenie swoje konserwować; co niniejszym naszym my, urząd J.K. mości miejski bohusławski, stwierdzamy i roboruiemy prawem. A dla tym większej wiary, wagi i pewności, takowe prawo, przy zwykłej urzędowej podpisuiemy pieczęci. Datum na urzędzie, ut supra, Hrehorij Ciurupa, wojt, Zacharij Sawkowicz, Mossij Krasucki, Mikołaj Wołoszynenko, Pawło Kotlarenko, Petro Łuchowenko, Stepan Turczynenko, ławni, I. Pruszyński, pisarz. Te prawo, z urzędu miejskiego Bohusławskiego Martynowi Horowenkowi dane, z władzy urzędu juryzdykcii, w państwie Bohusławskim mianej, approbuie—Maciej Laskowski, K. G. W. mp. Które to pra-

wo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego jest zapisane. Karol Głowański, surrogat.

Книга земская, записовая, Васильковского и Богуславскаго урядовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 287.

129. — Дарственная запись отъ графа Іоанна Ходкевича чернобыльскому мѣщанину Осипу Ярутѣ на усадьбу, огородъ и сѣнокось въ мѣстечкѣ Чернобыль. 1780, Генваря 17.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Stycznia podług dawnego dwudziestego szóstego, a podług nowego stylu Lutego szóstego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku Jej Imperatorskiej Mości Żytomirskim, przedemną, Antonim Sawickim, vice-regentem przysięgłym, grodzkim powiatu Żytomirskiego i xiegami niniejszemi, grodzkimi, żytomirskimi, osobiście stawiając sławetny Jerofej Haduniwin, te prawo na dom z placem i ogrodem, w Czarnobyłu sytuowany, od J. w. hrabi Chodkiewicza, starosty żmudzkiego, sławetnemu Josypowi Jarucie, na papierze srebrnogroszowym polskim napisane, podpisem tegoż ręki przy pieczęci dużej, na sucho wyciśnionej, z przypiskiem, przez W. Komara uczynionym, do akt grodzkich, żytomirskich do zapisania podał, w tych wyrazach. — Jan Mikołaj Xawery na Turii, Petrykowie, Czarnobyłu i Dorohostaiach hrabia Chodkiewicz, generał xięstwa Żmudzkiego starosta, generał leutenant wojsk imperium Rossyjskiego, orderu orła białego i świętego Stanisława kawaler. Wszem wobec, komu by o tym wiedzieć należało, mianowicie ich mość panom dóbr moich: hrabstwa Czarnobyłskiego kommissarzom i gubernatorom, do wiadomości podaje: iż ia, chcąc zaludnienie miasta *Czarnobyła* pomnożyć, daię niniejsze prawo Josypowi Jarucie, obywatelowi czarnobyłskiemu, na dom z placem i ogrodem, w ulicy Preczyskiej będący, za który z pomienionego placu i ogrodu ma nazawsze niewięcej jak tylko czyn-

szu po rubli dwa płacić, od wszelkich zaś innych powinności, jako to: pańszczyzny i szarwarków, dworowi moiemu należących, wolnym pomienionego Josypa Jarutę mieć chcę; na dowód czego takowe pismo własną, przy zwykłej pieczęci wyciśnieniu, ztwierdzam ręką. Działo się w Czarnobylu, tysiąc siedmset ósmdziesiątego roku, miesiąca Januarii siedmnastego dnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Jan hrabia Chodkiewicz, starosta generał (L.S.). Dnia dwunastego Julii, tysiąc siedmset ósmdziesiąt siódmego roku, pokos do tego placu, za rzeką *Usza* nad izeiorem *Нлущем* leżący, niegdyś *Joskowskim* zwany, dotąd przez Wendiabra od Joska zastawą trzymany, Josypowi Jarucie naznaczam; i onyż ma za zwyczajną płatę wraz z placem, w tym prawie wyrażonym, używać, pozwalam. A Komar mp. Które to prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomirskich iest zapisane.

Книга городская, Житомирская, записовая, № 296, годъ 1794, Листъ 184.

133. — Купчая вѣрность, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Андреемъ Дрылюченкомъ, Ивану Новаку на хуторъ, лежащій на урочищѣ «Козіи Реберца». 1780. Марта 21.

Niżej na podpisie wyrażony, cale się podając i inkorporując, iawnie i wyraźnie znam tym moim skryptem nieodmiennym, iż ja, z dobrej moiej woli i z poradą przyjaciół moich, bez żadnego przymuszenia, sprzedałem swój stawek ojczysty, sytuowany w *Kozich Ziobrach*, po rusku w *Kozich Rebercach*, z brzegiem na sianożec poniżej grobli od Sokołowa, pod futorem Ostapa Nowaka, Jwanowi Nowakowi i successorom iego za złotych № 35 wiecznemi czasy. Do którego iuz nie a nie nie nalezę, ani żaden krewny mój, bom raz na zawsze iemu ten stawek mój sprzedał i pieniądze już od niego odebrał. Na co, dla większej wiary i waloru, nie umiejąc pi-sać, własną moją ręką znak świętego krzyża kładne. Datum w *Chmielniku* die 21 Marca, 80 anno. Andrzej Dryluczenko+.

Книга Хмѣльницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 70 на оборотъ.

124. — Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкою мѣщанкою, Магдою Дзимирскою, мѣщанину Кондрату Климчуку на усадьбу, поле и сѣнокосъ въ мѣстечкѣ Хмѣльникѣ. 1780, Марта 21.

Діяло się w urzędzie radzieckim miasta jego królewskiej mości *Chmielnika*, dnia dwudziestego pierwszego Marca, tysiąc siedmset ośm-dziesiątego.

Stanowszy osobiście sławetny Kondrat Klimczuk, podał karte do zapisu w xiegi radzieckie, któremu chęci zadosyć czyniąc, zapisuię. Niżej na podpisie wyrażona, cale się podając i incorporuiąc, zeznaię tym moim prawdziwym przedażnym skryptem, na papierze steplowanym ceny pułosma grosza, iż ia, z dobrej woli mojej, bez żadnego przymuszenia, przedałam własną swoją chałupę, wolną, nikomu nie obligowaną, sytuowaną na ulicy Pskowskiej, podle chałupy Sobka Mazura i Romana, z ogrodem przy tejże chałupie, z polem, z sianozęcią, do tejże samej chałupy należąca, Kondratowi Klimczukowi, słobodziannikowi, i sukcesorom iego wiecznemi czasy za talarów sześć; której to mojej przedaży, nie a nie dla siebie i dzieci moich i krewnych władzy nie zostawuiąc, ale i wszelką mocą i władzą te moje przedaż wyrażoną na wyrażonego Kondrata wzdaiać; do ktorej to chałupy iuż ia nie należę i władzy do niej żadnej nie mam i mieć nie powinnam, tylko wzwyż wyrażony Kondrat należy do wyrażonej moiej przedaży i iest własnym, prawdziwym i wiecznym onej gospodarzem i mocnym rządcą, jakom dobrowolnie wyrażoną chałupę z ogrodem, polem i sianozęcią przedała wyrażonemu Kondratowi, tak, dla tym większej wagi i waloru, własną moją ręką znak krzyża świętego kładne, Magda Dzimirska+, Szymko Fersowski+. Przy tym będąc, podpisuię się Jakub Gajewski, lantwojt chmielnicki; Grzegorz Koronowski, przysiężny. Ignacy Sudyłkowski, przysiężny chmielnicki mp. Te karte approbuie za urzędu mego, w roku 1790, die 24 Julii, w kancelarii miejskiej chmielnickiej, Mikołaj Wojceicki, lantwojt; Jakub Gajewski, rajca starszy, miejski chmielnicki; Jakób Sudelkowski, przysiężny miejski chmielnicki; Paweł Ochota, przysiężny chmielnicki; Dyonizy Tyszczenko, przysiężny miejski chmielnicki. Przyiołem do akt, M. Czarnek, P. P. J. K. M.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 111 на оборотъ.

125. Актъ осмотра границъ хутора, называемаго «Слюсаревый» принадлежащаго Григорію Марциновскому. 1780. Апрѣля 10.

Рoku тисячъ siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca sierpnia dwudziestego trzeciego dnia.

Na lezeniu xiąg ziemskich powiatu Bałtskiego, gubernyi Podolskiej, kadencyi maiowej, prawem przepisanej, stawiać się osobiście urodzony Stanisław Radkowski, W. P. P. B., te wyznaczenie gruntów do futuru, Słuszarzowego zwanego, Hrehoru Marcinkowskiemu przez wielmożnego Antoniego Tokarzewskiego uczynione, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Bałtskiego, z przyłączeniem papieru ceny przyzwoitej w sposób oblaty подаł i, zjehawszy на grunt z Iwasiem Danczenkiem, wojtem, Oziomęczenkiem Czeczelnickim, tudzież Tychonem, wojtem, Petrem Kramarczukiem z Białego Kamienia, takowe wyznaczenie pola do futuru, *Szłuszarzowa* zwanego, (uczynił). Hrehoremu Marcinkowskiemu nadaie się, zacząwszy od końca oborania, коło tegoż futuru będącego, prosto do szlaku, z Rohuzki do Czeczelnika idącego; y tąż drożną ciągnie się do doliny Rohuzki; pod futorem zaś pod mety wszystkie, które zdawna używali ludzie, wyłącza się i zostawia się; na co ten objazd, dla wiary i wagi, przy ludziach niżej wyrażonych, nadaie mocą prawa niniejszego. Datum dnia dziesiątego Aprilis, тисячъ siedmset оśмдзiesiątego roku. W którym objeździe podpis takowy: Antoni Tokarzewski. Którén to objazd, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie powiatu Bałtskiego iest zapisany.

Книга земская, записовая Балтскаго уѣзда, годъ 1798, № 4566. Листъ 228 на оборотъ.

126. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Мироновъ, Гарасимомъ Перехристенкомъ, крестьянину тогоже села, Михайлу Околотенку, на лугъ, лежащій въ селѣ Миронахъ 1780. Іюня 12.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Maja dwudziestego osmego dnia.

W roku sądowe, ziemskie powiatu Bohusławskiego, kadencyi Święto-Troieckiej, od dnia dwudziestego miesiąca i roku na akcie wyrażonych, w Bohusławiu odprawować się zaczęte, przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, i xiegami niniejszemi, ziemskimi, bohusławskimi stawiający osobiście roboczy Michajło Okołot, mieszkaniec wsi *Mironów*, zbycie pewnego gróntu, to iest łąki, od pracowitego Harasyrna Perochrystenka sobie, stawiającemu, przed aktami miejskimi bohusławskimi przyznane, rękami urzędu magistrackiego przy pieczęci miejskiej zatwierdzone i zaświadczone, na papierze srebrnogroszowym, polskim, stemplowanym wydane i napisane, z dodanym arkuszem papieru krajowego stemplowanego, ceny kopijek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, ktorej istota takowa: Działo się na urzędzie jego królewskiej mości miejskim majdeburi Bohusławskiej, dnia dwunastego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku Na urzędzie jego królewskiej mości miejskim majdeburi Bohusławskiej, stanowszy osobiście pracowity Harasym Perechrystenko, obywatel mironowski, będąc na ciele i umyśle zdrowym, zeznał temi słowy: iż ia, nie z żadnej namowy, ani też przymuszenia, lecz z swojej dobrej i ochoczej woli, mając grónt mój własny, to iest łakę przy grobelce, Bilatowskiego zwanej, między drożynami, to iest zaczowszy od grobelki z iednej strony do gróntu Skorykowego, z drugiej—od Parýskury, z trzeciej od łąki popa miejskiego zaroskiego, zbywam, przedaę i wiecznością ustępuię pracowitemu Michajłowi Okołotenkowi, obywatelowi mironowskiemu, za kwotę rubli pięć, numero pięć, na swobodne, spokojne jego samego, żony i successorów ieh wieczne odziedziczenie; więc my, urząd miejski bohusławski, za wiadomością zwierzchności zamku tutejszego, wydaemy te nasze uzędowe prawo na wieczne tego gróntu dzierżenie, z wolnym pożyczkóm wszelkich wynajdywaniem, bez żadnej a najmniejszej ni od kogo przeszkody i interesowania się; wolen i mocen będzie rzeczony Michajło Okołotenko, a po nim successorowie jego, tym gróntem, iako swoją własnością, rządzić, dysponować, komu chcą dać, darować, przedać, lub na dalsze dziedziczenie swoje konserwować, niniejszym naszym my, urząd miejski bohusławski, ztwierdzamy i roboruemy prawem; a dla lepszej wiary, takowe prawo, przy zwy-

kłej urzędowej podpisujemy pieczęcią. Datum na urządzie, ut supra, (L. S.). Na której sprzedaży, podpisy rąk, przy pieczęcią magistratowej, takowe: Kazimirz Kurapowski, wojt miejski bohusławski; Zachariasz Sawkowicz; Mykoła Wołoszynenko; Mojsij Krasucki; Pawło Kotlarenko; Stepan Turczyzenko; Petro Łuhowenko, ławnicy. I Pęczyński, pisarz. Która sprzedaż, iak się w sobie ma, słowo w słowo, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego iest zapisana. — Jakub Kaleński, podsędek.

Книга земская, записовая и поточная Богуславскаго уѣзда, годъ 1798; № 5553, Листъ 1577.

127. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ мѣстечка Сѣницы, Сидоромъ Буримомъ, брату его, Петру Буриму, на принадлежавшую ему половину сѣнокоса и рощи. 1780. Юля 5.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Julii szóstego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie wojewodztwa Braclawskiego, kadencyi Juliuszowej, dnia dwudziestego szóstego według nowego stylu przypadłej i sądzić się zaczętej, przedemną, Gabryelem Porczyńskim, stolnikiem braclawskim i podstarostą grodzkim winnickim, stawiać się osobiście pracowity Iwan Buryńmów, te tranzakcię ręczną na nabycie połowy gruntu od pracowitego Sydora Buryńny, na rzecz pracowitego Petra Buryńny spisana, służącą, do akt niniejszych, grodzkich, braclawskich w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ja, Sydor Buryńma, na fundamencie prawa od J.w. Zofii i Konstantego Olizarów, J.w, panów naszych, dnia osmego Februarij tysiąc siedmset sześćdziesiąt drugiego roku mnie i bratu memu, Piotrowi Buryńmowi, na sianożęć i żapust, ogrodzony częstokołem, danego, też część swoją, będąc na własny mój interes potrzebny pieniędzy, dobrowolnie i bez żadnej namowy bratu swemu, Piotrowi Buryńmie, za rubli starych srebrnych czterdzieści, od daty niżej wyrażonej, sprzedał; do której to

części nie tylko ja, ale i successorowie moi wiecznemi i nieodzownemi czasy nie będą należec; co, dla lepszego świadectwa, wraz z uproszonymi przyjaciółami własnymi stwierdzamy rękami. Działo się dnia piątego Iulii tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku, we dworze *Siennickim*.—U tej tranzakcyi, do oblaty podanej, podpisy rąk w te słowa: Sydor Buryma+. Stefan Judkiewicz+ Chwedor Rudenko+. Anton Dudenko+. Która to tranzakcia, iak się w sobie ma, tak słowo w słowo w xiegi niniejsze, grodzkie, bractawskie iest zapisana.

Книга городская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794, № 4745; № акта 11.

---

128. Дарственная запись отъ князя Юсифа Любомирскаго, крестьянину Грицьку Проконенку на право потомственного владѣнія хуторомъ и пасѣбою въ селѣ Романовкѣ: 1780 Октябръ 11.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siódmego, miesiąca Wrzesnia dziewiętnastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Żytomirskiego, od dnia pierwszego Czerwca w Żytomierzu sądzić się rozpoczęte, przedemną, Erazmem Jezierskim, susceptantem przysięgłym ziemskim powiatu Żytomirskiego, do tego aktu użytym, i xiegami niniejszemi, ziemskimi, żytomirskimi, osobiście stawający W. Ambroży Lubicz—Choiecki, V R G Z, ten dokument, od W. Jasińskiego, kommissarza dobr J.o. X. Lubomirskiego na pasieczysko roboczemu Prokopenkowi dany, podpisem ręki tegoż, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzony, na papierze prostym napisany, z approbatą J.o. X. Lubomirskiego, podpisem przy pieczęci na drugiej stronie, z przyszytym arkuszem papieru krajowego, do akt ziemskich powiatu Żytomirskiego w oblatę podał, w brzmieniu takowym: Na proźbę Hryćka Prokopenka, poddanego wsi *Romanówki*, daię onemu ten dokument, pozwalający zaiąć pasieczysko pustuiące, nad sta-

wem Koszlackim, a nazywające się *Zolotucha*, między zajmiszczem Pawłowym z Koszlak i Subajduszewym z Romanowki leżące; wolen tedy iest tenże Hryćko Prokopenko, wraz z successorami swemi, tym zajmiszczem rządzić, strzedz, pomnazać i wszelkich pożytków z pola, sianożęci, pasieki i drzewa rodzajnego używać. Które prawo, do approbaty J. o. X. starosty Romanowskiego, pana mego, odsyłając, dla zupełnej wagi ręką własną podpisuję. Datum w Stawiszczach, dnia trzydziestego Septembris, tysiąc siedmset ósmdziesiątego roku. Mi. Jasiński, kommissarz mp (L. S.) Prawo na futor i pasieczysko Hryćkowi Prokopenkowi, poddanemu romanowskiemu, approbuie w Żydowcach, iedynastego Octobris, tysiąc siedmset ósmdziesiątego roku. Józef X. Lubomirski S. R. (L. S.). Który ten dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich, żytomirskich iest zapisany.

Книга земская, житомирская, годъ 1797, № 302. Листъ 309 на оборотъ.

---

128 Дарственная запись отъ князя Антона Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Медведовки, Степану Безрадецкому, на мельницу и прудъ, лежащiе на урочищѣ «Цыруликовомъ» на рѣчкѣ Медведовкѣ, а также на землю, по обѣимъ сторонамъ тогоже пруда. 1780. Декабря 11.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Decembris trzydziestego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego y przedemną, Janem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego, stawiający osobiście urodzony Nicefat Bezradecki, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Antoniego Jabłonowskiego, kasztelana Krakowskiego, na młyn, groble y uroczysko Cyrulikowe, utściwemu Stefanowi Bezradeckiemu nadane, pierwey przez wielmożnego Domienika Badowskiego, kommissarza podpisane, a potem przez samego jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego,

Kasztelana Krakowskiego, utwierdzone, z wyciśnięciem dwóch pieczęci na laku czerwonym, na papierze stęplowanym, srebnogroszowym, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego w oblatę podał, w sposób takowy: Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, w szczególności iędnak następcom moim, a zaś ich mościom panom gubernatorom, namiesnikom y innym, w dobrach jaśnie oświeconego xiążęcia jego mości Antoniego Barnaby Pruss Jabłonowskiego, wojewody Poznańskiego, Czehryńskiego starosty, pana y dobrodzieja, ukraińskich (włości) teraz i napotym będącym rządcom, niemniej mieszczanom, obywatelom y poddanym tychże dóbr wiadomo czynię; iż ja, utściwemu Stefanowi Bezradeckiemu, miasta *Medwedowki* obywatelowi, żądającemu własności swojej, naturalnym prawem po oycu y dziadu swoim posiadanej, to jest młyna o kołach dwóch na rzeczce Medwedowka, a grobli uroczykiem, *Cyrułikowej* zwanej, y dotąd własnym jego kosztem utrzymanego, będącego, oraz gróntu sianożętnego, z obu stron rzeczki tej Medwedowki, z góry od Berkatuwki rzeczki, z lasu ciekącej, a z nizu do połowy stawku rozciągającego się, z władzy powierzonego mnie kommissu y mocy zupełney, od tegoż jaśnie oświeconego xięcia jego mości, pana dobrodzieja, zabezpieczając y sukcesorów jego w wieczystym dziedziczeniu rzeczzonego wyż młyna y gróntu, nadaie prawo. A że Stefan Bezradecki, kupiectwem więcey niż dozorem młyna zatrudniając się, na intracie swojej z niego szkoduie y częstokroć o rozmiar zboża z arędarzem podpada kłotni, dla spokojności, miłey każdemu, życzy sobie mieć młyn ten wolny od podania do arędy, więc przez wzgląd na wierne jego skarbowi pańskiemu sprawowanie się, y do dalszey zachęcając go wierności, dozwalam, aby dochody wszystkie, nic do żadney arędy nie excypuiąc, na swóy odbierał użytek, poczowszy od dnia pierwszego miesiąca Stycznia, roku następującego, tysiąc siedemset osimdziesiąt pierwszego, żeby zaś y skarbowi pańskiemu należna zwyczajem, iak z innych młynów, intrata nie upadała, wspomniony Stefan Bezradecki corocznie płacić będzie powinien do skarbu jaśnie oświeconego pana dobrodzieja po rubli starych srebrnych piętnaście, łącząc w te y podatek młynowego, czyli pokolesnego; spuszczenie stawku, w nim ryb łowienie samemu tylko Stefanowi Bezradeckiemu, y ostrzegając y na skarb pański niełowienie, iest wolne co trzeci rok; mirocznik, w chałupie przy tymże młynie będący, do żadnych podatków i powinności, tak skarbowych, iako y gromadzkich nie ma być pociąga-

ny, procz kominowego; a jeżeliby, czego spodziewać się nie można, tenże Stefan Bezradecki wysć miał za granicę lub inne krajowe państwa na slobodę, bądź który z successorów jego, za to że zabiespieczenie nadane upadać ma, uwiadomiam; które, dla zupełniejszey ważności, własną, przy wyciśnieniu pieczęci, podpisuję ręką, salva jaśnie oświeconego xięcia pana dobrodzieja approbatione, Dan w Medwedówce, dnia iedynastego miesiąca Grudnia, roku tysiąc siedmset osimdziesiątego, Dominik Badowski, komisarz generalny (locus sigilli). Approbiuję dnia czwartego Januarii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego roku, Antoni Chryzostom Jabłonowski, starosta Czehryński (locus sigilli). Ten dopisek, przez indukującego opuszczony, dopisuię własną ręką Jan Bonkowski, pisarz ziemski powiatu Czehryńskiego.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уезда, годъ 1797
—1798, № 3590; листъ 522.

---

130. Дарственная запись, выданная управляющимъ Литинскимъ староствомъ, дворяниномъ Фомою Цишевскимъ, крестьянину Ювхиму Мельнику на право потомственного владѣнія двумя мельницами и сѣнокосомъ въ селѣ Новоселицѣ. 1781. Марта 2.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Decembris trzydziestego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Winnickiego, kadencyi świętomichalskiej, prawem przepisanej, stawiać się osobiście urodzony Maciej Zawrocki, te prawo, od W. Ciszewskiego P. L. pracowitemu Juchimowi Mielnikowi na młyny w dobrach wsi Nowosielicy dane, dla zapisania do akt ziemskich powiatu Winnickiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: Z władzy mnie powierzonej od J. W. Jgnacego i Jana Nepomucena na Swidnie, Kluowie, Odrzywole i Nowym Mieście Swidzińskiego, starosty Lityńskiego, kawalera orderu S. Stanisława, pana dobrodzieja mego, nadaje młynów dwa na jednych łotokach, w *Nowosielicy* będących, Juchi-

mowi Mielnikowi do dalszej woli i approbaty J. W. pana dobrodzieja. Które to młyny o kamieniach czterech, już osadzonych, foluszach, i stępach, dając zupełnie moc komu chcieć dać, darować, ustąpić, sprzedać, wraz z sukcesorami pomienionego Juchyma, którzy posiadać będą, ten na nich i na Juchyma wkładając obowiązek, aby od każdego kamienia wieprza jednego, ze skarbu wziętego, na rok ukarmili, tudzież aby co tydzień, za rozkazem zwierzchności zamku Lityńskiego, dzień jeden na zawsze z siekierami bez wszelkiej wymowy odrabiali; młynu ten jako miał dawniej do siebie sianożęć, też same wydziela się; na co, dla większej pewności, ręką własną podpisuje się. Działo się w Litynie, dnia drugiego Marca, tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis takowy: Tomasz Ciszewski mp. Które to prawo, jak się w sobie ma, co do słowa do xiąg ziemskich powiatu Winnickiego iest wpisane.

Книга земская, записовая Винницкаго уѣзда, годъ 1797, № 4797. Листъ 370,

---

131. Дарственная запись, выданная отъ имени князя Антонія Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Медведовки, Игнату Пугаченку, на урочище, называемое Дереновка. 1781. Марта 20.

Продажа того-же урочища Пугаченкомъ Марку Исаенку. 1789. Марта 30.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, miesiąca Augusti dwudziestego osmego dnia.

Przed xiegami y aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego y przedemną, Janem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego, stawiający osobiście urodzony Makary Welinski, te prawo na grunt, Derenowką zwany, dla pasieczyska od rządu jasnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, Jhnatowi Puhaczenkowi, mieszkańcowi Medwedowskiemu, dane, a potym, za zezwoleniem rządu ekono-

micznego, szlachetnemu Markowi Jsajenkowi ustapione, z przyłożoną pieczęcią na laku czerwonym, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego ceny kopijek dwadzieścia, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał w te słowa: z władzy mi zawierzoney od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Antoniego Barnaby z Prus Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, na żądanie Jhnata Puhaczenka, żytela *Medwedowskiego*, garnącego się do gospodarstwa, nadaie się grunt, *Derenowka* zwany, dla konserwowania pasieki y używania y successorom jego nazawsze, zacząwszy od grobelki prostey, na jarze Rudiowym, prosto w górę po Snuszkowe y Ziniowe uroczyska, od Ziniowey, środkiem jaru, po stawek y grobelkę wyżey rzeczona, które to nadanie, dla większey wagi y waloru, własney podpisem stwierdzam ręką. Datum dnia dwudziestego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego anno, w zamku Medwedowskim — Staniszewski, manu propria. Z powierzoney mi zwierzchności w kluczu Medwedowskim od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, pozwalam odprzedać Jhnatowi Puhaczenkowi lewade, czyli grónt, wyżey opisany, Markowi Jsajenkowi. Datum dnia trzydziestego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątego roku, w Medwedowce. U tego prawa, w oblate podanego, podpis ręki takowy, — W. Napruszewski.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 79.

139. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Лазурецъ, Михайломъ Примакомъ, крестьянамъ села Потапонецъ: Тимошу и Михайлу Крамаренкамъ, на усадьбу, поле и родцу въ селѣ Лазурцахъ. 1781. Марта 30.

Dnia 30 Marta, 1781 roku.

Z dokumentem wielmożnego Małczewskiego, gubernatora Kaniowskiego, danym, stawszy osobiście Mychajło Prymak, obywatel ze wsi Łazu-

rec, przed urzędem majdeburskim, kaniowskim, któren umyslił w czasie potrzeby jego, będąc podupadłym na majątku, sprzedać grunt swój własny, dziadem i ojcem tego używany, któren, jako wyżej, za obwieszczeniem władzy, dobrowolnie sprzedał Tymoszowi i Michajłowi, bratom rodzonym, synom Pawła Kramarza, obywatela wsi Potapiec; leżący ten grunt we wsi *Lazurcach*: chałupa z sieniami, komorą, z podworzem, ogrodem, polem, zdawna do tego używanym, hajem brzozowym, od lat kilkudziesiąt wykochanym; ten, jako wyżej sprzedałem wspomnionym Tymoszowi i Michajłowi Kramarenkom za summę rubli № 30, dico trzydzieście, srebrem starych, w których ja, Michajło Prymak, wyrażoną sumę do rąk moich zupełnie odebrałem, z tego odebrania tym moim dobrowolnym zapisem kwituję i waruję żonę moją, Annę, dzieci, krewnych, aby się nikt z nich nie ważył wyż spomnionym: Tymoszowi i Michajłowi, w używaniu tego, u mnie kupionego, gruntu czynić najmniejszej przeszkody, pod winą rubli 20; wolne ci rzezczeni tym gruntem jak chcesz rządzić, dać, darować, sprzedać, ktore to moje dobrowolne zeznanie, aby było do xiąg miejskich kaniowskich przyjęte i zapisane. My tedy, urząd, na ugodę stron, te prawo alias kupcze przyjęli i zapisali, a, za approbatą władzy, Tymoszowi i Michajłowi Kramarenkom z podpisem rąk własnych ekstraktem, ut supra, wydali, Urząd miejski Kaniowski.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3385. Листъ 6 (№13).

---

133. Распоряженіе економіи Сѣницкаго староства, по которому земля, принадлежавшая крестьянину Сидору Буриму, отдается во владѣніе его брату, Петру Буриму, впредь до уплаты Сидоромъ 15 рублей, внесенныхъ его братомъ вмѣсто него въ кассу економіи. 1781. Апрель 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Iulii szóstego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie wojewodztwa Braclawskiego, kadencyi Juliuszowej, dnia dwudziestego szóstego podług nowego stylu przypadłej i sądzić się zaczętej, przedemną, Gabryełem Porczyńskim, stolnikiem braclawskim i podstarostą grodzkim winnickim, stawiając się osobiście pracowity Iwan Buryma, ten dokument, od W. Sopotnickiego pracowitemu Petrowi Burymie na używanie gruntu Sydora Burymy dany, do akt niniejszych, grodzkich, braclawskich, w sposób oblaty podał w tej istocie— Ponieważ Petro Buryma zapłacił za Sydora Burymę, brata swego, winnego reszcie długu do skarbu J.W. pana za wybudowanie młyna kosztem skarbowym, rublow piętnaście, przeto grónta Sydora Burymy pozwala się, aby Petro Buryma wziół w zastaw i poty trzymał, poki Sydor Buryma, lub syn jego, te rubli piętnaście nie odda; co podpisem zwierzchność stwierdzam. Datum w *Sienicy*, dnia dwudziestego siódmego Kwietnia, tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego roku. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpis ręki w te słowa: J.W. Sopotnicki, mр. (L. S.). Który to dokument, iak się w sobie ma, słowo w słowo w xięgi niniejsze, grodzkie wojewodztwa Braclawskiego iest zapisany.

Книга городская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794, № 4745; № акта 12.

---

134. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ Кирилу и Василю Артеменкамъ на мельницу и прудъ, находящиеся на рѣкѣ Ольшаной, также на прилегающіе къ нимъ: лугъ, садъ и рощу, на урочищѣ «Шелевцинѣ» и сѣнокосъ на урочищѣ «Круглыя Лозы» 1781. Іюля 5.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Februaryi jedynastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czerkaskiego, kadencyi święto-trzy-królskiej, prawem przypisanej, przed nami: Jozefem Kossowskim,

sędzia, Karolem Wiklińskim y Piotrem Staniszewskim, podsećkami, y Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem, sądem ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobiście stawający urodzony Franciszek Tchórzewski, te prawo, od J. o. xięcia jego mości Xawerogo Lubomirskiego Kiryle y Wasylowi Artemenkom, braciom rodzonym, na młyn z stawem na rzece Olszanej y sadek z łakami nadane, na papierze prostym, ordynaryjnym napisane, ręką tegoż xięcia jegomości, dziedzica włosci Smilanskiej, przy przypiskach dwóch, przy jednej pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty wniósł, temi wyraz: Franciszek Xawery na Wisznicy y Jarosławiu hrabia, świętego państwa Rzymskiego xiążę, Lubomirski, wojewodzie kijowski, wojsk rossyjskich brygadjer, miasta Szpoły, Turvi, Olszany, Horodyszczca, Nowo-Mhlijowa y innych pan y dziedzic, wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie jednak ichmościom officialistom, quovis titulo w dobrach moich rzady mającym, do wiadomości podaje, iż ja, chcąc dobra moje do jak najlepszej przyprowadzić sytuacyi y porządku, nadaję Kiryłowi y Wasylowi Artemenkom, braciom rodzonym, młyn z stawem na rzece *Olszanej*, między młynami: wyżej Omelczuka, niżej zaś popa Mychajła, łakę koło tegoż stawu, od Omelczenka łaki okopem obwiedzioną, lasek przytem y sadek, zwany *Szelewszczyzna*, z których gróntów wolne dla tych Kiryła y Wasyla Artemenków y successorów ich używanie, bez żadnej od nikogo prepedycyi; dozwalam w stawie ryb łowienie, y spuszczenie onego ostrzegam; stawowe zaś, podług zwyczaju w dobrach moich powszechnego, y pokoleszczyzna, corocznie od koła po rubli dwa opłacana bydź ma; z wymiaru młynowego: miarek dwie dla arendarza, trzecia zaś na Kiryła y Wasyla braci iść ma; reperacya zewnętrzna: kamieni, żelaz, kupowanie loju—przez arendarza dwoma groszami, a trzecim przez mielnika utrzymywana bydź powinna; które to prawo, tak dla Artemenków, jako y successorów onych służące, dla tym większej mocy y waloru, ręką moją, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, stwierdzam y podpisuje. Datum dnia dziewiętnastego Czerwca, tysiąc siedmset osm dziesiąt pierwszego roku, w zamku Szpolańskim. F. X. Lubomirski. (L. S.). **Przypisek** takowy: zapłacił do rąk moich rubli srebrnych starych pięćdziesiąt. Do tego młynka przydaje się sianożec Kiryłowi y Wasylowi Artemenkom, nazwiskiem *Kruhly-lozy*, która okopem naokoło tych łoż otoczona, przy-

pierająca do sianożęci Bohackiego, poddanego Horodyskiego; tej całej jest na kosarzów trzydzieści pięć, którym, też przyłączając, spokojnie używać dozwalam. Datum piątego Julii, tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego roku, w Szpole. F. X. Lubomirski. Przypisek zaś na drugiej stronie w te słowa: Pokoleszczyzny od koła każdego po rubli dwa, uczyni rubli cztery ze stawszczyzną; wolny jest sam spuszczać, w jesieni zaś sam powinien wieprzów dwa do skarbu oddać, to jest po jednemu wieprzu karmnym od koła, ze swoich ukarmiwszy. Datum dwudziestego czwartego Marca, tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego roku, w Horodyszczu. F. X. Lubomirski. Które to prawo eo do słowa w wiegi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго ульднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 44 на оборотъ.

135. Дарственная запись на сѣнокосъ отъ экономіи Чигринскаго староства крестьянину села Липового, Даниилу Квашѣ. 1781 Юля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Februa-
rii dwudziestego osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi święto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia piętnastego miesiąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sędzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający pracowity Daniło Kwasza, wsi Lipowego mieszkaniec, te prawo, sobie od rządu ekonomicznego jaśnie oświeconego xiecia Jabłonowskiego na sianożęć dane, na srebrnogroszowym papierze polskim napisane i podpisem wielmożnego Szybińskiego, generalnego rządcy starostwa Czehryńskiego, przy wysińtionej ekonomicznej, herbu jaśnie oświeconego xiecia Jabłonowskiego, pieczęci, stwierdzone, z dopiskiem, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, dla

zapisania podał, w te słowa: Przychyliwszy się do prózby i żądania Daniła Kwaszy, poddanego z wsi *Lipowego*, do klucza Kryłowskiemu należącej, a chcąc najlepszą w tej mierze dla skarbu uczynić w utrzymaniu poddaństwa pewność, z mocy powierzonych mi generalnych w starostwie rządów od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Antoniego z Pruss-Jabłonowskiego, wojewody poznańskiego, pana mego i dobrodzieja, nadać prawo i zabezpieczam onegoż na łąkę, która zaczyna się od Głębokiego jeziora do Ryżyce jeziora wzdłuż, a wszczeg od drogi do łąki Barannikowej, zakazując, aby w używaniu tejże, żadnej od nikogo nie miał przeszkody, lecz, jako swą własność, bezpiecznie posiadał; za które to prawo do skarbu tegoż jaśnie oświeconego pana i dobrodzieja do rąk moich rubli starych, srebrnych dwanaście importował; które, dla tym większej pewności, ręką własną, przy wyciśnieniu pieczęci skarbowej, podpisuję. Datum die sexta Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiątego pierwszego anno, w zamku Medwedowskim. U tego prawa, w oblate podanego, podpis ręki iest w te słowa: Szybiński, gubernator generalny starostwa Czehryńskiego (Locus Sigilli). Poniżej na tem prawie dopisek takowy: odebrałem pieniądze zupełnie, Szybiński mp. Które to prawo, w oblate podane, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уезднаго суда, годъ 1799; № 3588. Листъ 57.

---

136. Дарственная запись отъ имени князя Антонія Яблоновскаго крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу, на лугъ, лежащій въ плавняхъ. 1781. Юля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii, dwudziestego osmego dnia.

W roku sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej, od dnia piętnastego mie-

siąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający pracowity Jwan Myłoszop, wsi Lipowego mieszkaniec, te prawo, sobie na łąkę czyli sianożęć od rządu ekonomicznego jaśnie oświconego xięcia Jabłonowskiego dane, na srebrno groszowym polskim papierze napisane i podpisem wielmożnego Szybińskiego przy wykopconej ekonomicznej herbu jaśnie oświconego xięcia Jabłonowskiego pieczęci stwierdzone, z dopiskiem do akt ziemskich pawiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego dla zapisania podał w te słowa: Przychyliwszy się do proźby i żądania Jwana Myłoszopa, poddanego z wsi *Lipowego*, do klucza Kryłowskiego należącej, chcąc najlepszą w tej mierze dla skarbu uczynić w utrzymaniu poddaństwa pewność, z mocy powierzonych mi generalnych w starostwie rządów od jaśnie oświconego xięcia iego mości Antoniego z Pruss Jabłonowskiego, woiewody poznańskiego, pana mego i dobrodzieja, nadaię prawo i zabezpieczam onego na łąkę w *Plawniach*, która zaczyna się od przewalu Szewczyzycznego do Biłenkiego ieżiora, wzdłuż po łożę jedną, wszere od drożyny, która się ciągnie po nad *Szewczyche* rzeczkę, do między dembezaków Tarasenkowych, po sam tylko zgórek, zakazując, aby w używaniu onej od nikogo nie miał przeszkody, lecz, jako swą własną bezpiecznie posiadał; za które to prawo do skarbu tegoż jaśnie oświconego pana i dobrodzieja, do rąk moich rubli starych, srebrnych czternaście, numero czternaście, importował; które, dla tym większej pewności, ręką własną, przy wyciśnieniu pieczęci skarbowej, podpisiuie. Datum die sexta Julii, tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego anno, w zamku Medwedowskim. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: M. Kazimierz Szybiński, gubernator starostwa Czehryńskiego (Locus Sigilli) Przepisek zaś niżej iest takowy: te prawo, dane Myłoszopowi na łąkę, dla tym większego waloru, podpisiuie die decima tertia Aprilis, tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego. Ignacy Skipor, szambellan jego królewskiej mości mp. Które to prawo, w oblatę podane, tak iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Чиринскаго уезднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 56.

137. Дарственная запись отъ князя Любомирскаго крестьянину села Вязовка, Іосипу Ордырю, на сѣновосъ, садъ и пасѣку, лежащія на урочищѣ Оверковщинѣ. 1781, Іюля 6.

Рoku тисячъ siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Maja dwudziestego szóstego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czerkaskiego, kadencyi święto-trojeckiej, prawem przepisanej, przedemną, Juzefem Kossowskim, sędzią ziemskim powiatu tegoż y хієгами niniejszemi, ziemskimi, czerkaskimi osobiście stawający pracowity Josyp Oderyj, te prawo, od J. O. хієcia хієгомосци Lubomirskiego, sobie, stawającemu, na пасіекę, sadek y sianożęć dane y służące, на papierze prostym napisane, podpisem ręki tegoż хієcia ієго моосци przy wyśnieniu на luku czerwonym pieczęci, zatwierdzone, z przyłączonym arkuszem steplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblatę подаł, w te słowa: Daję te prawo Josypowi Ordyrajowi, poddanemu *wiazowieckiemu* на пасіекę, *Owerkowszczyzna* zwaną, wyżej stawu Szostakowego leżącą, mającą ograniczenie między dwoma пасіекami, to jest: z jednej strony Lubki Czernicy, a z drugiej Halayrowszczyzny, który z пасіеки, sadku y sianożęci, w tymże sadku znajdujące się, wolen jest używać; ostrzega się, aby pomienionego prawa nikomu nie ustępował bez wiadomości zwierzchności dworskiej. Datum szóstego Julii, тисячъ siedmset osmdziesiąt pierwszego anno, w Szpole, F. X. Lubomirski (L. S.) Poniżej przypisek takowy: importował do rąk. J. O. pana rubli два. Które to prawo co do słowa w хієgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасского уезднаго суда, годъ 1797 — 1798, № 3586; листъ 90.

138. Дарственная запись отъ управляющаго Богуславскимъ имѣніемъ, дворянина Ивана Жуковскаго, мѣщанину Мартыну Горюеву на право потомственного владенія озеромъ и лугомъ надъ рѣкою Росью въ селѣ Дешнахъ. 1781, Сентября 3.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi powiatów Wasyłkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawiający urodzony Wojciech Winiarski, to prawo, od wielmożnego Jana Żukowskiego, pełnomocnego dóbr bohusławskich rządcy, sławetnemu Martynowi Horowenkowi na jeziorko z ługiem we wsi Deszkach nad Rosią nadane, podpisem tegoż i pieczęcią stwierdzone, z przyszytym arkuszem papiru stęplowanego ceny trzydziestu kopiek, do akt ziemskich tychże powiatów dla zapisania podał, w te słowa: Stosując się do prawa i zwyczaju, obywatelom dóbr bohusławskich służącego, a mając wiadomość, iż jeziorko małe, we wsi *Deszkach*, nad Rosią, między grontami i ogrodami: z jednej strony Jwana Juchymowego zięcia, a z drugiej Karpa Szewca, leżące, jeszcze nie zajęte, ani od nikogo nie posiadane zostaje, więc, zachęcając do tym porządniejszego gospodarstwa sławetnego Martyna Horowenka, tamże w Deszkach niedawno osiadłego, jemu to jeziorko z ługiem z władzy, zarządzającej temi dobrami, nadać, pozwalając wolnego zięcia stawku na tym jeziorku i używania onego na zawsze; który dokument, za prawo do posiadania rzeczzonego stawku na własność jemu i sukcesorom jego służyć ma; dla czego, ten dokument dając, ręką własną, przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci, podpisuję. Datum w Bohusławiu, dnia trzeciego Września, roku tysiąc siedmset osmdziesiąt pierwszego. Jan Żukowski (L. S.) mp. Który to dokument, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковская и Богуславская уездовъ, годъ 1799. № 3520. Листъ 290.

180. Дозволеніе, данное княземъ Александромъ Любомирскимъ крестьянину Симеону Сорочану на право пользованія прудомъ, прилежающимъ къ пасѣкѣ Сорочана въ селѣ Кѣтросахъ. 1781. Сентября 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Septembris dziewiątego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich wojewodstwa Braclawskiego, kadencyi Święto—michalskiej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiać się osobiście szlachetny Szymon Soroczan, te prawo od J. o. xięcia Aleksandra Lubomirskiego, sobie, stawiaćemu się, na stawek dane, ręką tegoż podpisane i pieczęcią stwierdzone, z przyłączeniem papieru stęplowanego, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich wojewodztwa Braclawskiego, w sposob oblaty, podał, w tej istocie: Dać te prawo Szymonowi Jsaak ze wsi *Kietros* na wolne zaięcie stawku, byle to było bez przeszkody i zalewania sianożęci, koło swojej pasieki i krynicę, którą dobył, na co, dla lepszej wiary, podpisuję do dalszej woli moiej; dnia dwudziestego czwartego Septembra, tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wy-ciśnionej, w te słowa: xiąże Alexander Lubomirski mp. (L. S.) Poniżej wyraz z podpisem ręki takowy: te prawo służy dla brata Kosty samego. X. A. Lubomirski; jeszcze poniżej podpis ręki w te słowa: prawo niniejsze widziałem w czasie podawania w possessyi wieś Kietrosy. Datum w Kietrosach, die vigesima quarta Martii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego. Fl. Winkler, rachmistrz mp. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie wojewodztwa Braclawskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794, Листъ 567.

140. Купчая крѣпость, выданная мѣщанкою города Хмѣльнига, Агафією Павлицхою, мѣщанину хмѣльницкому, Данилу Красильничу, на поле, сѣнокося и прудъ. 1781. Октября 19.

Przed nami, urzędem miejskim Chmielnickim, stanowszy osobiście Daniło Krasilniczyn, obywatel *chmielnicki*, die 22 Junii, 1782 anno,

podał do oblaty skrypt na pola dni trzy i sianożęć z stawiszczem, przedane jemu od Ahafii Pawlichi, wdowy chmielnickej, na stęplowanym papierze, ceny półosma grosza, napisany, w te słowa; Niżej znakiem świętego krzyża podpisana, zeznaię tym moim prawdziwym i nieodmiennym skryptem, iż ia, z dobrej mojej woli i za poradą przyjaciół moich, Daniłowi Krasilniczynemu, obywatelowi chmielnicjemu, sprzedała pola swego własnego dni 2 i sianożęć z stawiszczem, sytuowane blisko futora jego, prawie pod samym futorem, i ieszcze dzień pola trzeci pod futorem xiędza Pokrowskiego chmielniczego, za złotych polskich 26 i successorom iego wiecznemi czasy; do którego to pola i sianożęci ze stawiszczem iuż ia, dzieci moje, ani żaden moj krewny nie ma należeć do tego pola i sianożęci z stawiszczem, tylko należy wyrażony Daniło i iest już prawdziwym, własnym i wiecznym gospodarzem tej mojej wyrażonej sprzedaży i zupełnym rządcą jej, bom raz nazawsze sprzedała iemu i pieniądze od niego odebrałam. Na co, dla większej wiary i ten mój skrypt, na stęplowanym papierze ceny półosma grosza napisany, wyrażonemu Daniłowi daię i własną moją ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 19 Octobris, 1791 anno. Ahafia Pawlicha, wdowa—+. Po którym to skrypcie przyjętym do akt radzieckich, miejskich, chmielniczkich, podaiący oryginał jego do siebie odebrał i urząd miejski chmielniccki z odebranego zakwitował. Daniło Krasilniczyn—+.

Книга Хмельницкой городской ратуши, 5779, годъ 1776 — 1792. Листъ 64.

---

141. Духовное завѣщаніе, составленное хмельницкимъ мѣщаниномъ, Никитою Войтенкомъ, по которому онъ отказываетъ своимъ сыновьямъ принадлежащій ему хуторъ, находящійся на урочищѣ Бутновѣ. 1781. Ноября 3.

Niżej na podpisie wyrażony jawnie i wyraźnie znam tym pismem moim na stęplowanym papierze ceny przyzwoitej, iż ia, z dobrej moiej

woli i ojcowskiej miłości zapisuie połowe futuro swego, w *Butkowie* sytuowanego, i połowe wszystkiej attynencyi do niego, jako: chatup, półsianożęci et id genus, ze wszystkimi użytkami Pawłowi, synowi swemu, w pierwszym małżeństwie zplodzonym, i w wieczne trzymanie, zażywanie i rządzanie iemu oddaie, drugą zaś połowe tegoż mego futuro ze wszystką attynencją wyrażoną po połowie Pawłowi, synowi memu najmłodszemu, w powtornym małżeństwie zplodzonym, zapisuie i w wieczne trzymanie, zażywanie i rządzanie oddaie, z tym obwarowaniem: synowie moi wyrażeni powinni mnie na futuroze przy sobie trzymać, szanować jako ojca swego. nie poniżać i słuchać we wszystkim, poki żyw będą: także i to ieszcze dokładam, mieli by synowie moi z sobą wadzić się, swarzyć się i kłócić z sobą, na tym mieszkając futuroze, czyli trzymając go i rządzając nim, to tedy Pawło, syn mój splodzony w pierwszym małżeństwie, powinien Pawłu, synowi memu najmniejszemu, zplodzonymu w powtornym małżeństwie, zapłacić połowe iego według tacy; więc, iakom raz nazawsze ten mój zapis nieodmienny dobrowolnie uczynił futuro mego ze wszystką attynencją wyrażonym synom moim, tak, dla większej wiary i waloru, nie umiając pisać, własną moją ręką znak świętego krzyża kładne. Datum w *Chmielniku*, die 3 Nowembris, 1781 anno, Mikita Wojtenko+. Przy tym zapisie będąc i nie nie kontruiąc, ale i owszem nam przyznając iako brat starszy braci wyrażonych, własną moją ręką podpisuie się.—

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 124.

148. Определе́ние членами Богуславскаго магистрата границъ земли, принадлежавшей въ селѣ Дешгахъ мѣщанину Мартыну Горовенку. 1781. Ноября 20.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.—

Przed aktami niniejszemi, zieskiami powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim, tychże powiatów, osobiście stawiający urodzony Wojciech Winiarski, to opisanie gróntu pewnego, do młyna bohusławskiego mieszkańca Martyna Horowenka przyległego, i przez urząd magistracki wydzielonego, na papierze srebrnogroszowym napisane, podpisem ławnika i pisarza miejskiego stwierdzone, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny trzydziestu kopiek, do akt ziemskich tychże powiatów dla zapisania podał, w te słowa — Działo się na gróncie we wsi *Deszkach*, dnia dwudziestego Nowembra, tysiąc siedmset ośmndziesiąt pierwszego roku, z woli i dyspozycji wielmożnego komornika granicznego, Haleckiego, pełnomocnego w państwie Bohusławskim rządecy, my, urzędnicy, niżej wyrażeni, ziechawszy się na grunt do wsi Deszek, dla oznaczenia gruntu, na rozszerzenie budowli nowo osiadłego w Deszkach, sławetnego Martyna Horowenka, dawniej w wsi Bijowcach z dziada zasiadłego przy młynach swoich, w prawach kupna, z urzędu bohusławskiego wydanych, wyrażonych, któremu ponieważ grunt, lubo przez Jwana Wasylenka, Musieja Kuśnierczynego zięcia, Pyłypa Karpenka i Ochryma Pohorylenka niegdyś był używany, a że, przez wybudowanie młyna i przez przyjazd do niego zawozników, mogło by dzieć się uszkodzenie, od lat sześciu opuszczony został, a dla rzeczzonego Horowenka wielce przyległy, przeto, zaczawszy od młyna tegoż Horowenka, stojącego na iednej grobli z Jwana Juchymenka zięcia młynem, po nad Rossią wniz do młyna drugiego, od Wołodka kupnego, od tego wniz do skały, u której krynica znajduje się, wyżej lasku Juchymowego zięcia, w poprzek po nad kamień, o kroków czterdzieści pięć, do kopca, przez nas wysypanego, z drugiej strony wzdłuż od góry z kopcami, do Kalennikowego ogrodu, po gruszkę; po nad tem ogrodem do jeziorka, w podwurzu będącego, jeziorkiem po ogród Iwana Juchymowego zięcia, od tego w poprzek do Rossi, do tegoż młyna, od którego zaczęło się ograniczenie; którym wolen i mocen będzie rzeczony Martyn Horowenko, podług swego upodobania, pobudować się, bez żadnej od nikogo przeszkody i interesowania się, tak do gruntu, budowlą zajętego, jako też i ogrodów, w tym ograniczeniu będących, niniejszym pismem ubezpieczamy i umacniamy. Datum w Deszkach, ut supra. Stepan Turczylenko,

ławnik. Jan Penszyński, pisarz urzędu bohusławskiego, mp. Które to opisanie gróntów, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799. № 3520. Листъ 291.

148. Купчая вѣрѣность на лугъ, лежащій надъ рѣкою Росью, при городѣ Богуславѣ, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Гарасьномъ Ткаченкомъ, крестьянину села Хохотвы, Федору Крижановскому. 1781. Декабря 20.

Дарственная запись на половину того-же луга отъ Федора Крижановскаго сыновьямъ его: Льву и Григорію Крижановскимъ. 1798. Ноября 5.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi, bohusławskimi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawając osobicie urodzony Ludwik Rowiński, prawo, wraz z cessją, na grunt pewny, nad rzeką Rosią, w mieście Bohusławiu sytuowany, od Anny Weresychy, mieszcanki bohusławskiej, nabyty za sumę złotych czterysta czterdzieście jeden, przed urzędem miasta Bohusławia na osobę Chwedora Krzyżanowskiego przyznany, ustępczem prawem przez tegoż Chwedora Krzyżanowskiego na połowę gróntu tego synom swoim: Leonowi i Grzegorzowi Krzyżanowskim, teraz dany i ustąpiony, ręką tegoż zatwierdzony, na papierze polsko-stęplowanym srebrnogroszowym napisane, z przyszytym arkuszem papieru stemplowanego, ceny kopiejek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, w te słowa: Działo się na urządzie jego krulewskiej mości miejskim, Bohusławskim, dnia dwudziestego Decembra, tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego ro-

ku. Przed urzędem i aktami miejskimi, Bohusławskimi stanąwszy jawnie i oblicznie uczciwy Harasko Tkaczenko, mieszczanin miasta Bohusławia, dobrowolnie wyznał: iż on, mając grunt swój własny, to jest łąkę nad rzeką Rosią, niżej łąki Tymosza Drobotenka, w okopie będącą, przez niego nabytą od niegdyś żyjącej Anny Wyrysychy mieszcanki Bohusławskiej, uczciwemu Chwedorowi Krzyżanowskiemu, mieszkańcowi wsi Chochotwy, zbywa, sprzedaje i wieczyście ustępuje za sumę złotych polskich czterysta czterdzieście jeden (numero czterysta czterdzieście jeden); wolen tedy i mocen będzie rzeczony Chwedor wraz z successorami swemi takowym gruntem rządzić i onego używać bez żadnej od nikogo przeszkody i interessowania się mocą niniejszego prawa. Pod pieczęcią urzędową z xiąg miejskich Bohusławskich wydaje się. Datum ut supra. U tego prawa, w oblatę podanego, podpisy rąk przy pieczęci magistrackiej bohusławskiej takowe: Kazimierz Karasowski, wojt, Zacharyasz Sawkowicz, Mojżesz Krasowski, Pawło Kollarenko, Petro Łohowenko, Stefan Turczynenko, Mikoła Wołoszynenko, ławnicy. Penczyński, pisarz (Locus sigilli). Ja, niżej podpisany, niniejszą cessionią, moc autentycznego zeznania mającą, wiadomo czynię: Jż, mając grunt, nad rzeką Rosią, niżej łąki Tymosza Drobotenka, w okopie będący, a chcąc tegoż gruntu połowę podzielić między synów moich: Leona i Grzegorza Krzyżanowskich, przeto tegoż połowe gruntu, nikomu niezawiedzonego, i żadnym długiem nie obciążonego, tymże synom moim, od miasta po rzekę, z krynicy idącą, daję, daruję na wieczne czasy; wolni tedy i mocni będą pomienieni Leon i Grzegorz Krzyżanowscy, synowie moi, i ich potomkowie, tymże gruntem jak chcieć rządzić i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić. Drugą zaś połowę gruntu ja, Fedor Krzyżanowski, do wolnego zarządzenia i używania sobie zostawuję. Datum w Chochotwie, dnia piątego Nowembra, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego roku. Fedor Krzyżanowski. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do ksiąg miejskich, ziemskich powiatu Bohusławskiego jest zapisane. Karel Głowacki, surrogat.

Книга земская Богуславскаго уѣзда, записовая и поточная, годъ 1798, № 3534. Листъ 483.

144. Документъ, выданный княгинею Францискою - Викторією Яблоновскою крестьянину Роману Шкоколенку, подтверждающій ему право на потомственное владѣніе землею, приобрѣтенною имъ въ селѣ Сидоровкѣ. 1782. Генваря 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Decembris dwudziestego trzeciego.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daszkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta Bohusławia, przyszedłszy osobiście utściwy Roman Szokołenko, te prawo wieczyste, na staw i grunta, w kluczu Steblowskim leżące, od jasnie oświeconej xiężny Franciszki-Wiktoryi z Prussów Jabłonowskiej, wojewodziny nowogrodzkiej, dóbr klucza Steblowskiego dziedziczki, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt drugiego, dnia szóstego Januarii, w Lachowcach dane, podpisem ręki tejże jasnie oświeconej xiężny, przy wyciśnionej pieczęci rodowitej, zatwierdzone, na papierze stemplowanym srebrnogroszowym spisane, z przypiskiem od wielmożnego Gluszkiewicza, kommissarza, w Jabłonowie, dnia 16 Januarii, w roku tymże, tysiąc siedmset ósmdziesiąt drugim, dozwalającym wystawienia młyna, na drugiej stronie tegoż prawa, podpisem ręki tegoż domieszczonym, do akt magistratu bohusławskiego w obłąkę podał w istocie takowej; Franciszka-Wiktoria z xiążąt Korybutow Giedyminów Woroniecka z Prussów, świętego państwa Rzymskiego xiężna Jabłonowska, wojewodzina Nowogrodzka, na Steblowie etc. dziedziczka, Dobosławowska, Stronibabska, Krasnicka, Jarmoliniecka etc. starościna, na Lachowcach, Lisiance, Zawołowie, Podhorcach, Jabłonowach: Litewskim i Pokuckim, Grodku i Czarnym Lesie, tudzież na Kitzer i Dytmansdersun w Saxonii, jako też na całej substancyi oprawna i dożywotna pani, wszem wobec i każdemu zosobna, osobliwie wielmożnym possesorom, ekonomom, gubernatorom, jakimkolwiek sposobem rządcom dóbr moich dziedzicznych klucza Steblowskiego, teraz i potym zostającym, wiadomo czynię: Jż, przychylając się do żądania Romana Szokołenka, który, za otaxowaniem gromad Steblowskiej y Sydorowskiej innych, objąwszy grónt Jakowa Maxymenka, poddanego *Sydorowskiego*, w długi rubli ósmdziesiąt, Wolkowi aredarczowi bywszemu Sydorowskiemu

winnym, i otrzymałszy na to wielmożnego Suchodolskiego miecznika wojewodstwa Podolskiego, approbatę, za pośrednictwem zaś terazniejszym w całym długi rubli sto ośmdziesiąt do Jakowa Maxymenka mianym, przyjąwszy te same grunta podług nazwisk, w rospisie gromadskiej, co do gruntów i granic wyrażonych, nie tylko jemu, ale i dzieciom jego za własne nazawsze służyć będą i temi wolny będzie jak chceć rządzić, przedać lub odmieścić, byle nie zagranicznym; a też samo prawo ma być niewzruszone, ani przeze mnie, ani przez sukcesorów moich; a dla większej wagi, ważności i waloru, przy wyciśnieniu pieczęci mojej, własną podpisuję ręką. Datum w Lachowcach, dnia szóstego Januarii, tysiąc siedemset ośmdziesiąt drugiego roku. U tego prawa w oblatę podanego, podpis ręki takowy: Franciszka-W. X. z Prus Jabłonowska, W. N. Przypisek w te słowa: Gdy tenże Roman Szokołenko doprasza się, aby młyn na stawku, po Jakowie Maxymenku razem z przerzeczonymi wyżej gruntami otrzymany, swoją mocą postawił, więc do tej przychyliwszy się prośby, przerzeczonemu Romanowi Szokołenkowi tenże młyn postawić i wolność na rok jeden bez żadnej opłaty mieć dozwala, po którym slobody wyszłym roku, miarkę zwyczajną do aredy za opłatą od kół oddawać, oprócz wieprza zwyczajem dawnym karmić, nie będzie w tym zaś stawie i w innych, zakupnych, żadnego łowienia ryb nikomu, prócz chyba na potrzebę samych dziedziców, nie dozwala się; i na to wszystko, z mocy powierzonej, własną podpisuje się ręką. Datum w Jabłonowie, die decima sexta mensis Januarii, millesimo septingentesimo octuagesimo secundo anno, Stanisław Głuszkiewicz, kommisarz mp. Które to prawo wraz z przypiskiem, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 45.

Примѣчаніе: Тотъ-же документъ внесенъ въ книгу земскую, записовую и поточную Богуславскаго уѣзда № 3533, листъ 568.

145. Продажа экономію Чигринскаго староства участка земли въ селѣ Ивковцахъ крестьянину Тымку Бурцу. 1782. Марта 30.

Купчая крѣпость, выданная на ту же землю крестьянами: Трофимомъ Бурченкомъ и Михайломъ Вороненкомъ писарю мѣстечка Медведовки, Марку Исаевичу. 1788. Марта 8.

Переуступка той-же земли крестьянину села Новоселицы, Михайлу Погорилтому. 1788. Мая 8.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Jakubem Makowskim, regentem przysięgłym ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający Mychajło Pohoriły, mieszkaniec Nowosielecki, te prawo na sadek, od Marka Jssaiewicza sobie, stawiającemu, wraz z bracio, z mocy approbaty wielmożnego szambelana Skipora, służące, polskim i ruskim językiem na ordynaryjnym papierze pisane, podpisami rządców dóbr starotstwa Czehryńskiego, przy wyciśnieniu kopconej herbu J. o. x. Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, pieczęci, stwierdzone, z przyłączeniem papieru herbowego, trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa. — Tymko Burek, zaszły na slobodę do wsi *Jwkowiec*, upatrzwszy sobie gront pusty, bez gospodarza, na skarb używany, prosił mnie o nadanie tegoż, którego dogadzając żądaniom, na fundamencie mocy, mnie od J. o. pana mego i dobrodzieja danej, nadaie i zabezpieczam tegoż, przykazując wszystkim starostwa Czehryńskiego w poblizkości mieszkańcom, aby w używaniu żadnej mu nie czynili przeszkody; za co do tegoż skarbu J. o. pana mego, do rąk moich, importował rubli starych piętnaście; i tę, dla tym większej wagi, ręką moją, przy przyciśnieniu wielkiej skarbowej pieczęci, podpisuję. Datum trzydziestego Marca, tysiąc siedmset ósmdziesiąt drugiego anno. U tego prawa podpis, przy pieczęci, jest takowy: Szybiński, gubernator starostwa Czehryńskiego (L. S). Poniżej zaś tego prawa uczyniona cessia i approbata zarządzającego dobrami J. o. x. Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, z wyrażeniem, w czyim władaniu pomieniony gront zostaje,

są takowe—Tysiacza siemset wosiemdziesiąt wosmoho hoda, Marta wosmoho dnia, my, niże podpisawszyeś, żyteli starostwa Czehryńskoho, sęła Jwkowec, a imenno: Trofim Burezenko i Michajło Woronenko, ziat Burcow, daємо sju dobrowolnuiu kupeczu pisariu Medwedowskomu, Marku Jssajewiczu, w tom, czto my, po umertwii otca naszcho i matery, ne możem wyszpisannoho prawa soderżat, prodaiem i ustupaем wiecznymi czasy i potomkam jeho, za cinu deneh srebrnoiu monetoiu rublej dwadcat, a mednoju rublej piat, do ktoroho my, ani diety naszy, ni krewnyie ne powinny utruczatyś i upomynatyś; na czto swojeruczno, nejmieuczy hramoty, rukami własnymi podpisuiemo znakom kresta światoho. Trofim Burezenko+, Michajło Woronenko+. Djejałoś syie w zamku Medwedowskom, za wiedzom i dozwołeniem welmożnoho pana Napruszewskoho, ekonoma heneralnoho klucza Medwedowskoho, i pry ludiech wiery hodnych: Chwedoru Krywoszyjenku, atamanu medwedowskomu, i Romanu Widnienku, Jakowu Mychajłenku, i proteczyeh, na tot czas buduczych—Ponieważ Mychajło Pohoriły z Nowoselicy, wraz z bracią, za wiadomością moią, kupił sadek, przeto tenże służyć wraz i suksessorom ma; a dla tym większego waloru, podpisuię siodmego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt osmego. J. Skipor, szambelan J. K. M mp. Które to prawo z cessiją i approbatą, w oblatę podane, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уезднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 242.

146. Купчая крѣпость, выданная козакомъ Чигринскаго полка, Иваномъ Олещенкомъ, козаку того-же полка, Василю Коробченку, на урочище, называемое «Олешковъ Байракъ.» 1660. Генваря 1.

Подтверждение права на тоже урочище, выданное экономією Чигринскаго староства Якиму Ивонѣ, получившему оное, въ качествѣ приданнаго, отъ Коробченковъ. 1782. Іюля 7.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra dwudziestego szóstego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi święto-michalskiej, prawem przepisanej, od dnia trzydziestego Septembris rozpoczęte, a od dnia trzeciego miesiąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sędzić się zaczęte; przedemną, Jgnacym Berensem, surrogatem, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawający urodzony Michał Swiderski, tę kopię prawa, Wasylowi Korobczenkowi, kozakowi zaporozskiemu, na bajrak, nazywający się *Oleszkow*, z stawem, polami ornemi i sianożęcią, od Jwana Oleszczenka, takż kozaka zaporozkiego, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, przy podpisach osób, urząd miejski w mieście Czehrynie posiadających, i przy pieczęci jednej, miejskiej, dane, a roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego trzeciego Decembris, z ruskiego pisma na srebrnogroszowy, bywszy, stepłowany, polski papier przewidzone i na rzecz Jakima Jwony, mieszkańca Czehryńskiego, z mocy approbaty przez wielmożnego Szybińskiego, bywszego w tę porę dóbr J. o. x. Jabłonowskiego starostwa Czehryńskiego rządcy, na tej kopii prawa, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt drugiego, dnia siódmego, Julii zapisanej, i podpisanej, służącego, przy wyciśnieniu kopconej wielkiej pieczęci, z dopiskiem, przez tego wielmożnego Szybińskiego opłaty uczynionej, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał temi wyrazy: Kopia prawa, od Jwana Oleszczenka, kozaka wojska zaporozkiego, na grunt *Oleszkow bairak* zowiący, Wasylowi Korobczenkowi, takż kozakowi zaporozkiemu, służącego, z pisma ruskiego, dla łatwiejszego przeczytania, polskimi literami, słowo w słowo, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego trzeciego Decembra przepisanego: Roku tysiacza sześćset szesćdesiatoho, Henwara perwoho dnia, ja, Jwan Oleszczenko, kozak wojska zaporozkoho Czehryński, czynim wedomo sym moim pysaniem, teper i na potym, komu tolko potreba o tom widaty budet, iż prodawem bajrak svoj własny, otezewski, prozywaiemy Oleszków, z wsim jako to: z stawem, z nywami, z łukami, iły cztokolwiek do neho prynadlezýt, tak iak z dawnych czasów w sobi nesetsia, za hotowuju pewnuju summu, talerów dwaćcat, nomero dwaćcat, bitych, dobrych, urożonomu panu Wasyliju Korobczenkowi, kozaku wojska Zaporozkoho Czehryńskoho preto waruju sym moim pysaniem, aby panu Wasylu z moich krewnych dalnych i błyżnych, iako i obcych ludej, ne zażywaty turbacyi w kaźdoho sudu; a ja, Jwan Oleszczenko, uże od toho czasu żadnoho deła do onoho

ne maiu i nejmitymu, i żena moja, iako i potomstwo, tolko panu Wasyliju pomianutoj bajrak w possessyiu wiecznymy czasy oddaiu; wolno panu Wasyliju komu chotia daty, darowaty i iako swoim własnym władity; a, dla lepszej pewnosti i łutszoy powahi, daju sej moj zapis, pry panu Wasyliju Żabaru, wojtu czehyrynskomu, pry Jurku Pokotyłu i pry Petru Ostrowskomu, burmistrach, i pry Chweszczenu i pry Chwedoru Korobei i rawno pry peczati ruskoj Czyhyryńskiej. Pisan w Czehrynie, roku i dnia wysze pisanoho; prytom stary Wteodor Korobka zostawał i o wsem widom toj kupli, toho pomianutoho mojeho zapisu. Wasyły, pisar miejski Czyhryński, rukoiu własnoiu (L.S.) Na drugiej stronie także wyrażone te słowa: Zapis panu Wasylu Korobczenu na bajrak i na staw, ot Jwana Oleszczenka dany. Poniżej zaś tej kopii prawa approbata zwierzchności ekonomicznej iest takowa: Jakim Jwona, wziowszy ten grónt w posagu od Korobków, a nie mawszy na tożadnego na osobę swoią prawa, prosił mnie o nadanie tego, którego dogadzając żądaniu, na fundamencie mocy od J.o. pana mego i dobrodzieia mnie danej, ten bajrak, wyżej opisany, ze wszystkimi do niego przynależnościami, niniejszym potwierdzam i nadaie prawem, za co do skarbu tegoż J.o. pana importował rubli starych siedm. Datum dnia siódmego Julii, tysiąc siedmset ósmdziesiąt drugiego roku U tej approbaty przy pieczęci podpis takowy: Szybiński, gubernator starostwa Czehryńskiego (L. S.) Wypłacił zupełnie. Szybiński. Która to kopia prawa, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisana.

Книга земская, записовая Черкаского уездного суда, годъ 1799, № 3588; листъ 304

---

147. Дарственная запись отъ владѣтельницы Гайсынскаго старства, дворянки Анны Чечелевой, гайсынскому мѣщанину, Дацку Шевцу, на островъ, лежащій въ городѣ Гайсынѣ за рѣкою Собомѣ. 1782. Юля 10.

Dnia dwudziestego czwartego Pazdziernika, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego.

Do urzędu i xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna przyszedłszy osobiście sławetny Hryćko Dackow syn, te prawo, od J. W. Czeczelowej, cześnikowej braćwawskiej, na ostrów za Sobem, oycu stawiaćcego się i stawiaćcemu się dane i służące, na papierze srebrnogroszowym spisane, dla zapisania do xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ja, Anna Franciszka z Szaszkiewiczow Sudymuntowiczowa Czeczelowa, cześnikowa braćwawska, Kiszlacka, Hajsyńska etc. starościna. Wiadomo czynię komu o tem wiedzieć będzie należało, osobliwie zwierzchności zamku Hajsyńskiego, urodzonym ich mościom panom gubernatorom i całemu pospółstwu starostwa Hajsyńskiego: iż, mając wzgląd na prośbę, zaszła do mnie sławetnego Dacka Szewca, mieszkańca i obywatela miasteczka *Hajsyna*, nadaję temuż prawo, oraz i synowi jego, imieniem Hryćkowi, służące na ostrów z brzegiem po Sąsickim, za rzeką Sobem, naprzeciwko miasta będącym, do ogrodu dworskiego przypierającym, oraz niedaleko ostrowa Jwana Onszenka, wójta hajsyńskiego, zostającym, z wolnym używaniem, bez żadnej przeszkody od nikogo, na tymże ostrowie z brzegiem, przypierającym, wyżej wyrażonym, daię onym wolność wszelką: drzewa rodzajne zasadzać, pasiekę trzymać, bez uwolnienia jednak tejże od dziesięciny, na skarb przyzwoitej, daniem dnia piątego, zgoła ten ostrów wyczyszczać, skaszać i ku swemu pożytkowi najlepszemu obrócić, któren ostrów nadając, konfirmuję, bez żadnego nuruszenia teraz i napotem, przez siebie i następców moich, wiecznemi czasy temuż Dackowi Szewcowi i Hryckowi synowi jego, nie mniej i sukcesorom tychże utwierdzam, stanowią i zapisuję, które prawo, ku większej pewności i wadze, przy położeniu pieczęci, własną podpisuję ręką. Działo się dnia dziesiątego miesiąca Lipca, tysiąc siedmset ósmdziesiąt drugiego roku, w Kuszłowcach. A. Czeczelowa C. B. S. H.—Które to prawo co do słowa w xięgi jest zapisane.

Книга Гайсинскаго маюстрага, годъ 1791—1799, № 5224. Листъ 10. на оборотъ.

246. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Водяной, Андрею Шелесту, на потомственное владеніе сѣнокосомъ, съ правомъ завести въ немъ хуторъ. 1782. Юля 15.

Купчая крѣпость на тотъ-же хуторъ, выданная Шелестомъ крестьянамъ села Нечаевой: Ивану и Петру Осадчукамъ. 1794. Генваря 29.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Decembris piętnastego dnia.

Na lezeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, stawiac się osobiście urodzony Mikołaj Witwicki, te prawo, od J. o. xięcia jego mości Franciszka Xawerego Lubomirskiego, dziedzicznego pana, Andrejowi Szelestowi, poddanemu Wodziańskiemu, na sianożęc dane, a za wiedzą dworskiej juryzdykeyi na rzecz Jwana Osadcuka, za dobrowolną ugodą, odstępnego prawa za rubli starych srebrnych trzysta czterdzieści, numero trzysta czterdzieści, później przez tegoż nabywce zapłaconych do skarbu J. W. graffini Branickiej, podług kwitu danego przez wielmożnego Witkowskiego, pod ten czas ekonoma lebedyńskiego, rubli starych dwadziescia pięć, a odstępane potwierdzone przez wielmożnego Wilnera . . . . y rządcy pod ten czas jeneralnego z użytkami, prawem opisanemi, nabywcy y successorom jego służące, na papierze ordynaryjnym dane, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłożeniem papieru stęplowanego dwudziesto kopiejkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał, temi wyrazy: daję te moje prawo Andrejowi Szelestowi, poddanemu memu Wodziańskiemu, na sianożęc *Dąbrowną*, począwszy od dębów dwóch, równie stojących y trzeciego przy tychże suchego, idąc wokrag oborem, pomimo dąb gulo-waty, do drożyny przy niwie tegoż Szelesta. w wierszynie jarku idącej, przytykającą z którego to gróntu wszelkich pożytków y zysków partycupowania dozwalam, ostrzegając jednak, aby tego prawa nikomu nie odstępował bez wiadomości zwierzchności dworskiej. Datum piętnastego Julii tysiąc siedmset ośmndziesiąt drugiego roku, w Szpole. F. X-y Lubomirski;

(L. S.) Importował do rąk J. o. pana rubli pięć. Poniżej przypisek takowy: ponieważ od Andryja Szelesta chata tegoż własna, w *Wodziańy*, na dwór odebrawszy, obrócona, przeto onemu na futorze, nowo przez tegoż zajęтым, budować y sad sadzić y wszelkich pożytków szukać dozwala się. G. Wroblewski, gubernator turyjski. Poniżej: *vidi, prout existet in copia*, datum *vigesima Julii, millesimo septingentesimo octuagesimo septimo anno*. J. Łopacki. Approbata wielmożnego Wilnera na odstąpienie gróntu w te słowa: ponieważ Andryj Szelest prawa swego za dobrowolną ugodą odstepuje na rzecz y osobę. Jwana Osadczuka, gospodarza wsi *Neczajowej*, przeto, takowe odstepno utwierdzając, podpisuje. Datum w Smiły, dnia trzydziestego Januarii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego. F. X—y. Wilner. Na drugiej stronie odprzedanie gruntu Jwanowi y Petrowi Osadczukom w te słowa: Ja, niżej podpisany znakiem krzyża świętego, zeznaję tym pismem moim, iż dobrowolnie, bez żadnego przymusu, grunt z sianożęcią, podług brzmienia prawa y opisanja *circumferencyi* tegoż gróntu, przedałem wiecznemi czasy, bez żadnej, tak odemnie, jako y *successorów* moich pretensyi, Jwanowi Osadczukowi y Petrowi, bratu jego, za summę rubli starych trzysta czterdzieści, numero trzysta czterdzieści, któren to grónt całkiem odprzedaje, wcale do niego należęć nie mam z *successorami* mojemi, ale wyż wyrażeni Osadczenki, poddani wsi *Neczajowej*, jako swoją własność używać mają, bez żadnej przeszkody, co, dla lepszej wiary y pewności, jako nieumiejący pisma, znakiem krzyża podpisuje. Datum w Turyi, dnia dwudziestego dziewiątego Januاری, dziewięćdziesiąt czwartego roku. Andryj Szelest, poddany wodziański. Przy nas, niżej wyrażonych, ta sprzedaż stanęła; świadczymy: Stepan Kołos+, Jwan Kisil+, Jwan Hołowko+, Daniło Kirza+. Ten grónt w swojej *circumferencyi* ma bydz zagrodzony od wierszyny jaru głębokiego, potem ciągnie się do Czerniszego częstokołu, ztamtąd brzegiem do okopa sianożęci, a ztamtąd okopem do drożyny, zkad ciągnie się do wierszyny jaru głębokiego, gdzie y wrota są zrobione; w sadzie jest drzewa rodzajnego, zaszadzonego sztuk tysiąc, numero tysiąc. Ta uгода, jako była przy mnie, świadczę M. Zawadski. Poniżej zaś przypisek takowy: z wyraźnej woli wielmożnego szambelana Wilnera, generalnego rządcy, Jwan Osadczenko zapłacił tymczasownie za grónt, nabyty w Wodzianie od Andryja Szelesta,

poddannego tejże wsi, do skarbu J. W, Branickiej, dziedziczki tych dóbr, na ręce moje, rubli srebrnych dwadzieścia pięć, na które ten kwit dany podpisuje. Datum dnia drugiego Octobris, dziewięćdziesiąt piątego roku. S. D. Witkowski. Które to prawo co do słowa w księgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкасского уездного суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 36 на оборотъ.

---

149. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Макаромъ Пончонимъ, крестьянину Мартыну Михайленку на участокъ поля въ селѣ Дешкахъ. 1782 Сентября 4.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawiający urodzony Wojciech Winiarski, ten dokument, od roboczego Makara Ponzosznego roboczemu Martynowi Michajlenkowi na 4 dni gróntu, z wiadomością zwierzchności zamku Bohusławskiego przedane, służący, approbatą gubernatora Rykowskiego stwierdzony, na papierze prostym napisany, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny trzydziestu kopiek, do akt ziemskich powiatów tychże dla zapisania podał, w te słowa: Ja, niżej na podpisie wyrażony, mając gruntu własnego dni cztery na górze przed młynem sławetnego Martyna Michałenka, przy niwie tegoż Martyna, od szewca Prokopa w zastawie będącej, po drożynę z Olchowca do młyńa idącą, z którego, że ze wszelkich przyczyn, jako to: przez spaszę od zawoźników, tudzież gdzie pruzne spaszę, żadnego pożytku mieć nie mogę, przeto, za wiadomością zwierzchności zamku Bohusławskiego, rzeczonemu Martynowi Michałenkowi, że jemu własnie do młyńa przyległe, przednie za cenę, dobrowolnie ugo-

dzoną, za rubli dwa, № 2, na jego własne i spokojne używanie, w czym nie tylko żadnej onemu przeszkody czynić nie powinien będę, ale i w czynszu czynić wymówki nie będę, i oprócz tego gruntu zwyczajny czynsz, który i teraz płacę, w dalszy czas takowyż płacić obowiązuję się: na co dla lepszego waloru, iako pisma nie umiejący, znakiem krzyża świętego podpisuję się. Datum w *Deszkach*, dnia czwartego Septembra, tyśiąc sieduset ośmdziesiąt drugiego roku. Makar Ponczoszny—+. Jako w przytomności moiej Makar Ponczoszny dobrowolnie sam wyznał, iż wyż wyrażoną niwę Martynowi Michałenkowi, podług dobrowolnej ugody, sprzedał, tym pismem zaświadcziając, approbując. Datum ut supra. Walerian Rykowski, gubernator mp. Który to dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisany, Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уяздовъ, годъ 1799. № 3520. Листъ 293.

150. Документъ, выданный Подляскимъ воеводою, Хмѣльницкимъ старостою, графомъ Іосифомъ Оссолинскимъ, хмѣльницкому мѣщанину, Степану Бабюку, на право потомственного владѣнія домоу въ Хмѣльницѣ, 65 днями поля и 14 днями сѣнокоса, а также на временное владѣніе 40 днями поля и 4 днями сѣнокоса, впредь до совершеннолѣтія наслѣдника этихъ земель, состоящаго у Бабюка въ опекѣ мѣщанина Якова Кривоноса 1782. Октября 1.

Jozef hrabia z Tęczyna na Osolinie Osoliński, wojewoda generał ziem Podlaskich, Chmielnicki, Sokolowski, Laszecki, Lubiatowski etc. starosta, orderów polskich kawaler, wojsk J. K. mości i rzeczy pospolitej kawalerji narodowej rotmistrz, chcąc gruntowniej przez roboracją zapewnić prawo Stepana Babiuka w roku 1776 dane, takowe do siebie odbierając, a też same na papier steplowany, ad mentem konstytucyi na wszelką autentyczność do użycia warowanej, przenosząc, w takowych wyrazach powturnie nadaję: 1782,

die prima Octobris, w *Chmielniku*, mając sobie doniesiony znaczny grunt po Lewku Krzywonosie, mieszczaninie chmielnickim, przy futorze, na Butkowie sytuowanym, leżący, którego Jakow, syn pozostały, dotąd przy Stefanie Babiuku siedzący, utrzymywać i należytości tak gromadzkich jako i skarbowych opłacać nie zdołałby, ile cały ten grunt, po oddzieleniu się stryiecznych braci jego, na chałupę, w mieście będącą, na niego tylko jednego spada, więc, jako do rozrządzenia zawsze skarbowego i nadania komu się zdawać będzie, grunta i sianożęci należą, a tylko chudoby budowle i inne dorobione majątki właścicielom, posiadającym po ojcach, zostawiają się, tak, czyniąc i w tym moje rozrządzenie, ponieważ mi ieszcze rzeczony Stefan Babiuk, mieszczanin chmielnicki, okazał istotną i wieczystą przez zmarłego Łewka Krzywonosą, teścia jego, onemu pola dni dwudziestu pięciu, sianożęci w *Luhu* na kosarzów dziesięć i na staw pusty, w *Kamienoj Pustoszy* leżący, sprzedaż, tegoż Stefana Babiuka do gruntu, prócz tej przedarzy, na dni osmdziesiąt i sianożęci na kosarzów ośm zostającego, połowy, to jest: dni czterdziestu i sianożęci na kosarzów cztery, przypuszczam i onemu iako i successorom jego wiecznie nadaię, tak, iż trzymając teraz Jakowa, syna Łewka Krzywonosą, przy sobie, gdy tegoż na gospodarstwo osobne oddzieli, gruntu dni czterdzieści, sianożęci na kosarzów cztery i budowle wszelką całą temuż Jakowowi oddać powinien, sam z successorami swymi przy gruntu wraz z kupnemi dniami sześćdziesiąt pięciu, sianożęci Kosarzów czternastu zostanie i wolnym od wszystkich skarbowych powinności i opłatów, póki żyć będzie; grunt zaś, który tenże Stefan Babiuk w mieście po ojcu swym trzyma, do wolnego skarbowi rozrządzenia przy rozmiarze powszechnym odda i odstąpi, a powyższy, odemnie po Łewku Krzywonosie wyznaczający się, bez zmniejszenia żadnego przez przemiary być mający, posiadać będzie; z chałupy jednak, którą z ogrodem w mieście trzyma, ustępować nie ma, owszem przy niej na zawsze zostać powinien będzie. Które to niniejsze moje nadanie aby zupełnie i nienaruszenie było utwierdzone, własną podpisuję ręką. Datum ut supra, Anno 1783, die 10 Januarii; te prawo, przez jaśnie wielmożnego Józefa hrabi z Tęczyna Osolińskiego, wojewody Podlaskiego, Chmielnickiego etc. starosty, orderów polskich kawalera, osobiście stawiającego, w grodzie Włodzimierskim jest zmocnione i stwierdzone. Zaś-

wiadezam Józef Koryatowicz—Kurcewicz, namiesnik grodzki burgrabstwa włodziemirskiego.

Книга Хмльницькой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 161 на оборотъ.

151. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Кидановки, Васильемъ Кубаличенкомъ, брату его, Григорию Кубаличенку, на лугъ, находящійся въ Кидановкѣ 1782. Декабря 23.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Grudnia dwudziestego ósmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym miasta Bohusławia, stawający osobiście Chwedor Kubalitzenko, obywatel Kidanowski, to prawo przedaży części łąki od Wasyla Kibalitzenka, brata swego rodzonnego, sobie, stawającemu, w roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt drugim, dnia dwudziestego trzeciego Decembris w Kedanówce dane, podpisem reki tegoż położonym krzyżykiem zatwierdzone, przy świadkach i przyjacielach spisane, z dopisaną decyzją przez wielmożnego Rykowskiego, ekonoma bohusławskiego, stawek stawającemu, przy teźże łące będący, przysądżająca, do akt magistratu Bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: Ja, niżej na podpisie wyrażony, Wasyl Kubalitzenko, obywatel Kedanowski, przedałem bratu memu rodzonemu, Chwedorowi Kubalitzenkowi, część mojej łąki Kubalitzenkową, do Kobałyka Jana rozciągającą się, z jarkami i przynależnościami wszelkimi, tudzież łąkami czasy wiecznymi za rubli pięć deniuzkami, do której ani ja, ani dzieci moje nie mają się wtrącać pod zakładem rubli dwóch pańskiej winy, jeżeliby miał ja, Wasyl Kubalitzenko turbować. Co, dla tym większej pewności, znakiem krzyża świętego podpisuje się przy świadkach wiary godnych, to jest przy imć panu Mikołaiewskim, Hryćku Gurze i Andrzejju Czagie.

Działo się w Kedanówce, dnia dwudziestego trzeciego Decembra, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego. U tego prawa podpis ręki takowy. Wasyl Kubaliczenko†. Decyzya zaś wielmożnego Rykowskiego w te słowa: Ponieważ Wiwdia Kobalczyzka przy teźże łące będące miejsce, na stawek sposobne, sprzedała dobrowolnie, jako wójt z ludzmi gromadzkiemi przyznał, Chwedorowi Kubaliczenkowi za rubli miednych cztery i tenże Chwedor Kubaliczenko na zaczęcie stawku expensy poniósł, przeto tym skutkiem władać ma, do którego gruntu Wiwdia Kubalczenka interesować się nie powinna będzie, ani successorowie jej w dalsze czasy. Datum w *Kedanowce*, w czasie rewizyi czynszu, dnia dwudziestego drugiego Augusta, millesimo septingentesimo nonagesimo tertio anno—U tej decyzyi podpis ręki takowy: Walerian Rykowski. Które to prawo, wraz z decyzją, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

*Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531.
Листъ 46.*

---

152. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Каргашина, Федоромъ Батракомъ, корсунскому мѣщанину, Левку Ищенку, на лугъ, рошу и поле. 1783. Феврала 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Januarii dwudziestego drugiego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście urodzony Jan Gradowski, ten zapis wieczystej sprzedaży, od utściwego Fedora Batraka, żytela wsi Karhaszyny, sławetnemu Lewku Jszezenku, mieszczaninowi korsuńskiemu, na łąkę, lasek, na pasiekę roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego, dnia dziesiątego Februarii w Karhaszynie dany, podpisem ręki tegoż, przy położonym krzyżyku, tudzież trzech krzyżykach przyjacielskich zatwierdzo-

ny, na papierze prostym po rusku spisany, na polskie pismo przepisany, do akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: ja, nyże podpysawszysia, Chwedor Batrak, żytel sela *Karhaszyny*, starostwa Korsuńskoho, dał sjiu wiecznuiu ni w czem prepiatstwennuju rozpysku Łewku Jszczenku, mieszczaninu Korsuńskomu, na takom osnowanyi, czto ja imeju łuku moju sobstwennuju, nad rikoju Rossiu, niże hory Szyłycey, meźdu polamy Karhaszczynskimi i Korsuńskimi w seređyni, leżaszczuju, z liskom na pasiku po werch łuky, da przy tojże łuki pola roboczoho dneĵ dwatciał', z woli i z potreby mojej krajnoj, prodaju, ustupuju reczenno-mu Łewku Jszczenku, mieszczaninu Korsuńskomu, za summu pewnuju starorublewuju dwadciał try rubla, i toj propysannoj hrunt na osobu Łewka Jszczenka i potomstwa jeho wo wiecznyje władenyje zapysuju; do koto-roho gruntu tak ja, paeze że syny moi: Sydor, Jhnat, Anton, Miron, da pry tomże krewnyi moi blyzkije i dalekyje wtruczatysia i pereszkozy Łewku Jszczenku żadnoj czynity ne powynny budut, pod wynoju i karoju zamkowoju, aszczęby turbator na . . . moh syskatys', takowym rozpysom moim osterihaju i takowuju to wicznuju rozpysku pry ludech hodnych wiry i zaenych, a imenno: Andreju Jszczenku, Jwanu Jlaszenku i Lubianu Godzohoru, ne umientny hramaty krestam podpysuju. Dijałoś w seli *Karhaszyni*, misiaca Februarya desiatoho dnia, tysiacza siemsot wośmdesiat tretioho hoda. U tego zapisu podpis ręki przy kryżykach czerech takowy; Chwedor Batrak + + + +. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.

*Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531.
Листъ 52 на оборотъ.*

---

153. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкими мѣщанами Билашами мѣщанину Денису Тышченку на прудъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ 1783. Марта 13.

My, niżej na podpisie wyrażeni, zeznajemy tym naszym prawdziwym nieodmiennym skryptem przed urzędem miejskim *Chmielnickiem*, iż my,

z dobrej woli naszej i z poradą przyjaciół naszych, bez żadnego przymuszenia, przedali swój ojczysty stawek, naturalnym prawem na nas spadły, nazywający się *Bilaszów*, sytuowany w *Butkowie* między stawkami Pawła Ochoty i Pawła Wołyka, po wyżej stawka Wozniukow, Denysowi Tyszczenkowi i successorom jego wiecznemi czasy za złotych polskich sto, dico 100, nic a nic tego stawku tak dla siebie i krewnych swoich nie zostawując, ale ten wyrażony przedany w wieczną possessią trzymania, zażywania i onym rządzenia z taką mocą i władzą, z iaką my go trzymali, zażywali i onym zarządzili, oddając wyrażonemu Tyszczenkowi, do którego stawku już my nic a nic nie należymy, dzieci nasze, ani żaden krewny nie należy, ani się do niego interesować niepowinniśmy, bośmy raz nazawsze jemu przedali, pieniądze już in toto złotych polskich 100 od niego odebrali i skrypt na ten stawek nasz iemu dali. Na co, dla większej wiary i waloru, nie umiając pisać, własnemi swemi rękami święte krzyże kładniemy. Datum w urzędzie miejskim Chmielnickim, die 13 Marti, 1783 anno. Mychajło Biłasz+. Wasyl Biłasz+. Jakow Bilasz+. Hrycko Bilasz+.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 122 на оборотъ.

---

154. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу, на рошу, называемую Глинише 1783 Юня 21.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februar dwudziestego osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencij święto-tzej-królskiej, z woli rządowej od dnia pietnastego miesiąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sędzić się zaczętej, przedemną Grzegorem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawający pracowity Iwan Myłozop, wsi Lipowego mieszkaniec, te prawo, od wielmożnego Skipora, kommisarza J. o. xięcia

Jabłonowskiego, sobie na lasek, Hliniszcz zwany, dane, na srebrno-groszowym papierze polskim napisane, i podpisem tegoż wielmożnego komissarza, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z dopiskami do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego dla zapisania podał, w te słowa: przychylając się do proźby i żądania Jwana Miłoszopa, poddanego z wsi *Lipowego*, do klucza kryłowskiego należącej, a chcąc najlepszą w tej mierze dla skarbu w utrzymaniu poddaństwa uczynić pewność, z mocy powierzonego mnie kommissu od J. o. xięcia jego mości Antoniego Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, międzyrzyckiego, czehryńskiego starosty, nadaje prawo i zabiepieczam onego na lasku, *Hliniszcz* zwanym, poczynającego się od drogi, jadąc z Kałabarka do Podorożnego wprost, poniżej jeziora, koło samych lip, o przyczółku uroczyska, Malarowe zwanego, stykając się, przypiera aż do rzeczki Kałabarka, od której wzdłuż w górę po prawej ręce ciągnie aż do grobelki czyli haci Czerwonockiego, a od tej w drugą stronę, poprzek, idąc po za dwoma lipami, za koszarą tegoż Myłoszopa, teraz znajdującą się, aż do drogi tejże, zkąd wzięto początek, żadnych zaś sianożęci około tego gruntu w bliskości przywłaszczając i używać nie ma; aby zaś od nikogo nie miał żadnej przeszkody, iak najmocniej zalecam; za które to prawo do skarbu jaśnie oświeconego pana Szybińskiego, gubernatora Czehryńskiego rubli jedynaście srebrnych zapłacić powinien; i te prawo, dla tym większego waloru, ręką własną podpisuję, dnia dwudziestego pierwszego Junii, tysiąc siedmset osmdziesiąt trzeciego anno, w Topiłowce; u tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: Ignacy Hornostaj Skipor, szambelan jego królewskiej mości (*Locus Sigilli*), Poniżej zaś na tym prawie i na drugiej stronie przypiski są takowe: Dnia dwudziestego Junii, według tej ceny ułożenia, odebrałem rubli petrowych siedm, elisawedskich cztery, Szybiński gubernator mp. Jwan Myłoszop ponieważ żąda mieć obszerniejszy grunt, przeto przyłączam onemu lasek, między błotami leżący: Myłuszynym i Sahą Łozowatą, wzdłuż od dwóch grusz, do dwóch osikowego drzewa, a wszecz od lipy, na rogu Sahy Łozowatej stojącej, powyżej błota Myłuszczyznego, na dęba do błota, zwanego Kałabarek, w czym, aby od nikogo nie miał przeszkody, ostrzegam; za któren lasek do skarbu zapłacić ma rubli pięć do rąk iego mości pana Szybińskiego, gubernatora Czehryńskiego; a dla tym większego waloru, ręką własną stwierdzam i podpisuję, dnia dwudziestego pierwszego Apriblis,

tysiąc siedmset ósmdziesiąt trzeciego roku, w Topiłowce. Ignacy Hornostaj Skipor, szambellan jego królewskiej mości. Zapłacił rubli elisawetowskich cztery, petrowego jednego. Szybiński. Które to prawo z przypiskami, w oblatę podane, co do słowa iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czechryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаского уездного суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 55.

155. Подтверждение княземъ Ксавериемъ Любомирскимъ продажи мельницы и пруда съ обоими его берегами, лежащихъ ниже села Мокрой Калигурки, крестьяниномъ Федоромъ Крыжановскимъ, въ потомственное владѣние крестьянину Павлу зятю Мыкиты Савченка. Князь Любомирский даритъ притомъ покущику 15 дней пахатнаго поля. 1784. Февраля 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt ósmego, miesiąca Maia dwudziestego czwartego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Ekaterynopolskiego, od dnia, roku i miesiąca, wyż na akcie wyrażonych, w Ekaterynopolu sędzić się zaczęte, przed nami: Stanisławem Hoszowskim, sędzią, Adamem Dorożyńskim, Dominikiem Szejnem, podsędkami ziemskimi powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xięgami ziemskimi tychże powiatów, osobicie stanowszy urodzony Tadeusz Kozmiński, te prawo na młyn, stawek i grunt, w tymże prawie opisany, od J. o. x. Lubomirskiego dany, ręką własną tegoż, przy wyciśnieniu pieczęci na laku czerwonym, podpisane, na papierze ordynaryjnym, z przyszytym arkuszem papieru steplowanego ceny kopieek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego w sposób oblaty podał, w te słowa: Franciszek Xawery, hrabia na Wisznicu i Jarosławiu Świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzie Kijowski, generał major wojsk Rossyjskich, Smilańskiego, Szpolańskiego, Horodyskiego, Olszańskiego, Turijańskiego i innych kluczów pan i dziedzic. Wiadomo czynię

każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie teraz i napo-
 tym mającym być rządcom dóbr moich włości Smilańskiej, iż, ponieważ
 Fedor Kryżanowski, poddany mój Kapuściański, mając prawo, nadane so-
 bie w roku tysięcznym siedmsetnym ośmdziesiąt drugim, dnia pierwszego
 Junii, w Szpole, na młynek i stawek z brzegami po obydwóch stronach,
 poniżej wsi *Kaliharuki Mokrej* sytuowany, też prawo Pawłowi, Mykity
 Sawczenka zięciowi, poddanemu memu Wasylkowskiemu, odstepuje, ut-
 wierdzając przeto te przedaz i odstepną, niniejszym prawem wyrażonego,
 Pawła Sawczenkowego zięcia, przy posiadaniu nabytych: młyna, sianożęci
 i stawka, tak jak podług wydziału iest ten grunt obrany, tudzież doda-
 nych mu roboczego pola dni piętnaście, poczowszy od skały, przy dwo-
 rzyszczu iego będącey, zabezpieczam i wyrażony młyn nazawsze od da-
 wania miarki arędarzowi uwalniam; stawsz zyzny tylko corocznie po zło-
 tych trzy, groszy piętnaście i pokolewszczyzny po złotych siedm opłacać
 powinien będzie. Te więc prawo moje aby zupełną trwałość miało, tak dla
 wspomnionego Pawła Sawczenkowego zięcia, jako i dla sukcesorów te-
 goż, podpisem ręki mej stwierdzam. Datum w Smiły, dnia trzynastego Fe-
 bruarii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego anno. F. Xawery Lubo-
 mirski (L. S.). Importował do skarbu rubli dwanaście, vereficatum per
 Szost: № primo, wpisane do księgi, świadczą Antoni Rozwadow-
 ski. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ziem-
 skich powiatu Ekaterynopolskiego iest zapisane.

*Книга земская, записовая Екатеринопольскаго уѣзда,
 годъ 1797—1798, № 3524. Листъ 214 на оборотъ.*

156. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Костянца,
 Олексю Наказнымъ, крестьянину Ивану Каленичыку на пасѣку, на-
 ходящуюся на урочищѣ Черномазовщина, а также на прилегающіе
 къ ней: участокъ пахатной земли и сѣнокося. 1784. Апрѣля 24.

Dnia 24 Kwietnia, 1784 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem przysięgłym maydeburskim Kaniowskim stanąwszy z

dokumętem, od władzy zamkowej danym mianowicie, Olexa Nakazny, poddany wsi *Kościańca* hrabstwa Kaniowskiego, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc ni od kogo przymuszonym, iż ma swój grunt własny, nikomu ni w czem nie zawiedziony, to jest pasieczysko *Czornomazowszczyzna*, z należącym do tego pasieczyska polem dni 4 $\frac{3}{4}$, sianożęcią, które to pasieczysko sprzedał Iwanowi Kaliniczukowi, żonie i następcom jego wiecznemi czasy; i za te pasieczysko ja, Olexa Nakazny, pieniądze do rąk moich odebrałem zupełnie, to jest rubli 4 srebrnych, z ktorego odebrania kwituje pomienionego Jwana Kaleniczenka i waruję siebie i żonę moją, Paraskowję, tak i dzieci, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie śmiał pretęsy (mieć) w używaniu tego gruntu pod winą skarbową: pretensję mający rubli 20 i karą przykładną na przeciwną stronę. Gdzie wyrażone kupczę my, urząd, dobrowolną przyjęli, i, na prosbę stron, do akt miejskich kaniowskich wpisali, a z podpisem rąk własnych, przy przytomnej gromadzie Kościanieckiej, Jwanowi Kaleniczenkowi ekstraktem wydali. Datum die et anno ut supra. Przedawca tego gruntu Olexa Nakazny, poddany Kościaniecki, krzyż święty ręką własną pokłada. Przytomny urząd Kaniowski: Jan Horowy, burmistrz+. Samuel Bonar, wójt+. Stefan Krywoszyja, prysiężny+. G. Leontowicz, pisarz. Przytomna gromada Kościańska: Kuźma Opanasenko+. Hryćko Owdyjenko+. Iwan Kowalenko+.

Книга Каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 7, (№ 14).

---

157. Купчая крѣпость на усадьбу и поле, выданная крестьяниномъ села Костянца, Олексю Наказнымъ, крестьянину того-же села, Грыцьку Гордиенку. 1784. Апрѣля 25.

Dnia 25 Kwietnia, 1784 roku.

Przed urzędem miejskim, Kaniowskim stanąwszy osobiście Olexa Nakazny, poddany wsi *Kościańca*, hrabstwa Kaniowskiego z dokumentem, od wła-

dzy danym, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż on ma swój grunt własny, nikomu niwczem nie zawiedziony, we wsi *Koseiancu* leżący, między pomiedznikami: Jwanem Kaleniczankiem, Mykołą Wakułenkim, Artemem Nakaznym, mieszkającym na jednym podwurzu z Anną Lewkówną, wdową: który to wyż wyrażony Olexa Nakazny ten grunt, to jest chałupę z innym przybudowaniem: dworem, ogrodem, sadkiem, także i polem, do tegoż gruntu należącym, sprzedał Hryćkowi Hordijenkowi, poddanemu tejże wsi Kościańca, żonie i dzieciom tegoż, wiecznemi czasy za sumnę rubli 6 srebrnych, z których odebranych pieniędzy wyrażonego Hordijenka kwitują i warują siebie samego, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie miał pretenzyi do tego w używaniu tego gruntu pod winą rubli 10; wolen tedy pomieniony Hrycko Hordijenko tym, odemnie kupionym, gruntem jak chceć rządzić, dać, darować, sprzedać, lub na jakikolwiek pożytek swój obrócić, byleby za wiadomością dworską. My, urząd miejski Kaniowski, te kupczę stron do akt niniejszych, miejskich przyjęli i wpisać rozkazali, a z podpisem rąk własnych extractem wyrażonemu wydali. Datum die et anno ut supra. Przedawca tego gruntu, Oleksa Nakazny, krzyżem świętym podpisał się †. Przytomna gromada: Musey Szkandret †. Olexa Musijenko i więcej z gromady przytomnych.

*Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 7. (№ 15.)*

---

158. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щедровой, Антономъ Мудомъ, крестьянамъ того-же села: Грицьку и Олексъ, на мельницу. 1784. Мая 11.

Die 11 Maja, 1784 roku.

Przed nami i xiegami urzędu naszego, miasta Latyczowskiego, stanawszy osobiście pracowity Antoni Muł, obywatel i mieszkaniec wsi *Szczodrowy*, zdrowy będąc na umyśle i ciele, imieniem swym i Oleny,

małżonki swojej, oczewiście, dobrowolnie i jawnie niniejszy zapis zeznał: iż wspomniany Anton Muł, mając młyn na grobli Szczodrowskiej o kamieniach trzech, stępach sześciu i foluszach dwóch, podług prawa Antonowi Mułowi przysądanego pod dniem jedynastego miesiąca Kwietnia, roku Pańskiego 1781, datowanego w Mikołajowie, z podpisem rąk wielmożnego jegomości pana Jwanowskiego, skarbnika latyczowskiego, pod ten czas kommisarza generalnego dóbr podolskich i ukraińskich J. o. xięcia Czartoryjskiego, generała ziem Podolskich, a pana naszego, a prez urząd miejski Międzyborski wyindygowanego i udecydowanego, który, że nabywa sobie Anton Muł w młynie Rudeńskim kamień jeden Apanasa Semnowego, umyślił swój na dwie połowy rozrzadzić i dopraszał się zwierzchności o zezwolenie sprzedania, na co wypadła rezolucya zezwalająca przedania młyna Antonowi Mułowi pod dniem drugiego Maja, roku teraz bieżącego, 1784, datowana w Stawnicy, wielmożnego jegomości pana Bernatowicza, skarbnika witepskiego, jako kommisarza generalnego dóbr podolskich i ukraińskich J. o. xięcia jegomości, generała ziem Podolskich, a pana naszego; więc, po odebraniu takowej rezolucyi, wspomniany Anton Muł odtąd i na zawsze rzeczony swój młyn, o kamieniach trzech, stępach sześciu i foluszach dwóch, ze wszystkimi narzędziami, do nich należąciami, na dwie połowy rozrzadza, to jest połowa trzech kamieni, sześciu foluszy i na połowie dwie stępy Hryćkowi, szwagrowi swemu, za dobrowolną między nimi umową, 500 złotych, i z tych, jako odebrał Anton Muł, kwituje, prawa ustępuje, daruje wiecznemi czasy. Drugą zaś połowę z tychże trzech kamieni, sześciu foluszków i stęp dwóch, Olexie, zięciowi Andrusia Mielnika, za sumnę dobrowolnie umówioną, złotych polskich pięćset, sprzedaje wiecznemi czasy i z tej summy, pięciuset złotych polskich, do rąk Antona Muła zupełnie odebranych i wypłaconych, tenże Anton Muł kwituje i, udzielając praw wszelkich, jemu służących, a zlewając te na osobę Hryćka, szwagra swego, między temi zpokrewnionego, połowę ustapionego, sposobem zapłaconej równej kwoty, złotych polskich 500, drugą zaś połowę Olexie, zięciowi Andrusia Mielnika, sprzedaną, za sumnę wyźrzeczoną, im i sukcesorom ich, którym, tak Hryćkowi swoją połowę, jako i Olexie drugą połowę, każdemu zosobna, wolno będzie sprzedać, zastawić, dać, darować, komu chce i jak się podobać będzie rozpo-

rządzić swoją własnością, nie nie zostawując sobie, ani sukcesorom swoim żadnego prawa do windygowania, przeszkadzania i dochodzenia tego. Którę to zapis i też donacia, Hryćkowi jako i Oleksie wieczyste przedaźne, ma służyć wiecznemi a nigdy nieodzownemi czasy. W czasie sprze-ciwienia się temu zapisowi, pod zakład win i kar urzędowi miejskiemu pod-dają się Powinność zaś skarbową, podług zwyczaju należąca, odby-wać obowiązują się, tudzież utrzymywanie obudwom swe połowe tego młyna w należytytm dozorze, pilności grobli, i wszelkiej skarbowej cało-ści, z strony skarbu ostrzega się; nie mniej i pilnować obowiązani są kolei w czasie zajazdów do młyna, nie czyniąc nikogo bliższym, lecz kto z niej przypadnie, jako też i miarek innych nie podstawić, ale zwyczajną, od skarbu cechowaną, odbierać, nie krywdząc zawoźników, pod wolnym zwierzchności zamkowej tego młyna rozrządzeniem. I na to my, urząd miej-ski miasta jego krolewskiej mości Latyczowa, imionami swojemi podpi-sujemy się: Semion Kureczka, ławnik, Roman Gieranowski, ławnik, Ja-kób Janyszewicz, burmistr, Jakób Trubłajewicz, były pisarz, Andrzej Ko-strzyczenko, Teodor Capczenko, przysiężni, Leonty' Chatenko, ławnik.

*Книга Летичевского магистрата, записовая, годъ 1784
—1795, № 5716; листъ 2.*

---

159. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверия Любо-мирскаго крестьянину села Ольшаны, Данилу Любченку, на право по-томственного владѣнія: прудомъ, сѣнокосомъ, садомъ и пасѣкою. 1784. Іюня 6.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt ósmego, miesiąca Aprilis sze-
cnastego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Anto-nim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, oso-biście stawający urodzony Antoni Wileczyński, te prawo od J. o. xięcia Xawerego Lubomirskiego, dziedzica na ten czas włości Smilańskiej, Dani-

le Lubczenkowi, poddanemu Olszańskiemu, na futor z grontami y stawkiem dane y służące, na papierze cechowanym skarbową pieczęcią, na czarno wyciśnioną, z góry napisane, podpisem ręki tegoż J. o. jegomości xięcia zatwierdzone, z przyszytym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblatę wniósł, temi wyrazy: Franciszek Xawery, hrabia na Wisznicy y Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzie Kijowski, generał major wojsk Rossyjskich, Smiłańskiego, Szpolańskiego, Olszańskiego, Horodyskiego y innych kluczów pan y dziedzic, wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie teraz y napotym mającym bydź rządcom dóbr moich włości Smiłańskiej, iż Danyle Lubczenkowi, poddanemu *Olszańskiemu*, sianożęć w Dąbrowie, przy jego własnym sadzie, poczawszy od traktu Wiązowieckiego y jarku krętego, do pochyłego dęba, od tego do dęba kulowatego, a ztamtąd do 'drożki, idącej z Wiązowka do Lubczynego, od tej zaś do jarku Charczenkowego, po nad traktem Wiązowieckim y zwrotem pol Swiniarskich do lasku, niniejszym nadaję prawem; a że w opłaceniu prawa tegoż pomieniony Daniło Lubczenko ustanowiony szacunek przez gubernią Horodyską, rubli dwadzieścia do skarbu mego wyliczył, wolny przeto bydź ma tak sam, jako y sukcesorowie onego, nadanej sianożęci, wraz z pasieczyskiem, sadem y stawkiem, zdawna przez siebie posiadaniemi, używać y z niej pożytkować; sprzedawać jednak nikomu nie ma bez dołożenia się zwierzchności. Ktury to prawo moje, aby zupełną trwałość miało, ręką własną podpisuje. Datum w Smiły, dnia szóstego Junii, tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartego roku. F. X. Lubomirski. (L. S.) Ktury to prawo co do słowa w xięgi niniejsze ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаского уездного суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 67

160. Купчая крѣпость, выданная на усадьбу и поле крестьяниномъ села Медведовки, Иваномъ Ющенкомъ, крестьянину Захарію Игнатенку .1784. Іюля 12.

Dnia 12 Julii, 1784 roku, w Kaniowie.

Za dokumentem władzy zamkowej Kaniowskiej, stanowszy personalnie przed nami, urzędem miejskim Kaniowskim, Iwan Juszczenko, poddany ze wsi *Medweduwki*, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc ni od kogo przymuszonym, iż mu swój grunt własny odprzedaje to jest: chałupę jedną rąbioną i komorę opartą, stojącą, rąbioną, obory dwie części, tak i szop dwie, i, co się znaleźć może na podwórzu lasu, dwie części i pola dwie części we wszystkie trzy ręce; to sprzedał Zacharkowi Ichnatnikowi, żonie i sukcesorom jego wiecznymi czasami za sumę rubli 14 srebrem; którą to sumę ja, wyrażony Jwan Juszczenko, do rąk moich od Zacharka Ichnatnika zupełnie odebrałem, i z odebranych kwituje, i waruję siebie i żonę moją, dzieci, krewnych blizkich i dalekich, sąsiadów moich, ażeby wyrażonemu Ichnatnikowi nikt nie czynił żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego, odemnie kupionego, gruntu, pod winą rubli dziesięciu na przeciwną stronę, wolen tedy wspomniony Zacharko tym, odemnie kupionym, gruntem, jak chceć dysponować, dać, darować, lub w czasie i sprzedać, byleby za wiadomością władzy. My zaś, urząd, na prośbę stron, tę kupczę przyjęli i do ksiąg Kaniowskich wpisać rozkazali, a Zacharkowi Ichnatnikowi ekstraktem wydali z podpisem rąk własnych. Datum ut supra. Przedawca gruntu, Jwan Juszczenko krzyż święty (kładnie) —. Przytomny tej kupczej urząd miejski Kaniowski.

Книга Каневского маистрита, годъ 1774 — 1787, № 3535. Листъ 8. (№ 17).

---

161. Дарственная запись отъ князя Юсифа Любомирскаго крестьянину Ивану Горбатюку на садъ, лежащій въ селѣ Лугѣ. 1784. Юля 19.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Janwaria dwudziestego dnia V. S.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bractwskimi i

przedemną, Walerianem Sachnowskim, burgrabią grodzkim braclawskim, stawiać się osobiście urodzony Sebestyan Piskorski, te prawo, od J. o. xięcia iego mości Józefa Lubomirskiego, starosty romanowskiego, Jwanowi Horbatiukowi, poddanemu wsi Łuhu, na sad z przyległościami nadane, z przyłączeniem papieru ceny przyzwoitej, dla zapisania do xąg grodzkich wojewodztwa Braclawskiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Józef hrabia na Wisznicy i Jarosławiu, Świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, Romanowski starosta, na Czczelniku, Sawraniu, Jozefolu i Równym pan i dziecie, orderu świętego Stanisława kawaler, wiadomo czynie wszystkim ich mościom panom kommissarzom, ekonomom, gubernatorom, rządcom, w dobrach moich dziedzicznych będącym, jako Iwanowi Horbatiukowi, we wsi *Łuhu* mieszkającemu, a w dobrach moich dziedzicznych, nadaie sad różnych fruktów, w nim znajdujących się, leżący na iarze, ze wszystkimi użytkami i pożytkami, który wolen jest i będzie z tego sadu iak największe pożytki sobie przynosić; które to prawo nie tylko na jego osobę ale i na successorów iego, daie i nadaie, którego nikt z rządców moich skassować mocy mieć nie może. A dla większej wagi i waloru, przy wyciśnieniu pieczęci herbowej, własną podpisuię ręką. Datum w Chmielniku, dnia dziewietnastego Julii, tysiąc siedmset osimdziesiąt czwartego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki takowy: Józef xiąże Lubomirski mp. Poniżej tego prawa przypis w słowach takowych: ponieważ po napisanym prawie okazało się, że ten sadek po zbiegłym poddanym razem z chałupą i gruntem pozostał, przeto więc Iwan Horbatiuk czynsz generalny, podług używania gruntu, placić skarbowi moiemu obligowany jest Datum w Czczelniku, dnia dwudziestego osmego Septembris, ośm dziesiąt czwartego roku. U tego przypisku podpis ręki takowy: Jozef xiąże Lubomirski, starosta Romanowski mp. Które to prawo wraz z przypiskiem, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze jest zapisane.

Книга гродская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4748. Листъ 145 на оборотъ.

162. Рѣшеніе Богуславскаго комиссара Жуковскаго, присуждающее прудъ на урочищѣ Вереміевѣ въ собственность богуславскимъ мѣщанамъ: Ивану и Степану Кривокоенкамъ, на томъ основаніи, что они сами устроили этотъ прудъ и владѣли имъ безпрепятственно въ продолженіи 40 лѣтъ. 1784. Іюля 21.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości Bohusławia, stanowszy oczewisto sławetny Stefan Krywokoń, ten dokument, od wielmożnego Żukowskiego, komisarza bohusławskiego, sobie stawiającemu, oraz y bratu jego, o rzecz w, ninu wyrażoną, służący, podpisem ręki tegoż wielmożnego Żukowskiego zatwierdzony, na papierze prostym spisany, z dołożonym arkuszem srebrnogroszowym, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowey: Hryćko Kruchlaczenko, mieszczanin *Bohusławski*, lubo dopomina się o powrócenie sobie stawku, przez Jwana y Stepana Krywokońów posiadanego, który to stawek na *Weremijowce* między gruntami, wyżey Rymarenkowego, niżey zaś Jwana Bondarenka zostaje, jednak, gdy się okazuje że ciż Krywokonienki od lat czterdziestu w używaniu tegoż stawku są bez żadney od nikogo przeszkody, y, iako się pokazuje, że rzeczony stawek samiż zaięli y groble ugacili, a wyżey wyrażony Hryćko Kruchlaczenko żadnego pisania ani powodu, żeby był iego własny grunt, nie okazuje, przeto odład żadney pretensyi względem wspomnionego stawku rościć nie powinien; a Krywokonienki w spokojnym używaniu tegoż stawku zostaną. Datum w Bohusławiu, dnia dwudziestego pierwszego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku. U tego dokumentu podpis takowy: Jan Żukowski, komissarz dóbr Bohusławskich. Zaświadczenie w te słowa: ten dokument czyli dekret przed sądem magistratu iest okazywany; zaświadczam Antoni Daczkowski P. P. dnia szóstego Decembris, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. Ktury to dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego iest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, одъ 1789 — 1791, № 3529; листъ 150.

163. Дарственный запись отъ княгини Франциски-Виктори Яблонской, крестьянину Роману Шоколову на прудъ въ селѣ Сидоровкѣ. 1784. Августа 1.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Nowembris szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście Roman Szokołów, to prawo od J. o xiężnej Franciszki-Wiktoryi z xiążąt Gedyminów Korybutow Woronieckich Jabłonowskiej, wojewodziny Nowogrudzkiej, sobie, stawającemu, o rzecz w nim wyrażoną dane, podpisem ręki tejże, przy pieczęci, na laku czerwonym wysińnionej, w oblate podał, w istocie takowej: Franciszka-Wiktoria z xiążąt Giedymionów Korybutów Woronieckich z Prusów Jabłonowska, wojewodzina Nowogrudzka, dóbr klucza Stebłowskiego pani dziedziczna, wszem wobec i zosobna, tak wielmożnym possessorom, bądź za jakimkolwiek prawem w dobrach moich dziedzicznych będącym, jako i ichmość panom komissarzom, ekonomom czyli gubernatorom i administratorom, wiadomo i jawnie czynię, iż ja Romanowi Szokołowemu stawek, *Taranowski* zwany, na rzece, Chorobra zwanej, wyżej pańskiego, od Medwina, na gruntach *Sidorowskich*, według dawniejszego mianego prawa, nadaje do użycia temuż Romanowi z brzegami, do koszenia wolnego około tegoż stawku będących, aż poniżej grobli do kierniczki na obydwie strony ciągnących się; które prawo mocą podpisu ręki mojej stwierdzam. Datum w Stebłowie, die pierwszego Augusta, tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku. Franciszka-Wiktoria Jabłonowska W. N. Tego stawku wyżrzeczony Roman nikomu przedawać lub w innym sposobie ustempować nie ma że pod nieważnością prawa tego, ostrzegam, Datum jako wyżej. F. X. Jabłonowska W. N.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1893, № 3531; листъ 39.

164. Рѣшеніе губернатора Хмѣльницкаго, дворянина Поземскаго, присуждающее спорный сѣнокосъ, лежащій на рѣкѣ Гнилицѣ, въ пользу войта Хмѣльницкой Слободы, Федора Минияла, къ пруду котораго прилегалъ этотъ сѣнокосъ. 1784. Августа 7.

Przed nami i urzędem naszym radzieckim, Chmielnickim stanowszy osobiście Fedor Miniajło, mieszczanin *Chmielnicki*, na dniu dziewiątym, to iest die 9 Augusti 84 anno, podał do oblaty ugodę z Kutasem, poddanym *Słobodkowskim*, napisaną w te słowa: Wyiechawszy na żądanie Fedora Miniajła Słobodowskiego, za hutę nową, która w tenucie W. Łackiego, skarbnika żytomirskiego, z urzędem i ludzmi wiary godnemi, dla miarkowania sporu między Kutasem, poddanym huciańskim, a z drugiej strony wzmiarkowanym Miniajłem o stawiska, prawem nadane przez J. w. wojewode, pana dobrodzieja, nazwanej rzyce *Gnilcu*, do kturego iadąc z huciska, po prawej ręce drożyna do starej huty, a że te stawisko prawnie Miniajło posiada, że nie ma żadnego possessora, przybyły iest brzeg na sianożęć, Kutasowi nadany, któren właśnie do tego stawiska należeć powinien. Przeto umiarkowałem, ażeby w tym roku, spólnie skosiwszy, sianem kopicami rozdzielili się i żeby odtąd Kutas, poddany huciański, do niego więcej nie należał. Za odstąpienie onego brzegu Miniajło deklarował dać Kutasowi złotych 7, a w dalsze czasy nie ma nic już płacić, którego w potomne czasy, po odebraniu wzmiarkowanej solucyi, wojtowi Miniajłowi odstepuie. Na co, w przytomności W. Łackiego zupełna nastąpiła ugoda. Datum w zamku Chmielnickim, 7 Augusti, 84 anno. A: Poziomski, gubernator Chmielnicki. Po której to zaś ugodzie, przyiętej do aktów urzędowych, radzieckich, chmielnickich, podaiący oryginał iej do rąk swoich odebrał i urząd radziecki chmielnicki z odebrania zakwitował. Fedor Miniajło, wojt słobody Chmielnickiej.

Книга Хмѣльницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 77.

165. Купчая крѣпость, выданная на принадлежащую ему землю крестьяниномъ села Трощина, Василиемъ Юрченкомъ, крестьянину Андрею Малышу. 1784 Октября 9.

Dnia 9 Oktobra, 1784 roku, w Kaniowie.

Z dokumetem, od władzy zamku Kaniowskiego danym, stanąwszy osobiście Wasyl Jurezenko, poddany wsi Troszczyna hrabstwa Kaniowskiego, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc ku temu ni od kogo przymuszonym, iż ma grunt swój własny, nikomu nie zawiedziony, leżący we wsi *Troszczynie*; ten sprzedał Andrzejowi Małyszowi, żonie i sukcesorom tego, to jest chałupę z innym przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, hajem pszczolnym, tak i polem, do tegoż należącym, za cenę rubli czternaście srebrem. Którą to wyrażoną pieniężną kwotę do rąk moich zupełnie odebrałem i tym moim zapisem dobrowolnym kwituję i waruję żonę i dzieci moich, krewnych i sąsiadów, aby nikt nie miał czynić żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego gruntu wspomnianemu Andryjowi Małyszowi, pod winą rubli 10. Wolen tedy wyrażony Małysz tym, odemnie kupionym, gruntem jak chceć dysponować, dać, darować, sprzedać, lub na jakikolwiek swój pożytek obrócić, byleby za wiadomością władzy. My, urząd, na prośbę stron, tę kupczę przyjęli i do xiąg miejskich Kaniowskich wpisać rozkazali, a, za approbatą władzy zamkowej, Andryjowi Małyszowi ekstraktem wydali z podpisem rąk własnych. Datum ut supra. Wasyl Jurezenko, poddany wsi Troszczyna, przedawca gruntu, krzyż święty pokładam+. Przytomny urząd miejski Kaniowski: Jan Horowy, burmistrz, z przysiężnikami.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774 — 1787, № 3535. Листъ 8 (№ 18)

---

166. Купчая вѣщность, выданная крестьяниномъ села Стрыбежа, Кондратомъ Стрыльченкомъ, крестьянину Ильку Желязному на наследственно принадлежащую Стрыльченку землю—урочище «Кузьминскій островъ». 1784. Октября 23.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Kwietnia dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie grodskim, w zamku jego korólewskey mości żytomirskim, przedemną, Wawrzyńcem Czaplńskim, vice-regentem przysięgłym, grodskim, żytomirskim y xiegami niniejszymi, grodskimi, żytomirskimi osobicie stawiający urodzony Onufriy Czernichowski, odstąpienie otczynny, od sławetnego Strylczenka sławetnemu Żelazniukowi służące, wraz z approbatą zwierzności Czudnowskiey do xiąg grodskich, żytomirskich w w oblatę podał w ten sposob: roku Pańskiego tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego trzeciego Pazdiernika w Strybiżu działo się Ja, niżey wyrażony, Kondrat Strylczenko, żytel Strybiezki, powoławszy do tego zaświadczenia ludzi, niżey mianowanych, Strybiezkich, zbywam wiecznemi czasy otczynne moią własną, w obrębie *Strybiezkim ostrow Kuzminski*, pochodzący od Podolańców, wiecznemi czasy odstepuje Jlkowi Żelaznikowi, żytelowi Jahodyńskiemu, za kwotę rubli trzynaście y belec miodu. Pomienionę kwotę pieniężną przy ludziach niżey mianowanych rzetelnie wyłożył y wypłacił; o które zbycie otczynny ani ja, ani potomkowie moi nie mają się upominać pod założeniem winy na zamek Czudnowski tyleż rubli czternaście. W kturey otczynnie barci znyduie się piędziesiąt z obłożką. Kture zaświadczenie, jako nieumiejętny pisma świętego, z przyjaciółmi proszonemi podpisuie się. Datum ut supra. U tego odstąpienia otczynny, w oblatę podaney, podpisy rąk takowe: Kondrat Strylczenko+. Moysey Kościuk+. Jwan Hołownia+. Jwan Kondraszenko+. Chwedor Czajun+. Jwan Strylczenko+. Mojsiej Strylczenko. My, będąc successorami tey otczynny, podług tego prawa uczynionego dobrowolnie zezwalamy Jlkowi Żelaznikowi i odstepujemy tej otczynny y podpisujemy znakiem krzyża świętego: Jwan Koptiuch+. Tymosz Koptiuch+. Te odstąpienie dobrowolne otczynny od Kondrata Strylczenka, poddanego Strybiezkiego, Jlkowi Żelazniukowi, poddanemu Jahodeńskiemu, mocą zwierzchności approbiuję. Datum w zamku Czudnowskim, dnia dwudziestego Maja, tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego roku. U tego przypisku podpis ręki takowy: Antoni Dyonizy Stroynowski mp. Które to odstąpienie otczynny, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg nyniejszych, grodskich, żytomirskich iest zapisane.

*Книга городская, житомирская, записовая, годъ 1791,
№ 290. Листъ 662 на оборотъ,*

167. Купчая крѣпость, выданная на поле и усадбу въ селѣ Лазорцахъ крестьяниномъ Нечипоромъ Волховымъ крестьянину Трофиму Шинкаренку. 1784 Ноября 17.

Dnia 17 Nowembris, 1784 roku, w Łazurcach.

Przed urzędem i aktami miasta Kaniowa stanął osobiście Neczypor Wołchow, mieszkaneic czyli poddany wsi *Lazorec*. hrabstwa Kaniowskiego, zeznał jawnie, dobrowolnie, bez przymusu, iż ma grunt swój własny, nikomu niwczem nie zawiedzony, to jest chałupę z wszelkim zabudowaniem: dworem, ogrodem, sadkiem i polem na jednego woła, leżący ten grunt między pomiendznikami: Omelkiem Kowańkiem i Jwanem Muszkalem. Ten grónt sprzedał Trofimowi Szynkarenkowi za cene rubli pięć srebrem, a półtora miedzi i wyrażoną kwotę pieniężną do rąk moich zupełnie odebrał; z którego odebrania onego kwituję i zareczam, aby żadnej przeszkody nikt nie czynił w używaniu tego gruntu Szynkarenkowi, pod winą rubli 5; wolen tedy tym, odemnie kupionym, gruntem jak chcieć dysponować, dać, darować, a wczasie jego potrzeby i sprzedać, byleby za wiedzą zwierzchności, gdzie my, urząd miejski kaniowski, tę kupeczę przyjęli i do xiąg wpisać rozkazali, a z podpisem rąk własnych i z approbatą władzy zamkowej Trochimowi Szynkarenkowi ekstraktem wydali. Datum ut supra. Przedawca tego gruntu, jako nieumiejętny pisać, przy urzędzie i gromadzie Łazorskiej krzyż święty pokłada ręką własną.

*Книга Каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
(№ 19) Листъ 9.*

168. Продажа Чпгиринскою экономією сада въ селѣ Новоселицѣхъ, называемаго Лазаровщина, крестьянину того-же села. Юндрату Михайлютенку. 1785. Марта 11.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra trzeciego dnia

Przed aktami ziemskimi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, i przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, stawiający się osobiście urodzony Józef Kostecki, prawo, od wielmożnego Skipora, szambelana J. K. M. na gront z sadem, nazwiskiem *Lazarowszczyzna*, nad rzeką Wróblejówką leżący, pracowitemu Kondratowi Michajlutenkowi, poddanemu wsi *Nowosielicy*, dane i służące, na papierze prostym napisane, podpisem tegoż wielmożnego Skipora przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone z przypiskiem poniżej jednym, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego sposobem obłaty podał, w treści takowej: Ponieważ czerey Mikołaiowskiego manasteru bezprawnie dotąd używali gróntu i sadu, koło wsi Nowosielicy, nad rzeką Wróblejówką leżącego, nazwiskiem Łazarowszczyzna, a chcąc z tegoż użytek skarbowi pomnożyć, przedaie pomieniony grónt Kondratowi Michajlutenkowi, poddanemu wsi Nowosielicy starostwa Czehryńskiego, wiecznemi czasy i tym prawem onego zabezpieczam wraz z potomkami i sukcesorami; a za nadanie prawa, rubli starych piędziesiąt umowiwszy, te kwote do rąk imć pana Szybińskiego, gubernatora, wypłacić ma; i, dla tym większej pewności, podpisuie się; dnia jedynastego Marca, tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego roku, w Topiłówe. U tej tranzakcyi podpis ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, takowy: Martynian, J. Skipor, szambelan J. K. M. (L. S). Poniżej przypisek takowy: zapłacił zupełnie te rubli piędziesiąt: petrowych ósm i elizawetowych czterdzieści dwa. Szybiński. Które te prawo, w oblate podane, jak w sobie się ma, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкаскаго уезднаго суда, годъ 1799, № 3588; листъ 267.

169. Дарственная запись отъ князя Ксаверія Любомирскаго крестьянину ссла Михайловки, Семену Рудю, на садъ и сѣнокосъ, лежащiе въ селѣ Михайловкѣ. 1785 Марта 18.

Продажа вышеозначенной земли вмѣстѣ съ пахатнымъ полемъ, совершенная Семеномъ Рудемъ крестьянину Мирону Бублику 1791. Юня 3.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Pazdzier-
nika dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodskim, w mieście jego królewskiej mości Żytomirzu, przedemną, Janem Gruszeckim, regentem przysięgłym, grodskim wojewo-
dstwa i powiatu Kijowskiego, i księgami niniejszemi, grodskimi, kijow-
skimi stawający osobiście urodzony Joakim Biliński, te prawo, od jasnie
oświeconego xięcia Xawerego Lubomirskiego G. M. W. R. roboczemu Se-
menowi Rudiowi na sad, w *Michajłowce* sytuowany, w roku tysiąc sied-
mset osimdziesiąt piątym, dnia osimnastego Marca, z przypiskami dwoma,
przy krzyżkach podpisanemi, dane i służące, na papierze ordynaryjnym
spisane, z przyszytym arkuszem papieru srebrnogroszowego, przy pie-
częci jednej, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, podpisem
ręki jasnie oświeconego xięcia Lubomirskiego do akt grodskich kijowskich
w oblatę podał, w brzmieniu następującem: Wiadomo czynię każdemu,
komu o tem wiedzieć będzie należało, mianowicie jednak rządcom dóbr
moich, teraz będącym i napotem być mającym, iż, chcąc by każdy w do-
brach moich poddany miał na siebie w proporcji grunt prawem odemnie
zabezpieczony, nadaję niniejszym prawem Semenowi Rudiowi i potomkom
onego, poddanemu michajłowskiemu, nazawsze sad, sytuowany między
pasieczyskami Dmitra Szuliki, osadczego michajłowskiego, i Pawła Tytora,
poddanego wodziańskiego, i sianożęć z cyrkumferencją, począwszy poni-
żej grobli Jwana Radziwiła, poddanego michajłowskiego, pod trzema szpi-
lami ciągnącą się, a przy krynicy w wierzchowie stawku kączącą się,
które prawo gdyby żądał komu sprzedać, powinien będzie wiać pozwo-
lenie u zwierchności skarbowej; i te, aby nazawsze trwale zostawało,
przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, własną podpisuję ręką. Datum dnia os-
mnastego Marca, tysiąc siedmset osimdziesiąt piątego anno, w Smiley. U
tego prawa, w oblatę podanego, podpis przy pieczęci takowy: F. X. Lu-
bomirski (L. S.). Przypiski zaś w następujących wyrazach: Importował
rubli cztery, vidi die quarta Oktobris, octuagesimo septimo anno. J. Ło-
packi, lustrator. Die tertia Junii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pier-
wszego reku, ja, niżej wyrażony, Semen Rud, poddany michajłowski, daję
moją kupczę w ręce Mironu Bublinowi w tem, że onemu sprzedał grunt
swoj przytomny, dobrowolnie, z polem moim robaczym, co moja żonkę

trzyrna (sic), za cenę rubli sześćdziesiąt i dziewięć srebrnych, starych; do ktorego nie powinien żadnej pretensyi mieć, ani ja, ani moje dzieci; sprzedał onemu z prawem—na to się podpisuję krzyżykiem Semen Rud z synem—. Wyznaczonemu gruntu świadek Wasyl Wołyk+, Pawło Łoziuk+ Wystyszeli świadectwo attamanem, Stepanem, i sudiami: Markitanem Semenem i Pawłem Onyśkowym zięciem.—Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest zapisane.

Книга Киевская, городская, записовая, годъ 1791—1792, № 124. Листъ 525 на оборотъ.

170. Купчая грѣбность, выданная мѣщаниномъ, Грыцькомъ Кученкомъ, Василю Индутенку на усадьбу и участокъ пахатнаго поля, находящіяся въ Каневскомъ Сельцѣ. Апрѣля 11.

Dnia 11 Kwietnia, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa stawszy personalnie z dokumentem, od władzy zamku Kaniowskiego danym, Hryćko Kucenko, mieszczanin Sielca Kaniowskiego, ktoren sprzedał grunt swój własny, nikomu niwczem nie zadłużony, leżący w *Sielcu Kaniowskiem*, między pomiedznikami: Prokopem Capkiem, a Marcinem Jabłońskim, to jest: chałupa jedna z innym przybudowaniem: z dworem, ogrodem, sadkiem, tak i polem, we trzy ręce na dni 15, zdawna do tego gruntu używanym, ten sprzedał Wasylowi Indutenkowi i synom tegoż za cenę rubli osiem i grzywien dziewięć miedzią. Którą wyrażoną kwotę pieniężną do rąk moich ja, Hryćko Kucenko, odebrałem, i z odebranych tym moim dobrowolnym zapisem kwituję i waruje żonę i dzieci moich, krewnych i sąsiadów, ażeby nikt nie miał czynić przeszkody wspomnionemu Indutnemu w używaniu tego gruntu pod winą, na przeciwną stronę płacić się mającą, rubli 10. Wolen tedy Indutny tym, odemnie kupionym, gruntem jak chceć dysponować, dać, darować, a w czasie potrzeby i sprzedać,

byleby tylko za wiedzą zwierzchności. Którą to kupczę na ugode stron my, urząd, przyjęli i do akt miejskich Kaniowskich wpisali, a, za approbatą władzy zamku Kaniowskiego, wyrażonemu Wasylowi Indutnemu ekstraktem wydali z podpisem rąk własnych, ut supra. Cały urząd miejski Kaniowski. Przedawca tego gruntu, Hryćko Kucenko, mieszczanin Sielca Kaniowskiego, jako nie umiejący pisać, krzyż święty ręką własną pokładał.

*Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 9. (№ 20.)*

171. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Студенца, Степаномъ Косымъ, крестьянину Степану Решетниченку на усадьбу и поле 1785. Апрѣля 23.

Dnia 23 Kwietnia, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed nami, urzędem miejskim Kaniowskim, stanowszy oczewisto Stepan Kosy, poddany ze wsi Studenca hrabstwa Kaniowskiego, z dokumentem, od władzy zamku Kaniowskiego danym, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż ma grunt swój własny do sprzedaży, którego sprzedał Stepanowi Reszetniczenkowi, poddanemu tejże wsi *Studenca*, to jest: chałupę jedną rąbioną z sieniami i innym przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, gruszkami, tak i polem na wołu jednego używanym, za cenę rubli srebrem 7. Którą pieniężną kwotę od wyrażonego Reszetniczenka zupełnie odebrałem, z którego odebrania tym moim dobrowolnym zapisem kwituję i waruję żonę, dzieci moich, krewnych, tudzież i sąsiadów nie czynić żadnej przeszkody wspomnianemu Stefanowi Reszetniczenkowi w używaniu tego gruntu; wolen tedy wspomniony Reszetniczenko tym, odemnie kupionym, gruntem jak chceć dysponować, dać, darować, sprzedać, lub na swój pożytek obrócić, byle za wiedzą władzy (leżący ten grunt między pomiedznikami: z jednej Wasyl Kucka, a z drugiej strony Sydor Weluk). My, urząd, na prośbę stron, tę kupczę przyjęli i do ksiąg niniejskich Kaniowskich wpisali, a, za appro-

batą władzy Kaniowskiej. wspomnionemu Stefanowi Reszetniczenkowi ekstraktem wydali. Datum ut supra, w urzędzie miejskim Kaniowskim. Przedawca tego gruntu Stefan Kosy z Studenca krzyżem świętym podpisuje się†.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 9 (№ 21.).

172. Купчая крѣпость, выданная дворяниномъ Іосифомъ Старанкевичемъ крестьянину Павлу Ткаченку и сыновьямъ его: Власу и Николаю, на поле и усадьбу, находящіяся въ селѣ Пшеничникахъ. 1785. Мая 3.

Dnia 3 Maja, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta J. K. mości Kaniowa stawszy personalnie urodzony Juzef Starankiewicz, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż, za dokumentem władzy, sprzedał grunt jego własny, leżący we wsi *Pszencznikach*, czyli *Iwankowie* hrabstwa Kaniowskiego, między pomiedznikami: (chałupa z wszelkim przybudowaniem, ze dworem i ogrodem) z iednej strony Dmytra Dajny, z drugiej Jacka Osaczego, z polem we trzy ręce po dni dziewięć, z sianozęcią używaną sprzedał Pawłowi Tkaczowi i synom tegoż: Własowi i Mykole, oprócz mniejszych synów, za sumę rubli 15 srebrnych, które to kwotę piniężną ja, Juzef Starankiewicz, do rąk moich odebrałem od Pawła Tkacza, z kturęgo odebrania tym moim dobrowolnym zapisem kwituię i waruię sam siebie, żonę moją i dzieci, krewnych z sąsiadami, ażeby nikt nie miał czynić i mieć pretensyi i przeszkody wspomnionemu Tkaczowi w używaniu tego gruntu, odemnie kupionego, pod winą rubli 20 i karą przykładną; wolen tedy Pawło Tkaczenko tym, odemnie nabytym, gruntem iak chcieć dysponować z synami swoiemi, rządzić, dać, darować, a w czasie potrzeby i sprzedać, byleby za wiadomością władzy zamkowej kaniowskiej. My, urząd, na ugode stron tę kupczę przyięli, do akt miejskich kaniow-

skich wpisali, a, za approbatą władzy, Pawłowi Tkaczowi z synami jego z podpisem rąk własnych ekstraktem wydali. Datum ut supra, w urzędzie miejskim Kaniowskim. Przedawca tego gruntu ręką własną podpisuje się, Juzef Starankiewicz, mieszkaniec wsi Pszenicznik.

*Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 10 (№ 22).*

173. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Трощина, Иваномъ Билеченкомъ. крестьянину того же села, Макию Гребемьку, на усадьбу и поле въ селѣ Трощинѣ. 1784, Мая 8.

Dnia 8 Maja, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta J. k. mości Kaniowa sławszy osobście Jwan Biłeczenko, z *Troszczyna* poddany, sprzedał grunt swój własny, za obwieszczeniem władzy, Makiiowi Hrebemykowi, to iest chałupę iedną ze wszystkim na podwórzcu przybudowaniem, ze dworem, ogrodem i polem, zdawna używanym, leżący ten grunt między pomiedznikami: Iwanem Hrebemyczenkiem i Jakowem Kuroczką; ten sprzedał za sumnę rubli siedem srebrnych; którą to wyźrzczoną kwotę wspomniony Biłeczenko do rąk swoich zupełnie odebrał i z odebranej tym dobrowolnym zapisem kwituię Makia Hrebemьka i waruię siebie samego, żonę i dzieci swoich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt onemu Hrebemykowi nie czynił żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego kupionego pod winą rubli 10; wolen tedy Makij Hrebemьk tym, odemnie kupionym, gruntem iak chceć dysponować, dać, darować, sprzedać, lub na jaki iego pożytek chceć obrucić, byleby za wiedzą władzy. Co, dla lepszej wagi, my, urząd, na proźbę stron tę kupczę przyieli, do xiąg miejskich kaniowskich wpisali, a stronie z podpisem rąk własnych ekstraktem wydali. Datum w urzędzie kaniowskim, ut supra. Jwan Biłeczenko, przedawca gruntu, krzyż święty pokładam+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774 — 1787, № 3535. Листъ 10 (№ 23).

174. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ города Балты, Андреемъ Слесаремъ, крестьянину Даміану Ковалю на хуторъ, лежащій на урочищѣ Калишѣ, въ лѣсу Саражинѣ. 1785. Мая 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta pierwszego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Bałtskiego, gubernii Podolskiej, kadencyi majowej, prawem dla ziemstwa ustanowionej, stawiać się osobiście urodzony Mikołaj Kryżanowski, W. P. B, te prawa cessią ustępczego na sadek i pasieczysko, w lesie, *Sarazynie* zwanym, na uroczysku *Kalisha*, od sławetnego Jędrzeja Słusarza, pracowitemu Demianowi Kowalowi służąca, na papierze herbowym, za bywszej rzeczy pospolitej Polskiej srebrnogroszowym, spisana, podpisem ręki, tak sławetnego Jędrzeja Słusarza, jako też urzędu bywszego miejskiego Józefgrodzkiego i innych, przy pieczęci miejskiej, na sucho wyciśnionej, zatwierdzonej, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Bałtskiego, gubernii Podolskiej, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego, miesiąca Maja dziewiątego dnia. Ja, Jędrzej Słusarz, mieszkaniec Józefgrodzki, mając sadek czy pasieczysko w lesie, *Sarazynie*, na uroczysku *Kalisha*, na które miałem od J. o. x. pana dobrodzieja prawo, gdy, dla wielu podobnych w tymże mieście rzemieślników, nie widząc dla siebie wyżywienia się w sposobie, obrałem sobie mieszkanie w mieście *Krutych* i chcąc z dóbr do dóbr zprowadzić się, za dokumentem wielmożnego jegomości pana kommisarza dóbr, ja ten sadek, lasek z pasieczyskiem i przybyłą sianożęcią, to jest polaną, która ma na sobie przyznaki: pośrodku tejże polany jezioro, łozami zabiera w sobie obszerności po trakt, idący od *Mironów* do lasu, kończy się aż do jaru wielkiego, a z drugiej strony od jaru na *Dańczaki*, Demianowi Kowalowi, mieszkańcowi (?) wiecznymi czasami ustępuje, a to za lewów trzydzieścia cztery, *Nę-ro* trzydzieścia cztery i odtąd, tak ja sam, jako sukcesorowie moi, już żadnego prawa do tego sadu czyli futuru nie mają i mieć nie będą. tylko wyż wzmiankowany Demian Kowal ma, jako swoją własnością, rządzić się i szafować, oraz i sukcesorowie jego; z odebranej summy wyzręczonej, do rąk moich odebrawszy, kwituję, i te prawo, przy urzędzie miejskim Józefgrodzkim, ręką moją własną, znakiem krzyża świętego, podpisuję. Datum w urzędzie,

die et anno ut supra. U tego prawa, do oblaty podanego, podpisy ręczne, przy pieczęci jednej, na opłatku wyciśnionej, majdeburskiej w te słowa: Jędrzej Slusarz+. My, urząd uprzywilejowany miasta Józefgroda, będąc przytomni tej przedaży, dla lepszej wiary i wagi, przy wyciśnieniu pieczęci urzędowej, rękami naszymi podpisujemy: A. Dronowski, wojt majdeburgii miasta Józefgroda. Jacenty Sajedy, burmistrz. W. Hołyński, pisarz teźże majdeburyi, mp. To kupno futoru, sianożęci i sadku approbuje. Datum ut supra. J Kolenda. Approbuje te prawo X. Alexander Lubomirski i stawek do woli mojej. Które to prawo, co do słowa, jest w xiegi niniejsze, ziemskie powiatu Baltskiego wpisane.

Книга земская, записовая Балтскаго уѣзда, годъ 1799; №4568, Листъ 188.

---

175. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину мѣстечка Шполы, Иску Волошину, на право потомственного владѣнія пасѣкою и сѣнокосомъ, лежащими въ Лебединскомъ лѣсу, а также прудомъ и сѣнокосомъ на рѣчкѣ Деренчиной. 1785. Мая 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siedmego, miesiąca Decembris piętnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, stawiać się ośobiście wielmożny pan Mikołoj Witwicki, te prawo od J. o. xiecia jego mości Franciszka Xawerego Lubomirskiego, dziedzicznego pana, Jskowi Wołoszynowskiemu, mieszkańcowi Szpolańskiemu, dane na pasieczysko, w lesie *Lebedyńskim* sytuowane, przy tymże y sianożęć, tudzież stawek, na rzece *Dreczyna* sytuowany, z użytkami, w prawie opisanemi, jemu i successorom służące, na papierze ordynaryjnym, w kancelaryi zacechowanym, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłączeniem papieru

steplowego dwudziestokopiejkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, w sposób oblaty podał, temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wisznicu y Jarosławiu hrabia, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, generał maior wojsk rossyjskich, orderu świętej Anny kawaler, dóbr włości Smilańskiej pan y dziedzic. Wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, a mianowicie rządcom dóbr moich dziedzicznych, teraz będącym y napołym byđ m i jącym, iż, chcąc, by każdy poddany w dobrach moich miał dla siebie grónt w proporecy, prawem odemnie zabezpieczony, nadaję niniejszym prawem Jskowi Wołoszynowi, poddanemu Szpołańskiemu, y successorom onego nazawsze pasieczysko, w lesie Lebedyńskim sytuowane, około drogi, idącej do Lebedyna, przy tymże sianożęci w circumferencyi na kosarzów trzech dozwalam, oraz stawek wyżej mostu Wasilkowskiego, na rzece, zwanej Derenczyna, sytuowany, do jak najlepszych sytuacji przyprowadzać y z tego onemu użytkować, tudzież w wierszynie tego stawku po obydwóch stronach sianożęć sytuowaną w circumferencyi na kosarzów trzech zawsze skaszać; którego prawa gdyby żądał kiedy komu odstąpić, ma wziąć dozwole nie z zwierzchności skarbowej; y te, aby na zawsze trwałe zostawało, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, własną podpisuję się ręką. Datum dnia dzudziestego czwartego Maja, tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego roku, w Smiły. Franciszek Xiąże Lubomirski (L. S.). Importował do skarbu rubli dziesięć. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасского уездного суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 35 на оборотъ.

176. Дарственная запись отъ князя Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Турія, Степану Бугаенку, на урочище, называемое Богороховичъ, и на сѣнокосъ, лежащій на берегу рѣки Тясьмина 1785. Мая 25.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Junii.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czechryńskiego y przedemną, Janem Bonkowskim, osobisto stawiający pracowity Stefan Buhaienko, te prawo na pasieczysko y sianożęć, od jaśnie oświeconego xięcia Xawerego Lubomirskiego sobie nadane, do akt ziemskich powiatu Czechryńskiego w oblate podał, w następujący sposób: Franciszek Xawery na Wisznicy y Jarostawiu hrabia świętego państwa Rzymskiego, xiąże Lubomirski, generał maior woysk rossyiskich, orderu świętey Anny kawaler, dóbr włóści Smielańskiej pan y dziedzie, wiadomo czynie każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, a mianowicie rządcom dóbr moich włóści Smielańskiej, że az będącym y napotym bydź mającym, iż, chcąc, by każdy poddany w dobrach moich miał prawem odemnie grónt dla siebie zabezpieczony w proporcji, nadaie niniejszym prawem Stepanowi Buhaienkowi, poddanemu *Turyanskiemu* y successorom onego nazawsze posiecz, przez tegoż zdawna używaną, na jarze, *Bohorochowicz* zwanym, sytuowaną, niżej pasieki Kyryla Serhateg; do teyże posieczy przyłączam sianożęć, poczowszy jarem od futuru tegoż do Taśminy, od tey Taśminy przez wierzchowine w prawą rękę po nad drogą brzegiem aż do grobli Kornijenkow, od grobli wprost idąc, aż do lasu Czarnego, na kosarzów ośmnastu; którego prawa gdyby żądil komu odstąpić, powinien będzie dozwolić się u zwierzchności skarbowey. Te, aby nazawsze trwałe zostawało, dla ważności, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, własną podpisuię się ręką. Datum dnia dwudziestego piątego Maii, tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego roku, w Smiły Importował rubli trzy. U tego prawa podpis takowy: X. Lubomirski. Vidi die vigesima Augusti, octuagesimo septimo anno. Jan Łopacki, lustrator.

Книга земская, записовая Чимринскаго уѣзда, годъ 1797 —1798, № 3590; листъ 41 на оборотъ.

177. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Павломъ Воликомъ, хмѣльницкому-же мѣщанину, Михайлу Шабельному, на прудъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1785. Юня 13.

Niżej na podpisie po imieniu moim i nazwisku wyrażony zeznaie tym moim prawdziwym niedmienym skryptem przy urzędzie radzieckim, miejskim,

Chmielnickim, iż ja, z dobrej mojej woli i przyjaciół moich poradą, bez żadnej koakeyi, sprzedałem stawek mój własny, sytuowany w *Budkowie* poniżej stawku Wołikowego, z brzegami, zarybiony, za summę złotych polskich sto czterynaście, № 114, wiecznemi czasy i successorom jego, Michałowi Szabelnemu, z tą mocą i władzą, iakiem ja trzymał i władał tym stawkiem, nie a nie tego stawku własności ani należyłości dla siebie nie zostawiając, ani dla dzieci moich i za lnych krewnych moich, bom raz nazawsze ten mój stawek sprzedał wyrażonemu Szabelnikowi i skrypt na steplowanym papierze przyzwoitej ceny iemu dałem; na co, dla większej wiary i waloru, nie umiejąc pisać, własną moją ręką święty krzyż kładno. Datum w mieście *Chmielniku*, die 14 Junii, 1785 roku. Pawło Wołyk †. Więc, jako ten skrypt wyrażony przy nas napisany, tak my go nieodmiennym być affirmujemy i, dla lepszej wiary podpisując się, do approbaty ekonomicznej remissuiemy ten wyż wyrażony skrypt. Jwan Matiaszów, lantwojt miejski chmielnicki; Jhnat Sudyłkowski, burmistrz chmielnicki; Hryéko Poros'uk, przysiężny miejski chmielnicki. Die 15 Junii, 1785 anno ten dokument, od Pawła Wołyka Michałowi Szabelnemu na stawek w wieczystą dzierżawę dany, ponieważ nie podpada żadnemu uszkodzeniu na stronę trzeciego, approbuie, Zasławski, ekonom generalny.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 123 на оборотъ.

---

178. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ мѣщанину Матвѣю Кіяницѣ на домъ и сѣнокось въ мѣстечкѣ Шполѣ. 1785 Іюня 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Grudnia pierwszego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkimi, winnickiemi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, reientem grodzkim wojewodstwa Braclaw-

skiego, stawiać się osobiście urodzony Alexander Micowski, te prawo, na plac z zabudowaniem i grontami, w mieście Szpole sytuowany, od J. o. X. Lubomirskiego G. W. R. sławetnemu Matwijowi Kiianicy nadane, z przyłączeniem papieru ceny kopieek dwadzieścia, dla zapisania do akt niniejszych, grodzkich wojewodztwa Braclawskiego w oblatę podał, w tej istocie: Franciszek Xawery hrabia na Wisznieu i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzie kiiowski, generał major wojsk Rossyjskich, orderu Świętej Anny kawaler, włości Smilańskiej pan i dziedzic, wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie zaś teraz i napotym mającym być rządcom dóbr moich włości Smilańskiej, iż, chcąc miasto moje, *Szpole*, zaludnić i ozdobięjszym one uczynić, końcem zachęcenia, aby przyjmujący w nim zasiedziałość nie szcędzili pracy i wydatków na porządne zabudowanie się, umyśliłem grunta, zajmujące się przez nich, na wieczność onym przydziałać. Jakoż Matwijowi Kiianicy, kupcowi i mieszkańcowi szpolańskiemu, daię niniejsze prawo moje, w moc którego tak sam, iako i potomkowie iego, w obowiązkach mieszczanstwa zostaiąc, plac w rynku z domem gotowym zabudowanym i lochem murowanym, oraz coby później na tymże placu przybudowanego było, aż do brzegów rzeczki, iak jest sadzawka rznienta, która podobnie do pomienionego Kiianicy należeć ma, oraz sianożęć w dąbrowie, od *Michajlowki*, zaczynaiąca się od sianożęci popowej, po nad traktem, idącym z Krymek do Toumacza, wszecz do drożyny, idącej z Krymek do Wasylkowa, wzdłuż do drogi, idącej od pasieki Wołoszynowej do Czerneczego, po lasek zwany Płoskie i pasiekę Andryia Wołoszyna, iako własność swą posiadać ma, z którego to domu i gróntu do żadnych innych powinności i danin obowiązany być nie ma, oprócz czynszu kupieckiego, rocznie po złotych ośmnaście i podatków na skarb koronny: kominnego lub iakieby w czasie następnym oznaczone były; dom tegoż od kwatrowania wolny być ma; te więc prawo aby zupełną moc miało, podpisem ręki mojej stwierdzam. Datum w Smiłej dnia dwódziesiątego siódmego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis takowy: F. X. Lubomirski G. W. R. m.p. (Locum Sigili, in cera rubra); poniżej zaś tego przypisek takowy: Importował za dom i plac rubli czterdzieś-

ci. Które to prawo i w nim opisane punkta, iak się w sobie ma, co do słowa w xiegi grodzkie wojewodztwa Braclawskiego iest zaingrossowane.

*Книга городская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794.
№ 4745; № акта 513.*

179. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ Ксаверіемъ Любомирскимъ, крестьянину села Вязовка, Тимошу Козубу, на право потомственного владѣнія прудомъ, мельницею и сѣнокосомъ, находящимися въ селѣ Буртахъ. 1785. Юня 29

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmeo, miesiąca Septembris drugiego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Jozefem Kossowskim, sędzią ziemskim powiatu tegoż, stawający osobicie pracowity Tymosz Kozub, te prawo na grunta, stawek, młyn y sianożęć, od J. o. x. jegomości Xawerego Lubomirskiego stawającemu nadane y służące, podpisem ręki tegoż J. o. x. przy pieczęciach dwóch: pierwszej na laku czerwonym wyciśnionej, a drugiej na czarno wykopconej, poświadczone, na papierze ordynaryjnym napisane, z przyszytym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: (L. S.) Franciszek Xawery hrabia na Wisznicy y Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiążę Lubomirski, wojewodzie kijowski, G. M. W. R., orderu świętej Anny kawaler, włości Smilańskiej pan y dziedzic. Wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie zaś teraz y napotym mającym bydź rządcom dobr moich włości Smilańskiej: iż, chcąc poddanych w dobrach moich jak najmocniej zasiedziałość ugruntować przez zapewnienie trwałe w posiadaniu gruntów, iż te y następcom onych dostaną się, pracowitemu Tymoszowi Kozubowi, poddanemu memu z wsi Wiązowka, młynek z stawkami y groblą, dotąd skarbowe, w przyległości y na gróntach wsi *Burt* sytuowane, na rzece Rudzie, z przyłączoną sianożęcią, począwszy od pola

Wiązowieckiego y jaru niżej tej grobli, od grobli i młyna, w lewej ręce zostawując w górę, w prawą rękę po pod niwy Myszczenka gancarza y Łomowackiego, poddanych wiązowieckich, do grobelki pustej, w górę, nazwiskiem Widybowate, przeszedłszy do walku starego, od tego do dębu rosochowatego, pod górą stojącego, ztamtąd po deby dwa po pod górą, w prawej ręce pola robocze, w lewej zaś sianożęć, po nad stawy ciągnącą się do tarnu u cypla, niniejszym nadaje prawem; w moc więc prawa tego pomieniony Tymosz Kozub wraz z potomkami y sukcesorami swojemi wyrażony młynek, tak jak ze wszystkim jest zabudowany, z którego wolnym będąc od dawania miarki arendarzowi, po rubli tylko cztery opłacać corocznie do skarbu powinien będzie; stawek z wolnością łowienia ryb, tak w pełni jako y w spuszczoneym, oraz sianożęć, jako własność swą, na zawsze posiadać ma. Chat dwie, przy tymże młynie będące, do przebudowania się temuż Kozubowi pozwalają się. Które to prawo moje, nie mające być nikomu odstępowane bez dolożenia się zwierzchności, aby zupełną moc y trwałość miało, podpisem ręki mej stwierdzam. Datum w Smiły, dnia dwudziestego dziewiątego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego roku. F. X. Lubomirski (L.S.) Importował do skarbu rubli sześćdziesiąt. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкаского уездна.о суда, годъ 1797—1798. № 3586; листъ 159 на оборотъ.

---

180. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Винницьке Хуторы, Олексю Романенкомъ, крестьянину того-же села, Педку Гайдаенку, на домъ, поле, огородъ, садъ и сѣнокосъ 1785. Юля 18.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego, miesiąca Lipca dnia ośmnastego.

Przed urzędem y xięgami niniejszemi, magistrackiemi, winnickiemi stawiać się osobiście pracowity Olexy Romanenko, poddany Futorow Win-

nickich, tę cessay, czyli sprzedaż chałupy z grontem, sianożęciami, sadami, ogrodami y lëwadami na rzecz pracowitego Pedka Hajdajenka, także poddanego futorzańskiego, zeznaną, w sposób oblaty podał w tej istocie, dla zapisania do xiąg tychże. Ja, Olexy Romanenko, poddany *Futorzański Winnicki*, zdrowy będąc na ciełe y umyśle, odstąpiwszy własnego prawa, sobie służącego, po antecessorach moich, jeszcze dziadach y pradziadach, z prawa natury na mnie należącego, nie będąc od nikogo ani namuwiony, ani przymuszony, owszem za radą krewnych, przyjaciół moich, wiadomo jawno czynię, ustnie y dobrowolnie zeznaję: iż ja, zeznający, mając własny grónt swój w sąsiedztwie Pedka Hajdajenka, z sadem ogrod, chałupę y całą przysadę do pomieszkania gospodarską, upatrzysz w tej miarze lepszy proceder swój y pożytek, umyśliłem sam dobrowolnie, wraz z potomkami y sukcesorami moimi, też chałupę, grónt z ogrodem, sadem, sianożęcią y wszystkimi, przynależącemi do tego gruntu, użytkami na rzecz i osobę pracowitego Pedka Hajdajenka y successorów jego ustąpić, sprzedać; jakoż terażniejszym wieczystym zapisem ustępuję, daję, daruję y wiecznemi czasy rezygnuję, a to za summę rubli dwadzieścia dziewięć y pół, wynoszącą złotych polskich dwieście cztery, groszy piętnaście, dico № złotych 204, groszy 15; którą to summę, jako za wyż wyrażony grónt z sadem, ogrodem, sianożęcią y wszelką do tegoż gruntu należącą cyrcumferencyą, do rąk moich własnych odbieram, tak z rzetelnego odebrania y mnie wypłacenia Pedka Hajdajenka niniejszą kwituje tranzakcyą. Wolen tedy jest y będzie Pedko Hajdajenko namienionym grontem, odemnie nabytym, rządzić, dysponować, komu chceć ustąpić, dać, darować: czyli ku najlepszemu użytkowi swemu y dzieci swoich obracać, używać; a ja już odtąd ani sam, ani sukcesorowie moi, do tego gróntu, przezemnie przedanego, żadnego wstępu ani powrotu mieć nie mam y nie powinni być; owszem, od wszelkich wydarzonych, uchowaj Boże, od kogo kolwiek o ten grónt kłótni bronić y zastępować obowiązuje się pod zakładem drugiej takowej summy; y w przypadku sprzeciwienia się temu dobrowolnie samochętnie przedawnemu zapisowi memu nastąpięmu, rozsądzenie y ukaranie w urzędzie jego krolewskiej mości winnickim, jakie z prawa należeć będzie, sobie y sukcesorom moim naznaczam; a, dla większej wiary y wagi, przy uproszonych przyjaciółach y ludziach gromadnych, oraz w przytomności urzędu zupełnego, miejskiego, ręką moją własną podpisuję z tą kondycyą, iż Pedko Hajdajenko winien będzie

mnie uczeiwie do samej śmierci bez najmniejszego pokrzywdzenia utrzymać y jakowy sposób do dalszego życia obmyślić, w zgodzie y miłości ze mną żyć z wzglendem y na działki moje. Datum na gruncie wsi Futorów Winnickich, ut supra. Jako nie umiejący pisma, znakiem krzyża świętego podpisuję się Olexy Romanenko+. Hryćko Kryweszko+. Jwan Bondarenko+. Wasyl Zelinczenko+. Ilko Tramakij. Podpisy rąk własnych y podpis approbujący te czynność urzędu miejskiego winnickiego w te słowa: jako ta sprzedaż gruntu między stronami czyniącemi w przytomności urzędu miejskiego, winnickiego, przysięgłego nastąpiła, tak, te utwierdzając, ręką własną podpisuję się. Aleksander Mikłaszewski, wojt winnicki+, Teodor Żadamowski, miasta tegoż burmistrz+, Łukasz Dołęga Zaleski, M. W. pisarz.

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; мстѣ 53 на оборотѣ.

181. Дарственная запись, выданная Гайсынскимъ старостою, Михайломъ-Рохомъ Судымунтовичемъ-Чечелемъ, Гайсынскому мѣщанину, Луцку Рѣзнику-Немировскому на право потомственного владѣнія плотиною, прудомъ и сѣнокосомъ. 1778. Августа 1.

Подтверждение той-же дарственной записи съ точнымъ опредѣленіемъ границъ сѣнокоса, выданное управляющимъ Гайсынскимъ староствомъ, дворяниномъ Яковомъ Грудзинскимъ, сыну Луцка—Степану Немировскому. 1785. Августа 16.

Działo się w Jego Imperatorskiej Mości w mieście Hajsynie, pod panowaniem Najjaśniejszego Pawła Piotrowicza, Imperatora Samowładnego całą Rossyą etc. etc. etc. roku 1797, dnia 5 Decembra.

Do urzędu i xiąg radzieckich miasta Hajsyna przyszedłszy szlachetny Stepan Niemirowski, prezydent miasta Hajsyna, te prawo na papierze srebrnogroszowym do oblaty podał, w tej istocie: Michał Roch Sudymun-

łowicz Czezel, na Czezelowie, Borsukach, Huszczyńcach, Sandrakach, Hajsyński i Kislacki starosta, mając sobie rzetelnego Łucka Rzeźnika, oby-watela hajsyńskiego, goniącego się nie opieszale ku gospodarstwu, jako chcącemu mieć pożytek w dalszym wieku dla siebie, umyśliłem onemu przy uproszeniu, dla większej jego korzyści, nadaję nad drogą, idąc z *Hajsyna* do Kislaka, minąwszy jedną rzeczkę, na drugiej, po prawej stro-nie, w brzezinę, od pól Kislackich, na stawek zajęta i opustoszała, bardzo starą groblę, już po części przez tegoż od lat dwóch kosztem swoim pod-niesioną, wielkiej dotąd reperacyi potrzebującą, którą wieczyste, bez naruszenia tak odemnie samego, jako i następców moich, prawem niniej-szem, do używania rzeczonemu Łuckowi Rzeźnikowi i sukcesorom jego podając, zapisuję confirmacją wraz z brzegami wkoło tego do koszenia na sążni piętnaście. Ktore to prawo, dla tem większej wagi i waloru, przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci mojej, na laku czerwonym wyciśnionej, z podpisem własnej ręki mojej, stwierdzam Dnia 1 Augusta, 1778 anno, w Hajsynie. Mikołaj Sudymuntowicz—Czezel. U tego ekstraktu pieczęć wyciśniona na laku czerwonym. Na drugiej stronie tego ekstraktu napisano w te słowa: Z mocy, od J. W. Antoniego Leduchowskiego, starosty emfi-teuczego Hajsyńskiego, mnie danej, tak w aktach grodzkich winnickich oblatowanej, specjalnej plenipotencyi, jak też osobnej do rządzenia dobra-mi starostwa Hajsyńskiego, ku polepszeniu stanu onych i wspomózeniu mieszkańców, ustawnemi wojsk rossyjskich przechodami zniszczonych, mając wzgląd na Łucka Rzeźnika, Niemirowski zwanego, i teraz syna jego, Stepana Niemirowskiego, mieszczanina hajsyńskiego, do dorobku majątku znacznie pracującego, prawo te, od zeszyłych starostów im służące, Stepa-nowi i sukcesorom jego, z tą odmianą i dodatkiem, że brzegi, od wody biorąc po sto kroków, zajmować mają, a wzdłuż to, co wierszech stawku za-leje, na dół zaś od grobelki po trakt, z Hajsyna do Kislaka idący, równie od koryta, czyli brzegu rzeczki po sto kroków na jednym i po sto na dru-gim rachując, zabierać będą; oraz w brzezynie wyżej nad tę miarę od strony Hajsyna, niżej i wyżej grobli, gdzie się zdatniejsze miejsca obiorą na podmiud lub na basztan, sznurów dwa, (po sążni trzynaście długości sznura) a po 13 sznurów takich, wzdłuż jeden, wszecz biorąc 1, od dzi-siaj stwierdzam i approbuję ku użytkowi onych; a za to rodzącemu użyt-kowi starosty z akceptowania prawa tego, a w tem mieszkańcom sposob-ność, nadaję i tegoż Stepana Niemirowskiego, mieszczanina Hajsyńskiego i

sukcessorów jego zabezpieczam, i za wiecznie, podług prawa krajowego, posiadającego zwierzchności starostwa Hajsyńskiego do wiadomości podaję i prawo własnictwa, z prawa służące, rzeczonemu Stepanowi Niemirowskiemu przyznaję i approbuję. To własną pisze ręką, podpisem i pieczęcią stwierdzam. Datum w zamku Hajsyńskim, dnia 16 Augusta, 1785 roku. Jakób Grudziński. U tego ekstraktu pieczęć wyciśniona na laku czerwonym.

Книга Гайсынскаго маистра, годъ 1791—1799, № 5224. Листъ 36.

182. Актъ передачи, по приговору Люблинскаго трибунала, половины села Задьекъ во владѣніе дворянамъ Червинскимъ и Соколовскимъ. При этомъ съѣзжій урядъ составилъ инвентарь села съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей и съ оцѣнкою послѣднихъ. 1785. Сентября.4

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego, miesiąca Oktobryś pierwszego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich, żytomierskich, przedemną, Jakobem Zalesskim, namiestnikiem przysięgłym, ziemskim, żytomierskim, osobiście stanawszy wielmożny Jakow Czerwiński, komornik ziemski, żytomierski, ten akt tradycyi dóbr wsi Zadiiek, przez urząd grodzki, burgrabski na rzecz swoją y inych expedywowany, podpisem ręki tegoż urzędu, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzony, na papierze srebrnogroszowym spisany, do akt ziemskich, żytomierskich w oblatę podał, w sposób następujący: Działo się na gróncie dóbr wsi Zadiiek, w wojewodstwie Kijowskim a powiecie Żytomierskim leżących, w chałupie roboczego Jwana Marczuka, w części wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika brackawskiego, dziedzicznej, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego, dnia piątego Septembris, w przytomności urodzonych: Marcina Kurowskiego, Tomasza Stawskiego, Jana Wolskiego y innych, tudzież woźnego, Trochimay

Diaczenka, dzieła niniejszego widza. Urząd grodzki, kiowski, burgrabski, za okazaniem dekretu najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego executionis, w roku terazniejszym, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym, sabbatho ante festum sancti Petri in vinculis, videlicet die trigesima mensis Julii, między wielmożnemi: Jakobem y Ignacym Czerwińskimi, bracią, tudzież Stanisławem, podczaszym włodzimierskim, ojcem, Karolem Piotrem, viceregentem grodzkim krzemienieckim, Michałem, Dymitrem y Jozefem, synami, Sokołowskiemi, powodami — z jednej, y jaśnie wielmożnemi starostami, pozwanemi, a wielożnym Antonim Czerwińskim, skarbnikiem braclawskim, pozwanym, z drugiej strony, nastąpionego, którym, po przyznanym dostatecznym processem zkonwikowaniu wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika braclawskiego, jaśnie wielmożnych starostów Ki-jowskich, Smoleńskich, Sandomirskich, Krakowskich y innym, lub ich urzędom, połowę części dóbr wsi Zadiek, wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika braclawskiego, tak w poddaństwie, jako y w prowentach, na rzecz wielmożnych wywyższonych powodów podać nakazano; na grónt wywyższonych na rekwizycją wielmożnych: Jakoba, Ignacego Czerwińskich y wielmożnych Sokołowskich zjechawszy, jurysdykeją swoją ufundowawszy, one woźnemu, w akcie wyrażonemu, dzieła niniejszego apparitorowi, przywołać y strony do pisania komparycyi wyzwać obowiązają; na którym terminie wielmożny Jakób, żytomirski, Ignacy, nowogrodski — ziemscy komornikowie, bracia rodzeni, Czerwińscy, Stanisław, podczaszy włodzimierski, ojciec, Karol, Piotr, Michał, Dymitr y Jozef, synowie, Sokołowscy, powodowie, przez wielmożnego Jakuba Czerwińskiego, komornika ziemskiego żytomirskiego, swym y innych powodów imieniem, oczewisto, a wielmożny Antoni Czerwiński, skarbnik braclawski, pozwany y przypowiadający się, oczewisto stawivszy się, a najprzód wielmożny Jakub Czerwiński, komornik ziemski żytomirski, imieniem zpułkonsuccesorów czyniący, złożywszy dekret zjazdowy, na groncie dóbr wsi Zadiek przez sąd ziemski, żytomierski, podsędkowski, zjazdowy roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego, dnia piętnastego Nowembris ferowany, sumę jedynaście tysięcy sto dziewiędziesiąt y dwa złotych, groszy dwadzieścia cztery polskich, na rzecz wielmożnych: Jakoba, Ignacego Czerwińskich y innych, za kalkulacją z tenuty dóbr wsi Zadiek, od wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika braclawskiego, przysądzonej, do akt

grodzkich żytomirskich na terminie oznaczonej satysfakcyi, to jest roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartego, dnia piętnastego Aprilis per oblatam wniesiony, tudzież publikate, na terminie dość czynnym przed aktami grodzkimi żytomierskimi zeznaną, w też akta dnia pierwszego Maja, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartego per oblatam podaną, tudzież summaryusz dokumentów, w porządku justyfikacyi processu do akt grodzkich żytomierskich, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego drugiego Aprilis per oblatam wniesiony, jako też supersesyi na gróncie dóbr wsi Zadiiek, przez urząd grodzki, żytomierski, vices generencyalny roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartego, dnia piątego Maja expedyowanej, do akt grodzkich, żytomierskich w roku tymże dnia piętnastego Maja w oblatę wniesioną, y dekret wyżyrażony executionis, z którego niniejsze uskutecznia się dzieło, składając, podania sobie, podług obmowy, części dóbr wsi Zadiiek żąda y domawia się; y lubo wielmożny Antoni Czerwiński, skarbnik braclawski, w miejscu zastonienia się od tradycyi, dekret najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego miesiąca Julii, in contumaciam na powodstwo swoje, z rejestru executionum inexequibilitatis processus nastąpiiony, tudzież manifest o uciążliwość terazniejszego dekretu executionum, jakoby moc prawa zawierającego, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego, dnia siedmnastego Augusti w aktach grodzkich żytomirskich zaniesiony, y pozew na trybunał koronny Lubelski po wielmożnego Jakuba y Jgnacego Czerwińskich y innych die et anno eodem przed aktami grodzkimi, żytomirskimi zeznany, o skasowanie wyżyrażonego dekretu executionis jako też uchylenie pierwszego dekretu inexequibilitatis składając, odesłania do trybunału y adnotowania tychże obron żąda; gdy jednak dekret najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego, teraz w exekucyi będący, podanie do połowy dóbr części Zadiiek wielmożnego Antoniego Czerwińskiego na rzeecz wyżyrażonych powodów, prawem przekonujących, nie zważając na żadne manifesta, termina y obrony, nakazał, przeto, nie zważając na czynioną tym sposobem opugnę, skutkując regułę dekretu terazniejszego executionis, nieraz wspomnionego, do zlikwidowania summy, wielmożnym Czerwińskim y Sokołowskim przysądzonej, przystępują; a najprzód dekretem zjazdowym, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt

trzeciego, dnia piętnastego Nowembris, na groncie dóbr wsi Zadiek przez sąd zjazdowy, ziemski, żytomierski podsędkowski ferowanym, przysądzone y na rzecz wielmożnych Czerwińskich, braci, y Sokołowskich, summy jedyńaście tysięcy, sto dziewięćdziesiąt dwa y groszy dwadzieścia cztery, pro-wizyi od czasu sprzeciwienia się, to jest od dnia piętnastego Kwietnia, ty-siąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku, do aktu niniejszego tradycyi— po siedm od sta licząc, za rok jeden i miesiący cztery y niedziel trzy— tysiąc dwieście dziewięć złotych y groszy dziewięć; za kontrawencyą—złoty-ych sto dziewięćdziesiąt y dwa, za publikatę—złotych ośmdziesiąt dzie-więć, groszy ośmnaście, tudzież luite przy liczeniu summy jedynaście tysię-cy sto dziewięćdziesiąt dwa złotych y groszy dwadzieścia cztery, ostrzeżoną, złotych polskich dwadzieścia dwa y groszy dwanaście; wraz zliczywszy z summą, dekretem zjazdowym przysądzoną, dwanaście tysięcy siedmset sześć y groszy trzy polskich, dla tychże wielmożnych: Jakuba y Jgnacego Czerwińskich, braci, y wielmożnych Sokołowskich należeć wynalazłszy, w miejscu dowiedzenia się o intracie dóbr części całkowitej wsi Zadiek wiel-możnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika braclawskiego, sta-wienie gromady do wyciągnięcia intraty y wynalezienie połowy pod-danych y prowentów, nakazuje; a ponieważ wielmożny Antoni Czer-wiński, skarbnik braclawski, stawil, przeto do spisania inventarza przy stepuje, w osnowie takowej: Inwentarz dóbr wsi *Zadiek* ze wszystkimi, daniami y powinnościami: Pierwszy, Stepan Zosypczuk z bratem Ostapem, ma synów dwóch, córek cztery, odrabia pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedne, czerwcu łyżke jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu beley dwa, powisem konopi dwie; drugi, Łukian Marczenko, ma synów dwóch, corek dwie, wołów trzy, konia jednego, latem robi pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, chmie-lu pół korca, grzybów sotko, czerwcu łyżkę jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart trzy, konopi powisem dwie; trzeci, Jowchym Marczenko, ma synów trzech, corek dwie, wołów cztery, robi la-tem pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedno, czerwcu łyżkę jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć; miodu be-lec jeden, powisem konopi dwie; czwarty, Wasyl Marczenko, ma syna jedne-go, córek dwie, wołów cztery, koni pare, robi pańszczyzny latem po dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedno, czerwcu

łyszke jedną, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart trzy, powisem konopi dwie; piąty, Jwan Marzenko, ma córek cztery, wołów cztery, koni parę, robi pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedne; kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart pięć, powisem konopi dwie; szosty, Matwiej Opanasenko, ma synów czterech, córkę jedną, wołów cztery, robi pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedne, czerwcu łyszke jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu bełcy cztery, konopi powisem dwie; siódmy, Jwan Szymanenko, ma synów dwóch, wołów parę, robi latem pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedne, czerwcu łyszke jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu bełcy dwa, powisem konopi dwie; osmy, Stepan Szymanenko, ma syna jednego, córkę jedną, wołów parę, koni dwa, robi latem pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedne, czerwcu łyszke jedną, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu bełcy dwa, powisem konopi dwie; dziewiąty, Ułas Szymanenko, ma synów dwa, córek cztery, konia jednego, robi pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotka jedna, czerwcu łyszke jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu bełcy dwa, powisem konopi dwie; dziesiąty, Chwedor Marzenko, ma synów trzech, wołów cztery, koni troje, robi pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedno, czerwcu łyszke jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart cztery, konopi powisem dwie; jedynasty, Maxym Marzenko z synem Andryjem nierozdzielny, ma synów trzech, córek trzy, wołów cztery, byków dwa, koni czworo, robi latem pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotkę jedne, czerwcu łyszke jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart pięć, konopi powisem dwie; syn jeden Andryj nierozdzielony ma syna jednego y córkę jedne. Po którym spisaniu inwentarza, co się tknie równego wymiaru połowy poddaństwa y ich powinności, gdy w spisany inwentarzu części całkowitej wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, poddanych jedynastu wynajduje, rowny chcąc znaleźć podług obmowy dekretu wymiar, tym sposobem: dla wielmożnego Jukuba y Ignacego Czerwińskich, braci, y innych dzieli, to jest poddanych, pięciu, jako to: Maxyma Marczenka, Stepana Szymanenka, Wasyla Marczenka, Jowchima Marczenka,

Jwana Marczenka, z ich powinnościami, w górze wyrażonemi, dla wyż wytknientych wielmożnych Czerwińskich y Sokolowskich odłącza, szostego zaś Chwedora Marczenka na połowę dla wielmożnych Jakoba y Jgnacego Czerwińskich, braci, y innych, dzieli, w takowym sposobie: ażeby po tygodniu porządnie tak dla wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika braclawskiego, jako y dla wielmożnych niniejszych possessorów pańszczyzne y wszelkie praktykowane odbywał powinności. Po takowym wyłączeniu połowy poddaństwa, do oszacowania ich powinności podług praktyki przystępuje: od poddanych pięciu wyż wyłączonych na rzecz niniejszych possessorów y połowy szostego, licząc pańszczyzny dzień po groszy dziesięć, podług wyższej specyfikacyi wypada na rok dni sześćset dziewięćdziesiąt ośm y pół, co uczyni złotych dwieście trzydzieści dwa y groszy dwadzieścia ośm; za chmielu korcy dwa y pół od poddanych tylko pięciu, korzec po złotym jednym y groszy dziesięć, uczyni złotych trzy y groszy dwadzieścia; za czerwcu łyżek pięć, łyżka po groszy dwadzieścia sześć, uczyni złotych cztery y groszy dziesięć; za grzybów sotek pięć, po złotemu sotka, uczyni złotych pięć; za kapłunów dziesięć, po groszy piętnaście, uczyni złotych pięć; za jaj sztuk pięćdziesiąt, po szelągu jedno, wypada groszy szesnaście y szelągów dwa; za powisem konopi dziesięć, po groszy dziesięć, wyniesie złotych trzy y groszy dziesięć; od szostego zaś, to jest Chwedora Marczenka, po połowie licząc w górze wyrażoną dań, uczyni złotych dwa, groszy cztery y szelągów dwa; dani zaś miodowej, gdy od poddanych pięciu, na rzecz wielmożnych Czerwińskich y Sokolowskich podanych, wypada podług specyfikacyi inwentarzem bełcy sześć y kwart trzynaście, a po całkowitym podsumowaniu okazuje się, że poddanych jedynastu w części całkowitej wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika braclawskiego, dają bełcy dwadzieścia, więc y te dań na połowę dzieląc, podług umowy stron do równej połowy, to jest bełcy dziesięciu, Chwedor Marczenko ma dawać wielmożnym possessorom miodu belec jeden y kwart pięć, Matwej Opanasenko, w części dziedzica zostająca, ma dawać wielmożnym possessorom bełce jeden y kwart dwie, corocznie, licząc belec po złotych siedm, wyniesie za bełcy dziesięć złotych siedmdziesiąt, a wraz zliczywszy wyż wyrażonych poddanych, w górze nadmienionych, powinności poddaństwa, zapatrując się na dekret, z ktorego niniejsze dopełnia się dzieło, do wynalezienia połowy procentów, w części całkowitej wsi Zadiiek znajdujących się, przystępuje, a że wielmożny

Antoni Czerwiński, skarbnik braclawski, w miejscu odkrycia, wiele by prowentu tak z użytku lasów, jako y arędy części dóbr wsi Zadięk, całkowita tegoż dziedziczna uczynić mogła, że aręda od niedawnego czasu wakuje, wnosi, y o wielości tejże nie objaśnia, ani też urząd z indegacyi wiadomości powziąć nie może y strona prawem przekonywająca nie dowodzi, przeto urząd, zapatrując się na regułę dekretu, teraz w exekucyi będącego, tak połowę prowentów lasowych y karczemnych, jakowe w całkowitej części dóbr wsi Zadięk być mogą y okażą, jako też połowę poddaństwa, wyższym sposobem oddzieloną, z ich powinnościami do złotych polskich trzystu dwudziestu sześciu, groszy dwudziestu sześciu y szeląga jednego, na rok jeden zliczonemi, tymże wielmożnym: Jakubowi y Ignacemu Czerwińskim, braci, y wielmożnym Sokołowskiemu do wybrania summy całkowitej dwunastu tysięcy siedmuset sześciu złotych polskich groszy trzech, do czasu zupełnej satysfakcyi podają y uwiązują, tudzież połowę łąnów y sianożęci, w całkowitej części wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika braclawskiego, znajdujących się, y stroże od poddanych, w possessyą wielmożnym Czerwińskim dostających się, na rzecz tychże wylącza y do obwołania possessyi woźnego Trochima Diazenka, dzieła niniejszego widza, przydaje; który, czyniąc dosyć nakazowi urzędu swego, w przytomności wyszwyrzonych gromady przed jurysdykcyą stanowszy, possessyą na rzecz wyszwyrzonych wielmożnych Czerwińskich y Sokołowskich w połowę wsi Zadięk, tudzież łąnów, sianożęci y połowę wszelkich użytków, podług podania urzędu swego, obwołał, gromadę o nowych possessorach uwiadomiłszy, odbywanie wszelkich powinności y posłuszeństwo zalecił, a przedemną, urzędem, stanowszy, relacyą obwołanej possessyi wiernie sprawił się, mocą wyroku niniejszego. U tego aktu tradycyjnego, w oblatę wniesionego, podpis ręki przy pieczęci takowy: Xawery Lubicz—Chojecki, burgrabia grodzki kijowski (L. S.). Który to akt, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich, żytomierskich jest zapisany.

Книга земская, житомирская, записовая, № 144, годъ 1784—1785, листъ 512.

183. Купчая крѣпость на прудъ и сѣнокосъ на урочищѣ, называемомъ «Гадыренково или Илляшево» выданная хмѣльницкимъ городовымъ писаремъ, Николаемъ Гадановскимъ, хмѣльницкому мѣщанину, Саввѣ Калькову 1785. Сентября 5

Die 20 Julii, 1787 anno. Sawka Kalków syn, obywatel chmielnicki, podał do oblaty skrypt Mykołaja Hadanowskiego, protunc pisarza miejskiego chmielnickiego na stawek, przedany iemu, na stęplowanym papierze napisany, w te słowa: Niżej na podpisie po imieniu i nazwisku wyrażony, cale się podajac i inkorporujac, znam tym moim prawdziwym i nieodmiennym skryptem przy urzędzie miejskim chmielnickim, tali tenore: iż ja, z dobrej moiej woli i poradą przyjaciół moich, stawek moj dziedziczny, ojczysty, prawdziwy, nikomu nie zastawny ani zawodny, ale wolny z brzegami zwyczajnemi, na sianożec przynależytymi do tego stawku, po grobelkę pustą i walek, sytuowany w Dąbrowce, nazwany *Hadyrenkow* lub *Plaszow*, przedałem uczciwemu Sawie Kalkowemu, obywatelowi chmielnickiemu i successorom iego wiecznemi czasy za czerwonych złotych trzy. № 3, do którego stawku, z brzegami przedanego, już ia nie a nie nie należę i należec nie mam, ani dzieci moie, ani żadni krewni moi nie należą i należec nie mają, ani się interesować do niego nie powinni i turbować tego Sawkę nie powinni, bom ia, jako ten stawek wyrażony, swoj własny, z brzegami wyrażonemi, Sawce dobrowolnie przedał i pieniądze od niego do szeląga odebrał, tak ten mój skrypt, na stęplowym papierze ceny półosma grosza napisany, w ręce tegoż Sawki dany, dla tym większej wiary i waloru, własną moią ręką podpisuję. Datum w mieście Chmielniku, die 5 Septembris, 1785 anno. Mikołaj Hadarzewski, pisarz przysięgły, urzędowy, miejski, chmielnicki mp. Po którym to przyjętym wspomnionym skrypcie do akt urzędowych, miejskich, chmielnickich, podajacy original iego do siebie odebrał i z odebranego urząd miejski chmielnicki zakwitował. Sawka syn Kalków +.

Книга хмѣльницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792, листъ 86 на оборотъ.

164. Купчая крѣпость, выданная священникомъ Іоанномъ Кондратовичемъ крестьянину села Великихъ Степанецъ, Грыцьку Демченку, на садъ, сѣнокосъ и пасѣку, лежащіе въ лѣсу, называемомъ Вергуны 1785. Октября 18.

Dnia 18 Octobra, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta J. K. M. Kaniowa stałszy personalnie X. Jan Kondratowicz, dezunit, przeszły paroch Stepaniecki, z dokumentem, od władzy zamkowej kaniowskiej danym, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż on ma pasieczysko z sadem w lasku, przezwiskiem *Werhynach*, nieopodał wsiów *Kowalow* i *Litwinca*, ktore to pasieczysko po zmarłym nieboszczyku Maxymu Horowym, tkaczowi, poddanym Stepanieckim, kupił u skarbu za rubli dziesięć srebrnych w roku 1774 i trzymał to do roku terazniejszego, 1785, a teraz w potrzebie iego, iako wyżej, sprzedał za dokumentem władzy Hryćkowi Demczenkowi, mieszkańcowi wsi *Stepaniec Wielkich*, za sumę rubli dwanaście srebrnych, żonie, potomkom iego wiecznemi czasy, iako swoją własność, od którego to Hryćka Demczenka ia, wspomniony X. Jan Kondratowicz, wyrażoną sumę do rąk moich zupełnie odebrałem i z odebranych kwituie i waruie siebie, dzieci moich, krewnych i sąsiadów, aby nikt nie miał mieć pretensyi do wyzrzczonego Hryćka Demczenka w używaniu tego, odemnie kupionego, pasieczyska, pod winą skarbową; wolen tedy tenże Hryćko Demczenko tym, odemnie nabytym, pasieczyskiem iak cheieć rządzić i około lasku sianożęcią, dać, darować, a w czasie potrzeby, i sprzedać, za wiadomością władzy; my tedy, urząd, te kupcę na ugodę stron przyjęli, do aktów miejskich kaniowskich wpisać rozkazali, wspomnionemu zaś Demczenkowi ekstraktem wydali. Datum w urzędzie miejskim kaniowskim. Przedawca tego pasieczyska X. Jan Kondratowicz, ręką własną podpisał się

*Книга каневского магистрата, годъ 1774 — 1787, № 3535.
Листъ 11. (№ 26.).*

185. Актъ передачи во владѣніе дворянамъ Вильчопольскимъ половины села Злочовки, по приговору Люблинскаго трибунала. При этомъ составленъ инвентарь передаваемого во владѣніе имѣнія съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1786. Генваря 23.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego, miesiąca Maja ósmnastego dnia.

W roki sądowe, grodzkie, łuckie, od dnia pierwszego miesiąca y roku, wyż na akcie wyrażonych, przypadłe y sądownie odprawywać się zaczęte, przedemną, Leonem Hulewiczem, podstarostą grodzkim łuckim y xiegami niniejszemi, grodzkimi, łuckimi obecnie stawiać się wielmożny Ludwik Hulewicz, ten akt tradycyi dóbr wsi Złoczowki, na rzecz wielmożnych Wilczopolskich przez urząd grodzki, łucki, wicesgerencjonalny expedyowany, przy pieczęci rodowitej y podpisie W. urzędnika, na papierze stemplowanym grosza srebrnego, racione fusius introcontentorum, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich w sposób oblaty podał, w te słowa: Działo się na gróncie dobr wsi *Złoczowki*, w wojewodstwie Wołyńskim a powiecie Łuckim leżących, we dworze, w oficynach, tamże będących, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Stycznia, w przytomności wielmożnych y urodzonych: imć pana Jozefa, ojca, Ludwika, syna, Bogackich, Jana Szawłowskiego, Daniela Maciurkowskiego y innych wielu różnych kondycyi ludzi, tudzież opatrznego Stanisława Pawluka, akt niniejszy przywołującego. Urząd wicesgerencyalny, grodzki, łucki, na prawne wezwanie W. Urzuli z Liniewskich Wilczopolskiej, niegdy W. Jana Wilczopolskiego, łowczego krzemienieckiego, pozostałej małżonki, wdowy, matki, y successorów, z tymże spłodzonych, strony powodowej, prawem pokonywającej na powodu dekretu executionis, w sądach głównych trybunału koronnego Lubelskiego, w roku przeszłym, tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątym, dnia trzeciego miesiąca Września, między tąż stroną, prawem pokonywającą, z jednej, a jaśnie oświeconemi y jaśnie wielmożnemi starostami grodowemi y ich urzędnikami, to jest: łuckim, krzemienieckim, włodzimirskim, chelmskim, krasnostawskim, winnickim, żytomirskim, owruczkim y innemi, z drugiej strony, zapadłego (którym to dekretem J. o. o. J. w. w. staro-

stom czyli ich urzędom grodzkim, wicesgerentom, burgrabiom y subdelegatom, za najpierwszym od strony wezwaniem y takoz dekretu okazaniem, nie zwazając na żadne wzbronienie czyli też manifesta y termina, albo też nowych possessorów prawa y obrony, mocną, skuteczną y nieodwłoczną exekucję w dobrach wsi Złoczówce uczynić y tamże część W. Ludwika Radeckiego dziedziczną, na rzecz strony, prawem przekonywającej, do wytrzymania summy tak kapitalnej, jako prowyzyonalnej y z processu wynikłej, podać y w istotną possessyą wprowadzić jest zlecono, na grónt dobr, wyż na akcie wyrażonych, zjehawszy, juryzdykcyą swoją woźnemu przytomnemu obwołać i unfundować, potym stron do stawienia się wezwać zlecił; na którym terminie W. Prandota Wilczopolski, łowczy krasnostawski, swym y W. Urszuli z Liniewskich Ł. K. matki, Ewarysta y Antoniego, braci swych rodzonych, Wilczopolskich imieniem czyniący, osobisto postanowili się y dokumenta, to iest: skrypt ręczny, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym, dnia trzydziestego Aprilis od W. Ludwika Radeckiego, stolnika nowogrodzkiego, na rzecz niegdy W. Jana Wilczopolskiego, łowczego krasnostawskiego, na summę pięć tysięcy złotych polskich, w Złoczówce dany, tudzież kondemnat trzy, iako to: pierwszą w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym, dnia dwudziestego czwartego Octobris, drugą w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym, dnia czternastego podobnież w tymże miesiącu, tak od siebie, stawającego, jako też wielmożnych: Urszuli z Liniewskich Wilczopolskiej, łowczynej krasnostawskiej, niegdy W. Jana Wilczopolskiego Ł. K. pozostałej małżaki, wdowej, matki, Ewarysta, Antoniego, braci swych rodzonych, Wilczopolskich, łowczyców krasnostawskich, na W. Ludwiku Radeckim S. N. w zysk zapłacenia summy pięciu tysięcy złotych polskich, w sądach ziemskich łuckich otrzymane, złożywszy, takową dostateczną, prawną konwicyą promując, oraz dekret executionis, między sobą, stawającym y innemi, z jednej, a wielmożnym Ludwikiem Radeckim S. N., z drugiej strony, w prześwietnym trybunale koronnym Lubelskim zapadły, wyż de actu et data w niniejszym dziele wyrażony, okazując, mocnej, skutecznej y nieodwłocznej exekucyi, czyli raczej podania dóbr części wsi Złoczówki, interesowi i processowi podległych, W. Radeckiego S. N. dziedzicznych, żądał y domawiał się. A tak urząd wykonywający, zapatrzwszy się na wyż okazany proces, przychyliwszy się do prawa y sprawiedliwości,

oraz uskuteczniając przepisy dekretu dopiero wspomnianego, do podania także części wsi Złoczówki przystępując, do zwołania ludzi poddanych na gromadę woźnego, dziełu niniejszemu przytomnego, posłał; którzy gdy stanęli, do spisania inwentarza y wyprowadzenia intraty rocznej udał się, tym sposobem: poddani tejże części, którzy dawniej pod tradycją W. Szczęsnego Kobylińskiego zostawali, a teraz wolni, jako to; czertwertynni: pierwszy, Łukasz Gryga, ma wołów pięć, konia jednego, pańszczyzny na tydzień latem przez niedziel dwanaście robi po dni cztery, a wreszcie roku na tydzień po dni trzy odbywa, w lecie pod różnym nazwiskiem, jako to: tłuk mokrych dwie, sucha jedna, zaorki, oborki, zakuski, obkuski, zażyńki, obżyńki dni sześć, żyta daje ośmakę jedną, owsa ośmakę jedną, kur dwie, kaptuna jednego, czynszu groszy siedm y poł, motków przedzie cztery; drugi, Andruch Jwanczuk, wołów ma dwa, koni trzy, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; trzeci, Jacko Omelczuk, wołów ma cztery, koni dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; czwarty, Wasyl Kowalczuk, wołów ma dwa, konia jednego, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; piąty, Lewko Wojtuch—pańszczyznę pieszą odbywa y podatek daje jak y pierwszy; szosty, Iwan Daniłuk, wołów ma trzy, konia jednego, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; siódmy, Andruch Jlezuk, wołów ma trzy, konia jednego, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; osmy, Semen Parchomeczuk, wołów ma dwa, pańszczyznę odbywa i podatek daje jak pierwszy; dziewiąty, Chwesko Charyton, wołów ma cztery, koni dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; dziesiąty, Kość Poliszuk, wołów ma cztery, koni trzy, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; jedynasty, Stepan Danyluk, wołów ma dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; dwonasty, Hryćko Wojtiuk, wołów ma dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; trzynasty, Wasyl Jlezuk, wołów ma trzy, konia jednego, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; czternasty, Dmiter Duniec, koni ma cztery, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; piętnasty, Michajło Duniec, wołów ma cztery, koni dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; szesnasty, Dmiter Poliszuk, wołów ma cztery, koni trzy, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; siedmnasty, Jacko Mazurek, wołów ma pięć, pańszczyznę y podatek daje jak pierwszy. Poddani półczertwertynni: ósmnasty, Chwiedko Pawluk, robi latem przez niedziel dwanaście na tydzień po

dni trzy, a w roszeie roku na tydzień po dni dwa pieszą odbywa, w lecie tloki pod różnym nazwiskiem podobnież jak y czetwertyni, podatkw żadnych nie daje, tylko motkw dwa przedzie; dziewietnasty, Chwedor Szopiel, wołów ma dwa, pańszczyznę odbywa y motki przedzie podobnież, ma woła jednego, konia jednego. Dwudziesty pierwszy, Sinica Danyluk, odbywa pańszczyznę pieszą y przedzie motki podobnież; dwudziesty drugi, Chwedko Pawluk, odbywa pańszczyznę pieszą y motki przedzie podobnież; dwudziesty trzeci, Ilko Krawczenko, odbywa pańszczyznę pieszą y motki przedzie podobnież; dwudziesty czwarty, Stepan Skitora pańszczyznę odbywa pieszą i motki przedzie podobnież. Ciż wszyscy poddani stroże dzienne y nocne w kolej, podług zwyczaju, odbywają, w podwoły w drogę ze zbożem do Bugu, sposobem zwyczajnym, chodzić mają, w której drodze, ile dni zabawią, tyle im z pańszczyzny potrącono bydź ma; las na opał i gruntowe potrzebe wolny bydź ma: pola, tak zasiane ozi-mina, jako też y na zasiew jary y sianożęci, oraz ogrody te wszystkie, które W. Kobyliński, possessor tradycyjny, w swoim dzierzeniu przed tym miał y używał, teraz do W. W. Wilczopolskich należeć będą, tudzież zabudowania wszelkie, które podobnież przedtem do W. Kobylińskiego należały, te wszystkie dla W. W. Wilczopolskich urząd zjazdowy oznacza, jako to: w oficynie, tej, która po lewej stronie, w tychże officynach będąca, w której komin murowany, na dach wyprowadzony z cegły; okien cztery, po większej części połuczone, drzwi prostych dwoje na zawiasach y komorka, przy niej będąca, koło tej oficyny loszek, nie mniej w pośrōdku tej oficyny szpicłhirz na zboża y inne rzeczy, stajnia, ta, która nie daleko officyny jest wystawiona cała, wszedłsy zaś do stajni, po lewej stronie jedna połowa ze zbożami, po obydwóch stronach będącemi, dla koni, druga połowa po prawej stronie na wozownie y innych skłed rzeczy gospodarskich, stodoły połowa, obory dla bydła połowa y szopy, gdzie tylko jakie są, po połowie do W. W. Wilczopolskich należeć będą. Po którym to opisanu wyżwyrażonych okoliczności, urząd zjazdowy do ustanowienia intraty rocznej przystąpił tym sposobem: najprzod za pańszczyznę ciągłą od poddanych, wprzod mających ośmnastu, na rok wynosi dni dwa tysiące dziewięćset dwadzieścia, licząc dzień po groszy piętnaście, wynosi złotych tysiąc czterysta sześćdziesiąt; za pańszczyznę pieszą od poddanych sześciu, ciągłą mających, na rok dni siedmset czterdzieści ośm, licząc po groszy dziesięć, uczyni złotych dwieście czterdzieści dziewięć, groszy dziesięć; za dni letnie, to jest: zażynki, obżynki,

zakuski, obkuski, zaorki, oborki po dni szuć od każdego, tudzież tlok po dni trzy, a wszystkich dni dwieście szesnaście, dzień licząc po groszy dwanaście, uczyni złotych ośmdziesiąt sześć groszy dwanaście; za kur sztuk trzydzieści cztery, rachując po groszy dziesięć, wynosi złotych siedm, groszy jedynaście; za motkuw ośmdziesiąt dwa, motek licząc po groszy siedm y puł, uczyni złotych dwadzieścia y groszy piętnaście; za żyta ośmak siedmnaście, każde licząc po złotych cztery, uczyni złotych sześćdziesiąt ośm; za owsa ośmak siedmnaście, każde licząc po złotych trzy, uczyni złotych piędziesiąt jeden; czynszu gotowymi pieniędzmi złotych cztery, groszy siedm y puł; in summa całkowitej intraty wynosi złotych polskich tysiąc dziewięćset czterdzieści sześć groszy dwadzieścia pięć y puł; z której, potrąciwszy na dyspozytora wraz z pensją y ordynaryą złotych sto piędziesiąt, uczyni całorocznej intraty złotych polskich tysiąc siedmset dziewiędziesiąt sześć, groszy dwadzieścia pięć y puł; po którym to wyprowadzeniu intraty rocznej, urząd zjazdowy do zlikwidowania summ przystąpił: pierwsza summa pięć tysięcy złotych kapitalna, powtórę, od tej prowizyą licząc od czasu ostatniego kwitu, wynosi druga takoważ summa pięć tysięcy złotych; processu za kondemnat trzy, wyżej wyrażonych, za każde podług prawa licząc, wynosi dwieście sześćdziesiąt ośm złotych, groszy dwadzieścia cztery polskich; w których to summach; a w szczególności kapitalnej, w prowizyi od aktu niniejszego dzieła w dalsze czasy po siedm od sta narastającej, a zaś prowizjonalnej y z processu wynikłej, do zupełnego wytrzymania część Złoczuwki wielmożnego Ludwika Radeckiego, starosty nowogrodzkiego, dziedziczną, ze wszystkimi do niej przynależnościami, wyżej wyrażonemi, w realną y aktualną oraz spokojną possessyą W. W. Wilczopolskich podaje, y dla obwołania tejże woźnego generała, opatrz nego Stepana Pawluka, dziełu niniejszemu obecnego, przydaje; który, wyszedłszy przed miejsce jurysdykcji, tąż possessyą na rzecz W. W. Wilczopolskich w przytomności gromady tamejszej obwołał, posłuszeństwo pełnić tymże poddanym zalecił, a tej, obwołanej, przed urzędem stanowszy, zeznał rellacją; a tak urząd wykonywający ostrzega, aby nikt niniejszej, prawnie sporządzonej, tradycyi irytować y naruszać nie ważył się pod winami, w prawie opisanemi, mocą dzieła niniejszego. U tego aktu tradycyi podpis ręki W. officialisty, przy pieczęci rodowitej, wyciśnionej na laku czerwonym, temi jest wyrażona sło-

wy: Felix na Drożnach Hulewicz, wicesgerent grodzki łucki (L. S. L. S.). Który że to akt tradycyi, per oblatam podany, słowo w słowo do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich jest zapisany. M. P.

*Книга Луцкая, городская, записовая, № 2385, годъ 1786.
Листъ 568.*

---

186. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Литвинца, Марією Нычпорохою, крестьянину Саввѣ Дмитращенко на усадьбу, поле и пасѣку. 1786. Февраля 14.

Dnia 14 Februarii, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta Kaniowa stawszy osobiście Maria Nyczyporycha, poddanka wsi Litwińca hrabstwa Kaniowskiego, zeznała jawnie, dobrowolnie, nie będąc nie od kogo przymuszona, iż ma swój grunt własny, nikomu nie zawiedziony, leżący we wsi *Litwincu*; ten, za wiedzą władzy, sprzedała Sawce Dmytraszczenkowi, tejże wsi poddanemu, to jest chałupę ze wszelkim przybudowaniem: zę dworem, ogrodem, sadkiem na ogrodzie, pasieczysko w lesie, *Kizdany* nazwanym, polem do tegoż należącym, za summę rubli pięć miedzią; które do rąk moich zupełnie odebrałam, z którego odebrania onego kwituję i waruję siebie samą i dzieci moich, krewnych. blizkich i dalekich, z strony mojej i męża moiego nieboszczyka, ażeby nikt nie ważył się czynić pomienionemu Sawce żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego gruntu, pod winą zamkowi, płacić się mającą skarbowi, rubli 10; wolen tedy rzeczony Sawka tym, odemnie kupionym, gruntem iak chcieć dysponować, dać, darować, sprzedać, lub na jaki jego pożytek obrocić, byleby za wiedzą władzy. My tedy, urząd majdeburyi kaniowskiej, na proźbę oboch stron, tę kupeczę przyjęli i do xiąg miejskich Kaniowskich zapisali, a stronom wyrażonym ekstraktem, z podpisem rąk, wydali, za approbatą władzy zamkowej Kaniowskiej, die et anno ut supra, w urzędzie majdeburyi miejskiej, Kaniowskiej. Przedaw-

ca tego gruntu, Marya Nyczporycha, poddanka Litwińca, krzyż święty ręką własną pokłada +.

*Книга Каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 12 (№ 28).*

187. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Грушева, Захаріемъ Сулимою, крестьянину того же села, Михайлу Кравченку, на мельницу, лежащую воздѣ Грушева. 1786. Марта 3.

Dnia 3 Marca, 1786 roku, w Kaniowie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisany, poddany Hruszowski, daie tę moią dobrowolną kupczę Mychajłowi, synowi Lewka Krawczenka, poddanemu tejże wsi Hruszowa, któremu sprzedał młynek, leżący na potoczysku za *Hruszowem*, powyżej młynek Antona Pompy, poniżej Mychajła Horenka; który to młynek kupił u ojca tegoż Lewka Krawczenka za summę rubli 52 i grzywien 5 srebrem, a sprzedał rzeczonemu za summę rubli 62 i grzywien 5; który to młynek Mychajło, jako ojczyznę swoią, odkupił, od którego to Mychajła, syna Lewka Krawczenka, ja, Zacharko Sulima, wyrażoną summę do rąk moich zupełnie odebrałem, z którego odebrania kwituie i waruie siebie samego, żonę i dzieci moie, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie miał do tegoż Mychajła w używaniu tego gruntu czyli młynka, pod winą rubli 40 srebrnych; wolen tedy napomniony Mychajło tym, odemnie kupionym, młynkiem iak chceć dysponować z lewadą, przy tym chałupą i polem wydzielnym przy tymże młynku; dać, darować a w czasie potrzeby i sprzedać, byleby za wiadomością władzy, które to kupczę my, urząd, na proźbę stron, przyjęli, do xiąg miejskich kaniowskich wpisali, a, za approbatą władzy, ekstraktem, z podpisem rąk własnych, stronie wydali. Co, dla tym większey wagi i waloru, dana ta kupcza w urzędzie miejskim kaniowskim, die et anno ut supra. Przedawca tego młynka, Zacharko Sulima, poddany wsi Hruszowa, iako nieumiejętny pisać, krzyż święty ręką własną pokłada +.

*Книга Каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 13. (№ 29).*

188. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Федоромъ Канивцомъ крестьянину Антону Лисовому на поле и половину усадьбы въ селѣ Потапцахъ. 1786. Марта 12.

Dnia 12 Marca, 1786 roku, w Kaniowie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisany, Ftedor Kaniwec, poddany wsi *Potapiec*, daię tę moię dobrowolną kupeze, czyli zapis, gdyż, za obwieszczeniem władzy, sprzedał połowe gruntu Antonowi Lisowemu za cenę rubli dwanaście srebrnych, którą wyrażoną pieniężną kwotę do rąk moich zupełnie odebrałem, z którego odebrania wyrażonego Lisowego kwituję tym zapisem i waruję siebie samego, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie miał czynić żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego, odemnie kupionego, gruntu, to jest: chałupy iednej starej, połowy dworu, ogrodu i łąki, z polem na dni dwa w każdą rękę; wolen tedy pomieniony Anton Lisowy tym gruntem iak chceć dysponować, sprzedać, lub na jaki pożytek obrucić za wiadomością władzy, gdzie my, urząd, tę kupezę przyjęli, do xiąg miejskich kaniowskich wpisali, a stronie, Lisowemu, z podpisem rąk własnych, za approbatą władzy, ekstraktem podali. Datum w urzędzie miejskim kaniowskim, die et anno ut supra. Teodor Kaniwec, poddany potapiecki, krzyż święty pokładam +.

*Книга Каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 13 (№ 30).*

189. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Степаномъ Слывою крестьянину Саввѣ Лызогубенку на поле и усадьбу въ селѣ Тулинцахъ. 1786. Марта 23.

Dnia 23 Marca, 1786 roku, w Kaniowie.—

Z dokumentem władzy zamkowej kaniowskiej, stanół osobiście Stepan Sływka, poddany wsi *Tuliniec* hrabstwa kaniowskiego, zeznał ja-

wnio, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż ma grunt swój własny, nikomu nie zawiedziony do sprzedaży, leżący między pomiędnikami: z jednej strony Owsijem Czupyssem, z drugiej strony Kondratem Szepelcem, któren to sprzedał Sawce Łyzohubenkowi, poddanemu Tulińskiemu, za cenę rubli srebrnych 10, to iest: chałupę z sieniami, komorą, ze dworem, ogrodem i sadkiem i innym na tym gruncie przybudowaniem i polem, do tegoż gruntu należącym; za kturen pieniądze do rąk moich zupełnie odebrałem; z którego odebrania onego kwituie i waruię siebie samego, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich i sąsiadów, ażeby nikt nie miał żadnej najmniejszej do wyż wyrażonego Sawki Łyzohubenka w używaniu tego gruntu pod winą rubli 50; wolen tedy Łyzohubenko tym kupionym gruntem iak chceć dysponować, dać, darować, sprzedać, lub jakimkolwiek sposobem z tego użytkować. My, urząd, tę kupeczę przyjęli, do xiąg kaniowskich wpisali, a, za approbatą władzy, wyrażonemu Sawce ekstraktem wydali, dnia i roku jako wyżej, z podpisem rąk własnych, w urzędzie miejskim kaniowskim. Jan Horowy, burmistrz miejski kaniowski z przysiężniki. Przedawca gruntu, Stepan Sływka, krzyż święty ręką własną pokładam+.

Книга каневского магистрата, годъ 1774 -- 1787, № 3335. Листъ 13 (№ 31).

---

190. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Яковомъ Жученкомъ крестьянину Грыцку Слесаренку на усадьбу, поле, садъ и лугъ въ селѣ Куриловѣ. 1786. Марта 28.

Dnia 28 Marca, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami J. K. M. Kaniowa, stanół osob ście Jakow Żuczenko, poddany Koziński, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż on ma grunt swój własny, nikomu nie zawiedziony, ojcowski, w wsi *Kurylowie*, to iest: chałup dwie, na podwurzu aparte stojącey, ze dworem, ogrodem, lewada, z brzezina na tejsze

lewadzie, z polem, sadkiem w lesie, między sadkami Manuła Kizbunowym i Teodora Pyzkunenka; ten sprzedał Hryćkowi Slesarenkowi, poddanemu Kuryłowskiemu, za sumę rubli 11: 9 srebrnych, a dwa miednych, którą to kwotę pieniężną do rąk moich zupełnie odebrałem i z odebranych tym zapisem kwituie i waruie, ażeby nikt nie czynił onemu w używaniu tego gruntu żadnej najmniejszej pretensyi pod winą i karą nieopustną; i wolen tedy tym, odemnie kupionym, gruntem iak chceć dysponować, dać, darować, a w czasie potrzeby i sprzedać, byle za wiadomością zwierzchności; którą kupeczemy my, urząd, przyiowski, w księgi kaniowskie wpisali, a wspomnionemu Hryćkowi Slesarenkowi z podpisem rąk własnych ekstraktem wydali, ut supra. Przedawca tego gruntu Jakow Żuczenko z żoną Barbarą krzyżem podpisuję+.

*Книга каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 14. (№ 32).*

---

191. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Студенца, Евдокією Галушчыхою, крестьянину Самойлу, зятю Калениченка, на усадьбу въ селѣ Студенцѣ и на участокъ поля, лежащій на урочищѣ, называемомъ «Галушчинь» 1786. Апрѣля 12.

Dnia 12 Kwietnia, 1786 roku, w Kaniowie.

Nizej znakiem krzyża świętego podpisana, Eudokiia Hałuszczycha, poddanka Studeńska, sprzedała grunt swój własny: chałupę z całym dworem, ogrodem, polami i wszystkimi dochodami do tego gruntu, a to Samojłowi, zięciowi Kалениченkowi, prócz chałupy drugiej; ten zaś grunt, nazwiskiem *Hałuszczyn*, z polem we wszystkie trzy ręce podni dwadzieścia, za sumę rubli 20; które to pieniądze do rąk moich zupełnie odebrałam, z odebranych onego kwituie, i waruie siebie, dzieci moich, aby nikt nie czynił żadney preteżyi w używaniu tego, nabytego gruntu, któren to Samojło wolnym iest w onym gruncie, iak w własnym swoim, dysponować,

darować, sprzedać, lub jakimkolwiek sposobem pożytkować, byleby za wiadomością zwierzchności. Którą kupczę, przy urzędzie kaniowskim, ekstraktem wydaną, znakiem krzyża świętego podpisuie Samoiłowi, zięciowi Kaleniczenkowemu, die et anno ut supra. Haluszczycha, poddana wsi *Studenca*, hrabstwa Kaniowskiego †.

*Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 555.
Листъ 14. (№ 53).*

192. Актъ передачи, по приговору Люблинскаго трибунала, части села Ленчина во владѣніе дворянкѣ Гертрудѣ Ленькевичевой. При этомъ помѣщается инвентарь передаваемого во владѣніе имѣнія съ показаніемъ количества повинностей, взимаемыхъ владѣльцемъ съ крестьянъ. 1786. Апрѣля 19 и Мая 18.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szostego, miesiąca Iulii ósmnastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Owruckim, przedemną, Mikołaiem Rożyckim, namiestnikiem przysięgłym, grodzkim, owruckim i xiegami niniejszemi, grodzkiemi, owruckiemi comparendo personaliter W. Tadeusz Małyszeczyki, miecznik krasnostawski, ten akt tradycyi na gruncie dóbr Łęczyna, na części W. Iózefaty z Leblasów Babińskiej, skarbnikowej lidzkiej i przez urząd grodzki wicesgerencyonalny Chełmski, z żądania W. Giertrudy z Babińskich, pierwej Iasinienickiej, a teraz Lenkiewiczowej, cześnikowej mozyrskiej, sprawiony, na papierze stęplowanym grosza srebnego spisany, podpisem ręki tegoż urzędu w dwóch miejscach: pod limitą y na końcu tegoż aktu, zatwierdzony, dla zapisania do xiąg grodzkich, owruckich podał, de tenore tali: Działo się na gruncie dóbr wsi *Łęczyna*, w woiewodztwie Kijowskim, a powiecie Owruckim leżących, we dworze tamejszym, na części W. Juzefaty z Leblasów Babińskiej, skarbnikowej lidzkiej, dnia dziewietnastego miesiąca Kwietnia, tysiąc siedmset ósmdziesiąt szostego roku, w przytomności W. W. y U. U. imé panów:

Walentego Zaleskiego, susceptanta grodzkiego łuckiego, Feliciana Babińskiego y innych wielu, niemniej woźnego opatrz nego, Macieja Szostakowskiego, akt niniejszy ogłaszającego. Urząd grodzki, wicesgerencyalny, chełmski, wykonywający z wezwania W Gertrudy z Babińskich, pierwey Jasinienickiej, teraz Leńkiewiczowej, cześnikowej mozyrskiej, na mocy dekretu executionis, w prześwietnym trybunale koronnym, Lubelskim roku przeszłego, tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego, zapadłego, (którym dobra, wieś Łęczyn, przewodowi prawnemu W. Leńkiewiczowej podległe, w summie kapitalney dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych polskich, tudzież w prowizyi y processie na rzecz tejsze, J. O. J. W. starostom grodowym, w tymże dekrete wymienionym, lub ich urzędowi, jako urzędowi wykonywającemu, podać zlecono jest): na grónt dóbr, w akcie pomienionych, ziechawszy, juryzdykeyą swoją przez woźnego, w górze wzmiankowanego, obwołać rozkazał; na którym terminie wielmożna Gertruda z Babińskich Leńkiewiczowa, cześnikowa mozyrska, obecnie stanąwszy, złożywszy nayprzód zapis evictionis, w roku tysiąc siedmset czterdziestym dziewiątym, dnia ósmnastego Lipca przed xiegami grodu Łuckiego, przez niegdy W. Franciszka Babińskiego P. M. na rzecz swoją y na summę dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych polskich przyznany, potym dekret sądu zupełnego, grodzkiego, Łuckiego, w roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartym, dnia dwudziestego czwartego Listopada, między sobą z jednej, a pozostałą y successorami niegdy W. Franciszka Babińskiego P. M. nastąpiiony, zapłacenie summy dwóch tysięcy czterysta sześćdziesiąt sześć złotych polskich, wraz z prowizyją, od ostatniego kwitu rachować się mianą, do rąk sobie, w owdowiałym stanie zostającej, wskazujący, y następnie na terminie dość czynnym, to jest dnia dwudziestego osmego Czerwca, w roku niedawno upłynionym, tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątym, o sprzeciwienie się dekretu wraz z publikatą, zanesioną skargę, w ostatku dekret executionis, w górze wymieniony, urzędowi zjazdowemu dobra wieś Łęczyn podać zlecający, mocnej y skutecznej exekucyi żąda y domawia się. Urząd zjazdowy, wykonywający, stosując się do przepisu prawa, o exekucyi processów ustanowionego, tudzież do dekretu prześwietego trybunału koronnego, Lubelskiego, niedawno wspomnionego, w porządku spisania inwentarza y docieczenia o intracie, stawić się gromadzie nakazał, a ponieważ poddani, w przytomno-

ści stron, prawem przekonanych: W. Jozefaty z Leblasów Babińskiej, matki, y W. Aleksandra Babińskiego, syna, z części tegoż staneli, przeto urząd wykonywający do spisania inwentarza, z stawionych z części W. Alexandra Babińskiego poddanych, przystąpił. Inwentarz części wsi Łęczyna, posiadaniu W. Alexandra Babińskiego podległej, następujący: Chwedor Stelmach daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy piętnaście; Jochim Łoszczyniuk daje miodu kowszów trzy, płaci kopowego złotych trzy, groszy dwadzieścia dwa y pół; Parchom Bokijczuk, daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy piętnaście; Harasym Nysiunczuk, daje miodu kowszów sześć, płaci kopowego złotych siedm, groszy piętnaście; inne zaś powinności, danie y daniny tak ci, wyżej wyrażeni, jako też Andryi Tkacz, Mykita Popaczuk, Matwiy Wozniuk odbywają, dają y płacą, jako to: pańszczyzny latem, od święta świętego Wojciecha ruskiego, do świętej Pokrowy, w tydzień po dni trzy, zimą od Pokrowy do świętego Wojciecha ruskiego—w tydzień po dni dwa; dają chmielu po czetweryków dwa, grzybów po sotek dwie, czernic po kowszu jednym, kur po cztery, jaj po sztuk dziesięć; dni letnich odbywają po dni sześć, to jest: zaorków, oborków, zakusków, obkusków, zażyneków, obżyneków, jako też stróże dzienną i nocną kolejną, niemniej kapustę sadzić, polewać; len, konopi brać, moczyć, trzyć; grzedy, proso pelé, motki w dniach kobiecych prząć, albo inną powinność odbywać bez pańszczyzny, w tem miejscu praktykowanym zwyczajem, są obowiązani. Z takowego y tym sposobem spisane go inwentarza urząd wykonywający od siedmiu, wyżej wspomnianych, poddanych, na rok takową ustanowia intratę: Za pańszczyznę od siedmiu poddanych, latem w tydzień po dni trzy odbywających, wynosi na tydzień dni dwadzieścia jeden, a przez niedziel dwadzieścia dziewięć, wynika dni sześćset dziewięć, dzień a groszy sześć—czyni złotych sto dwadzieścia jeden, groszy dwadzieścia cztery; od tychże poddanych, zimą po dni dwa w tydzień odbywających, wynosi na tydzień dni czternaście, a przez niedziel dwadzieścia trzy—uczyni dni trzysta dwadzieścia dwa, dzień a groszy sześć, uczyni złotych sześćdziesiąt cztery, groszy dwanaście; od tychże poddanych dni letnich czterdzieści dwa, a groszy sześć, czyni złotych ośm, groszy dwanaście; chmielu czetweryków czternaście, czetweryk a groszy dziesięć,

czyni złotych cztery, groszy dwadzieścia; grzybów sołek czternaście, a floreno jeden—złotych czternaście; czernie kowszów siedm, a floreno jeden—złotych siedm czyni; kur dwadzieścia ośm, kura a groszy sześć, czyni złotych pięć, groszy ośmnaście; jaj sztuk siedmdziesiąt, a solido uno, czyni groszy dwadzieścia trzy y szeląg jeden; mioduw kowszów trzynaście, kowsz a florenis trzy—złotych trzydzięci dziewięć; kopowego albo oczkowego złotych szesnaście, groszy siedm y pół. Arędy karczemnej, na część W. Alexandra Babińskiego przypadającej, złotych sto piędziesiąt, która, za świadectwem przez arędarza złożonego kwitu, całkowicie odebrana została y z części W. Jozefaty Babińskiej, drugą taką kwotę—złotych sto piędziesiąt, z arędy karczemnej przyłączając, a z której złotych siedmdziesiąt pięć nieodebranych u arędarza jeszcze pozostałe. Ryczałtowie na rok jeden byź wynikającą intratę złotych pięćset ośmdziesiąt jeden, groszy dwadzieścia sześć, szelągów dwa y pół, urząd zjazdowy wykonywający ustanawia. Do zlikwidowania na rzecz W. Leńkiewiczowej, jej należnych, kwot przystępuje: Najprzud, podług obmowy tak zapisu evictionis, jako y dekretu grodzkiego, łuckiego, powyżej o datach swoich wzmiankowanych, summę kapitałną—złotych dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć zalicza, z prowizyi zaś, ponieważ przez stronę, prawem przekonaną, kwit obrachunkowy w roku tysiącsiedmset ośmdziesiąt trzecim, dnia drugiego Maja wybranej prowizyi, okazany został, więc urząd zjazdowy od summy dwóch tysięcy czterysta sześćdziesiąt sześć złotych roczną prowizyą do złotych sto siedmdziesiąt dwa, groszy ośmnastu polskich zamierzywszy, za lat trzy, to jest od roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego, dnia dwudziestego Maja, do roku terazniejszego, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego, dnia dwudziestego miesiąca Maja—pięćset siedmnaście złotych, groszy dwadzieścia cztery wynikać oznacza; a zaś za proces, to jest luitę przy dekrete sądu zupełnego, grodzkiego, łuckiego czternastu grzywien wskazanych, złotych dwadzieścia dwa, groszy dwanaście; za kontrawencyą złotych sto dziewięćdziesiąt dwa; za publikatę złotych ośmdziesiąt dziewięć, groszy ośmnaście; w ogół za proces—złotych trzysta cztery; jako też na podstarościęgo, tak na salaryum, jako y ordynaryą—złotych sześćdziesiąt rocznie; a wszystkie cztery gatunki do ogólnej summy ośmset dwadzieścia jeden złoty, groszy dwadzie-

ścia cztery polskich przyprowadza, z ktorej: w summie prowizyonalnej złotych pięćset siedmnaście, groszy dwadzieścia cztery, y za process trzysta cztery. Całkowicie część W. Alexandra Babińskiego z poddanemi, wyżej specyfikowanemi, ze wszystkimi polami, grontami, sianożęciami, wolnym wrębem w lasach na opań y reparacyą, z arędą karczemną, y zgoła ze wszystkimi dochodami, przychodami y pożytkami, przez W. Alexandra Babińskiego używanemi, z wolnym mlewym na potrzebę dworską w młynie tamecznym bez miarki y czerhy, tudzież z arędą, na część W. Juzefaty Babińskiej przypadającą, niemniej z połową pomieszkania dworskiego y wszelkiego obudowania, na rzecz W. Giertrudy Leńkiewiczowej, cześnikowej mozyrskiej, do wytrzymania (zostawiwszy w czasie deokupacyi, podług rezolucyi najjasniejszej rady nieustającej, upomnienia się o expensa prawne tejże wolności) podaje y woznemu, sobie obecnemu, possessyą natychmiast obwołać rozkazuje, ostrzegając, aby spokojnemu W. Leńkiewiczowej posiadaniu nikt się nie ważył, pod winami prawnemi, przeszkadzać. Że zaś opisania y udystyngowania nazwisk pól, łąk, sianożęci, do teraz podanych części należeć powinnych, zachodzące urzędu swego, o nieodwłoczny wyjazd zmaglające, trudnią przeszkody, więc urząd wykonywający tak celem dokładnego opisania, jako y podania w summie kapitalnej dóbr części wsi Łęczyna, processowi podległej, aktem terazniejszej tradycyi nie podanej, dzieło podawcze do dnia ósmnastego miesiąca Maja, w roku terazniejszym, tysiąc siedmset ósmdziesiąt szostym przypadającego, limituje mocą aktu niniejszego. U tego aktu tradycyjnego w tym miejscu podpis ręki urzędu exekutoryalnego, przy pieczęci, na lakku czerwonym wyciśnionej, takowy: Jgnacy Kawecki, wicesgerent grodzki chełmski (L. S.). A zaś dalsze dzieło tego aktu tradycyjnego, przez tenże urząd grodzki, chełmski, wicesgerencyonalny expedyowanego, w tych wyrazach: Na dniu zaś dzisiejszym, to jest ósmnastym miesiąca Maja, tysiąc siedmset ósmdziesiąt szostego roku, na gróńcie dóbr wsi Łęczyna, we dworze W. Jozefaty z Leblasów Babińskiej, w przytomności urodzonych imé panów: Feliciana Babińskiego: Bazylego Kostynowicza y innych wielu, aktowi temu przytomnych, nie mniej woźnego opatrznego, Omelka Sydorowicza, akt niniejszy przywołującego, urząd grodzki, chełmski, wicesgerencyalny, na prawne wezwanie W. Gertrudy z Babińskich,

pierwej Jasieninickiej, potym Leńkiewiczowej y z mocy, wyżej de aktu et data w pierwszym akcie wyrażonego, dekretu trybunalskiego, koronnego, Lubelskiego, juryzdykeją swoją wznowiwszy, w porządku podania w summie kapitałnej dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych polskich, poddanym z części W. Jozefaty z Leblasów Babińskiej na gromadę stawić się nakazał, którzy ponieważ stanęli, przeto urząd zjazdowy do spisania inwentarza przystąpił. Inwentarz części wsi Łęczyna, posiadaniu W. Jozefaty Babińskiej podległej, następujący: Chwedor Jaroszek daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy pietnaście. Jwan Bokijów daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy pietnaście. Chwedor Waszczyniuk daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy pietnaście. Semen Mielnik daje miodu kowszów cztery, płaci kopowego złotych pięć; y ciż sami poddani, jako y piąty, Klim Nesynczuk, odbywają pańszczyzny: latem od Juria do Pokrowy w tydzień po dni trzy, zimą od Pokrowy do Juria w tydzień po dni dwa, dają chmielu po czetweryków dwa, czernie po kowszu jednym, grzybów po sotki dwie, kur cztery, jaj sztuk dziesięć, dni letnich, to jest: zaorków, oborków, zakusków, obkusków, zażynków, obżynków, w liezbie sześć odbywają. Niemniej ciż poddani, w tym miejscu praktykowanym zwyczajem, kapustę sadzić, polewać, len, konopie brać, mędlić, moczyć grzędy, proso pełć, motki w dniach kobiecyh prząść, lub inną powinność pełnić, strożę kolejną odbywać bez pańszczyzny są obowiązaniem. Z takowego y tym sposobem wyprowadzonego inwentarza urząd wykonywający, wyłączywszy jednego poddanego—Klima Nesynczuka, na asawulę, od czterech poddanych roczną wyprowadza takową intratę: za pańszczyznę od czterech poddanych, latem w tydzień po dni trzy przez niedziel dwadzieścia dziewięć—wynosi dni trzysta czterdzieści ośm, dzień a grossis sześć, czyni złotych sześćdziesiąt dziewięć, groszy ośmnaście; od tychże poddanych zimą w tydzień po dni dwa, a przez niedziel dwadzieścia trzy—wynosi dni sto ośmdziesiąt cztery, dzień a grossis sześć, czyni złotych trzydzieści sześć, groszy dwadzieścia cztery; dni letnich dwadzieścia cztery a grossis sześć—złotych cztery, groszy dwadzieścia cztery; chmielu czetweryków ośm, czetweryk a grossis dziesięć—złotych dwa, groszy dwadzieścia; grzybów sotek ośm, a floreno jeden—złotych ośm; czernie kow-

szów cztery, a floreno jeden—złoty cztery; kur szesnaście, a grossis sześć—złoty trzy, groszy sześć; jaj sztuk czterdzieści, a solido uno—groszy trzynaście y szeląg jeden; miodu kowszów dziesięć, a florenis trzy—złoty trzydzieści; kopowego złotych jedynaście, groszy piętnaście, likwiduje powinności tychże poddanych jako wyżej; oprócz tego stróża dzienna y nocna dawnym zwyczajem po jednemu isć powinna. Opisanie pól: niwa w *Torowym*, nowina za Bereznicą, niwa Stara, tamże niw w *Robczu* cztery, pod Rudnią niw cztery, koło Kopań niw trzy, na Nizie niw trzy, w *Hliniunkach* niw dwie, w Stawkach niwa jedna, od Storodla pole jedno, piesaczok (sic.) kawał trzy, na *Jazwiczkach* kawałków dwa, u krzywego dębu, prosto gumna, kawałków dwa, na niwie za stodołą kawał jeden, za Oryńskim prosto częstokołu kawałów dwa, koło dworu kawał y w sadzie; ogrodów wszystkich trzy, sianożęci od gumna na stogów cztery, w Dubinie na stóg, za Oryńskim na stogów dwa, w Kamiencie na stóg jeden, pod Bojskim na stóg jeden, w *Kruhu* na stogów trzy, między Bobrami na stóg, w *Lokonie* na stogów dwa. Z ktorego inwentarza ponieważ rocznego procentu, z części dopiero opisanej okazuje się sto siedmdziesiąt jeden, szeląg jeden, przeto na takowym rocznym prowencie od summy dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych W. Gertrudę Leńkiewiczową, cześnikową mozyrską, umieszcza. Że zaś procent od summy pomienionej, dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych, intratę wylikwidowaną złotema dwoma, groszami siedmnastą y szelągami dwoma przewyższa, więc urząd ziazdowy wykonywający w czasie okupna upomnienia się o takowe kwoty na stronę W. Leńkiewiczowej wolnego ostrzega, aktem zaś niniejszym całkowitą część, przez W. Jozefatę v Leblasów Babińską pomiędzy sobą, a W. Alexandrem Babińskim odrębnie dotąd posiadana, prócz jeszcze jednej części, terazniejszym dziełem nie zajętej, ze wszystkiemi poddanemi, onych daniami, daninami, robociznami, powinnościami, ze wszystkiemi polami, rolami oranemi y nie oranemi, zasianemi, łąkami, ogrodami, sianożęciami, z połową mieszkania y wszelkiego pomieszkania y zabudowania dworskiego, z wolnym wrębem na opał w lasach y na budowlę w potrzebie reperacyi, tudzież wolnym mliwem w młynie tamicznym bez miarki y czerhi, nie zajmując jednakże w niczym części W. Alexandra Babińskiego, w polach, łąkach, sianożęciach, ogrodach i pod-

jaństwie, a przez urząd swój pierwej w processie y prowizyi podanej, aż do czasu spłacenia summy kapitalnej, W. Giertrudzie z Babińskich Lenkiewiczowej C. M. podaje y woźnemu, sobie obecnemu, possessyą natychmiast obwołać rozkazuje, ostrzegając, aby pod winami, w prawie opisane- mi, nikt irytować y przeszkadzać nie ważył się. U tego aktu tradycyjnego podpis ręki urzędu exekutoryalnego, grodzkiego, chełmskiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, po zakończeniu dzieła, w takich wyrażach: Jgnacy Kawecki, vicesgerent grodzki chełmski (L. S.). Którenże to akt tradycyjny, za podaniem y proźbą wyż podawajacego, a za urzędowym przyjęciem, wszystek co do słowa w wiegi niniejsze, grodzkie, owruckie jest zapisany.

Книга городская, оvrуцкая, записовая, № 3292, годъ 1786. Листъ 350.

---

193. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Грыщинець: Кузьмою и Семеномъ Голобондченками, крестьянину мѣстечка Потока, Ивану Пыхнычу, на усадьбу, огородъ, садъ и рощу, лежащие между селами: Тростянцемъ и Грыщынцами. 1786. Апрелья 24.

Dnia 24 Kwietnia, tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego roku, w Kaniowie

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa, stanowszy personalnie Kuźma i Semen Hołobondzenki, poddani ze wsi Hryszczyniec, hrabstwa Kaniowskiego, zeznali jawnie, dobrowolnie, nie będąc k temu ni od kogo przymuszeni, iż mają grunt swój własny, ojcowski, ni komu w niczym nie zawiedziony, leżący między *Hryszczyncami i Trostiancem*, w starostwie Kaniowskim, to iest: chałupy ze dworem, ogrodem, sadem ojcowskim i laskiem, do tego gruntu używanym, po sam mostek, naduł od Hryszczyniec do Trostianca drogi leżący, ten, za dokumentem władzy, sprzedał wiecznemi czasy Janowi Pychnyczowi, poddane-

mu miasteczka Potoka, żonie i sukcesorom tegoż, za sumę rubli dziewięć; które to kwotę pieniężną do rąk naszych my, wyrażeni bracia Hołobondzenki, zupełnie odebrali i z odebranych onego kwituemy i warujemy siebie samych, żon naszych, dzieci, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie ważył się czynić żadnej najmniejszej przeszkody Jwanowi Pychniczowi w używaniu tego, od nas nabytego, gruntu i następcom jego, pod winą, skarbowi płacić się mającą, rubli 15; wolen tedy Jan Pychnicz tym gruntem iak chceć rządzić, dać, darować, a w czasie potrzeby i przedać, byleby za wiadomością władzy. My tedy, urząd, tę kupecę przyjęli, do xiąg miejskich, kaniowskich wpisali, a z tych stronie, Janowi Pychniczowi, z podpisem rąk własnych ekstraktem wydali przy urządzie kaniowskim, ut supra. Jan Horowy, burmistrz z przysiężnikami. Przedawcy tego grunta rękami własnymi krzyże święte pokładaia: Kuzma i Semen Hołobondzenki, poddani wsi Hryszczyniec.

Книга Каневского магистрата, годъ 1774 — 1787, № 3535 Листъ 14 (№ 34).

---

194. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Гордіемъ и Леськомъ Федорчугами крестьянину Ивану Роспутному на садъ, находящійся въ селѣ Войтовцахъ. 1786. Мая 17.

Działo się w urządzie etc., w sobotę, to iest dnia 24 miesiąca Junii (veteris stili), roku Pańskiego 1794

Pod najszczęśliwszem panowaniem Najjaśniejszej Katarzyny Alexiejowny, Imperatorowej Samowładnącej Wszech-Rossyi etc. etc. etc. Do urzędu i xiąg niniejszych etc. przyszedłszy osobiście pracowity Jwan Rozputni ze wsi Wojtowiec, za przywilejem jaśnie wielmożnemu jasnie oświeconemu xięciu Adamowi Czartoryjskiemu, staroście Latyczowskiemu i wojtowi tegoż miasta Latyczowa, do wojtostwa nadanej, poddany, donacją ręczną, od pracowitych: Hordija i Leśka, braci między sobą rodzonych, poddanych tejże wsi Wojtowiec, sobie daną, rękami tychże pracodawców i przyjaciół, tudzież przy uczynionej approbacie przez W. Ma-

cewicza, possesora podówczas tejże wsi Wojtowiec, w roku 1786 podpisana, do oblaty podał, w osnowie następującej: Chwedorowe synowie: Hordyi i Leško, przez swoją dobrowolną, iz żonami swemi, przy uproszonych przyjaciółach, przedajem sadek Jwanowi Rozputnemu; tenże sadek przypiera do sadu Leška Srubkowskiego, a drugim końcem sadek popod same obejście Jwana Rosputnego; to wszystko, wyżej wyrażając, synowie Chwedora: Hordij i Leško, imionami swojemi, przy proszonych przyjaciółach, przedajemy sadek Jwanowi Rozputnemu za złotych czterdzieścia ośm, dico 48, jako to ani ja, ani bracia moi, ani żony nasze, ani dzieci nasze, teraz ani potem, żadnej pretensyi do tego sadku nie będziemy mieli. A dla lepszej wiary i pewności, nie umiejąc pisma, przy proszonych przyjaciółach, podpisujem znakiem krzyża świętego: Hordij Chwedorów+, Leško, brat jego+, Jwan Jarmolenko +, Danko Srubkowski+, Jan P. Skowałczyński+. Datum w *Wojtowcach*, dnia 17 Maja, 1786 roku. Approbata zaś w wyrazie takowym: Die 19 Lipca, 1786 roku. Jako za wiadomością dworską Fedoreczuki, poddani wojtowscy, sadek swój Jwanowi Rosputnemu przedali, z mocy dzierżawy mojej wsi Wojtowiec z respektu J. o. x. Adama Czartoryjskiego, generała ziem Podolskich, pana dobrodzieja, trzymanej, zaświadczać, podpisuję. Datum ut supra. Jan Maciewicz mn. pr. Po której donacyi ręcznej do xiąg niniejszych wpisaniu, oryginał tenże podajacemu napowrót jest oddany. Nie umiejący pisma, znak krzyża świętego kładnie Jwan Rozputny+.

Книга лѣтнеческаго маиистра, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 135.

195. Документъ, выданный княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ жителю села Матузова, Алексію Крижановскому, на право потомственнаго пользованія значительнымъ участкомъ поля, и сѣнокоса, а также прудомъ и роцею, лежащими въ чертѣ земель села Матузова, подъ условіемъ уплаты ежегоднаго чинша въ пользу владѣльца. 1786. Мая 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, dnia trzeciego Kwietnia podług dawnego, a czternastego podług nowego stylu:

Na urządzie grodzkim, w mieście Jego Imperatorskiej Mości Żyto-
mierzu, przedemną, Józefem Roszkowskim, viceregentem przysięgłym,
grodzkim województwa i powiatu Kijowskiego i xiegami niniejszemi, grodz-
kimi, kijowskimi osobiście stawający urodzony Maciej Budkiewicz, prawo
od J. O. X. Xawerego Lubomirskiego, G. M. W. ross, na grunt we
wsi Matusowie Alexemu Krzyżanowskiemu nadane, podpisem tegoż xięcia,
przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, umocnione, w aktach
miejskich, bohustawskich oblatowane, na papierze prostym napisane, z
przyszytym arkuszem papieru dziesięciokopiejkowego, do akt grodzkich,
kijowskich dla zapisania podał, sposobem następującym: Franciszek Xa-
wery na Wisznicy i Jarosławiu hrabia świętego państwa Rzymskiego, xiąże
Lubomirski, wojsk rossyjskich generał-major, orderu świętej Anny kawaler,
Śmiły, Szpoły, Horodyszcza, Olszany, Międzyzyczyny i Radywanow-
szczyzny pan i dziedzic. Wiadomo czynię komu o tem wiedzieć będzie
należało, mianowicie jednak ichmościom panom oficyjalistom, quovis titulo
w dobrach moich Smilańskich teraz i napotem rządu mającym, do wiado-
mości podaie: iż ja, mając wzgląd na zasługi przychylny, przedtem i teraz
skarbowi memu okazywane przez trzymanie we wsiach winnych propinacyi i
handlów w dobrach moich, a chcąc nadgradzać takowym mieszkańcom, aby
w podeszłe lata swoje za trudy, dla siebie i potomków swoich bezpieczne
mieli posiedzenie, na żądanie przeto Alexego Krzyżanowskiego, mieszkańca
w dobra moje zaszłego do wsi dziedzicznej Matuzowa, niniejszym pra-
wem moim nadaie grunt w tey wsi *Matuzowie* do spokojnego używania i
posiedzenia; którego to gruntu całego cyrkumferentia takowa przez jęgo-
mościa pana Kobielskiego, gubernatora klucza Szpolańskiego, oznaczona za
dyspozycyją moją, jako to: od Stanisławczyka nad stawkiem i młynkiem
jęgo—pola roboczego do używania dni dwadzieścia pięć, zacząwszy od
stawów, górą, jarkiem, obok ogrodu Jakowa Bojka, wzdłuż do traktu,
idącego z Matuzowa do Kucowki, wszecz tymże traktem idącego po rolę jej
mości pani Jakubczychy, pomimo rolę Moroczковского, do wierszyny i
stawu Semena Sahajdaki, od Malijowki wzdłuż, zacząwszy od stawu i młyna
Sahajdaki, w górę drożyną do traktu, idącego z Szpoły do Taszlika, wszecz
tymże traktem idąc, do drożyny, idącey z Matuzowa do młyna Neradkowego,
po rolę Pawła Sahajdaki i Jwana Rybatczenka, do drożyny, idącey z Matu-
zowa do młyna Neradkowego, pola roboczego dni dwadzieścia pięć; w środku
tego pola w jarze, nazwiskiem *Pawlikow*, kupionej sianożęci z prawem na

kosarzy czterdzieści, długości tego jaru: zacząwszy od lasku po drożynę, idącą z Matuzowa do młyna Neradkowego, wszecz z obu stron po pole robocze; w tymże jarze lasek i nowozaięty stawek od Synhajowki nad drogą, idącą z Matuzowa do Synhajówki, po lewej ręce pola roboczego dni dwadzieścia pięć, wszecz od tej drogi po rolę Fedora Łanowenka, wdłuż od drożyny, idącej ze wsi w pole, po rolę Hryćka Czornysza i Hryćka Kowala. Który to grunt cały: dni roboczych, sianozęci i stawek z laskiem, jak jest oddany Alexemu Krzyżanowskiemu, tak sam, jako i potomkowie i successorowie, mają wieczyście używać i wszelkich zysków partycypować mają; z którego to gruntu corocznie czynszu opłacać powinien jest skarbowi memu po rubli srebrnych dziesięć i kominowe, lub jakowy podatek od skarbu publicznego będzie ustanowiony, od innych zaś wszelkiego rodzaju dań, danin, podatków skarbowych, czynszów, tak skarbowych, jako i arędarskich, uwalniam. Czego rządecy, na mocy tego prawa pretędować nie mają, prócz czynszu rubli dziesięć, w górze wyrażonych; corocznie wolne trzymanie pasieki, z której dziesięcina pszczelna pretędowana i oczkowe nie będzie, jako też do żadnych powinności i robocizn gromadzkich pociągany być nie ma. Które to prawo, potomkom i successorom tegoż służące, chcąc mieć nienaruszone, ręką własną moją, przy wyciśnieniu pieczęci, podpisuje. Datum dnia dwudziestego czwartego Maja, tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego roku, w Smiły. Franciszek—Xawery Lubomirski. Importatum do rąk J. O. X. pana rubli czterysta piętnaście. Które to prawo co do słowa w xięgi grodzkie, kijowskie jest wpisane.

*Книга Кіевская, городская, записовая, годъ 1794, № 129.
Листъ 334. на оборотъ,*

---

196. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Грушева: Горпыною Киричыхою, Иваномъ Бондаренкомъ, и Харкомъ Игнатенкомъ, крестьянину села Пиевъ, Яремъ Оникиенку, на двѣ усадьбы, прудъ, мельницу, поле и сѣнокосъ, лежащiе въ селѣ Грушовѣ. 1786. Мая 25.

Дня 26 Маia, 1786 року, в Каниowie.

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa, stawszy osobiście Horpyna Kiryczycza, Jwan Bondarenko, Charko Jhnatenko, ze wsi *Hruszowa* poddani, zeznali iawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszeni, iż mają grunt swój własny, nikomu ni w czym nie zawiedziony, leżący między pomiędznikami: wyżej młynek Jossypa Rozumnego, poniżej Mychajła Jarmoły, to iest chałup dwie ze dworem, ogrodem, szopami, i innym przybudowaniem, z polem we trzy ręce, z stawem, młynkiem i sianożęcią; ten przedali Jaremie Onykienkowi, poddanemu Pijowskiemu, za summę rubli 60 srebrem, a 8 miedzią, wynika całej summy rubli 68; które to summę my, wyrażeni przedawcy, do rąk naszych zupełnie odebrali i z odebranych onego kwituujemy i warujemy siebie samych, dzieci naszych, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie czynił rzeczonemu Jaremie Onykienkowi żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego gruntu; wolen tedy Jarema tym, kupionym od nas, gruntem iak chceć dysponować, dać, darować, przedać lub na iaki pożytek chceć obrucić, byle za wiadomością zwierzchności, gdzie my, urząd, tę kupeżę przyięli, do xiąg wpisali, a stropie, Jaremie Onykienkowi, ekstraktem wydali, za approbatą władzy, z podpisem rąk własnych. Die et anno ut supra. Przedawcy tego gruntu, iako nie umiejętni pisać, krzyże święte pokładaia: Horpyna Kiryczycza†. Jwan Bondarenko†. Charko Jhnatenko†.

*Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535.
Листъ 14 (№ 35)*

197. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ села Лебедина: Федору и Прокопу Пшеничнымъ на право потомственного владѣнія мельницею, лежащею на рѣкѣ Выси, а также, прилежающими къ ней: участкомъ поля и сѣнокосомъ, 1786. Мая 28.

Купчая крѣпость на тѣже земли и мельницу, выданная Пшеничными крестьянину села Маслово, Уласу Волошину. 1790. Генваря 21.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Decembris piętnastego dnia.

Na lezeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, sławiąc się osobiście urodzony Mikołaj Witwicki, te prawo, od J. o. x. jego mości F. X. Lubomirskiego, dziedzicznego pana, Prokopowi z Fedorem synem y Fedorowi bratu Pszenicznym, na użytek wraz z sukcesorami; po dobrowolnej ugodzie te (sic) ustępuje na rzecz Jana Wołoszynaowskiego; a rubli srebrnych starych trzysta z wszelkimi użytkami, z approbatą pod ten czas gubernii Kalihureckiej, nabywey y sukcesorom jego służące, na papierze ordynaryjnym, w kancelaryi zacechowanym, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłączeniem papieru stęplowanego dwudziestokopijkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał, temi wyrazy: Franciszek Xawery, brabia na Wisznicu i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, generał-major wojsk rossyjskich, kawaler orderu świętej Anny, włości Smiłańskiej pan y dziedzic, wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie zaś teraz y napotym mającym byđź rządcom dóbr moich włości Smiłańskiej, iż, chcąc, by poddani przez posiadanie gróntów jak najgospodarniej utrzymywali się y ulepszał, gdy do tego najmocniej zachęca pewność, iż te y sukcesorom onych do użytkowania dostaną się, daje te prawo moje Prokopowi z Fedorem synem y Fedorowi bratu Pszenicznym, poddanym *Lebedynskim*, w moc którego, tak sami, jak y successorowie ich młyn skarbowy, na rzece Wysy o pięciu statkach będący, naprzeciw Mikołajowy y między-futorem Andreykiewicza a *Wino-polem*, w środku sytuowany, z przyłączonym gróntem, w każdą rękę orania dni piętnaście, y sianożeci na kosarzów tyleż, za własność swoją posiadać ma z wolnym korzystaniem z tego młyna, to jest dwie miarki arendarzowi, a trzecią utrzymującym należeć ma, takoz łój, kryca i żelazo—dwie części od arendarza, a trzecia od gospodarza expensowana byđź powinna, bez żadnej między sobą sprzeczki; których to gróntów gdyby komu chcieli ustąpić, powinni o tym zawiadomić gubernią, do której należy. Te zaś prawo, aby zupełną moc y trwałość miało, własną podpisuję ręką. Datum daja dwudziestego osmego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego roku, w Smiły. F. X. Lubomirski (L. S.). Poniżej przypisek takowy: importował skarbowi rubli siedmdziesiąt. Approbata gubernii Kalihurskiej w te słowa: Młyn, w tym prawie wyrażony, z gróntem, do tegoż przynależącym, Prokop Pszeniczny, Fedor, brat jego, i syn Prokopa Pszenicznego, na imie Fe-

dor, przedali Ułasowi Wołoszynowi, poddanemu *Masłowskiemu*, za sumę dobrowolnie umuwiąną, y do rąk wyż wyrażonych Pszenicznych oddaną, rubli starych trzysta; zaświadczam. Datum w gubernii Kalihurskiej, dnia dwudziestego pierwszego Januarii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego roku. M. Drohomirecki, gubernator Które to prawo co do słowa w xiegi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая, черкаскаго уезднаго суда, годъ 1797 - 1798, № 3586; листъ 37 на оборотъ.

---

198. Дарственная запись отъ князя Франциска Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ: Федору Керекешъ и Семену Сухопаренку на потомственное владѣніе садомъ и пахатнымъ полемъ, лежащими среди Лебединскаго лѣса, на Пуриковомъ урочищѣ, къ западу отъ села Михайловки 1786. Мая 30

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Decembra osmego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Ekaterynopolskiego i przedemną, Teodorem Wolskim, regentem ziemskim powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xiegami ziemskimi tegoż powiatu stawiający osobiście urodzony Józef Kowalski, te prawo od J. o. xiecia Lubomirskiego, dziedzica włości Smilańskiej, pracowitym: Teodorowi Kierkieszy i Semenowi Suchoparenkowi z successorami ich, poddanym lebedyńskim, na sad, w lesie Labedyńskim sytuowany i pola dni sześć dane, podpisem ręki samego J. o. x. Lubomirskiego przy pieczęciach dwóch: iednej na laku czerwonym wyciśnionej, drugiej w gurze czarnej, na sucho wyciśnionej, stwierdzone, na papierze ordynaryjnym napisane, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, ceny kopiek dwadzieścia i z opłatą poszlenny, do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego dla zapisania podał, w tej istocie.—Franciszek Xawery na Wisznicu i Jarosławiu hrabia, świętego państwa Rymskiego xia-

że, Lubomirski, generał-major wojsk Rosyjskich, orderu świętej, Anny kawaler, dóbr włości Smilańskiej dziedziczny pan. Wiadomo czynie każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, a szczególnie rządu mającym teraz i napotym w dobrach moich dziedzicznych, włości Smilańszczyzna zwanych, iż nadaje niniejsze prawo pracowitym: Fedorowi Kierkieszy i Semenowi Suchoparenkowi, poddanym lebedyńskim i successorom onych, nazawsze, na sad, w lesie Lebedyńskim, na uroczysku, *Purykowa* zwanym, będący, na zachód słońca od Michałówki sytuowany, z przyłączeniem pola po iar i kryniczkę Purykową, na orania dni sześć. W moc wziętego prawa wolnemi są wspomnieni: Fedor Kierkiesza i Semen Suchoparenko i successorowie onych sad wyrażony i pola do najlepszej sytuacji przyprowadzać, oraz wszelkie użytki, jakie tylko okazać się mogą. dla siebie upotrzebiać bez opłacenia podatku i dawania dziesięciny owocowej; którego gdyby komu żądał odstąpić, obowiązany będzie mieć pozwolenie od zwierzchności skarbowej i te, aby nazawsze trwałe zostawało, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, własnej ręki ztwierdzam podpisem. Dano dnia trzydziestego Maja, tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego roku, w Smiły.—U tego prawa, w oblate wniesionego, podpis ręki w te słowa:—Franciszek Xawery Lubomirski (L. S.). Przepisek zaś takowy: importowali rubli czterdzieści. Vidi, prout existit in copia. Datum dnia dwudziestego piątego Julii, ósmdziesiąt siedmego anno. J, Łopacki. Ktore prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга земская, записовая Екатеринопольскаго уезда, годъ 1797—1798, № 3524. Дистъ 94.

199. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою Евдокією Пискуною крестьянину Омѣ Загорульченку на усадьбу, 3 сада и поле, лежащiе въ селѣ Куриловкѣ 1786. Іюня 10.

Dnia 10 Junii, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem y aktami magdeburyi jego królewskiej mości Kaniowa stawszy osobiście Jewdokija, Jwana Pyskuna żona, wdowa, poddanka wsi

Kuryłowski hrabstwa Kaniowskiego, zeznała jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszona, iż ma grónt swój własny, po niebożczyku mężu swoim pozostały, którego nie mogła utrzymać y opłacać, gdyż oncy synowie iedni poumierali, drudzy, porzuciwszy, odeszli. Ktora to wdowa, za poradą synów swoich, chociaż y odeszłych, y z dozwolenia tych, to iest: Jwana y Hryćka, a za obwieszczeniem władzy zamkowej, sprzedała Tomaszowi Zahoruleczkowi i bratowi tegoż, Romanowi, to iest chałup dwie przez sień ze wszystkim przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, sadem iednym w ogrodzie, drugim sadem w uroczysku y trzecim lewada, z polem we trzy ręce, do tegoż gruntu niebożczykiem używanym, za summe rubli 6; wynika całej summy rubli 17 srebrnych; ktore to pieniądze do rąk moich zupełnie odebrała, z kturęgo odebrania onęgo kwituie y waruie siebie samą, synów moich, krewnych y sąsiadów, aby nikt nie ważył się pomienionemu Tyszkowi Zahoruleczkowi y bratowi jego w używaniu tego gróntu, odemnie kupionęgo, czynić żadnej najmniejszej przeszkody, pod winą starych rubli 20; wolen tedy Tyszko Zahoruleczko tym, odemnie kupionym, grontem iak chceć dysponować, dać, darować, sprzedać, lub na jaki jego pożytek obrucić, byle za wiedzą władzy. Co, dla tym większej wagi y pewności, dana ta kupeca w urzędzie magdeburji Kaniowskiej, ekstraktem z xiąg magdeburji Kaniowskiej, stronie, ut supra, z podpisem rąk własnych. Przedawcy tego gruntu: Jewdokyja Pyskunka, iako nie umiętna pisać, znakiem świętego krzyża podpisuie się z synami +. Hryćko Pyskunenko +. Jwan Pyskunenko +, poddani wsi Kuryłowski.

Книга каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 3535, страница 15 (№ 36).

---

200. Дарственная запись, выданная графомъ Юриемъ Николаемъ Тышкевичемъ крестьянину Ивану Добровольскому на право потомственного владѣнія мельницею, лежащею на рѣкѣ Гуйвѣ въ селѣ Пятигурѣ, также прилегающими къ ней: полемъ, сѣнокосомъ и хуторомъ, подъ условіемъ отбывать извѣстныя повинности въ пользу экономіи. 1786. Іюля 1.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Lipca dwódziesiątego siódmego dnia.

W roczki sądowe, grodzkie, kijowskie, z rezolucyi seymu terazniejszego, pod tytułem «deklaracya sądów grodzkich», od dnia dziesiątego Lipca roku wyż na akcie wyrażonego, w Żytomierzu sędzić się zaczęte, przedemną, Jgnacym Lubicz-Chojeckim, łowczym owruckim, podwojewódzim sądowym kijowskim i więgami niniejszemi, grodzkiemi, kijowskiemi osobicie stanowszy uczciwy Jgnacy Kuryłowicz, te prawo, uczciwemu Janowi Dobrowolskiemu, młynarzowi kasperowieckiemu, i potomkom jego na młyn z stępnikiem od jaśnie wielmożnego Tyszkiewicza, podstolego brzeskiego, wielkiego xięztwa Litewskiego, przy pieczęci jednej, na laku czerwonym wyciśnionej, ręką tegoż podpisane, dane i służące, na papierze srebrnogroszowym napisane, do akt grodzkich kijowskich w oblatę podał, w tych słowach: Jerzy Mikołaj hrabia na Łohojsku i kluczu Kasperowskim Tyszkiewicz, podstoli brzeski W. X. Litewskiego, oznajmuję tym listem moim wszystkim i każdemu z osobna, teraz i napotem będącym: iż ja, mając szczegółniejsze względy na dobre rządzenie się i pilne usługi i doskonałość w sztuce młynarskiej uczciwego Jana Dobrowolskiego, poddanego mego i oraz młynarza Kaszperowskiego, daję te moje prawo jemu, potomkom i sukcesorom jego męzkiej płci służące, na młyn z stępnikiem, teraz nie urzędowanemi, a w roku przyszłym na nowo i z fundamentu nowego wystawić się mającemi, w dobrach moich dziedzicznych, a prawu zastawnemu trzechletniemu wielmożnego Felixa z wielkiego Potoka Potockiego, cześnika Owruckiego, podległych, wsi *Piatyhurki*, na rzece Hujwie i grobli, zowiącej się *Hajowa*; przyłączam oraz wszystkie grunta, pola, sianożęcie, i futor, do tegoż młyna zdawna należące, wyjąwszy chatę z ogrodem, ktura ma należeć do mego rozrządzenia; a natomiast chatę z zabudowaniem, sobie przyzwoitym, z drugiej strony drogi, z grobli do wsi Piatyhorki idącej, z końca futora swego wystawić dozwalam; niemniej uwalniam od wszystkich powinności gromadzkich, jedynie waruję posłuszeństwo dworowi Piatyhoreckiemu—z siekierą usługę odbywać. A że wielmożny possessor niniejszy obowiązał się kontraktem, między mną a sobą zawartym, z fundamentu nowego skrzynie na słuzach z łotokami, oraz przy tejsze skrzyni z jednej strony młyn nowy, a z drugiej strony stępnik, i przy tym osobny z drzewa upust w przyzwoitem miejscu wybudować, i dać wzmocnienie odmiałem grobli, przeto powinien jest tenże młynarz, aby, w zafundowaniu jak najmocniejszem tej całej budowli i wystawieniu onej porządnym, był pilny i rozrządzenie czynił jak najdoskonalsze i sam był

tego funduszu majstrom. Ponieważ zaś dla nieufundowanego na nowo mły-
na z stępnikiem i grobli z przyzwoitemi do niej należytościami postąpiło
się na rok szczególnie terazniejszy do arędy karczemnej od zboża czyste-
go miarek trzy, a czwartą młynarzowi, tudzież od stłoczy dwie miarki do
arędy, a miarkę młynarzowi, przeto te urządzenie tylko do roku trwać ma,
a od roku, w następujące nazawsze lata, kasuje się i od zboża czystego
miarka trzecia, a stłucz wszystka młynarzowi przywraca się; więc w ro-
ku terazniejszym młynarz do ekspesy młynowej czwartym groszem, a w
następujące lata już trzecim do arendarskiej przykładać się powinien bę-
dzie. A lubo stłoczy tylko trzecia miarka w niniejszym roku, ta na mły-
narza dochodzić będzie, jednakże winien będzie i w tym roku dworowi
Piatyhorskiemu lub wieprzów chudźców eztery, z futorku danych, ukar-
mić, lub, nie karmiąc, złotych polskich czterdzieście zapłacić, i tak w
następujące lata nazawsze ostrzega się karmienie czterech wieprzów, albo,
w nieukarmieniu importowanie do skarbu złotych czterdziestu, i tak już
wszystka przywrócona tłucz zostanie; na ostatku zaleca się porządek,
poprawa dalsza i pilna w tychże młynach, na nowo wystawionych, jak
ustawiczna baczność na wylew wód w ostrzeżeniu, iżby zafundowana na-
nowo grobla nie poniosła szkody. I te prawo podpisem ręki własnej stwier-
dzam. Działo się w Kamienie, dnia pierwszego miesiąca Lipca, roku
Pańskiego tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego. Jerzy hrabia Tyszkiewicz
(L. S.). Króre to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do akt grodz-
kich, kijowskich jest zapisane.

*Книга Киевская, городская, записовая, годъ 1791—1792,
№ 124. Листъ 255 на оборотъ.*

---

201. Распоряженіе владѣльца мѣстечка Прилуки, Борженскаго, запрещающее беспокоить мѣщанина прилуцкаго, Каленика Иксена, въ свободномъ владѣннн принадлежащимъ ему хуторомъ, называемымъ Лугъ, находящимся на рѣкѣ Деснѣ. 1786. Іюля 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Augusti
pierwszego dnia (Veteris styli),

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, braclawskimi, i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim, braclawskim, stawiając się osobiście sławetny Demian Kalenik, ten dokument, od jaśnie wielmożnego Borzęckiego P. K. sławetnemu Kalenikowi Jksenkowi dany, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich, braclawskich, z przyłączeniem papieru imperatorskiego dwudziestokopijkowego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Futor, nazwany *Luh*, nad Desną, po drogę Wala, który Kalenik posiada, gdy się przedemną, uskarżał, iż różne wdziranania się niesłuszne ponosi od sąsiadów, przeto tym pismem wszelkim podobnego wdzierania się w ten jego futor jak najsurowiej zabraniam. Datum w *Przyluce*, dnia dwudziestego Julii, tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego roku. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpis ręki takowy; Borzęcki. Który to dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze jest zapisany.

Книга городская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4749. Листъ 1.

---

202. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго, крестьянину Тымку Пороху на право потомственного владѣнія левадою, называемою Чолновка, лежащею въ селѣ Туріи. 1786. Іюля 15.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siodmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia pietnastego miesiąca Februarii, roku wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający Tymko Poroeh, mieszkaniec Złotopolski, te prawo, sobie od J. o. x. Lubomirskiego na lewade, *Czol-*

nowka zwane, dane, na ordynaryjnym papierze napisane i podpisem tegoż j. o. x. Lubomirskiego, przy dwóch pieczęciach: iednej kopcanej, a drugiej na laku czerwonym wysińnionych, stwierdzony, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego dla zapisania podał, w te słowa: Franeiszek Xawery hrabia na Wisznicu i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego. xiążę Lubomirski, generał major w wojsku rossyjskim, kawaler orderu świętej Anny, włości Smiłańskiej pan i dziedzic, wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzić będzie należało, mianowicie zaś teraz i napotym mającym bydz rządcom dóbr moich włości Smiłańskiej, iż chcąc iak największą pomnożyć intratę przez nadanie gruntów poddanym, daię te prawo moje Tymkowi Porochowi, poddanemu *Turyanskiemu*, w moc kturego, jak sam i sukcesorowie jego, lewadę, na wyięciu Czołnówki, poniżej grobli Hołocwanowej sytuowane, za własność swoją posiadać ma, ostrzegając, iż, gdyby komu pomienionego gruntu chciał ustąpić, powinien o tym zawiadomić gubernią, które to prawo, aby na zawsze moc i trwałość miało, własną podpisuie ręką. Datum w Smiły, dnia pietnastego Julii, tysiąc siedmset ósmdziesiąt szostego anno. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki jest takowy: F. X. Lubomirski (L. S.). Dopiski czyli adnotacie są takowe: Importował rubli pięć, № 5, na dziesięć korszów. Vidi die szesnastego Augusti, ósmdziesiąt siodmego anno. J. Łopacki. Które to prawo co do słowa do xiąg miniejszych, ziemskich powiatu Czehryńskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уезднаго суда, годъ 1799, — № 3588. Листъ 64.

203. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину мѣстечка Смилы, Давиду Хребтенку на право потомственного владѣнія сѣнокосомъ, лежащимъ на урочищѣ «Яхновъ Яръ» 1786. Юля 15,

Tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego roku, miesiąca Julii dwudziestego trzeciego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czerkaskiego, przedemną, Jozefem Kosowskim, sędzią ziemskim powiatu tegoż, osobiście stawający urodzony Jakob Kwieciński, te prawo, od J. o. xięcia jegomości Xawerego Lubomirskiego Dawidowi Chrebtenkowi, poddanemu Smilańskiemu, na sianożęć dane, na papierze ordynaryjnym zacechowanym napisane, podpisem ręki tegoż Xięcia jegomości przy pieczęci, na laku czerwonym wycisnionej, zatwierdzone, wraz z przypiskami dwoma, w tymże prawie uczynionemi, a z przyłączonym arkuszem steplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblate podał, w tej istocie: wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie zaś teraz y napotytnym mającym byđź rządcom dóbr moich włóści Smilańskiej, iż, chcąc jak największą pomnożyć intratę przez nadanie gruntów poddanym, daję te prawo moje Dawidowi Chrebtenkowi, przysiężnemu, poddanemu Smilańskiemu, w moc którego. tak sam, jako y sukceserowie jego, sianożęć, na jarze *Jachnowym*, począwszy od wierszyny, idąc na dół szerokością: w lewą rękę do wierszyny jaru, wychodzonego do drogi, drogą idąc—prosto aż do kopca, na jarze stojącego, pod szpilem drugiej strony, nie w to nie włączając, sytuowaną, za własność swoje posiadać ma, ostrzegając, iż gdyby komu pomienionego gruntu chciał ustąpić, powinien o tym zawiadomić gubernią, do której należy. Datum dnia piętnastego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiątego szóstego, w *Smily*. X. Lubomirski (L. S.). Importował rubli piętnaście. Induktum do lustracyi tysiąc siedmset ośmdziesiątego siódmego roku. Antoni Tarnawski. Z tego prawa co do słowa zdiąłem kopią. Jozef Nożeczki. Które to prawo co do słowa w xiegi niniejsze powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая, Черкаскаго уезднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 142 на оборотъ.

204. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Нечаевки, Ивану Кислю, на садъ и сѣнокосъ, лежащiе на урочищѣ «Судиминъ Ярѣ». 1786 Августа 19.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Decembris piętnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Laryss—Zdanowskim pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, stawiąc się osobiście urodzony Mikołaj Witwicki, te prawo od J. o. xięcia jegomości Franciszka Xawerego Lubomirskiego, dziedzicznego pana, na osobę Jwana Kisila, mieszkańca wsi *Neczajowej*, dane, na uroczysku *Sulimin Bajrak* sytuowane, z sadem, jemu y successorom służące, na papierze prostym, w kancelaryi zacechowanym, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłączeniem papieru stęplowego dwudziestokopiejkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wiszniczu y Jarosławiu hrabia, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojsk rossyjskich generał-major, Smiły, Szpoły, Horodyszczca, Olszany, Międzyrzyczyny y Radywanowszczyzny pan i dziedzic. Wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie jednak ichomościom panom officialistom, quovis titulo w dobrach moich rządu mającym, iż, na żądanie Jwana Kisila, poddanego mego wsi Neczajowki, nadaję niniejszym prawem moim sad drzew rodzajnych, od Fedora Szewczenka, poddanego Lipiańskiego, nabyty, obok sadu y pasieczki Daniła Szewczuka, poddanego Lebedyńskiego, będącego, na uroczysku Sulimin Bajrak sytuowany, w bliskości którego sadu sianożęć w zakęcie, do obiazdu sianożęci parocha lipiańskiego przypierającą, na kosarzy dziesięć; kturę to gróntu, tak sam jako y successorowie tegoż, spokojnie y nienaruszenie uzurpować będą, z sadu dziesięcina owocowa pretendowana nie będzie; waruje się tylko, aby pomienionego prawa y gróntu nie ustępował nikomu bez władzy zwierzchości dworskiej. Datum dziewiętnastego Augusta, tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego, w Smiły. F. Xawery Lubomirski. (L. S.) Poniżej przypisek takowy: zapłacił do kassy rubli starych piętnaście; poniżej zaś: *vidi, die quinta Octobris, octuagesimo septimo anno. Łopacki, lustrator.* Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкаского уездного суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 36.

305. Дарственная запись, выданная князем Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ межирицкому мѣщанину, Тымку Майкѣ, на право потомственного владѣнія пасѣвою, садомъ, лугомъ и болотомъ 1786 Сентября 10.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, dnia dwudziestego Septembris. (Veteris styli).

Na urzędzie grodzkim, w mieście Jego Jmperatorskiej Mości Żytomierzu, przedemną, Piotrem Zaleskim, vice-regentem przysięgłym grodzkim żytomirskim wojewodstwa i powiatu Kijowskiego i xiegami niniejszemi, grodzkiemi, kijowskiemi, stawający osobiście wielmożny Donat Matkowski, cześnik wendeński, te prawo z aprobatą od J. o. x. Xawerego Lubomirskiego, generała wojsk rossyjskich, sławetnemu Tymkowi Majce, mieszczaninowi międzyrzyckiemu, na pasieczysko, błoto, sianożęć, z wolnem zajęciem stawku na temże błocie, nadane, podpisem ręki tegoż J. o. xięcia, przy pieczęci jednej, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, na papierze prostym napisane, z przyszytym arkuszem papieru krajowego, do akt grodzkich, kijowskich w oblatę podał, sposobem takowym; Franciszek Xawery hrabia na Wisznicy i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, generał wojsk rossyjskich, orderu świętej Anny kawaler, dobr włości Smilańskiej zwanej i klucza Międzyrzyckiego dziedziczny pan. Wiadomo czynię każdemu, komu o tem wiedzieć będzie należało, a mianowicie teraz i napotem rządu mającym w dobrach moich dziedzicznych, kluczu Międzyrzyckim, iż nadaję niniejszym prawem Tymkowi Majce, mieszczaninowi *międzyrzeckiemu*, i successorom jego nazawsze pasieczysko, z sadem, w temże pasieczysku będącym, przez biorącego prawo zasadzonym, dołączam łąkę, na kosarzów sześć rozległą, i błoto, na zajęcie stawku sposobne, w circumferencyi takowej: począwszy od Bublikowej drogi, idąc pod górę koło lasu Czarnego kopcami ośmiu, wchodząc w Czarnym lesie do dęba, do wzmiankowanego błota podobnie kopcami dziesięciu osypane; w moc wziętego prawa wolen jest wspomniony Tymko nadane pasieczysko, sad, łąkę i błoto do największej przyprowadzić sytuacji, i na użytek wszelki, jaki tylko okazać się może, bez prze-

szkody dla siebie obrócić. którego gdyby komu żądał odstąpić, winien mieć pozwolenie od zwierzchności dworskiej skarbowej, i te, aby nazawsze trwale zostawało, własną podpisując ręką. Datum dnia dwudziestego Septembris, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego anno, w Smiły. J. X Lubomirski (L. S.) Importował rubli dwanaście. Po zmarłości wyż wyrażonego Tymka Majka, wręczam te prawo syna onego Jwana synowi, Mironowi i Majczenkowi, za własność posiadać świadczę. Dnia dziesiątego Octobris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku, w Mosznach. W. Łada. mp. Ktore to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest zapisane.

Книга городская, кievская, записовая, поточная и стемплевая, № 134, годъ 1796. Листъ 813

206. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ межирицкому купцу, Ивану Майгѣ, на право потомственного владѣнія пасѣвою, садомъ и сѣнокосомъ. 1786. Сентября 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, dnia dwudziestego dziesiątego Septembris (veteris styli).

Na urządzie grodzkim, w mieście jego Imperatorskiej Mości Żyto-
mierzu, przedemną, Piotrem Zalewskim, vice-regentem przysięgłym genera-
łu województwa i powiatu Kijowskiego i xięgami niniejszemi, grodzkiemi,
kijowskiemi, osobiście stawający wielmożny Donaty Matkowski, cześnik wę-
dyński, te prawo na pasieczysko, sadek i sianożęć, od J. O. X. Xawerego
Lubomirskiego, generała wojsk rosyjskich, sławetnemu Iwanowi Majce, kup-
cowi międzyrzeckiemu, dane, podpisem ręki tegoż J. o. x. Lubomirskiego,
przy pieczęci jednej, na laku czerwonym wyciśnionej, na papierze prostym,
z przszytym arkuszem papieru kraiowego, napisane, do akt grodzkich, ki-

jowskich w oblatę podał, temi słowy: Franciszek Xawery hrabia na Wisznicy i Jarosiawiu, świętego państwa Rzymskiego xiążę Lubomirski, generał wojsk rossyjskich, kawaler orderu świętej Anny, włości Smilańskiej i klucza Międzyrzeckiego pan dziedziczny. Wiadomo czynie każdemu, komu o tem wiedzieć będzie należało, a mianowicie zaś teraz i napotem mającym być rządcom dóbr moich włości Smilańskiej i klucza Międzyrzeckiego: Jż, chcąc, by poddani przez posiadanie gruntów jak najgospodarniej utrzymywali się i ulepsiali, gdy do tego najmocniej zachęca ich pewność, iż te i successorom onych do użytkowania dostaną się, dają te prawo moje Jwanowi Majce, kramarzowi *mędzyrzeckiemu*, w moc którego tak sam, jako i successorowie jego pasieczysko do konserwowania pasieki z przyłączonym sadkiem, pracą rąk swoich zajęłym, oraz i sianożęcią na kosarzów trzech na własność swoją posiadać ma. Oraz w ograniczeniu takowym, to jest: w lasku Czarnym, w jarze, zaczyna się od Bublikowej drogi, idąc do stawku Żłotnikowego, w znaku kopców czterech, wzdłuż zaś od laska Czarnego w znaku kopców sześciu, od Wołoskiego jaru w znaku kopców czterech, kęczy się do drogi Worobijowskiej w znaku kopców pięciu; w którym to sadku wolen jest wyczyszczać i do największej perfekcyi, bez dawania dziesięciny owocowej, przyprowadzić. Te zaś prawo aby zupełną moc miało, własną ręką podpisuje. Datum dnia dziesiątego Septembris, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego anno, w Smiły. F.X. Lubomirski (L. S.) Importował rubli ośm. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest zapisane.

Книга городская, кievская, записовая и стемплевая, № 134, годъ 1796. Листъ 821 на оборотъ.

207. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Петромъ Ярмоленкомъ крестьянину Ивану Зименку на усадьбу, поле и прудъ, лежащiе въ селѣ Пищальникахъ и на садъ и рошу на урочищѣ Ярмолинѣ. 1786. Сентября 11.

Dnia 11 Septembris, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa, stałszy osobiście Petro Jarmolenko, poddany wsi *Piszczalnik* hrabstwa Kaniowskiego, zeznał iawnie, dobrowolnie, iż ma grunt swój własny do przedarzy, y ku wpisaniu do xiąg miejskich Kaniowskich, który to grunt, za obwieszczeniem władzy zamku Kaniowskiego, sprzedał Iwanowi Zimenkowi, poddanemu teraz Piszczalnikowskiemu, to iest: chałupę z alkierzem sienym, komorą przez sieni, item komorą a parte na podworzu, także robioną, y z innym przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, sadkiem, lewada około tegoż gruntu, stawkiem, na tymże potoczysku we wsi leżącym, między pomiedznikami: z iedney strony grónt Rodomskiego, z drugiey Jakowa Swynarenka; który to grónt, wyżey opisany, sprzedał z polem, na trzy woły używanym, za sumnę rubli 17 srebrnych y poł miedzią, i wyraźone pieniądze do rąk moich zupełnie odebrał, a z odebranych onego kwituię y waruię żonę moią, dzieci, krewnych y sąsiadów nie czynić rzeczonemu Jwanowi Zimenkowi w tym, odemnie kupionym, gróntcie najmniejszey pretensyi y przeszkody pod winą, skarbowi płacić się maiącą, rubli 36; wolen tedy Zimenko tym gruntem jak chceć dysponować, darować, dać, sprzedać y iakiemkolwiek sposobem z tego użytkować. My tedy, urząd, tą kupeczę przyieli, do aktów kaniowskich wpisali, za approbatą władzy stornie, Jwanowi Zimenkowi, z podpisem rąk własnych, die et anno ut supra, ekstraktem wydali. Cały urząd magdeburyi miejskiej Kaniowskiej. Przedawca tego gróntu, Petro Jarmolenko, poddany wsi Piszczalnik, krzyżem świętym ręką własną podpisuię się+. Z laskiem czyli pasieczyskiem tamże i sadkiem, nazwiskiem *Jarmolyn*. Przytomna tej kupeczy gromada wsi Piszczalnik krzyże święte pokładali: Hryćko Omelczenko, dziesiętnik+. Iwan Jarmolenko+. Stepan Jarmolenko+. Andrey Jarmolenko+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535; листъ 16 (№ 37).

208. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Яблонова, Иваномъ Калениченкомъ, крестьянину Кирилу Билану на мельницу, лежащую на рѣкѣ Расавѣ. 1786 Октября 12.

Dnia 12 Oktobris, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem y aktami miasta jego krolewskiej mości Kaniowa stanął osobiście Iwan Kaleniczenko, poddany wsi *Jablonowa* hrabstwa Kaniowskiego, ktory, za obwieszczeniem władzy, sprzedał młyn swój własny, leżący na grobli Puławskiej, na rzece Rasawie, o trzech kołach, dwa kamieni do młecia zboża, a trzeci o stepach, a to Kiryłowi Biłanowi, żonie y następcom jego, wiecznemi czasy za sumę rubli sto srebrnych, a piędziesiąt miedznych, od ktorego to Kiryła Biłana ia, wyrażony Iwan Kaleniczenko pieniędzy, jako wyżey, rubli 150, do rąk moich zupełnie odebrałem, z ktorych odebranych kwituie y waruie siebie, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie czynił żadney najmniejszy przeszkody w używaniu tego, odemnie kupionego, młyna Kiryłowi Biłanowi, pod winą rubli 50 nieopustnych; wolen tedy Biłan tym młynem iak chceć rządzić, dać, darować, a, w czasie potrzeby, y sprzedać, byle za wiadomością władzy. Ktorę kupeczę my, urząd, na proźbę stron przyięli, do aktów mieyskich kaniowskich wpisali, a stronie, Kiryłowi Biłanowi, ekstraktem wydali z podpisem rąk własnych, die et anno et supra. Cały urząd Kaniowski Przedawca tego gruntu, iako nieumiętny pisma, znakiem krzyża świętego podpisuie się. Iwan Kaleniczenko, poddany wsi Jablonowa—

Книга Каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 3535; листъ 17 (№ 38).

209. Дарственная запись на прудъ и сѣнокосъ въ селѣ Живо-товкѣ, данная дворяниномъ Войтехомъ Загорскимъ, крестьянину Петру Розгону. 1786. Ноября 3.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Julii ósmna-
stego dnia.

Do sądu i xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Lipowieckiego przychodząc osobiście urodzony Leopold Kopysteński, ten dokument, od W. Zagorskiego pracowitemu Rozhonowi na zaięcie stawku w dobrach wsi *Zywotowce* dany, na papierze prostym pisany, z przyłączeniem papieru stepowanego ceny kopiek trzydziestu, do xiąg ziemskich powiatu Lipowieckiego w oblatę podał, w tej istocie: Pozwalam Petrowi, aby sobie grobelkę wysypał i stawek zaiął na sianożęci naszej, przy zapuście naszym, iednak nie zatapiając ludzkich i naszych sianożęci wiele; na który stawek prawo jemu i dzieciom jego ma służyć. Sianożęc, jaka na pojedynka należy, blisko tegoż stawku daie się temuż Rozhonowi; a że teraz ta sianożęc zorana była na proso i ieszcze raz będzie orana i zasiana prosem, potym raz pszenicą, przelo w innym miejscu temuż Rozhonowi dałem sianożęc pojedynkową, a po zebraniu raz prosa i raz zasianej pszenicy, taż sama sianożęc pojedynkowa ma się dostawać Petrowi Rozhonowi i wraz ją trzymać będzie z wyżej wyrażonym stawkiem. Co, dla dokumentu, ręką moją podpisuję Datum w Żywotowie, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego, dnia trzeciego Novembris. Na oryginalu podpisano: Wojciech z Zagorza Zagorski mp. Przypisek na tymże dokumencie w tym wyrazie: W tymże stawku żaden z poddanych naszych i sąsiedzkich szkody czynić temuż Rozhonowi i ryby łapać nie powinien, a gdyby się kto ważył, tedy ma dać winy na dwór rubli trzy i Rozhonowi także trzy, co stwierdzam i ręką moją podpisuję. Datum jako wyżej. Wojciech z Zagorza Zagorski. Przypisek niżej w te słowa: Dzieczek pozwalam na sianożęciach i polach naszych wykopać temuż Rozhonowi i żeby sobie sadził blisko tegoż stawku.—Który dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Lipowieckiego iest zapisany.—

Книга земская, записовая Липовецкаго уѣзда, годъ 1798, № 3541. Листъ 237 на оборотъ.—

210. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Опанасомъ Прокопенкомъ крестьянину Гаврилу Скляренку на усадьбу и поле въ селѣ Костянцѣ. 1786. Декабря 12.

Dnia 12 Decembris, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed nami, urzędem i aktami miasta Kaniowa, stawszy osobiście Opanas Prokopenko, poddany z wsi *Koscianca* hrabstwa Kaniowskiego, zeznał dobrowolnie, że ma grunt do przedarzy, który, za obwieszczeniem władzy, sprzedał Hawryłowi Sklarenkowi, poddanemu także Kościańskiemu, za sumę rubli 8 srebrnych, to jest: chałupę z wszystkiem przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, sadkiem i polem; leżący ten grunt między pomieśnikami: Hryćkiem Sadomem i Iwanem Pasternakiem; za który wyrażoną kwotę pieniędzy do rąk zupełnie odebrałem i z odebranych wyrażonego Hawryła Sklarenka kwituie i zaręczam, aby nikt nie śmiał czynić najmniejszej przeszkody w używaniu tego gruntu, odemnie kupionego; wolen tedy jest i będzie Hawryło Sklarenko tym gruntem iak chceć rządzić, dać, darować, sprzedać, byleby za wiadomością zwierzchności. Którą kupczę my, urząd, też kupczę przyjęli i do xiąg miejskich kaniowskich wpisali, a wyrażoney stronie, Hawryłowi Sklarenkowi, z podpisem rąk własnych, ekstraktem wydali, die et anno ut supra. Przymotny urząd: Ian Horowy, burmistrz z przysiężnikami — Przedawca tego gruntu, jako nieumiejętny pisać, znakiem krzyża świętego podpisuię się. Opanas Prokopenko, poddany Kościański —.

*Книга Каневского магистрата, годъ 1774-1787, № 3535.
Листъ 17 (№ 39).*

211. Дарственная запись, выданная крестьяниномъ Яковомъ Цюцюрою крестьянину Ивану Шарухнану на участокъ поля въ селѣ Костянцѣ. 1786. Декабря 26.

Dnia 29 Decembris, 1786 roku, w Kaniowie,

Przed, urzędem J. K. mości Kaniowa stawszy osobiście Jakow Ciuciura, poddany Kościański, zdrowym będąc na ciele i umyśle, odstępuie i daruie grunt swój własny, leżący we wsi *Kosciancu*, a to Jwanowi Szaruchnanowi, poddanemu Kościańskiemu, żonie i sukcesorom tegoż, wiecznemi czasy; do któ-

rego to gruntu nikt nie ma i mieć nie powinien żadnej pretensyi, tak ia sam, żona moja, dzieci, krewni i sąsiedzi, pod winą i karą nieopustną; wolen jest i zawsze będzie z tego gruntu Iwan Szaruchnan iak chceć użytkować, darować, sprzedać, byleby za wiadomością zwierzchności; gdzie my, urząd, te donacyę na proźbę stron przyjęli, do xiąg wpisali a stronie, Iwanowi Szaruchnanowi, z podpisem rąk własnych i za aprobatą władzy, ekstraktem wydali. Datum ut supra w urzędzie Kaniowskim, Ciuciura, poddany Kościański krzyż święty pokładam †.—

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 18 (№ 41).—

---

313. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго писарю, Марку Исаенку, на прудъ и мельницу, лежащiе на рѣкѣ Медведовкѣ, на урочищѣ Сорочынѣ. 1787. Генваря 28.

Roku tysiąc siedemset dziewiędziesiąt siódmego, miesiąca Augusti dwudziestego ósmego dnia.

Przed xięgami i aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego, i przedemną, Ianem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobicie stanowszy urodzony Makary Woliński, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Antoniego Jabłonowskiego, kasztelana Krakowskiego, szlachetnemu Isaienkowi na zaięcie grobli na rzece Medwedówce i wystawienie na tężę mlyna dane, z pieczęcią na laku czerwonym, w oblatę do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał, w te słowa: Antoni Chryzostom Barnaba Prus—Jabłonowski, kasztelan krakowski, orderu orła białego i świętego Stanisława kawaler, klucza Radywanowskiego czyli Medwedowskiego, w wojewódstwie Kijowskiem leżących, i innych dziedzić, wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie wielmożnym ich mościom, panom komisarzom, gubernatorom, i ekonomom w dobrach moich klucza Medwedowskiego, do wiadomości podaje: ponieważ Isaienko, pisarz medwedowski, kosztem swoim zaiół groble na rzece *Medwedowce*,

w Taśmin Gołuj w padaiaćey, w mieyscu, *Soroczyna* zwanym, y na tejsze grobli młyn porządny wystawił y zabudował, przeto, chcąc onego zapewnić, ninieysze nadaie prawo, z tym ostrzeżeniem, ażeby corocznie do skarbu mego po złotych piędziesiąt wraz z kołowym opłacał, a do żadney arędy młyn ten czyli z niego rozmiar zboża należec nie ma y nie będzie powinien; w czym tegoż Isajenka y successorów iego zabezpieczaiąc, dla tym większey pewności i waloru, własną, przy wyciśnieniu pieczęci, podpisuie ręką. Datum w Annopolu, dnia dwudziestego osmego Ianuaryi, tysiąc siedmset osimdziesiąt siodmego roku. Antoni Iabłonowski, kasztelan krakowski (locus sigili). Oblata tegoż prawa w następujących wyrazach: anno millesimo septingentesimo octuagesimo septimo, die decima septima Aprilis, w roczki sądowe, grodzkie, Kijowskie, od dnia iedynastego roku y miesiąca, wyż na akcie wyrażonych, w Żytomirzu sądzić się zaczęte, osobiście stawiący Ian Maklak, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, orderów orła białego y świętego Stanisława kawalera, szlachetnemu Isaienkowi, pisarzowi medwedowskiemu, dane, podpisem ręki tegoż przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone na papierze srebno groszowym napisane, do akt grodzkich, kijowskich w oblate podał. Przyiołem Ian Hański, chorąży P. Z: G. G. W: K: O: S: Z: K:

Книга земская, записовая Чигиринскаго ульзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 77 на оборотъ.

213. Купчая крѣпость, выданная на поля, сады и сѣнокосы, находящіяся въ селѣ Медзяковскихъ Хуторахъ, крестьянами: Панасомъ и Евдокією Иващенками, крестьянамъ: Максиму Тарасюку и Якову Панасюченку. 1787. Генваря 29.

My: ja, Panas, i ja, Eudokia, Iwaszczenki, diakowie, małżonkowie, poddani Miedziakowscy, zdrowi będąc na ciałach i umysłach, odstąpiwszy własnego prawa swojego, wiadomo jawno czynimy, ustnie i dobrowolnie zeznajemy, iż my, zeznawający, mając własne swoje pomieszkание w *Futorach Miedziakowskich*, własnym kosztem swoim zabudowane: gront,

ogród, sady, i inne, starannością swoją, i pracą do tegoż zabudowania przysposobione, zajmiska, z którego gruntu, przy obarczonym zdrowiu naszym i ciężkich opłatach, mocno podupadłszy, nie mogąc tak obie samym, jako i dzieciom naszym przyzwoite do dalszego życia dać i obmyśleć sposoby, naprzód, za zupełnym całości skarbu pańskiego nazawsze zapewnieniem, jako też powtóre, za dostatecznym krewnych i przyjaciół swoich naradzeniem się, za wiadomością dworu oraz magistratu miasta jego królewskiej mości Winnicy, do terazniejszej woli naszej przychyłającego się, nie będąc od nikogo ani namówieni, ani przymuszeni, też same pomieszkanie, alias chatę, grunt, sady, ogrody, zajmiska, pasieczyska, sianożęci, w sadach szczepy, przyszczepy z całym gospodarskim rzeczonożo zabudowania obejściem, należnością, i z dawnych czasów przynależnością, na rzecz i osoby pracowitych; Maxyma Tarasiuka y Iakowa Panasiuczenka, także poddanych Miedziakowskich, cedujemy, ustępujemy i wiecznemi czasy, wraz z potomkami i sukcesorami swojemi rezygnując, prawo nasze wlewamy. a to za sumę dobrowolnie umowioną rubli dwadzieścia jeden, którą, jako rzetelnie do rąk naszych całkowicie odbieramy, terazniejszą Maxyma Tarasiuka i Iakowa Panasiuczenka oraz sukcesorów onych z rzetelnego zapłacenia i wyliczenia kwitujemy tranzakcyą; wolni tedy są i będą niniejsi cessionaryusze wyżej wyrażonym..... grontem, sadami, lewadami, ogrodami, zajmiskami, sianożęciami, pasieczyskami i całym zabudowaniem i ogrodeniem, nabytymi, choćby i w zastawach będących, (za uczynieniem każdemu podług słuszości i sprawiedliwej należytości satysfakcii zastawnikom) rządzić i dysponować, komu chcieć dać, ustąpić, darować, sprzedać, i ku najlepszemu pożytkowi swojemu obracać; ani już odtąd sami zeznawające, ani sukcesorowie nasi do tego pomieszkania gróntu, i prawa żadnego powrotu ani regressu mieć niepowinni będą. A w niedotrzymaniu terazniejszej tranzakcyi i sprzeciwieniu się onej, pod zakładem drugiej takowej summy i tranzakcyi wyrażonej; którą, dla większej wiary i wagi, przy uproszonych ludzi gromadnych przyjaciółach, mocą niniejszego zeznania naszego podpisujemy. Działo się w magistracie J. królewskiej mości Winnickim, dnia 29 miesiąca Stycznia, roku Pańskiego 1787, Panas diak Iwaszczenko; za nieumiejącą żonę pisma znakiem krzyża świętego podpisuje, Eudokia Iwaszczenkowa +. Iako proszeni z gromady do tej cessayi przyjaciele z

strón obydwóch, podpisują się nieumiejący pisma znakami krzyża świętego:
 • Iwan Łoziuk +, Mychajło Romanenko +, Pawło Panasiuk +.

Книга Винницького магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 132.

311. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Филиппомъ Нелюбымъ крестьянину Ивану Гунькѣ на садъ, лежащій въ селѣ Мѣдзяковскихъ Хуторахъ 1787. Марта 5.

1787 roku, dnia piątego miesiąca Marca.

Ja, Pilip Nieluby, poddany *Futorów Miedziakowskich*, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy własnego swego prawa, sobie służącego, wiadomo jawno czynię, ustnie y dobrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając swój własny sad z różnego drzewa z przyszczepami y ogrodzeniem gospodarskim, nie będąc od nikogo ani namówiony, ani przymuszony, owszem za radą krewnych y przyjaciół swoich y za wiadomością zwierzchności zamku starościńskiego Winnickiego y magistratu y miasta I. K. M. Winnicy, upatrzawszy w tej mierze lepszy proceder życia swego, tenże sad na rzecz y osobę pracowitego Iwana Hunki, także poddanego Futorów Miedziakowskich, ceduje, ustępuje, y wiecznemi czasy rezygnuję wraz z potomkami y successorami swemi, a to za sumę złotych polskich 189, którą kwotę, jako do rąk moich rzetelnie odbieram, tak z tej summy niniejszym swoim Iwana Hunkę kwituję zapisem; wolen tedy jest y będzie pracowity Hunka już odtąd wyżej wyrażonym sadem, teraz odemnie nabytym, iak chceć dysponować, komu chceć dać, ustąpić, sprzedać y darować, wraz używać, y ku najlepszemu pożytkowi swemu obracać, a ja, zeznawający, ani potomkowie y successorowie moi, do teraz przedanego sadu żadnego wstępu ani powrotu mieć nie powinni będziemy y, uchowaj Boże, w przypadku sprzeciwienia się tarazniejszemu zapisowi ustępczemu, mnie y successorom moim zakład drugiej takowej summy do odpowiedzi naznaczam; y o to w magistracie miasta I. K. M. Winnicy rozsądzenie się moje, mocą niniejszego zeznania mojego. Datum ut supra. Nieumiejący

pisma znakiem krzyża Ś. podpisał się: Pilip Nielubuj +. Przyjaciele, do tej tranzakcji uproszeni: Fedko Płachotnik +, Semen Łabuniec +, Iwan Ziniec +, Iwan Fursa +.—Iako terazniejsza między stronami, wyżej wyrażonemi, w magistracie I. K. M. Winnickim nastąpiła tranzakcyja, tak podpisem rąk swoich własnych, przy przyciśnieniu pieczęci własnej, podpisują Alexandr Mikłaszewski. Theodor Zadamowski. T. R. Podkowiński.—

Kнига Винницького магистрата, годъ 1760 — 1790, № 5181; листъ 119.

---

215. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Бобрыцы, Михайломъ и Тимошемъ Степаненками, крестьянину села Трощина, Семену Желтоноженку, на мельницу, лежащую между двумя упомянутыми селеніями. 1787. Апрель 23.

Dnia 23 Kwietnia, 1787 roku, w Kaniowie.

Stawszy personalnie przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, kaniowskimi Michajło Stepanenko i Tymosz Stepanenko, bracia rodzeni, poddani wsi *Bobrycy*, hrabstwa Kaniowskiego, zeznali dobrowolnie, że mają grunt swój własny do przedania, nikomu ni wczym nie zawiedziony, to iest: młyn ojcowski, a od matki swojej kupiony, na potoczysku, nazwiskiem *Bobryca*, o iednym kole, nieopodal *Troszczyzna*, który to młynek, za obwieszczeniem władzy zamkowej, sprzedał Semenowi Żółtonożenkowi, poddanemu ze wsi *Troszczyzna* hrabstwa Kaniowskiego, żonie i sukcesorom tegoż wiecznemi czasy za sumę rubli dwadzieścia pięć, od którego sumę do rąk naszych my, wyrażeni Stepanenki, zupełnie odebraliśmy i zodebranych rzeczonoego Żółtonoha kwituiemy i waruiemy sami siebie, żony nasze, dzieci, krewnych blizkich i dalekich, tak i sąsiad, ażeby nikt nie ważył się czynić żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego, od nas nabytego, młynka Semenowi Żółtonohowi, pod ceną rubli 30; wolen tedy Żółtonoh tym młynkiem iak chceć dysponować, dać, darować, sprzedać, lub na iaki swój pożytek obrócić, byle tylko za wiadomością zwierzchności,

którą to knpczę my, urząd, za proźbą stron przyjęli, do xiąg wpisali. a Semenowi Żołtonohowi z podpisem rąk i za approbatą władzy ekstraktem wydali. Datum ut supra. Ian Hurowy, burmistrz. Samoel Sobotowski, z przysiężniki. Grzegorz Leontowicz, pisarz urzędu miejskiego Kaniowskiego. Przedawcy młynka krzyże pokładają: Tymosz Stepanenko+, Mychajło Stepanenko+, poddani wsi Bobrycy.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 18 (№ 42).

№16. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Шимановскимъ престолюпу Луцку Кольтуну на право потомственного владѣнія участкомъ поля въ селѣ Бруслиновѣ. 1787. Апрѣля 29.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Marca jedy-nastego dnia (veteris styli).

Na otwarciu i leżeniu xiąg ziemskich wojewódstwa Braclawskiego, kadencyi srodopostnej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiać się osobiście sławetny Kuźma Kisielow, te prawo od J. M. Szymanowskiego, szambelana K. J. sławetnemu Kuźmie Kisielowi na posiecz, czyli futor, dane z przyłączeniem papieru dwódziesiętu kopijkowego, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich wojewódstwa Braclawskiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: Wiadomo czynnie, pewnym i mocnym stanowiąc Łucka Kołtuna, któremu daję moc prawa na posiecz we wsi *Bruslinowie*, między: z jednej strony Daniła Karuka Sadkiwca, z drugiej strony Zharu i uroczyiska stawku powyżey pustego, na kosarzów ośmiu, z wolnym później teje posieczy przeczyszczaniem i korezowaniem; nie dalej jednak rozpostrzeniać się wolen będzie, jak tylko w sobie zostaje od wyrażonych miejsc a ciągnący się do sianożęci sadybnych poddanych wsi Nowosielicy, na którą posiecz, nie tylko Łuckowi Kołtunowi samemu, lecz i sukcesorom onego służyć też prawo ma na zawsze z wolnym wszelkich pożytków używaniem, zbieraniem, jako też komu chcieć prawa na osobę swoją i sukcesorów wolnego odstąpienia, dać,

darować, i jak chce obrucić (oprócz w cudze państwo) zupełną moc daje się i dopuszcza. Co, dla tym pewniejszej mocy i waloru, przy wyciśnięciu pieczęci, ręką swoją własną stwierdzając, podpisuje. Datum w zamku Li-tyńskim, dnia dwódziesiątego dziewiątego Kwietnia, tysiąc siedmset ósmdzie-
siąt siódmego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci na laku czerwonym, w te słowa. Teodor Szymanowski Sz, K. I. (L.S.). Ktury to prawo, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie, bractawskie jest zapisane.

Книга земская Брацлавскаго воеводства, записовая и поточная, годъ 1796, № 4796 Листъ: 111.

---

217. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Шимановскимъ крестьянину Кузьмѣ Киселеву зятю на право потомственного владѣнія поляною въ селѣ Бруслиновѣ. 1787. Мая 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Marca jedynastego dnia.

Na otwarciu i leżeniu xiąg ziemskich wojewodstwa Bractawskiego kadencyi śródpostnej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiać się osobiście sławetny Łukian Koltun, te prawo, od W. Szymanowskiego, S.I.K.M, sobie, stawiającemu, na posiecz czyli futor, w *Bruslinowie* miana, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich, bractawskich w sposob oblaty podał, w tej istocie: wiadomo czynię, pewnym i mocnym stawiać Kuźmę, zięcia Kisielowego, któremu dając moc prawa na polane, przez tegoż przeczyszczoną, pod własną, zdawna nadaną posieczą, na kosarzów siedmiu, między: Hryćka Zińczyszynego, Wasyla Derektora, Wasyla Czapa, Antona Przenicznego y kopców granicznych w pośrodku, z wolnym, jak jest w sobie prawem ufundowana, przeczyszczaniem, dalej nie rozprzestrzeniając się; na którą nie tylko samemu Kuźmie wyźrzczonej, lecz i sukcesorom onegoż też prawo nazawsze służyć ma i będzie, z wolnym wszelkich pożytków używaniem, zbieraniem, drzewa do użytku sposobnego zaszcze-

pieniem, tudzież komu chcieć prawa na osobę swoje i sukcesorów wolnego odstąpieniem, dać, darować i jak chcieć obrocieć (oprucz w cudze państwo) zupełną moc daje się i dozwala. Które prawo tej wagi i waloru mieć chce, jakoby na papierze przyzwoitym, którego w niedostatku z wolnym przeniesieniem ostrzegając, gdy tego potrzeba będzie wyciągała, zapewniam; a dla tym pewniejszej mocy i wagi, przy wyciśnieniu pieczęci, ręką własną stwierdzając, podpisuje. Datum w zamku Lityńskim, dnia dwódziesiątego siódmego Maja, tysiąc siedemset ósmdziesiąt siódmego. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, w te słowa: Teodor Szymański. S. I. K. M. na fundamencie powierzonej mi mocy od teścia mego, starosty Lityńskiego, mp; (L. S.). Ktore to prawo, co do słowa, w xiegi ziemskie, braclawskie jest zapisane.

Книга земская Брацлавскаго воеводства, записовая и поточная, годъ 1796, № 4796. Листъ 111.

218. Разрѣшеніе, данное княземъ Любомирскимъ крестьянину, села Завадовки, Тышку, на право винокурения и на устройство мельницы въ его хуторѣ, а также дарственная запись тому-же Тышку, на пасѣнку, находящуюся на урочищѣ «Козачинѣ Ярѣ» за селомъ Старослемеѣ. 1787. Мая 28.

Roku tysiąc siedemset dziewiędziesiąt ósmego, miesiąca Decembris pierwszego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Jozefem Kossowskim, sędzią ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobiście stawający pracowity Jakim Tyszczenko, mieszkaniec wsi Zawadowki, prawo od I. O. xiecia jegomości Xawerego Lubomirskiego na wystawienie gorzelni y pędzenie wodki na futorze tegoż, oraz wystawienie młyna na stawku, oycu stawającego, Tyszkowi, dane i służące, na papierze prostym napisane, podpisem ręki tegoż I.O.X. jegomości, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, z przyłączonym arkuszem steplowanego papieru,

do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego dla zapisania podał, temi wyrazy: Wiadomo czynię ichmościom officialistom, w dobrach moich rządu mającym, iż ja, przychylając się do I. O. X. jegomości wojewody Kijowskiego, ojca mego, pracowitemu Tyszkowi, z dóbr moich *Zawadówki* poddanemu, na wolne kurzenie gorzałki na kocioł jeden, na futorze zamieszkania swego, jako y w tymże postawienia na stawku, sobie nadanym, młynka danego, a chcąc dogodzić proźbie tegoż Tyszka, dozwalam niniejszym prawem moim wolnego pędzenia na kocioł jeden gorzałki dla własnej swej wygody, nie na stronę nie używając pod jakimkolwiek pretekstem nikomu, y postawienie młynka na stawku wyżwspomnionym; a że w poblizkości mieszkania swego niema sposobnego pasieczyska dla konformowania pasieki, przeto pasieczysko, *Kozaczyn-jar* zwane, o obrąbanej długości y szerokości, za *Starosilem* sytuowane, nadaję; którego tymże prawem od prepedycyi wszelkich ubezpieczam; dnia dwudziestego osmego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego, w Szpole, F. X. Lubomirski P. S. Te prawo, w czasie lustracyi tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego roku, w *Zawadowce* comportatum. Które to prawo, jak się w sobie ma, słowo w słowo, w xięgi niniejsze, ziemskie, czerkaskie jest zapisane.

Книга земская, записовая, Черкасского уездного суда, годъ 1797—1798, № 3586; Листъ 206.

---

219. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Шимановскимъ крестьянкѣ Климихѣ Савичевой на право потомственного владѣнія садомъ и поляною въ селѣ Брусльновѣ. 1787. Мая 30.

Дѣлежъ того-же сада и поляны между Климихою Савичевою и Грыцькомъ Савичемъ. 1790. Юля 11.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Maja trzydziestego dnia v. s.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bractawskimi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim województwa Bra-

clawskiego, stawiając się osobiście pracowity Wasyl Klimiszyn zięć, te prawo, od jasnie wielmożnego Szymanowskiego, P. N. K P, pracowitej Klimisze, wdowie, na sadek z polaną, w dobrach wsi *Bruslinowie* leżący, dane i approbowane, dla zapisania do akt niniejszych, z przyłączeniem papieru imperatorskiego dwudziestokopiejkowego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: wiadomo czynię, pewną i mocną stanowią Klimiche, poddanke Bruślinowską, której dając moc prawa na sadek i polaną, na dni ośm orania dobrego, nad szlachem, od Hruskiego do wsi Bruslinowa idącym, na której sadek wraz z polaną nie tylko samej Klimisze, ale i successorom onejże prawo niniejsze służyć ma nazawsze z wolnem wszelkich pożytków używaniem, zbieraniem, drzewa zaszczerpieniem, nie mniej komu chcieć prawa, na osobę swoją i successorów wlanego, odstąpieniem, dać, darować i ku najlepszemu pożytkowi obrucić (prócz w cudze państwo) zupełną moc dając się i dozwala; które prawo tej wagi mieć chce, jakoby, w niedostatku papieru przyzwojtego, na srebrnogroszowym pisane było; co, dla tym powniejszej mocy, przy wyciśnieniu pieczęci, ręką własną utwierdzając, podpisuje. Datum w zamku Lityńskim, dnia trzydziestego Maja, tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, w te wyrazy. Na fundamencie powierzonej mocy od teścia mego, starosty Lityńskiego, podpisuję się, Teodor Szymanowski, podkomorzy nadworny jego królewskiej mości niniejszy. (L S) Approbata zaś na drugiej stronie tego prawa, w te słowa: W tym prawie wyrażonym sadkiem i polaną Klimicha, wdowa, wraz z dziećmi swemi z jednej strony, i z drugiej strony Hryćko Sawicz, stryj dzieci Klimichi, a brat rodzony nieboszczyka Klima Sawicza, na równe dwie części dobrowolnie podzieliwszy się, pod approbatę moją niniejszy dział podali, co zaświadczam dnia jedynastego Lipca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, Teodor Szymanowski, S. J. K. M. Które to prawo, wraz z approbatą, tak jak się w sobie ma, co do słowa w xiegi niniejsze, grodzkie, braclawskie jest zapisane,

Книга городская, винницкая, записовал и поточная, годъ 1796, № 4752; листъ 707.

220. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Футора, Улянью Хорошанкою, крестьянамъ: Федору и Грыцьку Стесенкамъ, на усадьбу и поле 1787. Юня 4.

Dnia 4 Junii, 1787 roku, w Kaniowie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisana, Ulana Choroszanka, poddanka wsi Futora, za obwieszczeniem władzy zamkowej Kaniowskiej, sprzedała grunt swój własny Fedorowi i Hryćkowi Stesenom, poddanym tejże wsi Futora, to jest: chałupa z innym zabudowaniem i plac dla podwórza i ogrodu z sadkiem, także polem, do tego należącym, na parę wołów w każdą rękę; ten wyrażonym sprzedała za summe rubli 6 srebrnych i pieniędzy do rąk odebrałam; z którego odebrania onych kwituie i waruie. aby nikt nie czynił przeszkody w używaniu tego, odemnie kupionego, gruntu wspomnionym Stesenom, pod winą nieopustną. Wolni tedy wyrażeni Fedor i Hryćko Stesenki tym gruntem iak chceć użytkować, dać, darować, a w czasie i sprzedać. Która to kupeże, na ugodę stron, my, urząd, przyieli, do aktów wpisali, a wyrażonym Stesenom, z podpisem rąk własnych, ekstraktem wydali. Die et anno ut supra. Jan Horowy, burmistrz, z przysiężniki. Przedawca tego gruntu Ulana Choroszanka krzyż święty pokładam +.

Книга Каневского магистрата, годъ 1774—1787, № 5555; листъ 19 (№ 43).

221. Дарственная запись отъ экономии Чигринскаго староства крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу, на рошу, прилегающую къ его землямъ, 1787. Юня 24.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii, dwudziestego osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadenecii Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia piętnastego miesią-

ca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sędzić się zaczęte, przedomną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający pracowity Iwan Myłozop, wsi Lipowego mieszkaniec, ten dokument, na przyłączenie lasku do sianożęci stawiającego, sobie dany, przez wielmożnego Skipora, kommisarza jaśnie oświeconego xięcia Łabłonowskiego, aprobowany, na ordynaryjnym papierze napisany, z przyłączeniem papieru herbowego trzydziestu-kopijkowego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego dla zapisania podał, w te słowa: Iwan Myłozop z *Lipowego* przyjmuje powyżej Czerwonookiego gaci lasek mały, zaczowszy z góry naprzeciw będących koszar Kulinych, od błota, Kałabarek zwane, przez Halawine, powyżej gruszy piętnowanej, na dwie lipy dawniejszego ograniczenia i tąż granicą, aż do drogi, idącej z Podorożnego do Kałabarka, otaksowany za rubli dwa srebrnych, starych, odsyłam onego do wielmożnego szambellana dobrodzieja. Datum dnia dwudziestego pierwszego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siedmego anno. U tego dokumentu, w oblate podanego, podpis ręki takowy: Grzegorz Łoziński mp. Poniżej na tym dokumencie przypisek w tych wyrazach: do dawniejszego prawa przyłączam i approbiuję dwudziestego czwartego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siedmego. Ignacy Skipor, szambellan jego królewskiej mości: mp. Który to dokument, co do słowa iak się w sobie ma, do xiąg powiatowych iest zapisany.

Книга земская, записовая Чмиринскаго уезднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 56 на оборотъ.

222. Дарственная запись отъ корсунскаго мѣщанина, Левка Ющенка, его сыновьямъ: Дорошу и Грыцьку, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Роси, и на дугъ и рощу, называемые Скрыпниковщина. 1787. Юля 10.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, miesiąca Ianuarii dwódziesiątego drugiego dnia V. S.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu Bohusławskiego, przyszedłszy osobiście urodzony Ian Gradowski, ten zapis wieczystej przedaży, wraz z kwitem od utściwego Lewka Iuszczenka Hryćkowi i Doroszowi, synom swoim, na młyn, łąkę, lasek, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt siódmego, dnia dwudziestego miesiąca Sierpnia na *Bukach Korsuńskich* dany, podpisem ręki, przy położonym krzyżyku tegoż juryzdatora, tudzież podpisami rąk urzędników i mieszczan Korsuńskich zatwierdzony, na papierze prostym zapisany, do akt magistratu Bohusławskiego w oblatę podał w istocie takowej. Działo się w domie moim, na Bukach Korsuńskich, dnia dziesiątego miesiąca Lipca, tysiąc siedmset ósmdziesiąt siódmego roku: Ia, Lewko Iuszczenko, żytel Korsuński, przy dobrym jeszcze umyśle zostający, a będąc na ciele zdrowym, uprosiwszy urzędników korsuńskich: Iwana Czemirenka i Semena Topczyja, przysiężnych, do zeznania przed niemi dobrowolnego, oraz i nieprzymuszonego, ja, mający młyn na rowku Rosi, o jednym kamieniu, wyżej mojego blisko o dwóch kamieniach i stepach, także na Rosi leżący, *Skrypnirowszczyznie*, z laskiem, z dobrej mojej woli, ani też bez jakowego podstempu, oddaję i darem daruję synom dwóm moim rodzonym: Doroszowi i Hryćkowi Lewczenkom, wiecznemi czasy, z którego rzeczeni synowie moi, a nie ja, rządzić, dysponować, i korzyści z tego gruntu zabierać mają, wyłączając mniejszych synów swoich: Iwana, dwóch Hryćków, Musija i Tetiany, najmniejszej córki mojej aby do tego gruntu w potomne czasy nie mieli intronitowania, lub też jakowego przeszkodzenia, to ostrzegam i zaklinam, a na osoby rzeczonych synów: Dorosza i Hryćka, a nie komu innemu, zapisuje, i wolność onym do zarządzenia wiekuiście tego nadaje; w nagrodę takowej mojej synom: Doroszowi i Hryćkowi donacyi, mają dać i zaraz zapłacić rubli dwadzieścia na wsparcie mojej starości, ażeby miał śmierć, każdemu praktykowaną, uiścić, com i odebrał, z takowego długu synów moich wspomnionych Dorosza i Hryćka kwitując. Przetędy, gdym donacją takową, przy tak zgromadzeniu urzędników i pospólstwa, w domie moim znajdującemu się, na osoby synów moich: Dorosza i Hryćka, dobrowolnie ustępując, tak od takowej mojej sukcesyi reces z moją zostającą familią, czterma synami i córką, wyżej pomienionemi, czynię i oddalam się; a na dowód takowego mego zapisu, dla lepszej wiary i pewności, przy takowym zbiorze, ile nieumiejętny pisać, znakiem krzyża świętego podpisuję się. Datum ut supra. U tego zapisu podpisy rąk takowe:

Iwan Czerniczenko, Semen Topczyj, urzędnicy Korsuńscy, Musij Dudyr, Olexa Szeplenko, Ihnat Strylczenko, mieszczanie, Iuszczenko, dobrowolnie ten zapis i grunt ustempuyąc synom moim: Doroszowi i Hryćkowi, krzyżem świętym podpisują się +. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.-

*Книга Богуславскаго маистрама, годъ 1793, № 3531,
листъ 55.*

223. Дарственная запись отъ имени князя Яблоновскаго крестьянамъ села Новоселицы: Маринѣ и Василю Погорилымъ, на право потомственнаго владѣнія двумя садами. 1787. Юля 22.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta sta dwódziesiątego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Jakóbem Makowskim, regentem ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobicie stawający Mychajło Pohoriły, mieszkaniec wsi Nowosielicy, te prawo, od wielmożnego Skipora, kommisarza bywszego w tę porę dóbr I. O. X. Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, Marynie Pohoriły, matce, i Wasylowi, bratu stawającego, mieszkańcom tejże wsi Nowosielicy, na dwa sady dane, na ordynaryjnym papierze napisane, i ręką tegoż wielmożnego kommisarza, przy wyciśnieniu na oplatku pieczęci stwierdzone, z dołączeniem herbowego trzydziestu kopijkowego papieru, do akt ziemskich powiatów Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa: przychylając się do proźby i żądania Maryny Pohoriłej, wdowy, i Wasyla Pohoriłego, z *Nowosielicy*, w starostwie Czehryńskim, w nadaniu prawa na sadow dwa: jeden koło młyńa, a drugi w *Towszczy Matirnego* nad rzeczką, wyżej diakowego stawu, a chcąc w utrzymaniu poddaństwa najlepszą dla skarbu uczynić pewność, przeto, z mocy powierzonego mni kom-

missu od I. O. X. jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, tymże prawem zabezpieczam przy sadach opisanych, i, aby od nikogo w tym używaniu wraz z potomkami i sukcesorami nie mieli przeszkody, najmocniej zalecam; za które sady do skarbu zapłacić mają rubli starych dwadzieścia pięć, a to do rąk I. P. Szybińskiego, gubernatora; i te prawo, dla tym większego waloru, podpisuję. Dwudziestego drugiego Iulii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki jest takowy: J. Skipor: szamb. I. K. M. (L. S). Poniżej na tym prawie przypisek taki:—die dwudziestego Iulii, zapłacił rubli elizabetowych dwadzieścia trzy, petrowych dwa. Które to prawo, w oblatę podane, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовал Черкаскаго уезднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 244

224. Дарственная запись отъ имени князи Яблоновскаго вѣрстѣннику села Новоселицы, Михайлу Погорилому, на право потомственного владѣнія островомъ, называемымъ Черная Дуброва, лежащимъ на рѣкѣ Тасминѣ. 1787. Юля 22.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Iakobem Makowskim, regętem ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający Mychajło Pohoriły, mieszkaniec wsi Nowosielicy, te prawo od wielmożnego Skipora, kommisarza dóbr J. O. X. Jabłonowskiego K. K. sobie stawiającemu na ostrów, na Tasminie leżący, Czarna Dąbrowa zwany, dane, na ordynaryjnym papierze napisane, i podpisem tegoż wielmożnego kommisarza, przy wyciśnieniu na opłatku pieczęci stwierdzone, z przyłączeniem papieru herbowego, trzydziestu kopijkowego, do

akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, temi słowy: — przychylając się do proźby i żądania Mychajła Pohoriłego w *Nowosielicy*, w starostwie Czehryńskim, w nadaniu prawa na ostrów na Taśminie, *Czarna Dombrowa* zwany, a chcąc w utrzymaniu poddaństwa najlepszą dla skarbu uczynić pewność, przelo, z mocy powierzonego mnie komissu od J. O. X. jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, tymże prawem onego zabezpieczam wraz z potomkami i sukcesorami jego, i, aby od nikogo w tym używaniu nie miał przeszkody, najmocniej zalecam; za który ostrów do skarbu zapłacić ma rubli srebrnych pięć, a to do rąk I. P. Szybińskiego, gubernatora; i te prawo, dla tym większego waloru, podpisuje dwudziestego drugiego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siedmego. U tego prawa podpis przy pieczęci takowy: I. Skipor, szambelan I.K.M.L.S. Które to prawo w oblatę podane, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego jest zapisane —

Книга земская, записовая, Черкаскаго уезднаго суда, годъ 1799 — № 3588; листъ 244 на оборотъ.

225. Дарственная запись, данная княгиней Элеонорою Радзивиловою бердичевскому торговцу, Павлу Тымченку, на право потомственного владѣнія хуторомъ и сѣнокосомъ, лежащими подъ городомъ, съ обязательствомъ уплачивать дань и давать десятину отъ пчель. 1787 Октября 30.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Maja dwódziesiątego dnia V. S.

Na urządzie grodzkim, w zamku jej imperatorskiej mości Zytomirskim, przedemną, Antonim Sawickim, vice-regentem przysięgłym, grodzkim powiatu Zytomirskiego i xiegami niniejszemi, grodzkiemi, Zytomirskimi, osobiście stawiający I.P. Grzegorz Tomaszewski, prawo od J. O. Xiężny Eleonory Radziwiłłowej Pawłowi Tymczenkowi na futor w Berdyczowie sytuowany, dane, podpisem ręki xiężny jejmości przy pieczęci zatwierdzo-

ne, na papierze srebrno groszowym, polskim napisane, do akt grodzkich, żytomirskich w oblatę podał, tym sposobem. Eleonora z Kamińskich Radziwiłowa, xiężna na Ołyce, Nieswierzcu i Klecku, hrabina na Szydłowcu, Mierze i Krożach, a na Berdyczowie, Bystrzyku, Semenowce, Ryszkowcach i Nizgureczykach Małych dożywotnia pani, pełnomocna administratorka niegdy I. O. Xięcia Jego mości Udalryka Radziwiła, koniuszego W. X. Litewskiego, generała leutenaanta wojsk litewskich, marszałka, pozostała wdowa.— Wszem wobec i każdemu zosobna, komu tylko o tem wiedzieć będzie należało, podaje do wiadomości, iż ja, chcąc, aby nie tylko Berdyczów do lepszego porządku i zabudowania przychodził, ale i miejsca przyległe, w których znaleźć można użytek, a zład skarbowi memu pomnażały się prowenta, przeto Pawłowi Tymczenkowi, kramarzowi Berdyczowskiemu, futor z sianożęcią, w nim znajdującą się, jak jest okopany po Łukaszu Iwanie Pustowujcie, nad wierzchowiną stawu *Berdyczowskiego* sytuowany, i successorom jego nadaje, z tą jednak kondycią, aby na tym miejscu zarosłe znajdujące się konserwował, pasieki znaczne utrzymywać starał się, i z tych dziesięcinę i oczkowe skarbowi opłacał i oddawał, podatki rzeczypośpoltej i ciężary przypadkowe dla wojsk krajowych i zagranicznych również z innemi znosił mieszkańcami, tenże futor aby do najlepszego porządku, zabudowania, rozmnożenia drzew fruktowych przyprowadzić starał się. Na co, dla lepszej wagi, niniejsze prawo ręką moją własną podpisuję. Datum w Berdyczowie, dnia trzydziestego Octobris, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siedmego roku. Eleonora xiężna Radziwiłowa. (L. S.) Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomirskich jest zapisane.

Книга городская, Кіевская, записовая, № 298, годъ 1795. Листъ 479 на оборотъ.

---

233. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Тимошемъ и Саввою Бизченками крестьянину Семѣну Кизченку на усадьбу и поле въ селѣ Студенцѣ. 1787. Ноября 2.

Dnia 2 Nowembris, 1787 roku, w Kaniowie.—

Przed urzędem i aktami miasta J. K. mości Kaniowa stawszy personalnie zeznali dobrowolnie znakami krzyżów świętych niży podpisani przy imionach swoich. Tymosz i Sawka Kizczenki, poddani wsi Studeniца hrabstwa Kaniowskiego, zostawszy podupadłemi na majątku, tak iż nie mieli sposobu do opłacenia dani i odbywania powinności za grunt ojcowski, który bez żadnego nie od kogo przymuszenia, ale z dobrej swej woli, przedali za obwieszczeniem władzy, to jest : chałupę z sieniami, komorą i ze wszystkim zabudowaniem, dworem, ogrodem tak i polem, do tego używanym, i ze wszystkim obejściem, co tylko było zdawna ojcem naszym używane, teraz przedali bratowi swojemu stryiecznemu, Semenowi Kizczenkowi, tejże wsi *Studenca* poddanemu, żonie i successorom tegoż wiecznemi czasy za sumę rubli 5 srebrnych, które do rąk naszych my, Kizczenki, odebraliśmy od brata naszego, i z odebranych onego kwitujemy i warujemy siebie samych, żon i dzieci naszych, braci starszych, krewnych, i sąsiadów, ażeby nikt nie odważył się czynić żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego, od nas nabytego, gruntu Semenowi Kizczenkowi, pod winą rubli 5. Którten to Semen Kizczenko tym kupionym gruntem ma moc iak chceć pożytkować, dać, darować, przedać w czasie potrzeby iego, ale za wiadomością władzy. My tedy, urząd miejski Kaniowski, na ugode i proźbę stron, tę kupczę przyjęli, do xiąg wpisali, a stronie, Kizczenkowi, z podpisem rąk własnych, ekstraktem wydali, ut supra. Ian Horowy, burmistrz miejski Kaniowski z przysiężniki +. Przedawcy tego gruntu: Tymosz i Sawka Kizczenki, poddani wsi Studeniца, iako nieumiejetni pisać, znakiem krzyża świętego podpisują się: Tymosz Kizczenko +, Sawka Kizczenko +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1788, № 3535. Листъ 19 (№ 44).

---

227. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Лавриномъ Ильченкомъ крестьянину Педку Корниенку на садъ въ селѣ Винницкихъ Хуторахъ. 1787, Ноября 20.

Ia, Ławryn Ilczenko, *Futorów Winnickich* mieszkaniєc y gospodarz,

zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy własnego prawa swójego, z antecessorów swoich sobie służącego, y pod terazniejsze dobrowolne zeznanie swoje cale się poddając y wcielając wraz z potomkami i successorami, wiadomo, jawnie czynię, ustnie i debrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając własny sadek swój, żadnym długiem niezawiedziony i pewny, a będąc czasu drogiego y ciężkimi różnemi uciśniony i zniewolony potrzebami, tenże sam sadek, od samej lipy wielkiej w leszczyne, w dolinie będącą, a tąż leszczyną aż do starej drogi ciągnący się, z drugiej strony od Omelka Iwonina po czereznie idący, w dawnej swojej długości y szerokości, oraz całej cyrkumferencyi, jak był i jest, ze wszystkimi drzewami starymi, młodymi, przyszczepami, lewadami, sianożęciami, w tym sadku znajdującymi się, na rzecz y osobę uczciwego Pedka Kornijenka, poddanego futorzańskiego, sprzedaje, ceduje, ustępuje wraz z potomkami y successorami swemi, wiecznemi czasy rezygnuje, a to za sumę dobrowolnie ugodzoną rubli siedmnaście, którą jako rzetelnie z rąk wspomnionego Pedka Kernijenka odbieram, tak niniejszą onego wraz z potomkami y successorami memi kwituję tranzakcją — Wolen tedy już uczciwy Pedko Kornienko jest y będzie wyż wyrażonym sadem, teraz odemnie wieczyście kupionym y nabytem, jako własnością swoją jak chceć rządzić, dysponować, użytkować, komu chceć ustąpić, dać, sprzedać, darować y ku najlepszemu pożytkowi swemu obracać, oraz potomkowie i successorowie jego. A ja już sam, ani potomkowie y successorowie moi, żadnego wstępu ani powrotu do tegoż przedanego sadu niemamy y mieć napotym nie powinni być: owszem od wszelkich kłótni i sporów sąsiedzkich prawnych i nieprawnych bronić y zastępować z zabezpieczeniem rubli siedmnastu na całym teraz mianym y napotym mieć spodziewanym majątku moim, obowiązując się y powinien będę. A w przypadku sprzeciwienia się terazniejszemu zapisowi przedawczemu iustepczemu, forum do odpowiadania w jurydyceki magdeburgskiej miasta iego królewskiej mości Winnicy sobie y successorom moim naznaczam, a terazniejszą cęssją czyli sprzedaż, dla większej wiary y wagi, przy uproszonych ludziach gromadnych, nie unieiający pisma, znakiem krzyża św. popisuje. Pisan w Winnicy, dnia 20 miesiąca Listopada, roku pańskiego 1787, Ławryn Ilczenko + krzyż położył; proszeni przyjaciele i przytomni tej sprzedaży także nieumiejętni pisma, znakiem krzyża świętego podpisali się: Omelko Ilczenko +. Iwan Bałtak +. Maxym Ilczenko. Jako ta cęssa sadu y sprzedaż w przytomności y za wiado-

mością urzędu I. królewskiej mości Winnickiego magdeburskiego nastąpiła, tak urząd tenże miejski Winnicki zaświadcza, a, dla większej wiary y wagi, do xiąg miejskich winnickich zaingrossowawszy, przy przyciśnieniu pieczęci swojej magistrackiej, rękami własnymi pedisuj. Datum ut supra Alexander Mikłaszewski, miasta Winnicy wojt+. Theodor Zadomowski, miasta tego burmistrz+, Bazyl Mikłaszewski, miasta tegoż radny+. I. R. Padkowski, magistratu winnickiego sądowy pisarz m. p.

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5184; листъ 130 на оборотъ.—

298. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Косаковскимъ крестьянину Федьку Хызѣ на право потомственного владѣнія усадьбою и полемъ въ селѣ Майданѣ Супрановскомъ. 1788. Февраля 28.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Februarii dwudziestego dnia, starego stylu.

W roczki sądowe, grodzkie, winnickie i braclawskie, kadencyi Februariuszowej, dnia pietnastego podług łacińskiego kalendarza przypadłe i sądzące się, przedemną, Gabryełem Porczyńskim, stolnikiem i podstarostą grodzkim braclawskim, stawiając się osobiście urodzony Ian Winnicki, te prawo, od I. W. Kossakowskiego pracowitemu Fedkowi Chyzie w dobrach wsi *Majdanie Supranowskim* na chałupę nadane, dla wpisania do akt niniejszych, grodzkich wojewodztwa Braclawskiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: Daje te prawo pracowitemu Fedkowi Chyzie, iako została chałupa pusta po umarłym Antonim i ten grunt całkiem już był spustoszony, i luboć się syn był został i niewiedzieć gdzie się po świecie włóczy i do gruntu się nie wraca,—przeło takowy włóczega traci grunt i nadaie go Fedkowi Chyzie i dzieciom jego wiecznemi czasy i nikt do niego nie będzie miał żadnej pretensyi, i na to się, przy rodowitej pieczęci, podpisie. Datum w Szence, tysiąc siedmset ósmdziesiąt osmego roku, dnia

dwudziestego osmego Februarii. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki w te słowa z pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną: Szymon Korwin Kossakowski (L. S.). Które to prawo, iak się w sobie ma, tak, co do słowa, w wiegi niniejsze, grodzkie, bractawskie iest zapisane.

Книга городская, Винницкая, записовся, годъ 1795, № 4748. Листъ 247.

229. Дарственная запись, выданная отъ имени князя Яблоновскаго хорунжему его надворной милициі, Максиму Филону, на право потомственного владѣнія пасѣкою въ Трушовецкой степи. 1788, Апрѣля 22.—

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Iunii czter-nastego dnia.

W rokы sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego, kadencyi Święto—Trojeckiej, prawem przepisanej, od dnia dwudziestego czwartego mie—siąca Maja, roku, wyż na akcie wyrażonego, sędzić się zaczętej, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego, oso—biście stawiający Maxym Fiłon, chorąży milicyi nadworney, te prawo, sobie, stawającemu, na pasieczysko od wielmożnego Skipora, szambelana dworu pol—skiego, dane, na srebrnogroszowym papierze napisane, y podpisem ręki tegoż wielmożnego Skipora, przy wyciśnieniu czarno wykopconej pieczęci, zatwier—dzone, ręką własną jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego zaaprobowane, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego w oblatępodał, w wyrazach następują—cych: Przychylając się do proźby y żądania Maxyma Fiłona, chorążego w mili—cyi, w nadaniu prawa na pasieczysko na stepie *Trusowieckim* w bałce, gdzie dąbki między drogami, z Topiłowki do Medwedowki y z Trusowiec do Mo—drowki idącemi, leżące, do którego pasieczyska nikt worywać się nie ma, w okrag na polhon, najmocniej zalecam; a przez wzgląd na zasługi jego, tym—

że prawem zabezpieczam wraz z potomkami y successorami jego; y, dla tym większego waloru, podpisuję, dwudziestego drugiego dnia Aprilis, tysiąc siedmset ósmdziesiąt osmego. W Topiluwce I. Skipor, szambelan jego królewskiej mości. (locus. sigilli). Które to prawo approbuie dnia. dziesiątego Ianuarii, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. Xiążę Jabłonowski. Które to prawo, w oblatę podane, co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich, powiatowych, Czehryńskich iest zapisane.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уезда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ. 239.

---

230. Дарственная запись, выданная Брацлавскимъ старостою, Фаддеемъ Козловскимъ, крестьянину села Сорокодубовъ, Трохиму Тарасенку, на право потомственного владѣнія хуторомъ, съ обязательствомъ давать десятину отъ пчель. 1788. Мая 17.

Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej, Braclawiu, dnia dwudziestego miesiąca Września, roku pańskiego tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego.

Do urzędu i xiąg niniejszych miasta wolnego rzeczy pospolitej Braclawia, osobiście stanowszy Trochim Tarasienko, to prawo od I. W. Tadeusza Kozłowskiego, starosty Braclawskiego, na futor z sadkiem i podpasieczem sobie, stawiającemu, na papierze stęplowanym ceny srebrnego grosza dane z podpisem, do zapisania w xięgi niniejsze podał, w tej istocie: Tadeusz Kozłowski, starosta Braclawski, generał major wojsk koronnych, orderu świętego Stanisława kawaler: daie się prawo Trochimowi Tarasienkowi, poddanemu memu z wsi *Sorokodub*, na futor z sadkiem i podpasieczem po Nestou, poddanym *Macowskiem*, którego sadku i podpasieczu wolnego używania, podług oznaczenia Onufrego Gromowicza, temuż Trochimowi Tarasienkowi dozwala się, bez żadney do skarbu opłaty, oprócz

dziesięciny pszczelnej, której tylko w terażniejszym roku dać nie ma, w następujących zaś latach, chociażby wzmiankowany Trochim pasieki nie trzymał, każdego roku od pni pięciudziesiąt dieścienę dawać będzie powinien, to jest pni pięć pszczół. Które to prawo, jako Trochimowi, żonie i dzieciom jego służyć ma, tak one, dla zupełniejszego waloru i wagi, podpisem ręki mojej, przy zwykłej pieczęci, stwierdzam. Dan w Braclawiu, dnia siedmnastego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt osmego roku. T. Kozłowski S. B. (L. S), Oryginał zaś tego prawa, w księgi niniejsze zapisanego, podawiający do siebie odebrał i kancelarią zakwitował.

Книга Брацлавскаго городского магистрата, годъ 1791—1792, № 4591. Листъ 23.

№ 231. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкими мѣщанами: Александромъ, Каленикомъ и Мотрою Васильковскими, мѣщанину Ивану Войтенку на прудъ, садъ и сѣнокосъ, лежащiе на урочищѣ Городзкъ. 1788. Юня 4.

Przed urzędem i aktami niniejszemi stanowszy osobiście sławetny Jwan Wojlenko, przynosił i do oblaty podał kartę predaży wiecznej uroczyska pod dniem czwartym miesiąca Czerwca 1788 roku, przez sławetnych Wasylkowskich na rzecz niniejszego podawającego zeznaną, sposobem takowym: Działo się przy urzędzie radzieckim, miejskim, w *Chmielniku*, dnia 4 miesiąca Czerwca, 1788 r. Przed urzędem i aktami niniejszemi stanowszy osobiście sławetni Alexander i Kalennik Wasylkowscy, bracia między sobą rodzeni, tudzież Motra Wasylkowska, siostra tychże rodzona, najmłodsza, zdrowi na ciele i umyśle, obradziwszy się między sobą i z krewnymi swemi, mając w lesie, nazwanym *Horodzko*, stawisko puste, koło którego sadek i sianożęci kawał około tegoż stawiska i sadku, w położeniu między stawiskami: Jwana Wasylenka z iednej, a Jakuba Jażwinego z drugiej strony sytuowany, które wspomnione uroczyska, nic sobie nie zostawiając, ani sukcesorom swoim, wiecznemi czasy ze wszyst-

kiemi użytkami sławetnemu Jwanowi Wojtenkowemu, niegdy Fedka Wojtenka synowi, wyż wspomnieni zeznawiając za złotych polskich 39 przędali, z którego uroczyska, nic sobie, ani sukcesorom swoim nie zostawiając, dają, darują i ustępują i od dnia dzisiejszego do użytku, bez żadnej prepedycyi tegoż do uroczyska ze stawiskiem, sadkiem i sianożęcią dopuszcza; wieczne milczenie o toż uroczysko sobie i sukcesorom swoim naznaczają mocą niniejszego zeznania. Alexander Wasylkowski+. Kalennik Wasylkowski+. Motra Wasylkowska+. Urząd, będąc przytomny tej przedaży, zaświadcza. Maxym Puhacz, landwojt+. Maxym Sudytkowski, ławnik+. Stepan Lityński, burmistrz+. Iwan Tyszczenko+. Leško Dziubenko+. Iwan Matiaszów+. Po której karcie do akt niniejszych wniesieniu, oryginał teiże temuż zeznawiającemu, praevia cancellariae quietatione, est restitutum.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792, Листъ 131 на оборотъ—

232. Купчая крѣпость, выданная мѣщанкою Еленою Судимовою мѣщанину Федору Кривоносу на усадьбу, два пруда и сѣнокосъ, лежащiе въ лѣсу, называемомъ Княгининъ, въ окрестности мѣстечка Хмѣльника 1788. Юля 20.

Dnia 20 Czerwca, 1788 roku.

Przed urzędem i aktami radzieckimi, miejskimi, *chmielnickimi* stanowszy osobiście sławetna Helena, niegdy sławetnego Mykity Wasylenka żona pozostała, a terazniejsza sławetnego Iwana Sulimowego żona, a niegdy Daniła Okołodka, mieszczanina chmielnickiego, córka rodzona, w assystencyi męża swego, Iwana Sulimy, i innych, niżej wyrażonych, zdrowa na ciele i umyśle, zeznała dobrowolnie, iż ona, będąc najbliższą sukcesorką po ojcu swoim, Daniłowi Okołodkowemu, mając za Wierzbowką w lesie, *Княгинин* zwany, stawisk pustych dwie i sianożęć około tych stawków na kosarzów ośm, niegdy u Wasyla, zięcia Żukoweko, przez Daniła Okołodka kupioną, tudzież uroczysko w bliskości tych stawków, gdzie

dawney była chałupa i sadku połowę z successorami Hryćka Okołodka mianego, za summę złotych polskich 84 ze wszystkimi użytkami, profita- mi, tak teraz mianemi, iako potym mieć mającemi, sławetnemu Teodorowi Romanowemu synowi Krzywonosowemu najmłodszemu i jego successorom w wieczyste possessią daruie, i całkiem wzwyż wspomnionego gruntu, nie sobie ani successorom swoim nie zostawiając odstępyje i w pretensiaeh od kogo kolwiek mianych do tegoż gruntu niniejszego nabywającego łaż zezna- waiąca bronić i zastępować assokuiruię się mocą niniejszegoż zeznania; nieumie- ietna pisma krzyżem świątym podpisuje się Helena Sulimowa żona —. Iwan Sulima w asystenię żonie swojej; jako to jest dobrowolne odstąpienie, pod- pisuię się Iwan Sulimow —. Krewny najbliższy zeznawaiącej w assystenii tejże, Nieczypor Kócinowski —. Przytomny Marcin Sitarz —. Alexander Parchomów syn.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Лист. 130.

233. Дарственная запись, выданная Хмельницкимъ мѣщаниномъ Романою Кривоносомъ, сыну его, Андрею, на сѣнокосъ. 1788 Іюня 28.

Dnia 28 miesiąca Czerwca, 1788 roku.

Przyszedłszy osobiście sławetny Andrzej Krzywonosow przyniosł i do oblaty podał kartę cessionalną, pod dniem 27 Czerwca, roku w akcie wyra- żonym, w urzędzie chmielnickim datowaną, i przez tenże urząd approbowaną, przez sławetnego Romana Krzywonosą na rzeez niniejszego stawającego w sposobie takowym: Działo się w urzędzie radzieckim, miejskim, chmielnickim, dnia 27 miesiąca Czerwca 1788 roku. Przed urzędem, aktami miejskimi, chmielnickimi, i przedemną, Marcinem Krzyżańskim, pisarzem przysięgłym, stanowszy osobiście sławetny Roman Krzywonos, mieszczanini obywatel *chmiel- nicki*, zdrowy na ciele i umyśle, zeznał, iż on, mając sianożęć swoje, koło futorą sławetnego Klima Niedówisa, na gruntach chmielnickich sytuowaną, sławetne- mu Andrzejowi Krzywonosowi, synowi swemu, z tej sianożęci i z zastawnych

część trzecią wiecznymy czasy daruie i ustępuie; iuz do tej sianóżeći części trzesicej a ni ią, ani suksessorowie moi inni należeć niemaią, ale on, jako aktualny dziedzic nazawsze posiadać i używać tak on, jako i jego suksessorowie, maią mocą niniejszego zeznania. Nieumiejętny pisma znakiem krzyża świętego podpisuie się Roman Krzywonos—.

Tę sprzedaż urząd we wszystkim approbuie. Mikołaj Wojcicki, łan-twojt chmielnicki. Grzegoż Porosiuk, burmistrz, Stefan Lityński, ławnik. Ma-
xym Sudyłkowski, Iwan Matiaszow. Po której wyż wspomnionej karcie do
akt niniejszych zapisaniu, tej oryginał tenże podawiający praeuia cancel-
lariae quietatione odebrał, nieumiejętny pisma A: Krzywonos—.

*Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ
1776—1793. Листъ 132.*

---

224. Купчая крѣпость, выданная крестьянами; Михайломъ и Ни-
колаемъ Тымченками крестьянину Трофиму Тарасенку на садъ и сѣно-
кось, лежащiе подлѣ села Сорокодубовъ. 1788. Юля 8.

Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej Braclawiu, dnia dwu-
nastego Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pier-
wszego.

Da urzędu i xiąg niniejszych wieczystych miasta wolnego rzeczy pospo-
litez, Braclawia, stawiać się osobiście Trochim Tarasienko, tę kopią na pa-
pierze ceny dwóch groszy srebrnych, od uczciwego Mychajła Tymczenkai
Mykoły Tymczenka sobie, stawiającemy, służące, dla zapisania w xiegi ni-
niejsze w sposób oblaty podał, w tej istocie: Nizej na podpisie znakiem
krzyża świętego podpisani: Mychajło Tymczenko, poddany Macowski, i Myko-
ła Tymczenko, poddany Mowczański, bracia rodzeni, zeznaiemy tym opisem
naszym wręce Trochima Tarasienka, Pilipona, poddanego Sorokodubowskie-
go, danym, któremu przedaliśmy sad dobrowolnie, za *Sorokodubami*, w

przykmiocie Nesterów, przy trakcie, z Anczypałowki do Braclawia idącym, wiecznemi czasy, a to z sianozęcią za rubli sześćdziesiąt równo: którego odtąd ani ja, ani mój brat, ani żaden krewny interesować się nie ma i ten opis nie tylko Trochimowi, ale i potomkom jego wiecznemi czasy służyć ma; którego ten opis, dla lepszej wagi i waloru, przy wyrażeniu imion naszych, znakiem krzyża świętego podpisujemy, dnia ósmego Iulii tysiąc siedemset osmego roku—Dan w kancelarii braclawskiej. Mychajło Tymczenko—Mykoła Tymczenko—, Oryginał tego prawa, na papierze srebrnogroszowym, wraz z kopią tegoż, na papierze ceny dwóch groszy srebrnych spisane, prawa, podawający do siebie odebrał i kancelarią zakwitował.

Книга Брацлавскаго городского магистрата, годъ 1791—1792, № 4591. Листъ 39.

235. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Тростянца, Иваномъ Валюкомъ, крестьянину того-же села, Федору Кусенку, на усадьбу, садъ, огородъ и поле. Валюкъ предоставляет себѣ право приобрести обратно проданное, если благополучно возвратится изъ военной службы. 1788. Августа 12.

Dnia 12 Augusta, 1788 roku, w Kaniewie.

Nizej znakiem krzyża świętego podpisany, Iwan Waluk, poddany będący wsi Trościańca, hrabstwa Kaniowskiego, daje te moją dobrowolną kupczę Fedorowi Kusemu, poddanemu Kaniowskiemu, a to w ten nizej opisany sposób: A ponieważ ja pozostałem wzientym w służbę wojskową rossyjską, chociaż i nie chcący, tak jak i drudzy poddani z hrabstwa Kaniowskiego, pod czas hajdamadszczyzny i ruin, a to przez oficera rossyjskiego Bułhakowa, pod ten czas będącego karnieta, gdzie zestawilem żonę moją z małemi dziatkami, która nie miała sposobu do odbywania i płacenia powinności skarbowej i musiała chałupę sprzedać do Kozina, komorę dokupioną zostawiwszy, pod wódrze z ogrodem i sadem, tak i polem; sama siedziała

w sąsiadach z działkami bez lat kilka; a gdyż ja przyjechałem tu z wojska za urlopem, zastaję żonę moją w sąsiadach, a grunt z sadem porzucony i spustoszony. Tedy ten grunt umyśliłem sprzedać tutejszym poddanym pańskim, gdzie i sprzedałem wyż wyrażonemu Fogorowi Kusenkowi, żonie i sukcesorom tegoż, to jest: sad z podwórzem, ogrodem, ale bez żadnego zabudowania, tak i polem, do tego używanym, we wsi *Trosciancu*, do posiadania za cenę rubli 13 miednych; które to pieniądze do rąk moich ja, Waluk, od Fedora Kusenka rsetelnie odebrałem i z odebranych onego kwituje i waruje żonę, dzieci i krewnych moich nie czynić wspomnionemu w używaniu tego grunte żadnej przeszkody, pod winą dworską; a jeżeli ja wolnym powrócę się od służby wojskowej, tu, w starostwo Kaniowskie, a miałbym sposób na tymże gruncie moim, własnym będącym, a Fedorowi Kusenkowi przedanym, mieszkać, i powinności odbywać, tenże Fedor ma i powinien z tego gruntu ustąpić, ja zaś, Waluk, onemu pieniądze rzetelnie powrócić bez żadnej kłotni. Na co, dla tem lepszej wiary, wagi i walu, znak krzyża świętego pokładam. Datum die et anno ut supra, w urzędzie miejskiem Kaniowskiem. Przedawca tego gruntu, Iwan Waluk, poddany wsi Trościańca —. Gromaga trościaniecka: Anton *Bybyk* —, Pilip Sało —; Kondrat Czuchraj —.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774--1788, № 3533. Листъ 22 (№ 49).

236. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Степанецъ, Игнатомъ Микитенкомъ, крестьянину Василію Гребенныку на садъ, рошу и сѣнокосъ, лежащiе на урочище «Вергуны» 1788. Августа 28.

Dnia 28 Augusti, 1788 roku, w Kaniowie.

Nizej znakiem krzyża świętego podpisany, Ihnat Mykitenko, poddany wsi *Stepaniec*, za dokumentem władzy zamkowej kaniowskiej sprzedał sadek w lasku, a w uroczysku, zwanym *Werhunach*, między polowemi

gruntami leżący: Stepanienkami, Kowalewskimi i Litwinieckimi, gdzie do tego własnego, ojcowskiego sadku i zażywającego łasku przynależzy i sianożęć na kopic dwadzieścia, a podczas suchego lata i na więcej: ten sprzedał dla pasieki i podpasieczyska poddanemu stepanieckiemu, Wasylowi Hrebennykowi, żonę i sucesorom tego, za cenę rubli 5 srebrem, od którego ja, wspomniony Ihnat, i pieniądze do rąk moich rzetelnie odebrałem i z odebranych kwituie i wåruie, aby nikt nie miał czynić żadnej najmniejszej psreszkody w używaniu tego gruntu, pod winą nieopustną skarhową, płacie sie mającą: wolen tedy Wasyl Hrebennyk tym gruntem jak chceć dysponować, dać, darować, a w czasie i sprzedać, tylko za wiadomością władzy.—My tedy, urząd, tę kupczę przyieli, do xiąg wpisali, a, za approbatą wtadzy, stronie—Wasylowi Hrebennykowi z podpisem rąk własnych ekstraktem wydali, ut supra. Ihnat Mykitenko, przedawca tego gruntu, krzyż święty pokłada—.

*Книга Каневского магистрата. годъ 1774—1788 № 3535,
Листъ 23 (№ 51).*

---

237. Дарственная запись, данная экономію Медведовскою, на основании довѣренности, выданной ей княземъ Яблоновскимъ, писарю Марку Исаянку на садъ и сѣнокосъ, лежащіе надъ рѣкою Тасьминою. 1788. Октября 28.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, mieciącu Augusti dwudziestego drugiego dnia.

Przed urzędem y aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego, przedemną, Ianem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego, stawający osobiście urodzony Makary Woliński, te prawo, od wielmożnego Skipora, szambelana jego królewskiej mości, z mocy powierzonego sobie zarządu od jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, wkluczu Medwedowskim komisarza, na sad z sianożecią nad rzeka Taśminem szlachetnemu Markowi Isaienkowi dane i jego sukcesorom służące,

dla wpisania per oblatam do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał w te słowa: Przychylając się do proźby y żądania Marka Isaienka, pisarza iniejskiego medwedowskiego, w nadaniu prawa na sąd z sianożęcią nad rzeką Taśminem po drodze, z Zamiatnicy do *Medwedówki* idąca a z góry pe okop y wirzby w lesie ciągnąca się do Stinkowego, z mocy powierzonego mnie od jasnie oświeconego xięcia jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, komissu, wyż rzeczonego Isaieyka przy opisanym sadzie y sianożęci wraz z successorami i potomkami jego zabezpieczam y, aby od nikogo w używaniu tego gruntu żadnej nie miał przeszkody, naymocniej zalecam: Które to prawo dla tem większej wierności, ręką własną podpisuje. Datum w Topiłowce, dnia dwudziestego osmego Oktobris, tysiąc siedmsiet osindziesiąt osmego roku. U tego prawa, w oblate podanego, podpisy rąk takowe: I. Skipor, szambelan jego królewskiej mości. (Locus sigili): Na żądanie Marka Isaienka, pisarza medwedoweckiego, dozwała zwierzchność medwedowska odprzedać Pilipowi Panczenkowi, szwagrowi swemu, co, dla lepszej pewności, ręką moją stwierdzam. Datum w Medwedowce, dnia szesnastego jui, tysiąc siedmsiet dziewiędziesiątego roku, W. Napruszewski, manu propria. Ponieważ tego wyż wspomnionego gruntu przez niesposobność utrzymać nie mogąc dla siebie y nie chcąc czynić zawodu Markowi Isaienkowi w wypłaceniu za niego należytości, oraz zważając schyłek wieku mego ku śmierci, przeto tenże grunt, z tymże prawem, i temuż Markowi Isaienkowi y successorom jego zwracam, y żadnego sam przez siebie y successorów moich wstępu y pretensyi mieć nie będę wiecznemi ezasy; na co, iako nieumiejętny pisma, kładnę znak krzyża świętego, Dzieła się w Medwedowce, dnia dwunastego Marca, tysiąc siedmsiet dziewiędziesiąt pierwszego roku. Pilip Panczenko —. Anno millesimo septingentesimo nonagesimo quinto die quarta Aprilis v. s. Stawiac się osobiście urodzony Marcin Cetnarski, te prawo od wielmożnego Skipora, szambelana jego krolewskiej mości, imieniem jasnie oświeconego xięcia jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, na sąd z sianożęcią nad rzeką Taśminem, Markow Isaienkowi dane i służące, z przyłączeniem papięru dwudziestego kopyjkowcgo, dla wpisania do akt niniejszych, ziemskich wojewódstwa bractawskiego, w sposób oblaty podał. Na leżeniu xiąg ziemskich woiewódstwa Bractawskiego przyiołem. Michał Rychliński, namieśnik ziemski woiewódstwa Bractawskiego.

Книга земская, записовая, Чигиринского уезда, годъ 1797 — 1798 № 3590, листъ 75 на оборотъ. —

229. Купчая крѣпость, выданная дворяниномъ Мартыномъ Яблонскимъ крестьянину, Павлу Гордиенку на огородъ, садъ и прудъ, лежащiе въ селѣ Костянцѣ и на пасѣку и садъ на урочищѣ Черномазовщинѣ. 1788. Ноября 16.

Dnia 16 Nowembris, 1788 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami jego królewskiej mości Kaniowa, stawszy o sobiście urodzony Marcin Jabłoński, obywatel osiadły wsi *Koscianca* hrabstwa Kaniowskiego, zeznał jawnie dobrowolne i ni od kogo przymuszony, iż ma grunt swój własny ku sprzedaży, leżący we wsi Kościańcu, przy gruncie Hryćka Hordijenka, to jest ogrodzony i okopany z sadkiem młodym, pod górę stawidło, przy tymże gruncie leżące, pasieczysko ku Litwińcu, uroczyskiem zwane *Czarnomazowszczyzna*, przy którym siano-kos na kopie 30, do tegoż i pola na dni 5. Który to grunt sprzedał Pawłowi Hordyjenkowi, żonie i successorom tego, wiecznemi czasy, za cenę rubli 11: dziesięć srebrnych, a jeden miedny; którą kwotę pieniądzą ja, Marcin Jabłoński, odebrałem i z odebranej kwituie i waruję siebie, żonę, dziecię i krewnych, ażeby nikt nie miał żadnej najmniejszej pretęsy w używaniu tego gruntu, pod winą skarbowi płacić się mającą rubli 20. Wolen tedy wyrażony Antoni Hordienko tym, odemnie nabytym, gruntem jak chcieć dysponować, darować, sprzedać, byle za wiadomością władzy. My tedy, urząd, tę kupczą przyjęli, do xiąg wpisali, a za approbatą władzy, z podpisem rąk własnych, rzeczonemu Pywłowi Hordyjenkowi, die et anno ut supra, ekstraktem wydali. Marcin Jabłoński, obywatel wsi Kościańca, ręką własną podpisuje się. Przytomny urząd miejski Kaniowski.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535 Листъ 23 (№ 52).

239. Актъ дѣлежа сада и двухъ прудовъ между Остапомъ и Иваномъ Московчунами, жителями села Винницкихъ Хуторовъ. 1789. Августа 13.

Міędzy utściwemi: Ostapem i Iwanem Moskowczukami, bracią między sobą rodzonemi, mieszkańcami futorzańskimi. My, niżej na podpisach wyrażeni, wysadeni od zwierzchności zamku starościńskiego, osoby, przyjaciele, takowe sądu i lewady i stawków uczyniliśmy rozdzielenie: Pomiarowanie na gruncie w takowy sposób, iż, poczawszy od dęba młodego, niedaleko szlaku będącego, y prosto idącego pomiędzy jabłonie sakłakowce do czereszni, a od czereszni do grószki medianki, a od grószki medianki nadół do grabów czterech, nad stawkiem Iakima Redczenka stojących, połowa sadu dla Ostapa Moskowczuka, brata starszego, tymi znakami postanawiamy: idąc od tego wyżwyrażonego młodego dębka, po lewej stronie Ostapa, wiecznemi czasy posiadać ma y dzieci jego, a zaś drugą połowę sadu, idąc od tegoż stawku Iwanowi Moskowczukowi, bratu młodszemu, w prawą rękę posiadać naznaczamy; stawki obydwu po połowie każdemu przysądzamy y roboczna zobopolna byдъ do tychże stawków obydwóch powinna, do spustów zobopolnie należeć bracia mają, a jeden bez drugiego ryby łapać nie powinien, bo z takowego nieznoszenia się jeden z drugim, często wynikają nienawisne porożnienia; który rozdział ponieważ strony obydwie chętnie y dobrowolnie acceptują, takowym naszym umiarkowaniem kontentują się, przetoż wiecznemi czasy dotrzymać w spokojności powinni będą, pod grzywnami rubli 10, która by strona miała niniejszy wzrywać rozdział; a matkę swoją rodzoną, jako już przy nachylonym wieku będącą, w uszanowaniu należyтым konserwować mają; a gdy dekret śmiertelności nastąpi, zobopolnie y przykładnie pochować mają y za duszę onej pamiętać; te zaś przez nas rozmiarkowanie y rozrządzenie, dla wiary, y wagi, y pewności, rękami własnemi podpisujemy; Datum w *Futorach Winnickich*, na gruncie, 13 miesiąca Sierpnia, 1789 roku.

Stepan Bogdanowicz, wojt Starej Winnicy, nieumiejący pisma, znakiem krzyża świętego podpisał się + Ignacy Sawicki, krzyż położył + Iuchim Moskalski. Demian Bodnarczuk + Prokop Drabina. +

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 94 на оборотъ.

210. Купчая крѣпость, выданная на прудъ и участокъ поля хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Грицькомъ Поросюкомъ, хмѣльницкому мѣщанину, Саввѣ Калькову 1789. Октября 9.

Działo się dnia dziesiątego Octobra, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt dziewiątego, w kancelaryi *Chmielnickiej*.—

Niżej na podpisie wyrażony zeznaie tą kartą moją ręczną, daną w ręce Sawki Kalkowego syna, któremu dobrowolnie przedaie i oddaie w wieczystą dzierżawę stawek, ob Wołychy kupiony przez Hryćka Porosiuka, a mnie teraz od tegoż Hryćka Porosiuka przedany; więc ia, nawzajem, teraz tenże sam stawek z brzegami i gruntem' dni trzy przedaie wyż wyrażonemu Sawce Kalkowemu synowi za summę złotych polskich dziewiędziesiąt, № złotych 90, i odtąd nicht a nicht, ani successorowie Wołychi, ani Hryćka Porosiuka, ani ia, ani successorowie moi, nie mają i mieć nie powinni żadnej pretensyi, tylko szczególnie Sawka Kalków i successorowie jego są i być powinni wieczyści dziedzice i wolno im prz-dać, komu chceie darować, lub iak chcąc na swój użytek obrócić: na co, dla lepszej wagi i waloru, własną podpisuie sie ręką. Franciszek Iuzwicki, Grzegorz Porosiuk + M. Daszkowski. + Ten skrypt approbuie we wszystkich artykułach M. Wojcicki, landwójt Chmielnicki, Przyjąłem i w akta zaciągnąłem die et anno ut supra, Czarnik, pisarz urzędu miejskiego.

Книга Хмѣльницкой городской ратуши, № 5779; годъ 1776—1792. Листъ 104.

211. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Михайломъ Бишомъ, Хмѣльницкимъ-же мѣщанамъ: Дамьяну, Ивану и Осипу Яременкамъ на прудъ и прилегающій къ нему берегъ на урочищѣ Бутковѣ. 1790. Марта 2.

Stanęła dobrowolna i nigdy nie odmienna ugoda między sławetnem: Michałem Biłaszem z jednej, a Dymianem, Janem i Józefem Jaremenkami,

w ten niżej opisany sposób: ja, Michał Biłasz, mając swój dziedziczny staw z brzegiem jednym w *Budkowie*, z ograniczeniem z jednej Danniła Woźniuka od zachodu słońca, odstepuję i przedaję dziedzicznym i wieczystym prawem Dymianowi, Ianowi i Józefowi Iaremenkom za sumę złotych sto (№ złotych 100), którą sumę do rąk moich ja, Michał Biłasz, od wyż wyrażonych odebrałem i odliczyłem i odtąd już prawa swego dziedzicznego odstepuję wzwyż pomionionym: Demianowi, Ianowi i Józefowi Iaremenkom, i odtąd ani ja sam, ani successorowie moi nie mają mieć pretęsy do tego stawku i brzegu, ale już prawdziwemi dziedzicami i successorami są: Demian, Ian i Józef Iaremenki tego stawku z brzegiem wyż wyrażonym; kto by zaś ważył się wyż wyrażonych Iaremenków turbować, albo upominać się o ten staw z brzegami—tylko ja, Michał Biłasz, do tego i więcej nikt—za to takowy do grzywien rubli pięć na cerkiew Glinińską, a pięć do urzędu, a pięć do juryzdykcyi wojtowskiej; co niniejszym kontraktem resignationis i dobrowolną naszą ugodą oddaje wieczyście wyż wyrażonym: Demianowi Ianowi i Józefowi Iaremenkom i na to, dla lepszej wagi i waloru, przy wyciśnieniu urzędowej pieczęci, własną przy urzędzie jego królewskiej mości radzieckim, miejskim, Chmielnickim podpisuje się. Działo się dnia drugiego Marca, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, w *Chmielniku*. M. Biłasz + + +. Grzegorz Biłasz + + +. Jakub Biłasz + + +. Ta karta, we wszystkich punktach iest za urzędu moiego approbowana. M. Wojcicki, lantwojt Chmielnicki. K. Klebanowski, burmistrz Chmielnicki. Grzegorz Porosiuk, ławny. Na rekwizycią Demiana, Jana i Jozefa Iaremenków ta sprzedarz stawku z brzegiem, w używaniu aktualnym Biłaszów dotąd będącym, władzą mi powierzoną, approbuie. Datum die 1 Februarja, 1791 roku, w Mytniku. Zasławski, ekonom generalny starostwa Chmielnickiego.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776.—1792. Листъ 109.

249: Купчая вѣщность, выданная Хмельницкимъ мѣщаниномъ, Васидіемъ Поросюкомъ—Григорію Поросюку на прудъ и сѣногосъ. 1790. Марта 22.

Działo się w urzędzie radzieckim miasta I. K. mości Chmielnika, dnia dwudziestego drugiego Marca, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego.

Stanowszy osobicie sławetny Grzegorz Porosiuk, mieszczanin i obywatel chmielnicki, przedemą, Marcelim Czarnkiem, pisarzem radzieckim, podał karte do oblaty, w niżej opisany sposób: Niżej po imieniu, nazwisku wyrażony zeznaie tym moim prawdziwym i nigdy nie odmiennym skryptem w ręce sławetnego Grzegorza Porosiuka, w ten niżej opisany sposób: iż ia, z dobrej moiej woli i poradą przyjaciół moich, mając stawisko, w lesie sytwowane, że przy kupie i sianożęc powyż stawku Grzegorza Porosiuka z iednej, a Mateusza Pobereznika z drugiej strony, przedałem wiecznemi czasy Grzegorzowi Porosiukowi i successorom iego za złotych polskich piędziesiąt cztery, № 54; doktórej sianożęci już ani ia, ani dzieci moie do onej przedaży interesować się i turbować wyż rzeczonego Grzegorza Porosiuka (nie mają), na co, dla lepszej wiary, wagi i waloru własną ręką kładę znak świętego krzyża. Datum die 22 Martii, 1790 anno. Wasyl Porosiuk ++. Iako sprawiedliwa ta przedarz w urzędzie naszym, radzieckim, miejskim, *chmielnickim* iest uczyniona, na co, dla lepszej wagi, aprobuie Mikołaj Wojcicki, lantwojt.

Книга Хмельницкой городской ратуши, № 5779. годъ 1776—1792: листъ 108 на обѣ отъ.

243. Дарственная запись отъ католическаго кievскаго епископа, графа Франциска Осолинскаго, Хвастовскому мѣщанину, Ивану Долгому, на право потомственнаго владѣнія мельницею, называемою Пovyжша, лежащею на рѣкѣ Унавѣ. 1790. Апрѣля 26

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra dwudziestego piątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, ziemskimi powiatu Winnickiego i przedemną, Stanisławem Garwolińskim, regentem akt tychże, stawi

się osobiście urodzony Franciszek Witosławski, te prawo na młyn od I. W. Franciszka Osolińskiego, biskupa Kijowskiego i Czernichowskiego, orderu świętego Stanisława kawalera, sławetnemu Iwanowi Dołhiemu, mieszczaninowi Fastowskiemu, na papierze prostym dane, podpisem tegoż, przy pieczęci, na sucho wyciśnionej, zatwierdzone, z przyłączeniem papieru stemplowanego, ceny kopiek trzydzieści, dla zapisania do ksiąg niniejszych, ziemskich powiatu Winnickiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie. Franciszek Kandyd Hrabia z Tęczyna Osoliński, z Bożej łaski i stolicy Apostolskiej biskup Kijowski, Czernichowski, orderu świętego Stanisława kawaler, wszem wobec i każdemu z osobna, komuby o tym wiedzieć należało, mianowicie iednak jaśnie wielmożnym następcom moim, tudzież ich mość panom kommissarzom, ekonomom klucza Fastowskiego, wiadomo czyniemy, tym niniejszym prawem naszym, iż my Iwanowi Dołhemu, mieszczaninowi Fastowskiemu, uważając jego tak ku nam, iako i successorom naszym, wierność, posłuszeństwo, nadajemy mocą prawa tego młyn, nazwany *Powyszyna rzece Unawie*, kupiony przez tegoż wyżej wyrażonego Iwana Dołhego od Onyska Skałyhy, prawem jemu i successorom jego służący, w czym żadnej przeszkody zwierzchność dworska czynić nie będzie powinna; dani- ne jednak, skarbowi naszemu należące, w swojej zachowując całości, pła- cić i wszelkie inne powinności pełnić będzie powinien; które to prawo, dla większej wagi i pewności, przy zwykłej przyciśnieniu pieczęci, podpi- sem ręki własnej stwierdzamy. Datum w *Fastowie*, dnia dwudziestego mie- siąca Kwietnia, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis, przy pieczęci, na sucho wyciśnionej, takowy. Franciszek biskup (L. S.). Które to prawo, iak się w sobie ma, co do słowa do ksiąg niniejszych, ziemskich powiatu Winnickiego iest za- pisane.

*Книга земская, записовая, Винницкаго ульзда, г. 1799,
№ 4801. Листъ 362 на оборотъ.*

244. Купчая ярвпость, выданная Хмѣльницкою мѣщанкою, Любкою Волихою, мѣщанину Климѹ Недовисѹ на прудѹ и сѣнокосѹ, лежащіе въ окрестности Хмѣльника. 1790 Апрѣля 29.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, magdeburskiemi, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, miesiąca Czerwca czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, magdeburskiemi, chmielnickiemi i przedemną, Józefem Watlewskim, protunc akt tychże pisarzem, stawiąc się osobiście sławetny Klim Nedowisa, mieszczanin miasta I.K. mości Chmielnika, tę kartę od Lubki Wolichi, na sprzedany sobie stawek i sianożęć wieczyscie służący, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Niżej na podpisie znakiem krzyża świętego podpisana, znam tą kartą moją ręczną, daną, w ręce sławetnego Klima Nedowisa, obywatela futorów miejskich Budkowskich, którą chce mieć za autentyczną, iakobym zeznała przed aktami I.K. mości radzickiemi, miejskiemi, chmielnickiemi, iż ja, mając stawek i sianożęć moją własną, w lesie sytuowaną, powyżej od Mikołaja Hadarzewskiego, przedaie wiecznemi czasy temuż wyż wyrażonemu Klimowi Nedowisie za złotych polskich dziewiędziesiąt, № złotych polskich 90, której iuż sianożęci i stawku odtąd ja, ani sukcesorowie nie mają używać, gdyż ja iuż wiecznemi i nigdy nieodmienionemi czasy przedałam i zrzekłam się tej sianożęci i stawku, na co, dla lepszej wagi, i przy uproszonych urzędowych i dobrych przyjaciółach, własną ręką podpisuie. Dżało się dnia dwudziestego Kwietnia, tysiąc siedmset dziewiędziesiątego roku, w *Chmielniku*. U której karty podpisy rak zeznawajacej, i urzędników, i przyjaciół w te słowa: Lubka Wolicha + + +. Mikołaj Hadarzewski. Jako sprawiedliwie ta karta we wszystkich punktach iest wyrażona, na co, dla lepszej wagi i waloru, podpisuie Mikołaj Wojeicki, lantwojt Chmielnicki, mp. Kondrat Klebanowski, burmistrz, Alexander Sudyłkowski, radny, Maciej Jzdebski, radny Chmielnicki mp. Która to karta, iak się w sobie ma, w akta niniejsze iest zapisana.

Книга Хмѣльницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 139.

346. Дѣрственная запись отъ князя Яблоневскаго, хорунжему его надворной милици, Максиму Филону, на прудъ въ селѣ Трушовцѣхъ. 1790. Мая 17.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Juni czternastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego, kadencyi Święto-troieckiey, prawem przepisanej, od dnia dwudziestego czwartego miesiąca Maja, roku wyż na akcie wyrażonego, sędzić się zaczętej—osobliście stawiający Maxym Filon, chorąży milicyi nadworney jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego. te prawo sobie, stawiającemu, we wsi *Truszowcach* na stawek, od wielmożnego Skipora, szambelana dworu polskiego, z moey kommissu dane, na srebnogroszowym papierze napisane, y ręką tegoż wielmożnego Skipora, z wyciśnieniem czarno wykopconey pieczęci, zatwierdzone, y ręką własną jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego zaaprobowane, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego w oblatę podał, w wyrazach następujących: przychylając się do proźby y żądania Maxyma Filona, chorążego milicyi nadworney, w nadaniu prawa na stawek, przez tegoż zaięty we wsi *Truszowcach*, w jego obeysciu, a przez wzgląd na zasługi tegoż, z mocy mnie powierzonego kommissu od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, tym prawem onego wraz z potomkami y sukcesorami jego zabieszczam, y, aby od nikogo przeszkody nie miał, zalecam; ktore to prawo, dla tym większey pewności y waloru, podpisuie Datum w Topiłowce, dnia siedemnastego Maja, tysiąc siedmset dziewiędziesiątego roku. J. Skipor, szambelan jego królewskeiy mości (locus sigili). Które to pozwolenie aprobuje dnia dziesiątego Januarii, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. Xiąże Jabłonowski (manu propria). Które to prawo, w oblatę podane, co do słowá do xiąg niniejszych. ziemskich, powiatowych Czehryński h jest zapisane.

Книга земская, записовая Чширинскаго уездá, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 329 на оборотъ.

246. Дарственная запись князя Августа Николая Яблоновскаго, данная крестьянину мѣстечка Стеблева, Матушиненку, на право потомственного владѣнія участкомъ поля и сѣнокосомъ. Князь Яблоновскій освобождаетъ притомъ пожизненно Матушиненка и его жену отъ всякихъ повинностей и податей. 1790. Мая 28.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego, miesiąca Czerwadwunastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście Iego Imperatorskiej Mości, Żyto-
mirzu, przedemną, Iózefem Roszkowskim, viceregentem przy tym grodzie
województwa i powiatu Kijowskiego, i xiegami niniejszymi, grodzkimi, kijo-
wskimi osobiście stawający urodzony Filip Szczygielski, te prawo od jaśnie
oświeconego xiecia jegomości Iabłonowskiego, wojewodzica Nowogrodzkie-
go, na plac, grunta i sianożęć w dobrach, miasteczku Steblowie, roboczym
Matuszynenom, małżonkom, służące, przy wyciśnionej pieczęci z zaświad-
czeniem kancelarji i abprobata I. O. xieźny Jabłonowskiej, wojewodziny
Nowogrodzkiej, na papierze ordynaryjnym napisane, do akt grodzkich,
kijowskich w oblatę podał, tym sposobem: Awhurst—Mykoła, kniaź. Wsim
obeczno i wsiakomu zosobna, komu o tom znať bude należno, izwestno de-
łaju, a najpacze władcyjom włastej moich, teper i w poślidni wremena
buduczym: iż z myłosty na ważnyje usłuhi Stepana Matuszynenka, podda-
noho mojeho Steblewskoho, y za staratelnoje wojtowstwo, a najpacze, że
jest strojenje na obłasty jeho—koniuszni na wojsko I.hkokonnyci mojej y
dom na prożytje moje zostaw za nym, czerez czto utratu wchazajstwi swo-
jom ponosyt, w nadhorodu trudow joho, seje prawo pomianutomu Stefanu
Matuszynenkowi i Katri, żeni jeho, do żytja ich służaszczoje, nadaju i da-
lij od wsich powynnostej i podatkow skarbowych byty wolnymi nakazuju.
(A, dla) newozbrannoho onym w chozajstwi prymnożenia dostatku, ora-
noho pola po dnej dwadciat w każdu ruku i senozatej na kozakiw dwad-
ciat oprydlaju, kotoryje i naslednikom jeho do upotreblenja ostanetsia i
seje władytel oznaczyt. A kohdaby w poznejszyje wremena żytelstwa mo-
jeho i wojsk moich peremena kwater zdiełala sia i dom postawen na kance-
larju—przy ieho domi koniuszni i vse strojenje na jeho odchodyt i ostajet;
Jako hdyby porad strojenju mesta Steblowa diełal sia, i tenja wypala na dom

jego, czerez czo usumnitsia byłby prynużden,—w to wremia w druhoj storonie stolko mesta bude dano z kazny mojej i strojenyje na nem Stepana zdiełat' sia dołżno. Kotoroje prawo spolno tym obom do žytja służyt budet; po konieczynie kotorych nasłedniki jeho płati podatkiw, w to wremia nakazanych, podpadat budut. Dan w *Steblewi*, tysiacza semsot dewiatdesiatoho hoda, misiaca dwadciat osmocho Maja.... Auhust Mykoła, kniaź (L. S.). Wpisano w xiege kaneclarji tegoż dnia i roku. A. I. Bojarski, Tysiąc siedmsset dziewięćdziesiąt pierwszego roku, dnia dwudziestego piątego Oktobra, w Steblowie, te prawo dożywotnie dla Stepana Matuszynenka i Katri, żony jego, aprobuje, według którego prawa aby mił grunta wyznaczone, imci panu gubernatorowi Steblowskiemu zalecam. Franciszka Wiktorja xiężna Iabłonowska, wojewodzina Nowogrodzka m p. Które te prawo słowo, w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest zapisane.

*Книга городская, кievская, записовая, годъ 1793. № 128.
Листъ 229 на оборотъ.*

217. Разграничение хуторовъ, принадлежащихъ: жителю села Залетичевки, Лесью Кузьменку, и жителю предместья Заволока, Михайлу Молчанюку, произведенное урядниками Летичевского магистрата 1790 июля 31

Zapis donacyi, sposobem oblaty w akta miejskie Latyczowskie, dnia 7 Sierpnia. 1790 roku, słowo w słowo.

A poniewaź między stronami, to jest: Leśkiem Kuźmenkiem, podanym *zalatyczowieckim* z jednej, a Michałkiem Mowczaniukiem *zawolkowskim* z drugiej strony o miedze między futorami tychże częste nie zgody i kłotnie bywały, do których futorów na grunt, przez dyspozycją W. J. pana Skalskiego, gubernatora starostwa Latyczowskiego, dla rozpoznania i rozmiarkowania onychże, zjechalіśmy i nawkoło futor pomienionego Michałka Mowczaniuka i sianożęc, w brzezynie od zachodu słońca

leżącą, zawierającą na kosarzów 8, obszedłszy, to jest, wzięwszy do drogi, która idzie w futor, Cygańczuków zwany, i przypiera posiecz do tegoż, a to od teścia jego, niegdys Jacka Szezerbeniuka, te uroczysko jemu nadane, w którym już wiele pracy podjął i staraniałożył. Drugi sudek tenże Michałko Mowczaniuk u sławetnego Jana Orła, malarza, jak jest wyżej w kontrakcie rezygnacyjnym, wieczyście nabył i te obydwie sadki do kupy są złonezone i od futuru Cygańczukowego odgraniczone, wzięwszy z dołu ciągnie się na wschód słońca, w górę, znakami, na drzewach wyciętymi, aż do brzeziny, a ta granicą pomienionego sadu michałkowego od północy; a od południa, wzięwszy z góry od zachodu słońca z brzeziny i sianożęciów wspomnionych stron obydwóch, granica ciągnie się starą posieczą w dół, powiżej łóz do rowu, i przez Leśka Kuźmenka wykopanego, i tym rowem przez dolinę, pominawszy szcep 2, w górę aż do lipy, na której także jest znak, krzyżem wycięty, i od tej lipy prosto w górę, niby na zimowy wschód słońca, przez jarek i aż do brzeziny. A że na części, do Michałka zachodzącej, znajduje się Leśka Kuźmenka szcep już rodzajnych 2, więc o te szcypy wspomnione strony dobrowolnie z nas zgodzili się i podług ugody natychmiast Michałko Leśkowi zapłacił złotych 24; a po takowym dobrowolnym zgodzeniu się, wszelkich niezgod, kłotni przestać przyrzekają, a to pod odpowiedzialnością w sądzie przyzwoitym i już do pomienionego sadu, czyli futuru, nikt a nikt wdzierać się nie ma, tylko, jak jest w swych granicach oznaczony, tak wieczyście Michałko Mowczaniuk z następcami swojemi wieczyście ma pożytkować i do jak najlepszego przyprowadzać (stanu); co wszystko i każdą rzecz strony obydwie obiecuja dotrzymać; i na to się własnymi rękami podpisują. Datum die 31 julii, 1790 anno, Leśko Kuźmenko +. Michałko Mowczaniuk +. My, mieszczanie, jako wyż wspomnionych stron rozmiarkowali, do dobrowolnej zgody przyprowadzili i na to się własnymi rękami podpisujemy. Datum ut supra. Mykyta Nawrocki, przysiężny +. Roman Gieranowski, radca. Jakób Trubłajewicz, burmistrz, Herdij Chacewski, przysiężny.

Книга Летичевского магистрата, записная, годъ 1784—1895, № 5716; листъ 22 на оборотъ.

248. Актъ разграниченія хуторовъ, принадлежащихъ Летичевскимъ мѣщанамъ: Орлу и Яремѣ Футорному. 1790 Августа 3.

Діяло się на urządzie etc., dnia 23 miesiąca Lutego, 1794 roku.

Pod najszczęśliwszem panowaniem najjaśniejszej Katarzyny wtorej etc. etc. etc. Do urzędu i xiąg niniejszych etc. etc. przyszedłszy osobście sławetny Gabryel Orzeł, syn, ojca swego, sławetnego Jana Orła, imieniem czyniący, sposobem oblaty donacją pewną na futerek wraz z sianożęcią podał, której osnowa jest następująca: Działo się w urządzie miejskim jego królewskiej mości latyczowskim, dnia 3 miesiąca Sierpnia, 1790 roku My, urząd miasta jego królewskiej mości *Latyczowa*, przez dyspozycią J. W. P. Skalskiego, gubernatora starostwa Latyczowskiego, a na żądanie pracowitego Jaremy Futornego, mieszkańca i sławetnego Jana Orła, malarza, na grunt, za doliną, *Kobyłanica* zwaną, do lasku za tąż doliną w okręgu, samym w sobie będącego, zjechaliśmy. W którym lasku sławetny Jan Orzeł, od lat trzech za dokumentem J. W. P. Skalskiego, gubernatora, i za oznaczeniem temuż przez J. W. P. Radeckiego, jako też i urzędu dla postawienia pasieki wyczyścił i już szczep naszczepił, niemniej temuż Janowi Orłowi sianożęć koło tegoż futoru, czyli lasku, oddzielono i znakami krzyżem świętym, na drzewach na wkoło tejeż sianożęci wyciętymi, to jest na kosarzów sześć oznaczyli i tenże dotychczas posiada. A że pomieniony Jarema Futorny, o pomieniony laszek i sianożęć wnosi pretensją do pomienionego Jana Orła, że jakoby przyległością do jego futora należy, i sianożęć jakoby do jego sianożęci; chociaż wcale w jego donacyi, na futor mianej, cyrkumferencja nie tak jest oznaczona, jako on sobie wnosi, jednak, by uniknąć dalszej kłótni i niespokojności, uznaliśmy: aby sławetny Jan Orzeł Jaremie Futornemu, w nagrodę wnoszącego pokrzywdzenia sobie, zapłacił natychmiast złotych polskich 16 Którą kwotę wspomniony Jarema, zgadzając się dobrowolnie, do rąk swoich odebrał, od wszelkich pretensyi Jana Orła kwituje i już podał, że o pomieniony laszek i sianożęć, wraz z dziećmi i następcami swemi, często wspomnionego Jana Orła i następców jego turbować nie będą; tudzież strony obydwie forum sobie zakładają, jeżeliby w grunt jeden drugiego miał się wpierać, odpowiedzieć w sądzie przyzwoitym będzie powinien.

Co wszystko, i każdą rzecz ściśle i rzetelnie, obiecują dotrzymać i na co się własnymi rękami podpisują. Jarema Futorny. Jan Orzeł mpr. Po którym podpisaniu się, następuje przyjaciół podpis w te słowa: my, jako często wyrażonych stron należycie i dobrowolnie rozmiarkowawszy, tak na to, dla lepszej trwałości i bezpieczeństwa, własnymi rękami podpisujemy. Datum die et anno quo supra. Roman Gieranowski, radca; Mykita Nawrocki, przysiężny; Jakób Trubłajewicz, burmistrz; Hordij Chaniowski, przysiężny; Wojciech Lachowicz, burmistrz mpr. Po której donacyi, w akta niniejsze słowo w słowo wpisawszy. oryginał, sposobem oblaty, skonnotowawszy, temuż podajacemu do rąk napowrót się oddaje, z którego odebrania akta niniejsze kwituje i podpisem swej ręki stwierdza—Gabryel Orzeł.

Книга летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1793, № 5716; листъ 128

249. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Саввою Рымаремъ, Богуславскому же мѣщанину, Данилу Пустовойтенку, на вѣчную продажу урочищъ: Сезеневщины и Бондаровщины съ прилежающимъ къ нимъ прудомъ на рѣкѣ Вереміевкѣ. 1790 Сентября 7.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, miesiąca Septembra siódmeo dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Duszkoyskim, pisarzem przysięgłym miasta jego królewskiej mości Bohusławia, osobiście przyszedłszy sławetny Sawka Rymarz, mieszczanin Bohusławski, ten zapis przedaży wieszystey gruntu, *Sizio-nowszczyzna* zwanego, y praw nabywczych, dziedzicznych, na rzecz y osobę sławetnego Danila Pustowoytenka dany, na papierze stemplowanym spisany, podpisami ręki własney, tak zeznawiającego znakiem krzyża, jako

y sławetnych awników zatwierdzony, przed księgami miast: jego królewskiej mości Bohusławia dobrowolnie przyznał, w te słowa: Ja, Sawka Ry-marz, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney, należney jurysdykcyi, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie swoje, to iest zapis dobrowolney przedaży, z potomkami y sukcesorami memi wcale się poddając y wcielając, wiadomo iawnno czynie, ustnie y dobrowolnie zeznam, iż ja, zeznawający, mając grónt y stawek moj własny, dziedziczny, *Sezionowszczyzna y Bondarowszczyzna* zwany, dwa uroczyska, po nad rzyką Weremijówką ciągnące się, za prawem dziedzicznym nabywczym, nikomu niezawodne, a mając z prawa pospolitego moią własnością, iako chceć rządzić, komu chceć przedać, dać, darować, ustąpić y ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić, sławetnemu Daniłowi Pustowoytenkowi, mieszczaninowi Bohusławskiemu, wyż pomieniony grunt, *Sizionowszczyzna y Bondarowszczyzna* nazywaiący się, ze stawkiem, całe te uroczysko wokrag z przynależną y w prawach poprzedniczych mianowaną granicą, zaczowszy od wschodu słońca, od łozek, niżej grobelki, w jarku przy kruhlaku będących, na północ aż do kamienia y drogi, przy wałku będącey, od tego kamienia pomienionym wałkiem do drugiego kamienia, ku zachodowi słońca y wierzchowiny Weremijowki rzezki, do samey grobelki Krywokonowey, podług prawa starego, a powrociwszy od pomienioney grobelki, przyłączając wraz grunt *Bondarowszczyznę*, idąc od Krywokonowa jaru, y od Krasuckiego okopu po pod gurą, zostawując w prawey ręce grunt Czayczyn, wałem odkopany, od tego więc grunta z gury doliną, zmierzając na wschod słońca, znowu do łozek niżej grobelki, od których granica poczeła się, tu skączywszy pomienionego gruntu ograniczenie; całkiem ten grunt, stawek zewszystkiemi należytościami y przynależytościami, tak iako zdawien dawnych przynależało, nie nie ubliżając, za sumę rubli sto trzydzieści pięć całkowitą, dobrowolnie między sobą umowioną y postanowioną, temuż sławetnemu Daniłowi Pustowoytenkowi przedaie, daie, daruie y na wieczność odstepuie, y prawa wszelkie moje nabywcze onemu na ten grunt wręczam y na rzecz jego wlewam y przelewam; wolen już iest y będzie sławetny Danił Pustowoytenko pomienionym gruntem, odemnie na wieczność ustąpionym, jako chceć rządzić, używać, darować, przedać, ustąpić y ku najlepszemu pożytkowi obrociésam, a po nim potomkowie y sukcesorowie jego y odtąd ani ja, ani sukcesorowie moi, żadnego powrotu mieć nie będziemy y na to dałem ten mój dobrowolny zapis wieczystey przeda-

ży z podpisem mey własney ręki y sławetnych panów ławników urzędu Bohusławskiego, odemnie uproszonych, mocą niniejszego dobrowolnego zeznania mojego. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Sawka Rymarz +. Zacharyasz Sawkowiez, woyt miasta jego królewskiey mości Bohusławia, ten dobrowolny zapis wieczystey predaży gruntu, od sławetnego Sawki Rymarza narzecz y osobę sławetnego Daniła Pustowoytenka dany, podpisuię. — Teodor Wierzbicki, ławnik miasta jego królewskiey mości Bohusławia, na tym zapisie wieczystey predaży, od sławetnego Sawki Rymarza sławetnemu Pustowuytenkowi danym, podpisuię się. Stefan Ciurupa, ławnik miasta jego królewskiey mości Bohusławia. Ktory to zapis wieczystey predaży, słowo w słowo, do xiąg mieyskich, bohusławskich iest zapisany.

Книга Богуслаэскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 17.

250. Купчая ерѣпость, выданная мѣщанами мѣстечка Медведовки: Иваномъ п Артемомъ Гоньтеленками, писарю того-же мѣстечка, Марку Исаенку, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Медведовкѣ. Гоньтеленки оставляють при этомъ въ своемъ владѣнн садъ и сѣнокосъ, пожалованные имъ вмѣстѣ съ мельницею по дарственной записи отъ князя Яблоновскаго. 1790. Сентября 19.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, miesiąca Augusti dwudziestego drugiego dnia

Przed xiegami y aktami ziemskimi powiatu Czehryńskiego, przedemną, Ianem Bonkowskiem, pisarzem ziemskim przysięgłym powiatu Czehryńskiego, stawiający osobiście urodzony Makary Woliński, te prawo, na młyn, chałupę y ziwnym gruntem, pręc łąki y sadka, od mieszczan miasta Medwedowki: Iwana y Artema Henyteleków, szlachetnemu Markowi Isajenkowi, ustąpiiony, do wniesienia per oblatam do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał, w te słowa: My, niżej podpisani, mianowicie: Iwan y Artem Henyteleki, obywatele dobr jasnie oświeconego jego mości

pana Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, miasteczka Medwedowki, dajemy naszą, dobrowolnie ugodzoną, kupcze Markowi Isaienkowi, pisarzowi medwedowskiemu, iż my, widząc niesposobność naszą do utrzymania y reperowania młyna *na rzece, Medwedowka* zwanej, poniżej młyna czerców Mikołajowskich, po zmarłej matce naszej, Ilorpinie Kwitenkowej, nam zostalego, y nie mawszy czym długów naszych, na różne potrzeby zaciągnionych, zapłacić, odstepujemy y przedajemy młyn z chałupą y wszystkim, do niego należącym, y prawo na tenże młyn od jaśnie oświeconego xięcia pana, dobrodzieja dane, oddajemy Isaienkowi; tylko zostawujemy dla siebie sadek y sianożęć, w tymże prawie wyrażoną, a młyn wiecznemi czasy Isaienkowi wraz z jego successorami przedajemy, y iuż my do niego ani dzieci nasze, ni krewni żadney pretensyi mieć nie będziemy, tudzież, iesli by kto z krewnych naszych, za granicą mieszkających, mógł na ten młyn iakowe papiery okazać, żadnego waloru mieć nie będą, gdyż my swoią własność przedajemy za rubli dwieście piętnaście; y dla lepszego waloru y pewności rękami naszymi własnymi podpisujemy się. Dnia dziewiętnastego Septembris, tysiąc siedmset dziewiędziesiątego roku. U tej kupczy, w obale podaney, podpisy rąk takowe: Iwan Honytelenko+. Swoieruczno podpisując Artem Honytelenko. Działo się to przy ludziach wiary godnych: Ostapu Iuszczenu Kosarskiemu, Wasylowi Strogieckiemu Małemu Medwedowskiemu y innych, na ten czas będących. Dogadzając żądaniom Iwanowi y Artemowi Honytelenkom, braci między sobą rodzonym, dozwoiliła zwierzchność zamku Medwedowskiego odprzedać młyn Markowi Isaienkowi, podług między nimi ugody, ktore zwierzchność Medwedowska approbuie co do młyna y chałupy z gróntem; prawo zaś Marko Isaienko, pisarz, do siebie odbiera, a reskrypt ma dać na sadek y sianożęć, w tym prawie znajdujące się, iako Honytelenkom przynależyc ma; sianożęć y sad przy Honytelenkach ma się zostać. Działo się w zomku Medwedowskim, dnia piątego Oktobris, tysiąc siedmset dziewiędziesiątego anno. W. Napruszewski, m. p. U tego prawa oblata w te słowa: Anno tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, Aprilis (?) V S., stawiać się osobiscie urodzony Marcin Cetnarski, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, Markowi Isaienkowi na młyn dane y służące, z przyłączeniem papieru dwudziesto kopijkowego, dla wpisania do akt niniejszych,

ziemskich województwa Braclawskiego. w sposob oblaty podał, na leżeniu xiąg ziemskich województwa Braclawskiego.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уезда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 74 на оборотъ.

251. Купчая крѣпость, выданная дворянками: Ангелюю и Анною Бачинскими, мѣщанину Павлу Бѣлецкому на леваду, лежащую въ Винницкой Слободкѣ. 1791. Генваря 2.

Działo się w mieście Winnicy, we czwartek, to jest dnia 13 miesiąca Marca, roku pańskiego 1794.

Do urzędu i xiąg niniejszych, wieczystych miasta Jej Imperatorskiej Mości Winnicy, osobiście przyszedłszy sławetny Paweł Bielecki, temuż urzędowi prawo na lewadę, sobie służące, na papierze stęplowanym polskim wypisane i podpisane, do wpisania w akta niniejsze podał, w tej osnowie: My, Angela i Anna Baczyńskie, niegdy urodzonego Baczyńskiego córki, swym i brata swego małoletniego imieniem czyniące, znamy tym wlewkiem naszym, m. c. i ważność autentycznego zeznania w sobie mającym, iż my, mając lewadę pod *Slobudka Winnicka*, od zwieszchności zamkowej ojcu naszemu nadaną, na dni pięć orania będącą, blisko Pieńkowskiego leżącą, też lewadę sławetnemu Pawłowi Bieleckiemu za kwotę złotych polskich piętnaście przedajemy, ustępujemy i na osobę tegoż wlewamy; wolen tedy jest i będzie pomieniony Paweł Bielecki wyż wyrażonej lewady używać, nazawsze trzymać, a my, zrzekłszy się raz nazawsze, żadnego już odtąd wstępu i powrotu do tejsz lewady sobie i potomkom naszym nie zostawujemy i na to się, dla lepszej wagi i waloru, rękami własnemi podpisujemy. Działo się w Winnicy, die drugiego Stycznia, 1791 roku. Podpisuie się Anna Baczyńska—Po którego to kwitu w xięgi niniejsze zaoblatowaniu, szlachetny Paweł Bielecki, podający do akt, oryginał onego napowrót do siebie odebrał i na to podpisuie się. Paweł Bielecki.

Книга Винницкаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5192. Листъ 182.

259. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго хорунжему его надворныхъ козаковъ, Максиму Филону, на сѣнокосъ, лежащій въ Чигринскомъ староствѣ, называемый Кимлиха. 1791 Генваря 12-

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Iunii czternastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego, kadencyi Święto—troieckiey, prawem przepisanej, od dnia dwudziestego czwartego miesiąca Maja, roku wyż na akcie wyrażonego sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobiście stawiający Maxym Filon, chorąży kozaków jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, te prawo, na sianożęć, Kimliczką zwaną, od jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego sobie dane, na ordynaryjnym papierze napisane, y podpisem ręki tegoż jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, przy wyciśnieniu na laku czerwonym rodowitey pieczęci zatwierdzone, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego, z dołączeniem papieru herbowego trzydziestu kopiukowego, w oblate podał, w następujących wyrazach: Antoni Chryzostom Barnaba xiąże Pruss Iabłonowski, kasztelan krakowski, Międzyrzecki, Czehryński starosta etc. etc. etc. kawaler wielu orderów, oznaymuie każdemu, komu o tym wiedzieć należyć będzie, a mianowicie JJ. PP. rządcom dóbr moich starostwa Czehryńskiego, iż, mając wzgląd na kilkudziesięcioletnie zasługi Maxima Fiłona, chorążego kozaków moich, tu dzież przychilając się do prawa mego, Iakimowi Fiłonakowi, bratu tegoż rodzonemu, pod rokiem tysiąc siedmset sześćdziesiąt osmym, dnia szóstego Października danego, pozwalam ninieyszym prawem moim rzeczonemu Maximowi Fiłonowi, chorążemu, używania sianożęci, *Kimlichy* nazwaney, do rzeczki mieyskiey Ticzki, koło Czernieckiey S. Mikołaja sianożęci będącej; które to prawo, dla większey ważności, podpisem mey ręki y pieczęcią stwierdzam. Datum w Krzewinie, dnia dwunastego Stycznia, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego. U którego prawa podpis ręki iest takowy: Antoni xiąże Iabłonowski (locus sigili). Które to

prawo, w oblatę podane, co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich, powiatowych, Czechryńskich iest zapisane.

*Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда годъ 1797
—1798, № 3520; листъ 328.*

253. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щедровой, Андреемъ Мельникомъ, зятю его—Олескѣ, на мельницу, усадьбу, огородъ, поле и сѣновосъ. 1791. Генваря 22.

Działo się w urzędzie miasta Latyczowa jego królewskiej m.ści, dnia 22 miesiąca Stycznia, roku Pańskiego 1791.

Przed nami i xiegami urzędu naszego, miejskiego, Latyczowskiego, stanąwszy osobiście pracowity Andrzej Mielnik, obywatel i mieszkaniec wsi *Szczodrowy*, do starostwa Latyczowskiego należącej, zdrowy będąc na ciele i umyśle, imieniem swym i Ahapii, małżonki swojej, oczewiście, dobrowolnie i jawnie niniejszy zapis zeznał: Jż wspomniony Andrzej Mielnik, mając chałupę z ogrodem, sianożęcią, polem i młynem o kamieniach trzech, fuluszach dwóch, stęparh pięciu, z których kamień dawniej Mykła, zieć tegoż, ma dla siebie kupiony, takową chałupę z całym zabudowaniem, obejściem i podwórzem oraz ogrodem, sianożęcią i polem, tudzież młyn o kamieniach dwóch, fuluszach dwóch, stęparh pięciu Olexie, zięciow swemu, za sumnę, dobrowolnie umówioną i ugodzoną, złotych polskich 550, sprzedaje, daje, daruje wiecznemi i nigdy nieodzownemi czasy ustępuje, zrzekając się prawa swego całkiem na osobę Olexy, zięcia, zlewa, żadnego sobie ani sukcesorom swoim do wspomnionej chałupy, ogrodu, sianożęci, pola i młyna, nie zostawując wstępu ani zwrotu; owszem od wszelkich impetycyi prawnych i nieprawnych bronić i zastępować pomienionny Andréj Olexę, zięcia swego, obowiązuje się i powinien będzie Mocen tedy jest i nazawsze będzie nadmieniony Olexa, zieć Andrejow, i sukces

orowie jego wzmiankowaną chałupą z całym obejściem i zabudowaniem, ogrodem, sianożęcią i polem, do tejże chałupy należącemi, tudzież młyn wyznadmoniony posiadać i komu chcieć dać, sprzedać, zastawić, darować i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić, tudzież, przy splaceniu trzeciego kamienia, gdyby wzwiankowany Mykoła, szwagier tegoż, dotychczas utrzymujący tenże kamień trzeci, przedawał, najbliższemu utrzymać się; a jako wyż wyrażoną summę, złotych polskich 550, pomieniony Andrzej, teś tegoż, natychmiast do rąk swoich odbiera, tak z odebranych i dorąk zaliczonych, Olexe, zięcia swego, kwituje. W czasie sprzeciwienia się niniejszemu zapisowi, pod zakład win i kar urzędowi miejskiemu Latyczowskiemu poddają się. Powinności zaś skarbowe, podług zwyczaju należące, odbywać obowiązują się, tudzież utrzymanie, tak Mykole jednego kamienia, jako Olexie kamieni dwóch, foluszów dwóch i pięciu step tego młyna w należytym dozorze, pilność grobli i wszelkiej skarbowej całości z strony skarbu ostrzeżga się; niemniej pilnować obowiązani są kolei w czasie zawozu do młyna, nie czyniąc nikogo bliższym, lecz kto z niej przypadnie, jako też i miarek innych nie podstawić, ale zwyczajnemi, od skarbu cechowanemi, odbierać, nie krzywdząc zawoźników, pod wolnym zwierzchności zamkowej tego młyna rozrządzeniem. Na co się rękami własnemi, nie umiający pisma, znakami krzyża świętego podpisują: Andruch Mielnik+, Ahapya małżonka+, Kondrat, syn tychże+, Włoma, syn+, Zacharko syn+, Jakow, syn, My, urząd miasta Latyczowa jego królewskiej mości, niniejszy zapis rękami własnemi podpisujemy: Roman Gieranowski, radca, Iakób Trubłajewicz, burmistrz, Hordej Chacewski, przysiężny, Stefan Iuszczenko, przysiężny+.

Книга Летичевского магистрата записовая, годъ 1784 —1795, № 5716; листъ 26 на оборотъ.

254. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щедровой, Олексю, брату его—Луцку на половину мельницы, усадьбу, огородъ, поле и сѣнокосъ. 1791. Генваря 22.

Działo się w urzędzie miasta Latyczowa jego królewskiej mości, dnia 22 miesiąca Stycznia, roku Pańskiego 1791.

Przed nami i sięganiu urzędu naszego, miejskiego, latyczowskiego, stawiać się osobicie pracowity Olexa, Andrusiów zięć, obywatel i mieszkaniec wsi *Szczedrowy*, do starostwa latyczowskiego należącej, zdrowy będąc na ciele i umyśle, oczewiście, dobrowolnie i jawnie niniejszy zapis zeznał: Jż wspomniony Olexa Andrusiów zięć, mając chałupę we wsi *Szczedrowey*, z podwórzem i zadudowaniem, połową dwóch ogrodów, sianożęci, pola i młyna, na grobli *Szczodrowskiej* będącego, od Antona Muła, mielnika *szczodrowskiego*, nabyte, których drugą połowę Hrycko, szwagier tegoż Antona Muła, posiada, takową chałupę swoją własną z całym zabudowaniem i produktem, z połową dwóch ogrodów, sianożęci, pola i młyna o kamieniach trzech, foluszach dwóch i sześciu stępach, łuckowi, bratu swojemu rodzonemu, za sumę, dobrowolnie umowioną i ugodzoną, złotych polskich 550, sprzedaje, daje, daruje, wiecznemy i nigdy nieodzownemi czasy zapisuje, zrzekając się całkiem prawa tego, na osobę Łucka zlewa; żadnego sobie ani successorom swoim do wspomnionej chałupy, ogrodów dwóch, sianożęci, pola i młyna połowy nie zostawując wstępu i zwrotu, owszem od wszelkich impetycyi prawnych i nieprawnych bronić i zastępować Olexa, zięć Andrusiów, Łucka, brata swego, obowiązuje się i powinien będzie. Mocen tedy jest i nazawsze będzie nadmieniony Łucko, brat Olexy Andrusiowego, wzmiankowaną chałupą, z całym zabudowaniem i podwórzem, oraz połową dwóch ogrodów, sianożęci, pola i młyna posiadać, komu chceć dać, zastawić, darować, i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić. A jako wyżwrażoną i dobrowolnie ugodzoną sumę złotych polskich 550 pomieniony Olexa, zięć Andrusiów, natychmiast do rąk swoich odbiera, tak z odebranych i do rąk zaliczonych, Łucka, brata swego, kwituje. W czasie sprzeciwienia się niniejszemu zapisowi, pod zakład win i kar urzędowi mieszkjemu ciż poddają się. Powinności zaś skarbowe, podług zwyczaju należące, odbywać obowiązują się. Tudzież utrzymanie obydwom swe połowy tego młyna należytym dozorem, pilności grobli i wszelkiej skarbowej całości, z strony skarbu ostrzeżę się, niemniej pilnować obowiązani są kolei w czasie zawozów do mły-

na, nie czyniąc nikogo bliższym, lecz kto z niej przypadnie; jako też i miarek innych nie podstawiać, ale zwyczajnemi, od skarbu cechowanemi, odbierać, nie krzywdząc zawoźników, pod w olnym zwierzchności zamkowej tego młyna urządzeniem; na co ręką własną nieumiejący pisma znakiem krzyża świętego podpisują się. Olexa zięć Andrusiów +. My, urząd miasta Latyczowa J. Kr. mości, niniejszy zapis rękami własnemi podpisujemy: Roman Geranowski, radca; Jakób Trubłajew iecz, burmistrz; Hordi Chocenowski, przysiężny; Stefan Jasczenko, przysiężny.

Книга Летичевского магистрата записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 26.

---

255. Удостоверение, выданное дворяниномъ Боржендскимъ мѣщанамъ мѣстечка Прилуки: Марку Дыменку и Ильку Беднарчуку, въ томъ, что ихъ усадьбы на хуторахъ, сады и пасѣки будутъ признаваемы ихъ собственностью. 1791. Генваря 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Lipca siedm-nastego dnia (veteris styli)

W roczki sądowe, grodzkie, winnicke, kadencyi Iuliuszowej, dnia szostego podług nowego stylu przypadłe i sądzić się zaczęte, przedemną, Gabrielelem Porczyńskim, stolnikiem powiatu i podstarostą grodzkim winnic-kim, stawiać się osobiście urodzony Tomasz Kuchcicki, te zapewnienie, pracowitemu Markowi Dymenkowi, Jlkowi Bednarczukowi i innym na bu-dowanie się prawem miejskim i wydzielenie dane, dla zapisania do akt niniejszych. grodzkich, braclawskich, przy opłacie skarbu kopieek dwu-dziestu, w sposób oblaty podał, w tej istocie: zapewniam supplikantów, iż będą mieli prawo na budynki, na futorach pobudowane, iako też na drze-wa, tamże posadzone, jako i pasieczyska. Datum w Dubnie, dnia dwu-dziestego siódmego Ianuaria, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego

roku. Borzęcki mp. Które to zapewnienie, iak się w sobie ma, co do słowa w xiegi grodzkie, braclawskie iest zapisane.

Книга городская, Вишницкая, записовая, годъ 1795, № 4748. Листъ 907.

256. Дарственная запись отъ Брацлавскаго старосты, Фаддея Козловскаго, крестьянину Василю Гаврилюку на мельницу, сѣнокосъ и хуторъ, называемый «Червцова Стѣнка», лежащiе въ Брацлавскомъ староствѣ. 1791. Февраля 21.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Czerwca, rzeciego dnia.

Przed aktami niniejszymi, ziemskimi powiatu Braclawskiego y przedemną, Janem Biedrzyckim, O.R.Z.P.B. stawiając się osobiście Wasyl Hawrylukow, te prawo, od jaśniewielmożnego Kozłowskiego, starosty Braclawskiego, na młyn y futor sobie, offerentowi, na papierze rzeczypospolitey Polskiej ceny grosza srebnego dane y służące, dla zapisania, z przyłączeniem papieru herbowego, ceny kopiek trzydziestu, do xiąg nyniejszych, ziemskich powiatu Braclawskiego w sposob oblaty podał, w tey istocie. Tadeusz Kozłowski, starosta Braclawski, generał major woysk koronnych, komisarz cywilno—woyskowy wojewódstwa y powiatu Braclawskiego, orderu św. Stanisława kawaler, wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, a mianowicie ekonomom, gubernatorom starostwa mego Braclawskiego, iż daię prawo Wasylowi Hawrylukowi na młyn, zwany *Ziankow* y na futor *Scianka Czerwcowa* y sianożęc—do teyże ścianki czyli lasku zdawna należącą, i który wywyżrażony Wasyl Hawrylukow ma używać tegoż futuru y sianożęci bez przeskody y successorowie jego. Nikt niema się mieścić na teyże sianożęci Które prawo, dla tym większey wagi y waloru, ręką moją własną, przy wyciśnieniu rodowitey pieczęci, podpisuje. Dan w *Braclawiu*, dwudziestego pierwszego Februarja, tysiąc

siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. U tego prawa podpis przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, takowy: Tadeusz Kozłowski (L S). Które to prawo, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi nyniejsze, ziemskie powiatu Braclawskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Брацлавскаго уѣзда, годъ 1799, № 4578. Листъ 201.

257. Право на потомственное владѣніе участкомъ поля и сѣнокосомъ въ селѣ Пѣкарщина, данное старостою Андреемъ Комаромъ мѣщанину Казимиру Сухоцкому подъ условіемъ уплаты ежегоднаго чинша въ пользу экономіи. 1791. Мая 18.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Czerwea czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Żytomirskim, przedemną, Wincentym z Trojanówki Woroniczem, V. R. G. Ż, i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, żytomirskimi, stawający osobiście urodz ny Wojciech Hermanowicz, to prawo na grunt i zabudowanie, od W. Koma'ła sławetnemu Kazimierzowi Suchockiemu dane, na papierze srebrnogroszowym napisane, ręką tegoż, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej. zatwierdzone, do akt grodzkich żytomirskich w oblatę podał w ten sposób: Czynie wiadomo tym prawem moim, Kazimierzowi Suchockiemu, majstrowi kunsztu stolarskiego, danym, na to, iż ja, wieś moją, *Pickarszczyzna*, pomnóżając w ludność, osadzonego w tejże na wymierzonym przez ekonoma mojego Turczyńieckiego sznurze, tak jako i drudzy nowoosiadający tam budują się, któremu pozwalam budowanie się wolne z drzewa, za kwitami, dawać się mającemi; pozwalam w każdej zmianie nowiny rozrabiać, które przez geometrę. przeczemnie oprowadzonego, w sznurach

oznaczone będą, tak, aby pół włoki pola w trzech zmianach znajdowało się. Od którego gruntu i zabudowania do lat dziesięciu [ma być od płaty wszelkiej wolnym, oprócz kominowego rzeczypospolitej; a po wyszłych dziesięciu latach nie inaczej, tylko czynsz generalny, taki, jaki tameczny osiadający płacić będą (dawać ma); lecz do żadnej powinności ani on sam, ani żona, ani dzieci ich pociągani być nie mają; wolność drew na opał i wyznaczone sianożęci do tegoż zabudowania zawsze on sam, żona i dzieci ich mieć będą; nadto ubezpiecza się, iż go samego i jego dzieci z żoną za poddanych trzymywać nie będą i successorowie moi nie będą mogli, czego wszystkiego jako pewien zawsze ma być, tak, dla lepszej wiary, podpisuję się. Datum w Turczynie, dnia ósmnastego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego roku. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki, przy pieczęci, takowy: Andrzej Komar, starosta Szot. (L. S.). Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomierskich jest zapisane.

Книга городская, житомирская, записовая, юдъ 1791, № 290; листъ 868 на оборотъ.

258. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Иваномъ Котолупомъ, Богуславскимъ-же мѣщанамъ: Игнату и Евхиму Куриннымъ на земли и угодія, лежащія на урочищѣ >Довгій Яръ< 1791. Юля 25

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Lipca dwudziestego szóstego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskimi, bohustawskimi y przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia, przszedłszy osobiście sławetny Iwan Kotolupenko, mieszczczanin Bohusławski ten zapis wieczystey przedaży gruntu wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na rzecz y osobę sławetnego Ihnata Kurinenka dany, na papierze stemplowanym ceny groszy

dwóch srybnych spisany, podpisami rąk, tak zeznawiającego, jako też y przyziaciół zatwierdzony, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: Ja, Iwan Kotołup, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney, należney jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne, to jest zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem z potomkami i sukcesorami mojemi cale się poddając y wcielając, wiadomo jawno czynię, ustnie y dobrowolnie zeznawam, iż ja, zeznawający, mając grunt mój własny: stawek, łąkę, sadek na uroczysku, *Dowhy Iar* nazywającym się, nad rzeczką Kamiąką leżący, przezemnie od Stepana Pustowuytenka nabyty, to jest: zaczowszy od okopu y gruntu Ułasa Nereza, idąc między gruntem moim własnym, teraz przedanym, a gruntem Michayła Kotołupa, aż do okopu Łuhowego ku wschodowi słońca przez grobelkę Petra Łuhowenka drogą do Radiek, idącą rozdołem, zostawując po lewey stronie drożynę y grunt Ławra Zamniusenka, aż do grobelki pustej, żadnego possora nie mającej, przypieraiający, od ktorey grobelki, na południe powrociwszy, do lipy, idąc grzędą, pod gore, laskiem, przez drożynę, na górze będącą, przeszedłszy w dolinę tymże laskiem do drugiey drożyny, prosto z lasu idącej, obróciwszy się ku zachodowi—na grobelkę, do gruntu, teraz przedanego, należąca, zostawując grunt Nerezowszczyznye, po lewey ręce ciągnący się, a przeszedłszy też grobelkę, niżej w lewą rękę, do brzostu ku południowi, a od brzostu ku zachodowi, prosto do okopu Ułasa Nereza, zkąd się zaczęła granica; tu zakączywszy, pomieniony grunt, tym sposobem przez urząd magistratu jego królewskiey mości Bohusławia w krąg ograniczony, ze wszystkimi onego przynależnościami, polami oranemi y nie oranemi, łąkami y sianożęciami, stawkiem, grobelką, laskiem, tak iak zdawien dawnych należało y teraz należy, sławetnemu Iowchimowi (i) Ihnatowi, braci między sobą rodzonym, Kurinnym, mieszczanom Bohusławskim, mając wolność z prawa pospolitego własnością moią, jako chcieć, rządzić, widząc w tym moje większe dobro, naradziwszy się krewnych y przyziaciół, nie będąc od nikogo przymuszony ani namuwiony, za summe, dobrowolnie przezemnie postanowioną, rubli srybnych piędziesiąt, przedaię, daię, daruie y wiecznemi czasy ustępuie, prawa swego y właścicielstwa zrzekam się, a na rzecz y osoby sławetnych: Ihnata y Iowchyma Kurinnych, przenoszę; z ktorego to przedania odebrawszy summe całkowitą rubli piędziesiąt, nic na siebie ani potomków moich nie excypując,

wiecznemi czasy sławétnych Ihnata y Iowchyma Kurinnych kwituię; wolni tedy są y będą ciż sławetni Ihnat y Iowchym Kurinni, zachowuiąc ciężary mieyskie, iako chceć rządzić, komu chceć dać, darować, przedać, ustąpić, lub na swoy pożytek wiecznemi czasy obrocić, a ja, zeznawiający, do pomienionego gruntu wraz z potomkami mojemi żadnego zwrotu y interesowania się mieć nie będę, y owszem, od wszelkich przeszkód prawnych, lub nieprawnych, o te grunta przez kogokolwiek wyniknąć mogących, tychże sławétnych: Ihnata y Iowchyma Kurinnych ja y sukcesorowie moi bronić y zastępować powinni będziemy, a to pod szkodami w czasie sprzeciwienia się, w prawie opisanemi na łamiących dobrowolne transakcyje słownie, krom przysięgi cielesney, oszacowanemi; o którą rzecz w sądzie magistratu Bohusławskiego do odpowiedzi sobie y potomkom moim termin zawity naznaczywszy, zapisuię się, y na to dałem tem mój dobrowolny list wieczystey sprzedaży wraz z kwitem; który to zapis podpisem ręki moiey własney y ich mościów panów przyjaciół, odemnie do podpisu tego zapisu uproszonych, nie umieiający pisma, znakiem krzyża świętego podpisuię się. Działo się w mieście jego królewskiej mości, Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Lipca dwudziestego piątego dnia. U tego zapisu wieczystey sprzedaży podpisy rąk takowe: Iwan Kotołup+. Proszony przyjaciel do podpisania się na tym zapisie wieczystey sprzedaży gruntu wraz z kwitem od sławetnego Iwana Kotołupenka na rzecz y osobę sławétnych Ihnata y Iowchyma Kurinnych, podpisuię się Teodor Wierzbicki, ławnik. Użyty przyjaciel do podpisania się na tym zapisie wieczystey sprzedaży, podpisuię się Mikołay Michayłowicz. Który to zapis wieczystey sprzedaży, słowo w słowo, iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany,

Книга Богуславскаго магистрата, записовал и поточная, годъ 1789--1791, № 3529. Листъ 44.

259. а) Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Павломъ Котляромъ, Богуславскому лавнику, Степану Цюрупѣ на хуторъ, лежащій на Бѣлоцерковскомъ предметѣи города Богуслава, съ принадлежащими къ нему полями, прудомъ, угодыями и постройками. б) Вводъ во владѣніе тѣмъ же хуторомъ данный Степану Цюрупѣ. 1791. Августа 29.

a) Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta trzydziestego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohustawskiem i y przedemną. Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohustawia, przyszedłszy osobiście sławetny Pawło Kotlarz, mieszczanin Bohustawski, ten zapis wieczystey przedaży futoru y gruntu, pol w różnych mieyscach y łąk, między polami y gruntami miasta jego królewskiej mości Bohustawia leżących, a to wraz z kwitem, od siebie, zeznawiającego, na rzecz y osobę szlachetnego Stefana Ciurupy, z podpisem ręki swej, tudzież ich mościów panów przyaciół zatwierdzony, na papierze ceny groszy dwóch spisany, przed aktami magistratu miasta jego królewskiej mości Bohustawia dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: ja, Pawło Kotlarenko, mieszczanin Bohustawski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własnej należnej jurysdykcyi, a pod terazniejsze dobrowolne moje zeznanie, to iest wieczystey przedaży wraz z kwitem, z sukcesorami cale się poddając y wcielając, wiadomo czynię y dobrowolnie zeznam, iż ja, zeznawiający, mając futor zabudowany i grunt z stawkiem, do tegoż futoru należącym, w mieście jego królewskiej mości Bohustawiu sytuowany, na przedmieściu Białocerkowskim, przed Łabuńską górą nad potokiem, własny mój dziedziczny, od antecessorów moich prawem natury na osobę moją spadły, z polami roboczemi, to iest: niedaleko futoru tegoż ku Misayłówce pola przy wałku dni dwa; tamże w jarku przy Tereszkowym toku, daley koło Siedleckiego niwy dni cztery; potym prosto Kapustynego młyna kawalków trzy, czynioncych dni sześć; w teży stronie, nad Rosią łączka z podmiotami na głębokiej dolinie—dni dwa; w drugiey stronie, za Rosią, ku Jsaykom, za cegielnią kawalków dwa, czyniących dni trzy: daley koło mogił, przy szlachu Jsaykowskim kawalków trzy, czyniących dni dziesięć; w trzeciey stronie—ku Deszkom, po tey stronie Rosi, koło gruszki, kawalek ieden, czyniący dni dwa; a mając z prawa pospolitego własnością swoią jako chceć rządzić, szafować, dać, darować, komu chceć, przedać, tenże futor ze wszystkim zabudowaniem, budynkiem, ogrodzeniem, ze wszystkim gruntem, teraz przezemnie mianowanym, nie nie wymuiąc, ani wylączając, tak, jako ten

futor y grunta teraz w sobie maią y zawierają, szlachetnemu Stepanowi Ciurupie, za summe, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, rubli srybrnych piędziesiąt, przedaje, daje, daruje y wiecznemi czasy ustępuje, oraz z wypłacenia summy rubli piędziesiąt szlachetnego Stefana Ciurupe wiecznemi y nigdy nieodzownemi kwituie czasy; wolen tedy jest y będzie szlachetny Stefan Ciurupa pomienionym gruntem, jako chceć rządzić y ku najlepszemu pożytkowi swemu obrocić, a ja, zeznawaiący, żadnego powrotu mieć nie będę, a po mnie następcy y successorowie moi nie powinni będą; owszem, od wszelkich przeszkód, od kogo kolwiek nastąpić mogących, bronić, zastępować mam y powinien będę y na to dałem en mój dobrowolny list z podpisem ręki moiey własney y podpisami ich mościów panów przyjaciół. Datum w *Bohusławiu*, roku tysiąc siedmset czterdzieści pierwszego, dnia dwudziestego, dziewiątego Augusta. U tego zapisu wraz z kwitem podpisy rąk takowe: Pawło Kotlarz—+. Na tey donacji proszony przyjaciel podpisuję się—A. Popiel. Który to zapis wieczystej sprzedaży wraz z kwitem, słowo w słowo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego jest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset czterdzieści pierwszego, miesiąca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskimi, Bohusławskimi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia stanowszy oczewisto woźny generał wojewódstwa Kijowskiego y innych, szlachetny Prokop Terlecki, w moc prawdziwey, wierney y skutezney relacji swoey iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on, roku terazniejszego, tysiąc siedmset czterdzieści pierwszego, dnia dwudziestego, pierwszego Augusta, na prawne wezwanie szlachetnego Stefana Ciurupy, ławnika miasta jego królewskiej mości Bohusławia, mając przy sobie strone szlachty, ludzi wiary godnych, urodzonych ieh mościów panów: Tomasza Zawistowskiego y Jana Lisiewskiego, był w dobrach, w mieście jego królewskiej mości Bohusławiu, we dworku szlachetnego affektanta, tenże dworek y futor ze wszystkim zabudowaniem, ogrodzeniem, młynem, do tegoż dworku y

futoru należącym, niemniej polami, rolami oranemi y nie oranemi, zasianemi y nie zasianemi, łąkami, sianozęciami, stawkiem, do futoru przyległym, y ze wszystkimi pożytkami, z dworku, futora, młyna, pól, sianozęci należącemi, na mocy praw nabywczycych od różnych ich mościów, w dziedziczną, niewątpliwą, bez żadney od nikogo przeszkody, podał, postąpił y intromittował possessją; y tam nieodstępnie przytomnych sąsiadów y obywatelów miasta jego królewskiej mości Bohusławia będących, o dziedzicznej szlachetnego rekwirenta uwiadomił possessii, w czym szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą przedemną, urzędem, uczynił y zeznał relacją, ktorey do akt o przyjęcie prosił, co y otrzymał; woźny, który wyżej, krzyżyk położył.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529. Листъ 61 и 62.

260. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Павломъ Котляромъ, Богуславскому-же мѣщанину, Олексеѣ Волошину, на поле, лежащее на урочищѣ—»Козья Долина« 1791. Сентября 3.

Roku tysiąc siedmset, dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Września piątego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskimi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohusławia*, osobiście stawiający sławetny Pawło Kotlarz, mieszczanin bohusławski, ten zapis wieczystej przedaży, od siebie, zeznawiającego, na rzecz y osobę sławetnego Ołeksy Wołoszyńenka dany, podpisami rąk, tak zeznawiającego, jako też y przyciół stwierdzony, na papierze ceny groszy srybnych dwóch spisany, przed aktami magistrackimi miasta jego królewskiej mości Bohusławia dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: Ia, Pawło Kotlarz, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney jurysdykcii,

prawa, sądu, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie moje, zapis. cessio-
nis cum quietatione, calesię poddaiać, wiadomo iawno czynię, ustnie, dob-
rowolnie zeznaie, iż ia, zeznawaiący, maiać z prawa pospolitego
(moc) własnością moią jako chceć rządzić, komu chceć przedać lub ustąpić.
ma ąę grunt moy własny, od antecessorów moich prawem natury na mnie
spadły, w *Kozliney dolinie*, jadąc z Bohusławia ku Teptyjowce po lewey
ręce, w jar od wałku y gruntu Sirotynego po pod las y niwe Pilipa Bą-
darenka, aż do niwy także Sirotyney, wyżey, gdzie drożka w poprzek na
wschod do drugiey drogi idzie, w las po brzożkę przy szlaku Sirotyney ni-
wy, daley do kuszczu grabowego y do niwy drugiey Sirotyney, między la-
skami we środku na wschod leżący, ztamtąd przez jar lasem do graba,
od tegoż graba lasem po nad jar, po prawey ręce na południe do drożki
y lipy, w lesie będących, od teyże lipy drożką na zachod do brzoż, y
spila, uroczyska Buhar zwanego, ztamtąd niżej po pod samym szpilem
na południe, pominowszy poprzeczny jar, nie zajmując sadku Kuzmine-
go, mieszczanina Bohusławskiego, w lesie ku schodowi po iwe, od iwy
daley do lipy prosto, od lipy po nad górą, pominowszy drugą lipę, do lipy
trzeciey, od tey lipy do brzostu wielkiego spilem, od brzosta w
niz do wałku na zachod, (jak) tenże jar sam w sobie zostaje długością
y szerokością, żadnym długiem nie zawodny, za summę, między nami
umowioną y postanowioną, rubli dwadzieścia, sławetnemu Olexijowi Wo-
łoszynowi, mieszczaninowi Bohusławskiemu, wiecznemi y nigdy neod-
zownemi ustenupię czasy y prawo wyż pomienione oddaję y wiecznemi
czasy zapisuie y z odebrania summy kwituie. Wolen już iest y będzie
rzczony Olexa pomienionym gruntem jako chceć rządzić, użytkować y
na swój własny pożytek obrucić, dać, darować, y komu chceć ustąpić a
ja, zeznawaiący, żadnego wstępu y successorowie moi mieć nie
mamy, y owszem, od wszelkich przeszkód prawnych lub niepra-
wnych, od kogokolwiek wynikać mogących, bronić, zostępować
powinni będziemy, pod zakładem drugiey takowey summy y wina-
mi na łamiących dobrowolną tranzakcyą, (postanowionemi); w czasie
sprzeciwienia się, o kt rą rzecz jest, forum sądu mieyscowego miasta jego
królewskiej mości Bohusławia. I na to dałem ten mój dobrowolny list,
zapis ustępczy wraz z kwitem, z podpisem ręki mojej y ich mościów
panów przyjaciół, odemnie uproszonych. Działo sie w mieście jego kro-

lewskiej mości Bohusławiu, dnia trzeciego miesiąca Septembra, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. U tego zapisu wieczystey przedaży podpisy rąk takowe: Paweł Kotlarz+. Do tego zapisu wieczystey przedaży uproszony przyiciel do podpisu—Jan Kibalnik+. Który to zapis, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 75.

201. Документъ, по которому Богуславскій мѣщанинъ, Кирило Данилейченко и дворянинъ Адамъ Дыновскій обвиняють другъ съ другомъ поля, прилегавшіе къ ихъ усадьбамъ въ городѣ Богуславѣ 1791 Сентября 9.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Septembra czternastego dnia:

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskimi, bohusławskimi, y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohuslawia*, stanowszy osobiście wielmożny Adam Dynowski, stolnik Przemyslski—y sławetny Kiryło Danileyczenko, ten kontrakt zamiany gruntu, między sobą, stawiającemi, zawarty, podpisami rąk zatwierdzony, przed aktami magistrackimi bohusławskimi dobrowolnie przyznali w istocie takowej: między wielmożnymi: Adamem Dynowskim, stolnikiem Przemyslskim, z iedney, a sławetnym Kiryłem Danileyczenkiem z drugiey strony, stanął pewny y w niczym nieodmienny perpetuae resignationis kontrakt, w ten niżej opisany sposób y to: iż strony, między sobą godzące się, uważając swój własny lepszy pożytek, mając swoje własne grunta dziedziczne: najprzed Kiryło Danileyczenko poładni dwa, do dworku wielmożnego Dynowskiego przyległe, potem wielmożny Dynowski, takż

maiąc pola dni dwa na polu Stecenkowym, przez siebie kupionym, między sobą pomienione grunta, godząc się nawzajem, w zamianę daią, darnią, y wiecznemi czasy ustępuią i wzajemnie jeden drugiego kwituią, a do ustapiionych y zamienionych grontów powrotu żadnego mieć nie będą. Wolni już są obie strony grontami pomienionemi jako chcieć rządzić y na swój pożytek własny obrócić y na to dali ten kontrakt wieczystey zamiany z podpisami rąk własnych. Datum w magistracie Bohusławskim, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dziewiątego Septembra. U tego kontraktu podpisy takowe: Kuryło Danileyczenko, Adam Dynowski, manu propria. Który to kontrakt, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529, листъ 84:

262. Актъ передачи имѣнія, части села Радошина, во владѣніе волинскому скарбнику, Іосифу Казимиру Піотровскому. При этомъ составленъ инвентарь передаваемого имѣнія, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1791. Октября 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Stycznia dwudziestego czwartego dnia.

Ma urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości Łuckim, przedemną, ut supra, stanowszy osobiście urodzony pan Alexy Bromirski, ten akt tradycyi, na gruncie dóbr wsi Radoszyna, W. Chojnackiego dziedzicznej, a W. Michała Konopackiego pod zastawnym części posiadaniem będącej, na rzecz W. Józefa Kazimierza Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, przez urząd wices—gerencyonalny chełmski grodzki sporządzony y przez urząd podpisany, na papierze ceny srebrnego grosza, do obla' dca, w następującym sposobie: Działo się na groncie dóbr wsi *Radoszyno*,

w wojewodztwie Wołyńskim, powiecie Łuckim leżących, w dworze na części W. Michała Konopackiego, chorążego buskiego, zastawnego possessora będącym, dnia dwudziestego siódmego Octobris, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. W przytomności wielmożnych i urodzonych imię panów: Walentego Swirczyńskiego, Iana Sawickiego y innych wielu różnego stanu ludzi, niemniej woźnego generała, opatrnego Wasyla Iwanowicza, dzieło niniejsze podawcze ogłaszającego, urząd grodzki, chełmski, vicesgerencyonalny, na wezwanie W. Iozefa Kazimierza dwóch imion Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, z mocy dekretu najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego, między tymże W. Piotrowskim S. W, z jednej, a W. Wicentym Chojnackim, chorążym sanockim y successorami, z niegdy W. Maryanną z Rohozińskich Chojnacką spółdzonemi, y innemi, tudzież I. O. O. I. W. W. starostami grodowemi y ich urzędami roku terazniejszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego siódmego miesiąca Sierpnia—z drugiej strony. zapadły (którym to, nie zważając na żadne oppugny, albo manifesta y termina, ad cassandum wydane, lub wydać się miane, y inne jakiegokolwiek obrony y wynalazki prawne, które natychmiast niszczą się y kassują, mocną, skuteczną y nieodwołczną exekucją uczynić, czyli dobra części wsi Radoszyna na rzecz W. Iozefa Kazimierza dwóch imion Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, to jest w procencie od summy kapitałnej, a zaś w summach prowizyonalnej y processowej do wytrzymania podać, urzędowi wykonywajacym jest zlecono) na grónt, dóbr wyż wyrażonych zjehawszy. juryzdykcyą swoją woznemu, w akcie wyrażonemu, obwołać y ufundować rozkazał. A po obwołanej y ufundowanej, strony do stawienia się wezwać zlecił. Na którym terminie W. Alexy Bromirski, imieniem W. Iozefa Kazimierza dwóch imion Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, postanowiwszy się, złożywszy naprzod dekret ziemski łucki, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, dnia czternastego Czerwca, między tymże W. Piotrowskim S. W. z jednej, a W. Wicentym Chojnackim, chorążym sanockim y successorami, z niegdy W. Maryanną z Rohozińskich Chojnacką, chorążyną sanocką, spółdzonemi, tudzież W. W. Ignacym y Teklą takóž z Rohozińskich Traczewskiemii, starostami skl. z drugiej strony, zapadły, zapłaćenie summy dziesięciu tysięcy złotych polskich, wraz z prowizyą, podług prawa rachować się powinna, w sposobie takowym, to jest: pięć tysięcy złotych polskich, W. Wincentemu Chojnackiemu, chorążemu snockiemu, a drugą podobnąž W. W. Ignacemu y Tekli Traczewskim, starostom skl., na dniu dziesiątym mie-

siąca Stycznia, w roku tymże, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszym, na rzecz W. Iózefa Kazimierza Piotrowskiego S. W. wraz z kwitami, tymże dekretem na zniesienie kondemnat dwóch oznaczonemi, wskazujący, tudzież kondemnat dwie: pierwszą w roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątym, dnia ósmnastego Października, drugą w zysku powtórnym, w roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstym, dnia dwudziestego pierwszego tegoż miesiąca, od W. Piotrowskiego S. W. na W. Chojnackim, chorążym sarnockim y successorach, z niegdy W. Maryanną z Rohozińskich Chojnacką, spółdzionemi, w ziemstwie łuckim otrzymane, niemniej manifest wraz z publikatą, od tegoż W. Piotrowskiego S. W. przeciwko tymże W. W. Chojnackim y Traczewskim, starostom skl., o niezadosyćuczynienie wyżej wspomnionego dekretu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dziesiątego Stycznia, jako na terminie dość czynnym, w ziemstwie łuckim zaniesiony, nakoniec dekret najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego, wyżej o dacie swojej wymieniony, skutecznej y nieodwłocznej exekucyi, czyli podania dobr części wsi Radoszyna, na rzecz W. Iózefa Kazimierza Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, żądał y domawiał się. A tak urząd wykonywający, skłaniając się do żądania stawiającego się, zapatrzywszy się na wyżej opisany przewod prawny, do podania tychże dóbr, części wsi Radoszyna, przystępując, gromadę tamtejszą części dóbr wsi Radoszyna, pod posiadaniem zastawnym W. Michała Konopackiego, chorążego buskiego, zostającą, przez woznego zwołać rozkazał; z ktorej zwołanej y przed urzędem swym stawiającej się, inwentarz dóbr tychże, części wsi Radoszyna, w zastawie W. Michała Konopackiego będącej, w następującym sposobie spisał. Poddani: Daniło Hładun, ciągły, ma wołów cztery, daje czynszu złotych pięć, groszy piętnaście, owsa krubek cztery, chmielu krubek dwie, dni letnie: zażynki, obżynki, tłuki odbywa po dni trzy, tudzież zaorki, oborki po dniu jednym; drugi, Olexa Borowik, ciągły, ma wołów dwa, pańszczyznę odbywa y inne powinności daje jak pierwszy, dni letnich, jako to: zażynki, obżynki y tłuki po dniu jednym, jako y pierwszy; trzeci—Petro Muzyka, ciągły, ma wołów cztery, pańszczyznę odbywa y inne powinności daje jako pierwszy; czwarty—Omelko Pułtorak, ciągły, ma wołów cztery, pańszczyznę robi y inne powinności daje jak pierwszy, dni letnich po dni dwa odbywa: piąty, Iwan Parchomów, pieszy, robi pańszczyzny latem dni cztery, dni letne odbywa po dni dwa, inne powinności jak pierwszy daje; szósty—Jakob Koczuk, pieszy, robi pańszczyzny dni cztery, inne wszelkie powinności od-

bywa jako pierwszy pieszy; siódmy—Tymosz Worobej, ciągły, ma wołów dwa, robi pańszczyzny na tydzień dni dwa, czynszu daje złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa y pół, owsa krubek dwie, chmielu krubkę jedną, kure jedną, dni letnie odbywa po dniu jednym; osmy—Michałko Worobej, pieszy, robi pańszczyzny dni dwa y takąż powinność odbywa; dziewiąty—Petro Sałhan, pieszy, pańszczyzny robi dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy piętnaście, owsa daje krubek cztery, chmielu krubek dwie, dni latem odbywa po dniu jednym; dziesiąty—Sahan Krzyształ, ciągły, ma wołów dwa, konia jednego, robi pańszczyzny dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy piętnaście, owsa daje krubek cztery, chmielu krubek dwie, letnie dni odbywa na rok po dni trzy; jedynasty—Wasyl Dmytruk, ciągły, ma wołów trzy, pańszczyznę odbywa y inne wszelkie powinności wszystkie oddaje jak y tenże y dni letnich odrabia po dni dwa; dwunasty—Chwedor Rudzki, pieszy, robi pańszczyzny dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy piętnaście, owsa krubek cztery, chmielu krubek dwie, dni letnie odbywa po dni cztery; trzynasty—Zachar Koczuk, ciągły, ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy piętnaście, owsa krubek daje cztery, chmielu krubek dwie, dni letnie odbywa po dni dwa; czternasty—Iłasz Łuszyk, pieszy, pańszczyzny robi po dni dwa, czynszu płaci złotych dwa, groszy dwadzieścia dwa y pół, owsa daje krubek dwie, chmielu krubek dwie, dni letnie odbywa po dniu jednym; piętnasty—Maxym Raluk, pieszy, pańszczyznę odbywa, wszelką powinność daje jako y ci; szesnasty—Samko Sałhan, ciągły, wołów ma trzy, konia jednego, pańszczyzny robi dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy piętnaście, owsa krubek cztery, chmielu krubek dwie, dni latem odbywa po dni trzy. A po spisaniu takowego inwentarza y wszelkich czyniących intratę powinności, urząd do wynalezienia rocznej intraty z tegoż przystępuje; a najprzód za pańszczyznę ciągłą od poddanych dziewięciu, na tydzień dni trzydzieści cztery czyniącą, przez niedziel czterdzieści robiących, wypada dni pańszczyzny cigłej tysiąc trzysta sześćdziesiąt, dzień licząc po groszy piętnaście—złotych polskich sześćset osmdziesiąt; za pańszczyznę ciągłą od tych dziewięciu poddanych, (którą) w lecie przez niedziel dwanaście odbywają, po dni pięć w tygodniu robiących, wynosi na tydzień dni czterdzieści trzy, a przez niedziel dwanaście—dni pięćset szesnaście, dzień po groszy piętnaście, czyni złotych dwieście pięćdziesiąt ośm; za pańszczyznę pieszą od poddanych siedmiu na tydzień dni dwadzieścia dwa odbywających, za niedziel czterdzieści dni ośm-

set ósmdziesiąt czyniącą, dzień biorąc po groszy dziesięć, wynos złotych polskich dwieście dziewiędziesiąt trzy, groszy dziesięć; za pańszczyzne pieszą od tychże siedmiu poddanych, przez niedziel dwanaście robiących, na tydzień dni dwadzieścia dziewięć czyniącą, wypada dni trzysta czterdzieści ośm, dzień po groszy dziesięć licząc, czyni złotych polskich sto szesnaście; za szarwarki od poddanych dziewięciu dni ciągłych dziewięć, dzień po groszy piętnaście—złotych polskich cztery, groszy piętnaście; za oborki od poddanych dziewięciu—dni ciągłych, dziewięć, dzień po groszy piętnaście (złotych polskich cztery, groszy piętnaście, za zaorki od poddanych siedmiu, pieszo odbywane—dni siedm, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dwa, groszy dziesięć; za oborki od poddanych siedmiu, pieszo odbywane, dni siedm, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dwa, groszy dziesięć; za oborki od poddanych siedmiu, pieszo odbywane, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dwa, groszy dziesięć; za zakuski y obkuski dni trzydzieści dwa, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dziesięć groszy dwadzieścia; za zażyńki dni trzydzieści dwa, za obżyńki tyleż—dni sześćdziesiąt cztery, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dwadzieścia jeden, groszy dziesięć; za tłuć cztery, na tłuć wychodzi jedno, dni trzydzieści dwa—czyni dni wszystkich sto siedmdziesiąt ośm, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich czterdzieści dwa, groszy dwadzieścia; czynszu od tychże poddanych szesnastu—złotych polskich siedmdziesiąt siedm; za owsa krubek piędziesiąt sześć, biorąc na korzec krubek trzy i puł, wypada korcy szesnaście, korzec po złotych dwa y groszy piętnaście—złotych polskich czterdzieści; za chmielu krubek dwadzieścia ośm, licząc krubek na korzec trzy y puł, wynosi korcy ośm, korzec po złotych dwa, czyni złotych polskich szesnaście; za szarwarków od tychże poddanych szesnastu, lubo czyni dni wszystkich sto dziewiędziesiąt dwa, gdy jednak połowa tylko szarwarków od tychże poddanych szesnastu, do tej części należy, to jest dni dziewiędziesiąt sześć, licząc dzień po groszy dziesięć, wypada więc tylko złotych polskich trzydzieści dwa; co czyni ogólnej intraty z części dóbr wsi Radoszyna na rzecz W. Iczefa Kazimierza Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, zatrudowanej, złotych polskich dwa tysiące siedm, groszy dwadzieścia dwa, szelągów dwa. A po wyciągnięciu intraty urząd do zalikwidowania summ, W. Piotrowskiemu skarbnikowi Wołyńskiemu, od W. Chojnackiego, chorążego sanockie-

go, należących, przystępuje: summa kapitalna—pięć tysięcy złotych polskich, dekretem ziemskim łuckim, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, dnia czternastego Innii zapadłym, na rzecz W. Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, do zapłacenia wskazana; od tej prowizyi od czasu kompłanacyi, to jest od roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego pierwszego Maja do roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dziesiątego Stycznia, to jest do terminu satisfakcyi, tymże dekretem oznaczonego, licząc po pięć od sta—złotych polskich tysiąc sześćset czterdzieści pięć, groszy dwadzieścia pięć; od dnia zaś dziesiątego Stycznia roku tegoż, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, do dnia dwudziestego siódmego Octobris, do czasu nastąpionego dzieła podawczego, rachując po siedm od sta—złotych polskich dwieście siedmdziesiąt siedm, groszy trzy; całkowitej prowizyi—złotych tysiąc dziewięćset dwadzieścia dwa, groszy dwadzieścia ośm; za process, to jest za luit dwie czworga czternastu grzywien polskich, tymże dekretem na zniesienie kondemnat, od W. Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, na W. Chojnackim, chorążym sanockim, samym y successorach, z niegdy W. Maryanną z Rohozińskich Chojnacką, chorążyną sanocką, spółdzonych, otrzymanych, wyżej o danie wspomnionych oznaczonych—złotych polskich sto siedmdziesiąt dziewięć, groszy sześć; za luitę jedną czternastu grzywien polskich, tymże dekretem przy płaceniu wskazaną, złotych polskich dwadzieścia dwa, groszy dwaście, z tej połowę zregulowawszy do W. W. Tracewskich, starostów skal., zostaje się złotych polskich jedynaście y groszy sześć; za publikatę y kontrawencyą na terminie satysfakcyi, tymże dekretem ziemskim łuckim zamierzonym, od W. Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, na W. Chojnackim, chorążym sanockim, oraz W. W. Tracewskich, starostach skal., otrzymane, złotych polskich dwieście ósmdziesiąt jeden y groszy ośmaście; podobnież połowę tej kwoty do W. W. Tracewskich zregulowawszy, zostaje się złotych polskich sto czterdzieści, groszy dwadzieścia cztery. Ogulna summa, tak z prowizyi, jako y processu wynikła, do wytrzymania należąca, złotych polskich dwa tysiące dwieście piędziesiąt cztery, groszy cztery. Opisanie pól, do tej części należących: pole *Maczuty* nazwane, zasiane żytem ozimym, na którym wysiewu korcy trzydzieści trzy, ćwierci trzy, garcy trzy; włuka, *Sedylna* nazwana, na dni piętnaście orania, oddana na dziesięcinę cudzym ludziom; pola, na jarzyne przypadające: na *Zastawiu* klin jeden y włuka, na *Dolkowirzycy* obszarok y włuka, w trzeciej ręce za laskiem włuka jedna y

obszar, na *Siedliszczu* na dni ośm orania. Sianożęci: pod Werbniem na kosarzów trzydziści, na błocie koło krynicy na kosarzów piętnaście, w czystym błocie na kosarzów sześć, za dosiewkiem—na kosarzów ośm, za pułwłukami na kosarzów cztery, na Zastawiu na kosarzów trzy. Ogrod na konopie y warzywa na pułtora dnia orania za dworkiem, koło obory ogrudek mały. Zabudowanie dworskie: dworek, z drzewa nowego, tartego postawiony; od wejścia po lewej stronie izba z alkirzem, po prawej też samo, izba z alkirzem; na boku od wejścia po prawej stronie piekarnia; od wrot stajenka na koni sześć y wozownia; za dworkiem stodoła na młocków sześć y wozownia; za dworkiem stodoła na młocków sześć z dwoma wrotami; za budynkiem obora; koło budynków loszek na kwasinę. A po opisaniu pól, sianożęci y zabudowania dworskiego, w dobrach, części wsi Radoszynie, podać się mianej, znajdującego się, urząd wykonywający, w summie wyż wyrażonej, prowizjonalnej, y z processu wynikłej, to jest dwa tysiące dwieście piędziesiąt cztery złotych, groszy cztery, od W. Chojnackiego, chorążego sanockiego. W. Piotrowskiemu, skarbnikowi wołyńskiemu, należący, też dobra, część wsi Radoszyna, ze wszystkimi poddanemi, ciąglami y pieszymi. y ich powinnościami, wyżej wymienionemi, czynszami, daninami, robociznami, polami, do tej części należącemi, zasianemi, oranemi y nieoranemi, sianożęciami, lasami, zaroślami, strażą zwyczajną y wszelkim zabudowaniem dworskim, zgoła ze wszystkimi tych dóbr, części wsi Radoszyna, wyżej wyrażonemi poddanemi y dochodami, nie zostawując na nikogo, ani wyłączając, na rzecz W. Jozefa Kazimierza dwóch imion Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, do wytrzymania, a zaś w summie kapitalnej: pięć tysięcy złotych polskich, do wybierania z tejsze części procentu tradując y w aktualną y istotną possessyą. podaje, ludzi, poddanych dóbr, e części wsi Radoszyna, przez woznego na gromadę zwoławszy. onych o ich panie y aktualnym possessorze tradycyjnym uwiadomiwszy, oraz wszelkie posłuszeństwo pełnić nakazawszy woznego, w akcie wymienionego Wasyla Jwanczuka, dla obwołania pomienionej possessyi tradycyjnej, przydał; ktorej woźny, od urzędu swego przydany, wyszedłszy przed miejsce fundowanej jurysdykcyi, w przytomności szlachty y gromady tamszejszej, pomienioną possessyą tradycyjną na rzecz W. Jozefa Kazimierza Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, z mocy dzieła podawczego wziętą, zwykle ogłosił y, przed urzędem swym stanowszy, prawdziwo o sprawieniu się swoim uczynił uwiadomienie, ktorej to possessyi tradycyjnej,

tylekróć wspomnionych dóbr, części wsi Rodoszyna, aby nikt pod żadnym pretextem irytować nie ważył się, urząd podawczy pod winami, na wzruszających opisanemi, ostrzega, mocą aktu niniejszego. U tego aktu podpis urzędu podawczego takowy: Jgnacy Kawecki, vices gerent grodzki, chełmski m. p. Króry to akt, co do słowa, tak jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich jest zapisany.

*Книга гродскал, луцкая, записовал, № 2414, годъ 1792.
Листъ 332.*

263. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Семеномъ Журавлемъ, Богуславскому-же мѣщанину, Нечипору Васевичу, на лугъ, лежащій надъ рѣкою Росью, въ Бѣлоцерковскомъ предмѣстїи города Богуслава. 1791. Ноября 17.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Nowembra siedmnastego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskiem i y przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohuslawia*, stanowszy oczewisto sławetny Semen Żurawel, mieszczanin bohusławski, ten zapis wieczystey przedaży łąki wraz z kwitem, od siebie, zeznawiającego, na rzecz y osobę szlachetnego Nieczypora Wasiewicza dany, podpisem ręki stawiającego tudzież urzędników zatwierdzony, na papierze stemplowanym spisany, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: ja, Semen Żurawel, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney jurysdykeji należney, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie moje, zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem z potomkami y successorami memi cale się poddaiać y wecliaić, wiadomo jawno czynie, ustnie y dobrowolnie zeznawam, iż ja, zeznawiający, mając łąkę moją własną, dziedziczną, za Kapustynym młynem nad Rosią, między łąkami: z góry Pawła Kotlarza, a od nizu Boyka Owczarza leżącą, w gruntach miejskich na przedmieściu Białocerkiwskim sytuowaną, nie będąc ni od kogo przymuszonym, naradziwszy się krewnych moich y uważając w tym lepszy mój pożytek, szlachetnemu Nieczyporowi Wasie-

wiczowi za sumę, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, którą to łąkę, ze wszystko onej długością, szerokością, oraz ze wszystkimi pożytkami y użytkami, przedaie, daie, daruie, y wiecznemi czasy ustępuie, oraz z odebraney summy kwifuje; wol:n jest y będzie tenże szlachetny Niezypor pomieniono łąką iako chceć rządzić, dać, darować y na swóy pożytek obrocic, a ja żadnego wstępu mieć nie mam, a po mnie sukcesorowie nie powinni będą, y owszem, od wszelkich przeszkod brońić y zastępować mamy y powinni będziemy, a to pod zakładem y winami, w prawie wyrażonemi, słownie krom przysięgi cieleśney oszacowanemi, w czasie sprzeciwienia się, w sądzie miejscowym miasta Bohusławia do odpowiedzi sobie, potomkom y sukcesorom moim oznaczam, y na to dałem ten mój dobrowolny zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem, z podpisem ręki moiey, tudzież z podpisami ich mościów panów urzędników magistratu Bohusławskiego. Datum w Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia siedmnastego Novembris. U tego zapisu wieczystey przedaży podpisy rąk takowe: Semen Żurawel—Jako w przytomności ta przedaź łąki nastąpiła, podpisuie: Zacharyasz Sawkowiez, woyt przydujący. Na tey przedaży gruntu, to jest łąki od Semena Żurawla na rzecz szlachetnego Niezypora Wasiewicza piszę się—przyjaciel Jakub Dynowski. Który to zapis wieczystey przedaży, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 123.

---

264. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Оныськомъ Пирожкомъ, Богуславскому войту, Захарію Савковичу, на усадьбу, лежащую на Каневскомъ предметіи въ Богуславѣ 1791. Ноября 23.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Novembris dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiem i y przedemna, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohusławia*, przyszedłszy osobiście sławetny Onysko Pirożek, mieszczanin buhusławski, ten zapis wieczystey przedaży gruntu, od siebie, zeznawającego, na rzecz y osobę szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza dany, podpisem ręki swey tudzież ich mościów panów przyaciół zatwierdzony, na papierze srebrnym groszowym spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał w istocie takowey: ja, Onysko Pirożek, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney należney jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie moje, to iest zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem, z potomkami y successorami memi wcale się poddając y wcielając, wiadomo jawno czynię, ustnie y dobrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając z prawa pospolitego własnością swoją jako chcieć rządzić, komu chcieć ustąpić, a mając plac mój własny, dziedziczny, nikomu niepodległy, za Kaniowsko bramo nad drogą Kaniowską leżący, zaczawszy od tej drogi Kaniowskiej, drożyną, idącą na dół, do placu Mamijona Szapowała na łokci sto dziesięć, a od tego mieysca, obróciwszy się ku połnoocy, aż do lewady, do tegoż gruntu należący, na łokci dziewiędziesiąt sześć; potym lewado z iedney strony, pomieszkaniem moim y gruntem po nad drogą Kaniowską, aż do okopu wszierz, a od drogi Kaniowskiej na dół do drożyny, dolino idący, wdłuż, tenże plac y grunt z chałupą jedno rąbiono, a drugą z częstokołu stawiono, z stodoła, chliwkami, sadkiem, ogrodem, ogrodzeniem wszelkim, ze wszelko obszernością, długością, szerokością tegoż gruntu y lewady, szlachetnemu Zacharyaszowi Sawkowiczowi, wojtowi, naradziwszy się w tym krewnych y przyaciół moich, uważając w tym lepsze dobro moje y pożytek, za sumę, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, sprzedaje, daje, daruje, y wiecznemi czasy rezygnuje, oraz z odebraney przyzwoitey summy za szacunek tego gruntu szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza wiecznemi czasy kwituje; wolen tedy iest y będzie tenże szlachetny Zacharyasz Sawkowiecz teraz sam, a potym potomkowie y successorowie jego, pomienionym gruntem jako chcieć rządzić się, komu chcieć ustąpić, dać, darować, przedać, lub na swój pożytek wiecznemi czasy trzymać; a ja, zeznawający, po mnie potomkowie y successorowie moi, żadnego powrotu mieć nie mamy y nie powinni będziemy, owszem od wszel-

kich przeszkód prawnych lub nieprawnych bronić y zastępować mamy y powinni będziemy, a to pod szkodami, w prawie wyrażonemi słownie, krom przysięgi cielesney oszacowanemi, w czasie sprzeciwienia się, w sądzie mieyscowym miasta jego królewskiej mości Bohusławia sobie, potomkom y successorom moim, do odpowiedzi oznaczam. J na to dałem ten mój dobrowolny zapis wieczystey sprzedaży z podpisem ręki moiey, tudzież y ich mościów panów przyjaciół, odemnie uproszonych. Działo się w mieście jego królewskiej mości Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego trzeciego Novembris U tego zapisu podpisy rąk takowe: Onysko Pirożek. Proszony przyjaciel od sławetnego Onyska Pirożka, mieszczanina bohusławskiego, do podpisania się na tey donacyi sprzedaży gruntu, na rzecz szlachetnego Zacharyasza Sawkowieza daney, podpisuję się: Iozef Dąbrowski. Na tym zapisie wieczystey sprzedaży gruntu, od sławetnego Pirożka uproszony, podpisuję się przyjaciel Teodor Wierzbicki, ławnik miasta jego królewskiej mości Bohusławia. Uproszony na tym zapisie wieczystey sprzedaży gruntu od sławetnego Pirożka, podpisuję się przyjaciel Iozef Raciborski. Który to zapis, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и потчмья, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 135.

265, Вводъ, данный Богуславскому войту, Захарію Савковичу, во владѣніе хуторомъ, лежащимъ на рѣкѣ Расаваѣ. 1791. Ноября 30.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris trzeciego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mjeyskiemi, bohusławskiem; y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohusławia*, stanowiący oczewisto woźny

generał wojewodztwa Kijowskiego y innych, szlachetny Józef Dąbrowski, w moc prawdziwey relacyi swojej, jawnie, ustie y dobrowolnie zeznał, iż on roku terazniejszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia trzydziestego Novembris, na prawne wezwanie szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza, wojta, mając przy sobie strone szlachty, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościów panów: Iana Stupnickiego y Bazylego Kondratowicza, był na gruncie miasta jego królewskiej mości Bohusławia lokacyjnym, podług brzmienia przywilejów y praw, na futorze nad rzyką Rasawo, niedaleko Iskiynego szlaku, niżej Hawiady futora położonym, który to futor, ze wszystkimi polami, rolami oranemi y nieoranemi, zasianemi y niezasianemi, obłogami, łąkami, sianożęciami, rzekami, rzeczkami, moczarami, łągami, stawami, stawkami, młynami, z wolnym łowieniem ryb, spuszczeniem stawów y użytkowiem wszelkim ze młyna y z budynkami, chałupami, winnicą, ogrodami y wszelkim zabudowaniem y ogrodzeniem, z wolnym robieniem trunków w winnicy, owo zgoła ze wszystkimi pożytkami y użytkowiami z gruntów, pól, obłogów, sianożęci, ogrodów, chałup, stawów, młynów, winnicy, co tylko może być w ziemi, na ziemi, pod ziemią, w wodzie, we młynie, nic ni na kogo nie ujmując ani wyłączając, w dziedziczną, aktualną, spokojną, niewątpliwą, bez żadney od nikogo przeszkody y zastanowienia się, szlachetnemu rekwirentowi podał, postąpił y obwołał posessyą; po ktorey obwołaney, szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ludzi, tam mieszkających, zezwawszy, o dziedzicznej posessyi szlachetnego afektanta uwiadomił y wszelkie posłuszeństwo na tym gruncie będącym pełnić zalecił, potym tu, do akt, przybywszy, prawdziwą obwołaną posessyi uczynił y zeznał rellacją, prosząc do xiąg o zapisanie; co y otrzymał Józef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, одъ 1789—1791, № 3529; листъ 147.

266. Вводъ во владѣніе хуторомъ, лежащимъ надъ рѣкою Расавою, данный Богуславскому мѣщанину, Ивану Перетятку . 1791. Ноября 30.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris trzeciego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohustawskimi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohuslawia*, stanowszy oczewisto wozny generał wojewodztwa Kijowskiego y innych, szlachetny Iozef Dąbrowski, w moc prawdziwey relacyi swoiey, iawnie, ustnie, y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraznieyszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia trzydziestego Novembris, na prawne weznanie sławetnego Iwana Peretiatka, mając przy sobie stronę szlachty, ludzi wiary godnych: urodzonego jego mości pana Iana Stupnickiego y Bazylego Kondratowicza, był na gruncie miasta jego królewskiej mości Bohuslawia lokacyinym podług brzmienia przywilejów y praw, na futorze, nad rzyką Rosawą wyżey Hawiadynego futuru położonym, który to futor, ze wszystkimi polami, rolami oranemi y nieoranemi, zasianemi, obłogami, przelogami, łąkami, sianozęciami, rzekami, rzeczkami, moczarami, ługami, stawami, młynami, z wolnym łowieniem ryb, spuszczeniem stawów y użytkiem wszelkim ze młyna y z budynkami, chałupami, ogrodami y wszelkim zabudowaniem y ogrodeniem, owo zgoła ze wszystkimi pożytkami y użytkami z gruntów, pól, obłogów, sianozęci, ogrodów, chałup, stawów, młynów, co tylko może być w ziemi, na ziemi, pod ziemią, w wodzie, we młynie, nie ni na kogo nie uymuiąc ani wyłączając, w dziedzizno, aktualną, spokojną, niewątpliwą, bez żadney od nikogo przeszkody y zastanowienia się, sławetnemu rekwirentowi podał, postąpił y obwołał y szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ludzi, tam mieszkających, zezwawszy, o dziedzicznej posesyi sławetnego afektanta uwiadomił y wszystkie posłuszeństwo na tym gruncie będącym pełnić zalecił; po tym tu, do akt, przybywszy, prawdzi-

wo przedemno obwołaney possessyi uczynił y zeznał relacyą, prosząc do xiąg o zapisanie; co y otrzymał. Iozef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 146,

267. a) Купчая крѣпость, выданная Богуславскою мѣщанкою, Гапкою Крывовонихою, Богуславскому-же мѣщанину, Микитѣ Карленку, на поле, лежащее надъ рудкою Вереміевкою, и b) вводъ во владѣніе этимъ полемъ, данный Карленку. 1791, Ноября 30 и Декабря 4.

a) Roku tysiąc siedmset, dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Novembris trzydziestego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohusławia*, przyszedłszy osobiście sławetna Hapka Krzywokonycha, ten zapis wieczystey przedaży gruntu wraz z kwitem, od siebie, zeznawiający, na rzecz sławetnego Mykity Karlenka dany, podpisami rąk, tak zeznawiający, jako też y przyjaciół zatwierdzony, na papierze srebno groszowym spisany, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznała, w istocie takowej: ja, Hapka Krywokonycha, w asystencyi Stefana i Jwana Krzywokonów, wdowa, czyniąca, zdrowa będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney, należney jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie moje, to jest zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem z potomkami y sukcesorami memi cale się poddając y wcielając, wiadomo czynię, ustnie y dobrowolnie zeznaie, iż ia, zeznawiająca, mając z prawa pospolitego (moc) własnością moją jako chcieć rządzić, a mając grunt mój własny, dziedziczny nad *Rudko Weremijowko* leżący, żadnym długiem nie obciążony, na mnie samo spadający, spólnie z mężem moim nabyty, naradziwszy się w tym krewnych blizkich y przyjaciół moich, nie będąc od nikogo przymuszona, z własney chęci, uważając w tym moy lepszy pożytek, tenże grunt, zażądawszy od

gruntu Jwana Łysenka y od wierzchowiny jaru, tamże poczynającego się, idąc po pod górą, laskiem, ku zachodowi słońca do Jskrowego gruntu, a zład drożyną takż laskiem do gruntu Jwana Bondarenka górą, zostawiwszy tenże grunt po lewey ręce, aż do sadku Jwana y Stefana Krywokonów, do kopca, a ztamtąd odszedłszy, ten sadek po lewey ręce zostawiając, wrzuciwszy ku południowi do kopca nie daleko okopu Orobcowego, a od okopu Orobcowego ku północy okopem, teraz wysypanym, do wałku powirzech jaru Głembokiego na wschod słońca, aż do końca tegoż wałku, a zład na dół do Krasuckiego okopu y futuru, od którego futuru na południe, zostawiając po lewey ręce Jwana Łysenka, aż do wierzchowiny jaru, zkąd się zaczęła granica; takowy tedy grunt ze wszystkimi polami, rolami, sianożęciami, łakami, ze wszystkimi pożytkami sławetnemu Mikicie Karlenkowi za summe, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, przedaie, daie, daruię, y wiecznemi czasy rezygnuie, oraz z odebraney summy za szacunek tego gruntu sławetnego Mykite Karlenka, potomków y successorów jego, wiecznemi czasy kwituie; wolen tedy iest y będzie tenże sławetny Mikita Karlenko, a potom y potomkowie y successorowie jego, pomienionym gruntem iako chceć rządzić, komu chceć dać, darować, przedać, lub na swóy pożytek własny obrócić, a ja, zeznawiająca, potomkowie y successorowie moi, żadnego powrotu mieć nie mamy y nie powinni będziemy; owszem od wszelkich przeszkód prawnych lub nieprawnych bronić y zastępować mam y powinna będę, a to pod szkodami, w prawie wyrażonemi, słownie krom przysięgi cielesney oszacowanemi; w czasie sprzeciwienia się w sądzie mieyscowym miasta jego królewskiey mości Bohusławia sobie, potomkom y successorom, do odpowiedzi oznaczam; y na to dałam ten móy dobrowolny zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem y podpisem ręki moiey własney tudzież ich mościów panów przyjaciół, odemnie uproszonych. Działo się w mieście jego królewskiey mości Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia trzydziestego Novembris. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Hapka Krywokonycha+. Stefan Krywokonenko+. Iwan Krywokonenko+, bratowey naszej asystujące. Uproszony od wyż wyrażonych osób, przedaży wieczystey, dobrowolnie zeznaney, zaświadczam Teodor Wierzbicki, ławnik miasta jego królewskiey mości Bohusławia. Iako w przytomności moiey nastąpiła przedaż gruntu od sławetney Krywokonychy na rzecz y osobę sławetnego Mikity Karlenka, uproszony podpisuie

się przyjaciel Zacharyasz Sawkowiez, wójt prezydający. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego jest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris szóstego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał wojewodztwa Kijowskiego y innych, szlachetny Iózef Dąbrowski, w moc prawdziwey relacyi swoiéy, jawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku terazniejszego, dnia czwartego Decembris, na prawne wezwanie sławetnego Mikyty Karlenka, mając przy sobie stronę szlachty, ludzi wiary godnych: urodzonego Alexandra Zaleskiego y Iana Lisieckiego, był na gruncie miasta jego królewskiey mości Bohusławia lokacyinym, nad potokiem, Weremijowka zwanym, leżącym, który to grunt, na mocy prawa, od sławetney Hapki Krywokonychy dziedzictwem nabytego, ze wszystkimi do tego gruntu należytościami, polami oranemi y nieoranemi, sianożęciami, brzegami, tak iak się ten grunt w swoich granicach miał y teraz ma y zawiera, ze wszystkimi z tego gruntu pożytkami, na rzecz y osobę sławetnego Mikyty Karlenka w dziedziczną, aktualną, niewątpliwą, nie ni na kogo nie uymuiąc ani wyłączaiąc, bez żadney od nikogo przeszkody, podał, postąpił y dopuścił posessyą; w czym szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwo obwołaney posessyi przedemną, urzędem, uczynił y zeznał relacyą, prosząc o przyjęcie; co y otrzymał Iózef Dąbrowski, woźny.

Книга Боуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 143 и 151.

268. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Григорію Занудѣ на право потомственного владѣнія урочищемъ Бондарщиною. 1791. Декабря 1.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego, miesiąca Januaria szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi, bohusławskimi i przedemną Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Grzegorz Zanuda, to prawo, od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawiającemu, na lasek, w Bondarszczyźnie pusto leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze stęplowanym ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym Rzeczypospolitej *Bohusławiu*, na sessyi szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, dnia pierwszego Grudnia. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem prawa wiecznego dziedzictwa szlachetnemu Grzegorzowi Zanudzie na lasek, grunt, sad, sianożęć, *Bondarszczyzna* zwane, od Olexy Bondarczenka po części nabyte, ograniczenia nie mające, do tego gruntu pusto leżący lasek przydawszy, zacząwszy od drogi, z miasta na Baturin idącej; od wału idąc ku północy na górę, zostawując po prawej ręce grunt Litwinienków, aż do drożyny, przez las gęsty idącej, którą drożyną wyżej sadu obróciwszy się na zachód, przez górę w jar, a ztamtąd po pod górę na południe, znowu do wału i do wyż pomienionej drogi przyszedłszy, tym sposobem ograniczywszy, nadaje i wiecznemi czasy zapisuje do wolnego rządzenia, używania lub przedania. Którego gruntu i lasu sam szlachetny Zanuda i jego sukcesorowie niewątpliwymi będą dziedzicami i szlachetny magistrat terazniejszy i następny od tego dziedzictwa oddalać ani kto inny przeszkadzać nie będzie miał mocy—które to prawo szlachetny magistrat i mieszczanie podpisują. Zacharyasz Szawkowicz, wojt M. B. Teodor Wirzbicki, starszy ławnik M. B. Stefan Ciurupa, ław-

nik które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 6.

269. Вводъ въ потомственное владѣніе урочищемъ Сезеневщиною, данный вознымъ Богуславскому мѣщанину, Данилу Ивановскому 1791. Декабря 4.

Roku tysiąc siedmset dziewiędział pierwszego, miesiąca Decembris szostego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohustawskimi y przedemną. Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu jego królewskiej mości *Bohuslawia*, stanowszy oczewisto wozny general wojewodstwa Kijowskiego y innych, szlachetny Józef Dąbrowski, w moc prawdziwey relacyi swojej, iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku terazniejszego, dnia czwartego Decembris, na prawne wezwanie sławetnego Daniła Jwanowskiego, mając przy sobie stronę szlachty, ludzi wiary godnych, urodzonych: Alexandra Zaleskiego y Jana Lisieckiego, był na gruncie miasta J. K. M. Bohuslawia lokacynym nad potokiem, Weremiowko zwanym, leżącym, który to grunt *Sezionowszczyzna* zwany, na mocy prawa dziedzictwem nabyty, z wszystkimi do tego gruntu należyciami, polami oranemi y nieoranemi, sianożęciami, stawem, groblo, brzegami, tak iak ten grunt w swoich się granicach miał y teraz ma y zawiera, ze wszystkimi z tego gruntu pożyczkami, na rzecz y osobę sławetnego afektanta, w dziedziczną aktualną, niewątpliwo, nie ni na kogo nie ujmniąc ani wyłączaiąc, bez żadney od nikogo przeszkody, podał, postąpił y dopuścił possessyą; w czym szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd odszedł i tu, do akt, przybywszy, prawdziwą, obwołaney possessyi przedemną, urzędem, uczynił y zeznał relacyą, prosząc oney do xiąg o zapisanie. Co y otrzymał Jozef Dąbrowski, wozny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 155:

270. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Петроу Луговенкомъ, войту Богуславскому, Захарію Савковичу, на прудъ, рошу и сѣногосъ, лежащіе надъ рѣкою Каменкою, 1791. Декабря 8.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris osmego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohusławia*, przyszedłszy osobiście sławetny Petro Łuchowenko, mieszczanin Bohusławski, ten zapis wieczystey przedaży stawku, gruntu, od siebie, zeznawiającego, na rzecz szlchetnego Zacharyasza Sawkowicza, woyta, dauy, podpisem ręki swey, tudzież ich mościów panów przyaciół zatwierdzony, na papierze srebno groszowym spisany, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: Ja, Petro Łuchowenko, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney, należney iurysdykcyi. prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie moje, to jest zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem, z potomkami y successorami memi weale się poddając y wcielając, wiadomo jawno czynię, usłnie y dobrowolnie zeznaie, iż ja, zeznawiający, mając z prawa pospolitego (moc) własnością swoją rządzić, komu chceć ustąpić, a mając stawek mój własny, dziedziczny, nad rzeczką Kamiąką, niżej stawku szlchetnego Teodora Wierzbickiego leżący, nikomu niepodległy, żadnym długiem nie obciążony, z laskiem y brzegami tego stawku y grobelko, z okopem y z innemi przynależnościami, tak iak ten stawek y grunt, do niego przynależący, z dawien dawnych miał y zawierał y teraz ma y zawiera, szlchetnemu Zacharyaszowi Sawkowiczowi, woytowi, naradziwszy się blizkich y przyaciół swoich, uważając w tym lepsze dobro moje y pożytek, za sumę, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, przedaie, daie, daruie, y wiecznemi czasy rezygnuje, oraz z odebraney, przyzwoitey summy za szacunek tego gruntu szlchetnego Zacharyasza Sawkowicza wiecznemi czasy kwituie; wolen tedy jest y będzie tenże szlchetny Zachary-

asz Sawkowiez, teraz sam, a potym potomkowie y successorowie jego, pomienionym gruntem jako chceć rządzić, komu chceć ustąpić, dać, darować, sprzedać, lub na swój pożytek wiecznemi czasy trzymać, a ja, zeznawający, po mnie potomkowie y successorowie moi, żadnego powrotu mieć nie mamy y nie powinni będziemy, owszem, od wszelkich przeszkód prawnych lub nieprawnych bronić y zastępować mamy y powinni będziemy, a to pod szkodami, w prawie wyrażonemi, słownie krom przysięgi cielesney oszacowanemi; w czasie sprzeciwienia się w sądzie mieyscowym miasta tego królewskiej mości Bohusławia, sobie, potomkom y successorom moim do odpowiedzi oznaczam; y na to dałem ten mój dobrowolny zapis wieczystey sprzedaży z podpisem ręki moiey, tudzież y ich mościów panów przyjaciół, odemnie uproszonych. Działo się w mieście jego królewskiej mości Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia osmego Decembris. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Petro Łuhowy†; proszony do tej wieczystey sprzedaży od sławetnego Petra Łuhowenka na rzecz szlachetnego Zacharyasza Sawkowieza, zaświadczam Teodor Wierzbicki; proszony do tej wieczystey tranzakeyi, podpisuię się przyjaciel Iakub Wyszpolski, skarbnik Buski; proszony do tej wieczystey tranzakeyi, podpisuię się przyjaciel, Iakub Dynowski. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книги Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 156.

271. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Игнату Фарановичу на право потомственного владѣнія хуторомъ и рощею на урочищѣ Квизданы, 1791. Декабря 20.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego trzeciego, miesiąca Januari śmartzego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi, przedemną, Antonim Dackowskim, pieszem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Jhnat Faranowicz, to prawo, od szlachetnego magistratu Bohusławskiego sobie, stawającemu, na futor i lasek Kwizdany podane, podpisami rąk urzędników zatwierdzone, na papierze ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczypospolitej *Bohuslawiu*, na sessyi publicznej szlachetnego magistratu roku tysiąc siedmset czterdziestego pierwszego, dnia dwudziestego Decembris. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyslnym zezwoleniem, prawo wiecznego dziedzictwa gruntu lokacyjno—dziedzicznego na mocy konstytucyi roku tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, pod tytułem: ubezpieczenie miast, którą konstytucyą aby plac i grunta, in corpore gruntów miast lokacyjno dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz aby pożytek publiczny rzeczypospolitej i miastu przynosiły, moc i władza magistratom do rządzenia jest nadana. Przeto lasek, futor, sianożęć, *Kwizdany* nazywające się, zaczawszy od wierzchowiny potoku Kwizdanu, prosto idąc na górę, zostawując grunt Kurenczenka po lewej ręce, a po prawej brzezine na górę, z której góry ku południowi, przez niższą grobelkę, na drugą górę do Makarowego pola, a zamtąd do wierzchowiny dwóch jarków i drożyny, na futor urodzonego Filipowskiego idącej, którą drożyną postępując ku zachodowi, laskiem, znowu do wierzchowiny trzeciego jarku, po prawej ręce będącego, a przyszedłszy też wierzchowinę przez górę na dół do jamy, od jamy zaś do wierzchowiny Kwizdanu, gdzie się zaczęła granica; tym sposobem obwiedziony szlachetnemu Jhnatowi Faranowiczowi, przez tegoż od dawnych lat nabyty i używany, pamiętając prace jego, podjęte dla dobra miasta, wiecznemi czasy nadaje zapisuje do wolnego żądzenia, używania i przedania; którego lasku tenże szlachetny Jhnat Faranowicz i sukcesorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami, a szlachetny magistrat terazniejszy i następny, nigdy od tego dziedzictwa oddalać i nikt przeszkadzać, i wtrącać się mocy nie będzie miał pod karami prawnymi. Które to prawo szlachetny magistrat podpisuje: u tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Szawkowicz, woit M. Bohusławia. Teodor Wierzbicki, ławnik starszy,—Stefan Ciurupa, Hryhory Za-

nuda, ławnik, Jhnat Klimenko. Ktore to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3534; листъ 5.

---

272. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата, мѣщанину Игнату Клименку на право потомственнаго владѣнія рошею, лежащею на урочищѣ Климовкѣ 1791. Декабря 20.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego trzeciego, miesiąca Ianuarii czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy ożobiście szlachetny Ilnat Klimenko, to prawo wiecznego dziedzictwa, od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawającemu, na lasek, w uroczysku Klimówce leżący, dane, podpisanymi rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze srebrnogroszowym spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczypospolitej *Bohuslawiu*, na sessyi publicznej szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego pierwszego, dnia dwudziestego Decembris. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, prawo wiecznego dziedzictwa gruntu lokocyjno—dziedzicznego, na mocy konstytuciey tysiąc siedmset sześćdziesiątego czwartego roku, pod tytułem: »ubezpieczenie miast«, którą konstytucyą, aby place i grunta, in corpore gruntów miast lokacyjno dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz aby użytek publiczny rzeczypospolitej i miastu przynosiły, magistratom moc do rozrządzenia jest nadana; zawdzięczając prace i expensa wielkie, dla dobra miasta łożone, szlachetnemu Ilnatowi Klimenkowi lasek, w uroczysku *Klimowce* będący, zacząwszy od wierzchowiny jarku tejże *Klimówki*, nie

daleko Kaniowskiej drogi zaczynającego się, idąc szpilem ku południowi przez jar Klimówkę na drugi szpil, którą górą, lasem, obróciwszy się na zachód, znowu do wierzchowiny jara tejże Klimówki; i tym sposobem ograniczony, nadaje i na wieczne czasy zapisuje, do wolnego rządu, używania, lub przedania, którego lasku sam szlachetny Klimenko i successorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami, a szlachetny magistrat terazniejszy i następny nigdy od tego dziedzictwa oddalać i nikt nie będzie miał mocy wtrącać się i przeszkadzać, pod karami prawnemi; które to prawo szlachetny magistrat podpisami rąk wzmacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Szawkowicz, woit M. B. Teodor Wirzbiecki, ławnik starszy. Stefan Ciurupa. Które to prawo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

*Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531,
Листъ 2.*

---

273. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Гавріилу Марчевскому на право потомственнаго владѣнія рощею на урочищѣ Климовкѣ. 1791 Декабря. 21.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego, miesiąca Januarii trzeciego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Gabryel Marez wski, to prawo wiecznego dziedzictwa, od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawającemu, na lasek, w Klimówce leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze stemplowanym ceny grosza srybrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeeczy pospo-

iltej *Bohuslawia* na sessyi publicznej szlacheznego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego pierwszego, dnia dwudziestego pierwszego Decembris: szlachezny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyslnym zezwoleniem prawo wiecznego dziedzictwa gruntu lokacyjno dziedzicznego, na mocy konstytucyi roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, pod tytułem: Ubezpieczenie miast, którą konstytucją, aby place i grunta in corpore gruntów miast lokacyjno dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz ażeby użytek publiczny rzeczy wspólitej i miastu przynosiły, moc i władza magistratom do rządzenia jest nadana, szlachetnemu Gabryelowi Marczewskiemu lasek, w uroczysku *Klimowce*, koło Woleżej góry leżący, zaczawszy od tejże Woleżej góry, od wierzechowiny szpilu, idąc ku południowi drożyną na drugi szpil przez jarek, obróciwszy się ku wschodowi, dalej, idąc ku północy do wierzechowiny jaru, a złamład wróciwszy się na zachód, wierzechowinami jarków, do gruntu i lasku szlacheznego Stefana Ciurupy przyszedłszy; tym sposobem ograniczony, nadaje i wiecznemi czasy zapisuje, do wolnego żądzenia, używania i przedania, którego lasku tenże szlachezny Marczewski i sukcesorowie jego nie wątpliwemi będą dziedzicami. A szlachezny magistrat terazniejszy i następny, nigdy od tego dziedzictwa nie oddali, i nikt nie będzie miał mocy wtrącać się i przeszkadzać pod karami prawnymi, które to prawo szlachezny magistrat podpisuje. U tego prawa podpisyrak takowe: Zacharyasz Sawkowiez, wojt miasta Bohuslawia prezydujący. Teodor Wierzbicki; ławnik starszy. Stefan Ciurupa. Hryhory Zanuda, ławnik Jhnat Klimenko. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 1 на оборотъ

---

274. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата лавнику, Степану Цюрупѣ, на потомственное владѣніе рощею, находящеюся на урочищѣ Климовкѣ. 1791. Дек^ря 21.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego trzeciego, miesiąca Iannarii drugiego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miyjskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu Bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Stefan Ciurupa, to prawo wiecznego dziedzictwa, od szlachetnego magistratu Bohusławskiego na lasek, w Klimówce leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu Bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczypospolitej, *Bohusławiu*, na sessyi publicznej szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego pierwszego, dnia dwódziesiątego pierwszego Decembris. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, prawo wiecznego dziedzictwa, gruntu lokacyjno—dziedzicznego, na mocy konstytucyi roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego czwartego, pod tytułem: »ubezpieczenie miast« którą konstytucyą, aby place i grunta, in corpore gruntów miast lokacyjno—dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz, aby użytek publiczny rzeczypospolitej i miastu przynosiły, do rozrządzenia magistratom moc jest dana, mając wzgląd na trud i wielkie expensa, na miejskie interessa czynione, szlachetnemu Stefanowi Ciurupie lasek, w uroczysku, w *Klimówce* leżący, zaczawszy od drogi kaniowskiej, idąc na południe i zostawiając po prawej ręce lasek sławetnego Ihnata Klimenta, precz w jarek, do Wolczej góry, pod którą górą wracając ku wschodowi, przyszedłszy do wierzehowiny jarku, w tymże lasku będącego, a ztamtąd zwróciwszy ku północy, wierzehowinami jarków małych do drogi kaniowskiej przyszedłszy, tym sposobem ograniczony, nadaje i wiecznemi czasy zapisuje, do wolnego rządzenia, używania; ktorego lasku sam szlachetny Ciurupa i successorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami i nigdy szlachetny magistrat terazniejszy i następny od tego dziedzictwa nie oddali, ani kto inny przeszkadzać mocy nie ma, pod karami prawnemi. Które to prawo szlachetny magistrat podpisami rąk wzmacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zachariasz Szawkowicz, wojt M. B. Teodor Wierzbicki, ławnik starszy. Hryhory Zanuda, ławnik, Ihnat Klimenta. Króre to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

275. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому мѣщанину, Федору Вербицкому, на рошу, лежащую въ урочищѣ Климовкѣ. 1791. Декабря 22.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego trzeciego, miesiąca Januarii czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Teodor Wierzbicki, te prawo wiecznego dziedzictwa od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawiającemu, na lasek, w Klimowce leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze stemplowanym, ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej. Działo się w mieście wolnym Rzeczypospolitej. *Bohuslawiu*, na sessyi publicznej szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego pierwszego, dnia dwudziestego drugiego Decembris. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, prawo wiecznego dziedzictwa gruntu lokacyjno-dziedzicznego, na mocy konstytucyi roku tysiąc siedmset czwartego pod tytułem »ubezpieczenie miast«, którą konstytucyą, aby grunta i place, in corpore gróntów miast lokacyjno-dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz ażeby pożytek publiczny Rzeczypospolitej i miastu przynosiły, magistratom moc i władza do rządzenia jest nadana, szlachetnemu Teodorowi Wirzbickiemu lasek w *Klimowce*, pusto leżący, bez żadnego posiadania zostający, zacząwszy od szpilu tudzież gróntu i lasku sławetnego Gabryela Marczewskiego, idąc ku wchodowi na szp.ł przez jarek, którym szpilem, obrociwszy się ku północy i lasem gęstym do drożyny, do Kotowatej idącej, a od tej drożyny wierchowinami jarku ku zachodowi słońca, do lasku wyż'pomienionego, sławetnego Marczewskiego, tym sposobem ograniczony, nadaje, daje, daruje, i wiecznemi czasy zapisuje do wolnego rządzenia, używania i przedania; którego lasku tenże szlachetny Wierzbicki i sukcesorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami, szlachetny magistrat terazniejszy i następny nigdy od tego dziedzictwa oddać nikt przeskądzać i wtrącać się mocy nie będzie miał

pod karami prawnemi. Które to prawo szlachetny magistrat podpisuje. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowicz, wojt M. Bohusławia; Stefan Ciurupa, ławnik M. B.; Hryhory Zanuda, ławnik; Jhnat Klimentko. Kóre to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 3 на оборотъ.

276. Инвентарь части села Волковыи, съ показаніемъ повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика 1792. Генваря 7.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Lutego ósm-nastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości, Łuckim, przedemną, Kazimierzem Sulkiwiczem Kmitą, stolnikiem trębowlskim, susceptantem grodu Łuckiego przysięgłym, y xiegami niniejszemi, grodzkiemi, łuckiemi comparens personaliter urodzony Kwiryn Tomaszewski, tę schedę pierwszą części wsi Wolkowyi, z działu komisarskiego, między W. Kajetanem Rohozińskim a successorami niegdy W. Franciszka Rohozińskiego nastąpionego, z podpisami rąk, na papierze ordynaryjnym, do xiąg grodzkich, łuckich do oblaty podał, w następujące słowa: Scheda pierwsza części wsi *Wolkowyi*, z działu kompromissarskiego, między W. Kajetanem Rohozińskim a successorami niegdy W. Franciszka Rohozińskiego nastąpionego, na rzecz tychże dostalej, a teraz przez W. Iozefa Rohozińskiego braci swoim do działu podana, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, dnia siódmego Stycznia, w Wolkowyjach, w rubrykach zaś: w linii pierwszej opisanie dzieci, w drugiej dobytek, w trzeciej pańszczyzna zimą y latem, w czwartej dni letnie y za daniny odbywane, w piątej motki, w szóstej daniny; w zaliniowaniu na marynesie opis poddanych. Poddani:

Prokop Chołod--synów ma dwóch, koni cztery, wołów cztery, pańszczyzny zimą y latem dni cztery, szarwarków dwanaście, tłuć dwie, zażynków dni dwa, obżynków dni dwa, zakusków dzień jeden, obkusków dzień jeden, za brzost dzień jeden, za konwalię dzień jeden, za opieńki dzień jeden, za rydze dzień jeden, motków siedm, kapłuna daje jednego, kurę jedną, grzybów sztuk sto. Iasko Bednarz—córka jedna, konia jednego, wołów dwa, zażynków dzień jeden, obżynków dzień jeden, zakusków dzień jeden, obkusków dzień jeden, motków trzy. Luźni: Stepan Szumiekowicz, Stepanko Sutuluk, Horpyna Pływaczanka. Wyrażenie zaś w podsumowaniu takowe: synów dwóch, córka jedna, koni pięćoro, wołów sześć, pańszczyzny zimą y latem dni cztery, szarwarków dwanaście, tłuć dwie, zażynków dni trzy, obżynków dni trzy, zakusków dni dwa, obkusków dni dwa, za brzost dzień jeden, za konwalię dzień jeden, za opieńki dzień jeden, za rydze dzień jeden, motków dziesięć; kapłun jeden, kura jedna, grzybów sztuk sto. Prowent tej schedy, z dołączeniem ogrodu Szwajberowskiego, w rocznym prowencie złotych sześciu, groszy dziesięciu, przewyższa inne schedy, jako trzecie y czwarte, intratą roczną złotych ośmiu, a zatyż ta scheda z arędy karczemnej nad wzmiankowane co rok w niej bierać będzie, do tej schedy w moc sadyby dworskiej dodaje się pasieczysko Bednarzowe, do tej schedy ma należeć piąta część pasieki, to jest pni siedmnaście y poł, ulów próżnych, ile będzie, piąta także część. Do tej schedy grontów dworskich y sadybnych, tudzież sianożęci piąta część należeć ma. Arędy karczemnej y zpusztu stawu tudzież użytków z winnicy Woronieczkiej część piąta od przewyższającej należy. U tej schedy, w sposób oblaty podanej, podpisy rąk w te słowa: Tę schedę do obrania podaje y podpisuje Iózef Rohoziński m p. Tę schedę, przez brata starszego Iozefa Rohozińskiego do obrania podaną, na rzecz Serafima Rohozińskiego, syna mego, biore. Ludowika Rohozińska L. N. Któraże to scheda, w sposób oblaty podana, wszystka, z początku aż do końca, słowo w słowo, do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich jest wpisana.

*Книга городская, луцкая, записовая, № 2414. годъ 1792.
Листъ 906.*

277. Дарственная запись отъ Гайсынскаго магистрата мѣщанамъ: Матвѣю и Елисаветѣ Боровикамъ, на право потомственного владѣнія сѣнокосомъ, лежащимъ за рѣкою Собомъ. 1792. Генваря 13.

Działo się w mieście wolnym Rzeczypospolitej Hajsynie, dnia trzynastego Ianuaria, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego roku.

Do urzędu i xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna, przyszedłszy osobiście sławetny Matej Borowik, mieszczanin hajsyński, te prawo, od szlachetnego magistratu Hajsyńskiego sobie, stawiającemu się, na sianożęc dane, na papierze srebrnogroszowym spisane, dla zapisania do xiąg niniejszych, radzieckich, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Magistrat miasta wolnego Rzeczypospolitej *Hajsyna*, mając wzgląd na zasługi i na pokorne powodowanie się temuż magistratowi we wszystkich rozkazach sławetnego Mateja Borowika, zawdzięczając więc temuż, magistrat miasta wolnego R. P. Hajsyna umyślił dobrowolnie dać i darować sianożęc, za Sobem na połogu będącą, którą sianożęcią, jak zdawna w swoim zostawała używaniu i okręgu, sławetnemu Matejowi Borowikowi i Elizabecie, małżance tegoż, i successorom tychże dać, daruje, prawo wieczyste nadać i rezygnuje, wolnego natychmiast dopuszczając intromitowania się. Którego ani sam magistrat miasta Hajsyna, ani przez żadne subordynowane osoby przeszkadzać nie będzie. Wolni tedy będą ciż sławetni: Matej i Elizabeta Borowikowie, małżonkowie, i successorowie tychże wyżwyrażoną sianożęcią jak chcieć rządzić, dysponować, komu chcieć dać, sprzedać, zamieniać lub ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić, magistrat zaś odtąd żadnego zwrotu do nieraz rzeczonyj sianożęci mieć nie będzie, owszem od wszelkiej impetycji, tak o sianożęci, iako też o kupioną chałupę dla urodzonych Chrzanowskich, małżonków, od Andreja Kołomijczuka, bronić i zastępować obowiązue się. Gdyby w przypadku Andryj Kołomijczuk iakową mógł wznieść pretensją do sławetnych Borowików, małżonków, magistrat, zastępując tychże Borowików, małżonków, do odpowiedzi temuż obowiązue się. Datum w kancellaryi hajsyńskiej, dnia trzynastego Ianuarii, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego roku. Ian Oxanenko, wojt+. Stefan Niemirovski, pierwszy radny+. Trochim Szewe, radny+. Iwaszko Stasiuk,

trzeci radny+. Garliński, pisarz M. W. Hajsyna. Które to prawb, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi iest zapisane.

Книга Гайсынскаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5224. Листъ 15.

278. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Андреемъ Шевченкомъ, богуславскому же мѣщанину, Иосипу Нетесаному, на урочище Шпаковщину. 1792. Февраля 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lutego dziesiątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta iego królewskiej mości *Bohuslavia*, stanowszy osobicie sławetny Andryi Szewcezenko, ten zapis wieczystej przedaży gruntu od siebie, zeznawającego, na rzecz sławetnego Josypa Netesanego dany, podpisem ręki swej, tudzież szlachełnych urzędników zatwierdzony, na papierze ceny złotego jednego spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Andrej Szewcezenko, miesz. zanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele i umyśle, dobrowolnie zeznaje, iż ja, zeznawający, mając grunt mój własny, dziedziczny, to jest jarek, *Spakowszczyzna* zwany, około okopany, tudzież lasek czyli pasieczysko, na *Bilinaczach* sytuowane, szlachełnemu Josipowi Netesanemu, mieszczaninowi bohusławskiemu, za summe, między nami dobrowolnie umówioną, rubli srybnych sześćdziesiąt, sprzedaje, daje, daruje i wiecznemi czasy ustępuje, oraz z odebranój summy rubli sześćdziesiąt kwituje; wolen tedy jest i będzie jako chcieć rządzić i ku najlepszemu pożytkowi swemu obracać, a ja, zeznawający, żadnego zwrotu mnie samemu i successorom moim nie zostawuje, i owszem, od wszelkich przeszkod prawnych lub nie prawnych bronić mam i powinien będę, i na to daję ten mój zapis wieczystej przedaży, wraz z kwitem, z podpisem ręki mojej, tudzież szlachełnych urzęd-

ników, odemnie uproszonych. Datum w magistracie bohusławskim, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku, dziesiątego Lutego. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Andryi Szewczenko. Na tym zapisie wieczystej predaży gruntu, od Andryia Szewczenka na rzecz i osobę sławetnego Jossypa Netesiuka danym, podpisuje się—Zacharyasz Sawkowicz, wojt. Na tym zapisie wieczystej predaży podpisuje się—Jhnat Klimenko. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xing niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Бугулавскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 23.

---

279. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Степаномъ Турчиненкомъ, богуславскому—же мѣщанину, Петру Дехтяру, на мельницу на рѣкѣ Росп. 1792 Февраля 29.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lutego dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzew przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Stefan Turczylenko, ten zapis wieczystej predaży wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na rzecz i osobę sławetnego Petra Dziechciarza daną, podpisami rąk tak stawającego, jako też i ichności panów urzędników zatwierdzony, na papierze stęplowanym ceny złotych sześciu spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Stefan Turczylenko, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej jürysdykcyi, prawa, sądu, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie moje, to jest zapis wieczystej predaży wraz z kwitem wcale się poddając i wcielając, wiadomo jawno czynię, ustnie i dobrowolnie zeznam: iż ja, zeznawający, mając mój młyn własny, dziedziczny, prawnie od sławetnej Paraski Chaziainowej na-

byty, na rzece Rosi będący, tu, w mieście jego królewskiej mości *Bohuslawiu*, naprzeciwko młyna Petra Dziechciarza na jednej grobli, niżej bramy Białocerkiewskiej sytuowany, nikomu żadnym prawem nie podległy, i sławetnemu Petrowi Dziechciarzowi za sumę rubli starych srybrnych czterysta, między nami dobrowolnie umówioną i postanowioną, naradziwszy się krewnych moich, uważając w tym lepszy pożytek mój, nie będąc ni od kogo namówionym ani przymuszonym, przodaje, daje, daruję i wiecznemi czasami rezygnuję, oraz z wypłaconej summy potomków i successorów jego z potomkami i successorami memi kwituje; wolny jest i będzie sławetny Petro Dziechciarz pomienionym młynem jako chceć rządzić, przedać, ustąpić, lub na swój pożytek i successorów swoich obrócić, a ja, żadnego zwrotu mieć nie mam, i owszem, od wszelkich przeszkód bronić i zastępować mam, a po mnie potomkowie i successorowie moi nie mają i nie powinni będą, pod szkodami prawnemi, słownie krom przysięgi cieliciesnej oszacowanemi, w sądzie miejscowym miasta Bohusławia sobie i potomkom do odpowiedzi oznaczam, i na to dałem ten mój zapis wieczystej przedaży wraz z kwitem, z podpisem ręki mojej, tudzież szlachetnych ich mości panów urzędników magistratu bohusławskiego. Datum w magistracie, roku tysiąc siedmeset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwudziestego dziewiątego Lutego. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Stefan Turczylenko. Uproszony do tej wieczystej przedaży od sławetnego Stefana Turczylenka na osobę sławetnego Petra Dziechciarza, podpisuję się Teodor Wiezbički, ławnik starszy miasta jego królewskiej mości Bohusławia. Na tej przedaży wieczystej podpisuje się Stefan Ciurupa, ławnik miasta jego królewskiej mości Bohusławia. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовля и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 28.

280. Купчая крѣпость, выданная богуславскими мѣщанами. Гавриломъ Рѣзникомъ и Семеномъ Сторожемъ, богуславскому-же мѣщанину, Иосифу Нетесюченку, на рошу и пасѣку въ окрестности Богуслава. 1792. Марта 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Marca dziesiątego dnia.

Przed urzędem i aktami miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dączkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetni: Hawryło Rzeźnik i Semen Storóż, ten zapis wieczystej sprzedaży gruntu wraz z kwitem, od siebie, zeznawających, sławetnemu Iosypowi Netesiuczenkowi dany, i podpisami rąk swoich, tudzież przyjaciół zatwierdzony, na papierze srebrnogroszowym spisany, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznali, w istocie takowej: My, Hawryło Rzeźnik i Semen Storóż, zdrowi będąc na ciałach i umysłach, dobrowolnie zeznajemy, iż my, zeznawające, mając lasek i pasieczysko za bramą kaniowską, w zapusćcie, blisko Czarnieckiego sadku będący, a nie mogąc onego utrzymać, za wiadomością magistratu bohusławskiego, rzezonemu Iosypowi Netesiuczenkowi za sumę rubli srybrnych, przez szlachetny magistrat między nami dobrowolnie postanowioną i ugodzoną, dziesięć, wiecznemi czasy sprzedajemy, dajemy, darujemy i wiecznemi czasy zapisujemy, oraz z odebranej summy z potomkami i sukcesorami naszymi, potomków, i sukcesorów jego wiecznemi czasy kwitujemy; wolen tedy jest i będzie tenże rzeczony Netesiuczenko jako chieć rządzić, komu chieć ustąpić, i na swój pożytek obrocić, co my, zeznawające, żadnego powrotu mieć nie będziemy i na to dal śmy ten nasz zapis, wraz z kwitem, z podpisami rąk naszych, tudzież ichnościów panów przyjaciół. Datum w magistracie bohusławskim, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku, dnia dziesiątego Marca. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Hawryło Rzeźnik+, Semen Storóż. Na tym zapisie wieczystej sprzedaży, od sławetnego Hawryła Rzeźnika i Semena Storóża na rzecz i osobę sławetnego Iosypa Netesiuczenka danym, podpisują się Bazyli Leontowicz Na tej sprzedaży gruntu wraz z kwitem podpisują się przyjaciel Trochim Danielowicz. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792. № 3530. Листъ 32 на оборотъ.

281. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Илькомъ Мирочникомъ, богуславскому же мѣщанину, Павлу Паламаренку, на два участка поля. 1792. Марта 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Marca dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi magistratu bohusławskiego i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia, przyszedłszy osobiście Ilko Mirocznik, ten zapis wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na osobę sławetnego Pawła Pałamarenka dany, podpisami rąk tak stawającego jako też i przyjaciół zatwierdzony, na papierze srebnogroszowym spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Ilko Mirocznik, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod terazniejszy dobrowolny zapis wieczystej przedaży gruntu, wraz z kwitem, z potomkami poddając się, wiadomo czynię: iż ja, zeznawający, mając grunt mój własny, od antecessorów moich na mnie spadły: pola dni dwa koło obozowego pola, a pół dnia przy Babenkowej lewadzie, między Demskiego polem leżące, nie będąc ni od kogo przymuszonym, ani namówionym, uważając w tym pożytek mój, za summe, między nami dobrowolnie umowioną, rubli starych pięć, sławetnemu Pawłowi Pałamarenkowi przedaję i wiecznemi czasy ustępuję, oraz z wyplaconej summy rubli pięciu kwituję, żadnego powrotu odtąd sobie nie zostawuję i na to się ręką własną podpisuję. Datum w kancelaryi magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohusławia*, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwunastego Marca. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Ilko Mirocznik —. Na tym zapisie wieczystej przedaży, od Ilka Mirocznika sławetnemu Pawłowi Pałamarenkowi danym, podpisujemy się przyjaciele: Michał Sawkowicz, Mykołaj Mychajłowicz. Na tym zapisie wieczystej przedaży podpisują się—Trofim Daniłowicz. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата записовая, поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 33.

282. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Юрьемъ Ивановичемъ, богуславскому-же мѣщанину, Корнелію Куксовичу, на поле, усадьбу и прудъ, лежащіе у ручья Приточиловки. 1792. Марта 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Marca dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia. przyszedłszy osobiście sławetny Jurek Iwanowicz, ten zapis wiaćzystej przedaży gruntu, wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na rzecz i osobę szlachetnego Kuksewicza dany, podpisami rąk, tak stawającego, jako też i szlachetnych urzędników magistratu bohusławskiego zatwierdzony, na papierze stęplowanym spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Jurek Iwanowycz, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznijsze zeznanie moje poddając się, dobrowolnie zeznawam: Iż ja, zeznawający, mając mój grunt, plac, ogród, stawek, chatę, tu, w mieście Bohusławiu, na potoku *Prutoczylowce*, wjarze, niżej futora Szapowoła leżący, szlachetnemu Kornelemu Kukowiczowi za sumę, między nami dobrowolnie umówioną, uważając w tym moj lepszy pożytek, naradziwszy się bliskich krewnych i przyjaciół, sprzedaję, daję, daruję, i wiecznemi czasy zapisuję, oraz z wyplaconej summy, za szacunek tegoż gruntu postanowionej, potomków i sukcesorów jego z potomkami i sukcesorami memi wiecznemi kwituję czasy i żadnego powrotu nie zostawuję; i na to dałem ten mój zapis wiaćzystej przedaży, wraz z kwitem, z podpisem ręki mojej, tudzież z podpisami jegomościów panów urzędników magistratu bohusławskiego. Datum w *Bohusławiu*, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku, dnia dwunastego Marca. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Jurek Iwanowycz. Iako w przytomności naszój ten zapis przedaży gruntu wraz z kwitem od Jureka Iwanowicza na rzecz i osobę szlachetnego Kornelia Kuksewicza jest dany, podpisujemy się: Zacharyasz Sawkowicz, wójt prezydujący; Teodor

Wierzbicki, ławnik starszy miasta jego królewskiej mości Bohusławia. Króry to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792—№ 3530; мистъ 33.

263. а) Купчая крѣпость, данная на домъ въ городѣ Богуславѣ и на поля богуславскою мѣщанкою, Мариною Сыротыхою, богуславскому же мѣщанину, Ивану Антоненку. б) Вводъ во владѣніе, данный послѣднему вознымъ 1792. Апрѣля 12.

а) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego Rzeczypospolitej, *Bohuslawia*, osobiście stawająca Maryanna Syrotycha, wdowa, ten zapis wieczystej sprzedaży, sławetnemu Jwanowi Antonenkowi dany, na papierze ceny złotego jednego spisany, ręką sławetnej Maryanny Syrotychy tudzież przyjaciół podpisany, przed xięgami magistrackimi bohusławskimi dobrowolnie przyznała w istocie takowej: Ja, Maryna Syrotycha, wdowa, zdrowa będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy swej własnej jurysdykcji, prawa, sądu, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie, to jest zapis perpetuae donationis cale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię, ustnie i dobrowolnie zeznaję: iż ja, zeznawająca, mając chałupę z ogrodami dwoma, stajnią, wszelkim zabudowaniem, na wschód słońca z chałupą Syroty Pawła, na zachód słońca—z chałupą Golażynego zięcia, na południe—z chałupą Olexy Chwedorczenka, na północ—z chałupą Maychwaty zięcia stykającą się, do której chałupy koło monastyru, za Rosią, wedle wału, pola dni pięć; naprzeciw tychże gór, znowu do wału ciągnącego się, pola dni dwa; koło Chochotwy, gonami

do jeriora—pola dni dwa; w drugą rękę za Białocerkowską bramą, nad drogą, idącą do Głębokiej doliny—pola dni sześć; koło Ciurupy niwy —pola dni dwa, na Głębokiej dolinie, przeciw Skorodawszczyzny—pola dzień; w trzecią rękę za Korsuńską bramą, od jarka honami do jarka, ciągnącego się nad drogą, idącą w Długi Jar, pola dni dwa, tamże przez drogę—upruchów dwa na Kusłyni, w jarze temże—pola dzień; sławetnemu Jwanowi Antonenkowi, mieszczaninowi bohusławskiemu, za rubli sześćdziesiąt, starych przędzie, daruję i wiecznie rezygnuję; któren to Jwan Antonenko odtąd wolen jest i będzie tąż chałupą i gruntami, do niej należącemi, jako swoją własną rządzić, szafować, dysponować i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrocić; ja zaś z prawa mego, wraz z successorami memi, wyzuwam się i do tej chałupy zwrotu nie mam i nie powinna będę, owszem z odebranej i do rąk moich w gotowiznie odliczonej summy za też chałupę rubli sześćdziesiąt starych kwituje; o którą chałupę, jeżeliby od kogo kiedy mógł iaki process wszezać się, ja swemi własnymi wydatkami i expensą ewinkować, zastępować mam i powinna będę; a to pod zakładem drugiej takowejże summy, krom przysięgi cielesnej oszacowanemi, o który zakład, jako też cało rzecz magistrat miasta jęgo królewskiej mości Bohusławia do odpowiedzi sobie i successorom moim naznaczam, possessyi natychmiast wzięcia dopuszczam, a dopuszczonei irytować sama i przez subordynowane osoby nie mam i nie powinna będę; i na to daję ten mój zapis wieczystej przędzy, wraz z kwitem i podpisem ręki mojej, tudzież szlachetnych urzędników, odemnie uproszonych. Datum w magistracie Bohusławskim, dnia dziesiątego Kwietnia, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Maryanna Syrotycha, wdowa, krzyżyk kładnie †. Proszony za przyjaciela, na tym zapisie wieczystej przędzy podpisuje się—Zacharjasz Sawkowiecz, wójt. Uproszony od Maryny Syrotychy, na tym zapisie wieczystej przędzy za przyjaciela podpisuje się—Teodor Wierzbicki, ławnik. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg jest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemu

i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał województwa Kijowskiego. urodzony Iózef Dąbrowski, w moc prawdziwej, wiernej relacyi swojej, dobrowolnie zeznał: Iż on, roku, miesiąca i dnia terazniejszych, na prawne wezwanie sławetnego Iwana Antonenka, mając przy sobie stronę szlachty, ludzi wiary godnych, urodzonych: Wojciecha Sikorskiego i Stefana Falkowskiego, był na gruncie miasta Bohusławia, pod monastyrkiem, nad Rosią, gdzie będąc, na mocy prawa zapisu, od Maryanny Syrotychy na rzecz afektanta dnia dzisiejszego przed aktami niniejszemi przyznanego, chalupę z placem, potym wedle wału, manastyrka, pola dni pięć, tamże niedaleko pola dni dwa, koło Chochotowy gonami do jeziora pola dni dwa, w drugą rękę za bramą Białocerkiewską koło Głębokiej doliny pola dni sześć, koło Ciurupinej niwy pola dni dwa, koło Skorodowszczyzny pola dzień, za Korsuńską bramą honami do jarku pola dni dwa, na Kustyni, w jarze, pola dzień—sławetnemu rekwirętowi ze wszystkimi użytkami i użytkami w spokojną, aktualną, niewątpliwą, nic ni na kogo nie wyłoneczając, podał, postąpił i obwołał w dziedziczną posesyą. W czym szlachtą przytomną oświadczywszy się, ztamtąd odszedł; i tu, do akt, przybywszy, prawdziwą obwołanej posesyji uczynił i zeznał relacją, prosząc do akt o przyjęcie, co i otrzymał. Iózef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 66 на оборотъ и 67 на оборотъ.

284, Дарственная запись отъ богуславскаго магистрата богуславскому мѣщанину, Оныську Ппрожку, на усадьбу и садъ. 1792. Апрѣля 21.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, [pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego Bohusławia, stanowszy osobiście szlachetny Onyśko Pirożek, kassier miasta Bohusławia, te prawo, od szlachetnego magistratu na grunt sobie dane, podpisami policyi urzędników zatwierdzone, na papierze srebrno-groszowym spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: Działo się w mieście jego królewskiej mości Bohusławiu, na publicznej szlachetnych: magistratu, mieszczan, obywateli i pospółstwa obradzie, dnia dwudziestego Kwietnia, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. Szlachetny magistrat, wraz z obywatelami miasta rzeczy-pospolitej Bohusławia, na sessyą dla obrady publicznej zgromadzoną, za jednomyślnym zezwoleniem, następujące prawo wiecznego dziedzictwa, gruntu lokacyjno dziedzicznego sławetnemu Oniśkowi Pirożkowi, mieszczaninowi bohusławskiemu, w takowych wyrazach wydał: ponieważ prawo i przywileje, w lokacyjnych gruntach temuż miastu służących, oraz konstytucye roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, pod tytułem: ubezpieczenie miast; tudzież konstytucyi pod tytułem: miasta naszekrólewskie, wolne w państwach rzeczy-pospolitej—właścicielstwo jest przyznane, aby place i grunta, in corpore gruntów miast dziedzicznych leżące, pod rozrządzenie magistratu należące, użytek publiczny rzeczy-pospolitej, jako też i prywatny miastu przynosiły, przeto takowe grunta i place albo plus offerenti szlachetny magistrat mając moc, prawami ugruntowaną, sprzedawać, aboli też rozdawać, widząc grunt, na przedmieściu Kaniowskim będący, do szlachy Kaniowskiego przyległy, od tegoż szlachy okrąg okopany, do Łysego sadku przytykający, który od lat czterętnastu tenże grunt sławetny Onyśko Pirożek zabudował i spokojnie posiadał, takowy tedy grunt, to jest lewadę i sadek, żadnego właściciela dziedzicznego nie mający, temuż sławetnemu Oniśkowi Pirożkowi nadaje, daje, daruje i, wiecznemi czasy ustępując, zapisuje do wolnego tym gruntem i sadkiem używania, ustąpienia, dania, przedania, darowania i na swój własny dobry i successorów pożytek obrocenia dozwala i wolnego posiadania nazawsze dopuszcza. Gdyby atoli jednak tenże sławetny Onyśko Pirożek kiedykolwiek chciał prawa swojego niniejszego, na tenże grunt jemu danego i służącego, lub jego skcessorowie, komu ustąpić i on odrezygnować, tedy nikomu in-

nemu, jako tylko osobie, podlegającej prawu i jurydyceyi tegoż miasta, i to za poprzedzającym szlchetnego magistratu o takową sprzedaż zawiadomieniem, na którym to gruncie, teraz sławetnemu Onyškowi Pirożkowi i jego successorom wiecznością nadanym, wolno jest jako chcieć rządzić i do najlepszego pożytku swego obrócić; którego sam i successorowie jego wiecznemi i nigdy nieodzownemi będą dziedzicami, jako i ten grunt prawem wieczystym temuż sławetnemu Onyškowi Pirożkowi i successorom jego jest nadany, tak szlchetny magistrat terazniejszy i następny nigdy od tego prawa sławetnego Onyška Pirożka i jego successorów nie oddali, ale wiecznie onych zachowywać przy temże prawie przyrzeka i obowiązuje się; z mocy zaś dopiero wydanego prawa szlchetny magistrat przez dwóch ławników i wóznego wolnej intromissyi wzięcia sławetnemu Onyškowi Pirożkowi natychmiast dozwala i dopuszcza; a dopuszczonej nikt nigdy pod żadnym pretekstem przeszkadzać nie powinien będzie pod karami prawnemi. Które to prawo rękami własnymi szlchetny magistrat miasta jego królewskiej mości *Bohusławia* podpisuje i wiecznemi czasy wzmacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowicz, prezydent. Teodor Wierzbicki, wice-prezydent. Stefan Ciurupa, radny pierszy. Maxym Bałanowski, radny. Daniel Iwanowski, radny. Mikita Karlenko, radny. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ninięjszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530. Листъ 76 на оборотъ,

---

285. Вводъ въ потомственное владѣніе урочищемъ Сергіевкою, данный богуславскому мѣщанину, Ивану Лисецкому. 1792. Апрель 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej *Bohusławia*, stanąwszy oczewisto woźny generał wojewódstwa Kijowskiego, urodzony Józef Dąbrowski, w moc prawdziwej relacji swojej zeznał: iż on, roku i miesiąca terażniejszych, dnia dwudziestego czwartego, na prawne wezwanie sławetnego Jana Lisieckiego, mając przy sobie sławetnych: Ignacego Farynowicza i Abrahama Wierzbickiego, ławników, był na gruncie miejskim bohusławskim, na uroczysku *Serhijowka* w widłach jaru, okopem obwiedzionego, gdzie będąc, na mocy prawa, od Huryna nabytego, tenże jarek ze wszelką onego obszernością, długością i ze wszystkimi pożytkami i użytkami w spokojną, aktualną, dziedziczną i niewątpliwą podał, postąpił i obwołał posessya; w czym ławnikami, przy sobie będącemi, oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą uczynił relację, prosząc do akt o przyjęcie; co i otrzymał, Józef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 82.

---

286. Дарственная запись отъ богуславскаго мѣщанина, Андрея Шевченка, богуславскому же мѣщанину, Гараську Савченку, на прудъ и сенокосъ. 1792. Апрелья 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego czwartego dnia

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej, Bohusławia, przyszedłszy osobiście Andrzej Szewczenko, ten zapis wieczystej darowizny wierzchowiny stawku, pod wsią Tunikami leżącego, na rzecz Sawczenkowi, zięciowi swemu, dany, podpisami rąk, tak stawającego, jako też i przyjaciół zatwierdzony, dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Andrzej Szewczenko, zdrowy

będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej jurysdykcji, prawa, sądu, a pod terazniejszemu zeznanie swoje wieczystej darowizny z potomkami i successorami mojemu cale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię i dobrowolnie zeznam: iż ja, zeznawający, mając mój stawek pode wsią Tunikami, prawnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiątego, na rzece Bohuslawce nabyty, wraz z wierzechowiną, powyżej tego stawku będącą, którą wierzechowinę, dla zajęcia grobelki, Haraškowi Sawczenkowi, zięciowi memu, daruję i wiecznemi czasy rezygnuję; wolen jest i będzie tenże i successorowie jego jako chceć rządzić się, ustąpić, lub odrezygnować, a ja, zeznawający, żadnego zwrotu mieć nie mam i nie powinien być; i na to dałem ten moj list wieczystej darowizny z podpisem ręki mojej, tudzież przyjaciół, odemnie uproszonych. Datum w *Bohuslawiu*, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwudziestego czwartego Kwietnia. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Andryi Szewczenko; przeszeni na tym zapisie wieczystej darowizny, od Szewczenka Sawczenkowi danym, podpisujemy się; przyjaciele: Iózef Dziewulski. Trochim Daniłowicz. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530. Листъ 83.

---

287. Вводъ, данный во владѣніе роцею и садомъ богуславскому мѣщанину, Степану Рымаренку. 1792 Апрѣля 26.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskiem, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitej *Bohuslawia*, stanowszy oczewisto woźny ge-

nerał województwa Kijowskiego i innych, urodzony Iósef Dąbrowski, zeznał, iż on, roku bieżącego, dnia dwudziestego czwartego Kwietnia, na prawne wezwanie sławetnego Stefana Rymarenka, mając przy sobie szlachetnych: Ignacego Farynowicza i Abrahama Wierzbickiego, ławników, był na gruncie miejskim bohusławskim, gdzie będąc, grunt, to jest: lasek i sadek, nad drogą, z miasta do Baturyna idącą, koło Rymarzowego jarku leżący, tenże sadek, lasek, jak się ma w swojej długości i szerokości, w dziedziczną sławetnemu Rymarekowi podał, postąpił, obwołał i dopuścił possessya, w czym zanie sławetnemi ławnikami, sobie przytomnemi, oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą obwołanej possessyi uczynił i zeznał relacją, prosząc onej do akt o zapisanie; co i otrzymał. Iósef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 85 на оборотъ.

288. а) Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Кузьмою Котляревымъ зятемъ, Богуславскому-же мѣщанину, Степану Олексѣевичу, на садъ, рощу и участокъ поля. б)- Вводъ, данный послѣднему во владѣніе упомянутыми угодіями. 1792. Апрѣля 26 и 29.

а) Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego szostego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Kuźma Kotlarow zięć, ten zapis wieczystey sprzedaży gruntu, od siebie, zeznawającego, na rzecz Stefana Oleksijowicza, sędziego drugiego, dany, podpisami rąk, tak stawającego, jako też i przyjaciół zatwierdzony, przed aktami magistratskimi dobrowolnie zeznał, w istocie takowej: ja, Kuźma Kottlarow zięć, zdrowy będą na umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej ju-

rydykeji, prawa, sądu, a pod terazniejszy zapis moj z potomkami i successorami memi poddając się, wiadomo czynię, ustnie i dobrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając sadek, to jest i grunt, pola dni dziesięć i sianożęć, lasek, do Kusłynej dołyny przytykający, który to grunt, sadek, pola, łąki sławetnemu Stefanowi Oliksiejowczowi za sumę, iniedzy nami dobrowolnie umowioną i postanowioną, sprzedaje, daje, daruję i wiecznemi czasy ustępuje; wolen tedy jest i będzie tenże sławetny Stefan Oleksijowicz jako chcieć rządzić się i na swój najlepszy pożytek obrócić, a ja, zeznawający, żadnego zwrotu i powrotu wraz z successorami memi mieć nie mam i nie powinien będę pod karami prawnymi, w prawie wyrażonemi; i na to dałem ten mój zapis wieczystej sprzedaży wyżpomienionego gruntu, z podpisem ręki mojej, tudzież i przyjaciół, odemnie uproszonych. Datum w *Bohusławiu*, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku, dnia dwudziestego szóstego Kwietnia. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Kuźma Kottlarenkow zięć— . Proszeni do podpisania się na tym zapisie wieczystej sprzedaży gruntu podpisujemy się przyjaciele: Michał Sawkowicz, regent przysięgły, Dyonizy Kotlarski, instygator przysięgły. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał wojewodztwa Kijowskiego i innych, urodzony Iozef Dąbrowski, w moc prawdziwej, wiernej i skutecznej relacji swojej, jawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: Iż on, roku terazniejszego, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwudziestego osmego Kwietnia, na prawne wezwanie sławetnego Stefana Oleksijowicza, mając przy sobie zacnie sławetnych: Ignacego Farynowicza i Abrahama Wierzbieckiego, ławników, był na gruncie, na uroczysku *Kusłyna* zwanym, gdzie będąc, sianożęć i sadek ze wszelką rozległością i szerokością w possessyą dziedziczną, aktualną i nie-

wątpliwą podał, postąpił, obwołał i dopuścił, oraz wszystkich przytomnych obywateli i mieszczan o dziedzicznej sławetnego affektanta uwiadomił possessyi, w czym zacie sławetnymi ławnikami, sobie przytomnemi, oświadczywszy się, ztamtąd tu. do akt, przybywszy, prawdziwą uczynił i zeznał possessii relacją, prosząc onej do xiąg o zapisanie, co i otrzymał. Iozef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530, Листъ 86 и 89 на оборотъ.

289. а) Мирова сдѣлка между богуславскими мѣщанами: Маркомъ Рымаренкомъ—Савченкомъ и Федоромъ Рымаренкомъ съ братиею, въ силу которой Марко Рымаренко получаетъ въ собственность усадьбу и поле на правомъ берегу Роси, въ Богуславѣ. б) Вводъ, данный Марку Рымаренку въ это владѣніе вознымъ 1792. Мая 14 и 15.

a) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Maja piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi, miejskimi, bohustawskimi i przedemną, Ant nim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohustawia, osobiście stanąwszy urodzony Józef Stachowski, tę komplanią, między sławetnym Markiem Sawczenkiem Rymarenkiem, mieszczaninem bohustawskim, z jednej, a sławetnym Teodorem Rymarenkiem mieszczaninem Bohustawskim i innymi, o chatę i grunt w Bohustawiu, po prawej ręce Rosi sytuowaną, z drugiej strony, w Bohustawiu zawartą, podpisami rąk tychże przyjaciół zatwierdzoną, na papierze stepłowanym, srebnogroszowym, z paragrafem jednym napisaną, do akt policyi Bohustawskiej dla zapisania podał, w istocie takowej: Między sławetnemi: Markiem Sawczenkiem—Rymarenkiem, mieszczaninem miasta wolnego rzeczy pospolitej *Bohustawia*, z jednej, a sławetnemi: Fedorem i Omelkiem Rymarenkami, bracią między sobą rodzinemi, tudzież sławetnemi: Andryjem i Anastazją Tymoszenkami, mał-

żakami, niegdy sławetnego Piotra Rymarenka naturalnemi do pozostałej chaty i gruntów successorami, w assistencyi, jaka komu od kogo z prawa należy, z drugiej strony, nastąpiła ugoda w niżej opisany sposób i o to: iż sławetni Chwedor i Omelko Rymarenko i sławetni: Andryi, szwagier, i Anastazia, siostra tychże, Tymoszenki, małżankowie, mając rozpoczęty proces z sławetnym Markiem Rymarenkiem, mieszczaninem bohusławskim, w sądach burmistrzowskich cyrkułu drugiego o chatę wzmannowaną z gruntem, na prawej ręce Rosi w Bohusławiu sytuowaną, przez Pawła Rymarenka, brata Fedora i Omelka Rymareńków, sławetnemu Markowi Rymareńkowi, lat trzy minęło, odprzedaną, rozpoczętą, w której i dekret na wywod świadectw w tym sądzie zapadł, gdy na dniu dzisiejszym strony, między sobą czyniąc, zupełnie ugodzili się, przeto, tak sławetny Marko Rymarenko z intentowanego o niewinne do prawa pociągnięcie sławetnych Fedora i Omelka Rymareńków, jako też Andryja i Anastasją Tymoszenków, małżanków, tudzież sławetni: Fedor i Omelko Rymareńki, niemniej sławetni: Andryj i Anastasia Tymoszenki, małżankowie, o powrót chaty z gruntem, przez Pawła Rymarenka, brata swojego, odprzedanej, uformowanego processu, wiecznemi i nigdy nieodzownemi kwitując się czasy, żadnej sobie ani successorom swoim do wzniecenia nadmienionego procesu obie strony nie zostawują salwy, owszem, sławetny Fedor i Omelko Rymareńki, bracia, jako też Andryi i Anastasya Tymoszenki, małżankowie, odebralszy od sławetnego Marka Rymarenka za wspomnioną chatę zupełne satysfakcyją, tegoż do teyże chaty i gruntów nazawsze niniejszą kaplanacją uwiązują i o też do upomnienia się żadnego nie zostawują zwrotu, i dla tem większej wiary i ważności, przy uproszonych wielu przyjaciółach też komplancją rękoma własnemi obie strony podpisują. Datum w Bohusławiu, dnia czternastego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tej komplancyi podpisy rąk takowe: Marko Rymarenko—Sawczenko, mieszczanin bohusławski, krzyżkiem świętym podpisuje się +. Fedor Rymarenko, swym i sławetnego Omelka Rymarenka, brata, w małoletności zostającego, rodzzonego, jako też Wasyla, Jakowa i Chomy Rymareńków, takoz braci rodzonych, tudzież Andryja, szwagra, i Anastazji, siostry swojej, Tymoszenków, małżonków, mieszczan bohusławskich, imieniem, tę komplancję, jako nie umiejący pisma, krzyżem świętym podpisuje się +. Na tej komplancji ręcznej proszony przyjaciel i świadek podpisuje się—Jan Serwański. Na tej komplancji ręcznej proszony przyjaciel i świadek

podpisuję się—Jan Klichnowski—Zubowicz, sędzia pierwszy miasta Bohusławia cyrkułu drugiego. Która to komplanaيجا, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisana.

b) Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, stanowszy woźny koronny, szlachetny Andrej Żuchowski, zeznał: iż on roku bieżącego, dnia piętnastego Maja na prawne wezwanie sławetnego Marka Sawczenka—Rymarenka, mieszczanina bohusławskiego, mając przy sobie szlachetnych jegomości panów: Ignacego Farynowicza i Łukjana Slusarza, ławników bohusławskich, dla świadectwa użytych, był w mieście wolnym rzeczy pospolitej Bohusławiu, na gruncie sławetnego affectanta, od sławetnych: Pawła, Fedora, Omelka Rymareńków i innych braci tychże wraz z chatą nabytym, po prawej ręce Rosi, nad traktem, do Steblowa idącym, sytuowanym, którego gruntu wraz z chatą w przytomność szlachetnych ławników, na rzecz sławetnego Marka Rymareńka, mieszczanina Bohusławskiego, possessią wywoławszy, tegoż w tenże grunt i chatę z całym zabudowaniem, jak się ma w swoim okręgu, na wieczność uwiązał; po którym uwiązaniu i obwołaniu, przytomnemi ichmością panami ławnikami oświadczywszy się, ztamtąd odszedł, i tu, do akt, przybywszy, przedemną, urzędem, prawdziwą obwołanej i podanej possessyi zeznał relacją. Andrej Żuchowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 95 на оборотъ и 96 на оборотъ.

290. Вводъ, данный Богуславскому войту, Захарію Савковичу, во владѣніе двумя прудами, рощею и полемъ, лежащимъ на урочищѣ >Довгій Яръ. 1792. Мая 15.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Maja piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej, Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał wojewodztwa Kijowskiego i innych, sławetny Prokop Terlecki, zeznał, iż on roku terazniejszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, dnia piętnastego Maja, na prawne wezwanie szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza, prezydenta miasta w Inego rzeczypospolitej Bohusławia, mając przy sobie sławetnych jegomościów panów: Ignacego Farynowicza i Łukjana Słusarza, ławników, dla świadectwa sobie użytych, był w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohusławiu*, na gruncie sławetnego affektanta; gdzie będąc, stawków dwa, sadek i lasek z polem roboczym, to jest *Długi Jar* zwanym, poczynający się od drogi, do Teplejówki idącej, ciągnący się aż do stawków, który to grunt, ze wszelkimi, użytkami, do tegoż gruntu należącemi, na rzecz sławetnego Zacharyasza Sawkowicza, prezydenta, obwołał; po którym obwołaniu, przytomnemi ich mością panami ławnikami oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą przedemną, urzędem, uczynił i zeznał relacją, prosząc onego do akt o przyjęcie; co i otrzymał, Prokop Terlecki, woźny +.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная годъ 1792, № 3530. Листъ 97 на оборотъ

---

201. Вводъ, данный вице-президенту города Богуслава, Федору Бержицкому, во владѣніе усадьбою, мельницею на рѣкѣ Роси и хуторомъ на рѣкѣ Каменкѣ 1792 Мая 16.

Roku tysiąc siedmset, dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Maja szesnastego dnia,

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu mia-

sta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia, stanąwszy oczewisto woźny generał województwa Kijowskiego i innych, sławetny Prokop Terlecki, w moc prawdziwej, wiernej relacji swojej, ustnie i dobrowolnie zeznał, iż roku terazniejszego, dnia piętnastego Maja, na prawne wezwanie sławetnego Teodora Wierzbickiego, wice-prezydenta, mając przy sobie zanie sławetnych: Abrahama Wierzbickiego i Gabriela Marczewskiego, ławników, był tu, w mieście *Bohusławiu*, naprzód dworek sławetnemu affektantowi, chałupę, loch, stajnię, ze wszelkim zabudowaniem, potym młyn na rzece Rosi, wyżej przewozu, pod zamkiem i chatę, koło młyna będącą, tudzież *futor na rzece Kamionce*, wyżej Zacharyasza Sawkowicza, prezydenta, stawku leżący, ze wszelkim zabudowaniem, stawem, brzegami po obydwóch stronach, polami, rolami, zasianemi i niezasianemi i ze wszelkiemi awulzami i gruntami, do niego należącemi, tenże futor, starym okopem oznaczający, tak jak w prawie jest opisano i wyrażone, nie ni na kogo nie wyjmując, w dziedziną sławetnemu rekwirētowi podał, postąpił, obwołał i dopuścił possessyą; w czym zanie sławetnemi ławnikami oświadczywszy się i ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą uczynił obwołanej possessyi relacją; onej do akt o przyjęcie prosił, co i otrzymał woźny, pisać nie umiejący+.

*Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1792, № 3530.
Листъ 102 на оборотъ.*

292. а) Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому мѣщанину, Петру Мымырку, на потомственное владѣние: прудомъ, сѣнокосомъ, левадою, огородомъ, садомъ, домомъ и полемъ; б) вводъ Мымырка во владѣние этими угодіями, 1702- Мая 18 и Апрелья 23.

а) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lipca siódmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu mia-

298. Купчая крѣпость, выданная Богоулавскимъ войтомъ, Игна- томъ Клименкомъ, Богоулавскому вице-президенту, Федору Вержбиц- кому, на мельницу. лежащую на рѣкѣ Роси- 1792. Юня 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Czerwca trzydziestego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi. miejskimi, bobusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Ihnat Klimenko, wójt, ten zapis wieczystej przedaży młyna szlachetnemu Wierzbickiemu, wice-prezydentowi, dany, podpisem ręki, tak sławetnego zeznawającego, jako też i przytomnych ichności panów radnych i przyjaciół zatwierdzony, na papierze srebrnogroszowym spisany, przed aktami policji miasta wolnego rzeczypospolitej *Bohusławia* dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Ihnat Klimenko, mieszczanin bobusławski, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej iurydykcyi, prawa, sądu, a pod terazniejsze d browolne zeznanie moje, to jest zapis wieczystej przedaży, z potomkami i successorami mojemi całe się podając i wcielając, wiadomo jawno czynię, ustnie i dobrowolnie zeznam: iż ja, zeznawający, mając z prawa pōspolitego wolność własnością moją, jako chceć rządzić, komu chceć przedać, dać, darować, lub na swój najlepszy pożytek obrócić. używając tej wolności, a mając młyn mój własny, dziedziczny, na rzece Rosi, niżej zamku, a wyżej przewozu i starego młynu leżący, który lat kilka jak szlachetnemu Teodorowi Wierzbickiemu przedałem ze wszelkimi jego należytościami i przynależytościami, pożytkami i użytkami, za sumę, między nami dobrowolnie umówioną i postanowioną; jakoż i teraz w samej istocie, nie będąc ni ed kogo namówionym ani przymuszonym z własnej mojej woli, naradziwszy się w tem moich krewnych i przyjaciół, uważając w tym dobry mój pożytek, nic ni na kogo nie ujmując i nie wyłączając, temuż samemu sławetnemu Teodorowi Wierzbickiemu i successorom jego przyznając, dając, daruję i wiecznemi czasy ustępuję; wolen jest i będzie pomienionym właynem jako chceć rządzić, dać, darować, przedać lub na swój i successorów swoich pożytek

obrócenia; a ja, zeznawający, żadnego powrotu mieć nie mam i nie powinien będę, a to pod szkodami, w prawie wyrażonemi, słownie. krom przysięgi cielesnej oszacowanemi, w czasie sprzeciwienia się w sądzie miejscowym sobie, potomkom i sukcesorom moim, oznaczam; i na to dałem ten mój dobrowolny zapis wieczystej sprzedaży z podpisem ręki mojej, tudzież z podpisami urzędników szlachetnego magistratu bohusławskiego. Datum w Bohusławiu, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Ihnat Klimenko. Proszeni będąc, na tym zapisie wieczystej sprzedaży młyna od sławetnego Ignacego Klimenka, wojta, na rzecz szlachetnego Teodora Wierzbickiego, wice-prezydenta, urzędnicy i przyjaciele uproszeni, podpisujemy się: Stefan Ciurupa, radny starszy, podpisuję się. Grzegorz Haranin, radny+. Martyn Horowenko, sędzia drugiego cyklu+. Przyjaciel podpisuję się Gabryel Szczeniowski, pisarz przysięgły miasta wolnego rzeeczypospolitej Traktamirowski. Bazyl Krzyżanowski. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславского магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530. Листъ 132.

---

299. Свидѣтельство, выданное замковымъ Богуславскимъ урядомъ крестьянину села Исаекъ, Трохиму Васыленку, въ томъ, что онъ купилъ съ аукціона урочище, называемое Коржовщина. 1792
Юля 8.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Januari szostego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście Trochim Wasylenko, właścianin ze -

wsi Jsajek, te prawo, od zwierzchności starostwa bohusławskiego sobie, stawajacemu, na grunt, łąkę, lusak, i stawek, *Korzowszczyzna* nazywający się, przez licytacyą od Daniła Jacenka zadłużonego nabyty, w zamku bohusławskim w roku przeszłym, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugim, dnia osmego Lipca, dane, ręką własną wielmożnego Jana Żukowskiego, komisarza, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, approbowane, na papierze ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w ubłate podał, w istocie takowej: Panieważ Daniło Jacenko, poddany Jsajkowski, zaciągnowszy dług u imię pana Marcina Mesznera, negocianta warszawskiego, kupił grónt, *Korzowszczyzna* zwany, w wierchowinie Starej Sinicy, pod wsią *Baranim polem*, to jest łąkę w dębinie i połowę stawu, na rzece Starej Sinicy położony, u Wasyla Wasylenka, zięcia Jwana Korża, niegdy poddanego Dybinieckiego, i gdy tegoż długu imiępanu Mesznerowi przez lat kilka nie opłacił, zwierzchność zamku bohusławskiego takowy grónt otaxować nakazała; a że wzmiankowany Daniło Jacenko, chcący utrzymać się na dalej przy tym gróncie, na załatwienie długu, imiępanu Mesznerowi należącego, u niektórych ludzi dług zaciągnął i innym opłacenia sposobności nie miał dawniej winnego długu, którego wynosiło do rubli starych srybrnych dwuchset czterdziestu, przeto zwierzchność zamkowa bohusławska na satysfakcyą kredytorów powtórnie wyż rzeczony grunt otaxować nakazała; który przez ludzi gromadzkich za rubli starych srybrnych sto piędziesiąt otaxowany został przéz licytacyą. Zaś Trochim Wasylenko, poddany Jsajkowski, za wiadomością i dozwozeniem zwierzchności zamkowej, tenże grunt kupił za cenę rubli srybrnych starych dwieście dziesięć. Jakoż z tej kwoty pieniężnej, za kwitami sobie winnych, rubli srebrnych sześćdziesiąt, potracili: Trochimowi Basarabowi Dybinieckiemu rubli srybrnych czterdzięci, numero czterdzięci; imiępanu Mesznerowi rubli srybrnych siedmdziesiąt; (+).Elli, aredarzowi Jsajkowskiemu, rubli srebrnych dwadzieścia, numero dwadzieścia; Chwedorowi Ganczarzowi Jsajkowskiemu rubli srybrnych pietnaście, numero pietnaście; Kirylei Ciurupenkowi rubli srybrnych dwadzieścia trzy; Jankielowi Szynkarzowi rubli srybrnych cztery, numero cztery; Pinchasowi Jacuchowskiemu rubli srybrnych pięć, numero pięć, wypłacił. Na fundamencie więc takowego kupna wolen i mocen będzie rzeczony Trochim Wasylenko z sukcesorami swemi takowy grónt posiadać, onego używać y wszelkich pożytków nazawsze wynajdować bez żadnej od nikogo przeszkody i interessowania się; do ktorego to gróntu rzeczony Danyło Jacenko żadnego wstępu ani pow-

rotu mieć nie powinien będzie. Datum w zamku Bohusławskim, dnia osmego Lipca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tego prawa podpis ręki z approbatą w te słowa: z władzy namieśniczej, starościńskiej licytacją gruntu zadłużonego, przedtym Danila Jacenka własnego, a potym, gdy nie mógł tenże Danił wyżyć specyfikowanych długów wypłacić przez Trochima Wasylenka, poddanego Jsajkowskiego, jednego z wierzycielów, nabytego, podpisuję, zapewniając, iż wspomniony Trochim Wasylenko, po uspokojeniu wszystkich tu wyrażonych wierzycielów, prawnym posiadaczem tych gruntów, we wsi Jsajkach będących, zostanie, Dan w zamku Bohusławskim, dnia osmego Lipca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. Jan Żukowski (L. S.). Które to prawo, słowo w słowo jak się w s'bie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

*Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531.
Листъ 6 на оборотъ.*

300. Прошение, поданное въ Летичевскую старостинскую экономію мѣщанкою Марією Ивановою Кузьменковою о томъ, чтобы экономія ее оставила во владѣніи хуторомъ, принадлежавшимъ ей мужу и незаконно отнятымъ у нея по приговору Летичевскаго магистрата, также о томъ, чтобы экономія уволила просительницу отъ чинша, принявъ во вниманіе бѣдность просительницы и заслуги ея мужа. Управляющій староствомъ, дворянинъ Бернатовичъ, предписываетъ оставить Кузьменковую во владѣніи хуторомъ и собрать справки о ея несостоятельности. 1792. Августа 7 и Сентября 8.

W sobote, to jest dnia 20 miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego 1793.

Do urzędu i xiąg niniejszych magistratu miasta Jego Imperatorskiej mości Łatyczowa przyszedłszy osobiście sławetna Marya, niegdyś sławetnego Jwana Kuzmenka małżaka pozostała wdowa, suplikę od siebie do wielmożnego Tomasza Bernatowicza, kommisarza dóbr jasnie oświeconego xięcia jegomości, Adama Czartoryjskiego, starosty Łatyczowskiego, podawaną, i na tę suplikę odpowiedź, to jest tegoż wielmożnego komisarza

i jegomości pane Grymskiego, ekonoma starostwa Łatyczowskiego, do oblaty podała, w słowach następujących: Jaśnie wielmożny panie dobrodzieju! Ja, Jwanicha bednarka, pokorną prośbę zanoszę do jaśnie wielmożnego pana dobrodzieja o to, że mąż mój futor po ojeu swoim miał od lat więcej dwudziestu i długi, pozostałe po ojeu, mąż mój, Jwan, z bratem swoim, Harasymem, będące na tym futorze, zaspokoili; teraz wuj meża mego, Zacharko, zjawiwszy się w tym roku, udał się do urzędu i wziął pozywać o ten futor. Urząd, nie zwracając na składane dokumenta od meża mego, służące mu na ten futor, na osobę Zacharka przysądził, który ani długów, będących na tym futorze, nie znosił, nawet i tu, w Łatyczowie, nie znajdował się, a mąż mój z apresyi marnie przez sąd takowy z świata poszedł. Przeto ja, biedna wdowa i sierota, udaję się do J. W. P. dobrodzieja i żądam sprawiedliwości, ażeby przy tym futorze była utrzymana z dziećmi i od czynszu była uwolniona przez zasługi meża mego, gdyż mąż mój w Kozaczkach w majdanie był lat ośmnaście, potem w Tarłówce w gorzelnii lat 12 skarbowym będąrzem, toć urząd do skarbowych ludzi prawa mieć nie powinien. Ja i powtornie żądam miłosierdzia J. W. P. dobrodzieja, a ja za szczęśliwe panowanie i długoletnie życie pańskie wraz z dziećmi Majestat Boski błagać będę. Dnia 7 Sierpnia, 1792 roku. w Łatyczowie. Jwanicha, bednarka +. Vertatur. Odpowiedź na drugiej stronie karty W. kommisarza takowa: Gdy mąż niniejszej suplikantki w spokojnej posessyi futora do niniejszego roku zostawał i lubo urząd miejski od tegoż futora go odsądził; gdy jednak decyzya nie w przyzwoitej jurydykcyi nastąpiła, jegomość pan Grymski, gubernator, nie uważając na takowy dekret, niniejszą suplikantkę utrzyma przy posessyi tegoż futoru i nie dozwoli jej odbierać, opisze także, wyexaminowawszy słaan niniejszy suplikantki, jeśli jest w sposobie zapłacenia czynszu skarbowi, dla dania rezolucyi. Datum w Międzyborzu, die 8 Septembra, 1792 anno. J. Bernatowicz m. pr. Odpowiedź zaś Jm. p. Grymskiego w te słowa: examino wałem z namiestnika, wójta, z słusznych gromadzkich gospodarzów na gruncie *Tarlowce* oraz J. p. Listeńskiego, pisarza, w jakim jest ta suplikantka stanie? Przyświadczyli wszyscy, iż na futorze, gdzie posiada gospodarstwo, ma dosyć znaczne, tak z bydła, wołów, zboża, jako też i różnych rzeczy, podług jej stanu. A zatem, względem czynszu, który dawała złotych 28, do wsi J. W. P. dobrodzieja należy; względem zaś futora nikt się nie pośmie odbierać, owszem, utrzymywać będzie, jak dyspozycja pańska rozkazuje: Dnia 24 Października, 1792 roku. A. Grymski m. pr. Po któ-

rych supliki i odpowiedzi do xiąg niniejszych zaingrossowaniu, oryginał tychże, podawającej, przy zakwitowaniu kancelaryi, napowrót jest oddany. Nieumiejąca pisma znak krzyża świętego kładnie. Maryja, niegdys sławetnego Jwana Kuzmenka małżaka, pozostała wdowa +.

Книга Летичевского магистрата, записная, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 118.

301. а) Купчая крѣпость, выданная богуславскому вице-президенту, Федору Вержбицкому, богуславскимъ мѣщаниномъ, Омелькомъ Дяченкомъ, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Роси, и в) вводъ во владѣніе оною, данный Вержбицкому. 1792 года. Августа 7 и 9

а) Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Sierpnia siedemnastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszem¹, mieyskiemi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Dackowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitey Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Omelko Diazenko, ten zapis wieczystey przedaży młyna, na osobę szlachetnego Wierzbickiego, wiceprezydenta, uczyniony, podpisem sławetnego zeznawającego y przyaciół stwierdzony, na papierze steplowanym, srebrnogroszowym spisany, przed aktami policyi magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: Ja, Omelko Diazenko, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy swey własney należney jurydykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie swoje, to iest zapis wieczystey przedaży, cale się poddając y wcielając, wiadomo iawnie czynię, ustnie y dobrowolnie zeznawam: iż ia, mając młyn za bramą Kaniowską, niżej młyna szlachetnego Teodora Wierzbickiego, wiceprezydenta, a wyżey sławetnego Pylipa Bądarenka, naprzeciwno młyna Ilij Naumenka, w mieście wolnem rzeczypospolitey *Bohusławiu*, prawem od zwierzchności dworskiej nadany, a mając wolność, z prawa sobie poz-

woloną, tym młynem moim własnym iako chceć rządzić i odprzedać, więc szlachetnemu Teodorowi Wierzbickiemu, wiceprezydentowi, tenże młyn ze wszelkimi do niego przynależnościami za sumę umówioną i dobrowolnie postanowioną, przedaie, daie, daruie, y wiecznemi czasy ustępuie; wolen tedy już iest szlachetny Wierzbicki tym młynem, jako swoim własnym, iako chceć rządzić, dać, darować, i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić; a ja już odtąd do tego młyna żadnego powrotu sobie i successorom moim nie zostawiam, i owszem, od wszelkich przeszkód prawnych y nieprawnych bronić mam; a w przypadku sprzeciwienia się sąd przyzwoity do odpowiadania sobie i potomkom moim naznaczam; na to dałem ten list mój z podpisem własnym y przyjaciół. Działo się w Bohusławiu, dnia siódnego Augusta, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tego zapisu podpis ręki takowy: Omelko Diaczenko+. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego iest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiące Sierpnia czternastego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitey, Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał wojewodztwa Kijowskiego, urodzony Iędrzej Żuchowski, w moc prawdziwey, wierney i skuteczney relacyi swoiey, iawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: Iż w roku terazniejszym, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugim, dnia dziewiętego Augusta, na affektacją i prawne wezwanie szlachetnego Teodora Wierzbickiego, vice-prezidenta miasta wolnego rzeczypospolitey Bohusławia, mając przy sobie stronę sławetnych ławników, wiary godnych, dla świadectwa sobie przydanych: Jwana Łysenka i Mikołaja Wołoczynenka, był tu, w mieście jego królewskiej mości Bohusławiu, gdzie będąc, młyn, na rzece Rosi, we dwa kamieni, koła, a trzeci stępy, z chałupą i gruntem i wszelkimi do niego przynależnościami, na którym iest zabudowany, wyżey Piliipa Bądarenka młyna, a niżej szlachetnego Teodora

Wierzbickiego mlyna, na mocy donacyi, danej od sławetnego Omelka Diaczenka, mieszczanina bohusławskiego, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia siódmego Augusta, dziedzictwem nadanego, przy uproszeniu przyjaciół dwóch do podpisania, w dziedziczną, spokojną, aktualną ni wątpliwą, bez żadney od nikogo przeszkody i sprzeciwienia się sławetnemu rekwirētowi podał, postąpił i obwołał possessią, oraz i wszystkich przytomnych obywatelów, mieszczan i pospolstwa o dziedzicznej i wieczney, a nigdy nieporuszonej, szlachetnego Wierzbickiego uwiadomił possessyi; w czym ławnikami, sobie przytomnemi, oświadczywszy się, z tamąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą uczynił obwołaney possessyi relacją, prosząc o przyjęcie, co i otrzymał Andrzej Żuchowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и пожочная, годъ 1792, № 3530; листъ 146 и 148.

302. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Маркомъ Бабенкомъ, Богуславскому-же мѣщанину, Павлу Турчиненку на поле, прилежающее къ полямъ села Чаекъ. 1792. Ноября 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lutego siódmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohusławia*, przyszedłszy osobiście sławetny Pawło Turczyńenko, ten zapis ręczny, rezygnacyjny, przedaży gruntu od sławetnego Marka Babenka sobie, stawającemu, dany, podpisami rąk, tak sławetnego Marka Babenka, jako też i świadków trzech krzyżykami, tudzież jedného przyjaciela umiejętnego pisma, zatwierdzony. na papierze srybnozłotowym spisany, do akt magistratu Bohusławskiego dla zapisania podał, w istocie takowej: Ja, Marko Babenko, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej jurisdikcyi, prawa,

sta wolnego rzeczy pospolitej, Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Petró Mymryk, mieszczanin bohusławski, te prawo wieczyste, od szlacheckiego magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, sobie, stawającemu. na stawek, sianożęć, grunt, plac ze wszystkimi przynależnościami, w tymże prawie wyrażonemi, dane, podpisem rąk szlachečných urzędników policji zatwierdzone, na papierze srebrnogroszowym spisane, do akt magistratu policji miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia dla zapisania podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohusławiu*, w magistratu zgromadzonej obradzie, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia ósmnastego Maja. Szlachečný magistrat miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia na sessyi, dla obrady zgromadzonej, za jednomyślnem zezwoleniem, następujące prawo wiecznego dziedzictwa sławetnemu Petrowi Mymrykowi w takowych wyrazach wydał: ponieważ z prawa i przywilejów lokacyjnych, temuż miastu służących, oraz konstytucyi w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym, pod tytułem: «ubezpieczenia miast», tudzież konstytucyi roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego pod tytułem: «miasta nasze krolewskie w państwach rzeczy pospolitej» do rozrządzenia gruntów i placów szlachečný magistrat właścicielstwa jest przyznany, przeto, mając moc, do rozrządzenia temiz gruntami prawem nadaną, uważając w tym pożytek miasta, stawek, *Popowym* zwany, nad rzeczką Bohusławką niżej Rabkowego stawku położony, wraz z sianożęcią, po obydwóch bokach Karapyszskiego szlaku leżąca, tudzież lewade, ogród, grunt i chatę. od Wasyla i Ulany Krzyżanowskich, sukcesorów niegdyś świętej pamięci xieżda Prokopa Szapowałenka, prawnie nabyte, temuż sławetnemu Petrowi Mymrykowi nadaje, daje, daruje, prawo nabywcze wiecznemi czasy approbuje, do wolnego rządzenia i używania i na pożytek swój obrucenia; gdyby atoli tenże sławetny Mymryk kiedykolwiek chciał prawa swojego niniejszego, na ten grunt danego i służącego, komu ustąpić i odrezygnować, tedy nikomu innemu, jako tylko osobie, iurysdykeyi miejskiej podlegającej, a to za uwiadomieniem o takowej sprzedaży szlacheckiego magistratu; którego gróntu, stawku sam sławetny Mymryk i jego sukcesorowie są i będą dziedzicami i jako ten grunt, plac prawem wieczystem sławetnemu Mymrykowi i sukcesorom jego jest nadany, tak szlachečný magistrat terazniejszy i następny nigdy od tego prawa sławetnego Mymryka i sukcesorów jego nie oddali, ale nazawsze zachowywać przyrzeka i obowiązuje się. Na mocy zaś dopiero wydanego prawa, szlachečný magistrat

wolnej intromissyi wzięcia natychmiast dopuszcza, a dopuszczonej nikt nigdy pod żadnym pretextem przeszkadzać nie powinien będzie pod karami, prawem przepisanimi. Króćce to prawo szlachetny magistrat rękoma własnymi podpisuje i wiecznemi czasy nadaje i umacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowicz, prezydent miasta jego królewskiej mości Bohusławia. Teodor Wierzbicki, vice-prezydent. Stefan Ciurupa, radny starszy. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

b) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego trzeciego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy-pospolitej Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał województwa Kijowskiego i innych, urodzony Iózef Dąbrowski, w moc prawdziwej, wiernej i skutecznej relacji swojej, jawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: iż on, roku, miesiąca i dnia terazniejszych, na prawne wezwanie sławetnego Piotra Mymryka, mając przy sobie zacnie sławetnego Abrahama Wierzbickiego i Ignacego Farynowicza, ławników, był na gruncie mieskim bohusławskim. Najprzód stawek na Bohusławce z brzegami, potym łuczkę niżej Rabkowego stawku, wraz ze stawkiem, Popowym zwanym, po obydwóch stronach szlacl u Karapyskiego, tudzież chałupę z lewadą i ogrodem, do téj należącym, ze wszelkim zabudowaniem, z ogrodzeniem i ze wszelkimi pożytkami i użytkami, nic ni na kogo nie ujmując i nie wyłanczając, w spokojną, aktualną, niewontpliwą, dziedziczną, na mocy praw sobie służących, bez żadnej od nikogo przeszkody i interesowania się, podał, postąpił i obwołał possessią i wszystkich przytomnych o nieporuszonej uwiadomil possessyi; w czym, zacnie szlawetnymi ławnikami oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą przedemną uczynił i zeznał relacją, prosząc oney do akt o przyjęcie; co i otrzymał Iózef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поличная, годъ 1792, № 3530; листы 79 и 137 на оборотъ.

293. Вводъ данный ко владѣніе урочищемъ Журавковъ Ярѣ Богуславскому мѣщанину, Марку Рымаренку 1792. Іюня 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Czerwca dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej *Bohusławia*, stanowszy oczewisto woźny generał wojewodztwa Kijowskiego i innych, urodzony Iędrzej Żuchowski, w moc prawdziwej relacyi mojej, ustnie i dobrowolnie zeznał, iż on, roku terazniejszego, dnia dwudziestego Czerwca, na prawne wezwanie sławetnego Marka Rymarenka, mając przy sobie zanie sławetnych: Ignacego Farynowicza i Grzegorza Sawczewskiego, ławników, był na gruncie sławetnego affektanta, *Zurawkow Jar* zwanym, z łaskiem koło Syrotynego pola z jednéj, a Pawła Pałamarenka polano z drugiej strony, i Hryčka Rymarenka z trzeciej strony położony, który to grunt, od Iwana i Nyczypora Żurawlenków nabyty, ze wszelką tego gruntu obszernością, długością i szerokością i ze wszystkimi pożytkami i użytkami, nie ni na kogo nie ujmując i nie wyłączając, w dziedziczną sławetnemu rekwirentowi podał, postąpił, dopuścił i obwołał possessją, w czym zanie sławetnemi ławnikami oświadczywszy się, i ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą obwołanej possessyi uczynił relacie, prosząc oney do akt o przyjęcie; co i otrzymał. Andrzej Żuchowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записован и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 122.

294. Купчая грѣпость, выданная на земли Богуславскимъ мѣщаниномъ, Дмитриемъ Бойкомъ, Богуславскому-же мѣщанину, Павлу Говядѣ 1792, Іюня 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Czerwca trzynastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy-pospolitej *Bohusławia*, stanowszy, osobiście sławetny Dmytro Boyko, ten zapis wieczystej sprzedaży gruntu od siebie, zeznawającego, na rzecz sławetnego Pawła Hawiady, dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Dmytro Boyko, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mey należney jurysdykcyi, a pod terazniejsze zeznanie moje wcale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię i dobrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając grunt mój własny, nikomu nie podległy, żadnemi długami nie obarczony, za rzeką Rosią, po prawej ręce od szlaku, ku Isaykom idącego, do lasu, Plastoniwszczyzna zwanego, przypierający, do dni dwóch dobrych wynoszący, z lewej zaś strony z gruntem sławetnego Tereszka łączący się, z przyznaką dębów dwóch, przy końcu tego gruntu będących, to jest pola roboczego, przezemnie zdawna używanego, tudzież dzień jeden pola z opruchą, koło Skorodaszowej krynicy, do starszego Łysenka gruntu przypierający, też pole ja wraz z sukcesorami memi sławetnemu Pawłowi Hawiadi i jego sukcesorom dobrowolnie sprzedaje, daje, daruję i wiecznemi czasy odstępuję; wolen tedy jest i będzie sławetny Paweł Hawiada i sukcesorowie tegoż, tym gruntem, jako chceć, rządzić się, komu chceć dać, darować i ku swojemu użytkowi obrocić, ia, zeznawający, żadnego zwrotu do tego gruntu mieć nie mam, ani sukcesorowie moi nie będą mogli; owszem, od wszelkich przeszkod prawnych lub nieprawnych bronić i zastępować obowiązują się; i na to dałem ten mój zapis wieczystej sprzedaży z podpisem ręki mojej własnej i ichmościów uproszonych przyjaciół. Działo się w magistracie miasta jego królewskiej meści wolnego Bohusławia, dnia trzynastego Junii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tego zapisu podpisy rak takowe: nieumiejący pisać, krzyżem świętym podpisuję się Dmytro Boyko—+. Proszony przyjaciel do podpisania wiecznój sprzedaży, podpisuję się, Hulanicki. Proszony przyjaciel do podpisania tej wieczystej sprzedaży, podpisuję się Iózef Dziwowski. Który to

zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 122 на оборотъ.

295 Купчая грѣность, выданная дворяниномъ Феликсомъ Судзицкимъ Богуславскому мѣщанину, Якову Орzechовскому, на поле и домъ въ городѣ Богуславѣ. 1792. Юня 22

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Czerwca dwudziestego drugiego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, stawajacy osobiście urodzony Felix Sudzicki, instygator ziemski powiatu Naddnieprskiego, ten zapis wieczystej sprzedaży, na osobe sławetnego Jakuba Orzechowskiego uczyniony, podpisem wielmożnego zeznawającego i przyjaciół stwierdzony, na papierze stepłowanym srebrnogroszowym spisany, przed aktami magistratskimi, bohusławskimi dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Felix Sudzicki, instygator ziemski powiatu Naddnieprskiego, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy swej własnej, należnej, ziemskiej, jurysdykcyi, prawa sądu, powiatu i województwa, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie swoje, to jest zapis wieczystej sprzedaży cale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię, ustnie i dobrowolnie zeznawam, iż ja, mając grunt z chałupą w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohusławiu*, na przedmieściu Kaniowskim, po lewej ręce za bramą niedaleko jaru Wasyla Tkacza, mieszczanina bohusławskiego, w roku idącym, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugim, dnia dziesiątego Maja, za świadectwem zapisu, w aktach magistrackich bohusławskich zeznanego, kupiony; mając tedy wolność z prawa, sobie pozwolonego, tym gruntem swoim własnym jak chceć rozrządzać i odprzedać, więc sławetnemu jego mości, panu Jakubowi Orzechow-

skiemu, połowa tegoż gruntu od miasta aż po rów, w jar wpadający, równając się z sadkiem Andryja Kosego, za sumę umowioną i postawioną, daję, daruję i wiecznemi czasy ustępuję; wolen tedy już jest sławetny Orzechowski tym gruntem i chałupą, jako swojemi własnemi, jako chcieć rozrządzać, dać, darować i ku najlepszemu użytkowi swemu obrócić, a już odtąd do tego placu żadnego powrotu sobie i successorom moim nie zostawiam, i owszem, od wszelkich przeszkód, prawnych i nieprawnych, bronić mam; w przypadku sprzeciwiania się sąd przyzwoity do odpowiedzi sobie naznaczam; na co dałem ten list mój z podpisem własnym i przyjaciół. Działo się w Bohusławiu, dnia dwudziestego Junii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku U tego zapisu podpisy rąk takowe: Felix Sudzicki, instygator. Proszony przyjaciel do tego zapisu, podpisują się Gabriel Szczeniowski. Proszony przyjaciel do tego zapisu, podpisują się Piotr Giergielowski Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany,

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 127 на оборотъ.

---

296. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому войту, Захарію Шавковичу, на право потомственного владѣнія прудомъ, рощею и полемъ, лежащими на урочищахъ: Довгий Яръ и Таравщина 1792 Іюня 27-

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego trzeciego, miesiąca Januarii piątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, bohusławskimi i przedemną, Antonium Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Zacharyasz Sawkowicz, te prawo, od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawającemu, dane, podpisaniami rąk szlachetnych urzędników, tudzież mieszczan, na publicznej sessyi zgromadzonych, zatwierdzone, na papierze srebnogroszowym spisane, do

akt magistratu bohusławskiego w obłotę podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohuslawiu*, na sessyi szlacheckiego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwudziestego siódmego Czerwca. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, szlachetnemu Zacharyaszowi Szawkowiczowi, prezydentowi miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, prawo wiecznego dziedzictwa na grónt, staw, las, *Dolhy, jar* i *Tarawszczyzna* nazywający się, między gruntami: od wschodu słońca—Kusłina doliną, od południa—wielmożnego Adama Dynowskiego i sławetnych Kurynenków, od północy—szlachetnego Wierzbickiego, vice prezydenta, sytuowany, daje, nadaje, daruje, i wiecznemi czasy zapisuje do wolnego rządzenia i używania Którego grontu i lasku sam szlachetny imię pan Sawkowiez i successorowie jego będą niewątpliwemi dziedzicami i nigdy szlachetny magistrat terazniejszy i następny od tego dziedzictwa nie oddali, ale nazawsze utrzymywać będzie, z mocy zaś niniejszego prawa szlachetny magistrat intromissii w niej dopuszcza, a dopuszczoney nikt przeszkadzać nie powinien będzie, pod karami prawnemi Które to prawo szlachetny magistrat podpisuje i wiecznemi czasy wzmacnia, Teodor Wirzbicki, vice prezydent; Maxym Bałanowski, radny m.p Pawrył Marczewski, ławnik; Hryhory Zanuda, ławnik; Hryhory Sawicz; Trochim Subicz. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистр. годъ 1793, № 3531, листъ 5.

397. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому мѣщанину, Григорію Гаранину, на прудъ и сѣнокосы, лежащiе въ урочищѣ «Глубокая Долина». 1793 Іюня 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lipca ósmnastego dnia,

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu mia-

sta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Grzegorz Haranin, radny, te prawo na grunt, to jest na stawek, w gruntach lokacyjnych miejskich leżący, od szlachetnego magistratu sobie, stawającemu wydane, podpisami rąk szlachetnych urzędników pollicy magistratu miasta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia (stwierdzone), podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnem rzeczypospolitej *Bohusławiu*, na sessyi szlachetnego magistratu. roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia trzydziestego Czerwca. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyslnym zezwoleniem, sławetnemu Grzegorzowi Haraninowi, radnemu, prawo wiecznego dziedzictwa na grunt, to jest na stawek, koło Zmieinego wału, na *Glebokiéj Dolinie*, w gruntach lokacyjnych miejskich leżący, wzdłuż i wszersch ile woda zająć może, z brzegami, do tego stawku należącemi, (aby) pusto i próżno nie leżały, ażeby pożytek tak publiczny, jako i prywatny miastu przynosiły, na mocy praw i przywilejów, miastu służących, nadają, dają, darują i wiecznemi czasy zapisują do wolnego rozrządzenia, używania, nie zajmując cudzych gruntów; którego to stawku i brzegów sam sławetny Grzegorz Haranin i sukcesorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami, od którego dziedzictwa szlachetny magistrat terazniejszy i następny nigdy nie oddali, ale w potomne czasy przy tymże utrzymywać będzie; z mocy zaś niniejszego prawa, szlachetny magistrat wolnej intromissyi natychmiast dopuszcza, a dopuszczonej nikt nigdy pod żadnym pretextem prz szkadzać nie ma i nie powinien będzie, pod karami prawnemi. Które to prawo szlachetny magistrat podpisuje i wiecznemi czasy wzmacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowiez, prezydent; Teodor Wierzbicki, wice-prezydent; Stefa i Ciurupa, radny starszy; Maxym Bałanowski, radny. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530. Листъ 142.

sądu, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie, to jest zapis ręczny wieczystej przedaży rezygnacyjnej, wcale się podając i wcielając, wiadomo jawno czynię, ustnie i dobrowolnie zeznaję: Jż ja, zeznawający, mając z prawa pospolitego (władzę) własnością swoją jako chceć rżadzić, komu chceć ustąpić, dać, darować, przedać, i odrezygnować, a mając grunt własny, dziedziczny, to jest łkę za wsią Czajkami, powyżej Hubarowej łki leżąca, naksztłt ozerca okrągłego, mająca stawek, z własnej moiej woli Pawłowi Turczyntenkowi, mieszczaninowi bohustłwskiemu, zięciowi memu, za summę, między nami dobrowolnie umówioną i postanowioną, rubli miednych dziewięćdziesiąt, którą do rąk moich zupełnie odebrałem, z którego odebrania potomków i suksessorów jego nintejszym zapisem kwituje; jakoż w samej istocie tenże grunt, temuż Pawłowi Turczyntenkowi przedaję, daję, daruję i wiecznemi czasy rezygnuję i wolen już jest i będzie teraz sam, potem potomkowie jego, jako chceć rżadzić, a ja, zeznawający, żadnego powrotu mieć nie mam i owszem, od wszelkich przeszkód bronić mam, a po mnie potomkowie moi powinni będą, pod szkodami, w prawie wyrażonymi, w czasie sprzeciwienia się, w sądzie magistratu Bohustłwskiego naznaczam do odpowiedzi; i na to dałem ten mój list dobrowolny, zapis rezygnacyjny, ręczny, nie mogąc dla słabości zdrowia przed aktami magistratu Bohustłwskiego, z podpisem ręki mojej, tudzież przyjaciół, odemnie uproszonych. Działo się w Rospopońcach, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia siódmego Listopada. U tego zapisu rąk podpisy takowe: Marko Babenko+. Przytomny będąc temu zapisowi, jako wiemy, iż pomieniony grunt jest własny Marka Babenka, kupionym sposobem nabyty od Ihnata Czobitki, przy której przedaży my sami byliśmy, świadkowie i przyjaciele, o co Marko Babenko przed aktami magistratu Bohustłwskiego przysięgą dowodził i dowiódł, tak na to rękami naszymi podpisujemy się: Maxym Tonor+. Stecko Nazarenko+. Ilko Mirocznik+. Przy tem będący, jako pisałem i słyszałem o tym samym gruncie od godnych ludzi, że jest kupiony, a nie w zastawie, i przedany wiecznemi czasy Pawłu Turczyntenku, o to ja świadkiem podpisuję swoją ręką własną—Teodor, diak Piatnicki Bohustłwski. Który to zapis, słowo w

słowo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego jest zapisany

Книга Богуслаўскаго магистрату, зписовая и поточная. годъ 1792, № 3530, Листъ 22 на оборотъ.

303. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ деревни Туникъ, Павломъ Товстенкомъ, богуслаўскому мѣщанину, Даміану Бондаренку, на участокъ земли, лежащій въ чертѣ земель деревни Туникъ, подлѣ креста, водруженнаго на могилѣ полковника Шелеста 1792. Ноябра 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Listopada dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bobusławskimi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia, stanowszy oczewisto Pawło Towstenko, mieszkaniec *Tunicki*, dobrowolnie zeznał: Iż on, mając pola dni cztery prosto Buteni, na gruntach tunickich, koło szlachu Pustowojtowskiego, gdzie *krzyz Szelesta* pułkownika był leżącego, od antecessorów swoich prawem natury na osobę swoją spadłego, nie będąc ni od kogo namówionym, ani przymuszonym, naradziwszy się krewnych i przyjaciół, uważając w tem lepszy pożytek, sławetnemu Demianowi Bondarenkowi, mieszczaninowi bobusławskiemu, za summę rubli cztery, sprzedaje, daje, daruje i wiecznemi czasy ustępuje oraz z odebranej summy potomków i sukcesorów jego kwituje, nie zostawując żadnego powrotu sobie i potomkom swoim i na tom się krzyżykiem podpisał. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Pawło Towstenko+. Przytomni i proszeni przyjaciele podpisali się: Prokop Terlecki+, Nyczypor Wasiewicz+, Karpo Hulezen-

ko+. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohustawskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовля и поточная, годъ 1792, № 3530; Листъ 150 на оборотъ.

301. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Левкомъ Гаращенкомъ, Богуславскому-же мѣщанину, Лукьяну Слюсарю, на рощу, называемую Лазебниковъ Ярѣ. 1893 Генваря 7.

Roku tysiąc siedmsel dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Ianuarii siodm go dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bobuslawskiem i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohustawskiego przyszedłszy osobiście sławetny Lewko Haraszczenko, ten zapis przedarzy gruntu wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na rzecz i osobę sławetnego Łukjana slusarza dany, podpisami rąk stawającego urzędników m. B, niemniej przyjaciół zatwierdzony, przed aktami m *Bohuslawia*, dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Lewko Haraszczenko mieszczanin bohuslawski, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej iurysdykcyi, a pod terazniejszy zapis przedażny wcale się poddając, dobrowolnie zeznawam: iż ja, zeznawający, mając mój grunt, las, *Lazebnikow Jar* nazywający się, wyżej stawku Demida Szapowala leżący, starodawnym wałem około okopany, do mego używania od dawnych wieków należący, nikomu żadnym prawem niezawodny, sławetnemu Łukjanowi Slusarz wi, mieszczaninowi bohuslawskiemu, za sumę rubli miednych sześćdziesiąt, dobrowolnie między nami umowioną i postanowioną, przedaje, daje, daruje, i na wieczne czasy odstępuję, oraz z wypłaconej summy kwituje. — Wolen jest i będzie sławetny Łukjan Slusarz pomienionym gruntem i lasem jako chceć rządzić i posiadać, a ja, zeznawający,

żadnego zwrotu sobie, potomkom i successorom moim nie zostawuję, i owszem, od wszelkich przeszkod bronić i zastępować z potomkami i successorami memi obowiązując się, pod szkodami prawnemi w mieście Bohusławiu, w czasie sprzeciwienia się, sobie i successorom moim do odpowiedzi oznaczam, i ten zapis wieczystej sprzedaży wraz z kwitem, przy podpisach urzędników miasta Bohusławia, tudzież przyjaciół, odemnie uproszonych, ręką moją stwierdzam. Datum w Bohusławiu, roku 1793, dnia 7 Ianuarii--- U tej donacyi podpisy rąk takowe: Lewko Haraszczenko. Na tej tranzakcyi sprzedażnej urzędnicy i uproszeni przyjaciele od Lewka Haraszczenka podpisujemy się: Zacharyasz Sawkowiez, prezydent m Bohusławia, Hryćko Zanuda, s. c. pierwszego, Hryćko Stucenko, cechmistrz+. Anton Kuroczenko+. Który to zapis, wraz z kwitem, słowo w słowo jak sie w sobie ma, do xiąg m. Bohusławia jest zapisany.

*Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531
листъ 8.*

---

305. Дарственная запись, выданная крестьяниномъ села Луга, Иваномъ Горбатукомъ, сестрѣ его, Θεодосіи, и мужу послѣдней, Луцку, на половину сада, подареннаго Горбатуку владѣльцемъ села Луга, княземъ Іосифомъ Любомирскимъ- 1793. Апрѣля 18-

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Ianuaria dwudziestego dnia V. S.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkimi, braclawskimi i przedemną, Walerianem Sachnowskim, burgrabią grodzkim braclawskim, stawiać się osobiście urodzony Sobestijan Piskorski, tę cessa, od Iwana Horbatiuka pracowitemu Łuckowi i innym na sadku połowe z przyległościami ustąpionego, ręcznie sporządzonego, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich wojewodztwa Braclawskiego w sposób oblaty podał, w

tej istocie: Niżej podpisany zeznaie tę moją cessią, na rzecz i osobę utściwych, Teodozyi, siostry moiej, i Łucka, szwagra, służące, iż ja, na mocy prawa, sobie od I. O. xiecia Jozefa Lubomierskiego, starosty Romanowskiego, dóbr klucza Czeczelnickiego i innych dziedzica, na sadek we wsi *Luhu* nadanego i służącego, mając wzgląd na rodzeństwo moie, wyżej wyrażone, tegoż sadku połowe ze wszystkimi użytkami, do tegoż sadku przynależącemi, wiecznemi czasy daie, daruię i odstepuię. Wolni tedy już są i będą ciż: Teodozia, siostra moja rodzona, i Łucko, szwagier, i successorowie ich tą połową sadku oraz i gruntem, także połową, do tegoż przynależącym, iako chceie rządzić, szafować, dysponować, komu chceie dać, darować, przedać, ku najlepszemu przytkowi swemu obrócić; a ja odtąd tak sam, iako i successorowie moi do tegoż sadku i gruntu połowy żadnego wstępu i zwrotu mieć nie powinien będę i nie powinni; będą; owszem, od wszelkich, wyniknąć mogących, przypadków bronić i zastępować winien będę. Którą to cessiją, dla lepszej wiary i waloru, przy uproszonych przyjaciółach, ręką moją, przy położonym krzyżyku, podpisuię. Datum w Łuhu, dnia ośmnastego Aprilis, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku. U tej cessii, do oblaty podanej, podpisy rąk przy krzyżykach takowe: Iwan Horbatiuk+. Uproszony do tej cessii przyjaciel, krzyżykiem podpisuię się Pawło Todosiienko+. Przytomny będąc przy tej cessii przyjaciel, krzyżykiem podpisuię się Ławrenty Pawłowycz+. Która to cessija, iak się w sobie ma, co do słowa w xiegi niniejsze iest zapisana:

Книга гродекая, винницкая, записовая, годъ 1795, № 4748. Листъ 146 на оборотъ.

306. Купчая крѣпость, выданная съ разрѣшеніяэкономіи крестсьяниномъ Васиіемъ Rogozenkomъ крестсьянину Осипу Дармостуку на мельницу, находящуюся въ селѣ Мировкѣ и купленную Rogozenkomъ отъ экономіи. 1793. Мая 14.

Подтверждение той-же купчей крѣпости Германовскимъ старостою, Иосифомъ—Игнатіемъ Мержковскимъ. 1794, Мая 23.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Decembris trzynastego dnia V. S.

Przed urzędem i aktami niniejszemi grodzkiemi, winnickiemi i przedemną, Janem Kozakiewi czem R. G. W. B. stwając się osobiście s lawetny Jossyp Darmostuk, ten dokument, moc prawa w sobie zawierający, od J. W. Merzkowskiego, chorążego Podlaskiego, podstarosty żytomirskiego, sobie stawiającemu się dany i służący, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich wojewodztwa Braclawskiego, w sposob oblaty podał, w tym sposobie: Tysiącza simset dewiadiesiatoho tretioho hoda, misiacia Maja dnia czternastoho, ja, niżej wyrażon na sem moim podpysi imenem moiem, Wasylu Rohozenko, wto, szto ja swoj młyn, sobi kupłennyj, prodaju, za dozwoleńiem pańskim Józefu Darmostukowi żytelu sęla Welykoy Bahaszoty: kotory młyn powynen w dozory trymaty w sęli *Myrowci* i należaszcz ju za neho cenu sto sześćdesiat i piat rubli starych dat' połowynnuju czast' hotowych deneh, a druhu czast' w roku dewiadiesiatym czwartym, na 'Swiato Woskresenskoje bez wsiakoho sporu; na toie podpysuju sia swojeruczno, iako neumiejuczny pisma, kładu znak kresta swiatoho +. Józef Darmostuk. Pry siej naszój zhody my, swidyтели, żytely Myrowski: Atanazy Alexienko +. Tymosz Szczerbaty + podpisały sia. Niżej zaś napis takowy: iako z wiadomością moją ten młyn przedany, któren mielnik Nazar — należąca winien miarką trzecią wymiaru kontentować się a dwie do arendy lub na skarb nazawsze być maia. Expens na ten młyn skarbem ma być przykładany; kołowe corocznie do skarbu powinien opłacać i więprza karmić, reszta zaś mlynu i porządek sam winien utrzymywać, tak, aby skarb szkody nigdy nie miał, pod odpowiedzialnością, zakładem być mogącą; na dwa kamienie rubla corocznie srebrnego arendarz mielnikowi dać powinien, co podpisuje się. Dwudziestego czwartego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku w Mirowce. K. M. Dąbrowski. Poniżej przypis takowy: N. B. Jeżeli grontu potrzebować będzie wyż wyrażony mielnik, osobliva oplata do skarbu być ma i roboczna z siekierą na potrzeb dworską. Na drugiej stronie u tego prawa potwierdzenie takowe: Józef Ignacy Korwin Merzkowski, chorąży podlaski, starosta Hermanowski, vice-starosta sądowy żytomirski, dóbr Mirowki z przyległościami dziedzic, orderu świętego Stanisława kawaler. Ponieważ J. P. Kasper Dąbrowski, zostawszy possessorem dóbr wsi Mirowki, Wasylowi Rohozie sprzedał młyn za rubli sto pięćdziesiąt

siąt, iako świadczy dokument jego, dnia dwudziestego Februaria, tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt drugiego roku podpisany, a później Josyp Darmostuk o nabycie tego młyna z Wasylem Rohozą za rubli sto sześćdziesiąt pięć zgodzi się, więc zachowawszy sobie wolne czynienie z wielmożnym Dąmbrowskim o rubli sto pięćdziesiąt, za przedarż mły na dziecićowi należne, pierwsze i drugie kupno potwierdzam, zabezpieczając Josypa Darmostuka i sukcesorów jego przy posiadaniu tegoż młyna, z kondycją i obowiązkiem, żeby porządek należyty utrzymywał i z miejsca tego nigdzie nie przenosił się bez zezwolenia moiego, a to pod utratą niniejszego prawa. Dan w Mirowce, dnia dwudziestego trzeciego Maja, tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt czwartego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis takowy: Józef Morzkowski mp. Który to dokument co do słowa do xiąg niniejszych, grodzkich, winnickich jest zapisany.

Книга городская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794, № 4745; № акта 551.

---

307. Рѣшеніе економіи, подтвержденное согласіемъ владѣльца, Прота Потоцкаго, о дѣлѣжъ сада, доставшагося послѣ смерти врестьянина села Мѣдзяковскихъ хуторовъ, Микиты Коваленка, его сыновьямъ и внукамъ 1793 Сентября 8 и 1798, Марта 15

Roku tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Maja dwudziestego szóstego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich powiatu Winnickiego, kadencji święto-trojeckiej, prawem ustanowionej, zwykłym, stawiać się osobiście Jwan Sydorenko, ten dekret, między pracowitym Olexijem Kowaleniem, poddanym Futorów Miedziakowskich, z jednej, a pozostałymi sukcesorami umarłego Sydora Kowalenka, brata Olexisijowego rodzonego, z drugiej strony w sprawie o sukcesyą, wraz z approbatą, y przyłonczeniem papieru imperatorskiego trzydziestu kopiejkowego, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Winnickiego, w sposób obtaty podał, w tej is-

tocie: Między pracowitym Ołeksijem Kowalenkiem, poddanym *Futorów Miedziakowskich* z jednej, a pozostałemi dziećmi umarłego Sydora Kowalenka, brata Ołeksijowego rodzonego, z drugiej strony, w sprawie o sukcesją po zmarłym Mykycie Kowalenku, ojcu Ołeksija, Kondrata i Sydora spadła, w gruntach, sadach i lewadach, przez dzieci pracowitego Sydora Kowalenka promowowanej, z wyraźnego zlecenia wielmożnego Tyszkiewicza, kommisarza, na grunt zjechawszy i sporów stron obydwóch wysłuchawszy, najpierwej Ołeksija Kowalenka, który składa testament świętej pamięci Mykity Kowalenka, ojca, dysponujący cały majątek na dwie głowy, to jest: Ołeksija i Kondrata. Ołeksijowi części dwie, trzecią Kondratowi, czwartą żonie, czyli matce dzisiejszych stron pozycujących się, po której śmierci i tę czwartą część na Ołeksija i Kondrata podzielić nakazujący; dzieci zaś zmarłego Sydora: Iwan i Weremij, rodzonego brata Ołeksija i Kondrata, syna zaś Mekity Kowalenka, dowodzą: iż, jako ich ojciec trzecim był synem Mykity Kowalenka, tak naturalnym prawem do równego działu całego majątku ojcowskiego przychodzić sprawiedliwie powinien, lubo w testamencie jest przez gniew zmarłego ojca swego zapomnianym, składają także wyżej wzmiankowane dzieci Sydora dokument wielmożnego Zarczyńskiego, bywszego rzadcy starostwa Winnickiego, nakazujący równy dział drzewa sadowego na trzy głowy: Ołeksija, Sydora i Kondrata, do którego działu ludzi dysponował; i ciż ludzie przysądziłi dla dzieci zmarłego Sydora od Ołeksija Kowalenka drzewa starego, rodzajnego sztuk pięćdziesiąt pięć i że zaś Ołeksij Kowalenko, pozostawszy na gruncie i chałupie ojcowskiej, po śmierci tego wiele miał expensy, tak na pogrzeb, jako też zastępując długi ojcowskie w arzędzie i innych miejscach, sam uspakając musiał i wszystko swoimi pieniędzmi załatwiać; a zatem przy większej schedzie utrzymać by się powinien, dowodzi. Przeto, zważywszy wszystkie okoliczności i dowody stron obydwóch, niniejszym pismem decyduję: aby Ołeksij Kowalenko natychmiast oddał dzieciom zmarłego Sydora: Iwanowi i Weremijowi, drzewa rodzajnego sztuk czterdzieście, i te drzewa w jednym miejscu aby sobie dzieci Sydorowe, zaraz w dzierżawę swoją odebrawszy, odgradzili; do takowego działu obowiązują jegomości pana Mroczkowskiego, leśniczego, aby z dwoma lub trzema ludźmi wzmiankowanego drzewa sztuk czterdzieście natychmiast odznaczył i w wieczne posiadanie tymże dzieciom Sydora: Iwanowi i Weremijowi, oddał: Kondrata Kowalenka, po-

dlug pierwszego działu, przy dziewięćdziesięciu sztukach drzewa nazawsze zachowują, Olexijowi zaś resztę pozostałego sadu wiecznie przyznając jego successorom, żadnego odtąd zwrotu od nikogo ani pretensji do Oleksija Kowalenka o nie zgola nie zostawując, lecz właścicielem przy pozostałej po ojcu chacie i sadzie, jak się po oddziale terazniejszym zostawa, czyniąc i nazawsze utwierdzając niniejszą sentencyą, ręką własną podpisuję. Datum w Futorach Miedziakowskich, dnia osmego Septembris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku. U tej decyzji podpis takowy: I. Kubiszewski mn. pr. Poniżej takowe wyrazy: Zmarłego Mykity Kowalenka successorowie, poddanego wsi Futorów Miedziakowskich, po kilkuletnich sporach o sukcesyją, gdy ostateczną decyzją jegoności pana Kubiszewskiego, rzádcy bywszego, wzruszyli, z moey rezolucyi jasnie wielmożnego pana, pod dniem szóstym Marca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego roku przypadkij, kontrowersyi wysluchawszy, testament i inne dokumenta przejrzawszy, co do artykułu o sukcesyją sadowiny, takową decyzyją stanowią: Ponieważ testament zmarłego Mykity Kowalenka pod dniem dwudziestym czwartym Stycznia, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego roku pisany, dział na cztery głowy czynić nakazuje; a sadowiny, ogólnie wyrachowanej, jest sztuk dwieście sześćdziesiąt, stosownie więc do testamentu drugiej części Oleksijowi Kowalenkowi i Tarasowi, synowi jego, sadowiny przysądzam, to jest sztuk sto ośmnaście, a za sztuk dwa naście sliwnik drugiej głowie successorów Sydora Iwanowi i Weremijowi, sztuk sześćdziesiąt pięć; trzeciej głowie, Kondratowi, najmłodszemu, sztuk siedmdziesiąt siedm, przez wzgląd, że ani z budowli, ani z pola w dziele nienie partycypował, decyduję. Któren to dział, z dobrowolnego zezwelenia stron wszystkich, podpisuję. Datum w Miedziakowie dnia pietnastego Marca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego roku. U tej decyzji podpisy rąk, tak rzádcy, jako i stron przy krzyżykach takowe: I.—Dąbrowski, mn. pr. Olexi Kowalenko— Kondrat Kowalenko— Iwan Sydoruk— Weremij Sydoruk— Fedko Kowalenko— Martyn Sydoryszyn zięć— Tymko Pelipezenko— Petro Suprunenko—. Poniżej zaświadczenie w te słowa: Zaświadczam, zem był na sprawie, jako ludzie z trzech wsiów sądzili dawniejszą porą, i teraz na sprawiedliwy dekret uznali, na co się (podpisuję) Jozef Kwaśniewski m. pr. Na boku approbata

takowa: Iako ten dekret, podany mi do approbaty, tak go i potwierdzam. Prot Potocki mn. pr. Któren, jak się w sobie ma, co go słowa w xiegi niniejsze, ziemskie powiatu Winnickiego jest zapisany.

*Книга земская, записовая Винницкаго уѣзда, годъ 1798.
№ 4799. Листъ 267.*

---

308. Купчая крѣпость, выданная съ разрѣшенія экономіи крестьянкою, Анною Хвещенчихою, крестьянину Танасю Шевцу на усадьбу, съ садомъ, огородомъ и участкомъ поля, лежащую въ селѣ Хижинцахъ. 1793 Декабря 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii piętnastego dnia.

W roczki sądowe, grodzkie wojewodztwa Braclawskiego, kadency februariuszowej, dnia piętnastego przypadłej i sądzący się, przedemną, Gabrielem Porczyńskim, sędzią i podsędkiem grodzkim braclawskim, stawiać się osobiście urodzony Marcin Dąbrowski, tę tranzakcję, między pracowitą Anną Chweszczenczychą a pracowitym Tanasiem Szewcem o przedarż chałupy ręcznie spisaną, do akt niniejszych, grodzkich w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ponieważ świętej pamięci Semen Chweszczenko przed śmiercią swoją nie czynił testamentu na piśmie, lecz tylko ustnie przy ludziach, w ten sposób: dla synów dwóch małoletnich sady, ogród, który jest oddzielny od chałupy, która wyż w porządku inwentarza stoi, tę zaś chałupę dla Anny Chweszczenczychi, żony swojej, z ogrodem, i sadkiem legował, a że Anna Chweszczenczycha z dziećmi małemi dalej chałupy utrzymać i ponieważ z tejże odrabiać i opłacać, podług inwentarza, nie mogła, przeto, naradziwszy się z samem dziekanem, bratem nieboszczyka, oraz dziećmi swemi, aby przeto się ze wszystkim nieprzesiadła, sprzedać Taniasiowi Szewcowi chałupę, ogród i sadek przy tejże chałupie i inne zabudowania za złotych polskich ośmdziesiąt i cztery, № ośmdzie-

siąt cztery; które chałupa wraz z gruntem, ogrodem, sadkiem i innemi zabudowaniami nie tylko Tanasiowi i żonie jego, ale i dzieciom jego wiecznemi czasy należeć ma, my zaś, iakośny dobrowolnie zgodzili się. przedali, tak nazawsze sami przez siebie, iako synów; cerek ś. p. nieboszczyka pozostałych, ani też innych krewnych nigdy żadnei odezwy ani też przeszkody czynić nie będziemy, i na to, iako nie umiejący pisma, znakami krzyża świętego podpisuiesię, Tanasyi zaś Szewc przy ugodziep obrowolnej podioł się nam, successorom ś. p. nieboszczyka, na placu tym, gdzie sad oddzielny, chałupę z chrustu na płatwiach na wiosnę pobudować; pieniondze zaś za tę chałupę tam będą ulokowane, gdzie sukces sor i zwierzchność dworska dozwolidatum w *Chizyncach*, dnia czwartego Decembris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego anno. Roman, syn Semena Chweszczenka +, Tymoszko syn tegoż +. Anna Chweszczenzycha +. Jwan Dziesian +. Fedko Martyniuk +. Jan Turkiewicz, gumieny. + Hawryło Hałajdak +. Kiryło Małaneczenko, wojt +. Tanasyi Szewc +. Ta przedarz, iako za rządu mego, za wiadomością dworską, była. Tę approbuję. Datum w Chizyńcach, die ut supra et anno. Kajetan Krynicki. Tę tranzakcję przedażną approbując, podpisuje dnia dwudziestego osmego Decembris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, Jan Kubiszewski. Poniżej tej tranzakcyi zaświadczenie policyi bractwskiej, w mieście Winnicy będącej, takowe: tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku, Decembra osmoho dnia, sija krepost w winickiej policyi jawłona, świdetelstwuju podporuczyk, Jwan Piotrowski.

Книга городская, винницкая, записовая, годъ 1794, № 4744; листъ 284.

---

309. Дарственная запись отъ князя Матвея Радзивала мельнику Мартыну Умицкому на участокъ земли въ окрестности города Бердичева. 1794. Января 26.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt, szostego, dnia trzeciego Maja dawnego stylu.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jey Imperatorskiej Mości Żytomirskim, przedemną, Franciszkiem—Xawerym Krechowieckim, regentem przysięgłym, grodzkim powiatu Żytomirskiego y xiegami ninieyszemi, grodzkimi, żytomirskimi osobiście stawający urodzony Bazyli Jagielnicki, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia jegomości Mateusza Radziwiła R. W. P. sławetnemu Marcinowi Umickiemu, młynarzowi, na gront, w mieście *Berdyczowie* będący, nadane, ręką tegoż J. O. X. jegomości przy pieczęci iedney, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, na papierze prostym z przyszytym arkuszem papieru stemplowanego napisane, do xiąg grodzkich do zapisania podał, w ten sposób: Mateusz xiąże Radziwił, na Olyce, Nieświczu i Klecku hrabia, na Szydłowcu, Mirze i Krozach, a na Berdyczowie, Semenowce, Ryżkowcach i Nizgórczykach małych pan i dziedzie, rotmistrz kawalerji naradowej woysk koronnych, orderu świętego Huberta kawaler. Wszem wobec, komu o tym wiedzieć będzie należało, czynie uwiadomienie, iż ja, chcąc, aby miasto Berdyczów w osiadłości powiększało się, chcąc mieć mieszkającego sławetnego Marcina Umickiego, maystra młynarskiego w Berdyczowie, któremu Marcinu, successorom y potomkom tego, nadaie plac, nazawsze za groblą, jadąc ku Bystrzykowi w lewey ręce leżący, szerokości łokci pięćdziesiąt sześć, od drogi Bystrzyckiej do stawu przypierający, zaczowszy od gruszy, stojącej długości do mosta Bystyskiego łokci sto dziewięćdziesiąt; ktoren to plac dozwalam na tenże zabudowaniu, podług upodobania swego, na którym placu ogrud ma się domieścić dla tegoż wygody, chcąc mieć nazawsze przytomnego Marcina maystra przy młynach Berdyczowskich, ten plac temu Marcinowi, successorom y potomkom tegoż, nadawszy, iako chcieć swoją własnością rządzić, komu chcieć odstąpić czyli odprzedać mocen będzie, gdy weźnie obowiazek młynów dopilnowania. Osobna ugoda z tymże maystrem ma bydź iako miarką ma odbierać, lub za płatę, za atłenęją po zabudowaniu podatek do skarbu mego corocznie wypłacać powinien będzie z tego placu—złotych czterdzieści; od ciężarów mieszkich wszelkich wolny będzie, a parte podatek skarbowy Najjaśniejszey Imperatorowej, iako będzie ułożony, opłacać powinien będzie. Które to prawo ręką moją własną utwierdziwszy, przy wyciśnieniu radowitej pieczęci na laku czerwonym. Działo się w zamku moim, w Berdyczowie, dnia dwudziestego szóstego Stycznia, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego roku. M. Xiąże Radziwił R. K. Nar. W. P. Kor. (L. S.) Poty poki Marcin Umicki pilnować i dozierać nieodstępnie będzie tychże młynów, poty uwolnionym będzie od opłacenia wyrażonego czynszu. Datum ut supra.

M. Xiążę Radziwiłł R. K. N. W. P. K. Które prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkieł, żytom rskich iest zapisane.

Книга житомірская, городская, записовая, № 300, годъ 1795—1796; мствъ 426.

310. Инвентарь селъ: Старыхъ Веледнигъ и Юрковщины съ показаніемъ количества повинностей и даней, возложенныхъ на крестьянъ въ пользу помѣщика, 1794. Апрѣля 23.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, miesiąca Kwietnia dwudziestego osmego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie, owruckie, od dn'ia, miesiąca y roku wyż na akcie wyrażonych w Owruczu sądzić się zaczęte, przedemną, Jozefem Szlubieź Załęskim, stolnikiem łuckim, vice starostą sądowym, orderu świętego Stanisława kawalerem, y xięgami niniejszemi, grodzkiemi, owruckiemi stanowszy osobiście urodzony Kajetan Rusiecki N. Z. O, ten inwentarz dóbr wsistarych Wielechnik y Jurkowszczyzny, przy podaniu W. Janowi Potockiemu, podkomorzemu inflantskiemu, w possessyą, na gruncie spisany, podpisem ręki W. Ignacego Potockiego, starosty Par. ..., tychże dóbr dziedzica, podpisany, w papier stepłowy obwinięty, dla zapisania do xiąg grodzkieł, owruckieł, podał, w tych słowach: Inwentarz dóbr wsi *Starych Wielechnik*, przy podaniu w possessyą W. Ianowi Potockiemu, roku dwudziestego trzeciego Kwietnia, imiona, przezwiska, osiadłości, podatki różne (zawierający): pierwszy, Daniło Nakoneczny, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; drugi, Karp Lewszyszyn, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa ośm miarek, kur

szuka jedna, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; Iwan Jakowiszyn, pańszczyzny pieszkiej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; czwarty, Stepan Horbowin, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; piąty, Paweł Iakowiszyn, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; szósty, Dawid Charytynin, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; siódmy, Wasyl S. iuk, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; osmy, Łukian Wojt, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; dziewiąty, Ihnat Danyłów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; Choma Siomak, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złoty, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; jedynasty, Hrycko Pilipów, pańszczyzny ciągłej dzień jeden, czynszu groszy dwadzieścia dwa y pół, podoroszczyny złotych dwa, osypu żyta miarek dwie, owsa miarek cztery, kur sztukę jedną, jaj trzy, lnu garści trzy, drani sztuk trzydzieści; dwunasty, Andrij Pilipów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; trzynasty, Pachom Bełkowicz, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty groszy piętnaście, podoroszczyny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery,

owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; czternasty, Jakow Prychudko, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; piętnasty, Wasyl Dydyez, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złoty groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; szesnasty, Wasyl Pohrebezuk, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; siedemnasty, Stefan Chwedorów, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; osmnasty, Tymoch Kondratów, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj sztuk pięć, drani sztuk trzydzieści, lnu garści sześć; dwudziesty, Tymoch Sawczyn, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; dwudziesty pierwszy, Motrona, wdowa, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garść, drani sztuk trzydzieści; dwudziesty drugi, Paweł Lewczyszyn, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złoty jeden, groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj sztuk pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; dwudziesty trzeci, Haraško Ganczarz, pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; dwudziesty czwarty, Damił Ganczarz pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy piętnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek ośm, kur sztukę jedną,

aj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści. Summa efficit pańszczyzny ciągłej dni czterdzieści, pieszej sześć, czynszu złotych trzydzieści pięć groszy siedm i pół, podożczyzny złotych dziewięćdziesiąt cztery, osypu żyta miarek dziewięćdziesiąt cztery, owsa miarek sto dziewięćdziesiąt ośm, kur sztuk dwadzieścia cztery, jaj sto osmnaście, lnu garści sto czterdzieści jedn, drani kop dwanaście. Za dni pańszczyznianych ciągłych na tydzień czterdzieście, a na rok dwa tysiące osmdziesiąt, dzień ciągły a groszy piętnaście—efficit złotych tysiąc czterdzieści; za dni pieszych na tydzień sześć a na rok trzysta dwanaście, dzień jeden a groszy dziesięć, efficit złotych sto cztery; czynszu rocznego złotych trzydzieści pięć, groszy siedm y pół; żyta miarek dziewięćdziesiąt cztery, miarka jedna po złotych dwa, efficit złotych sto osmdziesiąt ośm; podożczyzny na rok złotych dziewięćdziesiąt cztery; za owsa miarek sto dziewięćdziesiąt ośm, miarka jedna po złotym groszy piętnaście—efficit złotych dwieście dziewięćdziesiąt siedm; za kur sztuk dwadzieścia cztery, kura jedna a groszy piętnaście—efficit złotych dwanaście; za lnu garści jedna a groszy trzy—efficit złotych czternaście groszy trzy; za drani kop dwanaście, kopa jedna po złotym Jednym, złotych dwanaście, za piątków od Juria do Pokrowy, przez kobiety we dnu jednym co tygodnia odbywać się powinny, dni sześćset dwadzieścia cztery, dzień a groszy ośm, efficit złotych sto sześćdziesiąt sześć groszy dwanaście, arędy karczemnej tejże wsi złotych trzysta. Summa efficit złotych dwa tysiące dwieście sześćdziesiąt dwa groszy dwadzieścia dwa y pół Tym inwentarzem poddani nie podani, ile żadnej intraty nie czyniący, do possessora należeć nie mają, oraz grunta puste, jakoweby się należeć miały, wyłącza się, po szur cztery darcia brzostu od każdego poddanego, dla dziedzica należeć mają. Dziesiąty grosz, podług praw dawnych, przy possessorze zostawuje się do opłaty, bez wytrącenia w intracie; szarwarki, kontraktem wyexpensowane, do dziedzica od tychże poddaństwa należyć mają; zasiewu ozimego wiele possessor zastaje oraz chmielu, tyle odsiać y zostawić przy expiracyi winien będzie. U tego inwentarza w tym miejscu podpis takowy: któren inwentarz przy podaniu w possessyą W. Janowi y Barbarze z Teleżyńskich Potockim, na dniu dwudziestym trzecim Kwietnia, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego podpisuje. Ignacy Lubicz Potocki. Inwentarz dobr wsi *Jurkowszczyzny*, przy podaniu w possessyą W. Janowi Potockiemu roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego

dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Kwietnia spisany, różne podatki, pańszczyznę, czynsz, osyp, siemienie, przedziwa lnu, kury, jaja, grzyby, miód, drań, imion, przewiska, osiadłości zawierający: pierwszy, Jakim Nestorów, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; drugi, Potap Jhnatów brat pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa, garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; trzeci, Pilip Burniak, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; czwarty Daniło Tymoszenko, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną i jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; piąty, Demian Jakimow, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; szósty, Jwan Burma, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; siódmy, Jwan Koziół, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; osmy, Zacharko Burmak, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, miodu belec jeden, drani sztuk trzydzieści; dziewiąty, Kondrat Burma, pańszczyzny ciąglej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; dzie-

siaty, Jwan Tereszko, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk trzydzieści; jedynasty, Nieczypor Kozioł, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną i jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; dwunasty, Karpo Daniłów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; trzynasty, Josyp Kalenik, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; czternasty, Roman Karpow, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; piętnasty, Chwedor Prymak, pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; szesnasty, Daniło Kondratów, pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przedziwa garści sześć, kur sztukę jedną, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści. Summa efficit: pańszczyzny ciągłej dni dwadzieścia ośm, pieszej cztery, czynszu złotych sto dwanaście, osypu żyta miarek sześćdziesiąt cztery, owsa miarek sto dwadzieścia ośm, siemienia lnianego kwart ośmdziesiąt, lnu przedziwa garści dziewięćdziesiąt sześć, kur sztuk szesnaście, jaj ośmdziesiąt, grzybów sotek ośm, miodu belec jeden, drani kop ośm; pieniądze: za dni pańszczyznianych ciągłych na tydzień dwadzieścia ośm, a na rok tysiąc trzysta czterdzieści cztery, dzień ciągły a grosis piętnaście—efficit złotych sześćset siedmdziesiąt dwa; za dni pieszych na tydzień dni cztery, a na rok dwadzieścia ośm, dzień a grosis dziesięć—złotych sześćdziesiąt dziewięć, groszy dwadzieścia; czynszu

rocznego złotych sto dwadzieścia, za żyta miarek sześćdziesiąt cztery, miarka po złotych dwa, efficit sto dwadzieścia ośm, a za owsa miarek sto dwadzieścia ośm, miarka jedna po złotym jednym, groszy piętnaście—efficit sto dziewiędziesiąt dwa; za kur sztuk szesnaście, jedna a grosis piętnaście, złotych ośm; za lnu garści dziewiędziesiąt sześć, garść jedna a grosis trzy—efficit złotych dziewięć groszy osnaście. Latus efficit tysiąc sto dziewiędziesiąt jeden, groszy ośm, transport lateris: tysiąc sto dziewiędziesiąt jeden, groszy ośm; za miodu belec jeden—złotych ośm; siemienia lnianego kwart osmdziesiąt, korzec po złotych czternaście—złotych ośm groszy trzy; za drani kop ośm, kopa po złotym jednym—efficit złotych ośm, za piątków od Juria do Pokrowy, przez kobiety po dniu jednym co tygodnia odbywać się powinnych, dni czterysta szesnaście, dzień jeden a grosis ośm—efficit złotych sto jedynaście groszy czternaście; arędy karczemnej w tejże wsi złotych dwieście. Summa efficit tysiąc pięćset trzydzieście cztery groszy dwadzieścia pięć. Tym inwentarzem poddani nie podani, ile żadnej intraty nie czyniący, do possessora należeć nie mają, oraz grunta puste, jakowe by się naleść miały, wyłącza się po szur cztery darcia brzoštu od każdego poddanego, dla dziedzica należeć mają. Dziesiąty grosz podług praw dawnych przy possessorze zostawuje się do opłaty bez wyłączenia w intracie; szarwarki, kontraktem wyexypowane, do dziedzica, od tychże poddaństwa należeć mają; zasiewu ozimego wiele possessor zasieje oraz chmielu, tyle odsiać y zostawić przy expiracyi winien będzie. U tego inwentarza podpis ręki w tych słowach: któren to inwentarz, przy podaniu w possessją W. Ianowi y Barbarze z Teleżyńskich Potockim, na dniu dwudziestym trzecim kwietnia, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego ręką moją własną podpisuję Ignacy Lubicz Potocki, starosta Par. . . Który to inwentarz, jak się w sobie ma, co do słowa do xiąg niniejszych, grodzkich, owruckich jest wpisany.

Книга городская, оvrуцкая, записовая, № 3308, годъ 1794. Листъ 244.

311. Разрѣшеніе, выданное камергеромъ, Іосифомъ Илинскимъ, крестьянину Игнату Емцу на право постройки мельницы на рѣкѣ Гуйвѣ, около деревни Старой Рудни и на потомственное пользование третью частью дохода, изъ ней получаемаго. 1794. Мая 13

Roku tysiącsiedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Maja trzeciego dnia podług dawnego, czternastego podług nowego stylu.

Na urzędzie grodzkim, w zamku Jej Imperatorskiej Mości Zytomierskim, przedemną, Wincentym Woroniczem, vice regentem przysięgłym grodzkim powiatu Żytomirskiego i xiegami niniejszemi, grodzkiemi, żytomierskiemi osobiście stawiający slachetny Ilnat Iemiec, prawo na młyn na rzece Huywie, od I. W. Ilińskiego, generała leutemanta wojsk polskich, orderów różnych kawalera, stawiającemu dane, podpisem ręki tegoż I. W. Ilińskiego zatwierdzone, na papierze ordynaryjnym, z przyszytym arkuszem dziesięcio kopijkowym spisane, do akt grodzkich, żytomirskich w obbatę podał, w ten sposób — Józef na Ilińsku, Strahlowie, Wielkim Romano wie Wczorajszym Iliński, generał leutenant W. P., kamerher aktualny dworu rossyjskiego, orderów różnych kawaler, wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, daie te prawo Ilnatowi Iemcowi na zabudowanie młyna na rzece *Hujwie*, powyżej *Rudni Starej*, który zabudowany wolen będzie od wszelkiej opłaty na lat dwie, od puszczenia kol i zaięcia młyna, a po skończonych dwóch latach miarek dwie iść ma na arędarza, a trzecia na mielnika Ilnata Iemca lub innego, z tym to prawem posiadającego, mającym sobie odstąpione: ten to, gdyby na potym wiepsze karmił, podług zwyczaju, w tymże starostwie praktykowanego, całkiem tłuży na tegoż obrócona będzie i obmętycia z pod kamieni, jako też gdyby foluszy, stępy w tymże znajdowały się młynie, cześci dwie na arędarza, a trzecia na mielnika pusć mają, oraz, co się tyczy do expensu, dwie części arędarza, trzecią mielnik na potrzeby tegoż młyna łożyć maia. Które prawo, dla tym większej wagi i waloru, ręką własną, przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci, podpisuję. Działo się w *Romanowie Wielkim*, dnia trzynastego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego roku. Józef Au-

gust Iliński, G. L. W. P.—Które to prawo, słowo w słowo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomierskich jest zapisane.

Книга городская, Житомирская, записовая, № 296, годъ 1794. Листъ 610 на оборотъ.

312. Купчая крѣпость, выданная Летичевскимъ мѣщаниномъ Захаріемъ Жуковскимъ, мѣщанину Гордію Нагачевскому на половину мельницы, принадлежащей ему въ селѣ Шодровѣ 1794. Сентября 18.

Działo się w poniedziałek, to jest dnia 18 Września, 1794 roku. Sławetni: Zacharko Żukowski, niegdyś sławetnego Sydora Żukowskiego syn, obywatel Szczodrowski, młyn na gruncie szczodrowskim z kraju grobli, poniżej tegoż brzegu szczodrowskiego, Sydorów zwanego, dziedzie, tudzież Warka, żona tegoż, Żukowsey, małżakowie, zdrowi będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy swej własnej, należnej juryzdykeyi, pod terazniejszej dobrowolne zeznanie wcale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynią, ustnie i dobrowolnie zeznają, a w szczególności sławetny Zacharko, mając młyn wyżej wyrażony, na gruncie i grobli szczodrowskiej od wsi *Szczodrowy* pierwszy, zaś z drugiej strony, od miasta Latyczowa, czwartym, Sydorów zwany, po niegdyś sławetnym Sidorze Żukowskim, ojcu rodzonym, pozostały, a zaś z prawa natury na niniejszego zeznawającego sukcesjonalnie spadły, o trzech kamieniach, stępach pięciu i foluszach gniazd dwie na jednym wale z drzewa, w zamki zabudowane, gąłami dach pobity, a luboć z prawa natury i powszechnego wolno każdemu swoją własnością jako chceć rządzić, dysponować, sprzedać, zamienić, i podług woli swojej ku najlepszemu porządkowi obrocić, z tych względów dzisiaj zeznawający, będąc uczestnikiem tego prawa, własności pomienionego młyna, naradziwszy się wprzód z żoną swoją, oraz blizkimi krewnemi, widząc w tem swój lepszy pożytek, połowę tegoż, w górze wyrażonego młyna ze wszelkim narzędziem, jako to: kamieniami, stępami, foluszami, skrzyniami i tem wszystkim, cokolwiek w młynie potrzeb własnych ściagać się może, sławetnemu Hordijowi Skokonowemu zięciowi, niegdyś sławetnego Iwana

Nahaczewskiego synowi, oraz sławetnej Helenie, żonie tegoż i ich sukcesorom za summe złotych polskich czterysta czterdzieście i dwa, № 442, a to za szacunek połowy pomienionego młyna, dobrowolnie umówiony i postanowiony, sprzedaje, daje, daruje i wiecznemi, a nigdy niodzownemi czasy, razem z sukcesorami swojemi odstępuje i rezygnuje. Którą summe wyż wyrażoną, za szacunek pomienionego pół młyna ustanowioną, ponieważ tenże sławetny Zacharko Żukowski na dniu dzisiejszym razem z żoną swoją, w przytomności urzędu magistratu miasta ujazdowego Latyczowa odbiera z rąk sławetnych; Kostia i Heleny, żony jego; przeto z odebranój tejsze summy dzisiejszych prawonabywców i ich sukcesorów kwituje razem z swojemi sukcesorami. Mocen tedy jest i będzie rzeczony prawo nabywca, sławetny Kość, razem z żoną swoją, Heleną, o połowę teraz nabytego młyna ze wszelkiem narzędziem spokojnie używać, komu chcieć dać, darować, odprzedać, zamieniać i ku najlepszemu swemu użytkowi obrocic, do którego tenże zeznawający, Zacharko Żukowski z żoną swoją, Warką, oraz z potomkami swojemi, żadnego wstępu ani właścicielstwa mieć odtąd nie powinien, owszem wzięcia intromisji wolnej temuż sławetnemu Kościowi i Helenie, żonie, i sukcesorom natychmiast dopuszcza, bez żadnego wzbronienia tak przez się, jako też przez subordynowane osoby i prócz tego od wszelkich impetycyi prawnych i nieprawnych o połowę tyle rzeczonego młyna (w szczególności od krewnych zeznawającego, w przypadku czynić chcących się właścicielami nabytego młyna) zachodzących, bronić i zastępować tyle, ile razy tego potrzeba będzie, obowiązuje się razem z sukcesorami swojemi, w przypadku niedotrzymania niniejszej tranzakcyi, wieczyście zeznanój, forum jurydykcyi magistratu Latyczowskiego, obie strony do odpowiedzi sobie i sukcesorom swoim naznaczają, mocą niniejszego dobrowolnego zeznania. Sławetny Zacharko Żukowski, nieumiejący pisać kładnie znak krzyża świętego—+. Sławetna Warka Zukowska, nieumiejąca pisać, kładnie znak krzyża świętego—+.

Книга Летичевского магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 31.

313. Купчая крѣпость, выданная Александромъ Самохотскимъ Смилянскому мѣщанину, Ильку Карасевичу, на мельницу, называемую Писарскую, лежащую на рѣкѣ Тасьминѣ. 1794. Ноября 11.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Marca dwudziestego drugiego dnia

Przd aktami ziemskimi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Antonim Lasyss—Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkasskiego, osobicie stawający sławetny Ilko Karasiewicz, te prawo od W. J. pana Potockiego, pod ten czas komisarza starostwa Czerkaskiego, Wasylowi y Hrehoremu Butyczom—Hołowiatyńskim, poddанным, на млын, przy rzece Таśминіе, przy grobli, Pisarska zwanej, będący, podane, a, przez kolej dzierzawców, Mykicie Czczecie odstąpione, J. W. Stalaa, przy pieczęci, на laku czerwonym wyciśnionej, ręką zatwierdzone, przy aprobacie wielmożnego Wilnera, на ten czas władnika (sic) на cessы, Самоchockiemu uczynionej, а dalej tegoż Самоchockiego cessы за рубли мiedzных pięćset stawającemu uczynioną, ręką tegoż Самоchockiego przy świadkach krzyżkami podpisane y zatwierdzone, przy świadectwie oraz wielmożnego Łomińskiego uczynionej, z przyszytym arkuszem śteplowanego pupieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblatę podał, temi wyrazy: Niżej podpisany, z władzy generalnych rządów w dobrach włości Smiłańskiej zapatrzywszy się na ciąg y kolejność posiadania młyна *na rzece Tasmynie*, przy grobli, *Pisarska* zwanej, zabudowanego, to jest, iż pierwszemi jego właścicielami będąc przez prawo, sobie od wielmożnego imię pana Potockiego, pod ten czas komisarza starostwa Czehryńskiego, w dzień dziewiętnasty Lipca, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt drugiego dane, Wasyl i Hrehory Butycze—Hołowiatyńscy, poddani, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym, drugiego Stycznia, odprzedali go Jakowowi Szklarzowi; ten zaś, zyskanyм prosto на siebie prawem, w dniu dwudziestym piątym Stycznia, tysiąc siedmset pięćdziesiąt osmego roku, przez wielmożnego pana Weża, rządęcę Smielańszczyzny, danym, utwierdził swoje

y dzieci swoich posiadanie; nareszcie w roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt drugim, dwudziestego sierpnia syn już Jakowa Szklarza, Jhnat Szklarenko, Oxentowi Mielnikowi odprzedał, ktorego syn na roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt dziewiątym, dnia dziewiątego Czerwca, znowu Ełowi Szewelowiczowi całkiem prawa swojego odstąpił; ponieważ pomieniony Eło, znajdując dla siebie z lepszym wyżyć się z dzierzawy młyna Mykicie Czeczecie odstepuje, przeto, stwierdzając tegoż, moc prawa mający, za którym sam z successorami pomieniony młyn wolen będzie posiadać, zawsze jednak należną miarką y, jakie zwykły opłacać się, podatki załatwiając dla skarbu. Datum w Smily, dnia jedynastego Aprilis, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. M. W. Staal (L. S) Potwierdzenie poniżej cessayi uczynionej takowe; ponieważ Mykita Czeczota, za powyżej opisanym prawem, posiadany przez siebie młyn, Alexandrowi Samochockiemu, szwagrowi swemu, po dobrowolnej umowie y zyskaniu całkowitej satysfakcji, odstepuje, przeto, takową cessayą utwierdzając, zabezpieczam Alexandra Samochockiego, jako prawnego nabywcę, iż on sam y sukcesorowie jego pomieniony młyn posiadać mieni będą. Datum w Smily, dnia dwudziestego dziewiątego Junii, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego roku. F. Wilner. Cessya zaś powtórna temi słowy: ja, Alexander Samochocki, mając cessayą nabyty młyn od Mykity Czeczota, na Taśminie rzece zabudowany, Pisarskim zwany, ten dobrowolnie y rozmyślnie odstepuję Ilkowi Karasiewiczowi, mieszkańcowi Smiłańskiemu, to jest sprzedaję za cenę rubli miednych pięćset, numero rubli miednych pięćset, do którego młyna, już przezemnie nazawsze przedanego, ani ja, ani successorowie moi żadnego prawa mieć nie mogą y nie będą mogli, oświadczam, ale pomieniony Ilko Karasiewicz ze swoiemi następcami y successorami jest mocen posiadać, y wszelkie pożytki, z niego wynikające, na własną potrzeb obracać, deklaruje, a dla tym większej wagi y woloru tego pisma, własną ręką podpisuję się. Datum w Smily, dnia jedynastego Novebris, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego roku. Alexander Samochocki—+. Uproszeni świadkowie: Iwan Wielki Lipowczenko—+. Iwan Mały Lipowczenko—+. Jako w przytomności mojej ta sprzedaż nastąpiła, świadczę. Datum ut supra—Solmiński. Przypisek wielmożnego Nowickie-

go takowy; z tego prawa zdjąłem kopią, Józef Nowicki. Które to prawo co do słowa w księgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга городская, винницкая, записовая, годъ 1794, № 4744; мѣсть 284

---

314. Купчая крѣпость, выданная винницкимъ мѣщаниномъ, Даниломъ Калишевскимъ, винницкимъ-же мѣщанамъ: Григорію и Орфанѣ Нѣжцкимъ на землю и садъ, лежащіе на предмѣстїи Винницкіе Хутора 1795. Мая 15

Roku 1798, dnia 18 Maja, stawiać się osobiście wielmożny Iulian Medyński, te tranzakcyą o grónt z sadkiem, na przedmieściu Futorów Winnickich sytuowany, między sławetnym Kaleszewskim, z jednej, a sławetnymi Nizyckimi małżonkami z drugiej strony, ręcznie sporządzoną, dla zapisania do akt radzieckich miasta Winnicy w sposób oblaty podał, w tej istocie: przyjąłem Xawery Dobrowski, N E i W. R J. B., miejsce pisarza zastępujący, m. p.

Między szlachetnemi: Danielem Kaliszewskim z jednej, a szlachetnemi Grzegorzem y Orphaną z Bałtaków Nieżyckimi, małżonkami, z drugiej strony stanela pewna y w niczym nieodmienna moc prawa rezygnacyjnego wieczystej przedaży, na rzecz, niżej wyrazić się mającą, w sobie zawierającą, tranzakcyą, w przytomności uproszonych przyjaciół sporządzona, w sposób takowy y o to: iż szlachetny Daniel Kaliszewski, mając grónt dziedziczny z sadem na *Futorach Winnickich*, od szlachetnego Matfeia Kalohuziuka, teraz Kaliszewskim nazywającego się, nabyty y odstąpiony; a mając z prawa pospolitego udzieloną sobie zupełną moc, jako swoją własnością rządzić, szafować, komu chceć dać, darować, zamieniać y przedać. PrzepiŃ, naradziwszy się w tym krewnych swoich, sąsiad y przyjaciół, grónt podmieniony z sadem w drzewach rodzajnych, owocowych różnego gatunku,

na przedmieściu Futorów Wielkich miasta Winnicy, przy ulicy Łapach nazywającej się, na południe koło sławetnych: Iwana Iwanickiego, Marka Krysy, Iwana Szapowała, Daniela, Mirona y Hryćka Niżyckiego sytuowany, z lewą y całą jego przyległością y rozległością, zdawna będącą, tak, aby mianowane nie mianowanemu, a niemianowane mianowanemu, nic na nikogo nie wyłączając, ani zostawując, zgoła jak ten grónt z sadem tym w swoich miedzach, granicach y obchodziech w sobie z dawna miał się, y teraz ma się, szlachetnym: Grzegorzowi y Orphanie z Bałtaków Niżyckim, małżonkom, kwitując ich z odebranego pewnego szacunku wraz z potomkami y successorami swojemi, potomkom y successorom ich nazawsze prawem własności y dziedzictwa tytułem odstepując, dając, darując, rezygnując y wiecznemi a nigdy nieodzownemi czasy wlewek prawa y tytułów swoich na osobę ich y rzecz czyniąc, niniejszą tranzakcją tymże szlachetnym Niżyckim, małżonkom (pod kondycją tą, aby szlachetny Daniel Kaliszewski grónt ten z sadem gróntownie okopał, gdzieby płot na tym okopie opadł, aby onego poprawił) sprzedaje y wolność posiadania wyżejwspomnianego gróntu z sadem natychmiast daje, y uwiązania prawnego, bez żadnej od nikogo stronnej y ubocznej przeszkody, tymże szlachetnym Niżyckim, małżonkom, potomkom y successorom ich, wraz z potomkami y successorami swojemi, dopuszczam; wolnymi już odtąd są y zawsze będą szlachetni Niżyccy, małżonkowie, wraz z potomkami y successorami swojemi, pomienionym gróntem y sadem, ze wszelką jego należnością, jako swoją własnością rządzić, szafować, dać, darować, zamieniać, podobnymże prawem y tytułem komu chcieć odstąpić, rezygnować y, podług woli y upodobania swojego, odprzedać; a szlachetny Daniel Kaliszewski, jako już raz w niniejszym czasie z prawa, tytułu y właścicielstwa co do posiadania tego gróntu z sadem wyzuwa się, tak onego niniejszą tranzakcją mieć nazawsze już odtąd wraz z sukcesorami swojemi zrzeka się y niniejsze prawo do rzeczy, w rzeczy, y o własną rzecz w xiegi wieczystych transakcyi, w kancelaryi przyzwoitej magistratu miasta Winnicy zaoblatować pozwala; zgoła, że żadnego zwrotu y ubiegania się względem upominania się o często rzeczony tyle razy grunt z sadem sobie samemu y successorom swoim nie zostawuje, y owszem, w tej mierze wieczne wkłada milezenie y w zachodzących ze strony kiedy impetycyach prawnych albo nieprawnych względem nadmie-

nieonego gróntu z sądem, bronić w każdym sądzie y urzędzie że będzie, niniejszą tranzakcyą szlachetnych Niżyckich, małżonków, prawa nabyw-
ców, potomków y success rów ich zapewnia; a w czasie sprzeciwienia się,
niniejszej tranzakcyi dobrowolnej pod zakładem grzywien, prawem na wzru-
szających takowe transakcyę, dobrowolnie zrządzone, przepisanych, sąd
miejscowy przyzwoity urzędu radzieckiego miasta Winnicy, sobie samemu
y successorom swoim do odpowiedzi naznacza; co wszystko ziścić y do-
trzymać dobrowolnie przyrzekając, y sąd miejscowy w odpowiedzi sobie
zapisując, dla większej wiary y lepszej wagi, w przytomności uproszonych
do tego dzieła przyjaciół, podpisem ręki mojej własnej stwierdzając, jako
nieumiejący pisma świętego, znak krzyża świętego położył. Działo się w
mieście Winnicy, dnia 15 Maja V. S , 1795 roku. Daniel Kaliszewski+.

Przytomny temu dziełu, jako proszony przyjaciel, nieumiejący pisma,
znak krzyża ręką swą własną położył. Ian Niżycki+ Przytomny tej tran-
zakcyi, jako proszony przyjaciel, znakiem krzyża świętego nieumiejący pis-
ma, podpisuje. Konon Łukaszewicz+. Iako nieumiejący pisma świętego,
przytomny uproszony przyjaciel, krzyżem świętym podpisuje się Andrzej
Sztostian—Łapa+. Przytomny przyjaciel temu dziełu, jako przyjaciel,
podpisuje J. M. Medyński.

*Книга винницкаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5211;
листъ 85.*

---

315. Определе́ние Корсунскаго магистрата о возвращеніи въ по-
томственное владѣніе корсунскимъ мѣщанамъ: Сидору и Игнату Ба-
траченкамъ, мельницы, отнятой у нихъ самопроизвольно. управляю-
щимъ Ячевскимъ. 1795. Мая 29.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Ianuaria
osmego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi, bohusławskimi i przedemną,
pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawa-

iący osobiście urodzony Ian Gradowski, prawo, przez mieszczan korsuńskich na młyn i grónta sławetnym: Sydorowi i Ihnatowi Batraczenkom, na dane, rękami urzędu korsuńskiego, miejskiego, przy pieczęci miejskiej zatwierdzone, na papierze ordynaryjnym ruskiem stylem napisane, z dodanym arkuszem papieru stepłowanego ceny kopiek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, w te słowa: Tysiacza siemсот dewienosto piatoho hoda, Maia dwadciat dewiatoho dnia; po poweleniu Korsuńskaho iekonomiczeskaho prawłenija sjechat Korsuńskomu burhomystruz z poselanskymy sudjamy dla razsmotrenija ponyže *Kursunia na Bukach* melnicy, kotoraja była prezde, sehož mesticzka żytelej, Sydora i Ihnata Batraczenków, bratów rodných no, po sluczaju tysiacza siemсот wosiemdesiat wosmoho hoda, po poweleniu hospodyna kemysara Iaczewskoho, newidomo po kakym obstojatelstwam onaja melnycia prodanna sela Dacek żyteli Mojseju Berezowomu za cenu sto srebrnych starych rublej; kohdaže okazałoś czrez swidytelej, sehož mesticzka mieszczan: Semena Polywanoho, Osypa Breszenka i protezyiel, czto onaia melnycia staraniem tychże, Sydora i Ihnata Batraczenkow wystroiena i kanawa ot reky Rosi któjže melnicy, dolžynoju na werstwu, ichže, Sydora i Ihnata, staraniem wyrezana, na kotoraju kanawu Sydor i Ihnat Batraczenki, po dokazatelstwu, vse swoje iminyie poteraly, to po razsmotreniju kak onaja melnycia, bolije dwóchsot rublej stoiszczaja, i neprawylno onomu Musiju Berezowomu prodanna, po tomu pomianutyje Batraczenki Musiju Berezowomu onyje, wyższe pomianutyje, sto srebrnych starych rublej, po razzeczotu, wozwratyt dolžny, melnyciaž, kak onaja Sydora, i Ihnata Batraczenków staraniem wystrojena, to onym, Sydoru i Ihnatu Batraczankam, wo wiecznoie władenie opredilajetsia; wolno budet tymże Sydoru i Ihnatu Batraczenkam i naslidnikam ich onuju melnicu komu schotit prodati i kak sobstwennym ich iminyiem wladati, dla czoho my, wo uwierenie wladinyja onoj melnicy Sydoru i Ihnatu Batraczenkam i naslidnykam ich, w magistrati Korsunskom swoieruczno podpysaly. U tego prawa, w oblatę podanego, podpisy rak przy pieczęci magistrackiej korsuńskiej, oraz z zaświadczeniem, jako jest te prawo w xiegi tegož magistratu zapisane, w te słowa: Burhomystyr, Iakow Kossakowski; sudja, Iakow Maruch +; sudja, Pankrat Abrasymow L. S. Syje razsmotrenie i opreditenie, w Korsuńskom horodowom magistrati jawlenno i w knyhy, pod numerom trysta piatdesiat siomym, zapysanno, za

podpisanyem i przyłożeniem horodowej peczati z zaświadczeniem. Burhomistr Jakow Kossakowski które to prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Bohusławskiego iest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 16.

316. Дарственная запись на мельницу, находящуюся въ селѣ Германовкѣ, выданная крестьяниномъ. Омельяномъ Мельникомъ, дочери его Маріи и зятю, Дамьяну. 1795. Августа 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Augusta trzynastego dnia (veteris styli).

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkimi, bractwskimi, przedemną, urzędem, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim bractwskim, stawiając się osobiście urodzony jegomość pan Michał Gorzyński, ten dokument, od pracowitego Omeliana Hermanowieckiego pracowitemu Demianowi Mielnikowi Kurowieckemu na młyn z wszelkiem zabudowaniem w posagu za córkę swą daną, na papierze ordynarynym napisany, z przyłączeniem papieru dwudzięto kopiejkowego, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich wojewodztwa bractwskiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Nizej podpisani zeznajemy wiernie pod przysięgą, jako byliśmy przy swataniu i ślubie Damiana i Maryi, z Omeliana Mielnika Hermanowieckiego spłodzonej, że Omelian Mielnik Hermanowski, wydając córkę swoją za Demiana Mielnika Kurowskiego, daje w posagu za tąż curką swą, Maryą, Demianowi Mielnikowi Kurowskiemu młyn z wszelkiem zabudowaniem, we wsi *Hermanowce*. przez ojca jego zabudowany, za prawem jasnie wielmożnego Borzęckiego P. koronnego, który jako mnie i successorom moim jest dany, tak ja successorce naturalnej mej, Marysi, i Demianowi, zięciowi memu, ustępuje wiecznemi, podług prawa mego, czasy; do którego młyna nikt więcej, jak tylko Demian, mielnik Kurawski, zięć

mój, i Marya, córka. należeć powinni: na co własną, przy przyjaciółach, podpisuje się ręką. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpisy rąk przy krzyżykach takowe: Omelian Hermanowski +, Chweśka Mielniczka + Przytomni tego opisu podpisujemy się: przyjaciel—Wasył Chwesiuk +, J. Goldzicki, namiesnik kurawski +, Stepan Masłij +, Kalenik Horenko +, Miua Jaszczurzyński, paroch zbaraski +. Który to dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xiegi niniejsze jest zapisany.

Книга городская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4749. Листъ 119 на оборотъ.

317. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Новоселицы, Харлампіемъ Злобецкимъ, жителю того-же села, Захарію Вовкогоненку, на урочища: Слотина и Киселевщина 1796. Сентября 13.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi powiatów Czehryńskiego i Gzerkaskiego i przedemną, Jakóbem Makowskim, regentem przysięgłym ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawiający Michajło Pohoryły, wsi Nowosielicy mieszkańiec, tę kupczę, czyli cessayą, od Charlampja Złobieckiego, mieszkańca Nowosielickiego, Zacharkowi Wowkohonenkowi, tejże wsi mieszkańcowi, na gront, nazywający się Słotyńa i Kisieleszczyzna, daną i służącą, na ordynaryjnym papierze napisaną, i podpisami tegoż Złobieckiego, oraz ludzi gromadzkich wsi tejże, przy krzyżykach utwierdzoną, z approbatą zwierzchności ekonomicznej J. O. X. Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, i z zaświadczeniem uczynionej w Czehryńskim niżnysądzie jawki, przy wyciśnieniu kopcanej sądu tegoż pieczęci, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, z dołączeniem papieru herbowego, trzydziestu kopijkowego, w oblatę podał temi słowy: Tysiacza siemсот dewianosto piatoho leta, ja, podpisawszyj sia, żytel sta-

rostwa Czyhrynskoho, seła *Nowoselicy*, daju syju moju dobrowolnuju raspisku Zacharku Wowkohonenku, w tom, czto ja prodał jemu swoj sobstwennoj hrunt, nazwany *Slotyna* i *Kisielewszczyzna*, so wsiem objezdom, podtuh prawa jeho syjatelstwa kniazia Jablonowskoho, za cinu rublei miednych sto piatdesiat i szest wiecznymi czasy, jemu wladiet i jeho dietiam; i czto by nikto z moich srodnikow, ni z blyzkich, ani dalnych ne wtraczał sia, ani z innych ludej, tylko jemu wladiet; i na toje podpisujes swojeruczno. U tej kupeczy, czyli cessyi, podpisy takowe: Charłampij Jwanow Złobecki przy ludiach, bywszych pry tom atamanu Pohoryłomu: Andrej Czmyrt+, Andrej Puczka +, Daniło Zahuba+, Chwedor Wowkohonenko +, Musij Naumenko+, Maxym Tkaczeuko+, Tyszko Bojczenko+. Tej zaś kupeczy czyli cessyi approbata zwierzchności ekonomicznej i zaświadczenie Czehryńskiego niżnego sądu są takowe: Takową kupeczę, za wiedzą ekonomii nastąpioną, zaświadczam dnia trzynastego Septembra, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego anno. Medwedowka, Jan Lipoman, ekonom. Syja, kupecza w Czyhrynskom niżnom, zemskom sudie jawlena i w knihu pod nomerom piatsot odynadcotom zapisana; czto onaja diejstwitelno seła Nowoselicy ot żytela Charłampia Jwanowa syna Złobeckaho onohoż seła żytela, Zacharku Wowkohonenku, pisana i sobstwennoju jeho, Złobeckoho, na polskom dialektie rukoju podpisana, w tom reczennoj sud z podpisom i pryłożeniem kazennoj peczati, świdetelstwuiet. Sentabria dwadcatoho dnia, tysiacza siemsot dewianosto piatoho hoda. Dworianskoj zasidatel Ilija Kosiura (L. S.). Stoła pomosznik Mikołaj Snisarenko. Która to kupecza, czyli cessia, w oblatę podana, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czyhryńskiego i Czerkaskiego iest zapisana.

Книга земская, записовая Черкаскаго уезднаго суда, годъ. 1799, № 3588. Листъ 242 на оборотъ.

з 18. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго, хорунжему его надворныхъ козаковъ, Максиму Филону, на островъ Матурне, лежащій на рѣкѣ Тасьминѣ, 1796 Генваря 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Juni czternastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego, kadencyi Święto trojeckiej, prawem przepisanej, od dnia dwudziestego czwartego miesiąca Maja roku wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczętej, przedemną, Grzegorzem Wrublewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobicie stawiający Maxym Filon, chorąży kozaków jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, te prawo na sianożęć, na ostrowie, *Matorne* zwanym, będącą, od jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego sobie dane, na ordynaryjnym papierze napisane, y podpisem ręki tegoż jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, przy wyciśnieniu na laku czerwonym rodowitej pieczęci, zatwierdzone, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego, z dołączeniem papieru herbowego trzydziestu kopijkowego, w oblate podał, w wyrazach następujących: Antoni Chryzostom Barnaba xiąże Pruss Jabłonowski, kasztelan Krakowski, Czehryński, Międzyrzecki starosta etc. etc. wielu orderów kawaler, oznamuje każdemu, komu o tym wiedzieć należyć będzie a mianowicie rządcom dóbr moich ukraińskich klucza Mędwedowskiego, iż, mając wzgląd na kilkudziesiątletnie zasługi Maxyma Filona, chorążego kozaków moich, y przychylając się do prawa, temuż przez rządcom moich pod rokiem tysiąc siedmset ósmdziesiątym, dnia dwudziestego drugiego Grudnia danego, pozwalam niniejszym prawem moim wspomnianemu Maximowi Filonowi, chorążemu, y sukcesorom jego sianożęci *ostrowa Matorne* nazwaney, posród Taśmina, wyżey grobli Chodowieckiej, przeciw góry Kamiennego, na trakcie Zamietnickim, będącej; ktorey wolnie, bez przeszkody, używać będzie; prawo to, dla tym większej ważności, podpisem mey ręki y pieczęcią stwierdzam. Datum w Krzywiniu, dnia dwunastego Stycznia, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szostego. U ktorego prawa podpis ręki jest takowy: Antoni xiąże Jabłonowski (locus sigili). Ktore to prawo, w oblate podane, co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich, powiatowych Czehryńskich jest zapisane.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590. Листъ 328 на оборотъ.

319. Купчая крѣпость, выданная гайсынскимъ мѣщаниномъ, Павломъ Осадчукомъ. гайсынскому президенту, Степану Немировскому, на хуторъ, лежащій на рѣкѣ Мацохѣ, принадлежавшій родителямъ Осадчука въ силу дарственной записи, выданной имъ старостою, Антономъ Чечелемъ, въ 1763 году. 1796. Апрѣля. 13.

Działo się w Jego Imperatorskiej Mości w mieście Hajsynie, pod panowaniem Najjaśniejszego Pawła Piotrowicza, Imperatora całej Rossyi etc. etc. etc., dnia 4 Decembris, 1797 roku.

Do urzędu i xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna przyszedłszy osobie szlachetny Stefan Niemirowski, prezydent tego miasta, to prawo na papierze dwudziestukopiejkowym do oblaty podał, w tej istocie: Ja, Pawło Osadczuk, będąc prawy successor po niegdyś świętej pamięci z Heleny i Grzegorza, małżaków, osadczydł, syn, z prawa natury spadającej na mnie sukcesyi po rodzicach moich, mieszczanach Hajsynskich, będąc zdrowy na ciele i umyśle, odstąpiwszy swej własnej jurysdykcyi, prawa, forum, sobie służącego, cale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię, ustnie i dobrowolnie z-znaję, że ja, zeznawający, mając własny futor na rzece *Macosze* po niegdyś świętej pamięci rodzicach moich, na gruncie miejskim *Hajsynskim* sytuowany, i z prawa pozwolono własnością swoją i dobrem swoim jak choieć rządzić, dysponować w niem, upatrzysz w tej mierze lepszy pożytek mój, i nie będąc ni od kogo namuwiony, przymuszony, owszem z dobrej i własnej woli mojej i za wiadomością urzędu miasta Hajsyna, wyż wyrażony futor ze stawem i sianożęcią z całym zabudowaniem, oraz z całą do tegoż futoru cyrkumferencją, jako to oznaczono w prawie, danym w roku 1763, dnia 24 Czerwca przez J. W. Antoniego Czczela, starosty naszego bywszego, ojcu mojemu i już przezemnie do tego czasu spokojnie używanego, na rzecz i osobę szlachatnego Stepana i Pałażki Niemirowskich, małżaków, potomkom i successorom ichże, wraz z potomkami i successorami mojemu, cyduję, prawo swoje wlewam i wiecznemi czasy rezygnuję, a to za summe, dobrowolnie umowioną i ugodzoną, rubli starych sześćdziesiąt, którą jako rzetelnie do rąk moich odebrałem i odliczyłem, tak z rzetelnego odebrania i wypłacenia szlachetnych małżaków Niemirowskich terazniejszym pismem kwituje, zapisuje i bezpieczeństwo teyże summy wypłaconej na całym majątku moim

terazniejszym i napotem nabyć się mającym, ostrzegam i zapisuję wolnego do tego futuru dopuszczam zaraz posiadania, intromitowania, którego ani ja, sam przez siebie, ani przez żadną subordynowaną osobę przeszkadzać nie powinien będę, owszem, od wszelkiej impetycyi prawnej i nieprawnej zastępywać obowiązując się. Wolen tedy jest i będzie szlachetni wyż wyrażeni futorem, ode mnie nabytym, jak chceć rządzić i dysponować, komu chceć ustąpić, dać, darować, sprzedać, zamieniać, lub ku najlepszemu użytkowi swemu obrócić i używać, a ja już odtąd, ani ja sam, ani też potomkowie i sukcesorowie moi, żadnego prawa do futuru wyż wyrażonego mieć nie powinien będę, wyzulszy się raz z prawa sobie służącego, milczenie wieczne sobie i sukcesorom swoim oznaczam, a w przypadku zaś sprzeciwienia, się terazniejszemu zapisowi ustępczemu mojemu, sam odpowiadać jurysdykcyi miejskiej Hajsyńskiej sobie i sukcesorom moim naznaczam. Przy uproszonych przyjaciółach, dla większej wiary i wagi, ręką własną podpisuję się. Dnia 13 Apryla, 1796 roku, w przytomności niżej opisanych przyjaciół, dał rękę do podpisania tej tranzakeyi, z tej okoliczności, że słabością zdjęty, Pawło Osadczuk; imieniem jego podpisuje się—Wojciech Chrzanowski Tu będąc wezwany od strony Pawła Osadzenka, mieszczaniną hajsyńskiego i Stepana Niemirowskiego, prezydenta tego miasta, do tej tranzakeyi świadczy, jako w przytomności mojej dał rękę Paweł Osadczuk urodzonemu Wojciechowi Chrzanowskiemu, przednia przy przytomności i przy zdrowym rozumie dozwolił imieniem swoim te tranzakeią zatwierdzić i podpisać; i na to się podpisuje Tomasz Sywaczuk. Ja, będąc przytomny takowego dzieła, uproszony przyjaciel, jako nieumiejący pisma, znakiem krzyża świętego podpisuje Bazyli Demenko †. Po rusku napisane tenoru takowego: Ja, będąc przytomny tej tranzakeyi, podpisuję Kuzma Samsonowicz.

Книга Гайсинаскаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5224. Листъ 33.

320. Актъ передачи села Быкова во временное владѣніе Уланицкому старостѣ, Флоріану Залевскому При семь составленъ инвентарь передаваемого имѣнія съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1796. Мая 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Lipca dwudziestego trzeciego dnia.

W roki sądowe, ziemskie, kijowskie, roku, miesiąca i dnia, wyżej na akcie wyrażonych, w Żytomirzu sędzić się zaczęte, przedemną, Hilarym Lubicz Chojeckim S. Z. K. K. O. P. i xiegami niniejszemi osobiście stawający W. Mikołaj Kamiński, tradycją dóbr wsi Bykowa, w sprawie J. W. Zalewskiego S. U. O. S. S. K. z Waledzkim, przez urząd K. uczynioną, podpisem ręki tegoż zatwierdzoną, na papierze stęplowym krajowym napisaną, do akt ziemskich, kijowskich w oblatę podał w te słowa: Najjaśniejszej Imperatorowej Katarzyny Alexiejowny, Pani Naszej Najmiłościwszej, całą Bossyą samowładnącej etc. etc. etc. Niżej podpisany vices gerentem grodzkim kijowskim, od J. W. Floryana Zaleskiego, starosty Ulanickiego, orderu S. Stanisława kawalera, do zatradowania dóbr wsi Bykowa, podług dekretu executionis tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego roku, dnia dwudziestego trzeciego Lipca veteris styli, w sądzie grodzkim kijowskim wypadłego, y rewersu, niżej wyrażonego, sprowadzony, dnia dziesiątego Maja. V. S. tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego roku, na tenże grónt jurydykcyą moją przez woznego opatrznego, Chwedka Chwedoraka, w przytomności W. W. Wiktora Ołęckiego, Walentego Romańskiego, namiestnika ziemskiego żytomirskiego, i innych wielu ogłosił y do pisania komparycyi stron wezwać zlecił. Na którym terminie J. W. Floryan Zalewski, starosta Ulanicki O. S. K. przez wielmożnego Walentego Romańskiego N. Z. Z. a W. Wiktor Ołędzki osobiście postanowiwszy się, J. W. Zalewski podanie dóbr wsi Bykowa, według dekretu executionis y rewersu, przez W. Ołędzkiego danego, w summie pięć tysięcy dwa złotych polskich oraz w procecie po siedm od sta, od dnia trzeciego Augusti tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego roku do dnia dzisiejszego do złotych trzysta siedmnaście narosłym, wraz summo y dóbr, gdziekolwiek znajdujących się, domagał się; którego podania W. Ołędzki niczym nietylko nie wzbraniał, lecz, niesposobnością wymawiając się, na podanie dóbr *Bykowa* w tradycją, obecnie w sądzie stając, zezwolił, urząd więc woznemu przytomnemu gromadę zwołać przez urząd swój rozkazał.—Za stanowieniem się której inwentarz w następującej osnowie spisał: 1, Olexa Chwederenko, cigłel

pańszczyzny odbywa na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków na rok dwanaście, za chmiel złotych polskich dwa, za grzyby złotych polskich 2, podorożczyzny złotych polskich ośm płaci, motków przedzie dwa, kapłunów dwa, jaj dziesięć w rok daje; drugi, Hryćko Mielnik, pieszy, latem w tydzień po dni trzy, zimą po dni dwa pańszczyzny, szarwarków przez rok dni dwanaście robi, za chmiel złoty polski 1, za grzyby złoty polski jeden, podorożczyzny złotych polskich cztery płaci na rok, motek jeden przedzie, kurę jedną, jaj pięć daje; 3, Stefan Pastuszek, pieszy, odbywa pańszczyzny na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dwanaście, za chmiel złoty polski jeden, za grzyby złoty polski jeden, podorożczyzny złotych polskich cztery płaci, motek jeden przedzie, kurę jedną, jaj pięć daje; 4, Filip Piszczenko, pieszy, pańszczyzny robi zimą na tydzień dni dwa, latem dni trzy, szarwarków przez rok po dni dwanaście, za chmiel złoty jeden, za grzyby złoty jeden, podorożczyzny złotych cztery płaci, motek jeden, kurę jedną, jaj pięć daje; piąty, Wasyl Szewc, ciągły, pańszczyzny robi zimą na tydzień po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przedzie, kapłunów dwa, jaj dziesięć sztuk daje co roku; szósty, Petro Stelmach, ciągły, pańszczyzny robi na tydzień po dni dwa zimą, latem po dni trzy, szarwarków w roku dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przedzie, kapłunów dwa, jaj sztuk dziesięć daje; siódmy, Semen Wojtuch, pieszy, pańszczyzny na tydzień robi zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dni dwa, za chmiel złoty jeden, za grzyby złoty jeden, podorożczyzny złotych cztery płaci, motek jeden przedzie, kurę jedną, jaj sztuk pięć daje; ósmy, Iwan Bilousy, ciągły, robi pańszczyzny na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków przez rok dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przedzie, kapłunów dwa, jaj dziesięć daje; dziewiąty, Stepan Ioachimczuk, pieszy, pańszczyzny robi na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków przez rok dni dwanaście, za chmiel złoty jeden, za grzyby złoty jeden, podorożczyzny złotych cztery płaci, motek jeden przedzie, kurę jedną, jaj sztuk pięć daje; dziesiąty, Andryj Bilobin, etagły, pań-

szczyzny robi na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok po dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przedzie, jaj sztuk dziesięć, kapłunów dwa daje; jedynasty, Semen Krawczuk, ciągly, pańszczyzny robi zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok po dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przedzie, kapłunów dwa, jaj sztuk dziesięć daje; dwunasty, Iwan Dymyduk, pieszy, pańszczyzny robi zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków przez rok dni dwanaście, za chmiel złoty jeden, za grzyby złoty jeden, podorożczyzny złotych cztery płaci, motek jeden przedzie, kurę jedną, jaj sztuk pięć daje; trzynasty, Łukian Poleszuk, ciągly, pańszczyzny robi na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok po dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przedzie, kapłunów dwa, jaj sztuk dziesięć daje; czternasty, Michał Poleszuk, ciągly, robi pańszczyzny zimą na tydzień po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przedzie, kapłunów dwa, jaj sztuk dziesięć daje; piętnasty, Andryj Biłous, ciągly, robi pańszczyzny zimą na tydzień po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przedzie, jaj dziesięć, kapłunów dwa daje. Urodzeni ich mość pańowie szlachta: Eliasz Wlebkowski płaci czynszu na rok złotych trzydzieście, Jan Iskorościński złotych dwadzieścia pięć. Po spisaniu onego do ustanowienia rocznej intraty przystąpił, a tak: za pańszczyzny ciągłej, zimą przez tygodni dwadzieścia pięć—po dni dwa w tydzień, latem przez tygodni dwadzieścia siedem—po dni trzy w tydzień odbywać się powinnej, wszystkich dni ogółem tysiąc sto siedemdziesiąt dziewięć, dzień zaś każdy ciągly po groszy piętnaście rachując, czyni złotych polskich pięćset osmdziesiąt dziewięć, groszy piętnaście; za pańszczyzny pieszej, przez tygodni dwadzieścia pięć zimą—w tydzień po dni dwa; latem przez tygodni dwadzieścia siedem po dni trzy odbywać się powinnej, wszystkich dni ogółem siedemset pięćdziesiąt, dzień każdy po groszy dwanaście rachując, czyni złotych polskich trzysta; za motków

dwadzielcia cztery, przez poddanych uprząć się powinnych, każdy po groszy pietnaście rachując, złotych polskich dwanaście; za kapłunów ośmnaście, każdy po groszy pietnaście rachując, złotych dziewięć; za kur sześć, każdą po groszy dziesięć rachując, złotych dwa; za jaj sztuk sto dwadzieścia, każde po szelagu—złoty jeden groszy dziesięć; za chmiel złotych czterdzieście ośm; podorożczyzny złotych dziewięćdziesiąt sześć; czynszu od panów szlachty złotych pięćdziesiąt pięć; ogólnie zaś całej intraty wynosi summa złotych polskich tysiąc sto dwanaście groszy dwadzieścia pięć, arędy karczemnej wieleby na rok jeden z dóbr wsi Bykowa czynić mogła? z tego powodu, iż arendarz do Chodorkowa zabrany, a ztąd urząd wiadomości wziąć nie może, więc stanowienie arendarza W. Ołędzkiemu ostrzega się, którego gdyby W. Ołędzki nie ustanowił, tedy J. W. Zalewskiemu, staroście Ulanickiemu, stanowienia za taką cenę, za jaką będzie mógł zgodzić, dozwala; szarwarki wszystkie z powodu spalonego w niedawnym czasie folwarcznego zabudowania na reperacyą grobli i budowli zostawują się i na intratę nie liczą się; a gdyby temi reperacyi grontowej potrzebnej utrzymać nie mógł, za czym jeśliby J. W. Zalewski, starosta Ulanicki, co pańszczyzny na też reparacyą obrócił, za tę sobie należyłość z wyprowadzonej intraty detrunkować ma, na utrzymanie dzypozytora z ordynaryą urząd złotych polskich sto pięćdziesiąt ustanawia i z summy pomienionej, tysiąc sto dwanaście złotych, groszy dwadzieścia pięć, one wytrącając, reszty, prócz arędy czystej, dla J. W. Zalewskiego, starosty Ulanickiego, intraty pozostaje złotych polskich dziewięćset sześćdziesiąt dwa, groszy dwadzieścia pięć. Opisanie folwarku: toku i karczmy niemasz, dwór, do którego wjeżdżając, brama, a po lewej stronie budynek, w którym, po jednej stronie, lewej, izba y alkierz, po drugiej izba, piekarnia po drugiej stroniej podwórza, oficynka, kuchenka, stajenka dalej szopa, reparacyi wewnętrznej i zewnętrznej potrzebujące, łanki za groblą, żytem zasiane na zimę, wiele by zaś było na nich wysiewu? z gromady stawieni i sam W. Ołędzki, obecnie stając, oświadcza iż nie wie. Za czem J. W. Zalewski starosta Ulanicki, wiele teraz pola zasianego zostaje, tyle odsiać na zimę, po wyjściu possessyi tradycyjnej, powinien. Łanki za perehonem, za rudką ku jeziorom, oraz pola wybranego na jarzynę podaje się dni siedm, za rugą dni siedm, które to pola wyorane nie zasiane, orne i nieorne, niemniej sianożęci i całą wieś ze wszystkimi poddanymi, ciągłemi i pieszemi, arędą karczemną, strażą zwyczajną,

dzienną y nocą, dworem i całym zabudowaniem dworskim, ogrodami, w possessyą tradycyjną J. W. Zalewskiemu do wytrzymania summy; naj-przod prowizyonalnej, a potym kapitalaej, prowizyonalnej w dalsze lata, do summy, na prowencie rocznym nie mieszczącej się, narastać mającej, podają i woźnemu obwołać zleca. Który to przed juryzdykeją, w przytomności gromady, i W. Ołędzkim stanowszy, zeznał rellacyą; którego podania aby nikt wzruszać nie ważył się pod winami, prawem opisanemi, ostrzega Daniel Włochowicz, S. G. Kijowski. Która to tradycya, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisana.

Книга гродская, Кіевская, записовая, № 750, годъ 1796 листъ, 142 на оборотъ.

---

321. Прошение, поданное владѣльцу города Ямполья жителями села Подгорской слободы, въ которомъ они жалуются на арендатора, Витковского, о томъ, что послѣдній отнимаетъ у нихъ дома, сады, огороды и виноградники, принадлежащіе имъ въ собственность. 1797. Іюня 19.

Na urządzie ziemskim powiatu Iampolskiego przedemną, Antonim Mokszyckim, regentem ziemskim powiatu tegoż y xięgami stanowszy osobicie urodzony Jakub Brodecki, tę suplikę przez poddanych wsi *Slobody Podgurskiey* na wielmożnego Witkowskiego podaną, w oblatę do xiąg mieysca tegoż, z obłożeniem papieru dwudziesto kopiżkowego podał, w słowach następujących: Wielmożny panie y najlaskawszy dobrodzieiu! My, gromada z *Slobody Ruszawskiey*, zanosimy żal, który składamy u nog wielmożnego pana y najlaskawszego dobrodzieja, ktoren ponosimy od wielmożnego pana Witkowskiego, wierzyciela y possessora, iż nigdy nie pamiętamy y nie doświadczali takowey krzywdy nieznośney, którą teraz ponosimy, prawie iakoby nigdy nie i steśmy potrzebni w Iampolskich dobrach; iuż postarzałiśmy się w swoich chalupach, w których żyliśmy spokojnie do dziś dnia, a po dziś dniu iuż bida nędza się nas dopytała; lecz nie dotrzynamy kresu pewnego; ktore te żale wszystkie wyszczegulnią się

potocznie y sprawiedliwie: Primo: że nie iesteśmy wolni w swoich chałupach ani w gospodarstwach, wypędza nas z chłup, odbiera grónt, odbiera sady, odbiera stawki. dość na tym, że niewolnikami iesteśmy. Secundo: od Mateja Krochmalniuka, któren mieszka koło młyńa, iego własna chałupa, kupiona od Andrusiewicza, z ktorej iuż go wypędzał y wypędza. Tertio: od Greska Mazura odbiera chałupę y winograd, dosyć na tym ex nunc furuie, żeby się nawet ani znydywał koło swej pracy. Quarto: od Kiśickiego, szlacheica, nietylko że odebrał wszystko, ale całkiem wypędził z chałupy i więc musi się daley uchylić y szukać pomieszkania dla siebie, chyba nie iest potrzebnym? Quinto: od Iwana Hradyluka odebrał sad, w ktorym iest drzewa sztuk sześć tysięcy najlepszego y rodzaynego, a na osatek i z chałupy wyrzucił, powiedział: »idź precz skurwy synu! znydź co lepszego«. Sexto: Daniła Miedziedzkiego także tym tonem wypędza z chałupy y całkiem odbiera, całkiem grónt. Septimo: Iwana Bażana pod wartę wziół, także z chałupy chce wypędzić! Octavo: Josyp Wynarczyn, także pod wartę go wziół, któren iest gospodarz słuszny, poczwórny. Nono: Axenty Kostaszow syn, y tego wypędza z chałupy, która jego własna, y kolka niema skarbowego, a co więcęcy y prawo na to ma od jaśnie wielmożnego wojewody, Piotra Potockiego, ręką swoją podpisał te prawo, a wreszcie, ieszcze powiada, do Kamieńca Podolskiego ma go odesłać. Niewim, co za przyczyna tego; ia się ni w czym nie słyszę, ani wiem. Decimo: Albo co y to za dzika pretenzja wielmożnego pana Witkowskiego, że całkiem od gromady wszystkiej, m.yskiej y podgurskiej, odbiera grónta y sady, ogrody y winogrady, dość, że nie możemy widzieć tey pretensyi, y wszystka gromada iakby niepotrzebna iest. Undecimo: teraz my się wszystkie gromady uciekamy się pod protekcją y opiekę wielmożnego pana y nayałkawszego dobrodzieja, ieżeli nasza prosba, krzywda y žal nie będzie wysłuchany y nie odbierzemy miłosierdzia y pomilowania nad nami, to inaczej nie możemy być, tylko wszystkie ogólnie musimy wyjeżdżać y szukać dla siebie pomieszkania, ponieważ tak się rozszerza szeroko, tylko sobie rad, a nie ludziom, wszystko pod siebie zażera, a nam niwczym nie pozwala y zabrać chce, nas wszystkich niewolnikami pozynić, jako i my iesteśmy, ponieważ niewolni do swych chałup y do gospodarstwa, jako y gróntu swego własnego. Działo się w *Jampolu*, dnia dziewiętnastego Jnni,

w roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmym. Jakim Łomaczyński, socki Jampolski, znak świętego krzyża; Axenty Kostaszow—; Olexa Bednarz—; Gresko Mazur—; Matey Krochmalniuk—; Kislacki, szlacheic—, Iwan Hradluk—; Danyło Miedzwiedzki—; Iwan Bażan—; Iosyp Winarczyn—. Po wpisaniu ktorey co do słowa supliki, oryginał tey podaiącemu na powrót wydany.

Книги земская, змислова Ямпольскаго уѣзда, годъ 1797, № 5788; листъ 59.

322. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Мартыномъ и Анною Прокопенгами, купцу Мартыну Горовенку на прудъ и 5 участковъ поля, находящихся въ селѣ Тептievкѣ. 1797, Ноября 14.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia

Przed aktami niniejszemi, ziemskimi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, stawiający osobiście urodzony Wojciech Winiarski, tę kupczą gruntu pewnego, od roboczych: Martyna Prokopenka i żony jego Anny, poddanych wsi *Teptjowki*, na rzecz kupca bohusławskiego, Martyna Horowenka, przedanego, na papierze prostym spisano, krzyżykami czterma stwierdzona, z przyszytym arkuszem papieru stemplowanego ceny trzydziestu kopieek, do akt ziemskich tychże powiatów dla zapisania podał, w te słowa: tysiaeza semsot dewianosto semoho hodu, Nojabria czetyrnadciatoho dnia, w *Deszkach*. Ja, niże podpisawszy się, wraz z swojeju żenoju, daju syju rozpysku bohusławskomu kupcu, Martynu Horowenku Deszkowskiemu, w tom, czto w ich rukach gront był nasz czerez zastawu od mojeho testia, mojej zeny oca, Prokopa Szewcā pokojnoho, po ninisznoje wremia zastanowlenyj, kotoroj hrunt, niże wyrażenij budet, a teperecza ja, niże wyrażonnoj ział jeho, prymiczaja po moiemu sostoianiju, czto ne mohu jeho wykupyt, ibo był zastawlennyj pokojnym testem moim za semdesiat rublej

mednych, a teperecza dohoworyłyś my jeszcze połączyt, ja nyże wyrażen-
nyj z swojeju żenoju, od Martyna Horowenka rubłej dwadeciat mi dnych do
onohoż grontu, a toj nyże oznaczennoj gront prodajem jemu, Horowenku,
w wiecznoie władienie i nasłednikom jeho, a z naszej storony ne dożden
nikto po wiecznoie wremia upomynatsia, ibo ja, Martyn Prokopow Szewc,
imiju połnuiu włast do prodania onoho hruntu ot pokojnaho testia Prokopa
Szewca; i tak siju rospisku zakluczajem i wyrażajem, czto połączennoj wsej
summy wyższe wyrażenaj pokojnym testem moim i ja z mojeju żenoju
wsieź ot Martyna Horowenka za nyże oznaczennoj gront dla jeho w wiecz-
noie władienie rubłej midnych dwiatdesiat, № 90 rublej, kotoryj gront
uweś wyrażajut sia: 1. stawok na *Ridkach*, poniže Szerbakowoho a po-
wyższe Holinczynoho z oboma berehamy, z odnoj storony z łukoju wsieju
po lis, jak preźde używał pokojny test mój, a z druhoj storony stawka be-
reh i wyższe jeho nywa, kotoraja oretsia, wdowź z odnoj storony po jarok,
a z druhoj po dorohu Karandyńsku, a ot hory po nywu Marka Położtenka,
żytila teptiowskoho. 2, Nywu, nazywaiemu u *Cymbaly*, tamže na Ridkach
meźdu nywamy: z odnoj storony ot hory Nyczypora Popryczenka, a znyzu
po nad Holinczynym stawkom, a wzdownj ot Markowoj Kolesienkowaj nywy
po wołoczok, kotoraj prytihaJET do Tereszkowoj hreblji. 3, Nywa na szpyle,
nazywaiemaia na *Perewalach*, meźdu nywamy: Demka Horowenka ot hory,
a znyzu Fedora Łysenka; 4, Nywa powyższe dibrowki, meźdu nywami
znyzu Kuryła Samilenka, a od hory po mohyłki, a z koncia po dorohu Se-
myhorsku z odnoj, a z druhoj storony po nywu tohoż Martyna Prokopowa
ziatia. 5, Nywa prosto Deszek, meźdu z odnoj storony ot hory Szumskoho,
a z druhoj storony ot nyzu łuka skarbowa. Kotoroje to pole wse wyższe
wyrażenne z stawkom i łukoju za wyższe wyrażenuju cenu wo wiecznoie
wremia wyższe wyrażenomiu Horowenku prodajem i podpisuwaiem. Żytel
seła Teptiowski, Martyn Prokopow ziat, ne umieuszczyi hramoty krestom
światym podpisał+ i żena ieho, Anna Prokopa Szewcia docz+ Pry ko-
toroi produży było z hromady ludei, żyteli teptiowski: Nyczypor Kapry-
czenko+, Panko Szepelawy+. Która to predaż, słowo w słowo iak sie w
sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisana. Karol Głowacki, surrogat.

*Книга земская, записовая Васильковского и Богуслав-
скаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520 Листъ 294.*

323- Контрактъ, заключенный о продажѣ плодовъ кievскому купцу, Мойсею Барвицкому, крестьянами села Писаровки: Матвѣемъ Гуменюкомъ, Афанасіемъ Омельчукомъ, Степаномъ Морозомъ, Дорощеемъ Хрестыченкомъ и Иваномъ Педаномъ, изъ садовъ, принадлежащихъ въ собственность упомянутымъ крестьянамъ 1798. Юня 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia.

Na lezeniu xiąg ziemskich powiatu Winnickiego, kadencyi Święte Troieckiei, prawem przepisanei, stawiać się osobiście iegomość pan Mojżesz Barwicki, ten kontrakt o sady fruktów różnych, między sobą, stawajacym, z jednej, a poddanemi Pisarzowieckimi z drugiej strony w sądzie niżnim, ziemskim ujazdu Winnickiego spisany i przez sąd tenże zaświadczony, za wiadomością tak tegoż sądu, jako zwierzchności gróntowej sporządzony, dla zapisania do akt ziemskich powiatu Winnickiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: Kontrakt Tysiacza siemset dewianostoho osmoho hoda, Iunia desiatoho dnia, my, niże podpisawszyjesia, Podolskoj hubernii, Wynnickoho ujezda, seła *Pisarowki*, pomieszczyka stolnika Porczynskoho poddanyje: Matwey Humenniuk, Afanasy Omelezuk, Stepan Moroz y Dorofey Chrestyczenko, zakluczylu sey kontrakt, z kyjewskim kupcom, Moyśejem Barwickim, o, prodannych nami jemu dla zboru owoszczy, sadach, nam w sobstwennost prynadlezaszczych, z zapłatoju każdomu, kak to na srebrennuju monetu: Humeniuku—za trydcad' czetyre rubli, Omelezuku za dwadecad' dewiat rublej, Morozu za dwadecad' rublej i Chrystaczenku za szesnadcad' rublej, połahaja wsem na srebrannoy rubl po semy złotych; od koieho Humaniuk i Omelezuk spolna za swoi sady denhy połuczylu, a Moroz połuczyl w zadatok ot onahoz kupca dewiat', i Chrystaczenko desiat' rublej, z takowym obiazatelstwom, cztoby ostajuszczozjesia po dohoworu czysło deneh połuczyl ot neho, Barwickoho, pry zobranii z sadow owoszczy. W dostowierenje czeho, wmiesto nas nie hramotnych, po licznomu ot nas proszeniu, Anton Kaniewski ruku pryložyl. Matwey Humaniuk—, Afanasiy Omelezuk—. Niżej zaś przypisek po polsku takowy: Tenże kupiec ostrzega sobie, bróń Boże, przez jakowy postępek tychże gospodarzów w zdezelo waniu owoców, mająci, za dowodem, podług decyzji ludzkiej i dworsiej, ciż gospodarze wyż wyrażeni nadgrodzić kupcowi; co, dla lepszej wiary i wagi, stwier-

dzam Antoni Kaniewski. A pod tym przypiskiem zaświadczenie sądu niżniego ziemskiego ujazdu Winnickiego z podpisami rąk i wyciesnieniem pieczęci na czarno w te wyrazy: Tysiacza s'emsot dewianostobó ośmoh' hoda, Junia s'eminadcatoh' dnia, sey kontrakt w Winnickum, niżnom, ziemskom su'lie jawlen i w kńihu dla wedomá pod númerom' dewianostym' czetwertom' zápisán. Zásidatel Jwan Strutyński. Za sekretara Prokofej Jarocki— Registrator Jwan Uchrymow (M, P,) (L.S. na czorno). Daley znowu przypisek polskim dyalektem z podpisem ręki takowy: A że Jwaś Pedan przyłączył się do tegoż wyż wyrażonego kontraktu o zaprzedanie owoców z sadka swego Moyżeszowi Barwickiemu za rubli siedmnaście, każdy rubel ráchując po złotych siedm' na złote pelskie, i tenże Jwaś Pedan wziął zadatku pół dziewiątego rubla, resztle piéniędzy obowiązany pomieniony kupiec wyplácić przy zebraniu owoców; co, dla lepszej wiary i pewności, jako nieumiejętny pisma, kładzie znak krzyża świętego, Jwaś Pedan—+. Który to kontrakt, jak się w sobie ma, co do słowa w xiegi nintejsze, ziemskie powiatu Winnickiego jest zapisany.

*Книга земская, записовая Винницкаго уѣзда. годъ 4798.
Листъ 336 на оборотъ.*

---

324. Явна въ земскія, актовыя книги Балтскаго уѣзда купчей крѣпости, выданной 1680 года, Августа 10, крестьяниномъ села Мунчены, Лазаремъ Чекмандою, крестьянину Григорію Топоѣду на участокъ земли въ селѣ Мунчены 1799. Декабръ 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

W roku sądowe, ziemskie powiatu Bałtskiego, gubernji Podolskiej, kadencyi święto-michalskiej, prawem dla ziemstwa przepisanej, stawiając się osobiscie Iwan Topor, tę kopię prawa, przewidzianą z Mołdawskiego na ruski dialekt, sobie, sławającemu, służące, na papierze prostym spisa-

ne, z przyłączeniem papieru herbowego, ceny kopiejek trzydziestu, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Bałteckiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Kopia, perewedennaja z Wołoskoho na rossyjskoj dialekt. Ja, imienowannoj, Łazor Czokmanda, syn Feodorow, seła Munczen, zapis moj, w ruki Hryhoria Topojed, nkim ne sylen, niże zapaszczzen, a to z dobroj woli mojej, prodał sobstwennuju wotczynu i hrunt seła Monczen, cienioju za sorok siem lewow i to sełenije wybrał so wsimy bratiamy moi-my, od perwoho do posledniego, sohlasia. Z storony odnoj seła Horodestkruchlika (sic) wpoperek do krynicy Mazurymoli riwno, także z kruhlika w praźnik po strancyu. . . . I sey zapis uczynen za wiadomoin Ionaszka Mazurymoli, Hryhoria Donaskała, Pałamona seła Horodesta, Hawryła Ławryciwoho syna, Pawła Ławryciwohoż z Hordyst, buducznych; i w zawirenije na podlinnomu podpisawszahoś takoj: ja, Ionaszko Mazurmola, swidietel, Hrehoryi Domeskun. Siem tysiacz sto wosimdesiat wośmom hodu Awgusta desiato-ho dnia. Sałamon z Horodyst. Necur z Horodest i Neskul z Horodyst. Hawrył z Horodyst, Paweł Łarian z Horodyst i Rupucz. Za neumienijem hramoty, podpis: łyś z przyłożeniem od mizinych palcow czernych znaków, to est w nyże sledujuszczem. U téj kopii, z wołoskiego dialektu przewiedzionej na rossyjskie, podpis tekowy: Perewodył rehistrator Alksey Popow. Która to kopija, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiaju tu Bałteckiego jest zapisana.

*Книга земская, записовая Балтскаго уезда, годъ 1799.
№ 4568. Листъ 261 ич оборотъ.*

УКАЗАТЕЛЬ

именъ географическихъ, упомянутыхъ въ актахъ I-го тома,
VI части Архива Юго-западной Россіи 1).

--

- Адамовка с. К. г. Чигринскаго у. 178—180.
Балта гор. П. г. 278.
Баранье поле с. К. г. Каневского у. 458—460.
Баръ м. П. г. Могилевского у. 141, 141—142, 150—
151, 151, 197.
Баскаки с. В. г. Житомирскаго у. 3.
Бердичевъ гор. К. г. 353—354, 475—477.
Бердычки ур. В. г. Овруцкаго у. (?) 34.
Березняки с. К. г. Черкаскаго у. 115—117, 117—
118, 123.
Березянка с. К. г. Таращанскаго у. 70.
Берловка с. П. г. Ольгопольскаго у. 149—150.
Билиначи, ур. см. Богуславъ 429.
Биндюговка с. К. г. и у. 181—182, 198—199.

---

1) При составленіи указателя приняты слѣдующія сокращенія:
гор.—городъ, м.—мѣстечко. с.—село, ур.—урочище, г.—губернія,
у.—уѣздъ, К.—Кіевская, П.—Подольская, В.—Волинская.

Мѣстоположеніе урочищъ указано ссылками на тѣ населенныя
мѣстности, въ чертѣ земель которыхъ находятся данныя урочища.
Знакомъ (?) отмѣнены тѣ мѣстности, положеніе которыхъ не могло
быть опредѣлено съ точностію.

- Бієвцы с. К. г. Каневского у. 113.
 Бобрица с. К. г. Каневс. у. 192, 193, 342.
 Богороховичъ ур. см. Турія 281.
- ✓ Богуславъ м. К. г. Каневс. у. 68—69, 137—138, 238—239, 266, 380—382, 392—394, 394—397, 397—399, 399—400, 407—408, 408—410, 410—411, 412—413, 413—415, 416, 417, 418—419; 419—421, 421—422, 422—423, 424, 425—526, 429—430, 430—431, 432, 433, 434—435, 435—437, 437—439, 439—440, 440—441, 441—442, 442—444, 444—446, 446—447, 447—448, 448—450, 451, 452—453, 453—454, 454—455, 455—456, 457—458, 462—464, 464—466, 467—468.
- Божковщина ур. см. Бобрица 193.
 Бондаровка с. В. г. Житомирского у. 90—92.
 Бондаровщина ур. см. Богуславъ 381, 416.
 Борекъ ур. см. Цесарская Слобода 143—144.
 Братскій Байракъ ур. см. Яновка 152.
 Бруслиновъ с. П. г. Литинского у. 72, 111—112, 133, 343—344, 344—345, 346—347.
 Бузовая с. К. г. и у. 44.
 Буки Корсунскіе см. Корсунъ 350, 492.
 Бурты с. К. г. Черкас. у. 284—285.
 Бутковъ ур. см. Хмѣльникъ 187, 188, 202, 236, 251, 255, 282, 371, 374.
 Быкова с. К. г. Сквирского у. 498—503.
 Быстрикъ с. К. г. Бердичевского у. 190—191.
 Бычанка ур. К. г. и у. 44.
 Веледники Старые, с. В. г. Овруцкого у. 477—480.
 Вергуны ур. см. Литвинець 297, 365.
 Вереміевка ур. см. Богуславъ 266, 413—415.
 ✓ Вересы с. В. г. Овруцкого у. 171—173.
 Винницкая Слободка с. П. г. Винницкого у. 384.
 Винницкіе хутора с. П. г. Винниц. у. 142—143, 174, 176, 285—287, 355—357, 369, 489—491.
 Винополь (?) 321

- Водяная с. К. г. Звенигородскаго у. 247—249.
 Войтовцы с. П. г. Летичевского у. 316—317.
 Волковыя с. В. г. (?) 426—427.
 Волосовъ с. В. г. Житомирскаго у. 106—108.
 Высь, рѣка, 321.
 Вязовокъ с. К. г. Черкаскаго у. 232, 284
 Гадыренково ур. см. Хмѣльникъ 296.
 Гайова ур. см. Пятигорка 325.
 Гайсынъ гор. П. г. 96—98, 114—115, 203—204. 245 —
 246, 287—289, 428—429, 497—498.
 Галушчинъ ур. см. Студенець 307.
 Германовка с. К. г. Бердичевского у. 493—494.
 Германовская Слобода с. К. г. и у. 45—47.
 Гладковичи с. В. г. Овруцкаго у. 15—17
 Глинище ур. см. Липовое 256.
 Глинки ур. см. Ленчинъ 314.
 Глубокая Долина ур. см. Богуславъ 68, 436, 456.
 Головащина ур. см. Полствинъ 145—148.
 Гончарыха ур. см. Сельце Каневское 180.
 Горбасовъ с. П. г. Летичевского у. 65—66, 76.
 Горбовичи ур. К. г. и у. 44
 Горбовъ с. В. г. Острожскаго у. (?) 157—166.
 Горголево ур. К. г. Звенигородскаго у. 167—168.
 Гореничи с. К. г. и у. 44.
 Городзкое с. К. г. Уманскаго у. 75.
 Городецкое ур. см. Хмѣльникъ 360.
 Горошки м. В. г. Житомирскаго у. 1.
 Грежаны с. В. г. Житомирскаго у. 2.
 Грушевъ с. К. г. Канев. у. 304, 319—320.
 Грыгоровцы с. (?) 12.
 Грыщинцы с. К. г. Каневск. у. 315—316.
 Гуйва, рѣка 484.
 Гуровщина с. К. г. и у. 44.
 Дереновка ур. см. Медведовка 225.

- Дешки с. К. г. Каневского у. 131—132, 200, 212—214,
 233, 236—238, 249—250, 505—506.
 Долгий Бродъ ур. К. г. и у. 43.
 Долгий Яръ ур. см. Богуславъ 393, 447, 455.
 Долговиржица ур. см. Радошинъ 405—
 Дорогинъ с. В. г. Овруцкаго у. 15—17.
 Дроздовъ с. В. г. Острожскаго у. (?) 157—166.
 Дупнатая Могила ур. см. Хмѣльникъ 195.
 Дыдеркалы Высшіе с. В. г. Кременецкаго у. 29—30.
 Дычки ур. В. г. Овруцкаго у. (?) 34.
 ✓ Езераны с. К. г. Радомысльскаго у. 101—103.
 Жабокрыки Малые с. В. г. Дубенскаго у. 23—27.
 Жаботынъ м. К. г. Черкаскаго у. 123.
 ✓ Жадьки с. К. г. Радомысльскаго у. 289—295.
 Животовка. с. К. г. Липовецкаго у. 335—336.
 Журнищи с. В. г. Дубенскаго у. 125—131.
 Журавковъ Яръ ур. см. Богуславъ 451.
 Завадовка с. К. г. Черкаскаго у. 193—194, 345—346.
 Заволоче. предмѣстье гор. Летичева 377—378.
 Залетичевка с. П. г. Летичевскаго у. 139—140, 377—378.
 Зарубинцы с. К. г. Сквирскаго у. 144, 190.
 Заставье ур. см. Радошинъ 405—406.
 Злочовка с. В. г. Дубенскаго у. 298—303.
 Змагайловка с. К. г. Черкаскаго у. 211—212.
 Зозовъ м. К. г. Липовецкаго у. 182—183.
 Иванковъ см. Пшеничники.
 Ивковцы с. К. г. Чигринскаго у. 242—243.
 Израилевка с. П. г. (?) 86—90.
 Илляшево см. Гадыренково.
 Исайки с. К. г. Каневского у. 452, 458—460.
 Искринъ шляхъ—дорога см. Богуславъ 411.
 Баламазка ур. см. Адамовка 179.
 Баленное с. К. г. Сквирскаго у. 133—137.
 Балитыча, лѣсъ см. Берловка 150.
 Балиша ур. П. г. Балтскаго у. 278.

- Кальниболото м. К. г. Звенигородскаго у. 18—19.
 Каменка, рѣчка, см. Богуславъ 448.
 Каменная Пустошь ур. см. Хмѣльникъ 251.
 ✓ Карабачинъ с. К. г. Радомысльскаго у. 99—101.
 Каргашинъ с. К. г. Каневскаго у. 253—254.
 Кашарнякъ ур. см. Ольшанка 196.
 Квизданы ур. см. Богуславъ 420.
 Кидановка с. К. г. Каневскаго у. 252—253.
 Кизданы, лѣсъ см. Литвинець 303
 Кимлиха ур. К. г. Чигринскаго у. 385—386.
 Киселевщина ур. см. Новоселица 495.
 Кисловское Монастырище ур. см. Кошовата 70.
 ✓ Кичкиры с. К. г. Радомысльскаго у. 77—79.
 Климовка ур. см. Богуславъ 421, 423, 424, 425.
 ✓ Княгининъ, лѣсъ, см. Хмѣльникъ 361.
 Кобыляница ур. см. Летичевъ 379.
 Ковали с. В. г. Житомирскаго у. 47—50.
 Ковали с. К. г. Каневскаго у. 297, 366.
 Ковтунивщина ур. см. Лысянка 31.
 Кодня м. В. г. Житомирскаго у. 63—64.
 Козачинъ Яръ ур. см. Завадовка 346,
 Козачки с. П. г. Летичевскаго у. 461.
 Козія Реберца ур. см. Хмѣльникъ 215.
 Козья Долина ур. см. Богуславъ 398.
 Коломазь ур. см. Бруслиновъ 72.
 Копытынцы с. П. г. Летичевскаго у. 85—86.
 ✓ Коржовщина ур. см. Баранье поле 459.
 Корсунъ м. К. г. Каневскаго у. 349—351, 491—493.
 ✓ Костіовцы ур. К. г. Радомысльскаго у. 104.
 Костянецъ с. К. г. Каневскаго у. 258—259, 259—260,
 336—337, 337—338, 368.
 Кошевата м. К. г. Таращанскаго у. 69—70.
 Кошыловцы с. П. г. (?) 8—9.
 Красники, хрторъ, П. г. Могилевскаго у. 142.
 Краснянка с. П. г. Ямпольскаго у. 209—210.

- Круглыя Лозы ур. К. г. (?) 228.
 Круглякъ ур. см. Богуславъ 68.
 Кругъ ур. см. Ленчинъ 314.
 Кузьминскій Островъ ур. см. Стрибежъ 270.
 Куликовка с. К. г. Чигринскаго у. 109—110.
 Буриловъ с. К. г. Каневскаго у. 306—307, 323—324.
 Куслыня ур. см. Богуславъ 436.
 Кѣтросы с. П. г. Балтскаго у. 233—234.
 Лазаровщина ур. см. Новоселица 272.
 Лазебниковъ Яръ ур. см. Богуславъ 467.
 Лазурцы с. К. г. Каневскаго у. 225—226, 271.
 Лебединъ с. К. г. Чигринскаго у. 94—95, 279—280,
 320—321, 322—323, 330.
 Ленчинъ с. В. г. Ровенскаго у. 308—315.
 Летичевъ гор. П. г. 85—86, 377—378, 379—380.
 Липовець гор. К. г. 183.
 Липовое с. К. г. Чигринскаго у. 229—230, 230—231,
 255—257, 348—349.
 Липянка с. К. г. Чигринскаго у. 153—154, 330.
 Литвинець с. К. г. Каневскаго у. 297, 303, 366.
 Локонь ур. см. Ленчинъ 314.
 Луговики с. К. г. Радомысльскаго у. 38—42.
 Лугъ с. П. г. Ольгопольскаго у. 264—265, 468—469.
 Лугъ хуторъ см. Прилука 327.
 Лугъ ур. см. Хмѣльникъ 195, 251
 Лука с. К. г. Таращанскаго у. 56.
 Лука ур. К. г. и у. 44.
 Лысянка м. К. г. Звенигородскаго у. 31, 124—125
 184—185,
 Макаровское ур. см. Сотники 105.
 Марковцы с. К. г. Бердичевскаго у. 118—122.
 Маслово с. К. г. Чигринскаго у. 322.
 Матузовъ с. К. г. Черкаскаго у. 317—319.
 Матурне, островъ на рѣкѣ Тясьминѣ 496.
 Мацоха, рѣка, см. Гайсинъ 497.

- Мачутыша ур. см. Радошинъ 405.
 Медведовка м. К. г. Чигринскаго у. 185—187, 221—
 223, 224—225, 338—339, 366—367, 382—384.
 Медведовка с. К. г. Каневского у. 264.
 Медвежанка с. В. г. Овруцкаго у. 15—17.
 Медвеженска Рудня с. В. г. Овруцкаго у. 15—17
 Медзяковскіе хутора с. П. г. Винницкаго у. 339—341,
 341—342, 471—474.
 Межиричъ м. К. г. Черкасскаго у. 331—332, 332—333.
 Милостовъ с. В. г. Ровенскаго у. 13—14.
 Мировка с. К. г. и у. 469—471.
 Мироны с. К. г. Каневского у. 218—219.
 Михайловка с. К. г. Звенигородскаго у. (?) 272—274, 323.
 Мишкевичи с. В. г. Овруцкаго у. (?) 33.
 Млыновица ур. см. Дешки 213.
 Мокрая Колигѹрка с. К. г. Звенигородскаго у. 257—258.
 Москалинець, лѣсъ, см. Бошовата 70.
 Моховатое ур. надъ рѣкою западною Десною 177—178.
 Мошково ур. В. г. Житомирскаго у. 65.
 Мужичи с. К. г. и у. 43.
 Мунчены с. (?) 508—509.
 Мытлинцы с. П. г. Гайсинскаго у. 154—155.
 Некраши с. К. г. и у. 43.
 Несторовъ ур. см. Сорокодубы 364.
 Нечаевка с. К. г. Чигринскаго у. 248, 329—330.
 Новоселица с. К. г. Чигринскаго у. 174—175, 204—205,
 271—272, 351—352, 352—353, 494—495.
 Новоселица с. П. г. Литинскаго у. 223—224.
 Оверковщина ур. см. Вязовоѹъ 232.
 Олешковъ Байракъ ур. К. г. Чигринскаго у. 243—245.
 ✓ Олъшана с. К. г. Звенигородскаго у. 227—229, 262—263.
 Олъшанка с. П. г. Ольгопольскаго у. 196.
 Олъховець с. К. г. Каневского у. 113.
 ✓ Осовцы с. К. г. Радомысльскаго у. 103—104
 ✓ Островъ ур. см. Чернеховъ 98.

- Охлоповъ с. В. г. (?) 60—62.
 Павликовъ Яръ ур. см. Матузовъ 318.
 Перевалы ур. см. Тептѣвка 506.
 * Перевисъ ур. см. Чернобыль 156,
 Писаровка с. П. г. Винницкаго у. 507—508.
 Пищальники с. К. г. Каневскаго у. 334.
 Подгорна ур. см. Змагайловка 211.
 Подгорская Слобода с. П. г. Ямпольскаго у. 503—505.
 Полствинъ с. К. г. Каневскаго у. 145—149.
 Потапцы с. К. г. Каневскаго у. 305.
 Потокъ м. К. г. Каневскаго у. 315.
 Прилука м. К. г. Бердичевскаго у. 206—207, 327, 389—390.
 Прыберимовъ Яръ ур. см. Кошовата 70
 Присевъ хуторъ см. Зарубинцы 144—145.
 Прыточиловка ручей, см. Богуславъ 434.
 Пуриково ур. см. Лебединъ 323.
 Пшеничники с. К. г. Каневскаго у. 276—277.
 Пѣкарщина с. В. г. Житомирскаго у 391—392.
 Пятигорка (Малая) с. К. г. Бердичевскаго у. 324—326.
 Радошинъ с. В. г. Ковельскаго у. 400—407.
 Ридки ур. см. Тептѣвка 506.
 Робче ур. см. Ленчинъ 314.
 Рокитна м. К. г. Васильковскаго у. 51—53.
 Романовка м. К. г. Сквирскаго у. 220—221.
 Романовъ Великій м. В. г. Новоградъ-Волынскаго у. 487.
 Рудня Старая с. В. г. Новоградъ-Волынскаго у. 487.
 Рушавская Слобода см. Подгорская Слобода.
 Садки с. П. г. (?) 9—11.
 Саражинъ, лѣсъ, П. г. Балтскаго у. 278.
 Седыльня ур. см. Радошинъ 405.
 Селенщина с. В. г. Житомирскаго у. 2.
 Селиберы с. В. г. Дубенскаго у. 125—131
 Сельце Каневское с. К. г. Каневскаго у. 180, 274—275.
 Сергѣевка ур. см. Богуславъ 440.
 Сергѣевщина ур. см. Березняки. 123.

- Сидоровка с. К. г. Каневского у. 5—7, 240, 241, 267.
 Сидорыха, хуторъ, П. г. Литинскаго у. 206.
 Сизеневщина ур. см. Богуславъ 380—381, 417.
 Сикава с. (часть с. Цесарской Слободы) К. г. Черкас-
 скаго у. 188—189.
 Сколобовцы с. В. г. Житомирскаго у. 3.
 Скрыпниковщина ур. см. Корсунъ 350.
 Слотына ур. см. Новоселица 495.
 Слюсаревъ, хуторъ П. г. Ольгопольскаго у. 217.
 Смила м. К. г. Черкаскаго у. 328—329, 487—488.
 Снѣжная с. К. г. Сквирскаго у. 190.
 Солодыры с. В. г. Житомирскаго у. 2.
 Сорокодубы с. П. г. Брацлавскаго у. 359—360, 363—364.
 Сорочинъ ур. см. Медведовка 339.
 Сотники с. К. г. Каневского у. 22, 95—96, 105.
 Спичинцы с. П. г. Летичевскаго у. 81.
 Ставище—Островъ с. В. г. Житомирскаго у. 3.
 Старыки с. В. г. Дубенскаго у. 27.
 Стеблевъ м. К. г. Каневского у. 59—60, 376—377.
 Степанцы Великіе м. К. г. Каневского у. 297, 365—366.
 Страхи, хуторъ, П. г. Могилевскаго у. 141.
 • Стрыбижъ с. В. г. Житомирскаго у. 270.
 Студенецкое ур. см. Лысянка 124.
 Студенець с. К. г. Каневского у. 275—276, 307—308,
 354—355.
 Сулиминъ Байракъ ур. см. Нечаевка 330.
 Супруновскій Майданъ с. П. г. (?) 357—358.
 Сынгуры с. В. г. Житомирскаго у. 64—65.
 Сѣдлище ур. см. Радошинъ 406.
 Сѣница м. К. г. Каневского у. 80, 110—111, 219—220,
 226—227.
 Таравщина ур. см. Богуславъ 455.
 Тарановскій Прудъ ур. см. Сидоровка 267
 Тараца с. К. г. Каневского у. 28—29.
 Тарловка с. П. г. Летичевскаго у. 460—462.

- Тептіевка с. К. г. Каневского у. 505—506.
 Толочный Островъ ур. см. Новоселица 205.
 Торговое ур. см. Лечинь 314.
 Троковъ с. В. г. Житомирского у. 177.
 Тростянець с. К. г. Каневского у. 202, 315, 364—365.
 Трощинъ с. К. г. Каневского у. 193, 269, 277, 342.
 Трушевы с. К. г. Чигринского у. 358—359, 375.
 Тулинцы с. К. г. Каневского у. 183—184, 305—306.
 Турія с. К. г. Чигринского у. 441, 466—467.
 Туники с. К. г. Каневского у. 281, 327—328.
 Ушица с. В. г. Житомирского у. 92—93.
 Французска с. П. г. Балтского у. 210—211.
 Футоръ (Шандра) с. К. г. Каневского у. 348.
 Хвастовъ м. К. г. Васильковского у. 372—373.
 Хворостное ур. см. Краснянка 209.
 Хвусенка Малая с. В. г. Овруцкого у. 169—171.
 Хижинцы с. К. г. Звенигородского у. 474—475.
 Хмѣльникъ м. П. г. Литинского у. 71, 187, 195, 201, 202—
 203, 206, 208, 208—209, 215, 216, 234—235, 235—236
 250—252, 254—255, 268, 282, 296, 360—361, 361—362
 362—363, 370, 370—371, 372, 374
 Хмѣльницкая Слобода с. П. г. Литинского у. 268.
 Хохотва с. К. г. Каневского у. 239, 435.
 Цесарская Слобода с. К. г. Черкасского у. 143—144.
 197—198
 Полнова с. В. г. Житомирского у. 2.
 Цымбалы ур. см. Тептіевка 506.
 Цыруликово урочище см. Медведовка 222.
 Чайки, с. К. г. Каневского у. 465.
 Чаповцы с. П. г. (?) 12.
 Черленевцы с. П. г. Литинского у. 82—85.
 Червцовая Стѣнка ур. П. г. Брацлавского у. 390—391.
 Черепки с. В. г. Овруцкого у. (?) 34.
 Чернеховъ м. В. г. Житомирского у. 98—99.
 Чернявка с. В. г. Житомирского у. 3.

- Чечельникъ м. П. г. Ольгопольскаго у. 217.
 Чолновка ур. см. Турія 328.
 Чорна Дуброва ур. см. Новоселица 353.
 ✓ Чорнобыль м. К. г. Радомысльскаго у. 156, 214—215.
 Черномазовщина ур. см. Костянець 259, 368.
 Шелевщина ур. см. Ольшана 228.
 Шелестовъ Крестъ ур. см. Туники 446.
 Широкий Мытникъ ур. см. Хмѣльникъ 208, 208—209.
 Шотурминцы с. П. г. (?) 11,
 Шпаковское ур. К. г. Каневскаго у. 145—148.
 Шпаковщина ур. см. Богуславъ 429.
 Шпитки с. К. г. и у. 43—44.
 Шпола м. К. г. Звенигородскаго у. 279, 282—284.
 Щедрова с. П. г. Летичевскаго у. 260—262, 386—387,
 388—389, 485—486.
 Юрковщина с. В. г. Овруцкаго у. 480—483.
 Яблоновъ с. К. г. Каневскаго у. 335.
 Язвички ур. см. Ленчинъ 314.
 Яновка с. К. г. Чигринскаго у. 152—153.
 Ярмолинъ ур. см. Пищальники 334.
 Ясногородка м. К. г. и у. 43.
 Яхновъ Яръ ур. см. Смила 329
-

ОГЛАВЛЕНІЕ.

СТРАН.

1. Инвентарь мѣстечка Горошковъ и принадлежащихъ къ нему сель съ исчисленіемъ количества крестьянъ, количества барщины и даней и съ оцѣнкою этихъ повинностей. 1700. Сентября 9. - - - - - 1.
2. Сознаніе вознаго о томъ, что онъ арестовалъ въ мѣстечкѣ Ягельницѣ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній Іосифа Потоцкаго. 1701. Юля 1. - - - - - 4.
3. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Сидоровки, Федоромъ Падаленкомъ, войту города Стеблева, Семену Вербицкому, на прудъ, сѣнокосъ и другія угодія, лежація въ селѣ Сидоровкѣ. 1703. Мая 20. 5.
4. Инвентарь Кошылловской волости, заключающій въ себѣ показанія о количествѣ повинностей и дани, получаемыхъ помѣщикомъ отъ крестьянъ. 1704. Марта 20. 7.
5. Инвентарь части села Милостова, съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1704. Ноября 12. 13.
6. Счетъ издержекъ, понесенныхъ дворяниномъ Федоромъ Павшею на постройку желѣзноплавильнаго завода, который онъ предоставляетъ въ арендное владѣніе вольнымъ мастерамъ. При исчисленіи издержекъ сосчитана панщина и означено какъ количество оной, такъ и ея стоимость. 1705. Марта 20. - - - - - 14.
7. Купчая крѣпость на прудъ въ мѣстечкѣ Калниболотѣ, выданная Василемъ Андріенкомъ, мѣщанину Степану Гризлу. 1706. Августа 26. . . . .
Условія, на которыхъ вдова Удяна Грыздиха дозволяетъ строить мельницу Федору Стефановичу у сво-

- его пруда и на своей землѣ 1722. Апрель 8. - - - 18.
8. Сознаніе вознаго о томъ, что онъ арестоваль въ селѣ Кушковцахъ крестьянъ, обжавшихъ изъ имѣнія дворянъ Любенецкихъ, и вмѣстѣ съ тѣмъ вручилъ владѣльцамъ Кушковецъ, дворянамъ Глуховскимъ, позовъ, требующій ихъ къ суду за передержку этихъ крестьянъ. 1708. Февраля 11 - - - - - 19.
9. Купчая крѣпость, выданная корсунскимъ обывателемъ, Яковомъ Шустаченкомъ, Павлу Беркуту на участокъ земли, находящійся въ селѣ Сотникахъ. 1709. Марта 25. 22.
10. Актъ передачи имѣнія Малыхъ Жабокрикъ во владѣніе дворянину Александру Гуровскому въ обеспечение суммы, слѣдующей ему отъ владѣтельницы этого имѣнія, графини Тарновской. При этомъ составленъ инвентарь села, съ показаніемъ повинностей крестьянъ въ пользу помѣщика. 1710. Мая 13. - - - - - 23.
11. Купчая крѣпость, выданная козакомъ Стеблевской сотни, Иваномъ Яценкомъ, атаману Ивану Ващенко на прудъ, сѣнокосъ и рощу, находящіяся въ селѣ Таращѣ. 1710. Октября 16. - - - - - 28.
12. Сознаніе вознаго о томъ, что онъ арестоваль въ селѣ Высихъ Дедеркалахъ крестьянъ, обжавшихъ изъ имѣній дворянина Константина Слюбичъ-Заленскаго. 1713. Апрель 6. - - - - - 29.
13. Купчая крѣпость на урочище, называемое Ковтуновщина и на плотину въ окрестности мѣстечка Лысянки, выданная хорунжимъ Лысянскимъ козакомъ, Василиемъ Зубкомъ, Лысянскому мѣщанину, Григорію Гоготвѣ. 1714. Мая 9. - - - - - 30.
14. Актъ передачи имѣній: Мишковичъ, Черепковъ и другихъ во владѣніе дворянину Александру Збиковскому по приговору Люблинскаго трибунала. При этомъ составленъ инвентарь упомянутыхъ селъ съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1719. Февраля 25 31.
15. Допросы, отобранныя въ Дубенскомъ магистратѣ отъ бѣлаго крестьянина, Апанаса Говина, по поводу обвиненія его въ убійствѣ жены. — Приговоръ, постановленный тѣмъ же магистратомъ, осуждающій подсуди-

- маго на смертную казнь. Описание самой казни. 1719
 Апрель 18—21. - - - - - 35.
16. Актъ передачи части села Луговиковъ, по приговору
 Люблинскаго трибунала, во владѣніе дворянину Анто-
 ну-Іоакиму Невмержицкому. При этомъ составленъ
 инвентарь съ показаніемъ количества крестьянскихъ
 повинностей. 1719. Апрель 28. - - - - - 38.
17. Инвентарь Ясногородской волости съ показаніемъ ко-
 личество крестьянскихъ повинностей. 1720. Іюля 1. 42.
18. Приговоръ гродскаго Винницкаго суда о возвращеніи
 помѣщику бѣжавшихъ отъ него крестьянъ. 1723.
 Октября 7. - - - - - 44.
19. Дарственная запись отъ графовъ Франциска и Карла
 Тарновскихъ, крестьянину Матвѣю Мошинскому на
 часть дохода изъ мельницы, находящейся въ селѣ Гер-
 мановской слободѣ, а также на потомственное владѣ-
 ніе полемъ и сѣнокосомъ, прилегающими къ этой
 мельницѣ. 1727. Апрель 6. - - - - - 45.
20. Актъ передачи села Ковалей, по приговору Люблин-
 скаго трибунала, во владѣніе дворянину Вентуръ-Ста-
 ниславу Ганскому. При этомъ составленъ инвентарь
 села съ показаніемъ количества крестьянскихъ повин-
 ностей. 1727. Іюня 14. - - - - - 47.
21. Актъ передачи имѣнія, мѣстечка Рокитна, по приго-
 вору Люблинскаго трибунала, во владѣніе дворянамъ
 Суринамъ и другимъ ихъ сонаслѣдникамъ. При этомъ
 приложенъ инвентарь имѣнія, 1727. Іюня 28. - - - 53.
22. Присяга, исполненная передъ судомъ гродскимъ жи-
 томирскимъ кievскимъ кастеляномъ, Казимиромъ Ста-
 ниславомъ Стецкимъ о томъ, что крестьяне, требу-
 емые имъ изъ имѣній разныхъ сосѣднихъ владѣль-
 цевъ, дѣйствительно его бѣглые крѣпостные люди.
 1728. Февраля 26. - - - - - 54.
23. Дарственная запись отъ дворянина Млодецкаго крестья-
 янину села Луки, Павлу Косенку на прудъ; 1732.
 Генваря 21. - - - - - 56.
24. Приговоръ гродскаго Винницкаго суда, осуждающій
 на вѣчную баницію дворянъ: Саломинію и Рафаила
 Контскихъ, за невыдачу ими крестьянъ, бѣжавшихъ

- въ ихъ села изъ имѣній Кіевскаго воеводы, Іосифа Потоцкаго. 1733. Февраля 18. - - - - - 57.
25. Мирова сдѣлка по поводу разграниченія земель, принадлежащихъ стеблевскимъ мѣщанамъ: Семену Вербицкому и Феську. 1733. Апрѣля 5. - - - - - 59.
26. Инвентарь села Охлопова, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1734. Октября 20. - - - - - 60.
27. Инвентарь мѣстечка Кодни и села Сынгуръ, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами. 1736. Іюля 3. - - - - - 62.
28. Право, данное управляющимъ Летичевскимъ староствомъ, дворяниномъ Матвѣемъ-Антоніемъ Бониславскимъ, крестьянину села Горбасова, Стецьку Колеснику, на право пользованія садомъ, принадлежащимъ крестьянскимъ сиротамъ, впредь до ихъ совершеннолѣтія. 1738. Іюля 14. - - - - - 65.
29. Рѣшеніе Кіевскаго земскаго суда о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній подстоля житомирскаго—Щеневскаго въ Каневское староство. 1741. Мая 4. - - - 66.
30. Духовное завѣщаніе богуславскаго мѣщанина, Стецька Кругляченка, которымъ онъ отказываетъ 2 сада въ пользу сына своего, Омелька. 1741. Мая 4. - - - 68.
31. Дарственная запись отъ новогрудскаго подстоля, Франциска-Антонія Млодецкаго, мѣщанину Кошеватскому, Василию Буйтку, на право потомственного владѣнія: прудомъ, прилежащимъ къ урочищу »Кисловское монастырище«, пасѣкою, находящеюся, въ лѣсу »Москалинцѣ«, садомъ—на урочищѣ »Приберыновъ Ярѣ« и полями въ селѣ Березянкѣ 1743. Августа 4. - - 69.
32. Дарственная запись отъ Хмѣльницкаго старосты, графа Іосифа Осолинскаго, крестьянину Николаю Сологубенку на потомственное пользованіе частью дохода изъ мельницы, находящейся на рѣкѣ Богѣ въ Хмѣльникѣ, а также владѣніе участкомъ поля и сѣнокоса. 1743. Октября 12. - - - - - 70.
33. Дарственная запись отъ Литинскаго старосты, Станислава-Антонія Свидзинскаго, крестьянину села Брусип-

- нова, Николаю Мекеденку, на урочище, называемое Коломазь. 1744. Марта 10. - - - - - 72.
34. Позовъ, требующій къ суду князя Франциска Любомирскаго за то, что онъ передерживаетъ въ своемъ имѣніи, Билиловской волости, крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній Кіевскаго кастеляна, Казимира Стецкаго, 1744. Декабря 17. - - - - - 73.
35. Дарственная запись отъ Франциска-Салезія Потоцкаго крестьянину Андрею Капканцу на право потомственного пользованія частью дохода изъ мельницы, построенной имъ-же въ селѣ Городецкомъ. 1745, Апрѣля 2. 75.
36. Дарственная запись на сѣнокосъ, данная крестьянину села Горбасова, Стецку Колеснику, управляющимъ Летичевскимъ староствомъ, дворяниномъ Кирштою. 1745. Юня 20. - - - - - 76.
37. Инвентарь села Кичкировъ, содержащій указанія о количествѣ повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1745. Ноября 23. - - - - - 77.
38. Дарственная запись отъ Сѣницкаго старосты, Станислава Слугоцкаго, крестьянину мѣстечка Сѣницы, Федору Буриму, на прудъ, мельницу и сѣнокосъ, лежащіе на рѣчкѣ Сѣницѣ. 1746. Октября 20. - - - - - 79.
39. Инвентарь села Спичинець, содержащій показаніе количества крестьянскихъ повинностей 1747. Генваря 22. 81.
40. Инвентарь села Черленевецъ, содержащій показаніе количества крестьянскихъ повинностей и исчисленіе крестьянъ, владѣющихъ наслѣдственно землею. 1748. Генваря 28. - - - - - 82.
41. Духовное завѣщаніе крестьянина Федора Мельника, по которому онъ отказываетъ сыновьямъ и женѣ свою усадьбу и 3 мельницы, находящіяся въ Летичевѣ и въ Копытынахъ 1748. Февраля 9. - - - - - 85.
42. Инвентарь села Израилевки, содержащій показаніе количества повинностей крестьянскихъ въ пользу помѣщика 1749. - - - - - 86.
43. Инвентарь мѣстечкв Бондаровки и села Ушицы, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1754. Генваря 2. - 90
44. Дарственная запись князя Ксаверія Любомирскаго

крестьянину Ивану Керекешѣ и сыну его Федору на прудъ и мельницу на верховьяхъ рѣчки Туріи въ окрестности Лебедина 1754. Апрѣля 7.

Запись эта подтверждена была впослѣдствіи въ годахъ: 1768, 1772, 1782 и 1787. - - - - - 94.

45. Купчая крѣпость на дугъ въ селѣ Сотникахъ выданная крестьяниномъ Юськомъ Грынемъ, крестьянину Кондрату Мошинцу. 1754. Октября 22. - - - - - 95.
46. Дарственная запись отъ дворянина Зафревскаго, гайсискому мѣщанину, Степану Красиловскому, на право потомственнаго владѣнія прудомъ на рѣкѣ Мачихѣ и прилегающими къ нему сѣнокосами. 1755. Юля 19. 96.
47. Дарственная запись отъ дворянина Бонавентуры Немавича, крестьянину Роману Троцку на часть урочища »Острова« принадлежащаго къ мѣстечку Чернехову. 1857. Генваря 21. - - - - - 98.
48. Инвентарь частей селѣ: Карабачина, Езерянь и Осовець, съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1757. Февраля 9. - - - - - 99.
49. Продажа урочища, называемаго Макаровское, Корсунскою экономіею крестьянину села Сотниковъ, Ивану Бутенку. 1758. Мая 17. - - - - - 105.
50. Инвентарь села Волосова съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1760. Марта 20. - - - - - 106.
51. Подтвержденіе отъ князя Каэтана Яблоновскаго крестьянину Матвію, Шляренку, наследственнаго права на мельницу, находящуюся на рѣкѣ Жаботинкѣ, въ селѣ Куликовѣ 1760. Апрѣля 18. - - - - - 108.
52. Дарственная запись отъ Сѣницкаго старосты, Константина Олизара, и жены его—Анны-Софіи крестьянамъ Сидору и Петру Буримамъ на потомственное владѣніе сѣнокосомъ и рощею въ мѣстечкѣ Сѣницѣ. 1762. Февраля 8. - - - - - 110.
53. Дарственная запись отъ Литинскаго старосты, Игнатія Свидзинскаго, крестьянину села Бруслинова, Григорію Мельнику, на право потомственнаго владѣнія мельницею и прилегающими къ ней: огородомъ, полемъ пасѣвою и лугомъ. 1762. Мая 30. - - - - - 111.

54. Купчая крѣпость на лугъ, лежащій надъ рѣкою Россю, выданная крестьянами села Ольховца: Василиемъ, и Степаномъ Володченками, крестьянину села Биевецъ Ивану Кондратенку Лелекѣ, 1762. Юня 19.
Переуступка того-же луга Лелекою крестьянину села Биевецъ, Михайлу Горовому 1768. Октября 5. - - 112.
55. Дарственная запись отъ жены Гайсинскаго старосты, Чечеловой, гайсинскому мѣщанину, Ивану Красни-скому, на право потомственного владѣнія прудомъ на рѣкѣ Мацохѣ, также прилегающими къ нему: сѣно-косомъ, лугомъ, рощею и пасѣвою. 1763 Юня 21 - 114.
56. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Бе-резняковъ, Федоромъ Березнякомъ, крестьянину Фе-дору Шаповаленку на мельницу, находящуюся въ се-лѣ Березнякахъ, на рѣкѣ Тасьминѣ. 1763. Октября 23. 115.
57. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину Прокопу Шаповаленку на лугъ, называемый Березняковъ, лежащій въ селѣ Бе-резнякахъ возлѣ мельницы Шаповаленка, 1764 Ноября 2. 117.
58. Инвентарь села Марковецъ, содержащій въ себѣ исчи-сленіе количества повинностей крестьянскихъ, отбы-ваемыхъ въ пользу помѣщика. 1765 Генваря 16. - 118.
59. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину Шаповаленку на урочище, называемое Сергіевщина, лежащее вблизи села Бе-резняковъ, въ лѣсу, принадлежащемъ къ мѣстечку Жаботину. 1765. Декабря 30. - - - - - 123.
60. Купчая крѣпость, выданная Лисянскимъ мѣщаниномъ Степкомъ Желизнымъ, Лисянскому-же мѣщанину, Сте-пану Яроцкому, на урочище, называемое Студенец-кое, 1766. Юля 28. - - - - - 124.
61. Актъ передачи селъ: Жорницъ и Селиберъ по при-говору Люблинскаго трибунала во владѣніе дворянамъ Александру и Станиславу Малинскимъ. При этомъ составляемъ инвентарь упомянутыхъ селъ съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей, 1766. Августа 8. - - - - - 125.
62. Инвентарь села Дешекъ съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1766. Ноября 5. . . . . 131.

63. Дарственная запись отъ дворянина Дунтына крестьянину села Бруслинова, Григорію Мельнику, на садъ, прудъ и поляну. 1767. Юля 6. - - - - - 133.
64. Инвентарь села Каленнаго съ показаніемъ въ немъ количества крестьянскихъ повинностей. 1768 Марта 18. 133.
65. Духовное завѣщаніе богуславскаго мѣщанина, Іоанна Крывоконя, которымъ онъ отказываетъ сыну своему, Степану, домъ и садъ въ Богуславѣ, прудъ на урочищѣ Вереміевкѣ и садъ въ лѣсу. 1769. Февраля 22. - - 137.
66. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Залетичевки, Еленою Паськовою и сыномъ ея, Прокопомъ, летичевскимъ мѣщанамъ: Петру и Томѣ Яцыленкамъ, на хуторъ, лежащій въ лѣсу Подлипномъ 1770. Феврал. 12 139.
67. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара: Федоромъ и Анною Зарцкими, мѣщанамъ: Ивану и Софіи Яндецкимъ. 1770 Февраля 27. - - - - - 141.
68. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара Романомъ и Марьею Науменками, мѣщанамъ: Василю и Настасіи Левченкамъ на хуторъ, называемый Красники 1770. Апрѣля 1. - - - - - 141.
69. Дарственная запись отъ Николая Кобылки, крестьянина села Винницкихъ Хуторовъ, племянницѣ его, Татьянѣ, и ея мужу, Максиму Гарасименку, на усадьбу и садъ. 1771, Августа 11. - - - - - 142.
70. Продажная запись, выданная черкасскою экономіею козаку Дмитрію Прихненку на лугъ и лѣсъ, лежащіе на урочищѣ »Борекъ« въ селѣ Цесарской Слободѣ. 1771. Сентября 8. - - - - - 143.
71. Дарственная запись отъ дворянина Игнатія Моравскаго Деміану, войту села Зарубинець, на потомственное владѣніе хуторомъ Присевымъ. 1772. Февраля 6. 144.
72. Подтвержденіе Таганецкою экономіею покупки пасѣки крестьяниномъ села Полствина, Михайломъ Пашенкомъ, у крестьянина Гаврила Головаченка и дарственная отъ той же экономіи Пашенку на урочище Шпаковское. 1772. Апрѣля 14.
- Подтвержденіе предъидущаго акта владѣльцемъ Таганецкаго имѣнія, дворяниномъ Леонардомъ Свейковскимъ 1776. Февраля 13 и 1779, Ноября 5.

Описаніе границъ и величины урочищъ: Головащины и Шпаковского, принадлежащихъ крестьянину Пащенко, составленное урядникомъ Таганецкой экономіи и добросовѣстными изъ крестьянъ. 1787. Апрѣля 16.

Подтверженіе, выданное Михайлу Пащенко дворяниномъ Лворницкимъ на право владѣнія урочищами Головащина и Шпаковское. 1787. Апрѣля 17. - - - 145.

73. Дарственная запись отъ имени старосты Петра Потоцкаго крестьянину села Берловки, Грыцьку Страпчуку, на садъ и пасѣку, лежащіе въ лѣсу, называемомъ Калитыча. 1772. Апрѣля 26.

Подтверженіе продажи Страпчукомъ тѣхъ-же угодій крестьянину Василю Стефанковичу. 1774. Іюня 20. 149.

74. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ города Бара, Иваномъ Константиновскимъ, войту того-же города, Антону Скрешевскому, на хуторъ, садъ, сѣнокосъ и прудъ. 1772. Мая 26. - - - - - 150.

75. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара: Казимиромъ и Ягнишкою Поплавскими, мѣщанину Ивану Мышелову на хуторъ. 1772. Іюля 6. - - - - 151.

76. Дарственная запись отъ князя Франциска Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ села Яновки: Степану и Якову Брайкамъ, на прудъ, сѣнокосъ и садъ, лежащіе на урочищѣ »Братскій Байрагъ». 1772. Іюля 18. 152.

77. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Липянь, Ивану Киселенку, на мельницу, прудъ и сѣнокосъ, лежащіе на рѣчкѣ Толмачъ, 1772. Іюля 29. - - - - - 153.

78. Дарственная запись отъ дворянки Чечелевой, крестьянину Максиму Ольховому на прудъ, лежащій въ селѣ Мытлинцахъ. 1772. Ноября 15. - - - - - 154.

79. Дарственная запись отъ графа Ивана-Николая-Ксаверія Ходкевича, черныбыльскому мѣщанину, Іосифу Медведенку, на усадьбу въ Черныбыль и на сѣнокосъ на урочищѣ »Перевисъ». 1772. Декабря 9. - - - - 155.

80. Инвентарь селъ Дроздова и Горбова, заключающій въ себѣ подробное исчисленіе повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1773. Іюня 24. 157.

81. Подтвержденіе комиссаромъ Звенигородскаго староства продажи рощи, сада и огорода, лежащихъ на урочищѣ Горголемомъ, крестьяниномъ Иваномъ Писанкою крестьянину Ивану Семикрасѣ 1774. Февраля 11. - 167.
82. Актъ передачи имѣній: части села Малой-Хвусенки и села Вересовъ во владѣніе дворянамъ: Онуфрію и Иосифу Вержинскимъ. При этомъ составлены инвентари упомянутыхъ селъ съ исчисленіемъ крестьянскихъ повинностей. 1774. Февраля 14. - - - - - 168.
83. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Винницкихъ Хуторовъ, Николаемъ Кобылкою, крестьянину Нечипору Дахненчуку на прудъ. 1774. Апрѣл. 10 174.
84. Дарственная запись отъ Чигиринской экономіи крестьянину села Новоселицы, Олексѣ Остапенку, на садъ, находящійся въ томъ-же селѣ. 1774. Апрѣля 12. - - 174.
85. Продажа крестьяниномъ Григоріемъ Билымъ, брату его, Федору Билому, доставшагося ему по наслѣдству участка земли въ селѣ Винницкіе Хутора, 1774. Апр. 17. 176.
86. Дарственная запись отъ дворянина Генриха Немирича крестьянину села Трокова, Василию Прокопчуку на поле и усадьбу. 1775. Апрѣля 24. - - - - - 177.
87. Дарственная запись отъ дворянина Таршевскаго крестьянину Андрею Мельнику на право потомственного владѣнія сѣнокосомъ, пасѣкою и рощею на урочищѣ, лежащемъ между рѣкою Десною и озеромъ Моховатымъ. 1775. Мая 22. - - - - - 177.
88. Продажа намѣстникомъ Чигиринскаго староства, Залевскимъ, крестьянину села Адамовки, Антону Хоменку, въ потомственное его владѣніе, луга, называемаго »Каламазка». 1775. Іюля 2. - - - - - 178.
89. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Каневскаго Сельца, Якимомъ Стокаченкомъ; крестьянину того же села, Прокопу Пойденку, на усадьбу, поле и 3 сада. 1775. Іюля 5. - - - - - 180.
90. Дарственная запись отъ графа Іоанна—Амора Тарновскаго крестьянину села Виндюговки, Мойсею Сугаку, на право владѣнія мельницею и прудомъ на рѣчкѣ Бизьмянной, ниже села Вендюговки а также прилегающими къ пруду лугомъ и рощею. 1775. Августа 17. 181.

91. Дарственная запись отъ дворянина Луки Струтинскаго козаку Кондрату Запорожцу на хуторъ, лежащій въ окрестности села Зозова. 1775. Сентября 13. - - 182.
92. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Тулинецъ, Антономъ Перебиносенкомъ, крестьянкѣ того-же села, Агафіи Перебиносенковой, на принадлежащія ему наслѣдственно: два огорода и садъ. 1775. Сентября 16. - - - - - 183.
93. Дарственная запись, данная отъ имени князя Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Лысянки, Степану Яроцкому, на право потомственного владѣнія прудомъ на рѣчкѣ Бужанкѣ и прилежающимъ къ нему сѣнокосомъ. 1775. Ноября 30. - - - - - 184.
94. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ мѣстечка Медведовки, Гавріиломъ Костыковымъ зятемъ, писарю городскому, Марку Исаевичу, на усадьбу, садъ, левяду, поле и сѣнокосъ, прилежающіе къ рѣчкѣ Медведовкѣ. 1776. Мая 23. - - - - - 185.
95. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Несторомъ Швецомъ, козаку, Павлу Охотѣ, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1776. Іюля 12. 187.
96. Дарственная запись отъ Павла Волыка, зятю его, Павлу Лаврикову, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1776. Іюля 16. - - - - - 188.
97. Дарственная запись отъ князя Сангушка на лугъ крестьянину села Сикавы, Семену Куттенку 1776. Ноября 8. - - - - - 188.
98. Приказаніе дворянина Степана Варановскаго войту села Снѣжной о томъ, чтобы крестьяне изъ его села не опустошали роци, принадлежащей войту села Зарубинецъ, Деміану. 1776. Декабря 29. - - - - - 189.
99. Дарственная запись отъ князя Альбрехта Радзивила крестьянамъ: Лукѣ Музыкѣ, и братьямъ: Данилу, Онуфрию, Федору, Павлу и Гарасиму Руденкамъ, на потомственное владѣніе хуторомъ, лежащимъ близъ села Быстрика. 1777. Генваря 29 - - - - - 190.
100. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Бобрицы, Θεодосією Степаненковою, сыну своему, Федору Степаненку, на мельницу и прудъ 1777. Марта 16. 191

101. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Бобрисы, Θεодосією Степаненковою, своимъ сыновьямъ: Михайлу и Тымошу Степаненкамъ, на урочище, называемое Божковщина 1777. Марта 16. - - - - - 192.
102. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину Тышку Шевченку на право потомственного владѣнія хуторомъ, лежащимъ на рѣчкѣ Грузкой возлѣ села Завадовки. 1777. Мая 7. - - 193.
103. Дарственная запись отъ замка и магистрата Хмѣльницкаго мѣщанину, Петру Яременковому зятю, на сѣнокось, лежащій на урочищѣ Лугъ. 1777. Мая 16. - 1 94
104. Дарственная запись отъ князя Александра Любомирскаго крестьянину Нестору Самсону на хуторъ, лежащій близъ села Ольшанки. 1777. Сентября 6. - - 195.
105. Продажа мельницы Осипомъ Кириковымъ жителю села Стодонецъ, Николаю Сенькову. 1777. Сентября 12. 197.
106. Дарственная запись отъ Волынскаго воеводы, князя Сангушка, крестьянину села Слободы, Семену Куттѣ, на право потомственного владѣнія дубовою рощею, прилегающею къ его усадьбѣ. 1777. Сентября 22. - 197.
107. Дарственная запись отъ графа Рафаила-Амора Тарновскаго крестьянамъ села Биндюговки, Мойсею и Петру Сугакамъ, на право владѣнія мельницею, прудомъ, рощею и лугомъ, лежащими на рѣчкѣ Безъмянной. 1777. Октября 3. - - - - - 198.
108. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Степаномъ Володькомъ, мѣщанамъ Мартыну, Алексѣю, Грыцьку и Климу Горовенкамъ на мельницу, лежащую противъ села Дешки. 1777. Ноября 7. - - - - - 199.
109. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкою мѣщанкою, Любкою Данильченковою, хмѣльницкому мѣщанину, Иваву Шевченку, на хуторъ, прудъ и сѣнокось 1778. Генваря 29. - - - - - 201.
110. Купчая крѣпость выданная крестьяниномъ, Иваномъ Валюкомъ, крестьянину Федору Кусенку на поле и садъ въ селѣ Тростянцѣ 1778. Іюня 30. - - - - 202.
111. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Юськомъ Кухарскимъ-Шевченкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Павлу Охотѣ, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ 1778. Іюля 2. - - - - 202.

112. Дарственная запись отъ Гайсинскаго старосты, Михаила Судымонтовича-Чечеля, Гайсинскому мѣщанину, Ивану Струковскому, на прудъ, сѣнокось, пастѣку и усадьбу. 1778. Августа 11. - - - - - 203.
113. Продажа Чигринскою экономіею крестьянину села Новоселицы, Тимошу, сѣнокоса, лежащаго на Толочномъ островѣ, на рѣкѣ Тясьминѣ 1778. Октября 9. Переуступка того-же сѣнокоса Тымошемъ крестьянину Василию Погорилому. 1799. Февраля 20. - - - - - 204.
114. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Иваномъ Матіяшенкомъ, мѣщанину Ѳомѣ Лытесому на хуторъ. 1778. Октября 17. - - - - - 205.
115. Мѣновая запись, свидѣтельствующая о взаимной переуступкѣ хуторовъ другъ другу, состоявшейся между крестьянкою Гапкою Бурлачихою и козацкимъ атаманомъ, Иваномъ Валмикомъ. 1778. Декабря 7. - - 206.
116. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Иваномъ Сулименкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Тышку Сулимчуку, на хуторъ, лежащій на урочищѣ »Широкій Мытникъ« 1779. Марта 1-го - - 207.
117. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Тышкомъ Сулименкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Сидору Слободзянику, на хуторъ, называемый Сулимовъ 1779. Марта 11. - - - - - 208.
118. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ, Иваномъ Моружкомъ, мѣщанину Ивану Левоненку на хуторъ, находящійся въ окрестности мѣстечка Краснаго. 1779. Апрѣля 4. - - - - - 209.
119. Дарственная запись отъ князя Александра Любомирскаго крестьянину Никитѣ Лукашуку на рошу и сѣнокось, находящіеся въ селѣ Французской. 1779. Юня 3. 210.
120. Дарственная запись отъ волынскаго воеводы, князя Сангушка, крестьянину села Змагайловки, Денису Березному, на сѣнокось, называемый Подгорный. 1779. Августа 20. - - - - - 211.
121. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ, Яковомъ Володченкомъ, крестьянину, Мартыну Горовенку, на урочище, называемое Млыновица, лежащее въ чертѣ земель села Дешки. 1779. Декабря 2. - - - - - 212.

122. Дарственная запись отъ графа Іоанна Ходкевича чернобыльскому мѣщанину Осипу Ярутѣ на усадьбу, огородъ и сѣнокосъ въ мѣстечкѣ Чернобыльѣ. 1780. Января 17. - - - - - 214.
123. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Андреемъ Дрылюченкомъ, Ивану Новаку на хуторъ, лежащій на урочищѣ »Козіи Реберца«. 1780. Марта 21. - - - - - 215.
124. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкою мѣщанкою, Магдою Дзимирскою, мѣщанину Кондрату Климчуку на усадьбу, поле и сѣнокосъ въ мѣстечкѣ Хмѣльникѣ. 1780. Марта 21. - - - - - 216.
125. Актъ осмотра границъ хутора, называемаго »Слюсаревый« принадлежащаго Григорію Марцинковскому. 1780. Апрѣля 10. - - - - - 217.
126. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Мироновъ, Гарасимомъ Перехристенкомъ, крестьянину тогоже села, Михайлу Околотенку, на лугъ, лежащій въ селѣ Миронахъ 1780. Іюня 12. - - - - - 217.
127. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ мѣстечка Сѣницы, Сидоромъ Буримомъ, брату его, Петру Буриму, на принадлежавшую ему половину сѣнокоса и рощи. 1780. Іюля 5. - - - - - 219.
128. Дарственная запись отъ князя Іосифа Любомирскаго, крестьянину Грицьку Прокопенку на право потомственнаго владѣнія хуторомъ и пасѣкою въ селѣ Романовкѣ, 1780. Октября 11. - - - - - 220.
129. Дарственная запись отъ князя Антона Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Медведовки, Степану Безрадецкому, на мельницу и прудъ, лежащіе на урочищѣ, »Цыруликовомъ« на рѣчкѣ Медведовкѣ, а также на землю, по обѣимъ сторонамъ тогоже пруда. 1780. Декабря 11. - - - - - 221
130. Дарственная запись, выданная управляющимъ Литинскимъ староствомъ, дворяниномъ Ѳомою Цишевскимъ, крестьянину Іовхиму Мельнику на право потомственнаго владѣнія двумя мельницами и сѣнокосомъ въ селѣ Новоселицѣ. 1781. Марта 2. - - - - - 223.
131. Дарственная запись, выданная отъ имени князя Антонія Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Медведовки

- Игнату Пугаченку, на урочище, называемое Дереновка. 1781. Марта 20.
- Продажа того-же урочища Пугаченкомъ Марку Исаенку. 1789. Марта 30. - - - - - 224.
132. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Лазурецъ, Михайломъ Примакомъ, крестьянамъ села Потапецъ: Тимошу и Михайлу Крамаренкамъ, на усадьбу, поле и рощу въ селѣ Лазурцахъ 1781. Марта 30. 225.
133. Распоряженіе экономіи Сѣницкаго староства, по которому земля, принадлежавшая крестьянину Сидору Буриму, отдается во владѣніе его брату, Петру Буриму, впредь до уплаты Сидоромъ 15 рублей, внесенныхъ его братомъ вмѣсто него въ кассу экономіи. 1781. Апрѣля 27. - - - - - 226.
134. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ Кирилу и Василию Артеменкамъ на мельницу и прудъ, находящіеся на рѣкѣ Ольшаной, также на прилежающіе къ нимъ: лугъ, садъ и рощу, на урочищѣ »Шелевщинѣ« и сѣнокосъ на урочищѣ »Круглыя Лозы« 1781. Іюля 5. - - - - 227.
135. Дарственная запись на сѣнокосъ отъ экономіи Чигринскаго староства крестьянину села Липового, Данилу Квашѣ. 1781. Іюля 6. - - - - - 229.
136. Дарственная запись отъ имени князя Антонія Яблоновскаго крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу, на лугъ, лежащій въ нлвняхъ. 1781. Іюля 6. 230.
137. Дарственная запись отъ князя Любомирскаго крестьянину села Вязовка, Іосипу Ордерью, на сѣнокосъ, садъ и пасѣку, лежащіе на урочищѣ Оверковщинѣ. 1781. Іюля 6. - - - - - 232.
138. Дарственная запись отъ управляющаго Богуславскимъ имѣніемъ, дворянина Ивана Жуковскаго, мѣщанину Мартыну Горовенку на право потомственнаго владѣнія озеромъ и лугомъ надъ рѣкою Росью въ селѣ Дешкахъ. 1781. Сентября 3. - - - - - 232.
139. Дозволеніе, данное княземъ Александромъ Любомирскимъ крестьянину Симеону Сорочану на право пользованія прудомъ, прилежающимъ къ пасѣкѣ Сорочана въ селѣ Кѣтросяхъ. 1781. Сентября 24. - - - - 233.
140. Купчая крѣпость, выданная мѣщанкою города Хмѣль-

- ника, Агафією Павлихою, мѣщанину хмѣльницкому, Данилу Красильничину, на поле, сѣнокося и прудъ. 1781. Октября 19 - - - - - 234.
141. Духовное завѣщаніе, составленное хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Никитой Войтенкомъ, по которому онъ отказываетъ своимъ сыновьямъ принадлежащій ему хуторъ, находящійся на урочищѣ Бутковѣ. 1781. Ноября 3. - - - - - 235.
142. Определеніе членами Богуславскаго магистрата границъ земли, принадлежавшей въ селѣ Дешкахъ мѣщанину Мартыну Горовенку. 1781. Ноября 20. - - 236.
143. Купчая крѣпость на лугъ, лежащій надъ рѣкою Росью, при городѣ Богуславѣ, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Гараськомъ Ткаченкомъ, крестьянину села Хохотвы, Федору Крижановскому. 1781. Декабря 20. Дарственная запись на половину того-же луга отъ Федора Крижановскаго сыновьямъ его: Льву и Григорию Крижановскимъ. 1798. Ноября 5. - - - - - 238.
144. Документъ, выданный княгинею Францискою Викторіею Яблоновскою крестьянину Роману Шоколенку, подтверждающій ему право на потомственное владѣніе землею, приобрѣтенною имъ въ селѣ Сидоровѣ. 1782. Генваря 6. - - - - - 240.
145. Продажа экономіею Чигринскаго староства участка земли въ селѣ Ивковцахъ крестьянину Тымку Бурцу 1782. Марта 30.
Купчая крѣпость, выданная на ту же землю крестьянами: Трофимомъ Бурченкомъ и Михайломъ Вороненкомъ писарю мѣстечка Медведовки, Марку Исаевичу. 1788. Марта 8.
Переуступка той-же земли крестьянину села Новоселицы, Михайлу Погорилому. 1788. Мая 8. - - - - 242.
146. Купчая крѣпость, выданная козакомъ Чигринскаго полка, Иваномъ Олешченкомъ, козаку того-же полка, Василию Коробченку, на урочище, называемое »Олешковъ Байракъ.« 1660. Генваря 1.
Подтвержденіе права на то же урочище. выданное экономіею Чигринскаго староства Якиму Ивонѣ, получившему оное, въ качествѣ приданнаго, отъ Коробченковъ. 1782. Іюля 7. - - - - - 243.

147. Дарственная запись отъ владѣтельницы Гайсынскаго староства, дворянки Анны Чечелевой, гайсынскому мѣщанину, Дацку Шевцу, на островъ, лежащій въ городѣ Гайсынѣ за рѣкою Собомъ. 1782. Юля 10. 245.
148. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Водяной, Андрею Шелесту, на потомственное владеніе сѣнокосомъ, съ правомъ завести въ немъ хуторъ. 1782. Юля 15.
Купчая крѣпость на тотъ-же хуторъ, выданная Шелестомъ крестьянамъ села Нечаевой: Ивану и Петру Осадчукамъ. 1794. Генваря 29. - - - - - 247.
149. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Макаромъ Пончошнымъ, крестьянину Мартыну Михайленку на участокъ поля въ селѣ Дешкахъ. 1782 Сентября 4. 249.
150. Документъ, выданный Подляскимъ воеводою, Хмѣльницкимъ старостою, графомъ Юсіфомъ Оссолинскимъ, мѣщанину, Степану Бабюку, на право потомственнаго владѣнія домою въ Хмѣльникѣ, 65 *днями* поля и 14 *днями* сѣнокоса, а также на временое владѣніе 40 *днями* поля и 4 *днями* сѣнокоса, впередъ до совершеннолѣтія наслѣдника этихъ земель, состоящаго у Бабюка въ опеку, мѣщанина Якова Кривоноса 1782. Октября 1. . . . . 250.
151. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Кидановки, Василиемъ Кубаличенкомъ, брату его, Григорію Кубаличенку, на лугъ, находящійся въ Кидановкѣ 1782. Декабря 23. - - - - - 252.
152. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Каргашина, Федоромъ Батракомъ, корсунскому мѣщанину, Левку Ищенку, на лугъ, рощу и поле. 1783. Февраля 10. 253.
153. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкими мѣщанами Билашами мѣщанину Денису Тышченку на прудъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ 1783. Марта 13. - - - 254.
154. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу на рощу, называемую Глинице. 1783 Юля 21. - - - - - 255.
155. Подтвержденіе княземъ Ксаверіемъ Любомирскимъ продажи мельницы и пруда съ обоими его берегами, лежащихъ ниже села Мокрой Калигурки, крестьяниномъ

- Федоромъ Крыжановскимъ, въ потомственное владѣніе крестьянину Павлу зятю Мыкиты Савченка. Князь Любомирскій дарить притомъ покупщику 15 дней пахатнаго поля, 1784. Февраля 13. - - - - - 257.
156. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Костянца, Олексою Наказнымъ, крестьянину Ивану Каленичыку на пасѣку, находящуюся на урочищѣ Черномазовщина, а также на прилегающіе къ ней: участокъ пахатной земли и сѣнокосъ. 1784. Апрѣля 24. 258.
157. Купчая крѣпость на усадьбу и поле, выданная крестьяниномъ села Костянца, Олексою Наказнымъ, крестьянину того-же села, Грыцьку Гордиенку, 1784. Апрѣля 25. - - - - - 259.
158. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щедровой, Антономъ Муломъ, крестьянамъ того-же села: Грыцьку и Олексѣ, на мельницу. 1784. Мая 11. - 260.
159. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Ольшаны, Данилу Любченку, на право потомственнаго владѣнія: прудомъ, сѣнокосомъ, садомъ и пасѣкою. 1784. Іюня 6. - - 262.
160. Купчая крѣпость, выданная на усадьбу и поле крестьяниномъ села Медведозки, Иваномъ Ющенкомъ, крестьянину Заларію Игнатенку. 1784. Іюля 12. - - 263.
161. Дарственная запись отъ князя Іосифа Любомирскаго крестьянину Ивану Горбатюку на садъ, лежащій въ селѣ Лугѣ. 1784. Іюля 19. - - - - - 264.
162. Рѣшеніе Богуславскаго комиссара Жуковскаго, присуждающее прудъ на урочищѣ Вереміевкѣ въ собственность богуславскимъ мѣщанамъ: Ивану и Степану Кривоконенкамъ, на томъ основаніи, что они сами устроили этотъ прудъ и владѣли имъ безпрепятственно въ продолженіи 40 лѣтъ. 1784. Іюля 21. - - 266.
163. Дарственная запись отъ княгини Франциски-Викторіи Яблоновской, крестьянину Роману Шоколову на прудъ въ селѣ Сидоровкѣ. 1784. Августа 1. - 267.
164. Рѣшеніе губернатора Хмѣльницкаго дворянина Поземскаго, присуждающее спорный сѣнокосъ, лежащій на рѣкѣ Гнильцѣ, въ пользу войта Хмѣльницкой Слободы, Федора Миняйла, къ пруду котораго прилегалъ этотъ сѣнокосъ. 1784. Августа 7. - - - - - 268.

165. Купчая крѣпость, выданная на принадлежащую ему землю крестьяниномъ села Трощина, Василиемъ Юрченкомъ, крестьянину Андрею Малышу, 1784 Октября 9. 268.
166. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Стрыбежа, Кондратомъ Стрыльченаомъ, крестьянину Ильку Желязнику на наслѣдственно принадлежащую Стрыльченку землю—урочище «Кузьминскій островъ. 1784. Октября 23. . . . . 269.
167. Купчая крѣпость, выданная на поле и усадьбу въ селѣ Лазорцахъ крестьяниномъ Ничипоромъ Волховымъ крестьянину Трофиму Шинкаренку. 1784 Ноября 17. 271.
168. Продажа Чигиринскою экономіею сада въ селѣ Новоселицѣ, называемаго Лазаровщина, крестьянину того же села, Кондрату Михайлютенку. 1785. Марта 11. 271.
169. Дарственная запись отъ князя Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Михайловки Семену Рудю, на садъ и сѣнокосъ, лежащіе въ селѣ Михайловкѣ. 1785 Марта 18.
Продажа вышеозначенной земли вмѣстѣ съ пахатнымъ полемъ, совершенная Семеномъ Рудемъ крестьянину Мирону Бублику 1791. Юня 3. . . . . 272.
170. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ, Грыцькомъ Куценкомъ, Василию Индутенку на усадьбу и участокъ пахатнаго поля, паходящіеся въ Каневскомъ Сельцѣ. 1785 Апрѣля 11. . . . . 274.
171. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Студенца, Степаномъ Косымъ, крестьянину Степану Решетниченку на усадьбу и поле 1785. Апрѣля 23. 275.
172. Купчая крѣпость, выданная дворяниномъ Іосифомъ Старанкевичемъ крестьянину Павлу Тгаченку и сыновьямъ его: Власу и Николаю, на поле и усадьбу находящіяся въ селѣ Пшеничникахъ. 1785. Мая 3. . . . . 276.
173. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Трощина, Иваномъ Билеченкомъ, крестьянину того же села, Макію Гребемыку, на усадьбу и поле въ селѣ Трощинѣ. 1785. Мая 8. . . . . : 277.
174. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ города Балты, Андреемъ Слесаремъ, крестьянину Даміану Ковалю на хуторъ, лежащій на урочищѣ Калишѣ, въ лѣсу Саражинѣ. 1785. Мая 10. . . . . 278.

175. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину мѣстечка Шполы, Иску Волошину, на право потомственного владѣнія пасѣкою и сѣнокосомъ, лежащими въ Лебединскомъ лѣсу, а также прудомъ и сѣнокосомъ на рѣчкѣ Деренчиной. 1785. Мая 24. - - - - - 279.
176. Дарственная запись отъ князя Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Туріи, Степану Бугаенку, на урочище, называемое Богороховичъ, и на сѣнокосъ, лежащій на берегу рѣки Тясьмина 1785. Мая 25. - 280.
177. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Павломъ Воликомъ, хмѣльницкому-же мѣщанину Михайлу Шабельному, на прудъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1785. Іюня 13. - - - - - 281.
178. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ Ксаверіемъ Любомирскимъ мѣщанину Матвѣю Кіяницѣ на домъ и сѣнокосъ въ мѣстечкѣ Шполѣ. 1785 Іюня 27. 282.
179. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ Ксаверіемъ Любомирскимъ, крестьянину села Вязовка, Тимошу Козубу, на право потомственного владѣнія прудомъ, мельницею и сѣнокосомъ, находящимся въ селѣ Буртахъ. 1785. Іюня 29. - - - - - 284.
180. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Винниціе Хуторы, Олексю Романенкомъ, крестьянину того-же села, Педку Гайдаенку, на домъ, поле, огородъ, садъ и сѣнокосъ 1785. Іюля 18. - - - - - 285.
181. Дарственная запись, выданная Гайсынскимъ старостою Михайломъ-Рохомъ Судымунтовичемъ-Чечелемъ, Гайсынскому мѣщанину, Луцку Рѣзнику-Немировскому на право потомственного владѣнія плотиною, прудомъ и сѣнокосомъ. 1778. Августа 1. - - - - - 287.
- Подтверженіе той-же дарственной записи съ точнымъ опредѣленіемъ границъ сѣнокоса, выданное управляющимъ Гайсынскимъ староствомъ, дворяниномъ Яковомъ Грудзинскимъ, сыну Луцка—Степану Немировскому. 1785. Августа 16. - - - - - 287.
182. Актъ передачи, по приговору Люблинскаго трибунала половины села Задѣкъ во владѣніе дворянамъ Червинскимъ и Соколовскимъ. При этомъ съѣзжій урядъ со-

- ставилъ инвентарь села съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей и съ оцѣнкою послѣднихъ. 1785 Сентября 4. - - - - - 289.
183. Купчая крѣпость на прудъ и сѣнокосъ на урочищѣ, называемомъ «Гадыренково или Илляшево» выданная хмѣльницкимъ городовымъ писаремъ, Николаемъ Гадановскимъ, хмѣльницкому мѣщанину, Саввѣ Кальнову 1785. Сентября 5. . . . . 296.
184. Купчая крѣпость, выданная священникомъ Іоанномъ Кондратовичемъ крестьянину села Великихъ Степанецъ Грыцьку Демченку, на садъ, сѣнокосъ и пасѣку, лежащіе въ лѣсу, называемомъ Вергуны. 1785. Октября 18. - - - - - 297.
185. Актъ передачи во владѣніе дворянамъ Вильчопольскимъ половины села Злочовки, по приговору Люблинскаго трибунала. При этомъ составленъ инвентарь передаваемого во владѣніе имѣнія съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помещика. 1786. Генваря 23. - - - - - 298.
186. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Литвинца, Марією Нычпорыхою, крестьянину Саввѣ Дмитраценку на усадьбу, поле и пасѣку. 1786. Февраля 14. . . . . 303.
187. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Грушева, Захаріемъ Сулимою, крестьянину того-же села, Михайлу Кравченку, на мельницу, лежащую возлѣ Грушева. 1786. Марта 3. . . . . 304.
188. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Федоромъ Канивцомъ крестьянину Антону Лисовому на поле и половину усадьбы въ селѣ Потапцахъ. 1786. Марта 12. . . . .
189. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Степаномъ Смыркою крестьянину Саввѣ Лызогубенку на поле и усадьбу въ селѣ Тулинцахъ. 1786. Марта 23. 305.
190. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Яковомъ Жученкомъ крестьянину Грыцьку Слесаренку на усадьбу, поле, садъ и лугъ въ селѣ Куриловѣ. 1786. Марта 28. - - - - - 306.
191. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Студенца, Евдокією Галушчыхою, крестьянину Самойлу,

- зятю Калениченка, на усадьбу въ селѣ Студенцѣ и на участокъ поля, лежащій на урочищѣ, называемомъ «Галушчинъ» 1786. Апрѣля 12. - - - - - 307.
192. Актъ передачи, по приговору Люблинскаго трибунала, чинша села Ленчина во владѣніе дворянкѣ Гертрудѣ Ленькевичевой. При этомъ помѣщается инвентарь передаваемого во владѣніе имѣнія съ показаніемъ количества повинностей, взимаемыхъ владѣльцемъ съ крестьянъ. 1786. Апрѣля 19 и Мая 18. - - - - - 308.
193. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Грыщинецъ: Кузьмою и Семеномъ Голобондченками, крестьянину мѣстечка Потока, Ивану Пыхнычу, на усадьбу, огородъ, садъ, и рощу, лежащіе между селами: Тростянцемъ и Грыщынцами. 1786. Апрѣля 24. - 315.
194. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Гордіемъ и Леськомъ Федорчуками крестьянину Ивану Роспутному на садъ, находящійся въ селѣ Войтовцахъ. 1786. Мая 17. - - - - - 316.
195. Документъ, выданный княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ жителю села Матузова, Алексѣю Крижановскому, на право потомственного пользованія значительнымъ участкомъ поля, и сѣнокоса, а также прудомъ и рощею, лежащими въ чертѣ земель села Матузова, подъ условіемъ платы ежегоднаго чинша въ пользу владѣльца. 1786. Мая 24. - - - 317.
196. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Грушева: Горпыною Киричыхою, Иваномъ Бондаренкомъ, и Харкомъ Игнатенкомъ, крестьянину села Пиевъ, Яремѣ Оникіенку, надвѣ усадьбы, прудъ, мельницу, поле и сѣнокосъ, лежащіе въ селѣ Грушовѣ. 1786. Мая 25. 319.
197. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомарскаго крестьянамъ сала Лебедина: Федору и Прокопу Пшеничнымъ на право потомственного владѣнія мельницею, лежащею на рѣкѣ Выси, а также, прилегающими къ ней: участкомъ поля и сѣнокосомъ, 1786. Мая 28.

Купчая крѣпость на тѣже земли и мельницу, выданная Пшеничными крестьянину села Маслово, Уласу Волошину. 1790. Генваря 21. - - - - - 320.

198. Дарственная запись отъ князя Франциска Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ: Федору Керекешкѣ и Семену Сухопаренку на потомственное владѣніе садомъ и пахатнымъ полемъ, лежащими среди Лебединскаго лѣса, на Пуриковомъ урочищѣ, къ западу отъ села Михайловки 1786. Мая 30. - - - - - 322.
199. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою Евдокією Пискункою крестьянину Ѳомѣ Загорульченку на усадьбу, 3 сада и поле, лежащія въ селѣ Куриловкѣ 1786. Іюня 10. - - - - - 323.
200. Дарственная запись, выданная графомъ Юріемъ Николаемъ Тышкевичемъ крестьянину Ивану Добровольскому на право потомственного владѣнія мельницею, лежащею на рѣкѣ Гуйвѣ, въ селѣ Пятигуркѣ, также прилежащими къ ней: полемъ, сѣнокосомъ и хуторомъ подъ условіемъ отбывать извѣстныя повинности въ пользу экономіи. 1786. Іюля 1. . . . . 324.
201. Распоряженіе владѣльца мѣстечка Прилуки, Боржендскаго, запрещающее беспокоить мѣщанина прилуцкаго, Каленика Иксенка, въ свободномъ владѣніи принадлежащимъ ему хуторомъ, называемымъ Лугъ, находящимся на рѣкѣ Деснѣ. 1786. Іюля 12. - - - - - 326.
202. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго, крестьянину Тымку Пороху на право потомственного владѣнія левадою, называемою Чолповка, лежащею въ селѣ Туріи. 1786. Іюля 15. 327.
203. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину мѣстечка Смилы, Давиду Хребтенку на право потомственного владѣнія сѣнокосомъ, лежащимъ на урочищѣ «Яхновъ Яръ» 1786. Іюля 15. - - - - - 328.
204. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Нечаевки, Ивану Кислю, на садъ и сѣнокосъ, лежащія на урочищѣ »Сулминъ Яръ«. 1786. Августа 19. - - - - - 329.
205. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ—Ксаверіемъ Любомирскимъ межирицкому мѣщанину, Тымку Майкѣ, на право потомственного владѣнія пасѣкою, садомъ, лугомъ и болотомъ 1786 Сентября 10 331.

206. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ межирицкому купцу, Ивану Майкѣ, на право потомственного владѣнія пасѣкою, садомъ и сѣнокосомъ. 1786. Сентября 10. - - - - 332.
207. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Петромъ Ярмоленкомъ крестьянину Ивану Зименку на усадьбу, поле и прудъ, лежащіе въ селѣ Пищальникахъ и на урочищѣ Ярмолинѣ. 1786. Сентября 11. - - - - 333.
208. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Яблонова, Иваномъ Калениченкомъ, крестьянину Кирилу Вилану на мельницу, лежащую на рѣкѣ Расавѣ. 1786 Октября 12. - - - - - 335.
209. Дарственная запись на прудъ и сѣнокосъ въ селѣ Животовкѣ, данная дворяниномъ Войтехомъ Загорскимъ, крестьянину Петру Розгону. 1786. Ноября 3. 335.
210. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Опанасомъ Прокопенкомъ крестьянину Гаврилу Скляренку на усадьбу и поле въ селѣ Костянцѣ. 1786. Декабря 12. 336.
211. Дарственная запись, выданная крестьяниномъ Яковомъ Цюцюрою крестьянину Ивану Шарухнану на участокъ поля въ селѣ Костянцѣ. 1786. Декабря 26. - 337.
212. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго писарю, Марку Исаенку, на прудъ и мельницу, лежащіе на рѣкѣ Медведовкѣ, на урощѣ Сорочынѣ. 1787. Генваря 28. - - - - - 338.
213. Купчая крѣпость, выданная на поля, сады и сѣнокосы, находящіеся въ селѣ Медзяковскихъ Хуторахъ, крестьянами: Панасомъ и Евдокією Иващенкоми, крестьянамъ: Максиму Тарасюку и Якову Панасюченку. 1787. Генваря 29. - - - - - 339.
214. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Филиппомъ Нелюбымъ крестьянину Ивану Гунькѣ на садъ, лежащій въ селѣ Медзяковскихъ Хуторахъ 1787. Марта 5. 341.
215. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Бобрицы, Михайломъ и Тимошемъ Степаненками, крестьянину села Трощина, Семеву Желтоноженку, на мельницу, лежащую между двумя упомянутыми селеніями. 1787. Апрѣля 23. - - - - - 342.
216. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Шима-

- новскимъ крестьянину Луцку Колтуну на право потомственного владѣнія участкомъ поля въ селѣ Бруслиновѣ. 1787. Апрѣля 29. - - - - - 343.
217. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Шимановскимъ крестьянину Кузьмѣ Киселеву зятю на право потомственного владѣнія поляною въ селѣ Бруслиновѣ. 1787. Мая 27. - - - - - 344.
218. Разрѣшеніе, данное княземъ Любомирскимъ крестьянину села Завадовки, Тышку, на право винокурения и на устройство мельницы въ его хуторѣ, а также дарственная запись тому же Тышку, на пасѣку, находящуюся на урочищѣ »Козачинъ Ярѣ« за селомъ Старосилемъ. 1787. Мая 28. - - - - - 345.
219. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Шимановскимъ крестьянкѣ Климихѣ Савичевой на право потомственного владѣнія садомъ и поляною въ селѣ Бруслиновѣ. 1787. Мая 30.
Дѣлежъ того-же сада и поляны между Климихою Савичевою и Грыцькомъ Савичемъ. 1790. Іюля 11. - 346.
220. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Футора, Уляною Хорошанкою, крестьянамъ: Федору и Грыцьку Стесенкамъ, на усадьбу и поле. 1787. Іюня 4. - 348.
221. Дарственная запись отъ экономіи Чигринскаго староства крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу, на рощу, прилегающую къ его землямъ. 1787. Іюня 24. 348.
222. Дарственная запись отъ корсунскаго мѣщанина, Левка Юценка, его сыновьямъ: Дорошу и Грыцьку, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Роси, и на лугъ и рощу, называемые Скрыпниковщина. 1787. Іюля 10. 349.
223. Дарственная запись отъ имени князя Яблоновскаго крестьянамъ села Новоселицы: Маринѣ и Василю Погорилымъ, на право потомственного владѣнія двумя садами. 1787. Іюля 22. - - - - - 351.
224. Дарственная запись отъ имени князя Яблоновскаго крестьянину села Новоселицы, Михайлу Погорилому, на право потомственного владѣнія островомъ, называемымъ Черная Дуброва, лежащимъ на рѣкѣ Тасьминѣ. 1787. Іюля 22. - - - - - 352.
225. Дарственная запись, данная княгиней Элеонорою Рад-

- живиловою бердичевскому торговцу, Павлу Тымченку, на право потомственного владѣнія хуторомъ и сѣнокосомъ, лежащими подъ городомъ, съ обязательствомъ уплачивать дань и давать десятину отъ пчель. 1787. Октября 30. - - - - - 353.
226. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Тимошемъ и Саввою Кизченками крестьянину Семену Кизченку на усадьбу и поле въ селѣ Студенцѣ. 1787. Ноября 2. 354.
227. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Лавриномъ Ильченкомъ крестьянину Педку Корпѣнку на садъ въ селѣ Випницкихъ Хуторахъ. 1787. Ноября 20. - - 355.
228. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Коссаковскимъ крестьянину Федьку Хызѣ на право потомственного владѣнія усадьбою и полемъ въ селѣ Майданѣ Супроновскомъ. 1788. Февраля 28. - - - - - 357.
229. Дарственная запись, выданная отъ имени князя Яблоновскаго хорунжему его надворной милиціи, Максиму Филону, на право потомственного владѣнія пасѣкою въ Трушовецкой степи. 1788. Апрѣля 22. - 358.
230. Дарственная запись, выданная Брацлавскимъ старостою, Оаддеемъ Козловскимъ, крестьянину села Соркодубовъ, Трофиму Тарасенку, на право потомственного владѣнія хуторомъ, съ обязательствомъ давать десятину отъ пчель. 1788. Мая 17. - - - - - 359.
231. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкими мѣщанами: Александромъ, Каленикомъ и Мотрою Васильковскими, мѣщанину Ивану Войтенку на прудъ, садъ и сѣнокосъ; лежащіе на урочищѣ Городзкѣ. 1788. Іюня 4. 360.
232. Купчая крѣпость, выданная мѣщанкою Еленою Сулимовою мѣщанину Федору Кривоносу на усадьбу, два пруда и сѣнокосъ, лежащіе въ лѣсу, называемомъ Княгининъ, въ окрестности мѣстечка Хмѣльника 1788. Іюля 20. - - - - - 361.
233. Дарственная запись выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Романомъ Кривоносомъ, сыну его, Андрею, на сѣнокосъ. 1788. Іюня 28. - - - - - 362.
234. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Михайломъ и Николаемъ Тымченками крестьянину Трофиму Тарасенку на садъ и сѣнокосъ, лежащіе подлѣ села Соркодубовъ. 1788. Іюля 8. - - - - - 363.

235. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Тро-
стьянца, Иваномъ Валюкомъ, крестьянину того-же се-
ла, Федору Кусенку, на усадьбу, садъ, огородъ и по-
ле. Валюкъ предоставляетъ себѣ право приобрѣсти об-
ратно проданное, если благополучно возвратится изъ
военной службы. 1788. Августа 12. - - - - - 364.
236. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Сте-
панецъ, Игнатомъ Микитенкомъ, крестьянину Васи-
лію Гребенныку на садъ, рощу и сѣнокосъ, лежащіе
на урочище »Вергуны« 1788. Августа 28. - - - - - 365.
137. Дарственная запись, данная экономіею Медведовскою,
на основаніи довѣренности, выданной ей княземъ Яб-
лоновскимъ, писарю Марку Исаенку, на садъ и сѣно-
косъ, лежащіе надъ рѣкою Тясминомъ. 1788. Октября 28 366.
238. Купчая крѣпость, выданная дворяниномъ Мартыномъ
Яблонскимъ крестьянину, Павлу Гордіенку на огородъ,
садъ и прудъ, лежащіе въ селѣ Костянцѣ и на пасѣ-
куи садъ на урочищѣ Черномазовщинѣ. 1788. Ноября 16. 368.
239. Актъ дѣлежа сада и двухъ прудовъ между Оста-
помъ и Иваномъ Московчуками, жителями села Винни-
цкихъ Хуторовъ. 1789. Августа 13. - - - - - 369.
240. Купчая крѣпость, выданная на прудъ и участокъ по-
ля хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Грицькомъ Поросю-
комъ, хмѣльницкому мѣщанину, Саввѣ Калькову
1789. Октября 9. - - - - - 370.
241. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщани-
номъ, Михайломъ Билашомъ, Хмѣльницкимъ-же мѣ-
щанамъ: Дамьяну, Ивану и Осипу Яременгамъ на
прудъ и прилегающій къ нему берегъ на урочищѣ Вут-
ковѣ. 1790. Марта 2. - - - - - 370.
242. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщани-
номъ, Василиемъ Поросюкомъ—Григорію Поросюку
на прудъ и сѣнокосъ. 1790. Марта 22. - - - - - 371.
243. Дарственная запись отъ католическаго кіевскаго епи-
скопа, графа Франциска Осолинскаго, Хвастовскому
мѣщанину, Ивану Долгому, на право потомственаго
владѣнія мельницею, называемою Повыжша, лежащею
на рѣкѣ Унавѣ. 1790. Апрѣля 26. - - - - - 372.
244. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкою мѣщанкою
Любкою Волпхою, мѣщанину Климу Недовисѣ на прудъ

- и сѣнокось, лежащіе въ окрестности Хмѣльника. 1790.
 Апрѣля 29. - - - - - ; - - - - - 374.
245. Дарственная запись отъ князя Яблоновскаго, хорунжему его надворной милиціи, Максиму Филону, на прудъ въ селѣ Трушовцахъ. 1790. Мая 17. - - - 375.
246. Дарственная запись князя Августа Николая Яблоновскаго, данная крестьянину мѣстечка Стеблева, Матушиненку, на право потомственного владѣнія участкомъ поля и сѣнокосомъ. Князь Яблоновскій освобождаетъ притомъ пожизненно Матушиненка и его жену отъ всякихъ повинностей и податей. 1790. Мая 28. 376.
247. Разграниченіе хуторовъ, принадлежащихъ: жителю села Залетичевки, Лесьгу Кузьменку, и жителю предмѣстья Заволока, Михайлу Молчанюку, произведенное урядниками Летичевского магистрата 1790. Іюля 31. 377.
248. Актъ разграниченія хуторовъ, принадлежащихъ Летичевскимъ мѣщанамъ: Орду и Яремъ Футорному. 1790. Августа 3. - - - - - 379.
249. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ Саввою Рымаремъ, Богуславскому же мѣщанину, Данилу Пустовойтенку, на вѣчную продажу урочищъ: Сезневщины и Бондаровщины съ прилегающимъ къ нимъ прудомъ на рѣкѣ Вереміевкѣ. 1790 Сентября 7. 380.
250. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами мѣстечка Медведовки: Иваномъ и Артемомъ Гонытеленками, писарю того-же мѣстечка, Марку Исаенку, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Медведовкѣ. Гонытеленки оставляютъ при этомъ въ своемъ владѣніи садъ и сѣнокось, пожалованные имъ вмѣстѣ съ мельницею по дарственной записи отъ князя Яблоновскаго. 1790. Сентября 19. 382.
251. Купчая крѣпость, выданная дворянками: Ангелою и Анною Бачинскими, мѣщанину Павлу Бѣлецкому на леваду, лежащую въ Винницкой слободкѣ. 1791. Генваря 2. - - - - - 384.
252. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго хорунжему его надворныхъ козаковъ, Максиму Филону, на сѣнокось, лежащій въ Чигринскомъ староствѣ, называемый Кимлиха. 1791 Генваря 12. - - 385.
253. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щедровой, Андреемъ Мельникомъ, зятю его—Олескѣ, на

- мельницу, усадьбу, огородъ, поле и сѣнокосъ- 1791.
 Генваря 22. - - - - - 386.
254. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щед
 дровой, Олексю, брату его—Луцку на половину мель-
 ницы, усадьбу, огородъ, поле и сѣнокосъ 1791. Ген-
 варя 22. - - - - - 387.
255. Удостовереніе, выданное дворяниномъ Боржендскимъ
 мѣщанамъ мѣстечка Прилуки: Марку Дыменку и Ильку
 Беднарчуку, въ томъ, что ихъ усадьбы на хуторахъ,
 сады и пасѣки будутъ признаны ихъ собственностью.
 1791. Генваря 27. - - - - - 389.
256. Дарственная запись отъ Брацлавскаго старосты, Оад-
 дея Козловскаго, крестьянину Василию Гаврилюку на
 мельницу, сѣнокосъ и хуторъ, называемый «Черв-
 цова Стѣпка», лежащіе въ Брацлавскомъ староствѣ.
 1791. Февраля 21. - - - - - 390.
257. Право на потомственное владѣніе участкомъ поля и
 сѣнокосомъ въ селѣ Пѣкарщина, данное старостою
 Андреемъ Комаромъ мѣщанину Казимиру Сухоцкому
 подъ условіемъ уплаты ежегоднаго чинша въ пользу
 эпопоміи. 1791. Мая 18. - . . . - - 391.
258. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщани-
 номъ, Иваномъ Котолупомъ, Богуславскимъ-же мѣща-
 намъ: Игнату и Евхиму Куриннымъ на земли и уго-
 дія, лежащая на урочищѣ «Довгій Яръ» 1791. Іюля 25. 392.
259. а) Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣща-
 ниномъ Павломъ Котляромъ, Богуславскому лавнику,
 Степану Цюрупѣ на хуторъ, лежащій на Бѣлоцерков-
 скомъ предмѣстьи города Богуслава, съ принадлежа-
 щими къ нему полями, прудомъ, угодьями и построй-
 ками. б) Вводъ во владѣніе тѣмъ же хуторомъ дан-
 ный Степану Цюрупѣ. 1791. Августа 29. - - - - 394.
260. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщани-
 номъ, Павломъ Котляромъ, Богуславскому-же мѣща-
 ницу, Олексѣ Волошину, на поле, лежащее на уро-
 чищѣ—«Козья Долина» 1791. Сентября 3. - - - - 397.
261. Документъ, по которому Богуславскій мѣщанинъ, Ки-
 рило Данилейченко и дворянинъ Адамъ Дыновскій об-
 мѣниваютъ другъ съ другомъ поля, прилегавшіе къ
 ихъ усадьбамъ въ городѣ Богуславѣ. 1791. Сентября 9. 399.

262. Актъ передачи имѣнія, части села Радошина, во владѣніеволинскому скарбнику, Іосифу Казимиру Піотровскому. При этомъ составленъ инвентарь передаваемого имѣнія, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1791. Октября 27. - - - - - 400.
263. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Семеномъ Журавлемъ, Богуславскому-же мѣщанину, Нечипору Васелевичу, на лугъ, лежащій надъ рѣкою Росью, въ Бѣлоцерковскомъ предмѣстіи города Богуслава. 1791. Ноября 17. - - - - - 407.
264. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Оныськомъ Пирожкомъ, Богуславскому войту, Захарію Савковичу, на усадьбу, лежащую на Каневскомъ предмѣстіи въ Богуславѣ. 1791. Ноября 23. - 408.
265. Вводъ, данный Богуславскому войту, Захарію Савковичу, во владѣніе хуторомъ, лежащимъ на рѣкѣ Расавѣ. 1791. Ноября 30. - - - - - 410.
266. Вводъ во владѣніе хуторомъ, лежащимъ надъ рѣкою Расавою, данный Богуславскому мѣщанину, Ивану Перетятку. 1791. Ноября 30. - - - - - 412.
267. а) Купчая крѣпость, выданная Богуславною мѣщанкою, Гапкою Кривоконихою, Богуславскому-же мѣщанину, Микитѣ Карленку, на поле, лежащее надъ рудкою Вереміевкою, и б) вводъ во владѣніе этимъ полемъ, данный Карленку 1791. Ноября 30 и Декабря 4. 413.
268. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Григорію Занудѣ на право потомственнаго владѣнія урочищемъ Бондарщиною. 1791. Декабря 1. 416.
269. Вводъ въ потомственное владѣніе урочищемъ Сезеневщиною, данный вознымъ Богуславскому мѣщанину, Данилу Ивановскому 1791. Декабря 4. - - - - - 417.
270. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Петромъ Луговенкомъ, войту Богуславскому, Захарію Савковичу, на прудъ, рощу и сѣнокосъ, лежащіе надъ рѣкою Каменкою. 1791. Декабря 8. - - 418.
271. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Игнату Фарановичу на право потомственнаго владѣнія хуторомъ и рощею на урочищѣ Квізданы. 1791. Декабря 20. - - - - - 419.

272. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата, мѣщанину Игнату Клименку на право потомственнаго владѣнія рощею, лежащею на урочищѣ Климовкѣ. 1791. Декабря 20. - - - - - 421.
273. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Гаврилу Марчевскому на право потомственного владѣнія рощею на урочищѣ Климовкѣ. 1791. Декабря 21. - - - - - 422.
274. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата лавнику, Степану Цюрупѣ, на потомственное владѣніе рощею, находящеюся на урочищѣ Климовкѣ. 1791. Декабря 21. - - - - - 423.
275. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому мѣщанину, Федору Вербицкому, на рошу, лежащую въ урочищѣ Климовкѣ. 1791. Декабря 22. 425.
276. Инвентарь части села Волковыи, съ показаніемъ повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1792. Генваря 7. - - - - - 426.
277. Дарственная запись отъ Гайсынскаго магистрата мѣщанамъ: Матвѣю и Елисаветѣ Боровикамъ, на право потомственного владѣнія сѣнокосомъ, лежащимъ за рѣкою Собомъ. 1792. Генваря 13. - - - - - 428.
278. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Андреемъ Шевченкомъ, богуславскому-же мѣщанину, Іосипу Нетесаному, на урочище Шпаковщину. 1792. Февраля 10. - - - - - 429.
279. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Степаномъ Турчиненкомъ, богуславскому-же мѣщанину, Петру Дехтяру, на мельницу на рѣкѣ Роси. 1792. Февраля 29. - - - - - 430.
280. Купчая крѣпость, выданная богуславскими мѣщанами: Гавриломъ Рѣзникомъ и Семеномъ Сторожемъ, богуславскому-же мѣщанину, Іосифу Нетесюченку, на рошу и пасѣку въ окрестности Богуслава. 1792. Марта 10 431.
281. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Илькомъ Мирочникомъ, богуславскому же мѣщанину, Павлу Паламаренку, на два участка поля. 1792. Марта 12. - - - - - 433.
282. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Юрьемъ Ивановичемъ, богуславскому мѣщанину

- Корнелію Куксовну, на поле, усадьбу и прудъ, лежащіе у ручья Пригощпловки. 1792. Марта 12. - 434
283. а) Купчая крѣпость, данная на домъ въ городѣ Богуславѣ и на поля богуславскою мѣщанкою, Мариною Сыротыхою, богуславскому же мѣщанину, Ивану Антоненку. б) Вводъ во владѣніе, данный послѣднему вознымъ 1792. Апрѣля 12. - - - - - 435.
284. Дарственная запись отъ богуславскаго магистрата богуславскому мѣщанину, Оныску Пирожку, на усадьбу и садъ. 1792. Апрѣля 21. - - - - - 437.
285. Вводъ въ потомственное владѣніе урочищемъ Сергіевкою, данный богуславскому мѣщанину, Ивану Лисецкому. 1792. Апрѣля 24. - - - - - 439.
286. Дарственная запись отъ богуславскаго мѣщанина, Андрея Щевченка, богуславскому же мѣщанину Гараську Савченку на прудъ и сѣнокосъ. 1792. Апрѣля 24. 440.
287. Вводъ, данный во владѣніе рощею и садомъ богуславскому мѣщанину, Степану Рымаренку. 1792. Апрѣля 26. 441.
288. а) Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Кузьмою Котляревымъ зятемъ, Богуславскому же мѣщанину, Степану Олексіевичу, на садъ, рошу и участокъ поля. б) Вводъ данный послѣднему во владѣніе упомянутыми угодіями. 1792. Апрѣля 26 и 29. 442.
289. а) Мировая сдѣлка между богуславскими мѣщанами: Маркомъ Рымаренкомъ—Савченкомъ и Федоромъ Рымаренкомъ съ братією, въ силу которой Марко Рымаренко получаетъ въ собственность усадьбу и поле на правомъ берегу Роси, въ Богуславѣ. б) Вводъ данный Марку Рымаренку въ это владѣніе вознымъ. 1792. Мая 14 и 15. - - - - - 444.
290. Вводъ, данный Богуславскому войту, Захарію Савковичу, во владѣніе двумя прудами, рощею и полемъ, лежащимъ на урочищѣ «Довгій Яръ». 1792. Мая 15. 446.
291. Вводъ, данный вице-президенту города Богуслава, Федору Вержбицкому, во владѣніе усадьбою, мельницею на рѣкѣ Роси и хуторомъ на рѣкѣ Каменкѣ. 1792. Мая 16. - - - - - 447.
292. а) Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому мѣщанину, Петру Мымрыку, на потомственное владѣніе: прудомъ, сѣнокосомъ, левадою,

- огородомъ, садомъ, домомъ и полемъ; в) ввoдъ Мым-
рыка во владѣніе этими угодіями, 1792. Мая 18 и
Апрѣля 23. - - - - - 448.
293. Ввoдъ, данный во владѣніе урочищемъ Журавковъ Ярѣ
Богуславскому мѣщанину, Марку Рымаренку. 1792.
Іюня 12. - - - - - 451.
294. Купчая крѣпость, выданная на земли Богуславскимъ
мѣщаниномъ, Дмитріемъ Войкомъ, Богуславскому-же
мѣщанину Павлу Говядѣ 1792. Іюня 13. - - - 451-
295. Купчая крѣпость, выданная дворяниномъ Феликсомъ
Судзицкимъ Богуславскому мѣщанину, Якову Орже-
ховскому, на поле и домъ въ городѣ Богуславѣ, 1792.
Іюня 22. - - - - - 453.
296. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Бо-
гуславскому войту, Захарію Шавковичу, на право
потомственного владѣнія прудомъ, рощею и полемъ,
лежащими на урочищахъ: Довгій Ярѣ и Таравщина.
1792. Іюня 27. - - - - - 454.
297. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата
Богуславскому мѣщанину, Григорію Гаранину, на
прудъ и сѣнокосы, лежащіе въ урочищѣ «Глубокая
Долина». 1792. Іюня 30. - - - - - 455.
298. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ войтомъ,
Игнатомъ Клименкомъ, Богуславскому вице-президенту
Федору Вержбицкому, на мельницу, лежащую на рѣкѣ
Роси. 1792. Іюня 30. - - - - - 457.
299. Свидѣтельство, выданное замковымъ Богуславскимъ
урядомъ крестьянину села Исаекъ, Трохиму Васыленку,
въ томъ, что онъ купилъ съ аукціона урочище, на-
зываемое Коржовщина. 1792. Іюля 8. - - - - - 458.
300. Прошеніе, поданное въ Летичевскую старостинскую
экономію мѣщанкою Марією Ивановою Кузьменковою
о томъ, чтобы экономія ее оставила во владѣніи ху-
торомъ, принадлежавшимъ ея мужу и незаконно от-
нятымъ у нея по приговору Летичевскаго магистрата,
также о томъ, чтобы экономія уволила проситель-
ницу отъ чинша, принявъ во вниманіе бѣдность про-
сительницы и заслуги ея мужа. Управляющій ста-
роствомъ; дворянинъ Бернатовичъ, предписываетъ ос-

- тавить Кузьменковую во владѣннн хуторомъ и собрать справки о ея несостоятельности. 1792. Августа 7 и Сентября 8. - - - - - 460.
301. а) Купчая крѣпость, выданная богуславскому вице-президенту, Федору Вержбицкому, богуславскимъ мѣщаниномъ, Омелькомъ Дяченкомъ, на мельницу лежащую на рѣкѣ Роси, и в) вводъ во владѣннн оною, данный Вержбицкому. 1792 г. Августа 7 и 9. - - 462.
302. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Маркомъ Бабенкомъ, Богуславскому же мѣщанину, Павлу Турчинянку на поле, прилегающее къ полямъ села Чаекъ. 1792. Ноября 7. - - - - - 464.
303. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ деревни Туникъ, Павломъ Товстенкомъ, богуславскому мѣщанину, Даміану Бондаренку, на участокъ земли, лежащій, въ чертѣ земель деревни Туникъ, подлѣ креста, водруженнаго на могилѣ полковника Шелеста 1792. Ноября 12. - - - - - 466.
304. Купчая крѣпость выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Левкомъ Гаращенкомъ, Богуславскому же мѣщанину, Лукьяну Слюсарю, на рощу, называсмую Лазебниковъ Яръ. 1793. Генваря 7. - - - - - 467.
305. Дарственная запись, выданная крестьяниномъ села Луга, Иваномъ Горбатюкомъ, сестрѣ его, Θεодосіи, и мужу послѣдней, Луцку, на половину сада, подареннаго Горбатюку, владѣльцемъ села Луга, княземъ Іосифомъ Любомирскимъ. 1793. Апрѣля 18. - - - 468.
306. Купчая крѣпость, выданная съ разрѣшенія экономіи крестьяниномъ Василіемъ Рогозенкомъ крестьянину Осипу Дармостуку на мельницу, находящуюся въ Мировкѣ и купленную Рогозенкомъ отъ экономіи. 1793. Мая 14.
- Подтвержденіе той-же купчей крѣпости Германовскимъ старостою, Іосифомъ—Игнатіемъ Мержковскимъ. 1794, Мая 23. - - - - - 469.
307. Рѣшеніе экономіи, подтвержденное согласіемъ владѣльца, Прота Потоцкаго о дѣлѣжѣ сада, доставшагося послѣ смерти крестьянина села Мѣдзяковскихъ хуторовъ, Микиты Коваленка, его сыновьямъ и внукамъ. 1793. Сентября 8 и 1798, Марта 15. - - - - 471.

308. Купчая крѣпость, выданная съ разрѣшенія экономіи крестьянкою, Анною Хвещенчихою, крестьянину Танасю Шевцу на усадьбъ съ садомъ, огородомъ и участкомъ поля; лежащую въ селѣ Хижинцахъ. 1793. Декабря 4. - - - - - 474.
309. Дарственная запись отъ князя Матвѣя Радзивила мельнику Мартыну Умицкому на участокъ земли въ окрестности города Вердичева. 1794. Генваря 26. - - - 475
310. Инвентарь селъ: Старыхъ Веледникъ и Юрковщины съ показаніемъ количества повинностей и даней, возложенныхъ на крестьянъ въ пользу помѣщика, 1794. Апрѣля 23. - - - - - 477.
311. Разрѣшеніе, выданное камергеромъ, Іосифомъ Илинскимъ, крестьянину Игнату Емцу на право постройки мельницы на рѣкѣ Гуйвѣ, около деревни Старой Рудни и на потомственное пользованіе третью частью дохода, изъ ней получаемаго. 1794. Мая 13. - - - 484.
312. Купчая крѣпость, выданная Летичевскимъ мѣщаниномъ Захаріемъ Жуковскимъ, мѣщанину Гордію Нагачевскому на половину мельницы, принадлежащей ему въ селѣ Щодровѣ. 1794. Сентября 18 - - - - 485.
313. Купчая крѣпость, выданная Александромъ Самохотскимъ Смилянскому мѣщанину, Ильку Карасевичу, на мельницу, называемую Писарскою, лежащую на рѣкѣ Тасьминѣ. 1794. Ноября 11. - - - - - 487.
314. Купчая крѣпость, выданная винницкимъ, мѣщаниномъ Даниломъ Калишевскимъ, винницкимъ-же мѣщанамъ: Григорію и Орфанъ Нѣжицкимъ на землю и садъ, лежащіе на предмѣстїи Винницкіе Хутора. 1795. Мая 15. 489.
315. Опредѣленіе Корсунскаго магистрата о возвращеніи въ потомственное владѣніе корсунскимъ мѣщанамъ: Сидору и Игнату Батраченкамъ, мельницы, отнятой у нихъ самопроизвольно управляющимъ Ячевскимъ. 1795. Мая 29. - - - - - 491.
316. Дарственная запись на мельницу, находящуюся въ селѣ Германовкѣ, выданная крестьяниномъ, Омельяномъ Мельникомъ, дочери его Марїи и зятю, Дамьяну. 1795. Августа 13. - - - - - 493.
317. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Новоселицы, Харлампіемъ Злобецкимъ, жителю того-же

- села, Захарію Вовгогоненку, на урочища: Слотина и
и Киселевщина. 1796. Сентября 13. - - - - - 494.
318. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго,
хорунжему его надворныхъ козаковъ, Максиму Фило-
ну, на островъ Матурне, лежащій на рѣкѣ Тасьминѣ,
1796. Генваря 12. - - - - - 495.
319. Купчая крѣпость, выданная гайсынскимъ мѣщаниномъ,
Павломъ Осадчукомъ, гайсынскому президенту, Сте-
пану Немировскому, на хуторъ, лежащій на рѣкѣ Ма-
дохѣ, принадлежавшій родителямъ Осадчука въ силу
дарственной записи, выданной имъ старостою, Анто-
ніемъ Чечелемъ въ 1763 году. 1796. Апрѣля 13. - - 497.
320. Актъ передачи села Быкова во временное владѣніе
Уляницкому старостѣ, Флоріану Залевскому. При
семъ составленъ инвентарь передаваемого имѣнія съ
показаніемъ количества 'крестьянскихъ повинностей.
1796. Мая 10. - - - - - 498.
321. Прошеніе, поданное владѣльцу города Ямполья жителя-
ми села Подгорской слободы, въ которомъ они жалу-
ются на арендатора, Витковскаго, о томъ, что послѣд-
ній отнимаетъ у нихъ дома, сады, огороды и вино-
градники, принадлежащіе имъ въ собственность. 1797.
Іюня 19. - - - - - 503.
322. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Мартыномъ
и Анисю Прокопенками, купцу Мартыну Горovenку
на прудъ и 5 участковъ поля, находящихся въ селѣ
Тептievкѣ. 1797. Ноября 14. - - - - - 505.
323. Контрактъ, заключенный о продажѣ плодовъ кievскому
купцу, Мойсею Барвицкому, крестьянами села Писа-
ровки: Матвѣемъ Гуменюкомъ, Афанасіемъ Омельчу-
комъ, Степаномъ Морозомъ, Дорofеемъ Хрестычен-
комъ и Иваномъ Педаномъ, изъ садовъ, принадлежа-
щихъ въ собственность упомянутымъ крестьянамъ.
1798. Іюня 10. - - - - - 507.
324. Явка въ земскія, актовыя книги Балтскаго уѣзда куп-
чей крѣпости, выданной 1680 года, Августа 10, кре-
стьянину Григорію Топоѣду на участокъ земли въ
селѣ Мунчены. 1799. Декабря 7. - - - - - 508.